50-dik szám. Pest, dec. 10-én 1865. VI. évfolyam.

BOLOND MISKA.

HETI NAPTÁR.

Hétfő dec. 11.

Fej vagy irás. . . mi fog jutni:
Lutri biz ez öcsém, lutri.

Kedd, dec. 12.

Schmerling, Bach mit elejtettek:
Fölveszik a Kaiserfeldek.

Szerda, dec. 13.

— Extrawurst kell magyar néked —
— Nem is spinót, hogy ennéd meg. —

HETI NAPTÁR.

Csütörtök dec. 14.

A fáklyák már elaludtak —
Most hát tapogatódzunk majd.

Péntek dec. 15.

Róka tyúkról, mézről medve:
Mühlfeld rólunk elmélkedve.

Szombat, dec. 16.

Kaptunk kölcsönt — jaj hanem hogy! . .
Tenni hamar, mert majd elfogy.

Megjelen minden vasárnap. Előfizetési díj negyedévre 1 frt 50 kr., félévre 3 frt. — Az előfizetés és minden reclamatió a Bolond Miska kiadó-hivatalába (barátok tere 7. sz.) utasítandó.

Boldog a ki fejedelem....

Boldog, a ki fejedelem,
Virág hull ott, merre megyen,
De szebb virág a merre mén:
Ha nyomán a jótétemény.

Ha kiindul: remél a rab,
Mert azt mondják tán, hogy: szabad,
Fejedelem érkezése:
Rabláncok lecsörrenése.

Ha szomorú arcokat lát:
Tőle függ csak a vigasság,
Vigalom lesz völgyön hegyen,
Csak egy szóval mondja: legyen.

Fejedelem . . . oh az boldog,
Történet az, a mit ir s mond,
Század lehet minden sora,
Áldás lehet minden nyoma!

B. M.

Pesti figurák.

Pest, december 9-én.

Őszinte vallomások. — Mit követelnek s mennyit adhatunk? — Korteskedés előtt s után. — Mire véljük e pohárköszöntést? — Megvigasztalt tudósok. — Brassai bácsi és Patti.

Töredelmesen bevallom minden tárcairótársam nevében s fölhatalmazása nélkül: hogy ránk nézve az a legkedvesebb idő, midőn kevés figyelemreméltó dolog történik s a hétnek az képezi legkiválóbb eseményét, hogy egy régi darab uj szereposztással kerül előadásra, vagy az, hogy az öt-pacsirta-utcát csakugyan kövezik már, vagy az, hogy valamelyik toronyórát megigazitották, vagy az, hogy a hires Nulla Leopárd oltárhoz vezeté a lélekben, testben bájoló Babvirág Semiramist, a fenkölt honleányt, a nemzet gazdasszonyát s „Paszulyka" álnév alatt lappangó, kedélygazdag s szellemdus költőnőt. Ilyenkor aztán gyeplőt eresztünk képzeletünknek, pattogtatjuk mindenbe belekottyanó megrovásunk élénk sortüzét, s elragadtatásunk bőségszarvának virágesőjét con amore potyogtatjuk a jámbor olvasó fejére. Hiszen az Úristennel azon közös tulajdonságunk van, hogy semmiből szeretünk alkotni.

De jaj! ha a világtörténet egyik zugolyából neki vaditott esemény-ár, minden személyválogatás nélkül kápráztatja szemünk, tele zúgja fülünk s füszeres levébe könyörtelenül belefulaszt!

Hisz arról megemlékezni a mi már megtörtént, hagyján! De azt szedni, még pedig izléssel szedni szép gyöngy-zsinórba a mi van s különösen azt a mi lesz: megbénitja, megriasztja könnyüd tollunkat, melynek csak hétről-hétre jut a krónista szerepe, ki a multba, jelenbe s a jövőbe köteles látcsövezni, vagy ha igy szebb: kétszersültet mártogatni a humor borába, javában sülő sületlenséget megpaprikázni, s kóstolóul meghabaritani a sauce-piquante-ot azon ételekhez, melyek a jövő hét étlapjára vannak följegyezve.

A választási mozgadalmak kiadták mérgüket. A kortesek egy nagyot isznak még, még egyszer meglóbázzák a zászlót, s harsogó végszavat intézve a választókhoz: a kulacsot szépen visszateszik az éléskamarába, a zászlót a padlásra s magukat régi, szelid alakjukba s lesznek a mik voltak, telketlen gazdák, ügyetlen, ügyefogyott vagy együgyü ügyvédek, szerény irnokok, kitünő és szapora vidéki levelezők s a mi legtöbbet ér, csendes hazafiak, ferblisták, élces adomázók s határozott f ö l i r a t i s t á k, a mennyiben megint fognak — rovásra iratni s csak a maguk jóvoltaért inni.

Még egykét véres fej, nehány száz akó bor s ugyanennyi rőf program, aztán: igazodj! fél jobb! indulj! — Természetesen egyenest Budapestre, a haza szivébe, a király elébe.

Mig vidéken a pártküzdelmek alatt kibékülnek az emberek, itt a fővárosban meg a „kiengesztelési" estélyen kegyetlenül összevesznek. A belvárosi fölelkész a lövöldében ugy megdicsérte a mostani városi hatóságot, hogy ez merő szégyenkezésből ott hagyta a lakomát, s másnap elment és térden állva kérte a plebános urat, hagy a rája vesztegetett, meg nem érdemelt magasztalásokat vonja vissza s a főtisztelendő, gyöngéden elhallgatva azt, hogy kunyoráltak nála, csak azon kezdte nyilatkozatát, hogy „megkeresték." Az is lehet, hogy a plebános ur megsérté a derék tisztviselőket, kik annak idején befolyásuk egész összegével működtek a főtisztelendő ur megválasztása érdekében, s hogy követelték tőle a kérlelő fölvilágositást; de miután erre megint holmi ellennyilatkozat-féle találna történni, forditsuk meg a dolgot, s a nyugalom érdekében vádoljuk amazokat. Legyünk modern törvényszék, melynek színe előtt az a fél nyer, melynek nincs igazsága. Fiat mundus, pereat justitia!

Mindameddig nincsenek kodifikált törvényeink, az ilyen igazságszolgáltatástól a szabatosságot meg nem tagadhatja senki.

Még nehány nap, s az akadémia palotáját is beszentelék. A haza tudósai először lesznek együtt az aranyos teremben, s a hosszú beszédek fogják kártalanitani azon akademikusokat, kiknek neve a követválasztási urnák sötétlő fenekén maradt. Ha jól ismerjük az emberi s különösen a tudósi sziv izgalmait: semmisem hat megnyugtatóbban a fölzavart kedélyre, mint egy kis jó hosszu oráció olyan dolgokról, melyeket mindenki tud.

Brassai bácsi, e vén tölgy s ifju levelező tag, Pesten van; még pedig, bár mit mondjon ellene, az akadémia megnyitási ünnepélye alkalmából. Természetesen csak azért, hogy jelen ne legyen rajta. Ha Kolozsvárt marad, attól félt, hogy távolléte föl sem tünik.

Vajjon az öreg ur fürkésző, diogenesi eléje miket tapasztalt most Budapesten? Bár szidna bennünket, mert akkor legjobban meg van elégedve velünk. Ott volt a Patti hangversenyén is, s ő, a fűvész, zenész, ornithologus, csillagász, linguista, geologus, physiologus, philosophus, aesthetikus, stb: számos minőségének melyikével méltatta vagy ócsárolta e bájvirágot, e rendkivüli énekesnőt, e csodamadarat, ez üstökös csillagot, e tündérnyelvü teremtést, e gyémánt tisztaságu hangot, ez élettani problémát, e logikát halomra döntö futamokat, ez eredeti müvésznőt?

Patti, hangjának phänomenális volta ellenére, csodálatra gerjeszt ugyan, de elragadni nem bir. A biráló ugy jár vele, mintha oly kertbe lépne, melynek vizjátékai közt van egy titkos is. Véletlenül rálép egy rugóra s egyszerre magasra lövelő vizsugarak fogják körül. Patti szökelő futamai, gördülő futamai s röpkedő trillái szemefényét veszik az itéletnek, s az ember csak azon bámul, hogy Patti ön magán hogy nem bámul leginkább.

Csicseri Bors.

Absolutizmus.

Ijeszt minket két kezével
A sok centralista német:
Hogy jogunkhoz ragaszkodva
Az abszolut kórmányforma
Bizony bizony visszatérhet.

Hiszen tudjuk, hogy hát . . . hm, hm . . .
Hanem nem félünk ám mitsem,
Mert hát az is tudva vagyon,
Hogy arra sok pénz kell nagyon . . .
Tehát az kell — a mi nincsen.

B. M.

Két kulcs.

Régi hite a magyarnak,
Régi ezredéves hite,
Mely őt cserben sohsem hagyta,
Hogy ő neki fenn a mennyben
Egy külön istene vagyon,
A ki őtet vészben, harcban
Tudja óvni hatalmával.

Eljöttek a nehéz évek,
Görnyedeztünk sulyjok alatt.
Ámde, mint a kövek alatt
Tavaszszal a réten a fű,
Szivünkben a jó erkölcsök
Erősebben sarjadoztak,
Külön istenünk van nekünk!

Midőn lakat függött szánkon,
Irótollunk megvolt kötve,
Ki volt tépve eszméinknek
Szárnyaiból a vezértoll,
Még is egy hang titkon, ébren
Összetartá lelkeinket...
Külön istenünk van nekünk!

S e titkos hang lángra gyujtá
Lelkeinkben, a mi szép, jó:
S a kövek nyomási alatt
Összehordtuk fillérinket,
És kövekből épitettünk
Házat régi nagy nevünknek..
Külön istenünk van nekünk!

Izzadságunk, veritékünk
Gazdagon termé gyümölcsét:
Büszkén néz szép palotánknak
Homloka a vén Dunára,
S tükörében nemzetünknek
Legfőbb kincsét ragyogtatja...
Külön istenünk van nekünk!

Akadémiánknak fényes
Palotája tündöklik már,
Ámde a szabadság napja
Nem bocsátá rá sugárit,
És mi vártunk, és mi türtünk
Ébredésére e napnak..
Külön istenünk van nekünk!

S ime e nap is fölébred!
Két palotát nyithatunk meg:
Egyikben a tudományok,
A másikban jog és törvény;
De két palotánknak kulcsát
Sziveinkbe és eszünkbe
Nemzetünknek geniusza:
Istenünk adá minékünk!

F. B.

Elfogdosott levelek a választások után

(Közli a (Garaboncás Diák.)

1.

Tisztelt uram! — Ön rábeszélt, hogy birjam rá papámat, öcséimet, sógoraimat és az egész atyafiságot, miként csak önre szavazzanak, s hála fejében azt igérte, hogy nem éveimnek, hanem csak a szavazatoknak számát fogja tekinteni, azaz elvesz. Én minden lehetőt elkövettem, kövesse hát el ön is a nem lehetetlent, s ha már nem lehetett honatyává, igyekezzék boldog család atyává válni.

Epedő Porciunkula.

2.

Kedves barátom! — Dühös vagyok! Nem rátok, „o kontrér;“ mert ti mindent elkövettetek érdekemben. Etettetek, itattatok, prezenteket osztogattatok a pénzemen, sőt még az egész választókerület fuvarosait is lefoglaltátok részemre 5—5 frtjával, hogy az ellenfél szavazói ebben a csunya időben ne mehessenek a választási helyre, de hát biz azok gyalog kutyagoltak be és én átestem. Igy megy ez „se le mi.“ Tizenötezer forintom oda van és én koppon maradtam; „köszköszla?“ ezt egy év alatt kikeresem, nem megyek Hamburgba játszani. De „ántr nú“ legyen mondva, ez az egész komédia kissé mégis deranzsirozott, minthogy részben a képviselői diurnumokra, részben ott a pesti kompániákban egy kis jóravaló ékartéra számoltam, hogy azzal úgy, a hogy regresszirozhatom magamat. Minden csak „Châtean d'Espagne“ volt, s legjobban azt sajnálom, hogy már a diszruhámat is megcsináltattam, s összevásároltam a drágakövekből készitett mente- és kardkötőt-kontóra. A hitelezők elvárhatnak, én nekem azonban szükségem van pénzre, s azért itt küldöm hozzád a diszöltözeket, hogy légy szives azt a pesti zálogházba bevágni. — Egészen a tiéd

Zsorzs.

3.

Lieber kamarád! — Mind dudod, mintent elgöveddem, hogy gébfisellő lehesseg, csaghogy a papának a születésnabjára egy kis freidige überraschungot csinálhassak, merd a papa már mebagarda dölem dogatni a havi zseppénzemed, mindhogy szerinde azd nem értemlem meg, tavalyi isgolai pizonidfánjaim nem iken jóg léfén. A mama atodd ra bénzt, hogy idassag, s hogy azd a diz empert megvizessek, a gig gantidádussá Desznek. Allez iz gut kangen, de a vogsolásnál kidűnt, hogy a gig a poromad mekiddág, azog gözül csag ed emper szavazodd rám. Mosd a papa szörnyün harakszig s azd montja, hogy mekind peat az isgolápa, hogy dedgyek le a maturitétsz prüfungot. Mosd deszeg én prüfungod, mikor már jön a pajszom meg inglis szakálpofád gezteg hortani! migor a pálogban én voltam a fórtencer. A freiln Toncsi pizonyosan mintjárd elékedne minden lefelemed szerelmesed, a mid irdam negi mintennab háromszor. Lieber kamarad! a de öreket, az abát (t. i. az apja) einflussreicher Mann, degincs hád rá, hogy a lekgözeleppi metyei disztfálasztáskor falahogy mekdetyen alszolgapirónag, mert ingápp felagaszdom makamad, mintsem maturitétsz prifungot tegyeg le. I kiszti

Szepi.

4.

Méltóságos ur! — A választások előtt azt méltóztatott nekem meghagyni, hogy a voksolások után nyujtsam be a számadást, a mibe embereink kerültek. Ezt tennem van szerencsém a következendőkben:

1. Ettünk ittunk	4,000 frt.
2. Jöttünk mentünk (t. i. szavazni s onnan)	5,000 „
3. Ütöttünk s üttettünk. . . .	2,000 „
Buktunk:	11,000 „

Ezek után vagyok méltóságodnak a jövőre nézve is kész engedelmes szolgája

Kucorgó Jani.

Náthás levél*)

Urab,

Ölt teszeb felelőssé az ily időjárásért, biutál daptárakkal deb perlekedheteb. Ölt urab, Bolod Biska urab, ki bildig azt hajtja, hogy szép idő virradt rálk.

E decelberdek hazudott septerbelbed, fogasod hagyva derék budábat, a djári lebergyeget kagyaritottab vállabra s dupla talpu csizba helyet vékogy cipellőt huztab lábabra.

Elbelteb a kávéházba, begittab bildel gyadu délkül egy kapucilert s bire végigolvastab az uj „Presse“ barátságos vezércikkét, azol vettebb észre bagab, hogy szuszogdi seb tudok. Szörgyü állapot!

Beszédbe akartab elegyeddi szobszédobbal, de deb győzteb szusszal. Bildig kögybe lábbadt a szebeb, szülteled csavarta az orrobat s bikor feleldi akartab: ugy elfogott az az átkozott trüsszeltés, hogy szásszor egybásutál bildig csak azt hajtottab: strzsgdhápci! grzshdlápci! zsdgtrhápci! és igy tovább gráciával.

Urab Istel, bivé leszek! Hogy tartsab beg választóib előtt azod beszédet, belylyel bizalbukért forró hálát akarok boldadi?

Selki, selki seb akart begértedi, de bég a tulajdod feleségeb seb, ki akkor is tudja kiválságobat, bikor hallgatok. Kis lágyob a Barika, beg fiacskáb a Baldika, csak a szájokat tátották, hogy egyszerre hiva őket igy kiálték:

— Hé Bari! Baldi! gyertek elő s adjátok ide hálóköltösöbet és papucsobat.

A szegély gyerbekek retteltől begijedtek s azt hitték, a dátha agygyira elvette az eszebet, hogy Garibalditól kérek pupucsot és slafrokot.

Föltetteb, hogy ezuttál bildig hiszek a régi alkotbágyu kaleddáriobdak s deb ohajtok divatos, cifra daptárt.

Egy dáthás hazafi.

*) A ki ezt a levelet olvasni akarja, az mással olvastassa. A „B. Miska“ nyelvtudósai.

Garantirozatlan hireink.

Belcredi államminiszter, hogy a lapok ne bánthassák, Magyarországba jön s beáll főispánnak, vagy a mi meg sérthetlenebb: adminisztrátornak.

A „Neue Freie Presse“ a jövő hétre egy siket levelezőt küld Pestre, hogy a becsületes lelkesedést ne hallhassa s aztán ugy referáljon.

A zágrábi városkapitány, a ki a fusionisták számára tervezett fáklyás zenét betiltatta, jövőre minden városi lámpát eloltat, nehogy ebben is a magyar érzelmü horvátok részére tervezett demonstrációt lássanak.

Kaiserfeld megunván több uj beszédet csinálni, kölcsön kéri Schmerlingnek ismeretes órációját a „Verwirkung“-ról s a steyer országgyülésen azt mondja el.

Kolozsvári levelezőnk tudósit, hogy gr. Bethlen-Bolnai is ott volt az erdélyi országgyülésen s a beszédek alatt egy 63-at sürgető oláh követ köpönyege alatt tartózkodott.

Horváth Mihály, jeles történetirónk a legközelebbi választási csaták történetét is meg akarja irni két kötetben s a nevezetesebb ütközeteket feltüntető mappákkal.

Beke ur, a ki a legujabb osztrák kölcsönt kivitte, a tehetségeit méltán csodáló angolok által az atlanti tenger alatti távirda kivitelével bizatik meg, a kik meg vannak győződve, hogy az után már most ezt is kiviszi.

A legközelebbi pápai consistoriumban inditványozni fogják, hogy a magyar politikai lapok olvasói, a kik most naponként 30—40 egyforma vidéki levelet olvasnak el a választásokról, a mártirok közé soroztassanak.

Kortessy ur, a befejezett választások után kétségbeesésében megiszik egy pohár vizet s a szokatlan italtól — — meghal.

Bolond Miskaságok.

Az alagutban esténként, csupa gazdálkodásból csak az egyik oldalon gyujtják meg a gázt. — Az alagut is tehát olyan, mint a birodalom, csak az egyik oldalon van benne világosság.

Abonyban b. Orczy Béla nem csak szavazatot, hanem ujjazatot is kapott. Tudniillik, hogy egy néma is oda járult a bizottmány elé s csak ugy ujjával mutatta meg, hogy kit akar követül; ez hát nem szavazat, hanem ujjazat volt.

Horvátországban a német párt nevezi magát nemzeti pártnak, élükön Mazuranics urral, a ki annak idejében a szent lélek volt Schmerling és Zichy atya és fiusága mellett. Minek is eresztették haza Bécsbül azt a Mazuranicsot, tették volna meg valami Oberprotocollistnak, vagy nem tudom én micsodának; nem izgágáskodnék most a zágrábiak közt.

Galliciában jó hangulat uralkodik; csak a ruthénok szeretnének még a rajxrátba menni, a hol pár órai hortyogásért 10 forint diurnumot kaptak s még az országgyülési nyomtatványokat is — miután olvasni ugy sem tudnak — eladogathatták a sajtosnak egy pár krajcáron. Hej jó világ volt ez Isztrikucz és Nasszalmicseszkulnak!

Egy levelező leirván egy választási verekedést, azt mondja, hogy ők egy ideig csak türték az ütlegeket, de végre — noha amazok többen voltak — felbőszültek s megrohanták a sokkal nagyobb csapatot; akkor lehetett, ugymond levelező — látni: mit tesz a lelkesültség és összetartás, két ember az ellenfélből holtan maradt s a többiek véres fővel futottak szanaszét. Mintha csak a nándorfehérvári győzelmet irná le a föllelkesült levelező.

Most már olyan kisebb alaku varró gépeket is árulnak, a melyek zsebben hordozhatók. Jó lesz, ha országgyülési követeink is tesznek egyet-egyet a zsebükbe, ha aztán ezekkel a gépekkel összevarrhatnák azt a tudva levő nagy szakadást.

A galanthai követválasztási verekedésről közlött hirek a lapok szerint nagyon tulzottak voltak, mert mint hitelesen állitják: csak huszonegy sebesülés történt. Csak huszonegy, e biz nagyon kevés.

Kratky Baschik büvész jelenti, hogy az országgyülés tiszteletére Budán tartani fog előadásokat; most minden az országgyülés tiszteletére történik; az országgyülés tiszteletére adnak hangversenyt és bálokat, az országgyülés tiszteletére nyitnak sörcsarnokot s az országgyülés tiszteletére adnak ki hónapos szobákat havonként 70—80 frton; az országgyülés majd köszöni szépen ezt a sok tiszteletet.

Az állatkert igazgatójául csakugyan egy külföldi, Fitzinger nevü férfiut választottak. Némely emberek abban a véleményben vannak, hogy miután a papagályok és leopardok is külföldiek, tehát az igazgatónak is okvetlenül külföldinek kell lenni, különben nem értenék egymást.

A lapok szerint „kilátás" van arra, hogy a tornaegyletet megerősitik. Én uram istenem, én már a magyar minisztériumot várom, ezek a lapok meg azon örülnek, hogy majd talán a tornaegylet életbeléptetését megengedik.

A Pattiféle hangversenyekre példátlan tolongás vala a fővárosban, s könnyebb vala a tiszteletreméltó Beke urnak az uj osztrák kölcsönt kieszközölni, mint nálunk egy-egy Pattizártszékhez jutni. Egyes lapok is érezték a jegyhiányt, mert a hangversenyrendező ur olyan ismerettel bir a magyar irodalmi viszonyok felől, hogy például a „Fővárosi lapok" számára egy jegye sem volt, mig a régen megboldogult „Hölgyfutár"-t három napon át kereste két zártszékkel, mikor aztán végre értesült, hogy a biz másfél éve meghalt.

Napoleon a legközelebbi párisi iparkiállitásra „méh-rendet" alapit. Azt jegyzi meg erre egy külföldi humorisztikus lap, hogy ideje is már, hogy a méhek is kapjanak rendeket, mert eddig csak a — herék kaptak.

Pompéryt és Tóth Kálmánt nevezték ki az akademia arkangyalaiul, a kik tudniillik a palotai menyország megnyitásánál lángpallossal fognak őrködni a rendre. Ez ugyan nem jó választás volt; még az utóbbi csak hagyján, de a ki Pompéryt ismeri, az tudja, hogy egy kézszoritásért minden szép asszonyt és szép leányt beereszt, ha aztán maga gróf Dessewffy Emil ő méltósága marad is ki a teremből.

Gallmayer kisaszonyt a lapok „müvészi nagyhatalomnak" nevezték. De már most nem hiszem, hogy nagyhatalom legyen, mert legközelebb ünnepélyesen megesküdött, hogy nem csinál többé semmiféle — adósságot.

Az angolok jamaikában 2000 szegény négert akasztattak föl. Ezek aztán nem Európa, hanem az emberiségnek a függő kérdései.

Radnótjajdefáy ur folyvást Kolosvárott időz, hanem a szinháznál sok dolog épen olyan esetlenül megy, mintha csak itthon lenne.

Az országháza homlokzata már egészen kész s van rajta egy olyan „faragott kép," a melyet minden magyar embernek szabad, sőt kell is imádni; ez az ország cimere, két szép géniuszszal.

Langiewitz lengyel forradalmi főnök Londonban teljes nyomoruságban él. Bizonyos más nemü „főnök"-ök jobban szoktak magukról gondoskodni s a nyomoruságot nem viszik el, hanem maguk után hagyják.

A weimári muzeumban legközelebb Schiller egyik irótolla számára arany hüvelyt készittettek; nálunk pedig a napokban árverésen kóvetyelték el a szent lelkü Kölcsey diszkardját.

Kipfelhauser — Mühlfeldről.

Der hat g'sagt — ez megmondta most a Landtaagon, a Herr von Mühlfeld. Szóról szóra igy szólt ő Niederösterreich parlamentjében: „Régen áll az a magyar törvényekben, hogy azon országot csak saját törvényei szerint kell kórmányozni. Addig mig ezen törvény áll, gondolni sem lehet államegységre, sat." Ezt mondtam én is mindig; Magyarországnak nem saját törvényeihez kell ragaszkodni, hanem ahoz, a mit különböző időszakonkint zusammenheftolnak neki: Bach, Schmerling, Mühlfeld, Kuranda, nem is emlitve a Herr Doktor Pixis, a Ritter von Lungenbraten és a Herr von Kalbernesz nagy státusférfiakat. Magyarország főtörvénye legyen az, hogy neki semmi törvénye ne legyen. Azt mondja Krämmer ur, hogy hiszen nem volt vagy 17 esztendeig, s ez alatt csinálták a 3000 millió adósságot; nem igaz, ezt Belcredi és Majláth csinálták, most fél esztendő alatt; mindennek a „Sistirozás" az okája.

Aztán azt is mondja dr. Mühlfeld, hogy a magyar követi programmok a közös angelegenheitokat csak ugy oberflechlich érintették; már az igaz, csak ugy elsurrantak fölötte, mint a stadtwaldlin, ha viz lenne benne: a bibic; csak ugy rövideden áttrilláztak rajta, mint az áriákon a mademoiselle Patti; csak ugy kicsit megcirógatták, mint én szoktam megcirógatni a blaue Katzban a fra Kádit, mikor sört hoz. Bele kellett volna menniök a közös Angelegenheitokba nyakig, ugy hogy onnan őket hat — — Mühlfeld sem huzta volna ki.

Kipfelhauser.

Bolond Miska, mint professzor.

Jaj de rosz tanuló vagy te Német, igazabb néven: centralista Miska.

Sehogy sem akar a magyar alkotmány a te buksi fejedbe menni.

Mennyi leckét kaptál tőlünk egyszer másszor, hanem — tu nebulo! — csak nem tanulsz.

Mennyit vesztettünk veled negyvennyolcban; 61-ben is adtunk egy rövid extrastundot, vagy privátá órát, hanem csak nem tanultál semmit.

Hanem hiszen rosz kalkulusod is van te istenadta; a diplomaciából secundában vagy, a financiából pedig épen tertiába estél.

De mi azért, a te tanáraid, még most sem jöttünk ki a flegmából s megengedjük neked, hogy kalkulusodat megemendálhassad.

A nagy examen nem sokára elkezdődik; meglátjuk, hogy a legujabb időkben csakugyan tanultál é valamit?

B. Miska.

Nagy. Mit gondol szomszéd ur: soká tart é az országyülés?

Kiss. Én minden esetben azt hiszem hogy nem soká fog tartani.

Nagy. De hát miért?..

Kiss. Mert ha kiegyezünk: akkor hamar vége lesz; ha pedig ki nem egyezünk: hát még hamarabb vége lesz.

Szerkesztói üzenetek.

Pestre M. M. urnak. Mi is sajnáljuk, hogy azon élc a Bolond Miskában megjelent, mentse ki az, hogy néhány napig Pesttől távol valánk, s igy, az egész akaratunkon kivül csuszott a lapba. — Szapuló Matyi. Versei jók, de idejüket multák; ha szabad, ujabbakat kérünk. — „Hozzá" „Doctoroknak"-nak. Jék, de jobb szeretnénk alkalmiabbakat. — „A lobor;" ez is inkább tetszett volna pár hét előtt; talán. — A „Deák kör"-ről jobb verset kellene irni. — Esztergomba. Rég tul vagyunk már ezen s akkor érintettük is. — Minden előfizetőnknek. A „Bolond Miska" uj évi programmját, mely mai számunkhoz van mellékelve, szives barátságukba és terjesztésükbe ajánljuk!

*

AZ UTASOK.

I.

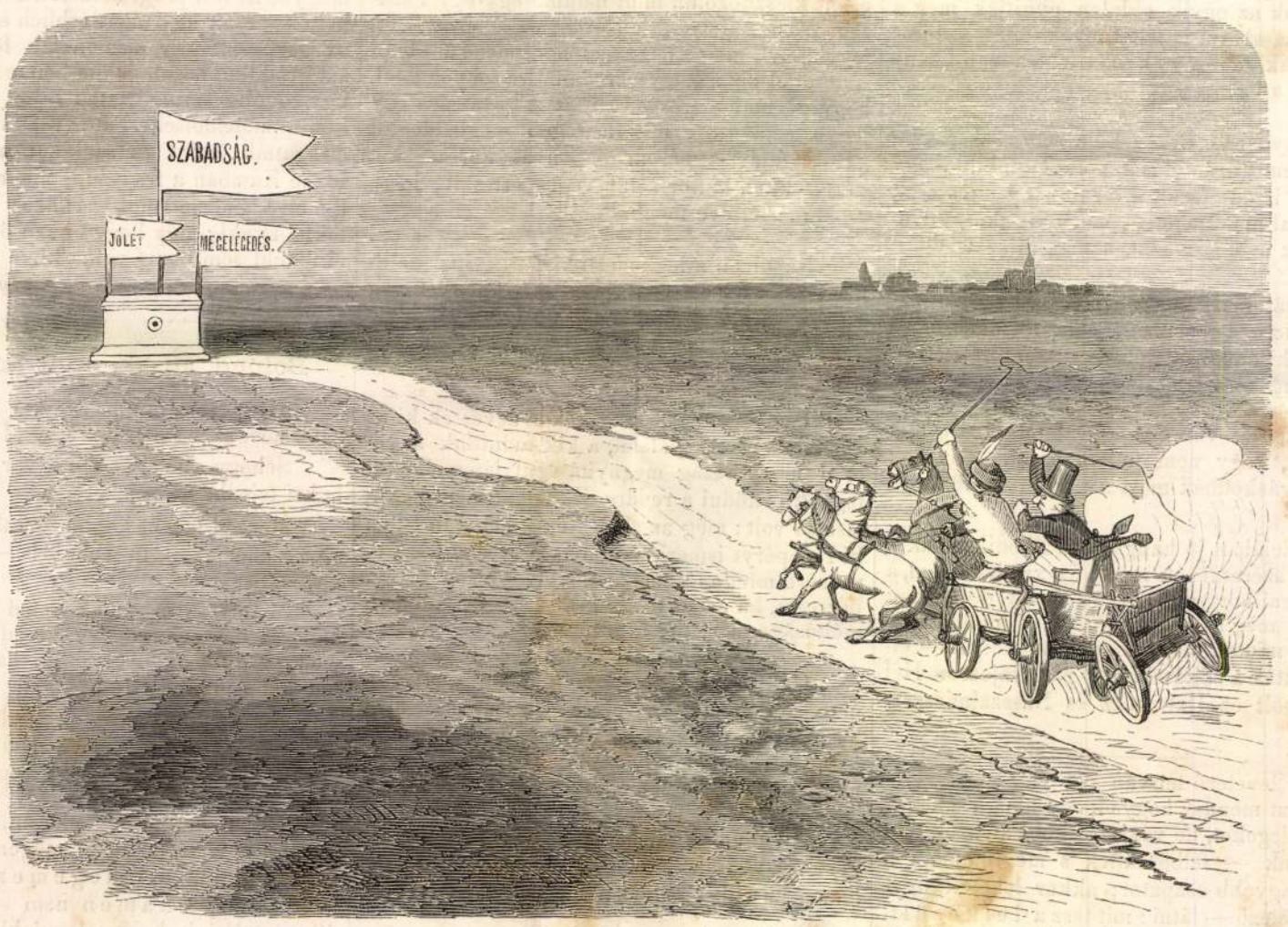

— Te akadtál belém. — De bizony te. — Miadtad nem mehetünk előre. — De bizony te miattad.

II.

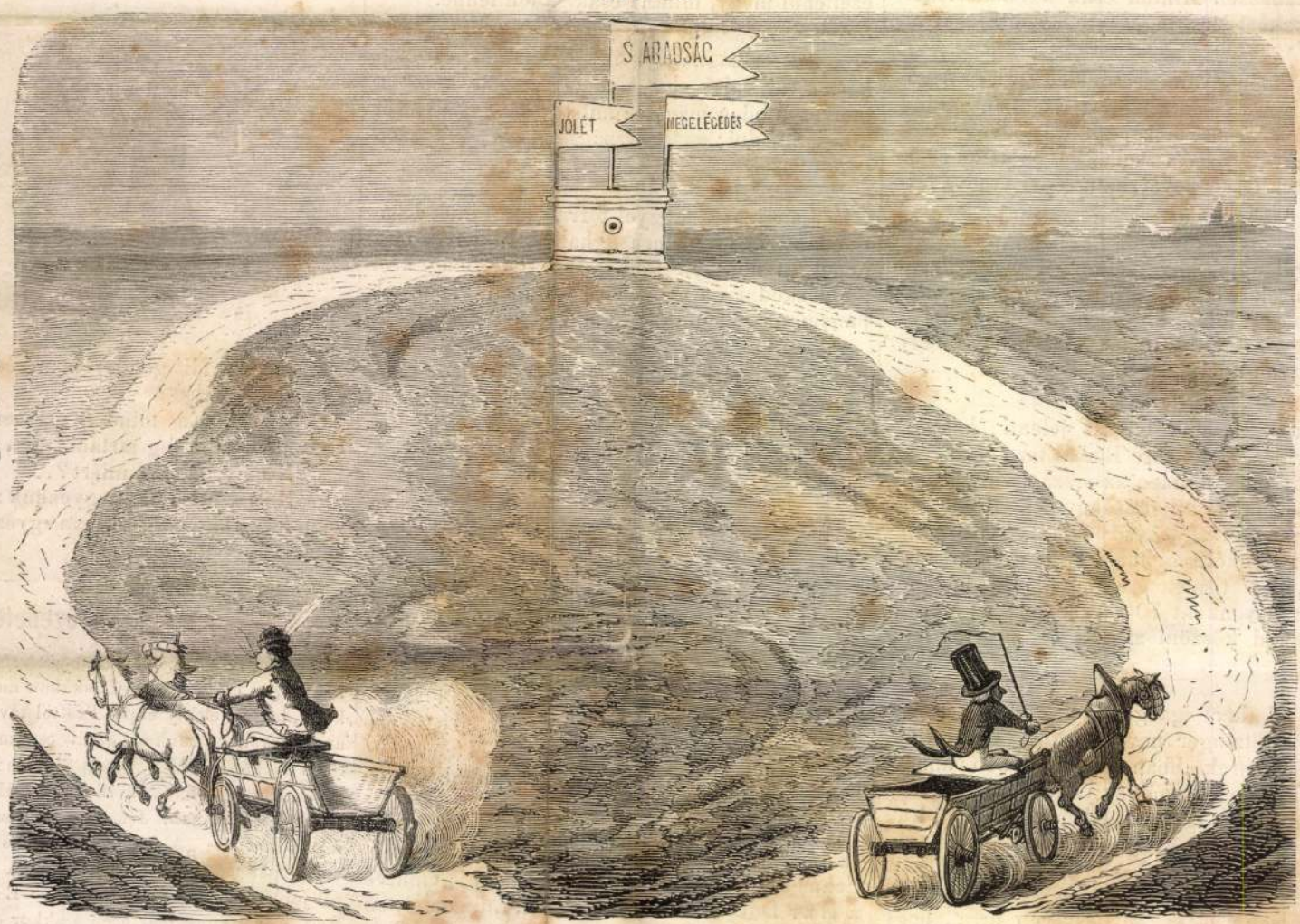

— Legjobb lesz nekünk, két uton járni — akkor aztán mind a ketten hamarabb célt érünk.

Felelős szerkesztő Tóth Kálmán. Nyom. kiadó-tulajdonos Emich Gusztáv magy. akad. nyomdásznál Pesten. Rajzolja Jankó. — Metszi Rusz.

24-dik szám. Pest, Junius 28. 1863. IV. évfolyam.

BOLOND MISKA.

HETI NAPTÁR.

Hétfő, jun. 29.

Muravieff parancsot adott a lengyelországi erdők kiirtására. Hát aztán az a sok akasztófa honnan kerül?

Kedd, jun. 30.

A váciak multkor a cirkusban, most pedig a német arénában rendeltek meg 200 jegyet, majd bejönnek a vasuton. Hanem azért nagy a szárazság, ki venne most könyvet, s a t.

Szerda, jul. 1.

Komikus az, hogy egy nagy lap inségsegélyző cikke közelebb igy kezdődött: „E l a p o k b ó l is meggyőződhettek az olvasók, milyen nagy a s z á r a z s á g — s a t.“

HETI NAPTÁR.

Csütörtök, jul. 2.

Ha a lengyelek elfogják Muravieffet s nagyon megakarják büntetni, tétessék valahogy a nemz. szinh. igazgatójává. Izenként fogják a lapok agyonszurkálni.

Péntek, jul. 3.

A „Handabanda“ utoljára is kénytelen volt az Üstököst és B. Miskát k i e l é g i t ő lapoknak ismerni el . . . t. i. prenumeránsaira nézve.

Szombat, jul. 4.

A ki még e napon, t. i. jul. 4-kén is elfeiejtett a Miskára prenumerálni, gondolja meg: hogy jobb későn, mint soha.

Megjelen minden **vasárnap**. Előfizetési díj negyedévre 1 frt 50 kr. félévre 3 frt. — Az előfizetés és minden reclamátió a **Bolond Miska** kiadó-hivatalába (Barátok-tere 7. sz.) utasitandó. — A kéziratok **Szokoly Viktorhoz** (Kalap-utca 17. sz.) küldendők.

A kankán hatàsa.

A r s z l á n f i: Pompás! superbe! épen mint a Mabilleben.

G a b n a k e r e s k e d ő: Ej ha a buza ára is igy emelkednék.

B o l o n d M i s k a: Nem hiába szidják annyit a nemzeti szinházat; már itt csakugyan többet lehet látni.

[K é p m u t a t ó i ú r! Szörnyüség! — rettenetes!... én nem nézhetem s kénytelen vagyok szemeimet kezemmel eltakarni.

Uj előfizetés

a

„BOLOND MISKÁRA“

julius—septemberi negyed évre 1 frt 50 kr.

julius—decemberi fél évre . 3 frt — kr.

A „Bolond Miska“ kiadó-hivatala.

Egy olvasóm emléklapjára.

Nem mondom én, hogy desperált ne légy,
Ha az idő rosz s a vetés kiég;
Hogy ne busulj: a búza bárminő;
Tudod te is hogy jön még jobb idő.

Nem mondom én, hogy kétségbe ne ess,
És sirhatnál bár, azért is nevess —
Hisz szived büszke s átlátó eszed,
Tudom, hogy ezt te ugy is megteszed.

Nem is mondok én semmit te neked,
Se hogy azt tedd meg, sehogy: ezt ne tedd —
Hogy honnan szaladj, hol meg helyet állj — —
De modom ám azt: hogy — prenumerálj!

Bolond Miska.

Halotti prédikáció

a „Handabanda“ fölött.

Kedves Relikém! Te rajtad is megtörtént az a szerencsétlenség, hogy egy szép reggel csak halva ébredtél föl. Az a részvéthiány-hektika szörnyü betegség, diagnosysa igen könnyü s még sem tudják gyógyitani.

Igen sajnálom e szerencsétlenséget, mert bizonyos dolog tisztába hozatván, megint verekedhettünk volna egy kicsit. Szerettem volna neked visszaadni azt, a mivel egy kényszerü hallgatásban adósod maradtam.

Most már mint halottnak, mindezt csak megbocsáthatom.

Megbocsátom tehát, hogy hallgatásom alatt te engem a publikum előtt valami szörnyü rakoncátlan, marakodó journalisztának festél le, a ki mig magamat érinthetlennek tartom, másoknak soha se hagyok békét; pedig oh Reli! az én Miskámnak négy év alatt senkivel se volt irodalmi polemiája; az a veled való affaire is csak ugy kezdődött, hogy te négy öt számon keresztül viccelted a Miskát, a nélkül, hogy ő addig téged észrevett volna.

Megbocsátom, hogy te engem a te publikumod előtt véleméný-türelmetlen Miskának adtál ki, a ki mindjárt duellumra hivom ki az embereket, ha valami drámáról azt mondják, hogy nem jó; pedig oh Reli, én irodalmi dolgokban mindent eltűrök, szó nélkül szoktam hagyni még azt is, mikor nekem Pityi Pali ad leckét a költészet titkaiból, pedig annyit ért hozzá, mint a macska a hegedüléshez. Csak mikor tisztán házi, magánügyeimre célozgatnak, akkor szaladok Balicky boltjába — kesztyüt venni.

Megbocsátom, hogy hallgatásom alatt te engem — bár igen kis számu olvasóid előtt — aféle lovagiaskodó urficskának festél le, a kik t. i. kimennek nagy hűhóval a svábhegyre s másnap a váci utcán egészségesen sétálnak; oh pedig azt jól tudod édes Relike, hogy Bolond Miska, noha igen szereti a jó viccéket, előfordult nehány eseteiben még soha sem — tréfált.

Megbocsátom, hogy el akartad hitetnia világgal, hogy én minden áron a te fejedet akarom levágni... mintha annak hasznát vehetné egy humorista!

Megbocsátom, hogy hallgatásom alatt te engem a tömeg „tányérnyalójának“ neveztél; én ugyan a tömeg tányérját szivesebben nyalnám, mint a nagy urakét, de nem nyaltam én azt se soha... volt Bolond Miskának — mikor szükség volt rá — bátorsága lefelé is, a mint ezt már a „Hirnök“nek kimutatta, és volt bátorsága fölfelé is, a mint ezt a consequentiák eléggé bebizonyitották. Nem félt az még senkitől, legkevésbbé pedig tőled oh Reli!

Megbocsátom azt is, hogy épen engem mutattál föl annak, a ki még a családi ügyeket sem kimélí s lepingáltatja gyermekei közt — Erkelt; oh pedig azt is jól tudád te Reli, hogy az már nem családi ügy, mikor valaki egy közintézetnél minden létezhető csecsemőit alkalmazza, mig ugyanott más hasonló, vagy nagyobb képességü zenészifjak nem nyerhetnek egy 30 frtos zugállomást.

Megbocsátom azt is, hogy hallgatásom alatt mindig azt hiresztelted a Handabandában: menyíre fogynak a Bolond Miska prenumeránsai, a tied meg hogy növekszik; oh Reli! csúnyául megcáfolt téged az idő... B. Miska most is itt áll vagy három ezer emberrel, te pedig akármit mondasz is, részvéthektikában költözöl egy jobb világba, a hol nincsen polemia.

Megbocsátom azt is, hogy ugyancsak hallgatásom alatt mondál te engem „cimborassói elbizakodottságu“ embernek, holott tizennégyéves irói pályámból egy sort nem mutathatsz fel, mely abbéli állitásodat igazolná, ha csak azt nem, hogy emberi szokásból a sarkam hátulsó hegyén járok, a nyakkendőmet mindig két máslira kötöm s nem vagyok képes minden embernek a szeme közé mosolyogni.

Megbocsátok neked Relikém mindent, csak egyet nem. Azt nem bocsáthatom meg, hogy anyiszor nevezted te Bolond Miskát tudatlannak és szellemtelennek; maga ezen állitás igen subiectiv ugyan s a ki akarja elhiszi, a ki akarja nem, — hanem van a dolognak más oldala is. Midőn t. i. te engem annyiszor neveztél tudatlannak, szellemtelennek s a t., akkor ott magad — sub rosa — mindig valami nagy tudósnak és szellemdus embernek adtad ki... Ez a te megbocsáthathatlan bűnöd... nem hogy magadat dicsérted, hanem az, hogy miután oly nagy tudománynyal és szellemmel rendelkeztél: mért zártad el ezt ugy a világ elől?... hogy fogsz most halálod után beszámolni az alkotónak ama nagy talentumról, melyet a véka alatt elzárva tartál... a manóba is... hol volt hát az asok szellem és sok tudomány, a mivel okvetlenül kellett volna hóditani?... tán azokban a vastag ephitetonokban, a melyektől a „Handabanda“ hemzsegett?... oh mert ha ebből áll a szellem és tudomány: akkor te Humboltnál is humboldtabb valál... de parodizáló képességedet levonva, humorod — esküszöm az égre — nem volt! elmésségi tehetséged pedig — közösen tisztelt barátunk Kemény Zsigó Ali basájával szólva — „rövidebb vala az elvágott kutyafarkánál.“

És most „menj fáradt csecsemőm.“ E kis parentátiót lovagiasabb lett volna ugyan akkor adni ki, midőn te még éltél s felelhettél volna rá, de a gutaütés oly egyszerre ért, hogy én ilyen rögtöni kimulásodat nem is gyanithattam. Aztán lásd: voltam már egyszer én is olyan helyzetben, hogy neked nem felelhettem semmit, jól tudtad te azt akkor Reli, hogy akármit mondasz is, hallgatni fogok s te felhasználva helyzetedet, rám is fogtál mindent, majd nem azt is, hogy én miattam égett le a pesti kenyitőgyár. Ládd, most az a bizonyos Nemesis (mert van ám az!) megforditotta a dolgot: most én üthetnélek téged s te nem felelhetnél semmit, ha csak a „Sürgöny“ben nem; hanem légy nyugodt, én nem szoktam a „holt oroszlánokat rugdalni“, de azt meg nem állhattam, hogy utoljára még meg ne simitsam az elköltöző — vakandot.

Tiszteld a más világon nevünkben az „Ország“ot, „Jövő“t s különösen a „Vezér“t, mondd meg az utóbbinak, hogy nagyon siratják hátrahagyott árvái, t. i. a prenumeránsok; nagy könyelmüség egy 4—500 gyermekkel biró családos embernek ugy meghalni, hogy hátrahagyottairól ne gondoskodjék.

Te a te gyermekeidet — mint látom — a „Bolond Miska“ és „Üstökös“ kiadóhivatalának testálod, a mi ellen természetesen se nekem, se Kakas Marcinak nincsen kifogása, hanem biz azok a gyermekek majd a mi vallásunkban fognak neveltetni, a melyben több hit és bizalom van, mint a tiedben volt.

Áldás hamvaidra!

Bolond Miska.

Bécsi levelke.

A szerencsétlen Stadion grófról azt beszélik, hogy ő akkor kelt fel, a mikor más emberek lefeküdtek és aztán egyre szörpölgetve a fekete kávét, egész éjen át dolgozott, a kör négyszögitéséhez hasonló megfejthetlén problémán törvén árva fejét. Szegény Stadion! mily nagy ész, mily nagy sziv, mennyi tudomány, mennyi tapasztalás és mennyi fonákság! — braver Mann, aber schlekter Musikant! Hanem csak arról akartam szólni, hogy ő akkor dolgozott, a mikor mások aludtak és miután a természet nem módosul az ember akaratja szerint, erős fekete kávé által kénytelenült lehangolt idegeit felcsavarni. Hasonló stimulátióra szorulna a tárcairó, ki akkor kel fel, mikor mások alusznak, akkor dolgozik, mikor mások pihennek, szóval ki a savanyitott ugorka idényében inditja meg tevékenységét, azon idényben, mely Bécsben miként minden nagy városban valódi season morte, mely alatt mind azok elmennek, a kik unatkozni nem akarnak és mindazok, kik el nem mehetnek, unatkoznak, — azon kevesek kivételével, kikről tüstént szólni fogok. Aztán bécsi lap tárcáink stereotyp tárgyai mindenkit érdekelhetnek, csak önöket nem, kik utólérhetlen tökélyben birják mindazt, a mi körül itt a napi beszéd forog. Menjen ki a glacisra, oda hol „a követek háza“ áll; hallgasson az ott menök beszélgetéseire: por, por, por, ez az örökös refrain, de ki merne erről Pestre irni, Pestre, a por klassikai földjére? Ezt a port a Stadterweiterung körüli munka veri fel. Vagy a lakbér magasságáról szóljak, hogy osztán valami „jóindulatu“ ember azt az olcsó élcet csinálhassa ránk, hogy bizony nyughatatlan emberek ezek az ujságirók: egyik a miatt panaszkodik, hogy nagyon drága lakbért kell fizetnie, a másik meg azért, hogy ingyen szállással látják el? Hiszen erre is azt mondják önök, hogy tout commechez nous! Vagy azt a nagy moralitást dicsérjem, mely az itteni hideg fürdőkben a leglelkiismeretesebben választja el egymástól a nemeket, de még sem gátolja a két ürdőosztály olyatén costitucióját, hogy — midőn a nőosztály felé vezető deszkafalhoz jól közel állunk, — minden percben hallhatjuk, miként sugja meg egyik „angyali“ hang a másiknak, hogy „a férfiaknál“ most szállt be a vizbe Herr von Pitzelmayer vagy Sterzelhuber. Mindezek nem mulattatnak senkit itt Bécsben és alkalmasint e lapok olvasóit is untatnák.

Nézzük inkább azokat, kik még a mostani holt idény alatt is kreuzfidél módon töltik napjaikat és estékeit. Élvezeteik főtárgya egy szinésznő. A szinésznő neve Gallmayer k. a. Nem emlékeznek önök e névre? A kisasszony

apja valamikor — ennek most vagy 15 esztendeje — színész volt Budán, csinos ember és derék müvész, a ki komolyan vette hivatását és lelkesedéssel csüggött rajta. Tetszett is, de nem a derék művész, hanem a csinos fiatal ember! Mikor azonban vénülni kezdett a legény, megszünt a tetszés, ámbár müvészete emelkedett és tavaly, ha jól emlékezem a mainzi szinháznál találtam a jó embert, meglehetösen alárendelt helyzetben. Leánya a kis „Pepi", a budai Horvátkert környékén lakók e név alatt ismerték azt a cigányfajta lánykát, a kis Pepi mondom okult apja példáján. Nehány év előtt kisérletet tett egy itteni szinpadon vendégszerepelni; tehetsége elég van, szorgalma is volt, de tisztességesen lépett fel és — megbukott. Most pedig ő Bécs hősnője és homályba szoritja a közönség egyéb kedvenceit, kik — zárjel közt megjegyezve — nálánál százszorta szebbek és kecsesebbek. Honnan e hatás? A kis ördög megleste az itteni közönség gyöngéjét és játékában annak, a mi szabad és illő, legvégső határáig megy, sőt sokszor egykét hajszálnyival azontul is. A közönséges életben — hogy is fejezzem ki magamat, a nélkül hogy ungalant legyek — tehát a közönséges életben „szépségtelen"-nek mondanák a kisasszonyt, hanem van két tüzes szeme, oly szem, mely — egy itteni roué-nak persze csak gyöngitetten ismételhető kifejezése szerint — delejes erővel húzza ki az ember szivét mellénye zsebéből; e két szemével csatározik, teste egyéb részével pedig a nagy csatát vezeti a kisasszony és övé a győzelem! Egy silány darabkát ötvenszer adtak egymásután, egyedül azért, mert G. kisasszony a cancant táncolja benne, és ez alkalommal lába hegyével kedvesének fejéről a föveget veri le. Hanem szó a mi szó; itt nem csak a merészség arat diadalt, hanem a merészség ritka tehetséggel is párosul és az érzékiség felfokozódását egészen az örültség határaig nem lehet hivebben ábrázolni, mint a kis Gallmeyer leány teszi. Valjon ez-e a szinmüvészet feladata, (ezt kérdezhetjük a budai szinház cancanelőadásainál is) az ismét más kérdés; hanem a minap egy regényt olvastam, mely Németországban jelenleg nagy zajt üt, miért? főleg egy jelenetért. A szerető férfi, kinek kedvese meghal, magához veszi ennek holttetemét és aztán napokon át mellette ülve, percről percre követi az elrothadás undoritó folyamát, melyet a költő (!) részletesen leir azon stadiumig, midőn a férgek a csontokról már teljesen lerágták a húst. Ha ez költő, akkor a kis Pepi a világ első szinésznője! Ah a kedves Jean Paul azt mondja, hogy „der Walzer ist eine subtile Unzucht", hát ugyan miféle Unzucht aztán a cancan?! A hires Devrient heteken át próbálgatta az állást vagy inkább fekvést Hamlet azon jelenetében, midőn ez Opheliának azt mondja: „mily kellemes.... heverni" (tessék az eredeti szöveget utána nézni) és akárhányat próbált, Schröderné-Ophelia kétségbe ejté azon felkiáltással: „das ist zu unanstaendig, da kriegt er eine Ohrfeige." Szegény Ophelia! Nézné meg, mily pajzánul mosolyog a kis Gallmeyer és aztán bizonyosan elsohajtandja magát, hogy tempora mutatur!

Semperidem.

Arany mondatok

Kipfelhausertől.

Semmi se jó a mi egyenes, csak egyedül az egyenes — adó.

Tüdom én, hogy ennek a mostani rémitő nagy szárazságnak se más az oka, mint a — 61-diki megyék.

Kedves barátom Johann Türk, nem csak arra kellene vigyáznunk, hogy az albumokba annyi katholikus poéta ir-é, mint protestans, hanem arra is, hogy miként vannak a vendéglői speiszetlik redigirozva, nincsenek é ott is tulnyomólag a protestans ételek képviselve, valamint arra is: hogy a kellnerek közt van é alkalmazva elegendő számu katkolikus?

Azokat a finom ordinäre lange szivarokat Langieovitz-szivaroknak kezdik elnevezni. Valjon nem lengyel szimpathia é ez is, és ha az: valjon megengedhető é?

Hogy állatkertet akarnak csinálni, da gegen hab' i' nichts, inkább ezen törjék a fejüket, mint azon, hogy országházat épitsenek, a hol aztán rendesen a legmegbattyzhatlanabb oroszlánok és orditó tigrisek szoktak összegyülni.

A „Bank bán" cimü opert megint adják, i' hab nichts dagegen... hanem minek éneklik azt ott egy áriában hogy:

Nincs veszve bármi sors között,
Ki el nem csüggedett;

azt mondja Krämmer ur, hogy hiszen ez Vörösmarty egyik régi versében van; nix war, az a Falk Leitartikkeljeiből van kivéve. Das sag' i'.

A lapokban olvasom: hogy Olmützban van egy öreg lengyel, a kinek hat faluja volt és hat fia, hat faluját elégették, a hat fiu pedig ott esett el az öreg oldala mellett, ki öket a csatába vitte. Most a határon átmenekült öregnek nincs egyebe, csak a Bettlerstaab. Hát nem okosabb dolog é az embernek magát nem mischolni a politisch' Angelegenheitokba s nem jobb é a Stadwaldliban enni egy kis jó Butterbrod s inni egy kis jó Laagerbier?...

Verespatakon — mint a lapok irják — két bányát Deák és Teleky névvel ruháztak föl. Himmel potztausend — hát még mindig.

Batty fekszik, mert egy kicsit megkarmolászták az oroszlánok. De bolond az a Batty, hát mért nem vágta le a körmüket — az oroszlánok ellen a kalitka sem biztos, össze kell azokat csonkitani körömhegyig.

Bolond Miskaságok.

Nagy csoda történt; nem az, hogy a muszkák verték meg egyszer a lengyeleket (mert ez is csoda lenne) — nem az, hogy a magyar lapok jóakarattal nyilatkoztak a nemzeti szinházról (mert az is csoda lenne) — nem az, hogy valami magyar gavallér még most is magyar nadrágban mutatta magát a váci-utcán (mert ez is csoda lenne) — nem az, hogy egy könyv akkor jelent meg, mikorra a prenumerácio alkalmával igérték (mert ez is csoda lenne) — mindezeknél nagyobb csoda történt, az: hogy a „P. Hirnök"ben legközelebb megdicsértek egy könyvet, melyet egy protestans irt s egy zsidó nyomdász adott ki. A világ vége közeledik!

Hát a szegény „Handabanda" csakugyan meghalt. Utoljára is, jellemehez hiven, maga ellen csinált egy menykő nagy gorombaságot; azt mondja: hogy ő a jelenlegi mostoha időjárás miatt pusztul el. Hiszen ez az időmostohaság leginkább a szénahiányban mutatkozik s emiatt még is csak a mezei handabandák szoktak elpusztulni.

Több levelet kaptunk vidékről, melyben zokon veszik azt a cikket, mely lapunkban „Irodalom-pártolás" cim alatt jelent meg s mely az irodalom iránti közönyösséget korbácsolja. A kapott levelekben az mondatik: hogy vádolhatjuk mi a magyar olvasókat részvétlenséggel, mikor ők minden lehetőt megtesznek? Igen is, megtesz mindent egy lelkes s mindig ugyanaz, de soha nem növekvő, hanem gyakran apadó olvasó kör... hanem elismerjük azt, hogy valamint minden e tárgyban irt cikk, ugy a mi humoreszkünk is céltévesztett volt; az ilyen vádoló cikkeket rendesen azok olvassák, a kiknek nem szóls a kiknek szólna, azok meg nem olvassák.

Lengyelországban a muszkák most minden magasabb állomást orosz szülöttekkel töltenek be. Hanem hogy az autonomia elvét meg ne sértsék, az országot akasztófákkal ültetik körül, ezeken is vannak igen szép magas állomások, melyekre aztán kizárólag a lengyelek juthatnak föl.

Lipcsében egy könyv jelent meg ily cim alatt: Frische ungarische Paprika. Anekdoten von Bolon Mischko. Zweite Auflage. Már voltam minden, még Bolond Mihály is, hanem Mischko még nem... az igaz, hogy könyebb a német lelkének, ha a legtisztább magyar nevek közé is odafurja a maga ch-ját.

Muravieff fejére a lengyelek 100,000 rubel jutalmat tüztek ki. Bizony fölösleges, csak maradjon egy ideig Lengyelországban, magától is elveszti a fejét, mint a többi muszka tábornok.

Egy bamba bécsi vicclap Deák Ferencet karrikirozza ki, a mint a rablók által megtámadtatik. Nagy félelemben van lefestve, a mint a rá puskát szegező rablóknak óráját átnyujtja s kezéből a Pesti Naplót elejti. Ez az a nagy vicc, a mely különben annál kevésbbé talál, mert Deák már csak mégis bátor ember gyanánt ismertetik, a ki, a mit egyszer a kezébe vesz, soha se szokta elejteni, akármit szegeznek is reá.

A sz.-pétervári operát ujra szervezik; e szervezésnek legfényesebb része az, hogy az operisták jövőre muszkául tartoznak énekelni. De szép lesz majd az: Ja szom zsivanszki Ernani!

Most már még is van néha-néha egy kis eső s igy bár búzához nem juthattunk, hát lesz legalább kukorica. Hunnyászkody ur kétségkivül azt fogja mondani, hogy elégedjünk meg ezzel is.

Mint egy szabadelvü követ a hesszenkaszszeli kamrába, oly szokatlanul tévedt közelebb egy szarvas a bácskai sik mezőkre. Persze elpuskázták.

De jó nyomtató intézetet választott magának az a „Handabanda"... épen a tőszomszédságában van egy koporsókereskedés... csak egy pár lépés kellett neki az uj kvártélyig.

Mai számunkkal bevégezzük a félévet. Utoljára is egy szomoritó hirt kell közlenünk szép számu „jó barát"ainkra nézve, azt t. i. hogy mint a prenumerationális áspektusok mutatják, hát biz a „Bolond Miska" előfizetői minden inség és nyár dacára nem hogy fogynának, hanem növekedni fognak.

Példabeszèd.

„Vak vezeti a világtalant.“

Felelős szerk. Szokoly Viktor. — Nyom. kiadó-tulajdonos Emich Gusztáv Magy. Akad. nyomdásznál Pesten. Rajzolja Jankó, metszi Rusz.

38-dik szám. Pest, Oktober 4. 1863. **IV. évfolyam.**

BOLOND MISKA.

HETI NAPTÁR.

Hétfő, okt. 5.

Szinte jó, ha az embert onnan is ütés éri, a honnan nem várná; ez elvonja figyelmét ama sebekről, melyek már régebben fájtak neki.

Kedd, okt. 6.

Az európai diplomacia uj, nagy zsebeket rendel meg magának, hogy legyen hova raknia Gortsakoff sürgönyeit.

Szerda, okt. 7.

A nemz. szinház pályázataira valami 35 darab érkezett be. A birálók ugy találják, hogy nem csak egyedül a lengyeleknek vannak kinos napjaik.

HETI NAPTÁR.

Csütörtök, oktob. 8.

A lengyel ügyben az angolok és franciák kölcsön kérik Németországnak világhirű hálósipkáját.

Péntek, oktob. 9.

Mi a szükölködőkért táncolunk, hanem ez még is többet ér, mint mikor az angolok a lengyelekért isznak.

Szombat, oktob. 10.

Minden önzés; tán a világlapok is csak azért vannak a lengyelek mellett, mert most hasábjaikat ezek töltik be.

Megjelen minden **vasárnap**. Előfizetési díj negyedévre 1 frt 50 kr. félévre 3 frt. — Az előfizetés és minden reclamátió a **Bolond Miska** kiadó-hivatalába (Barátok-tere 7. sz.) utasitandó. — A kéziratok **Szokoly Viktorhoz** (Kalap-utca 17. sz.) küldendők.

Inditvány.

A „M. Sajtó“ szerkesztőjét fölkérte egy lelkes vidéki hazafi, hogy a télre küldjön neki 10 darab szükölködőt, ő majd eltartja őket. — Legjobb lesz, ha a t. szerkesztő-kolléga vár meg egy kicsit s ha az irodalompártolás még igy megy egy ideig, hát közülünk viszi oda azt az emlitett tiz darabot.

Uj előfizetés

a

„BOLOND MISKÁRA"

Oktober—decemberi negyed évre 1 frt 50 kr

A „Bolond Miska" kiadó-hivatala

Apró versek.

I.

Tyhü! . . . jaj most itt a partokon
Mennyi sok döglött hal vagyon,
A mult heti vihar alatt
A menykő verte mind agyon.

Ez a menykő is untalan
Ottan jár a hol nincs helye;
Mindig más hova üt bele
Nem oda, hova kellene!

II.

A füvészkertben vad embert
Mutogat mostan valaki,
Valóságos nyers hust eszik,
S a vért abból ugy szopja ki.

Mikor benn voltam nem igen
Nagy számu publikuma vót:
Tán mert ingyen is láthatni
Elég uzsorás vérszopót.

III.

A muszka Moller ezredes,
Ez az a nagy ember, a ki
A pápa ő szentségit is
„Rebellis"-nek mondotta ki.

„Allgemeiné"-nek baj csak ez!
Töri fejét nagy gondokon:
Ha „rebellis" a pápa is
Mi legyünk mi már akkoron?!

Bolond Miska.

Kozákiádák.

Egy Londonból Varsóba küldött angol policman, ki onnét a Berg- és Murawieffféle rendszabály-kelmékből volt nehány cikket megvizsgálandó Keletindia számára, midőn a citadella előtti akasztófák egyike körül a mintákat vizsgálgatta, öblös tárcaféle akadt szemébe.

A jóféle rendőr mindenben sejt valamit; ezuttal sem csalta meg sejtelme.

A tárca Jndrmcsnklptntzoff kozákhadnagy jegyzeteit tartalmazta.

A derék gentleman nem tartotta lelkiismeretlenségnek a jegyzetek eltulajdonitását.

Utját Varsóból Pestnek vette; nem mintha itt is tanulmányozni akart, — hanem mert hallotta, hogy az orvosok és természetvizsgálók gyülésén a fogamzás gátlásának orvosi javallatáról is értekeznek, s ez a fölötte nagy horderejü tárgy kétségtelenül megérdemli, — hogy telivér angol, még ha hozzá rendőr, egy kis kerülést kockáztasson érte.

A fogamzás gátlásának orvosi javallatáról szóló értekezés annyira igénybe vette egész figyelmét, hogy az öblös kozáktárcát tapsolása közben kiverte zsebéből.

Én megtaláltam a harmadik pad sarokülése alatt; nem láttam volna meg; de arra mentemben a pad lábával nagyot rugott a tyukszememen, mivel kozák eredetét akarta kétségtelenül tudtomra adni.

A jegyzetek nagyon érdekesek. Lássunk nehányat belőlök.

Sz. Pétervár sept. 24.

Shakinka!

A cárt elcsaptuk!

Kár, hogy olyan szelidek az erkölcsök; eddig egyszerüen megöltük vagy párnák közé fojtottuk; most krimiútra küldjük s mi uralkodunk. Mi a kozákok, meg Korff, meg Bludow, vagy Adlerberg, meg a senatus.

Kimondtuk tisztán, világosan, mint kozákokhoz illik, hogy azokat a bécsi szerződéseket, a mint eddig meg nem tartottuk, ezután sem fogjuk megtartani. Az angolok menjenek Indiába a sypoikhoz, a franciák Mexikóba az astekekhez s tegyenek ugy, mint mi a lengyelekkel.

Most kezdődik csak majd a jó kozák világ Lengyelországban. Minden birtokos földjét elveszszük házával együtt; adunk neki helyette ugyanannyi hold jeget Szibiriában s ugyanannyi fókabőrrel bevont vadászkunyhót Tobolskban; a kinek szép felesége és szép lánya van, itt hagyja nekünk; Éjszakoroszország lapos orru szőkehaju katinkái elég szépek a lázadóknak.

Mikor már egy lengyel sem lesz Lengyelországban, hanem csak csupa muszka, akkor pacificálva lesz az ország s az angolok és franciák nem mondhatják, hogy kegyetlenkedünk a varsói lengyeleken.

Varsó, sept. 20.

Shakinka!

El vagyok fáradva, mint a lappok iramszarvasa; kivagyok merülve, mint a grönlandi kocsivonó kutya; egy hét kell, mig kipihenem magam.

Mig egy pár ilyen mulatság és a lengyelkérdés csomója ketté lesz vágva.

A bolond polyákok közül egy kilötte revolvernek nevezett sokcsövü pisztolyát kegyelmes urunkra, Berg generálisra.

A lövés az utcáról történt, hanem ráfogtam, hogy Zamoyski gróf e g y i k házából durrantottak ránk.

Jól tudtam, mi lesz az eredmény, ugy is történt gyönyörüségesen.

A polyák grófnak mind a két házát tiszteségesen elpusztitottuk; a mi arany, ezüst és gyöngy volt bennük, zsebre raktuk; a bútorokat az ablakokon kidobáltuk; a wutkit mind fölhörpentettük, s mig a bolond bakák a férfiakat a citadellába escortirozták, — mi a szép mennyecskéket és lányokat a szobákba vezettük s kozák gyöngédséggel vigasztaltuk. Egy pár meghalt e gyöngédség alatt; de hát mi nem tehetünk róla, hogy a lengyel hercegnők és grófnők olyan gyönge idegzetüek.

Aztán elmentünk egy kicsit a templomokba: meglátogattuk a sirboltokat, s a halattokat, hogy egy kis szabad levegőhez jussanak, kidobáltuk a kriptákból. Olyan furcsák voltak azok a szép kövér kanonokok, a mint a kőtalajon gurultak. Hogy gyürüiket és aranyláncaikat a polyákok el ne lophassák, gondosságunk alá vettük.

Az apácák nagyon furcsa teremtések lehetnok; egy cseppet sem hiuk; ezek sirjaiban semmi zsebre valót nem találtunk.

Tetszik nekem nagyon Moller muszka bakaezredesnek legujabb rendelete. Ez az ezredes egy rendeletet adott ki, melynél fogva a plebánosok, midőn a felkelők valamely falu felé közelednek, tartoznak eléjük menni s kereszttel és szentelt vizzel kényszeriteni őket arra, hogy fegyverüket letegyék; ha ez nem sikerül nekik, akkor tartoznak a plébánosok magukat a felkelők elé vetni, hogy összekoncoltassanak, s a felkelők csak holt testükön át juthassanak a faluba; ha ezt nem teszik, a muszkák által fognak fölakasztatni. — Tehát vagy összekoncoltatás, vagy felmurawieztetés. Kedves alternativa.

Sajnálom, hogy Moller ezredes ur nem kozák; igazán diszünkre válnék.

Varsó, sept. 28.

Shakinka!

Kicsit furcsa haditörvényszéki tárgyalásban vettem részt ma.

Berg generális ur kiadta az ordrét, hogy ha a polyákok valami muszkát leszurnak, nem csak az halál fia, a ki tette, hanem az is, a ki látta.

Hát uram fia, tegnap egy rendőrkémet szurtak le épen a katonai proviantház előtt; senki sem látta, csak az a két baka, kiknek strázsát kellett állniok a profuntamt előtt.

Arról kellett hát itélnünk, felakasztassuk é őket, mivel látták a dolgot, vagy eltérjünk a generalis ur rendeletétől?

Ha kozákok lettek volna, nem szavazok halálra; de igy csak hadd lógjanak, legalább gyorsabban megszabadulnak a strapációtól.

A haditörvényszék velem szavazott; a két bakát ma délben kötötték föl a polyákok nagy örömére.

Remélem, ezután lesz annyi eszük a muszka strázsáknak, hogy behunyják a szemüket, mikor ilyenfélét l á t n a k.

Shakinka!

Még sok érdekes jegyzetet tartalmaz Jndrmcsnklptntzoff kozákhadnagy tárcája; egyetmást majd máskor is közzé teszünk belőle.

Gyárfás.

N a g y. A „Times" Gortsakoff legutóbbi sürgönyét az angol és francia diplomaciára nézve „valóságos p o f o n n a k" nevezi. Valjon mint javasol majd erre az európai sajtó?

K i s s. Már azt nem tudom szomszéd ur, hanem a keresztényi szivű „Volksfreund" bizonyosan azt fogja javasolni, a mit ily esetben a szentirás is tanácsol, hogy ha t. i. az embert az egyik felén jól pofon ütik, hát akkor — tartsa oda a másikat.

Malkontenti ur Békétlenfy urhoz.

(Privátlevél a szinházról.)

Pajtikám! — Azt meg kell adnunk, — hogy a szinháznál a dolgok cudar jól kezdenek menni.

Még az a haszontalan „Faust" is tele tömi a szinházat, pedig „fölemelt árral" adják. Más operákba eleinte járnak, s aztán hagyják oda, ezt pedig eleinte nem nézték s most járnak bele.

Arra kértük a mindeneknek alkotóját — hogy csak egy jó tenorhoz ne jusson a szinház; Stéger nem volt szerződtethető, mert több fizetést kért, mint az éjszakamerikai presidens . . . gondoltuk, kivüle nincs is tenor a világon s tenor nélkül mindig ott áll nekünk készen a szinház Achilles sarka . . . . egy szép estén azonban föllép Ceréza, ugy énekel mint egy bengáliai tigris, s im a szinház egyszerre csak

(köztünk mondva) a legpompásabb tenorhoz jut. Hogy az a lisaboni vasutszerencsétlenség, a miről a lapok irnak, itt valahol közelebb nem tudott történni, mikor t. i. ez a bömbölő olasz szállinkozott ide. — Hogy törte volna ki a — torkát!

Hanem most minden igy megy; meddig nem került szinre csak egy fél felvonásos uj darab is — mintha a drámairók mind elmentek volna ásni a suezi kanálist . . . mondtuk: hogy ennek egyedül a mostani szinházi rendszer az oka . . . . im azonban egyszerre csak tünnek föl az uj eredeti darabok is, dráma, népszinmű, vigjáték . . . . van már elfogadva vagy kilenc, pedig — fájdalom — ezek valószinüleg nem lesznek valami silányságok, mert az uj birálóválasztmány még is csak megválogatja a darabokat. Kilenc elfogadott mű s még a pályázatok! — Csak győzzék a télen előadni.

A kórus is megreperáltatott . . . . huszonkét jó hangu legény vágja oda a dinomdánomokat — valóságos méreg hallani, oly szépen énekelnek. „Faust"-ban egy harci dalukat mindig ismételtetik. Hallottál ilyen bolondot? . . . kórusokat ismételtetni! — ez soha se történt. Hanem persze Radnófáy 50 forintot adott nekik prezentbe, hogy buzditsa őket. Kérdés: van e joga Radnótfáynak a kórust 50 forinttal megajándékozni, ha mindjárt a maga zsebéből is?

Még a magyar jelmezek is uj átalakulásnak néznek eléje; a régi magyar jelmezek eddig csak kombinációk után készültek, most valami kószáló vén tudós, Árpád idejebeli freskókat fedezett föl valami régi falusi templomban; a szinház piktorját már ki is küldték, — hogy pingálja le: miképen öltöztek akkor a leventék, a menyecskék, s a deli szűzek, mert ama freskók mindegyikből tüntetnek föl példányokat. — Disznóság, hogy e freskóknak is épen most kellett fölfedeztetni.

Egy szóval: van fölemelt árral adható opera, tigris-tenor, dufla kórus, lesznek uj jelmezek, tömérdek uj dráma, vigjáték stb. — s a nemzeti szinház télre valóságos virágzásnak néz eléje. Kiál'hatatlan! — megtürhetetlen!

Hanem igaz: épen tegnap fedeztem föl, hogy a szinház macskái most évenkint 1 frt 17 krajcárral többe kerülnek, mint a régi igazgatások alatt . . . a „Plörmeli bucsu" kecskéi pedig tökéletesen hiába huzzák a gázsit, mert egy idő óta semmi szerepben nem alkalmaztatnak. Igy pazarolják a nemzet kincseit. Hanem jaj nekik; most irok egy rep . . . . rip . . . . rupp . . . szóval valami rettentő dolgot, vers is lesz benne, majd Ábrányi barátunk zenét csinál rá, ezt elénekeljük Radnótfáy ablaka alatt s ha ettől sem szalad el, akkor agitációnkat bátran beállithatjuk. Hanem bizok verseimben s kivált Ábrányi zenéjében; — ismerem hatásukat.

Egy orosz házkutatás.

(Kivonat orosz hivatalos lapból.)

Jegyzéke azon gyanus tárgyaknak, melyek a Berg tábornok ellen vetett Orsini-bomba következtében „életbe léptetett" gyilkolások és rablások alkalmával a gróf Zamoyski-házban, Konarski professor szállásán találtattak.

1-ször. Találtattak több kisebb nagyobb ágyuk, melyek három lábon állottak; végeiken üveggel voltak ellátva s csőveik az ablakon kiirányozva. Ezen hadiszerszámok egynémelyike egy öl hosszu, azonban fél röfnyire is összetolható, s igy annál veszedelmesebbek, mert a fölkelők azokat minden föltünés nélkül, könnyű módon szállithatják egyik helyről a másikra. — Elejénte azt hivők, hogy ezek ama hires, Angliában feltalált Armstrong-ágyuk, később azonban egy reájuk ragasztott kis cédulán olvastuk, hogy igazi nevük: „Tubus-Koppernici", tehát igazi lengyel találmány. — Ezen ágyuk corpus delicti gyanánt a váracsba vitettek.

2-or. Találtattak mintegy ötven skatulányi lengyel kokárdák. Ezek a lengyel kokárdák nagyon különösek! . . . Minthogy már a mozgalom elején a boltokból rendőrségünk elkoboztatott minden kokárdának való szalagot, Konarski professor bünös leleményességgel tarkabarka szalagrózsák helyett tarkabarka pillangókat s bogarakat tüzött fel gombostükre.

A pillangókat s bogarakat vitéz kozákjaink ecettel, olajjal megtettek, a gombostük corpus delicti-ként a váracsba vitettek.

3-or. Találtattak két bőrtárcába erősen elpakkolva mindenféle kinzó és nyuzó eszközök, miket lengyelül lancetáknak, scalpellumoknak, érvágoknak stb. hivnak. Lőfegyverekből csak „vizipuskák" találtak.

Elszállittattak a váracsbeli fegyvertárba.

4-er. Egy szekrényben elzárva találtatott mintegy száz darab befőzöttre való üveg, melyekben jó wutkiban mindenféle csuszó-mászó állat ázott, s mik jó erősen le valának kötve hólyaggal. Ezen befőzött es üvegek nyilván a a „téli hadjáratra" előkészitett proviantul szolgáltak volna. . . . . A jó erős wutkit megitták tisztjeink, a befőzötteket megették derék kalmukjaink, az üvegeket mint corpus delicti-t elvitték a váracsba.

5-ör. Találtatott Konarski professor szállásán mintegy 4,000 darab könyv. Mire való lehet ez? A pópa urak rendesen az egész községben legokosabb emberek s megelégszenek egy könyvvel.

A fojtásra való 4,000 darab könyv, mint corpus delicti a Koppernik szobra elé hurcoltatok és megégettetett.

6-or. Feltaláltatott egy tökéletesen szervezett lengyel hadsereg névsora, minden névhez hozzá lévén téve: ki milyen osztályba tartozik? Ezen névsorból kiviláglik, hogy e hadsereg csupa 14—18 éves ifjakból áll, s hogy fel van az osztva eminensekre, aztán prima, secunda és tertia classisra. — Az elsőbbeknek szolgálati ideje egy és ugyanazon osztályban csak egy évig, a secundában levőké pedig két évig tart. A terciában levők afféle guerilla-csapatot képeznek s ezek előléptetésben nem részesülnek.

E névsorok, mint a forradalom szervezetére vonatkozó fontos irományok, a váracsba szállittattak.

7-er. Találtattak végre több nemű pénzek, ezen azonban hű kozákjaink zsebeibe szállittattak.

Bolond Miskaságok.

A „Morning Post" Murawieffet Nabukodonosorhoz hasonlitja. No azt én se bánnám, hogy szénát egyék, még inkább: hogy a fübe harapjon.

A „V. Abendpost" irja az angol zuglap, a „Quarterly Rewiew" után, hogy „nincs nagyobb csalódás, mint a magyar elem összegyeztetése a miveltséggel." Én pedig azt mondom: hogy nincs nagyobb csalódás, mint az ilyen otromba állitások összeegyeztetése a legalsóbb emberi belátással.

A nemz. szinházban a mult héten uj francia vigjátékot adtak elő; cime az „A r c á t l a n o k." Meglehetős fogadtatásban részesült, hanem az életben az a r c á t l a n o k n a k még is nagyobb sikere szokott lenni.

A szüret már javában foly mindenfelé, a szőlőket hol préselik, hol felkötözik. A szőlőknél most csak a szegény lengyeleknek van roszabb dolga, mert azokat préselik is, kötözik is egyszersmind.

A Revicky és Zilahy által kiadandó „Alföldiek segély-albumára" a távol huszárezredek is prenumerálnak; Részvéthleni urambátyám is h u s z á r o s a n viseli magát, csakhogy ugy, hogy mindenféle titulusok alatt k i v á g j a magát a prenumerációból.

V a s u t i s z e r e n c s é t l e n s é g. Porosz lapok jelentik, hogy Bismark ur, vidéki hosszszab kirándulásából gyorsvonaton Berlinbe érkezett.

A váci ut melletti sirkert területe nem sokára házhelyekké fogna kiosztatni. No az még is jobb, mikor a temetőket teszik várossá, mint mikor a városokat temetőkké, a la Murawieff.

A pesti vizvezetés is nem sokára életbe lép. Az „Ost-d.-Post" kétségbeesik, ha ezt meghallja, mert a vizvezetést mindenre lehet alkalmazni s abból talán végre jön majd egy pár csepp a mi malmunkra is. Mert különben az „Ost d. Post" nagyon hiszi, hogy a sok szárazság, tüz s a többi után végre olyan szomjuságot kapunk, hogy elnyeljük azt is, a mit ő szeretne a torkunkba önteni.

Egyik laptársunk nagyon kikel azon „tolakodó" zsibárusok ellen, kik a váci uton az arra járókat ruhával kinálják. Ugyan ne békétlenkedjék a kolléga, hadd legyen inkább egy ut, a hol kinálnak bennünket ruhával, midőn annyi ut van, — a hol ruhánkat csak lehuzzák.

Mult héten fizettem meg közmunkaváltsági, meg fejadomát is. Az elsőre nézve csak gyalog napszámot kelle fizetnem, a mit kedvezménynek tartok, mert biz énnekem elég lóval, szamárral, meg ökörrel van néha dolgom; fejadómat azonban oly tisztességesen vették meg rajtam, hogy csakugyan „fejes"nek kell tartanom magamat.

A városi hatóság minap rendeletet bocsátott ki, mely szerint a bérkocsi-állomásokon éjjelenként legalább „két komfortábli"-nak kell „h e l y b e n m a r a d n i a." E rendelet meglehetősen felesleges, mert a konfortáblik legnagyobb része ugy is csak nagy nehezen mozdul ki helyéből.

A j á n l k o z á s.

Pár nap óta azt veszem észre, hogy a Károly-kaszárnya körül igen sok tisztelendő ur járkál, kik a 14 napra elitélt „Idők tanu"-ját keresik ott, lerovandók keresztényi tartozásukat, mely azt mondja „özvegyeket vigasztalni, foglyokat látogatni." — Miután azonban ama nagy épületben igen fáradságos dolog az illető lakosztályokat megtalálni, én mint azon a vidéken többször megfordult s kellő tapasztalatokkal biró tourista, e szűk időben jó fizetésért c i c e r o n é n a k ajánlkozom. Kérem a nagyon tisztelendő klérus pártfogását.

Bolond Miska.

— Kedves barátom, csak még egy kicsit várjon, s aztán majd elismerjük — harcoló hatalomnak.

Hogy jár az ember orra, mikor valakit ugy egyszerre nagy mohón akar elnyelni.

Felelős szerkesztő **Szokoly Viktor.** — Nyom. kiadó-tulajdonos **Emich Gusztáv** Magy. Akad. nyomdásznál Pesten. Rajzolja **Jankó.** — Metszi **Rusz.**

37-dik szám. Pest, September 27. 1863. IV. évfolyam.

BOLOND MISKA.

HETI NAPTÁR.

Hétfő, sept. 28.

Egy orosz lap Murawieff népszerűségét hozza föl, hogy az egész világ csak róla beszél. No a mi ezt illeti, beszélnek Sobriról is, pedig ez már régen meghalt.

Kedd, sept. 29.

A lengyelek reklamációt küldenek Napoleonhoz, mert a „Részvét album"-át ő is kihirdette, s még sem adja ki.

Szerda, sept. 30

Egy lap nem lát abban apropót, hogy a természetvizsgálók és doktorok tiszteletére „Faust"-ot adták. Hát hiszen „Faust" is doktor volt.

HETI NAPTÁR.

Csütörtök, oktobt. 1.

Szegény kaukázusiak; most olvasom valamelyik lapban, hogy számukra is konstituciót készitnek.

Péntek, oktob. 2.

A muszkák hasonlitanak az előfizetési fölhivásokhoz; ha tizezeret küldenek szét belőlük Lengyelországba, hát rendesen csak 50—60 jön vissza.

Szombat, oktob. 3.

Inditványozták, hogy a természetvizsgálók, tudományuk körébe vegyék az archaeologiát, sőt a filologiát is. No meg aztán a divatlapszerkesztést, ruhaszabást, kefekötést stb.

Megjelen minden vasárnap. Előfizetési díj negyedévre 1 frt 50 kr. félévre 3 frt. — Az előfizetés és minden reclamátió a Bolond Miska kiadó-hivatalába (Barátok-tere 7. sz.) utasitandó. — A kéziratok Szokoly Viktorhoz (Kalap-utca 17. sz.) küldendők.

Ujabb elemi csapás.

Az inség csapását a magyar embernek, az e cél enyhitésére támadt bőség is meg kell érzeni.

Uj előfizetés

a

„BOLOND MISKÁRA“

Oktober—decemberi negyed évre 1 frt 50 kr

A „Bolond Miska“ kiadó-hivatala

Kutyakiállitások.

Egész világon kutyatárlat,
Minden kutyával kérkedik,
Francia ölebét mutatja,
A berlini meg pincseit. . .

Hitzing jó kopókat mutat föl,
Melyek hajtanak át meg át. . . .
Még az angol is produkálja
Londonban az ő bulldogát.

Hát mi a magyar kutyafajjal
Mért késünk ugy? — ez mi dolog?
Hisz hát nálunk is vannak, hisz hát . . .
Aportra kész szép ifju vizslák
S vén sompolygó komondorok.

Bolond Miska.

„Saját levelezőnk.“

Természet után rajzolta ***Ludas Matyi.***

Nehány év előtt levelezési szerződésre lépvén egy amerikai lappal, jónak láttam némi utmutatást kérni egy ösmerősemtől, ki a nekem uj mesterséget régóta üzé, s a legszorosabb értelemben hires ember volt. — Ente urat (igy hivták, de nem volt köztünk semmi rokonság) rosz kedvben találtam.

Levelező lesz hát ön is és tanácsomat kéri! — kiállta fel keserü mosolyra vonván ajkait, — felséges! Mondhatom jókor jött! Drága szerkesztőm épen most értesit, hogy cikkeim mily keresettek, s hogy következöleg mennyire sajnálja, mikép megbecsülhetlen dolgozataimtól kénytelen magát jövendőre megfosztani, az itteni levezőséget egy oly egyén óhajtván átvenni, kinek a vállalatban pénze fekszik, s a ki iránt ennél fogva, stb. stb. A gagalád képmutató. Igy bánni ve'em, velem! . . . De mindegy. Nem először találkozom a fekete halatlansággal, melyet tinta-mentében járva, senki el nem kerülhet. — Post equitem sedet atra cura, s a ki ettől menekülni akar, ne álljon a sorezredekbe. — Tanácsom az, hogy ne higyjen ön soha egy szerkesztőnek is.

— De hát egyéb figyelmeztetést nem reménylhetek öntül? — kérdém némi habozással kérésem időszerüsége iránt magam is kétkedni kezdvén, mert hiszen kinek is juthatna eszébe bourbon tábornoktól venni győzelmi leckéket? — Utmutatásából — gondolám magamban — mégis lehet tagadólagos hasznom: tudni fogom, mitől ovakodjam.

— Ha — viszonzá ő, a nem egészen illetéktelen pártfogolás szelidültebb hangján szólva hozzám — ha beéri ön azzal, mit testületünknek egyik helytelenitett tagja mondhat, szivesen szolgálok. Tollam tapasztalt, vén madarat mutata önnek kétségtelenül s gondolá, hogy

antiquus passer noscit foramina tecti.

Adhatok igen is némi intést az iránt, hogy mikép lehet ama horoggal, hálóval és maszlaggal stockfischt fogni.

És a szegény, szárazon maradt halászlegény egy félszomoru, fél-shylocki pillanatot vete tintatartójára, tollaira s ollójára. — Aztán megkinált egy szivarral, rágyujtott és szóla, mint következik.

A téntának édes barátom, utoljára sincs párja a folyadékok közt; csak higgadtan kell használni. Elég belőle egy csep, hogy — mint Byron mondja, az általa beharmatozott gondolattól milliók jussanak eszmélethez,

Falling like dew upon a thought produces.
Thatt which makes thousands, perhaps millions think.“

De vigyázni kell, hogy a gondolatcsira élelmes legyen, különben rászállhat az egész fekete tenger s eszmék — ha csak nem álomban — ébreszteni, még sem fog senkiben. — Egyébiránt sok függ attól, hogy minő feladatu közlöny barázdáiból váratik a termés; mert van szerkesztőség, akármennyi, mely egyenesen az eszméletlenitésre, butitásra dolgozik s drága pénzen adja el általtási törekedéseinek mákvirágait.

Hanem az eszmét, bármilyen legyen is, jó vagy rosz természetü, alvajáró, akár bájitalos, fel kell öltöztetni tudni; épen ebben áll azon mélységes tudomány, a melybe ön tollát vágni szándékozik.

Figelevél alkalmazási kérdés, szaboskodási mütétel az egész, mert hiszen mivelt embertől, s a XIX. század második felében, csak nem kivánhatni, hogy házába, estélyére a társalgóterem uri körébe, a meztelen igazságot is bevezettesse, a mi egyébiránt nem is szenvedtetnék meg sem a közerkölcsiség felett örködő rendőrség, sem pedig a még egészen le nem vetközött divatkirálynők szeméremérzete által.

Aztán meg nem is vagyunk oly égöv alatt, hol a szabadban élhetnénk, mint a vadak minden ruha nélkül, mint élt az „aranykor“ népsége.

Ma már és közöttünk, kik e „papir-korban“ szenvedünk, okvetlenül toilette kell, mert hideg van és Éva gyermekei vagyunk, állapotunk távol levén a paradicsomitól. — Mit adni a meztelen igazságra, — hogy „Salonfähig“ legyen? ebben fekszik az egész titok, s a profétáik mondása. — Ezt tanulmányozza az európai szárazföld nagy hatalmasságait képző alkotmányos országok minden olyan szerkesztője, a ki tudván, hogy a sajtószabadság nem elfecsérlés, hanem meggazdálkodás végett tétetett le sáfári kezei közé, századrészét sem adja ki annak, a mit bevesz.

Ez iskolázáson kell átesni különösen a levelezőknek kik, oly idegen földön élnek, hol (mint Angliában, Belgiumban, Helvéciában, Italiában stb.) a nyomda előtt semmi szent sincs s a hirlapirászat a legbotrányosabb korlátlanságban üzi vakmerő játékát, s a honnan, következöleg, nehéz valakinek magát egy rendes, csendes, békes és szenvedélytelen élet gyönyörüséges előnyeinek és igényeinek hallgatag tömkelegébe gondolni bele, már pedig e nélkül vagy a meggondolatságot fojtja meg az ariadnei fonalszálás szerkesztő, vagy ezt a minotaurus.

Hanem beletanul az ember mindenbe. Én is ártatlan voltam mint ön és soha sem hittem volna, hogy valaha oly szörnyü képmutató valjék belőlem, mint a milyenné kinőtten magamat, a mióta tollrajzi gyüjteményem magyarázatával vesződem. — Bár ne kellett volna megtanulnom. Bár mutathatnám még saját, fiatal képemet, s nem mások idétlen, fertelmes, visszataszitó vonásait!

Ah! a boldog idők, midőn legelőször fogtam kezembe levelezőtollat! Soká szopogattam mig szóhoz jutott, de végre megszólalt. S hogy örvendezett saját hangjának hallatára! . . . A fehér lap mint sik tenger fénylett előttem, (és oh mennyi de mennyi halott van csalfán ragyogó felszine alatt! hány, oh hány szerencsétlen, visszatükrözött Narcisszus veszett el ádáz partjain!) és láttam a sorhajókat, reménydagasztott vitorlaikkal — turgida vela — kisérleti kirándulást tenni kalamárisom előtt, mely rettenetes vézuviasan merede felém s fekete láváját folyásnak inditá. — Aztán jöttek csinos, fiatal, lelkesült gondolatocskák kissé szemérmesen bár felcifrázva, mint megannyi leányka, kit először visznek bálba. És lecsücsültek szépen egymás után, egymás mellé, a lappangó öntetszelgés ruganyos pamlagaira, várván sovárgással, hogy táncba vitessenek, s a velin padlozatot oskolás tehetségeik aprózásaival dobogtathassák. És jártak nem egy solot s szédelegtek nem egy csárdásban, mutatván magukat istenileg minden irói estélyen s levén nekik (toll-)hegy-mozgató hitük az ifju időtöltésben, mely angyalilag mosolyog még akkor is, ha atlac-cipőcskéikre Penna urfi ügyetlen vassarka nehézkedett. „Oh semmi!“ szóla hasonló esetben Kovács Pál régi kedves beszélyei egyikének ártatlan hősnője.

Uram bocsásd meg bünömet, de most veszem észre, hogy a visszaemlékezés majdhogy nem érzelgövé tett. — Reménylem, hogy ön már tul van az e féle betegségen s nem maradt hólyagfolt sem képén, sem beoltott kezén és kedélyén; ámbár néha kell oly arcot is mutatni, mintha az ember szivét valami nyomná. Napjainkban, midőn olvasóink fele fiatal és — mi veszedelmesebb — alig mult fiatal nőkből áll (a férfinem vén asszonyait nem is számitva) egy levelező sem kerülheti ki egészen az időnkénti sentimentaliskodást. Hanem a szabadalommal nem kell visszaélni, mert semmi sem válik oly könnyen és oly hamar émelygőssé mint az érzelgés.

Az ön hatalmának a gúnyban kell állni. Ez legyen gyengéje tollának s erős oldala minden cikkének. Hagyja a mézeskedést másoknak: ön tartson Börnével s legyen „gyógyszerész és nem cukrász.“ — Nem kell komolyan venni semmit, kivéve a nevetségesitést és önmagát. E kettővel ne üzzön tréfát soha. — Élcskedjék minden áron, de maradjon mellette mindig hideg, mosolytalan. Feladata az, hogy időtöltő legyen és e feladat önnek egész komolyságát igénybe veendi. A mig a tisztelt közönség nevet, ha mindjárt önön is, kedveltetni fog, vagy legalább is olvastatni. Ne feledje, hogy a szinpadi leghiresebb bohócok, ha szerepüket lejátszák, többnyire szomoruak, s hogy a megkacagtatás nemes mestersége nem tréfa ám.

Igyekezzék saját irályra tenni szert; a többi akkor magától fog jönni. Ha — mint Kazinczy Gábor mondaná — a gondolat oroszlánsörényét megragadni nincs önben erő, egy kis ügyesség és gyakorlat után képes leend a szószaporitás egérfarkába kapaszkodni, s az ily ridiculus mus már tudós társaságokba is bevitte néha emberét. — Costardtól megtanulhatta ön, hogy „a szavak koldustáskáján soká el lehet élni.“ — Tanulja meg a festői irmodort, mely most nagyon divatos cikk. Egy kis utánnézéssel minden reménysugárból előzuhantathat ön egy szinezeti Niagarát s egyetlen thea-medence sincs hatalmas zivatar nélkül. — Soha se féljen erős kifejezéseket használni, s kegyetlennek látszatni. Azért, hogy valaki ordit, — mintha keresné kit nyeljen el, — még nem okvetlenül oroszlán s lehet akkora füle mint a gemeine Zeitungoknak, (melyek a szamárfajnak egy sajátságos nemét, a vérengző csacsit — asinus carnivorus-képezik) de mig a szörnyü bőgés hahotára indit minden müértőt, a higeszüek reszketnek, már pedig a világon aligha ezek nincsenek többségben. Sidney Smith szerint Angliában, ugy husz év előtt, 16 millió bolond volt. Na már ha a legjózanabb ország egész akkori népessége hóbortos volt, szeretném látni a népszámlálási rovatokat másfelé és most. — Annyi tagadhatlan, hogy egynémely nemzet átalános örjöngésének közepette hallani véljük néha még a meg nem született nemzedékek

sipkacsörgését is, s nevetünk jó elöre a bolondságon, melyet a kedves unokák elkövetni fognak.

Igyekezzék orakulumi tekintélyre szert tenni, ha csak egy zugpártocskánál is. Semmi sem tevékenyebb mint a kotériák, melyek valamely isteni eszme sinai hegye alatt, vagy valamely magasztos emlék büszke gulái körül apró érdekecskéik hangyagomolyait, pöffeszkedő, piszkos áskálodásaik ürgehalmait turkálják csinálván, terjesztvén a mindenféle mendemondát, a miből néha fontos tudósitást állithatni öszve. — A röpkedő hirt, ugyanis, nem kell soha elszalasztani. Fogja el, s tartsa valamely „hiteles helyröl" meritett keresztviz alá, jövendője iránt azonban nem kezeskedvén. Ha megél, jólértesült volt ön; ha meghal, igazolva leend ovatossága. — Egyébiránt ne játsza soha a tartózkodót, a titokteljest; mert a közönség, még sem oly együgyü, hogy ne tudná, mikép önt azért fizetik, hogy semmit se hallgasson el, s hogy ha nem fizettetnék, sem hallgatna semmit is.

Legyen illő tisztelettel a „hiteles kutfők" iránt. Egy mártás e folyadékokba — melyek köré légrezgető kacsák szeretnek seregleni — valódi látnokká teszi tollát s képesitendi önt elmondani, hogy mit beszélt együtt a hárem két némája — mit irt egymásnak a francia cár és muszka császár, — söt, hé! hé! a szultánnök, királynők és bibornokok legtitkosabb levélkéi is tárva állandnak. Soha be nem vallott szerelmeket hozni nyilvánosságra, elmondatlan beszédekre vonni a közönség figyelmét, senkitöl nem hallott élceket adni a legbutább államász szájába: csak az ily megbecsülhetlen „források" segedelmével lehet. — Mi ezekhez képest az örök fiatalságnak annyira keresett, — s a földi boldogságnak soha meg nem talált kutfeje? — Ne hanyagolja el öket, legyen gondja rájuk; de ne legyen velük vesztegető, ámbár felteszem önröl, hogy azon esetre, ha kutfői közül valamelyik elsülyedne, nem jövend zavarba „értesülési friss forrásokat" fakasztani elő. Egy ildomos toll valódi büvészbot: legcsekélyebb illentése is elégséges arra, hogy varázslata alatt, a viszonyok száraz pusztaságában is, oly tekintélyes egy forrás buzogjon fel, minőben a legéletuntabb kacsa is erőteljessé lubickolhatja magát, s a legidétlenebb pletykát is keresett ujdonsággá lehet fürészteni. Nincs ugyanis semmi de épen semmi oly otrombasági teve, söt dromedár, hogy azt, ily biztositás mellett, „az értelmes olvasó közönség" azonnal és mohón el ne nyelné.

Kipfelhauser Drazdowitzról.

Remélem, hogy Krämmer ur, mint a politisch Blattok rendes olvasója, tudni fogja, — hogy ki az a Drazdowitz.

Drazdowitz egy derék becsületes Spion volt Varsóban, s különösen jó orrája volt neki, a mely orrájával ő mindent megszagolt: ki fizet adót a titkos lengyel kormánynak, ki akar elmenni az insurgensekhez, ki mondja azt Murawieffröl, hogy ő nem humánus módon kormányoz, und so weiter.

Natürlich ez a becsületes jó orráju Spion utjában volt a nemzeti kormánynak; összeültek tehát: hogy mit csináljanak vele.

Elöször is azt határozták, hogy Sziberiába küldik, hanem aztán vették észre, hogy nekik nincs Sziberiájuk; gondolták azt is: egy kis jó torturát appliciroznak neki, hanem aztán jutott eszükbe a koldusoknak, hogy ők bizony tortur-instrumentekkel sem birnak, Murawieff pedig az övéit nem adja kölcsön; — er braucht sie selbst; utoljára is abban állapodtak meg, hogy minekutána annak a Drazdowitznak olyan nagyon jó szaglásu orrája van, ezt kell unschädlichhé tenni s elhatározták, — hogy Drazdowitznak az ő orrája herabschneidoltassék.

A barbárisch' That megtörtént.

Egy szép reggelen az armer Drazdowitz, Lewszin nevezetü principálisa előtt, minden jó hirek, besugások, feladások, különösen pedig orr nélkül jelent meg.

— Mein liebes Kind, monda erre Lewszin, orrájodat többé a minden oroszok cárja sem adhatja vissza, ott van az most valamely akasztófára való lengyel Patriot zsebében, hanem ne busulj, majd adunk mi neked egy kis urbéri s illetöleg orrbéri kárpótlást — eredj haza édes Spionom és várj, jutalmad meg fog érkezni, addig is vigasztaljon az, hogy orrodat többé semmiféle dologba nem ütheted.

Drazdowitz, egy orral könnyebben, haza ment, és várt.

A mult héten érkezett meg aztán a jutalom.

Drazdowitz elöször is több ezer rubel fájdalomdijt kapott, a mit elölegesen a státuskasszza fizetett ki, utólagosan azonban a lengyeleken vesznek meg; Lewszin ur a rubeleket igen megható szónoklat mellett adta által s kijelenté Drazdowitznak azt is: hogy csak legyen nyugodt, az orosz diplomacia gyakran kap orrot, majd ebből adnak neki.

Másodszor pedig ünnepélyesen megdekorirozták, Lewszin ur maga tüzte fel Drazdowitznak a Szent Anna rendjét.

Oh dreimal glücklich Drazdowitz, a kinek eztán dekorációja is lesz.

Azt kérdezi Krämmer ur, hogy hát én egy dekorációért odadnám é az orrájomat?..., Megvallom a herr Vetternek, hogy a füléjemet hingébolnám, de az orrájomat nem... oh mert Krämmer ur, akkor többé unmöglich lenne — tubákolnom!

Kipfelhauser.

Bolond Miskaságok.

A szinházi biráló választmányt a napokban egy dráma járta végig, a melyben egy király, midőn valami meplepő hirt adnak tudtára, imigyen kiált föl: „ejnye mi a fene."

Az „Öst. Ztg" igen szépen védi magát magyar lapjaink ellen, s azt mondja: hogy ő Magyarországot korán sem „beolvasztani" csak „beilleszteni" szeretné.

Triesztben a napokban egy szerkesztőt itéltek el, mert egy magas származásu egyénröl tiszteletlenül nyilatkozott. Az illető magas származásu egyén egyébiránt öt száz esztendő előtt élt.

Heckenaszt Gusztáv kiadóhivatalából két humorisztikus naptárt küldtek be hozzánk fölemlités végett. — Már hogy a nevem Bolond Miska, hát mindjárt azt gondolják, — hogy én olyan bolond vagyok, miszerint a mások naptárait majd jól megdicsérem, mikor ott van a magamé, a „Kipfelhauser naptára" 5000 példányban. Csak legyen, a ki veszi.

A budai irgalmas szerzet mindent elkövet a császárfürdő emelésére; csak már irgalmas gondoskodásukat a császárfürdőbe vivő ut rendbe hozására is kiterjeszthetnék, mert ez a kövezet igazán irgalmatlan állapotban van.

Garibaldi már az utcán jár; mikor elöször jelent meg az utcán, virágot szórtak eléje; Berg tábornok is megjelent legközelebb Varsó utcáin s az ő utjára is szórtak, az igaz, nem virágot, hanem jóféle orsini-bombákat.

A finn országgyülés már megnyilt; szerencsétlen, megtévedett finn atyafiak, miniszteriumot, hadügyet, pénzügyet, meg nem tudom én még mit kivánnak; látszik, hogy nem olvassák a derék „P. Hirnököt."

Zemplénben egy lap készül megindulni, melyet az illető nyomdász maga nyom, ir, szerkeszt és kiad. Jó dolga lesz, ha majd valami csinyért lapja szerkesztőjét, — az illető cikk irót, s szokás szerint a nyomdászt is megbüntetik.... ekkor aztán majd ugy jön elő a régi közmondás, hogy egy rókáról nem két, hanem — három bőrt.

Igazán elmondhatjuk, hogy most már a ruhánk se a mienk. Oláh lapok hirdetik, hogy az átilla tulajdonképen nem is magyar viselet — ugy kölcsönöztük mi azt tőlük, t. i. az oláhoktól.

Bécsi lapok szerint a lapbélyegek valami módositáson mennek át. Ha le akarnánk szállitani, hát bizonyosan azt irnák, hogy leszállitják — az a „módositás" nagyon ominozus szó ránk nézve s félek, hogy világosabban szólva „emelést" jelent.

A nemz. szinházban uj tenorista lépett föl; olyanforma neve van hogy: Ceruza. — A szerkesztők nem igen fogják dicsérni, nagyon félnek ezek a — ceruzától.

Ambiciózus kis ország az a Görögörszág; ha már határilag nem terjeszkedhetik, hát most nyakra före csinálja az adósságokat; mintha igy akarna némely nagyhatalmakhoz hasonlitani.

Kinek melyik pesti utcába kellene lakni menni.

Ripökfy és Gyávai uraknak = a két nyul utcába.
Plyetykoy, Nyelvesy és Fecseghy asszonyságoknak = a három dob utcába.
A szinházi drámabirálóknak = a temető utcába.
Rosz feleséggel biró házasembereknek = a kereszt utcába.
Hiufyné ő nagyságá = a tükör utcába.
Fiatal poetáknak = a füzfa és hold utcákba.
Vicc-lap szerkesztőknek = az árok utcákba.
Tolakody urnak = a könyök utcába.
Röfszámra dolgozó cikkiróknak = a gyár utcába.
Mindenfelé ökröknek és marháknak = a szénatérre.
Gróf Bethlen Miklósnak = az Atilla utcába.

Meteorologiai értetesités.

A „Szárazság" még mindig uralkodik, legkivált — irodalmunkban. — Vidéken a „közegészség" feltünöen kielégitő; e körülményt a természetvizsgálók annak tulajdonitják, hogy az orvosok Pestre jöttek gyülésre. — A „halálozás" e hóban csökkent a lapok között; a kalálózás száma arányban áll az „uj szülöttek" számával. Számosak a „halva születettek"ek is. Uralkodó betegségek: a szerkeszthetnémségi-viszketeg, lap-aszkór, novella-tolvaj-láz, recensensi szamárhurut, agyvelő-bántalmak stb.

Dr. Garaboncás.

Az orvosok és természettudósok tiszteletére.

Már hiába, már hiába,
Bennünk a kegyelet vére,
Sokat teszünk az orvosok
S tudósok tiszteletére.

Pest város a szükölködők
Ugy is nyitott perselyébe,
Bele tesz ezer forintot
„— Tudósok tiszteletére.“

Császárfürdő jelenti, hogy
Szobákat tett nekik félre
S ötven krajcárért od'adja
— „Tudósok tiszteletére.“

Szinháznál is intézkedés,
Ugyancsak jól meg volt téve,
Ime „Faust“ „fölemelt árral“
— „Tudósok tiszteletére.“

No, hogy immár a magamét
Én is csak megtegyem végre —
Elfogadok prenumeranst —
— „Tudósok tiszteletére.“

Bolond Miska.*)

*) Ilyen rosz verset ir az ember hamarjában, mikor az egyik képe meg nem jelenthetvén, nyakrafőre be kell tölteni valamivel a tiszta papirost.
B. M.

Furcsa billiárdozás.

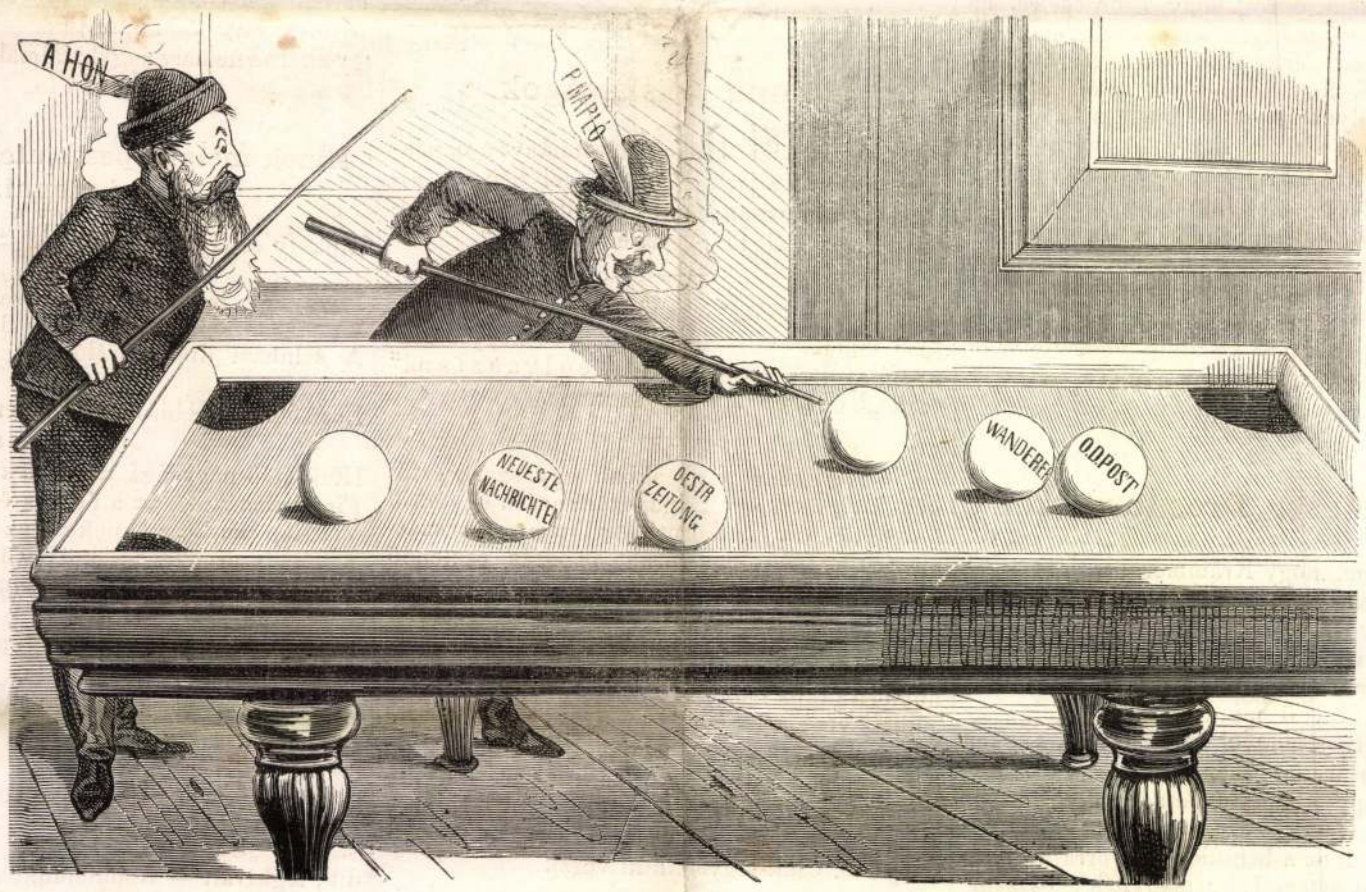

Az is egy neme a billiárdozásnak, mikor az ember nem tartja célszerűnek a maga lapdájával egyenesen játszani, nehogy verlaufoljon, a mit magyarul „lyukba jutás“-nak neveznek; ilyenkor aztán per mopsz egy másik lapdát lök meg, hogy üsse a harmadikat.

Felelős szerkesztő **Szokoly Viktor** — Nyom. kiadó-tulajdonos **Emich Gusztáv** Magy. Akad. nyomdásznál Pesten. Rajzolja **Jankó**, metszi **Rusz.**

42-dik szám. Pest, November 1. 1863. IV. évfolyam.

BOLOND MISKA.

HETI NAPTÁR.

Hétfő, nov. 2.

Hallottak napja. Legalább lesz valami, a mi virágzik; a sok temető tudniillik.

Kedd, nov. 3.

Még nincs jég s már is készülnek néhányan rámenni; azon kétségbeesett irótársainkat értjük, a kik hallomás-szerint uj humoristikus lapokat akarnak inditani.

Szerda, nov. 4.

A Balaton szabályozási ünnepén nem voltam jelen; annyi szabályozást ismerek én már, hogy egyátalában nem vagyok kiváncsi ujabb szabályozásokra.

HETI NAPTÁR.

Csü örtök, nov. 5.

A „Sürgöny" irja, hogy a nélkülözött utcai rendőrség életbeléptetésére a városi mérnöki hivatal dolgozott ki egy munkálatot. — Már most ha valami határmérés lesz, ezt a városi rendőrség teljesitse.

Péntek, nov. 6.

Végre nemcsak viszik ki tőlünk az aranyat, hanem küldenek is be. Moldvai testvéreink küldtek t. i. 50 aranyat a szükölködők javára.

Szombat, nov. 7.

A hideg egyszerre beköszöntött; a tuskók ezután tehát nemcsak divatlapszerkesztésre, tollba mondott vezércikkirásra, erre amarra, hanem végre fütésre is használtatnak.

Megjelen minden vasárnap. Előfizetési díj negyedévre 1 frt 50 kr. félévre 3 frt. — Az előfizetés és minden reclamátió a Bolond Miska kiadó-hivatalába (Barátok-tere 7. sz.) utasitandó. — A kéziratok Szokoly Viktorhoz (Kalap-utca 17. sz.) küldendők.

Mért oly sok a lengyel halott?

A lengyel halottak megszámlálása végett a csatatérre rendesen olyan Sakinkákat küldenek, a kik magukat előlegesen jól lecsipték s igy egy helyett többet látnak. Ekkép történik aztán, hogy a jókedvü Sakinka számlál végtelenig: jed . . . jedan, dvi . . . tri . . sti—sti—stiriri stb.

Uj előfizetés
a
„BOLOND MISKÁRA“
Oktober—decemberi negyed évre 1 frt 50 kr
A „Bolond Miska“ kiadó-hivatala

Hol van a titkos kormány?

Két mankójára támaszkodva
Nyugodtan várja a halált
A csonka hős. S im hozzá lép most
A muszka tiszt s imigy kiált:

Ifju ember még oly sok szép év
Mosolyg ez életben feléd —
Kegyelmet nyersz, ha közlöd vélünk
A titkos kormány rejtekét.

Az elitélt szeliden igy szól:
— Nem kell nekem kegyelmetek!
Fölfedezek tinéktek mindent,
S jutalmat nem igényelek. —

Beszélj ifju; tévutra téged
Tudom rosz példa vezete,
Beszélj, s dussá, hatalmassá tesz
A cárnak végtelen kegye.

Beszélj szegény vitéz, s kész szivvel
Feledjük tévedésedet;
S fényes jövő, nagyság, boldogság,
Vár rád homályos sir helyett.

— Halgass tehát! A titkos kormány,
Mely népünk sorsát vezeti,
Melynek boszulva, intve, védve
Virasztnak éber szemei;

Mely minden árulót s bitorlót
Halálos tőrrel fenyeget:
Melyet, mint a nemesis karját
Megfogni, látni nem lehet.

A titkos kormány... ott van... ott van...
Megmondom, hiszen nem titok:
A titkos kormány mindennütt van,
Hol igaz lengyel sziv dobog.

Sőt ott is, hol megszünt dobogni!
E sir is székhelye leszen. —
Kikél belőle nem sokára
Boszút kiáltó szellemem!

O. B.

Nemes harc.

vagy

az éjszaki civilisatio kantsukmányos eredményei

nem annylra

tragi-comoedia

mint

comisz tragődia

számtalan felvonásban

ama bizonyos Schiller után travestálta

Hárfás.

Személyek.

Tábornok.
Kozák hadnagy.
Cserkesz hadnagy.
Hadsegéd.
Orosz vándorkém.
Történethely: Varsó és más lengyel városok.
Idő: a polgárosodott XIX. század 2-ik fele.

Első jelenet.

Tábornok egyedül: A lázadást le nem lehet verni addig, mig a polyákoknak házuk, földjök és pénzök marad; meg kell őket fosztanom mindezektől. Óh Murawiew! Te jobban érted a mesterséget! Hogyan kezdjem? Tudom már: elveszem mindenöket; 200000 katonám csak bir velök; ahol a fegyver, ott az erő; ahol az erő, ott a jog!

Második jelenet.

Jekatevinadovski cserkeszhadnagy sürgönyt nyujt a tábornoknak.

Tábornok (Homlokára ütve.) No ez aztán csapás! Gortsakow komám perel velem, mért viszem olyan nyiltan a dolgot; az európai diplomatia veszekszik vele, mért engedi, hogy a polyákokat fölköttetem. Ez rettenetes! Hát már fel sem szabad akasztani a lázadókat? Megálljunk! Megvan! Gortsakow komám azt mondja, ok nélkül végeztem ki az embereket, elfogadható ürügy nélkül foglalom el a polyákok házait. Ez az ok és elfoghatlan ürügy alá van huzva, most már értem Gorsakow komámot. Ha csak ok meg ürügy kell, annak nem leszünk hijával. (A hadnagyhoz.) Hivja elő kend hadsegédemet és az őrtálló kozák hadnagyot.

Harmadik jelenet.

Indvemkrcsulplkvoff kozák hadnagy, hadsegéd, orosz rendőrkém, előbbiek.

Tábornok (a terem közepén állóiba teszi magát, mélyen gondolkodik civilizatori misziója fölött, jobbja mutató ujját homlokára illesztve a hadsegédhez) Irjon kend!

Hadsegéd (leül, pennát vág, irói poziturába teszi magát) Parancs!

Tábornok (A rendőrkémhez.) Minő házakra lenne leginkább szükségünk, hogy a város legjelentékenyebb pontjain kaszárnyákkal birjunk s ha kell, ezek tetejéről rommá ágyuzhassuk a várost?

Rendőrkém: Egyelőre Zamoyski gróf palotái, az Európához czimzett vendéglő, az X. külvárosi kerti házak egyike és a Grabowski-féle ház elég lenne.

Tábornok (hadsegédhez) Amely házból vagy ház mellett a kormányzó tábornokra vagy bárkire lövés történik akár éjjel akár nappal, akár golyóval akár csak vakon, a vitéz hadseregnek zsákmányul adatik és az állam részére kaszárnyának lefoglaltatik. (Rendőrkémhez.) Még ma este vezényeljen egy szolgálatunkban álló polgári rendőrt a Zamoysky-paloták elé; adjon valami reppentyüfélét a kezébe s parancsolja meg neki, hogy a szekerem felé dobja, de ne találjon. (A cserkesz hadnagyhoz.) A vitéz cserkeszek készen álljanak, hogy a palotákat első szavamra kirabolják.

Cserkesz és rendőr: Értjük alásan.

Tábornok (a hadsegédhez folytatva) A mely házban politikai gyilkosság fordul elő, szintén az állam részére elkoboztatik. (Rendőrhez.) Az „Európa“ vendéglőben egy német doctor van szállva, hallottam; a mi kémünk. Rendeljen ki egy polgári rendőrt, ki megölje, de jól ám, hogy meg ne mondhassa, ki szurta le. (A kozákhoz) A kozákok készen álljanak a vendéglő megrohanására; (a cserkeszekhez) a derék cserkeszek közel legyenek, hogy a kozákok az ajtókat is el ne vigyék.

Cserkeszrendőr és kozák: Értjük alásan.

Tábornok (a hadsegédhez folytatva) A mely házban vagy udvarban lövés történik véletlenül is, elkobzandó. (Kozákhoz) Egy józan kozák még ma este részegnek tetesse magát s az X. külvárosi kertek közt süsse el revolverét.

Kozák: értem alásan.

Tábornok. (A hadsegédhez folytatva.) A mely házban fegyvert, lőszert vagy a lázadóknak való egyenruhát dugnak el, mint az előbbiek, a katonaságnak kaszárnyául lefoglalandó. (Rendőrhöz.) Egy ügyes polgári rendőr jöjjön hozzám este felé, majd adok neki egy ládával fegyvereket és rebellis uniformisokat; ezeket éjfél előtt ügyesen csempészsze a Grabovszkiház valamelyik pincéjébe. (Kozákhoz és cserkeszhez.) Ti készen álljatok embereitekkel; éjfél után megmotozzátok a Grabowskiházát és a dugárut megtaláljátok. De siessetek, azt megmondom, nehogy a házmester észrevegye a dolgot, előbb érjen hozzám a jelentéssel, mint ti megtaláltátok a fegyvereket.

Kozák és cserkesz: Értjük alásan.

Tábornok. (folytatva hadsegédhez.) Az a szemtelen közkozák, ki a felicianusok kolostorában tartott motozás alkalmával a tisztelendő atyákat szuronyának a pincébe dobása által veszélybe akarta dönteni, száz kancsukaütéssel lesz bűntetendő. (Kozákhoz.) A verés alatt megmondja kend neki, hogy az ütleget azért kapja, mert olyan ügyetlen volt, hogy a pater quardian rajta kapta s a kolostort el nem foglalhattuk.

Kozák: értem alásan.

Tábornok. (hadsegédhez folytatva.) Kivégzések alkalmával a lázadók feleségei, anyáik és leányaik a végrehajtó vitézekre botránkozó sirást, rivást szoktak improvisálni; miután loyalis alatvalóhoz nem illő, hogy a lázadót megsirassa, ha mindjárt testvére vagy apja volna is, ezennel tudtára adatik a városi közönségnek, hogy ha még valamely akasztásnál az asszonyok sirni bátorkodnak, minden ily alkalomkor ötezer ezüst rubelnyi sarcot fizet a város. (Cserkeszhez.) Ha ezen rendelet folytán az asszonyok odahaza akarnának maradni, embereinkkel oda kergeted őket. (Kozákhoz) és ha ott sirás nélkül megállnák a sarat, kozákjaid által kancsukáztasd meg őket, hogy orditsanak mindenesetre. (Magában.) Minden héten akasztatok husz polyákokat, minden husz sirás 100000 rubel; három hónap mulva egy garasa sem lesz a rebeliseknek. Remélem, Gortsakow komám megértettelek!

(A függöny legördül.)

A következő fölvonások a elsőhez mindenben hasonló szcenirozással ékeskednek.

Mit mondanak a lapok rendesen.

Ha valaki öngyilkos lesz. = Állitólag szerencsétlen szerelem vitte e lépésre a boldogtalant.

Ha valaki uj drámát irt. = A kik olvasták, sok szépet mondanak felőle.

Ha hó esik. = Hol a boldogság mostanában, barátságos meleg szobában.

Ha Párizsban uj vigjátékot adnak. = Feleki már forditja nemz. szinházunk számára.

Ha valakit az utcán megüt a guta. = Hullája bonczolás végett a Rókus-kórházba vitetett.

Ha valahol lopás, bolttörés s más eféle történik. = Erélyes városi kapitányságunk mindent megtett, hogy a bünösöknek nyomába jöhessen.

Ha X. ur eljegyzi Y. kisasszonyt. = Mi e szép frigyhez csak áldást kivánhatunk.

Mikor uj könyv jelenik meg. = Szerző neve sokkal ismertebb, semhogy ajánlanunk kellene,

Ha valahol evés-ivás volt. = A lakomát élces toasztok füszerezték.

Bolond Miskaságok.

No már most mindenki bátran oda állhat a negyvennyolcasokhoz; hirdetik is a lapokban, hogy társakat keresnek, a kik magukat a feldunasor 39. sz. a. jelenthetik. Tudniillik, hogy mindezt a nemzeti szinház negyvennyolcas számu páholyának bérlői teszik, kik páholyukat minden másodnapra szivesen kiadnák.

Angliában közelebb csizmatisztitó gépet fődöztek fel. No ez nem valami ujság; ismerek én oly gépeket is, a kik a csizmatisztitásnál sokkal alávalóbb foglalkozást is teljesitenek.

Poroszországban egy hivatalos lap szerkesztőjének betörték a fejét. Nem mindig igaz hát az a közmondás, hogy az ember fejét az igazmondásért törik be.

Végre volt egy szinirodalmi pályázat, a melyen Szigligeti nem nyert 100 aranyat. Ez a nemzeti szinház népszinmüi pályázata volt, a melyen Szigligeti valóban nem 100, hanem — 120 aranyat nyert. A birálók t. i. nem csak az első 80 arany jutalmat, hanem mert a második dijra jóravaló mü nem találkozott, a második, 40 arany jutalmat is neki itélék. Az illető darab cime „Lelenc.“ No az ilyen „Lelenc“-nál azt hiszem mindenki szivesen elvállalná az — apaságot.

A dunaparti nagy redouteterem lámpáit Augsburgból hozatják. Tehát az „Allgemeine Zeitung“ hazájából is kapunk már egyszer világosságot.

Kecskeméthi Aurél csakugyan átvette a „Függetlent“ Hanem mindjárt első számával egy nagy malőrje' történt; mindent nagy gonddal átolvasott benne, csak egy irodalmi vezércikket nem s ah!..., az az irodalmi cikk a többi közt azt tartalmazza, hogy „Bolond Miska, mint élclap, a legelső ilynemü európai lapokkal vetélkedik.“ Ennek kellett Kecskeméthy szerkesztése mellett megjelenni! Mondják, hogy Reli mérgében majd kiütötte fejével a Szegedház plafondját. Oh hogy ilyen hosszu „sajtóhibákat“ nem lehet kiigazitani!

A dániai király ő felsége nyilatkozik, hogy a német hercegségek ne igen bolondozzanak vele, mert ő istenugyse kikiáltja a — respublikát; tanulta ő ezt — azt mondja — Svaiczban s ha igazi jó absolut módon nem engedik kormányozni, hát olyan mazzinismust csinál, hogy a németek elfelejtik még a butteres kenyeret is.

Az aldunasoron még egy sor házat akarnak épiteni ... no persze, minek is nekünk valami kilátás ...; hanem arról senki sem gondoskodik, hogy a dunapart azoktól az izéktől megovassék, melyek épen a fő kiszállás helyén az egész parthosszát elboritják. Az érkező idegenek szeme először is e kimondhatatlanságokon akad föl, melyek ugyan a nemzet ép emésztő organumairól tanuskodnak s arról: hogy gyomrát semmi sem volt képes elrontani hanem ilyen látvány Európa nagy városai közt még csak Konstantinápolyban kinálkozik, ott is a külvárosrészekben.

Szabó Pepi vidéki szinésznő, midőn nem rég Pesten vendégszerepelt, az „Átváltozott macska“ s „Iskolakerülő“ cimü operettekben lépett föl; mondták, hogy a „Kofák“ cimü operetben is föllép; ezen szerepét azonban ugy látszik most vette elő, midőn egy erdélyi lapban „Bolond Miska“ ellen föllép s tiltakozik Miskának azon állitása ellen, mintha ő kedélytelenül játszanék s hamisan énekelne; ő, ugymond, szörnyü kedélyes en játszik s végtelenül szépen énekel, hanem a „Bolond Miska“ ostoba, tudatlan stb. Köszönjük; Pepi kisasszonynak énekéből is hiányzanak a finomabb hangok, hát igy polemiában mit lehetne várni tőle?

Egy lap megrójja az irókat, hogy minden osztály rendez mükedvelői előadásokat, csak az irók nem. No ez nem igaz; hát nem léptünk e fel mi is a „Fogház“ cimü darabban, még pedig ily sorban: első volt: Bus Vitéz; Bus Vitézt követé Bolond Miska; Bolond Miskát követé Pompéry; Pompéryt követé Falk; Falkot követé ismét Bolond Miska; isméti Bolond Miskát követé Kakas Márton; Kakas Mártont követé Szatmáry Károly, Szathmári Károlyt követé Greguss; Gregusst követé Lonkay Antal; Lonkay Antalt követi most Vajda János; Vajda Jánost pedig követi Kovács Lajos.

Gyönyörü felirásokat lehet ugy a boltok felett olvasni. A napokban egy budai bolttáblán ezt olvastam: Kézsitő, Bauer Ferenc. Bementem, hogy ugyan mi lehet ott; aztán mondták, hogy ott biz egy — szabó lakik.

Egy román humorisztikus lap készül helyben megindulni. Szerkesztője valami Vulkán nevü ember lesz. Még ez is, mikor már annyi vulkánlap van, a mely ellenünk a füstöt és perjét csak ugy okádja.

A pamuttermés Egyptomban igen jól ütött ki s az európai kereskedők gazdag átszállitást várnak. Lesz tehát, a mivel a nagyhatalmak bedughatják füleiket, hogy hozzájuk ne hassanak a lengyelek kiáltásai.

Molnár budai igazgatónak az az élelmes gondolata jött, hogy előleges hirdetéseit a padláslyukból szóratja a közönség közé. No de ebben semmi sincs; annyi mindent szórnak ránk a a centralistikus lapok s azt el kell viselnünk, mért ne ezt a kis plakátesőt is?

Gróf Bethlen Miklós nyilatkozik a „Lloydban“ hogy ő nem azt akarja, a mit az „Ostdeutsche Post“ s még nehány bécsi lap; — ő csak annál marad, hogy pantallónban járjunk.

A zöld asztalok körül ismét élénkebb forgást vehetni észre; t. i. hogy az ifjuság már megérkezett s biliárdozik; alkalmilag megérintjük, hogy a nagy parthie még mindig negyvennyolcból áll s Kipfelhauser barátunk épen most töri a fejét valami uj biliárdszabályon, melynél fogva amaz ominosus szám innét kitörültetnék, mert addig mig a nagy parthiet negyvennyolc teszi ki, fönnemlitett barátunk szerint jóravaló ember csak kéglit játszhatik.

Az Allgemeinék iszonyu lármát csapnak, hogy az „Opinione Nationale“ Németországnak lengyel érdekben való földarabolását ajánlja. Máskor az Allgemeinék nem szoktak ily nagy ellenségei lenni a földarabolásnak.

Egyik helybeli lapunk a dijoni őrültek házának leirását közli s azt irja, hogy egy olyan őrült is van benne, a ki enni sem akar hanem örökké fütyül. (Zárjel közt mondva, nem szeretném, ha jövő héten eljönne az én uj szindarabomra.)

Ujabb időben tudományos szempontból megint sürün vitatják a fajkeletkezést s kapcsolatban ezzel azt, hogy az ember a majomtól származik, s hogy tulajdonképen nem is ember. Bizony más szempontból is kétkedni lehet az ember emberiségében, a mióta tudniillik jobbára embertelenség az, a mi a világon történik.

A nemzeti muzeumnak Nyitrából egy fekete hattyut küldtek. Ennél csak az lett volna nagyobb ritkaság, ha valami gazdag főur egy-egy hazai müvész által készitett szép szobrot, festményt vagy hasonlót küld.

Egy statisztikában olvasom, hogy Magyarország a mult évben saját fogyasztásán kivül csupán zsir, méz, toll s más ily apróbb nemüekben tizenkét millio értéket tudott eladni. So se hittem hogy ezek az apróságok ennyit jövedelmezzenek s kivált a toll. Beh kár, hogy sok tollam nincs, milyen jó gseftet csinálna az ember; — hanem nekem csak egy tollam van s ez sem eladó.

Nadár, párisi léghajós abban a szerencsében részesül, hogy utazásait, mint a fejedelmekét, legmagasabb utazásnak lehet nevezni; ő utazik ugyan is legmagasabban mindazon léghajósok közt, kik eddig e nemben kisérletet tettek. — Multkor Párizsból Hannoverába repült, a hol a tudományos német honpolgárok igen szépen fogadták, igen sokan mentek eléje, s aztán fizetést kértek ama szolgálatukért, hogy a leszálló léghajó köteleit megfogni segiték. Mikor meg egy teuton falu felett repült el, rákiáltottak, nincs-e a Luftballonban valami vám alá való portéka? hanem persze Nadár azt felelte, hogy: nix deutsch. — Most a londoni kristálypalota tulajdonosával kötött szerződést, hogy november 2-án oly magasra fog felszállani, a mennyire csak ember képes s kap ezen fölszállásért 50000 ftot. Nálunk ily felszállásra nehezen találkoznék válalkozó, de olyan bizonyára akadna, a ki 50000 forintért kész oly alacsonyra sülyedni, a mennyire csak ember képes.

Megjárták a bélyegzettek; nem az emberek, hanem a régibb levélboritékok, mert novemberen tul sehol semmibe sem veszik őket.

Rónai Jácint Londonban élő hazánkfia könyvet irt arról, hol az ember helye? Szerintem ez az ember minősége és hovávalóságától függ. Például Muszkaországban a hóhéroknak igen magas állomásokon a helye; Poroszországban a szerkesztőknek fogságban a helye; félig meztelen embereknek az amerikai őserdőkben s az európai szinpadokban balettben a helye; a magyar ruhának pedig — ha igy megy — maholnap csak a fogasokon lesz a helye sat.

Jövő évben Tonelli trieszti hajótulajdonos „Mária Theresia“ cimü csavargőzöse körül fogja hajózni az egész világot. Örömmel halljuk, hogy ezen utazásra több bécsi hirlapiró is jelentkezett, mert igy kilátás van rá, hogy valahára meszebb is látnak az — orruknál.

Egy lap emliti, hogy Budán a szellemgépezet Magyarország cimerét | felfordulva mutatja. De már ezt eljönnek megnézni a herr Augsburger, Doktor Pixis, a Herr von Czopf stb. a kiknek nem volna nagyobb óhajtásuk, mintha Magyarországot fölfordulva láthatnák.

---

*

Mivel mulatják magukat lapjaink.

A P. Napló „Norma“ napokat él Szevérrel.

A „Hon“ azt énekli Kölcseyből: „Hol van a Hon, sat.;“ gitárkisérettel.

A „Sajtó“ gyomlálja a régi csemetéket, melyeket a mult redaktió belé ültetett

A „Független“ az egyensuly fenntartásában gyakorolja magát.

Pantalionósa Miklós a „Sürgöny“-ben divatcikket ir s mutatja, hogy mikép huzzuk föl a plundrát.

Az „Idők Tanuja“ folyvást gyüjti a Péterfilléreket.

A „Hirnök“ haragszik és polemizál, hogy nála katolikusabbak is vannak.

A „Szinházi Látcsö“ nem győz felelni az interpellátiókra.

„Hölgytutár“ tizenötéves menyecske uj frigyesétől, kivel balkézre kelt összze, elvál s Dobsa által vezettetik oltárhoz, jobbkézre.

A „Vasárnapi Ujság“ boldog tiz éves jubileumának napjait éli.

Az „Ország Tükre“ panaszkodik, hogy a tükör nem jót mutat.

„Bolond Miska“ pedig — ásitozik.

Felelős szerkesztő Szokoly Viktor. — Nyom. kiadó-tulajdonos Emich Gusztáv Magy. Akad. nyomdásznál Pesten. Rajzolja Jankó. — Metszi Rusz.

43-dik szám. Pest, November 8. 1863. IV. évfolyam.

BOLOND MISKA.

HETI NAPTÁR.

Hétfő, nov. 9.

Több német lap nem akarja hinni, hogy nálunk csakugyan szárazság volt, mert hiszen hozzánk jött cikkeik annyira vizenyősek.

Kedd, nov. 10.

De jó dolga volt mult héten a politikai iróknak, mondhattak akármi bolondot, nem hallgatott rájuk senki; az egész világ csak azt várta, mit mond majd Napoleon.

Szerda, nov. 11.

Tömérdek gőzmalom támadt most; mig őrölni valónk volt, malmunk hiányzott s mikor meg már malmunk lesz, hiányzik az őrölni való!

HETI NAPTÁR.

Csütörtök, nov. 12.

Megint bejöttek a sáros idők; már csak jobb most otthon a kuckóban; majd jönnek szebb napok s akkor aztán mozoghat az ember, a nélkül, hogy besározná magát.

Péntek, nov. 13.

Párizsban van egy hires, Schneider nevü diplomata. Ugyan miért nem foldozza össze azt a szakadást, mi a nagyhatalmak közt van a lengyelügyben?

Szombat, nov. 14.

Párizsban egy magyar paripa 10000 frank versenydijt nyert. — Igen apropos, mikor némelyek sokallják, hogy Szigligeti egy jó népszinmüért 120 aranyacskát kap.

Megjelen minden vasárnap. Előfizetési díj negyedévre 1 frt 50 kr. félévre 3 frt. — Az előfizetés és minden reclamátió a Bolond Miska kiadó-hivatalába (Barátok-tere 7. sz.) utasitandó. — A kéziratok Szokoly Viktorhoz (Kalap-utca 17. sz.) küldendők.

Báli jelenet az „Európában.“

(Az angol udvarló:) — Ah asszonyom; — higye meg, hogy csak én szeretem önt igazán, a ki önnel valóban egyesülni akarok; ezek a többiek csak kokettiroznak önnel!

Uj előfizetés
a
„BOLOND MISKÁRA“
Oktober—decemberi negyed évre 1 frt 50 kr
A „Bolond Miska“ kiadó-hivatala

Kipfelhauser a Luftbalonról.

Olvastam a lapokban, hogy az a gwisser Nadár miképen hinaufsteigolt.

Ez a Luftbalon a leggefährlichebb találmány; a mit ujabb időben entdäckoltak.

Hiszen ha ez jobban perfectioniroztatik, vége lesz minden becsületes kontroleriának.

Hiszen igy per Luftballon egyik birodalomból a másikba a legliberálisabb könyveket is einschmuggelirozhatják.

Hiszen akkor tönkre megy minden vámtariff, zolltarif.

Hiszen akkor egész nap ott fenn csibukozhatna a Krämmer ur, a nélkül, hogy egy financ megkérdézhetné; hogy mi az, a mit szi, legális dohány-e, vagy palestinai?

Hiszen akkor Berg fejére höhnisch kacagás közt dobálhatják az orsini bombákat, a nélkül, hogy a muszkák lerombolhatnák a Zamoisky kastélyt, a mi akkor ott lesz a levegőben. Und so weiter.

Már maga a Luftballon Bestimungja is micsoda; nix anderes mint az, hogy az ember a magasban vitorlázhasson, pedig a jó isten az embert azért teremtette, hogy a földön, a porban csuszszék.

Aztán maguk a föltalálálók is azt mondják a Luftballonról: miszerint lehet ugyan a Luftballont perfectionirozni, de azt aligha föltalálják valaha, hogy a Luftballon kormányozható lehessen. — Was? . . hát nincsenek é a földön is renitensek, opponensek, a kiket nem lehet kormányozni, hát már az ájerben, a levegőben is gyarapitsák az ilyen kormányozhatlan elementumokat?!

Véreim valóban büszkék lehetnek, hogy az órát, a Pünktlichkét ezen gyönyörü organumát ők találták fel; a Luftballon hebehurgya találmányát bátran oda engedhetik a franciáknak. Das sag'i!

Egy német szerkesztő kutyaszoritóban.

Az álladalmi sport legnemesebb vadja mai napság kétségkivül a szerkesztő; üldözik ezeket árkon, berken, Varsón, Berlinen keresztül.

De ugy talán egyetlen szerkesztő sem járta meg, mint Stolze ur a „Frankfurti Lámpás“ szerkesztője.

Stolze ur igen izgága ember, kinek az élc mindig kifurta az oldalát, s eszének ezen gyujtó reppentyüje igen gyakran Frankfurt szabad város szülő határain is túl pattogott.

Stolze ur elég vakmerő volt a Frankfurttal határos német államokat egyenkint megsérteni.

Először is azt mondta: ha valaki a frankfurti toronyból kilövi puskáját, golyója keresztül repül a bajor királyságon s a badeni nagyhercegségen, s a würtembergi királyságban meglövi a nyulat. — Ezért Stolze urat Bajorországban ugy hiszem két, Badenben három, s Würtembergben négy hónapig tartó sajtóvétségi börtönre, summma: 9 hónapra itélték.

Az oldenburgi hercegségről egy adomát közlött Stolze ur. Az oldenburgi magas kormány az országban tudniillik nagyszerü viz müveket s hajókázásra csatornákat rendelt meg. Egy francia épen az udvarnál volt, s a mint az ablakból kitekintve megpillantá az egész országot és annak csatornáit, gúnyolódva jegyezte meg, hogy az utóbbiakba bizony senkisem fulhat belé. Másnap az uralkodóhoz épen regelizéskor berohan egy hirnök és lelkendezve jelenti, hogy az uj csatornába belé fult egy ember. „Nos gunyolódik ön mégis?“ kérdezé az uralkodó herceg a franciától. — „Oh, az az ember csak azért fult belé a csatornába, hogy fenségednek hizelegjen!“ — viszonzá a francia.

Ezen Oldenburg állam méltóságát sértő sajtóvétségért Stoltze ur öt havi — összesen 14 havi börtönre itéltetetett.

Nassauról pedig azt találta Stoltze megjegyezni, hogy annak neve szász nyelven nem igen szép, a miért kapott ismét 6, — eddig már 20 hónapot.

Máskor meg azt mondta, hogy ő Franfurtból Kur-Hessen-országon keresztül tiz tallérért mindig kész átugrani Szász-Kóburg-Góthába; a mi pedig a hessen-nagyhercegséget illeti, ennek egész lakossága vasárnaponkint egyetlen omnibuszban is elrándulhatna Bajorországba sert inni. Ezért ismét 7 és illetőleg 8 havi börtönre itélteték az illető kormányok által, s igy összesen 35 hóra.

Hogy a német államokban a menedék jog „quot caput tot sensus“ szerint magyaráztatik, s hogy a politikai bünösöket innen onnan kiadogatják, ezt mindenki tudja. Ily körülmények közt Stoltze uram azon kezde gondolkozni, hogy elbucsúzik a frankfurti kapufélfától.

De merre meneküljön Sváiczba? Akár melyik országon megy keresztül, mindenütt elfogják; mert mindegyikben el van itélve.

A mi kollegiális tanácsunk Stolze ur számára csak az lehet, hogy csináltasson magának léghajót s utazzék azon Franciaországba. A felhő országával bizonyára még Oldenburg, Bajorország, Würtemberg, Nassau, Szász-Kóburg-Gótha, Kurhessen és Hessen, valamint Nassau sem kötött szerződést a politikai vétkesek kiadására!

A vasutcai szemétdomb alázatos folyamodása a pestvárosi szépitő bizottmányhoz.

Tetszik tudni a nemes szépittő bizottmánynak, hogy tisztelettel alulirt szemétdomb a vasutcai Kalmárház átellenében ezelőtt néhány hónappal keletkeztem az egyensuly helyreállitása végett.

Ez a vasutca kezdett nagyon szellemi lenni; az emeletekbe mindenféle szerkesztők, munkatársak, drámai és operai primadonnák, a földszintre faktorok, szedők és ballerinák jöttek lakni s már tartani lehetett tőle, hogy közös törekvésöknek sikerülend az utca kövezetlenségét megszüntetni.

Ekkor, hogy az anyag még képviselve maradhasson, egy pár derék pincelakó megvetette alapomat néhány szalmazsák esztendős töltelékével; egy pár kertész a gyomot, a kimult békákat s nehány boldogult vakandokat dobott rám, mi különösen illat tekintetében, a legjobb qualificatumot eszközölte. Azok a derék napszámosok kik nemrég a csatornát ásták az utcában, nagyban járultak dombi minőségemhez kivált az esthomályban; a szomszédság sokkal jutányosabbnak tartja, hogy nekem táplálékot adjon, mint a szemetes embert fizesse; végre egy derék pecér hazámfia a nem természetes halállal kimult ebek bőrét száritgatja hátamon, mikor a nap rám süt.

Jól tudom én, nemes szépitő bizottmány, hogy ezek a skriblerek és komédiások mindent elkövetnek elpusztitatásomra; ne méltóztassék rájok hallgatni kérem szeretettel, tessék megfontolni hogy én szükséges vagyok azon szekereknek, melyek a kövezetlen mély sárban fölfordulnak; igy a lebukott kocsis puha szalmára esik és nem töri ki a lábát; szükséges vagyok azon jó kedvü uraknak is, kik éjfélfelé hazatántorognak s a nagy sötétségben nem találják az utat.

Azon reményben, hogy a tekintetes szépitő bizottmány figyelembe véve a fönnebbi fontos körülményeket, a vasutcát ezután sem fogja kiküveztetni és kivilágittatni, engem pedig helyemen hagyand, vagyok

A tekintetes szépitő bizottmánynak
mély tisztelője,
a vasutcai szemétdomb.

Varsói csendélet.

Az orosz kormány megtiltotta a lengyel nőknek, hogy gyászt hordozzanak, mert ez politikai demonstratio, azt azonban megengedte, hogy meghalt apjuk, anyjuk és férjükért fekete ruhát viseljenek. Ez a rendelet nem sokat fog változtatni a lengyel delnők toilettején; mert nincs lengyel leány és lengyel asszony, kinek apja, férje vagy egy fivére elne esett volna a szabadság harcban.

Berg generalis kétféle passussal látja el a varsóikat; olyannal, mely nappalra és olyannal, mely éjelre szól. A kinek nappali passusa van, azt éjjel fogatja el; a ki éjjeli passussal bir, azt nappal viteti a cidadellába. A passusok pedig arra valók, hogy az európai diplomatia egy kis port kapjon a szemébe.

Trepow rendőrfőnök ur csak azoknak engedi meg a lovaglást, kik tőle erre passust kapnak; az ilyeneket aztán, ha a lovuk megsántul, elfogatja.

A fiatal lengyel leányokat olyan szobákba zárják a varsói citadellában, melyek falaira akasztófák s egyéb virágok festvék; egy pár visszakerült leányka azt állitja, hogy sokkal csöndesebbek és elviselhetőbbek ezek a pingált akasztófák, mint azok az elevenek, kik be szoktak látogatni hozzájok.

A varsói rendőrség eddig görbe huszárkardot viselt, ezentúl egyenes spádét kapnak a rendőrök és revolvert. A használati utasitásban csak két szó áll: tetszés szerint.

A „Times“ szerint a kozákok verekedés dühe betegség; ezt csakugyan jó lenne hasonszenvileg meggyógyitani.

A „Ruszki Invalide“ szerint a kaukazusi hegylakókat nem fegyverrel, hanem polgárosodási missiójával hóditotta meg Oroszország. Már t. i. olyan Berg és Murawiewféle civilizatióval.

Varsó egyik piacán négy lengyelt kötöttek föl az oroszok; bünök az volt, hogy a harmadik utcán szivaroztak azon helytől, hol egy rendőrkémet valaki az árnyék világból kiszólitott.

Czengeri muszka generalis urat a lengyelek megugrasztották; a generalis ur azt állitja, csak azért tért vissza Kielcébe, mert katonai tekintélye tiltja, hogy kaszás parasztokkal szembe álljon. Az a száz muszka, kiket a parasztok lekaszaboltak, nagyon sajnálják generális ur ezen finom megkülönböztetését.

Egy régi öreg bundához.

Bunda, bunda, félre lökve
Kitéve a kis molyoknak —
Nem kellesz most, szép idő van,
Másféle takarót hordnak.

De oh bunda, öreg bunda,
Ne, ne keseritsen ez meg!
Meglásd ha majd rosz idő jön:
Milyen mohón elővesznek.

B. M.

Bolond Miskaságok.

Egy külföldi viclap nagyon jól fejezi ki a mostani politikai állapotot; A muszka — ugymond — kezd félni, Napoleon pedig fél kezdeni.

Helybeli kereskedőink a lapok hátulsó rovatai közt lengyel csemegéket hirdetnek. Azt gondolják, hogy mi is muszkák vagyunk, hogy a mi lengyel, azt szeretnők mindjárt megenni.

Rohitz Béla hazánkfia' sok évi távollét után most jött haza Austráliából s megemlékezvén arról, hogy sokan a hazából csak visznek ki, azon törekedett, hogy legyen már olyan is, a ki hoz valamit a hazába s nemzeti muzeumunk számára valóban érdekes tárgyakat hozott. Van ezek közt egy vaskeménységü Chinai fakard is, a mi valóban nagy ritkaság; a mi Chinézereink fából csak vaskarikát szoktak csinálni!

Rotschild részére legközelebb Hamburgból Bécsbe hét szekér ezüst tallért szállitottak. Enédes is tenem! Magyarországon most egyszerre hét szekér szénát sem lehet látni.

Poroszországban előfordulván egy eset, hogy valami iró, községi bizalmi férfiuvá emeltessék, azt a kifogást tették ellene, hogy az iróság nem polgári állapot s hogy ez átalában igen bizonytalan állás. Valóban nagyon bizonytalan s nem is állás, hanem jobbára csak ülés.

Molnár jelenti, hogy az „Ördög pilulái"-ra készül s hogy az egész személyzetnek „120 forintos szoknyát" csináltatott s hogy ezen kivül lesznek még öten olyanok is, a kiknek a szoknyája csupa „selyemrojtból" lesz. Jelenti továbbá Molnár ur azt is, hogy a díszletfestéshez „5000 röf vászon kellett. —" Nemsokára azt is olvasni fogjuk, hogy Molnár ur, zenekari dobjaira miféle kutyabőrt vonat, hány röf pántlika kell a ballettáncosnők cipőire, s hány itce pálinkát isznak meg a budai szinház éji őrei sat.

Európában már annyi bolondság történik, hogy nem fér ide, hanem átmegy Amerikába. A bolond Yankeek most a muszkákkal fraterizálnak s egy admiráljok valami lakomán következő toasztott itta a muszka cárért, még pedig egész komolyan: „Ő bizonyára nemcsak alattvalóinak jótevője, hanem nagylelkü barátja az emberiségnek. (Éljen!) Azok után, a miket tett s azok után a miket tesz, bizonyosan megérdemli, hogy mint hajdan egy római császár, ő is az „emberiség gyönyörének neveztessék." — Igy kapja az ember készen a humort, a nélkül hogy valamit hozzá kellene tenni.

Tonesyll Vilmos (persze angol) oly gépet talált föl, mely öt perc alatt a legszeszélyesebb nőt is felöltözteti. Ez is jó, mikor az életben csak olyan gépeket látunk, a kik az embert levetkőztetik.

A legujabb zenedarabokat többnyire négy kézre irják. Ezeket tehát a porosz és muszka kormányférfiak nem igen veszik meg, mert ők csak egy kézre szoktak játszani.

„Zrinyi" és „Hildegarde" gőzösök nem birták egymást kikerülni, egymásnak mentek, oldalukat kölcsönösen beütötték s ugy hajóztak tovább. Ez is olyan: mint mikor két szerkesztő nem akar egymás mellett elférni, hanem az egyik azt mondja a másiknak: szamár vagy, a másik pedig azt feleli vissza: nem igaz, te vagy a szamár — s csak ezután folytatják tovább szép csöndesen pályájukat.

Franciaországban Quines Edgar „Forradalom" cimü munkájáért 40000 frankot kap. Csak Franciaországban fizetik pénzzel a forradalmat, másutt, mint például Lengyelországban vérrel.

Mikor a francia testőrök névsorát felolvassák, a kis császári herceg neve emlitésekor mindég egy vén katona mondja: „Kiskorusága miatt nincs jelen." A varsói iskolákban a névfelolvasása talán érzékenyebb, mert itt kétszáz diák neve után mondják mások: „Nincs jelen, elesett!"

Sokszor tréfálunk a würtenbergiek, braunschweigiek s más kis németekkel, de ez egyszer igazán szivünk szerint kell Würtenberg Bodling nevü városkája lakosait megdicsérnünk, a kik nem ugy mint számosan, a saját mulatságokra, hanem a magyarországi szükölködők javára táncoltak. Egyébiránt tudják a würtembergiek, hogy nem hullott sziklára az elvetett mag, mert mikor még ők itt voltak gyarmatositani, s midőn a számukra idegen viszonyok közt civilisáló apostolaik igéretei dacára mindenükből kipusztultak; a magyarok irgalmas segélyezésével térhettek csak vissza hazájukba.

Egyik politikai lapunk tárcája a „parányanról" értekezik. Az atomisták igen meglehetnek elégedve, mert ha tanuk a gyakorlatban nem is igen népszerü, de mindenesetre nagyon elterjedt a — pesti vendéglők étel-adagaiban.

Az alsó lendvai iskolában 1848 óta 271 stájer gyerek tanult meg magyarul. Különben némely bécsi journalistának sem ártana magyar iskolában tanulni meg e „humaniorákat."

Mig Pesten a hus fontja 20, azalatt Budán 4 krajcár, de hogy ezen olcsó husnak a pesti nél még higabb legyen a leve, — ez már nem lehet!

A Hajnal még nem érkezett meg, hanem addig itt van a Hajnalka. Egyik fiatal költőnőnk állneve ez, ki szép érzelemdus verseket szokott irni, s most ezeket füzetben kiadja. Azt mondják, hogy „Bolond Miska„ soha sem emlékezik meg női előfizetőiről, pedig női közönsége is van akkora, mint némely divatlapnak. Ime tehát megemlékezünk s ajánljuk e szép költeményfüzetet olvasónőink figyelmébe. Az előfizetés csak 1 ft. A költeményeket pedig a vállalkozó Herz nyomdász adja ki. Kivánunk annyi előfizetőt, hogy elmondhassuk neki: Mein Herz, was willst du noch mehr.

Az idő nagyon szeszélyes, olyan mint némely formányférfiak, a kik magok sem tudják, mit akarnak. Az ország több vidékein már másodérésü cseresnyét árulnak. Oh hogy vannak emberek, a kik egyszer sem képesek megérni s örökké éretlenek maradnak.

A nagyszerü redoutépületen már készen van egy festmény; nem ám azokból a müvészi falfestésekből, melyek ha majd elkészülnek, a magyar Mithologia legszebb jeleneteit fogják föltüntetni; ez a festés kivül van a falon s egy akkora sörkancsót ábrázol, hogy Kipfelhauser ur, családostól beleférhetne. Mi a censurának nem vagyunk ugyan barátai, hanem azt még is szeretnők, ha azt az oktondi bögrét annak a monumentalis épületnek a faláról — kitörülnék.

Az akadémiánál a napokban foglalta el székét Falk. Erre, a kik nem tagjai az akadémiának, bizonyosan azt a vicet fogják csinálni, hogy no a sok bagoly között van végre egy sólyom is.

Varsóban — mint irják — kutatásokra már most kutyákat használnak. Egyébiránt mindegy az; eb vagy kutya.

Vasárnapi napon kilenc órán tul a boltoknak nem szabad nyitva lenni, az árulás tiltva van. Vasárnapokon tehát csak meggyőződéseit bocsáthatja áruba az ember, a mi ugy is zárt ajtók mellett történik.

B. Eötvös „Gondolatait" németre forditják. Bizony jó volna már, ha a szomszédok Eötvös gondolatait végre csakugyan megértenék.

Kiss. Találja ki a szomszéd ur, ki a legdarabosabb ember Magyarországon?

Nagy. Hát ki tudhatná ezt?

Kiss. No lássa én tudom. Szigligeti.

Nagy. Hogy hogy: hiszen őt inkább lovagias, derék emberül ismerik:

Kiss. Igaz, igaz; — hanem már nyolcvanöt darabot irt; azért ő a legdarabosabb ember egész Magyarországon.

A miket Kipfelhauser ur egész napon át szokott mondani.

Tessék elhinni, én ilyenekbe nem avatkozom. De jó a kávé a kioszban.

Ön csalódik, ha ezt gondolja; egyébiránt nincs jobb szivar a milaresznél.

Hja ki tehet mindenkinek eleget; de pompás pálcát vettem ma.

Nem olyan nagy biz az, mint ön mondja; ha nem igaz, de szép kalapja van, kinél vette.

Persze! — no csak az kellene még, ejnye csak most veszem észre, hogy az inasom roszul tisztitotta ki a csizmámat.

Hát mért ne adnának minden héten tiz lakomát is, ha egyszer idejük és pénzük van; — nem tetszik tudni: énekel ma Ceréza?

Ugyan kérem hagyjon nekem békét, tessék ezt nyilvánosan kérdezni ha meri; hanem már hüvös is az idő; magamat ajánlom. Kujdi Nacht.

Konyhán.

— Azt látom, hogy főz valamit; de jut-e majd belőle nekem is?!

Kérdés — felelet.

— Hát öcséim, miért szoritjátok ugy magatokhoz azt a muszkát, — talán szeretitek?
— Jaj, dehogy szeretjük, — csak azért szoritjuk olyan nagyon, mert félünk, hogy a kezünkből majd még ezt is kiveszik.

Felelős szerkesztő Szokoly Viktor. — Nyom. kiadó-tulajdonos Emich Gusztáv Magy. Akad. nyomdásznál Pesten. Rajzolja Jankó. — Metszi Rusz.

35-dik szám. Pest, September 13. 1863. IV. évfolyam.

BOLOND MISKA.

HETI NAPTÁR.

Hétfő, sept. 14.

A Bolond Miska képei is orosz befolyás alatt készülnek; ugy t. i., hogy képeit a „Russ“ metszi, — a mint ez hátul megolvasható.

Kedd, sept. 15.

A városi főorvosi hivatal megint kiadta havi „lebészet“-ét, mely szerint mult hóban a „kórnemtő hurutos csorvás“ volt. Ejnye sacrebleu!

Szerda, sept. 16

Krumplit, szénát szállitanak Stiriából Pestre, jó nyerességgel, mert itt nálunk minden drága; csak politikai cikkirók kaphatók igen olcsón.

HETI NAPTÁR.

Csütörtök, sept. 17.

Szegény Smolka! — minden iránt, mi hazájának árthatott, keménynyaku volt, — csak önmaga iránt nem.

Péntek, sept. 18.

A lapok jelenik, hogy Varsót ostromállapotba fogják tenni. Mintha valakiről, a ki már csőd alatt van, azt mondanák: hogy no, beperlik ám!

Szombat, sept. 19.

Mindenfelől csak azon gondoskodnak, — hogy e szűk időben a lovak hogy fognak megélni? A szamarakról nem gondoskodik senki, azokat eltartja a társadalom, irodalom, stb.

Megjelen minden vasárnap. Előfizetési díj negyedévre 1 frt 50 kr. félévre 3 frt. — Az előfizetés és minden reclamátió a **Bolond Miska** kiadó-hivatalába (Barátok-tere 7. sz.) utasitandó. — A kéziratok **Szokoly Viktorhoz** (Kalap-utca 17. sz.) küldendők.

A magyar klaszikusokból.

„Nyugosznak ök, a hös fiak
Duló csaták után.“

Uj előfizetés

a

„BOLOND MISKÁRA“

julius—septemberi negyed évre 1 frt 50 kr
julius—decemberi fél évre . 3 frt — kr

A „Bolond Miska“ kiadó-hivatala

Csend van megint.

Csend van megint; a nagy politika
Nem vett már óriás hullámokat,
Elnémult a nagyszáju förgeteg:
Fiúk, üritsünk békepoharat!

Csend van megint; a diplomatia
Nem használ már oly éles szavakat,
Majd csak megszünik a ribillió. —
Fiúk, üritsünk békepoharat!

Mig muszka nem bánt, angol gyapotot
És Compiegne bőséggel ád vadat:
Mig Bismark él, mig áll Sibéria,
Fiúk, üritsünk békepoharat!

Nyugodjatok meg érzékeny szivek,
Ily potomságért nem kezdünk hadat;
Még nem feledtük moszkva lángjait —
Fiúk, üritsünk békepoharat!

Pipázgatunk, iszunk szép csöndesen,
Ha künn szélvész dúlfúl, zápor szakad;
Legjobb ilyenkor jó koszt, puha ágy!
Fiúk, üritsünk békepoharat!

Csend lesz megint. A lengyel földrerogy
Maholnap a rémitő kin alatt;
Akkor lesz majd a csend tökéletes:
Fiúk, üritsünk békepoharat!

Csend lesz megint. Szegény lengyelnek is
Jobb dolga lesz, ha szive megszakad;
A tulvilágon nincsen kancsuka!
Fiúk, üritsünk békepoharat!

B.

Bajorországi emlékeim.

(Vége.)

II.

Bajororszánnak még az is szerencsétlensége, a mi minden más országban ember és történet emlékezete óta a legritkább szerencsének tartatnék, hogy tudniillik valóban igen jó, — csaknem mintának mondható, szeretetreméltó királyai vannak.

Szerencsétlensége, mert királyainak a közügyekben egyedül való működése, kizárólagos cselekvése s alkotásai mellett csak annál inkább kiderül magának a népnek szellemi, erkölcsi szegénysége. Látja az ember, hogy a király minden, a nép semmi. És ennélfogva Bajororszánt azt a komikai hatást teszi az elfogulatlan utasra, mint az olyan törpe, melynek feje legalább is huszszor akkora, mint testének többi része.

Igazán, azt a történetben hallatlan példát látjuk itt megvalósultnak, hogy vannak királyok, kik többet tesznek a köz oltárára, mint a mennyivel tartoznának, illetőleg mint a mennyi népük értékével s országuk nagyságával arányban állana, vagy hogy legvilágosabb, de prózaibb képpel szolgáljak, — a kik többet adnak enni szellemi közkincsben népüknek, mint a mennyit annak gyomra megemészteni képes.

Nagy tettekre vágyása, dicsőségszomja magának a bajor népnek annyi sincs, mint vaknak fogékonysága a szinek iránt. A mivel kivan mondva, hogy nem szeretné épen vérét és életét kockáztatni. Azok a szobrok, melyekkel királyai megrakták még a sétányokat is, csak közönyösebbekké tehették őket, miután azokban inkább csak magát a szobrászmestert s kevesbbé vagy épen nem az emlék tárgyát bámulja a néző.

És elvégre sejti a bajor (tudnia kellene ugyan, de annyi esze kevésnek van, tehát csak sejti a nagyrész), — hogy a német nemzet lehetne talán nagy s dicső, — de a bajor ha csupán mint bajor keresi a nagyságot, csak szerfölött nevetséges lehet. Pedig ugy látszik, nagyra vannak bajorságukkal, tetszenek maguknak Bajorságukban. Dicsekesznek országukkal, királyaikkal, pénzükkel, gazdaságukkal, müvészetükkel, még — oh szent Kleofás! — katonáikkal is! — a kik közbevetőleg mondva, csak az osztrák hadakhoz szokott szemnek is ugy tünnek föl egyenruházatuk s magatartásuk után, hogy az ember egyelőre valami vasuti, rend- vagy pénzügyi őrnek véli őket. Ha idegen utazóval akadnak össze, accurate ők is előzékenyek, szivesek, udvariasak erőködnek lenni, a la grande nation, hogy az idegen minél jobb hirt vigyen felőlük. És kifáradhatlanok a mutogatásban. Én egy ily, a képzelt bajor „gloire“-ért buzgó és ciceroneskedésben kifáradhatlan kedélyes bajortól alig voltam képes megszökni. Az egyetemet kérdeztem tőle, ohajtván ott netalán egy magyarországi tanulóval találkozni, és attól a többi itt tartózkodó magyar után tudakozódni? — ő készséggel ajánlkozott odáig vezetni engem, noha mint mondá, sürgős dolga volna másfelé. És elvezetett előbb a nagy angol kertbe, mely valóban becsületére válnék még hatszor akkora városnak is, és a melyet már magam is irigylek tőlök, és inkább hoznék el Pestre, mint a Bavariát a Ruhmeshalleval, sőt még a pinakothecával együtt is, — azután a királyi palota folyosóin rendre magyarázgatta a Görögország történetéből vett frescokat; hitt magába a királyi trónterembe is, állitván, hogy olyat még Párisban sem látok; — de én már megelégedtem dicsőséggel, nagysággal és fénynyel, s komolyan kértem, ne mulaszsza el dolgát, engedjen az egyetemhöz mennem, majd egy droschkén megtalálom hamar, én már annyira epedek egy magyar embert látni, hogy ha még félóráig nem találok, hát valósággal itt öl meg a honvágy az ő nyakukon, s nem mehetek hazámba vissza hirmondónak a bajorok dicsőségét és nagyságát hirdetendő.

Ez utóbbi fenyegetés hatott. Abba hagyta Otto király görögországi hőstetteinek magyarázatát, hanem azért nem vált meg tőlem, velem jött az egyetembe. Ott láttam Némethon virágát, a világhires „burschiad“ tagjait, poloskaszerű piros sipkáikban, ácsorogva az előcsarnokban. Odaléptem egy csomóhoz, s kérdém, ha nincs e az egyetemen egy magyar tanuló. — „A házmester majd megmondja“ — volt a hideg válasz, s hátat forditottak. Hihetőleg észrevették zsinórjaim s pödrött bajuszomról, hogy magyar vagyok, s tapasztalhatám, hogy a magyarság iránt nem osztják még a bécsiek lazább rokonszenvét sem. A házmester előadott egy nyomtatott névsort, vagy ötezer névvel; végigrohantam szemeimmel azokon, s valóban a világ minden szögletéből, még Amerikából is láttam tanulókat, hanem Magyarországból csupán egyet — azt is Erdélyből, s onnan is a szászföldről, s annak is legszászabb városából, Nagyszenbenből és pedig tős német családból, de a ki mindamellett oly magyar lélekkel birt, — mikép a midőn meglátott, anélkül, hogy egyebet tudott volna felőlem, mint hogy magyar vagyok, ugy megörült, hogy az én bajor kisérőm azonnal belátta, miszerint ő már aligha nem fölösleges lesz oldalamnál és ajánlotta magát. Szivességét legmelegebb szavakban megköszöntem s elváltunk egymástól.

Derék szászom aztán elvitt egy vendéglőbe, a hol a Münchenben tartózkodó összes magyar telepet együtt találtam. Egy csomóban élnek, külön a bajoroktól, mint olaj az ecettől. Fiatal emberek, jó magyar gyomorral, mely a csizmaszeget is megemészti, hozzá müvészek, s ki látott valaha fiatal kezdő müvészt — jóllakni? Ők tehát ugyan képesek voltak megemészteni a bajor ételeket, de még ők is nem győztek eléggé panaszkodni a borzasztó kotyvasztás miatt. Én azonban, dacára hogy Marienbad sósvize jól kimosta csatornáimat, nem voltam képes egyetlen ételökből is falatnyit élvezni és valósággal az éhhalál elől menekülni voltam kénytelen ötöd nap mulva, miután valamennyi vendéglő és cukrászboltot összekutatva, nem voltam képes izlelhető adag ételre szert tenni. Végre a patikába szorultam gyógyszerért, megcsináltatva Dr. Kovács Endrének egy mindig tárcámban hordott csodajó rendelvényét, mely Magyar- és Csehország gyógytáraiban mindig fehér szinű, jó izű s kellemes illattal készült el akárhányszor; itt azonban sárga és büdös volt, hogy meginnom lehetlen vala.

Notabene, idáig takarékoskodva a közönséges vonattal, nappalon át a 3-ik helyen utaztam. De innen egyenest Bécsig, a második helyre és a gyorsvonatra váltottam jegyet azonnal, s az éji vonattal, feláldozva Salzburg felséges tájszépségének élvezhetését, — csakhogy mielőbb Bajororszánból ki és pedig azonnal s egyszerre a jó élet filiszter városába, Bécsbe érkezhessem, melyről nem hiába danolgatják e boldog város epikurjai: „Es gibt nur ein Kaiserstadt, es gibt nur ein Wien!“

Bableves István.

A „Faust“ szövege Kipfelhausertől.

Lieber Herr Vetter! A theater-intendatura ugyan a nemzet akaratával ellenkezőleg tőlem is elvette a szinházi freibilétet, valamint elvette a herr Mostjötthy, a herr Nemtudomky, a herr Ortografiátlanfy, s más ismert jeles iróinktól; azonban — holl der Teufel! — mondám én, ez a „Faust“ annyira az én véremből való vér, annnyira hochdeutsch valami, már csak megnézem, ha 70 krajcár österreichische Währungomba kerül is . . . És letettem a 70 krajcárt a kapzsi cassier markájába és hineingéholtam. . . . . Hahaha! . . . hangzék utánam; ez a kilenc muzsa höhnisch kacagása volt, midőn látták: hogy Kipfelhauser Adolf fizet . . . Superschrecklich!

De lássuk az oper-textet. Tanulhat belőle Krämmer ur is.

Dr. Faust derék becsületes polgár az államgépezetben; este mikor lefekszik, imádkozik a miniszterek egészségéért, reggel: mikor fölkel, megnézi: rendben van e az ő Steuerbuchja. Ha Braunschweigban (mert ott történik az egész) felsőbb rendelet következtében önkénytes kivilágitás van, ő a legelső; ha valami renitens tiltakozások aláirásáról van szó: ő még a legutolsó se; vicclapot soha se olvas, az Allgemeine, Kreuzzeitung és Österreichiché-re pedig uj évkor egész esztendőre prenumerál. Ott ül a szobájában: mely Bismark, Beust s istenben boldogult Manteuffel arcképeivel van fölékesitve s épen azon töri a fejét: hogy miután dr. Friszfrasz szerint minden ember táplására naponként több akónyi levegő kell, nem volna é zweckmässig a levegő akójájait is épen ugy Acciz alá venni, mint a bort meg a sert (akartam mondani: a sert meg a bort, mert a ser praecedit).

E percben megérkezik Mefisztofeles, egy

karivaldiáner, egy achtundvirziger, egy a polnisch-angelegenheitban intervenció után seufzeroló, szóval: egy aufhengolni való liberáler Schurk, a ki különben maga az ördög. Csábitgatja dr. Faustot, csapjon át a liberáler Partheihoz, tegye le kezéből az Allgemeine Zeitungot, ime itt van a Kladerradatsch; igér neki mindent: parlamenti tagságot, Pressverordnungtalanságot, und so weiter.

De Faust azonban Goethéből idézve azt mondja neki: i' kann nit, s fenyegeti az ördögöt, hogy fogja be az ő Mauljáját, különben mindjárt szalad a policájra.

Ekkor föltünik a háttérben, felhők között egy igen nett kis fehér személy, Gretch n, a ki leánya Treffóber, braunschweigi Gemeinderathnak; épen dohányzacskót stikkel a Herr papá nevenapjára.

És doktor Faust, a ki ellenállt a Pressfreiheitnak, parlamenti tagságnak: most elorditja magát b-durrból: i bin getroffen! — Szerelmes lesz a boldogtalan, s azt mondja: hogy ha ő jövő vasárnap ki nem mehet sétálni azzal a Gretchennel a Stadtwaldliba, hát vagy fölakasztja magát, vagy Magyarországba megy vicclap-szerkesztőnek; szóval: valami iszonyu reszkirozott Schrittet fog megcselekedni.

Karivaldiáner Mefistofeles ekkor elöáll, s azt mondja neki: hogy um Gottes Willen: ne cselekedjék ilyen schreklich dolgokat, hiszen azt a kisasszonyt ganz leicht meghódithatja, csak lépjen át a liberáler Partheihoz: mert a Gretchen kisasszony mindig Börnét, meg Heinét olvassa, s e miatt a herr papával épen ellenkező Gesinnungot tanusit. . . .

Dr. Faust — a gottloser — erre pörge kalapot vesz, pofaszakállát herabnehmolja, s Mefistofelessel elmegy Gretchenhez liberaler vitet csinálni.

Utközben azonban egy kis kalandjuk akad.

Kocsma előtt dreischrittet táncol a braunschweigi ifjuság s élteti Beusztet, — meg Bismarkot.

Gondolja Mefistofeles az ördög: ejnye himmelpocctausend, de jó volna ezeket az ártatlan ifjakat is a pokol, t. i. a liberalismus torkába vinni.

A braunschweigi Jugend épen nagyon panaszkodik, hogy rosz a ser, hogy nem lehet inni, pedig már ezt Bismark egészségéért csak megtennék.

— Ej — mondja a karivaldiáner Teufel — azért rosz, mert Bismarkért isztok; majd adok én nektek olyan tokájer Ausbruchot, wie a Honig, hanem akkor nem Bismarkért, hanem Karivaldiért, a lengyel insurgesekért s Murawieff mielőbbi boldog átszenderüléseért kell innotok.

A leichtsinnig ifjuság rááll.

A kocsma cimereül ott van kitéve egy faszlein, t. i. hogy hordó; Mefistofeles odamegy a Faszlihoz, megzauberirozza s ime abból csakugyan tokaji folyik.

Az ifjuság jókorákat iszik, azonban midőn a kis faszli csak nem akar kifogyni, megijed és azt mondja: unmöglich, hogy ez a Mefisto ördög ne legyen.

Már most, hogy kergessék meg az ördögöt!? énekelnek neki először templomi hymnuszt; der Teufel bleibt; megcsinálnak neki kardokból crucifixokat; nix nutz, ez sem használ; végre aztán fölolvassák neki gróf Bethlen Miklós egyik pantalónos Artikkeljét; no ettől aztán az ördög is elszalad.

Most Mefistofeles beaufirolja Faustot Gretchennél, s aztán magukra hagyja.

Eleinte beszélgetnek ők a nagyhatalmak adósságairól, titkos lengyel komitéról, Mexikóról, az „Opin. Nation." legujabb gottloser Artikkeljéről, und so weiter.

Később azonban megunják a politizálást, s doktor Faust imigyen szól a Gemeinderath leányához: Gretchenke, kedves kis rokonpolitikai érzelmü angyalom! elég volt már Karivaldiból, adj te nekem egy liberális zwikkipuszit. És Gretchen ad neki, még pedig nem csak egy zwikki-puszit, hanem többet is.

Aztán nem tudom mi történik — — denique több fölvonás után Gretchenék házánál megjelenik a gólya, s azt mondja a kisasszonynak: hogy csak csináljon ám fácslikat, meg ingecskéket, mert nem sokára itt lesz a kis doktor Faust.

Gretchen kétségbeesik, panaszkodik, de mindenki elfordul tőle, mondván neki: ime mit szül a liberalismus.

Gretchen most bezzeg megtér, medalionba foglaltatja még Murawieff portréját is, olvas Allgemeinét, péterfillereket küld Antonellihez, pajdlicskát stikkol grót Bethlen Miklós számára, umsonst: a földön nincs kegyelem!

Faust pedig — a ki előlegesen doktori cimétől is megfosztatik — a karivaldiáner Mefistofelessel együtt pokol fenekére jut.

No ha Krämmer ur ezen rettentő példa után sem tér meg, akkor mindörökre hiába fog beszélni jóakaró Vetterje

Adolf Kipfelhauser.

Bolond Miskaságok.

Már van és lesz a szükölködők javára minden; felebaráti szeretetből albumok szerkesztetnek, hangversenyek és bálok adatnak stb. Most pedig Toldy János jelenti, hogy ő a szükölködök javára szintén csupa felebaráti szeretetből az embereket fogja földhöz vagdosni.

Gróf Majláth Kálmán nyilatkozik ama bécsi lapok ellen, melyek csalási vád miatti letartóztatását hirdeték. Ugy halljuk: hogy „született törvényhozó"-nk a „Vezér" megszünése tárgyában is nyilatkozni fog, s az előfizetők teljes kárpótlását igéri; ezt azonban ama szép és ünnepélyes alkalomra tartja fönn, midőn majd a muszkák és lengyelek egymással teljesen kibékülnek, s Langiewicz és Lelewel karon fogva fognak sétálni Murawieffel Varsó utcáin.

Mult vasárnap a lövöldében koncert volt a szükölködők javára. A „Lohengrin-marschot" lelkesedéssel megujráztattuk, a Rákóczy alatt azonban (miután a koncert végére esett) többnyire fölkeltünk s kimentünk borjuschléglit enni az ákácfák alá.

A lapok szerint Bengáliában ugy elszaporodtak a tigrisek, hogy a gyerekeket az utcák közepéről is elviszik. Egyébiránt az mindig jobb, ha az embernek egyszerre, s valami nemes állat által kell elesni, mintha poloskák, legyek, balhák és csótárok által apránként csipdestetik agyon.

Amerikában a déliek már bukófélben vannak, s a győző éjszakiaknak majd az a dicsősége lesz, hogy ők elégithetik ki a déliek hite lezőit, midőn majd csak ismét egy Éjszakamerika fog lenni. Épen, mint mikor éjszaki Bolond Miskának kellett kárpótolni a megbukott déli „Handabanda" prenumeransait.

Igazán áldott egy hely az a Koritnica — Még csak most veszem észre, hogy minden legkisebb tagomban megerősitett, kivéve akadémiai tagságomat, a melyben még most se vagyok megerősitve.

Varsóban betiltottak egy lapot; persze ebben semmi uj se volna, ha lengyel lapot függesztettek volna föl, hanem a titkos nemzeti kormány a muszka hivatalos lapot tiltotta be, hazaárulónak bélyegezvén mindazokat, a kik jövő oktober elsejétől papirost, festéket, vagy betüt szolgáltatnak e laphoz, irják, expediálják, vagy kihordják. — Már hogy aztán lesz é ehez a laphoz papir, festék, vagy kihordó, azt nem tudom; — hanem iró bizonyosan fog akadni, ismerem a faját, ir ez némelyik az édes apja ellen is, kivált ilyen szükségteljes időben.

A „Pesti Napló" hirdetései közt két kereskedő polemizál: hogy melyiknek az olaja jobb. Hanem látszik, hogy nem magyar irók, nem tudnak polemizálni, szorosan az olajnál maradnak, még egymásnak a vallását, feleségét, gyerekét se keverték bele: a hogy ez mi köztünk szokás.

A muszka kormány rendeletet adott ki, hogy Lengyelországban az adót mindenütt erőhatalommal hajtsák be, kivéve ott, a hol erőhatalommal se lehet semmit elvenni. Ez nem vicc ám, megolvasható a „Breslauer Ztg"-ban.

Sehol a világon nincs annyi számos ház, mint Pesten; t. i. ugy, hogy a házakon négyötféle szám is van; e nagyon számos számu számok aztán számtalan eltévedésre adnak alkalmat, különösen vidékieknek, a kik midőn a hitelintézetet keresik, nem ritkán Bernát Gazsihoz nyitnak be.

A dunai gőzhajótársaság megint egy hajót bocsátott vizre; nevezik ezt „Concordiá"-nak. Egy készülő hajó pedig — mint halljuk — „Szemiramis" nevet nyer; szép; reméljük lesz még aztán: Nabukodonosor, Szalmanaszár, Jozsue és Thucidides; a magyar történet nevezetes nevekben annyira szegény, hogy a Donaudampfschiffgesellschaftnak az ó-testamentomhoz kell folyamodni.

Pepoli marquis — irják a lapok — Párisba utazott, hogy a franciákat és oroszokat egymáshoz közelebb hozza. A lengyelek szeretnék csak ezt, mert akkor vannak az emberek legközelebb egymáshoz, mikor hajba kaptak, hogy no ki erősebb.

A müzülmánok, kik évenkint Gül Baba sirjához Budára szoktak jönni, a fővárosban ezután csak három napig tartózkodhatnak. Oka az, hogy e tiszteletreméltó tsorbadzsik, elfeledkezvén a korán szavairól, — a pesti gyaurok közt boritalra adják magukat, sőt anticipálni akarván azon hurikat, kiket Mahomet nekik csak a paradicsomban igért, jótékony célra gyüjtött pénzeiket bizonyos intézetekben fecsérlik el, mely intézetek alatt természetesen nem a földhitelintézetet értjük, se az Akademiát.

(Beküldetett.) Ha az embernek az arcképe megjelenik az „Orsz. Tükrében", süttesse föl a haját, mikor pingálják; igy szép az. — B. Szathmáry Károly.

Két kép.

I.

II.

A jó vidéki olvasó, a ki ezt a két képet megtekinti, abban a csalódásban él, hogy az a fönebbi város Pest, ez az alsóbb pedig Mannheim, vagy Stuttgárt, pedig hát ez az alsó is Pest, csakhogy ez a 63-diki, az a felső pedig a 60—61-diki Pest.

Felelős szerkesztő. Szokoly Viktor. — Nyom. kiadó-tulajdonos Emich Gusztáv Magy. Akad. nyomdásznál Pesten. Rajzolja Jankó, metszi Rusz.

Melléklet: előfizetési iv a „Bolond Miska“ okt.—dec. folyamára.

36-dik szám. Pest, September 20. 1863. IV. évfolyam.

BOLOND MISKA.

HETI NAPTÁR.

Hétfő, sept. 21.

Varsót egészen bezárják, s minden házban két policájt állitanak föl. Ilyent hajdan a vicclapok irtak, most már a komoly irják, mert igaz.

Kedd, sept. 22.

Pest megyének nagyon leereszkedő foglyjai vannak; a mult héten t. i. hárman ereszkedtek le az emeletből, lepedőnél fogva, s most folytatják régi mesterségüket.

Szerda, sept. 23

Közeledvén az őszi esős napok, kereskedőink föl akarják szólitani gróf Bethlen Miklóst, hogy irjon már egy kicsit a kalucsnik jó voltáról is.

HETI NAPTÁR.

Csütörtök, sept. 24.

Japánban a kormány kijelenti, hogy absolut módon akar uralkodni. — Én azt hiszem: ez lehet a jó, mióta a porosz, orosz, mind alkotmányt, reformokat hirdet.

Péntek, sept. 25.

A nemz. szinház uj gépei allitólag 40,000 frtba kerülnek. A gépeket a porosz és muszka kormányok is jól fizetik.

Szombat, sept. 26.

A párisi, hietzingi, londoni s a többi kutyakiállitás után Berlinben is lesz kutyakiállitás. Mintha már az egész világ csak kutyákat tudna nevelni.

Megjelen minden vasárnap. Előfizetési díj negyedévre 1 frt 50 kr. félévre 3 frt. — Az előfizetés és minden reclamátió a Bolond Miska kiadó-hivatalába (Barátok-tere 7. sz.) utasitandó. — A kéziratok Szokoly Viktorhoz (Kalap-utca 17. sz.) küldendők.

A palóc Pesten.

— Ne ne ne anyjok, itt az asszonyok a taresznyát nem az oldalukon, hanem a fejeökön hordozzák . . . ne ne ne!

Uj előfizetés

a

„BOLOND MISKÁRA"

Oktober—decemberi negyed évre 1 frt 50 kr

A „Bolond Miska" kiadó-hivatala

Ha a róka.

Ha a róka a kis csibét
Keritésnél fojtogatja,
Doronggal jön védelmére
Szomszédok kicsinyje, nagyja.

Zsiványnak is, a kiről már
Elvégezték azt: hogy vége,
Odaadnak egy prókátort
Hogy pro forma még is védje.

Van védője, van lovagja
Hütlen nőnek, s a kéjhölgynek,
Akadnak rá gavallérok,
A kik érttük láncsát törnek.

Róka, kéjhölgy, zsivány, minden
Talál védőt a világban,
A hős lengyel vérzik csak el
Védtelenül, egy magában!

Bolond Miska.

A „Kutyanapok"-ban!

(Ludas Matyi fekszik ártatlanul, turini paradicsomában, legyezi magát egy figelevéllel s őrjöng.)

Szemtelen légy!.... deákul musca — magyarosan muszka — honnan Moszkova — legyek fővárosa — én? legyen más — ki? — „minden ember legyen ember és magyar" — az lenne aztán a pompás légycsapó — isteni légyott — s itt is még pedig dongó — hatalmas légy — ez a fődolog — sőt főbejáró dolog — az orrom körül repdes — szemtelen légy — biztos ut a boldogulásra — mig agyon nem üttetik — meglesz — csak türelem kell — hah! ez a légy kiállhatatlan! — a lengyel még is kiállja a magáét — már hat hó óta — hess légy! — nótákkal ugyan soha sem kergethetni el egyet is — tovább csipnek, bármily „szomoru" legyen is a.... nóta — itt interveniál egy méh is, tán a légyioból — fullánkos légy — rajzani szeretne — sok a here és darázs — majd kifüstöltetnek — rá kellene tán gyujtani — — (szótlan köz, mely alatt megtöltetik a dohánypuska persiai „illatok apjával", izzó szén tétetik rá, s aztán szivatik a viz-pipa) melynek varázs tavából fellegcséket bugyborékoltat elő a kigyódzó csőnek büvös lehellete, jószagu ködbe rejtődzvén lassanként az egész elfüggönyzött szoba. A nargile, mint rejtelmes lubickolás sötétség lepett vizeken, látatlanul lélekzel s Matyi szabadulva a legyektől — ábrándoz és tovább őrjöng.

Hütő-szerek! vérmérsék szerint választandók.

A gyáva menjen ütközetbe, majd kileli ott a hideg.

A hős igya le magát hazafi-buvában, — játszék a börzén, csináljon g'schäfteket, fecsérelje el jellemét a kártyaasztal, fél-világ és apró cselszövények közt s fogadok, hogy kihal belőle minden nemes tüz — csak hamu maradván hátra és széndarab.

A porosz lengyel szerkesztőknek felesleges utat mutatni, a melyen a § ok árnyékába juthatnak. Minden sor ösvénye oda vezet, csak vigyázatlanul kell járni rajta.

A francián segitve van: Mexicóban nem is kerülheti ki a sárga hideget.

Az angol szüntelen hül kigőzölgés: simpatizálás és erkölcsi támogatás által, két próbált hatályosságu módja a politikai fagylaldászatnak.

A lengyel, ha diplomatizál, okvetlenül jégre vezettetik s népesitendi Sziberia hideg sirjait!

A nápolyi brigánsok vérét hüteni legjobb mód a kötél.

Németnek elég a filosofia és bockbier.

A töröken segithetne tán még a Korán-kelés, mely aranyat lel vagy pedig egy hatalmas vágással végződik, szóval kelljen fel jókor operálni, vagy feküdjék le végkép operáltatni magát, de ne kuporogjon többé keresztbe tett lábakkal e keresztelkedett, üzérkedő vasutas világon.

Spanyolországnak el kellene magát nyeletni Portugallia által. Különben elviszi a babona forróláza és a bikaviadal.

Az amerikai nagy köztársaság fiai ölik egymást ezerenkint, mi a legkétségtelenebb hütőszer az elhullottakra nézve.

Sokaknak frissitő lehet a gondolat, hogy mint fog sülni majd a más világon egynémely jéghideg gazember, kinek vastag arcbőrét, a siralom mostani völgyében, senki nem látta pirulni soha.

Döbrögi bátyámnak kérdésére egyébiránt, hogy mikép segitsen magán e rettenetes forróságban? Matyi tanácsa az, hogy szörnyü hidegen kell venni az egészet.

A new-yorki napsugarak valódi gyilkosbandát képeznek. Jelen hó elején, fényes délben, a Broadway pompás járdáin szurtak agyon ötven békés sétáló polgárt.

Hanam azért a nyers igazságból még e kutyanapok alatt sem lesz „gebackenes Händli." Az jó magyar pecsenyének való, melyen becsületesen meglátszik, hogy miféle állat. Csak vigyázni kell a paprikázásra, nehogy megégesse a szájat. — Egyébiránt azzal, ki még a mostani kanikulában is sületlen marad, nem kell egy asztalhoz ülni.

Mily elemében lehet az idén Nyári Pál!

Tahitiban a vén emberek sarut festenek lábukra. Olcsó, hüs viselet és nem csinál tyukszemet. A mezetlenségi divat egyébiránt uralkodik Európában is, sőt némely itteni országban egész alkotmányt festenek annak testére, a kit előbb levetkeztettek. Kérdeztessék csak meg Bismark.

Bármint legyen is a dolog, egy pohár fagylalt nem árthat meg, s igy most elválaszt a hidegség.

Notabene; a mig ezen frissitők Pestre érkeznek, s a közönség elé helyeztethetnek, addig alkalmasint már felső ruhát is veszünk magunkra, s Punch-al élünk. Hanem ezen már segitnem lehetlen, mert időjós nem vagyok s előre fázni vagy izzadni nem szokásom. — egyébiránt a legtöbb hütőszer egyszersmind hevit is, csak meg kell tudni választani, épen mint a mérget midőn ellenméreg gyanánt használtatik. — Én elkészitettem a szereket, tessék használni kedv és véralkat szerint.

Ludas Matyi.

Szerelmi vers.

Oly jó, oly szép! Eszményiebb alak
Költő agyában soh'sem született,
Elérte a tökély szélső fokát.
Csak egy hibája van: hogy nem szeret.

Politikával is foglalkozik,
Minden nap olvas vezércikkeket,
Ma azt kérdeztem, hogy mikép aludt?
S ezt sohajtá: A szegény lengyelek!

Milyen következetlenség ez is!
A lázadókért arca könyben áll;
S engem, ki sokkal szánandóbb vagyok,
Engem — — loyalis polgárt fumigál.

Kipfelhauser junior

No én megjártam.

(Titkos naplomból.)

Tökéletes igazsága volt Kecskeméti Relikének, mikor azt mondta, hogy nekem annyi tudományom sincs, mint neki, vagy akármelyik német kömivesnek. — Ugy van, megadom magamat.

Oh én bolond Miska! — de igy ám, kis b-vel.

Mit csináltam, mit tettem, hogy el engedtem bolondittatni magamat? ha ezt megtudja az Akadémia, rögtön tedeumot tart, hogy engemet tagjául maig se erősitettek meg.

Csak valami ember bolonditott volna el, nem rösteleném; hanem nyomtatás, egy kis piros papirosra alkalmazott nyomtatás.

Oh én husvéti bárány, a ki azt hittem, hogy csak a nagy ujságokban lehet hazudni, s hogy a kis papirosokon okvetlenül igazat mondanak. — Mintha az ilyen kis nyomtatási gyümölcs messze esnék a nagy nyomtatások ujsági fájától.

Én is azt mondom, a mit Byron, hogy „kezdem a legkezdetén."

Igy volt:

Megyek a hatvani utca sarkán, s egyszer csak valami hordár markomba nyom egy cédulkát.... piros cédulka... talán szerelmes levél.... thyü terringette! dugjuk el hamar! ha polemiám lesz valakivel, azonnal kiirják megint, hogy én milyen csapodár ember vagyok, s ha elégtételt kérek, — hát azt fogják mondani: hogy a szerelmeskedés is nyilvános, irodalmi pályánkhoz tartozik s irodalmi dolgokért kár háborut inditani.

De a piros papiros nem volt szerelmes levél, kis hirdetés, mely is teljes ortografiájával hangzik ilyeténképen:

Az ismeretes

Tüzifa-Raktár

Tatai Gróf Eszterházy uradalmából, a legjobb minőségü hegyi Cser, Bükk, Tölgy, hasáb és Dorongfákat leszállitott árak mellett, 1 forintól 1 fr. 50 krig öllenkint, és figyelemmel kiséretett ölfarakással

a muzeum háta megett

Jósef-, és 5 pacsirta-utca szögleten, a t. cz. közönség figyelmébe, és pártolásába ajánlja

FEKETE F.
Számadó.

Fa, a melynek öle 1 frt!!!!!!

Lehetséges e ez?... de hiszen itt van kinyomtatva! — minden ember kap é ilyen cédulát, vagy csak egyedül én? — hátha az Eszterházy-uradalmak igy akarják Bolond Miskát irodalmi érdemeiért gazdaggá tenni? — mért ne hihetném én ezt el?... ugy is azt mondják, — hogy „elbizakodott ember" vagyok, hadd legyen igazuk; elég bolond voltam akkor is, mikor az országgyülés alkalmával két helyre is hittak követnek s én ezt feleltem rá a „Bolond Miská"-ban:

„Sok kell oda ama házba:
A férfiu bátorsága
S az ifjuság tüze mellett
Bölcsesége az öregnek:
Jó annak, ki elhiszi azt,
Hogy megvannak benne ezek:
De én — de én jó barátim
Majd csak Bolond Miska leszek.

Ördögbe is, „nur die Lumpen sind bescheiden" mondja a nagy Göthe (a kiből a kicsinyek rendesen csak ezt szokták idézni), ha

a követséget vonakodtam is elfogadni (noha Hallgathy Péter s Hebehurgyay János mellé bátran oda ülhettem volna), most ezuttal nem leszek annyira szerény, hogy az Eszterházyak kedvezményét visszautasitsam; — az egész valószinüleg nem egyéb, mint gyengédség, hogy a nagy adománynak ajándok szine ne legyen.

Vagy hát csakugyan lehet az, hogy a fa öle 1 frt legyen?...

Hátha a fa ára a szénahiány miatt szállt le igy? A fák ugyan nem esznek szénát, hanem lehet, hogy itt valami más státusgazdászati ok lappang. Jaj! csak találkoznám Revicky Szevérrel, ő felvilágositana.

Denique, készen voltam a tervvel; van még egynehány forintocskám, a mit emberekben való egykori ostoba bizalmam tengere sem tudott elnyelni, most meggazdagszom. Veszek vagy négy ezer öl fát, négy ezer forintért, s aztán fakereskedő leszek; nem is adom ölét addig, mig öle 15—20 frt nem lesz, s ez a télen okvetlen bekövetkezik.

Hogy én nem értek a fakereskedéshez? ... én édes istenem, hát mi szükség van erre? — hányan élnek az irodalomból, a művészetből stb. a kiknek pályájukhoz legkisebb hivatásuk sincs, mért ne lehetnék én is fakereskedő?... — aztán nekem a fakereskedés nem is lesz valami nagyon uj pálya, elég bajlódásom volt nekem mindig a — tuskókkal.

Minő boldogság lesz, ha a fahasábokat egyszer összerakom, tudom: ugy marad az; ch a betühasábok hányszor vannak készen, s egy-egy ügyetlen vicc miatt szét kell hányatniok!

És ha fakereskedő leszek s valakinek nem adok pénzt kölcsön, mert már sokszor rászedett, hát az a valaki nem bánthatja a fámat, legfölebb fölgyujthatja, de ezért meg fölakasztják; nem ugy, mint a poéta, a ki ilyenkor elmegy valami ujsághoz, s jól leszidja az én szegény szép verseimet, sőt alkalmilag leckét tart nekem a lovagiasságról, becsületről stb.

Légy üdvözölve édes uj pályám!

Elindultam a raktárhoz. Rövid uti-ábrándok után elérém az ötpacsirta-utca szögletét. Ott feküdt egy nagy udvarban a sok szép öl; jaj most ez mind az enyém lesz.

A fölügyelő barátságosan üdvözölt.

— Fa tetszik?...

— Igen is...

— Egy pár öl?.... Különösen a csert ajánlhatom.

— Mit egy pár? — én ezt az egész udvart akarom megvenni....

— Az egész udvart?... jaj hogy nincs itt kanapé! méltóztassék erre a gyönyörü tuskóra leülni...

— Ülök én eleget. Hanem csak röviden. Hány öl fa van itt?

— Négy ezer.

— No nekem épen annyi kell.

— Ez esetben az árakban még tehetünk valami engedményt.

— Mit?.. hát még olcsóbb lesz?...

— No igy ölét adhatjuk 14 forinton...

— Mit?... mit?... Kérem, én néha roszul hallok, ezt szokásnak vettem föl olyan esetekre, mikor rosz irók honoráriumot kérnek tőlem s néha aztán akkor se hallok, mikor kellene.

— Tizennégy forint! — orditott a felügyelő.

— De kérem, hiszen ezen a piros papiroson az áll, — hogy „leszállitott árak mellett 1 forinttól 1 frt 50 krig öllenként."

— No persze, az ár le van szállitva 1 frttal, ezelőtt 15 frt volt, most pedig 14.

— Hát annyit tesz az?...

— No hát mit tenne egyebet? — csak nem gondolja az ur, hogy 1 frtjával adogassuk ölét?

— Hiszen ebben én is kétkedtem egy kicsit, hanem azt gondoltam, hogy csak én kapom ezt igy; kedvezmény az egész: Bolond Miska számára... hát mások is kapnak ilyen cédulákat?

— Hát már mért ne kapnának?

— S nem volt itt még senki, a ki szintén szeretett volna ugy venni fát, mint én, ölét per forintjával?

— Még ilyen ember nem találkozott Budapesten — az ur ez első.

Csak néztem, hogy forduljak ki az udvarból; vége van fakereskedési terveimnek; irónak kell maradnunk, s mellé még értelmiségemnek ekkora compromissiója!.. hogy én elhihettem azt, miszerint a fa ölét egy forintjával adhatják. Csak legalább valaki meg ne tudja; jaj hogy hallgatok! legfölebb — mint páratlan botlást — magamnak jegyzem föl, pro memoria. — Gyönyörü lenne, ha a szerkesztő Garaboncás egyszer eljönne hozzám, kotorászna irásaim közt, naplójegyzetemet megtalálná s kiadná a nagy közönség elé. Csak ez kellene még.

Bolond Miska.

Zengő költeményei.

Meghalt Tiborc, a hires hazafi,
Búbánatban repedt meg nagy szive,
Aláirt Zengő költeményire
S ez egyszer — képzeld! — megjelent müve.

B.

Bolond Miskaságok.

A szükölködők javára mindenfelé sütnek; a nemzet gazdasszonyai is sütöttek a mult héten, nem kenyeret ugyan, hanem bált.

Kolosvárott Török Ferenc könyvtárnok főbe lőtte magát. Valami becsületbeli baja volt; csak e pár fölvilágositó szót hagyta hátra: „A becsület elébb való az életnél." A Ripőkfyek, Gyávafyak stb. nem lövik magukat főbe, mert ők ellenkezőleg az tartják: „Az élet elébb való a becsületnél."

Valaki egy cikket küldött be hozzánk, hogy minek csináltam én viccet az én Szatmáry Károly barátomra? — hány haszontalan poéta van itt az irodalom körül, mért nem ezeknek megyek neki?... igaz, hanem félek ám én ezektől... egy jellemrajzban olvastam: hogy Napoleon az arcolei hidcsata után másnap a rétre sétálni ment, s egyszerre csak nehány ökröt látott maga felé közeledni, lesütötték a fejüket, szarvukat köszörülték a porban s Napoleon, ki a hidcsatára tegnap készen volt, az ökröktől szépen — megszaladt. Hát Bolond Miska?!

A principális megint irt egy rosz vigjátékot; cime: „A király házasodik." — „Egy királyné," „III-dik magyar király", „A király házasodik" — aztán még is mindig üldözik szegény Bolond Miskát, pedig ni milyen monarchikus természetű.

A muszka hivatalos lap jelenti, hogy L.. muszka főhivatalnok gyilkosát végre is sikerült megtalálniok. Vizsgálat és keresés közben e miatt csak nyolcat akasztottak föl, gyanuból, hanem az igazság büntető keze végre is föllelte az igazit. A többi nyolc elitélt kárpótlásáról gondoskodva lesz.

Egy cseh szerkesztőt német idézéssel hittak a törvényszék elé, hanem ő azt felte, hogy német idézésre nem megy oda, küldjék meg azt neki csehül. Erre két drabantot küldtek értte, a midőn aztán a szerkesztő nem németül, hanem kivánata szerint a szó teljes értelmében csehül járt.

Murawieff megint adott ki egy rendeletet azok ellen, a kik szalagokat, kokárdákat kötnek föl. Következetlen ez a Murawieff, mikor ő különben oly nagy barátja a felkötéseknek.

Egy fiatal költő, a kiről nem rég azt közlék a lapok, hogy meghalt, ugyancsak a közlő lapok szerint legujabban teljes egességnek örvend. Ez a legjobb mód, magát az embernek jól megdicsértetni; az ember halottá jelenteti magát, s akkor minden lap irja: ej de nagy tehetség volt, ebből lett volna ám ez meg amaz, beh kár értte! — S mikor ez végigment valamennyi lapon, akkor fölkelni, s azt mondani: hogy itt vagyok ám!

Büngösdy urambátyámtól egy levelet kaptam, melyben csak azt kérdi: hogy én Bolond Miska mért nem irok most ugy, mint 61-ben? — Hát a kedves bátyám mért nem restaurál most ugy, mint 61-ben?

A lapok tele vannak helyi eseményekkel, a mik abból állnak, hogy esténként egy-egy embert a lipótutcán szurnak hátba, másikat a muzeum mellett fosztanak ki ruháitól stb. Mindez egyébiránt, „városkapitányságunk buzgalma dacára történik", a hogy a „Sürgöny" megjegyzi.

Párisból irják, hogy az oda érkezett anámi követség paradicsomi látványt nyujt; ugy t. i. hogy ezek a nagy méltóságu követek csaknem egészen meztelenül járnak. Az az egy előnyük legalább megvan, hogy a párisi vendéglősök ruhájukat le nem huzhatják.

Sokszor mulatom én magamat ezekkel a mi „nagy politikai lapjainkkal"; — némely száma egynek-egynek olyan gondosan van szerkesztve, hogy ugyanaz az egy dolog, ugyanazon számban háromféleképen is el van hegedülve; elkezdi a szemlész, hogy a Murátok millióit visszakérik Viktor Emanueltől, s aztán ugyanez el van mondva a napi hirek közt is, végre jön hátul a „külföld", ebben is ráhuzzák. — En, mondom, igen jól mulaton ezen magamat; nem tudom: igy vannak é vele az illető lapok „nyájas olvasói" is?

Szerkesztői üzenetek.

— L. Matyi. Minden meglesz; csak rövidebb cikkeket kérünk. — Esztergamba B.-Józsefnek. Köszönet a szives meghivásért; a jövő hóban igénybe vesszük. — „A Lakat" — jó, az az hogy nem jó biz az, még tréfálni se vele. A másik jönni fog. — „Pantalónosi gróf Miklóshoz" — jobb verset érdemelne ő meg. — K—csre. Azért a csomag képért 1 frt 10 krt kellett fizetnünk a postán, pedig egy se jó. Igy itélik el néha az embert pénzbirságra, katonai törvényszék nélkül. — S. Rudolf urnak. Kivánata szerint történik. Kipfelhauser is munkásabb lesz a jövő évnegyedben.

☛ Megjelent: „Kipfelhauser naptára 1864-re"; számos képpel s nyolc iv szöveggel. Szerkeszti e lapok főmunkatársa. Ára 80 kr. A t. c. vidéki olvasók lapunk kiadóhivatala, által is megrendelhetik; minden megrendelés rögtön teljesitve lesz.

Eltalálta.

— Hát nekünk mért nem jön ugy segitségünkre, mint az olaszoknak? — Hjaj barátom! más helyzet, más situátiók; itt nincs genuai kikötő, Montcenis, Mincio . . . (A lengyel közbe szól:) — Aztán meg Savoya és Nizza.

Uj kocsma.

— Ni már megint nyitottak egy kocsmát „Bolond Miskához", és pedig most Budán. Én azt hiszem, hogy ezt a sok Bolond Miska kocsmát mind az én megbukott irodalmi ellenségeim (a „Vezérek", „Handabandák" stb.) nyitják, hogy Bolond Miskát valahogy még most is — kicégérezhessék.

Felelős szerkesztő. Szokoly Viktor — Nyom. kiadó-tulajdonos Emich Gusztáv Magy. Akad. nyomdásznál Pesten. Rajzolja Jankó, metszi Rusz.

29-dik szám. Pest, jul. 16-án 1865. VI. évfolyam.

BOLOND MISKA.

HETI NAPTÁR.

Hétfő jul. 17.

A financkassza körüli hivatal az, a mit teljesen senki se tölthet be.

Kedd, jul. 18.

Megmondtam én azt már egy esztendő előtt, hogy a korsó addig jár a kutra, mig végre eltörik.

Szerda, jul. 19.

Bizony elég volt három esztendeig Napoleont pingálni; pingáljunk már most másokat is.

HETI NAPTÁR.

Csütörtök jul. 20.

Denique azt a több száz esztendős vén corpus jurist a legközelebbi „saison“ alatt se tudták az egerek megenni.

Péntek jul. 21.

Ha azok az urak még sokáig a polcon maradnak, hát nem lett volna állomány, hanem dülemény.

Szombat, jul. 22.

No meg a többi közt az se rosz, hogy épen a prenumeráció idejében jött ez a szép kis miniszter-krizis.

Megjelen minden vasárnap. Előfizetési díj negyedévre 1 frt 50 kr., félévre 3 frt. — Az előfizetés és minden reclamatió a Bolond Miska kiadó-hivatalába (barátok tere 7. sz.) utasítandó.

Mért ne lenne szabad sajtó?

Mért ne lenne szabad sajtó?
Minek állnák annak utját?
Hiszen a mi baj és rosz van,
Hiszen azt már ugy is tudják.

Hogy hát nagyon kimeriték
A financiának kutját,
Hogy hát bizony nincs sok pénzünk,
Hiszen ezt már nagyon tudják.

Hogy több „rendszer“ megégette
Kegyetlenül már az ujját,
Mert a jogot nem tisztelte,
Ezt is most már nagyon tudják.

S hogy a magyar so se táncol
Ugy, a hogyan mások fujják,
S csak a saját nótáján megy —
Ezt meg épen régen tudják!

Bolond Miska.

Az uj koszt.

— Nos, hogy tetszik az uj koszt?

— A leves nagyon jó; hanem addig nem szólok, mig a többi étel jön; várjuk a káposztát, a turós csuszát, meg a pecsenyét; — csak sok kolbászt a káposztára, a csuszára meg töpörtyűt.

Uj előfizetés
a
„BOLOND MISKÁRA"

juliustól dec. végéig, vagyis félévre . 3 ft —
juliustól sept. végéig, vagyis évnegyedre 1 ft 50

Teljes számu példányokkal szolgálhatunk.

Kipfelhauser a nagy világban.

Tudom én azt, hogy a Krämmer ur csak ugy lesi az alkalmat, hogy most belém kapcáskodjék; persze, most elment a Kriegsgericht, megint a herr Vetter uréknak áll fölebb; mit is lépjek föl én akkor, mikor látom, hogy az én magas ideáljaim is mind lelépnek; lássa a státus, ha már kórmányhelyeken is „mérsékelt dualizmust" emlegetnek, én leveszem róla kezeimet. Nem; — még sem; 61-ben is értünk rosz napokat; ha mindenki megy is, itt marad Kipfelhauser; legyünk kitartók; ki tudja még mit ád nekünk a guter Herr Gott, imádkozik még mi érettünk Rómában dr. Bach. Lám a „Botschafter" sem mondott még le egészen; azt mondom én is, a mit első Napoleon katonái mondtak: Schmerling ő excja meghalt, de a gárda meg nem adja magát. — Ha a Krämmer urék mindig a jogcontinuitást emlegetik, hát jól van, mi is ähnlich Gewerekkel fogunk harcolni, s oda állunk eben szo a jogcontinuitás teréjére. — Mi is pretendirozzuk febr. 26-dika számára a jogfolytonosságot; azt mondja a Krämmer ur, hogy a vetterék annak kontinuitását verlangolják, a mi 800 esztendős, mig mi csak egy négy éves gyermek számára kérünk életet; hát kérdem én minden veszekedési intentio nélkül a kedves Krämmer urat, nem inkább van é jogositva életre az, a ki még csak négy esztendős, mint az, a ki 800 esztendeje él?.. nem jött é el ideje az ilyen mathuzalemi férfiunak, hogy egyszer már végelgyengülésben meghaljon?.. mig egy szép kék szemü kis négy éves gyermeknek nem kellene é élni, édes papája örömére, a jövő reményére és mindannyijájunknak vigasztalásájára? — Lássa, a Herr Vetter nem szól semmit... ez szép véleménytiszteletre mutat... azt mondja a Krämmer ur, hogy mi három esztendeig nem hallgattuk ám meg igy a véleményeket... tudja Krämmer ur, ez egy kis félreértés volt, — én nem tudom, de mi nálunk olyan gyakran esik meg egy-egy kis félreértés — hanem jövőre, mikor majd megint ránk kerül a sor, hát akkor mindent meghallgatunk. Addig is tisztelem a Fra Krämmert... hiszen tudja a Herr Vetter, mi azért a három esztendő alatt is jó barátok voltunk, csakhogy nem igen beszéltünk egymással.

Kipfelhauser.

Garantirozatlan hirek.

Bécsi levelezőnk irja, hogy a főispáni hivatalok betöltésénél tekintettel lesznek Schmerling ő exjára is, s Szabolcsmegye főispánjává akarják kinevezni.

Bismark ur felelősségre akarja vonatni azon képviselőket is, a kik valaha a kórmány ellen beszéltek, s időközben meghaltak.

Az „Allgemeine Czajtung" szerkesztője a dolgok fordultán való mérgében megevett egy kötet corpus jurist, ecet és olaj nélkül.

Napoleon és Oroszország már megegyeztek, hogy európai kongresszust létesitenek; most már csak attól függ az egész, hogy Hesszenkasszel és Braunschweig hajlandók-e e javaslathoz hozzá járulni.

Hallatlan nyelvcsoda.

Az alábbi kibocsátvány legközelebb jelent meg Lipcsében, s kinyomatva szétküldetett a magyar gazdaközönség részére, irva németül, s aztán valami német doktor által gondosan magyarra forditva, hogy mi is megértsük. Még ilyen veszett nyelvet nem ettünk; közöljük olvasóink mulatságra, még pedig németül is, mert máskép nem tudnók, hogy szegény Koch Hugo tulajdonképen mit akar. Megjegyezzük, hogy mi az egész nyomatott kibocsátványon egy ártatlan betüt sem változtattunk, hanem közöljük szóról szóra a mint következik:

Neuer patentirter
Praktischer Wasserstandszeiger
mit prismatischem, unzerbrechlichem Glase.

Die jetzt in Gebrauch befindlichen Wasserstandszeiger an den Dampfkesseln für Locomotiven, Locomobilen und stehenden Dampfmaschinen aller Art haben den Nachtheil, dass die daran angebrachte Glasröhre, der Haptbestandtheil, leicht zerbrechlich ist, und das Instrument durch Zerbrechen oder Zerspringen der Röhre momentan unbrauchbar wird.

Der von mir neu construirte, und in Abbildung beigefügte Wasserstandszeiger hilft diesen Uebelstande vollständig ab und giebt dem Instrumente die Eigenschaft der Unzsertörbarkeit.

Ich habe die Glasröhre durch ein starkes prismatisches Glas ersetzt, welches an dem Apparate unverstellbar befestigt ist, und inwendig durch Federn gahelten wird, welche dem Prisma einen stets gleichen Halt geben; das glas folgt jeder Einwirkung der Temparatur, indem es sich alsdann rück- und vorwärts bewegt. Für Springen der Gläser sowie Blindwerden, Oxidiren oder Zersetzen leiste ich 10 jährige Garantie. Im Uebrigen ist das Instrument so construirt, dass man durch einfaches Abschrauben der vorderen Platte stets allen Theilen beikommen kann.

Der neue Wasserstandszeiger ist von den grössten Autoritäten des In- und Auslandes geprüft und überall für durchaus praktisch befunden worden.

In Sachsen von Herrn Oberinspector Cato, in Petersburg von dem Collegium der gelehrten etc. Eingeführt bei der russischen Marine, bei den meisten Eisenbahn- und Dampfschiffarts-Gesellschaften, sowie auch bei Borsig in Berlin, Krupp in Essen, Hartmann in Chemnitz etc., und ist wohl der beste beweis für den praktischen Werth des Apparates, dass binnen Jahresfrist weit über 600 verlangt wurden.

Es ist durch diesen neuen Apparat einem grossen Uebelstande und langgefühlten Bedürfniss abgeholfen, weshalb die Erfindung auch von allen Dampfkessel-Besitzern mit wahrer Freude begrüsst wird; da durch dieselben für Sicherheit und Vollkommenheit der Dampfkessel wieder ein bedeutender Fortschritt erzielt ist.

Der Preis dieses meines neu construirten Wasserstandszeigers mit prismatischem, unzerbrechlichem Glase, fertig zum Anschrauben an den Kessel, stellt sich auf . . . . . Thlr. Ngr.
do. mit besonderem Schutz gegen Stoss und Schlag „ „
do. ganz von Metall . . . . . „ „
Preise per Contant.

Hochachtungsvoll ergebenst

Leipzig, im Mai 1865.

Koch Hugo,
Maschinenbau- und Mechanische Werkstätte.

Uj szabad
hozzá viszmagasságmutató
prismatikai üvegcsövel.

A most a használat, találhatót viszmagasságmutató a gözüstnél gözmozdonyokra és álló gözgep minden fajta vannak az ártalom hog yaz üvegcsö, a fölétrész könnyü törékeny, és a szerszám pillantatny hasznáhatlán lesz.

A rólam uj megcsinál viszmagasságmutató segélyet ezen rosz illentleségel egesz a szerszám megmarad széldülhetetlen.

Nekem van az üvegcsö helyétett egy vasták üvegvel mellyik a szerszámhez erösit és belsö által toll köteles lesz, melly az üveg egy egyenlöség, az üveg kiser minden viragot a mérséklet midön leteszet és lemenét. A tartoság ezen üveg lesz minden esik igernek 10 évesvel. Az egészvel csináltatok a szérszám hogy én lecsavarolnek a sígsegtul mindig minden oszt jó csinalneket.

A viszmagasságmutató, hogy megviszgálet mindenek nagy ember németerszágban, osztrák és magyarország és ezentol jonek találkat.

Szászországban a fövigyázá Cato Petersburgban az annyaiskolaval etc. A használatban az oroszní marinenél és a legtöbb gözhájotársaságnél és Borsignél Berlinban, Krupp Essenben, Hartmann Chemnitzban etc. etc. Ezen mag bizony igazolat az értek ezen szérszám, egy estendöben lesik 600 eladet.

Ezen szerszámtöl egy nagy szügsék lesegitet és a föllelés minden birtokosok göz üsttöl oremekli felvesznetek.

Az ara ezen viszmagasság entranthatablan neket . . . Thlr
— „ — a tönek törtenelmhatai . . . . . „
— „ — minden ezenséget . . . . . „
A fiszetése pr. Cpt.

tiszteletel

Koch Hugo
Gépek és artalas tolombe.

Lipcse, Majusban 1865.

Bolond Miskaságok.

Nehány nap óta, (ha épen nem esik) rettenetes, kiállhatlan meleg van; ugy izzadunk, mintha csak ránk bizták volna, hogy hozzuk rendbe azt a deficitet, a mit 1850 óta a különféle „rendszerek“ csináltak, s a miknek az lett az eredményük, hogy a sok rendszer után már most nincsen se rend, se szer.

Mosch és társainál homeopathikus szappant hirdetnek. Ez bizonyára olyan gyendég, finom szappan lesz, a mivel az ovatos lapok a miniszterekét szokták mosni.

Európában, mint az ujságok közlik, 300,580 elmebeteg van. Valjon ide vannak é számitva azok az őrültek is, a kik Magyarországot minduntalan el akarnák nyelni, s csak akkor jönnek észre, midőn a nyelés közben fuldokolni kezdenek a nagy falattól, a mely sehogy se akar lemenni.

Egy pár laptársunk nagyon boszankodik az ortografiátlan rosz föliratok miatt, melyek Pesten a boltok cimerei fölött láthatók, mint például: frisch, olay sat., fris és olaj helyett. Hanem hát mikor az oktroy helyett azt irják, hogy constitucio — ez ám az ortrografiátlanság.

A tiszai vaspályának a bevétele évenként apad. Hanem hát nem csoda, mikor a Hortobágyon keresztül viszi az embert Miskolcra, s a legelső felvidéki városokkal való érintkezésre is akkora kanyarodásokat tesz, mint azok a lapok, a melyek Schmerlingről most Majláthra kanyarodnak.

A szegény poroszoknak az idén nagyon rosz aratásuk lesz; hja, az országgyülés eloszlatása, meg az inség, meg a Schmer... akartam mondani Bismark, együtt szoktak járni; nálunk is ugy volt.

A vezuv nehány nap óta már megint okádik, s ugy köpköd, mint a Hermanstädter Zeitung a legujabb időben, mióta a papa megbukott. Ily nyiltan, mint ez a Hermanstädter, senki se sajnálja a subventiót; szinte látni, hogy mint veri a falhoz az üresét.

New-Yorkban most egy Kanizsa nevezetü magyar énekesnő tünik föl; csak igyekezzék a derék honleány, aztán tanuljon meg jól olaszul, aztán majd szerezzen magának valami méltóságos, vagy legalább nagyságos protectiót, s aztán majd bejut a nemzeti szinházhoz is.

A francia lapok tele vannak Nadár léghajós dicséretével, ki a léghajót már napokig tudja kórmányozni, és soha sem esik le. — Hanem hát mi ez Schmerling ő excellentiájához képest, ő egész négy évig kórmányzott a levegőben, hanem az igaz, hogy aztán le is esett.

Statistikai kimutatás bizonyitja, hogy a birodalomban a házasságok évről évre csökkennek. Nem is szaporodik, mig Magyarországot ki nem elégitik, semmi, csak a státusadósság.

A losonci vasut bukófélen van. Erre nézve a mi sajtónk is mondhat egy kis mea culpát. Mert hej sokat mondunk mi, a mi nem kellene, és sokat nem mondunk, a mi kellene.

A bolternyők Pesten még mindig nagyon alacsony állásra helyezvék; ez most különösen alkalmatlan, midőn egy pár hét óta, hála isten egy kicsit emeltebb fővel járunk.

Kakas M. és Bolond Miska.

K. M. Hát Miska, hogy tetszik neked az a Belcredi, — mit gondolsz: jó miniszter lesz é?

B. M. Nagyon jó.

K. M. Hát mit kivánsz te Miska egy minisztertől?

B. M. Mindenekfölött azt, hogy jó, karrikirozni való arca legyen... az a hosszu nyak, az a keményitett inggallér pompás lesz majd annak idejében; már Majláthtal e tekintetben nem vagyok megelégedve — nagyon jó gömbölyü magyar arca van, ezt nem lehet jól kikarrikirozni.

B. M. Te Marci, tudod é, hogy ránk nézve mi lenne most legjobb?

K. M. No mi?

B. M. Hát az, ha a policájon azt gondolnák, hogy hiszen majd elolvassa a „Miskát“ meg az „Üstököst“ a városi főügyész; a városi főügyész pedig megforditva viszont azt gondolná, hogy hiszen majd elolvassák oda fenn a policájon, s aztán nem olvasnák egyik helyen se.

K. M. Ez bizony nem lenne rosz.

Uralkodó betegségek.

Az afrikai pestisről irták a lapok, hogy erre felénk is kéjutazást akarna tenni. Triesztben már megijedtek tőle; hanem mi ne féljünk, mert nálunk annyi betegség van, hogy ez az uj egyátalában nem kap helyet. Uralkodnak már nevezetesen a következő betegségek:

Mindenekelőtt a letargia.
Átalános pénzsorvadás.
Fényüzési veszettség.
Urhatnámos rángatódzások.
A provisoriumból megmaradt rekedtség.
Uj lap szerkesztési delirium.
Adóssági oldalnyilalások.
Fertálymágnási nyavalyatörések.
Börze-szédelgés.
Uzsora csikarások.
Brochurbeli félrebeszéd.
Követségi fogfájás.
Polemia-kiütések.
Krinolin és pantallon himlő.

Kiss. Vas Gereben „Régi jó idők“ cimü regényének uj kiadása jelent meg.

Nagy. Nem tudom, hogy majd kel é?

Kiss. Ezt én se tudom, hanem azt már tudom, hogy azoknak az igazi régi jó időknek egy uj kiadása hej de nagyon elkelne!

Nagy. Soká tart a miniszter-krizis.

Kiss. Soká biz az, szomszéd ur, de hát még az órát se csinálják meg egy nap, ha uj kerekeket tesznek bele, főkép az olyan órát, a mely mindig csak állt, semmit nem mutatott, s legfölebb csak ütött.

Jelenet a vatikánban.

Komornyik. Omer basa ő excellentiája kivánná tiszteletét tenné.

Antonelli (magából egészen kikelve.) Mit? Az a hitehagyott, az a renegát; be ne merészelje tenni lábát az én kabinetembe.

Omer (az ajtót félig kinyitva.) Monseigneur, én a szyriai keresztények péterfilléreit akarnám átszolgáltatni.

Antonelli (elragadtatva.) Isten hozta excellentiádat; méltóztassék helyet foglalni.

Ő excellentiája testamentuma.

A Centralisatió, bureaucratia és haditörvényszékek nevében, Amen.

Közeledvén immár kimulásom órája, s érezvén, hogy még csak nehány napi tartózkodásom van e siralomvölgyében, itt van az ideje, hogy elkészitsem végrendeletemet, mely is itt alább következik.

I.

Kivánom, hogy temetkezésem egyszerün és minden pompa nélkül történjék; a ki oly sokat költöttem életemben, legalább halálom után egy kis gazdálkodást kivánok tauusitani. — Koporsóm fölött gyászbeszédeket Lusztkandel, Schuller-Libloy és Nasszalmicseszkul mondjanak.

II.

Hült tetemeimet kérem báró Bach mellé temettetni, s végső kivánságom, hogy minden február 26-dikán érettem gyászengesztelő miséket tartsanak.

III.

Egyetlen kedves gyermekemnek, az erdélyi tartománygyülésnek azt üzenem, hogy csillapitsa érttem való gyászát és keservét. Egyszer mindenkinek meg kell halni. A közel viszonttalálkozás reménye szállja meg kesergő szivét s azon vigasztaló öntudat, hogy találkozunk még egy szebb hazában, a csillagok között, a honnan ki vannak zárva a liberalisták és az ó-konzervativek, s a holott örökké „várhatunk“, zengedezve a „verwirkung“ hymnusait.

IV.

Föntebb emlitett kedves gyermekemnek hagyom müködésem és iparkodásom összes gyümölcsét, az egész 117 millió — deficitet.

V.

Hü és becsületes Kammerdienereimnek, a „Botschafter“ és „Österreichische Zeitung“-nak hagyok két tucat réztollat s ajánlom őket a következő miniszteriumnak, mint igen derék és becsületes szolgákat, a kik bizonyára mindenkinek ép oly jól fognak engedelmeskedni, mint nekem engedelmeskedtek.

VI.

Derék Stiefelputzeremnek, a „Hermanstädter Zeitung“-nak hagyom azt az egy pár csizmát, melyet azon történeti emlékü gyülésben viseltem, mikor Schuller-Libloy azt mondta, hogy: „nincs magyar kérdés.“

VII.

Miniszteri frakkomat hagyom az „Ost. Deutsche Post“ szerkesztőjének, Kurandának; ezen szegény barátom ugy is nagyon áhitozik rá.

VIII.

Azt a 84 darab reichsráthi szép kényelmes ujdanat uj széket pedig, melyek a magyar ablegátusokra hiába várakoztak, testálom a magyar Akademiának, hogy miután itt minden héten tartanak székfoglalókat, tulajdonképeni rendeltetésük célját valahogy még is elérjék.

IX.

Mostoha fiamnak, a magyar országgyülésnek, ki atyai intéseimet meg nem hallgatta, mindennemü ellenségeimnek, s különösen azon engesztelhetlen felebarátaimnak, a kik a Reichsrathot x-szel irták, — keresztényi bocsánatomat.

S. Merling.

Főmunkatárs: **Tóth Kálmán**, (Lipótutca 1-ső szám), hova a kéziratok és képszövegek utasitandók.

A tárcakeresők.

— Barátom, én egy tárcát vesztettem el, azt keresem, — ugyan kérem, nem találta meg?
— Hiszen uram magam is vesztettem el egy tárcát; én is azt nézem, hogy hol van?

Felelős szerkesztő Szokoly Viktor. Nyom. kiadó-tulajdonos Emich Gusztáv magy. Akad. nyomdásznál Pesten. Rajzolja. Jankó. — Metszi Rusz.

18-dik szám. Pest, april. 30-án 1865. VI. évfolyam.

BOLOND MISKA.

HETI NAPTÁR.

Hétfő máj. 1.

A Duna után az Oceán kezd kiáradni, hanem azt a piszkot, a mit L i n c o l n meggyilkoltatása vet Amerikára, az sem lesz képes lemosni.

Kedd, máj. 2.

Hogy Napoleonnak a Sahara nagyszerübbnek tessék, az arab seikek a pesti városerdei port szeretnék sivatagjuk számára megszerezni.

Szerda, máj. 3.

Oh hálátlan Amerika! hány győzelmet nyert Grant és Scherman s még se tette egyiket se herceggé, gróffá, vagy bárónó.

HETI NAPTÁR.

Csütörtök máj. 4.

Hermannt megint megmarták az oroszlának, a miből elég világosan kitetszik, hogy nem tanácsos dolog az oroszlánokkal játszani.

Péntek máj. 5

A déli rabszolgapártfőnökök mind Európába készülnek s remélik, hogy itt elég otthonosan fogják érezni magukat.

Szombat, máj. 6.

Mult héten a nemz. szinházban az „I g a z b a r á t" cimü darab bukott meg; hja, az igazak sorsa bukás szok ott lenni.

Megjelen minden vasárnap. Előfizetési díj negyedévre 1 frt 50 kr., félévre 3 frt. — Az előfizetés és minden reclamatió a Bolond Miska kiadó-hivatalába (barátok tere 7. sz.) utasitandó.

ELSÖ MÁJUSRA.

Kiviritott tehát ez is,
Szép májusnak első napja,
A lég jó illattal telve,
A pacsirták énekelve,
A bimbók meg kifakadva.

Szép májusfák az utcákon
Állnak a házakkal szembe —
Örvendeznek a gyerekek —
Hanem hát én csak nevetek:
Mert ez mást hoz az eszembe;

Némely constitutió is
Hasonlit a májusfához:
Cifra szalagokkal tele,
Rajta a sok csecsebecse,
De gyümölcsöt soha nem hoz.

B. Miska.

Ha a türelem csakugyan rózsát terem, hát az a mi rózsánk, a mi majd teremni fog, ekkora lesz.

Egy lángészü szamár.

(Bemutatja a Garaboncás.)

Napjainkban szamárnak s lángésznek lenni, együtt és egyenként, nem ritkaság. Nem akarunk senkire se célzani, de annyi bizonyos, hogy nem egy lángésznek kürtölt egyén sokszor óriási szamárságokat követ el, mig máskor meg az átalánosan szamaraknak ismert urakat lángeszekként dicsérik, ha jó konyhát s dusan megtöltött pincét tartanak.

Az efféle lángeszekről és az ilyen szamarakról tehát nem szólok; ismeri ezeket Péter is meg Pál is, hanem beszélek egy valóságos négylábu szamárnak született, azonban lángészszé fejlődött teremtményről.

Az olvasó még jól emlékezhetik a Suhr-circus szamarára, mely ott mutatványaival nagyobb tetszést vivott ki, mint a nemzeti szinházban Shakespeare darabjainak akármelyike. E szamár bámulói közt voltak grófok, bárók és proletárok, urak és csőcselék, férfiak, nők és gyermekek; szóval; ezen szamárnál is beteljesedett az, a mi az életben annyiszor meg szokott történni, hogy némely szamár nagyobb tiszteletben, becsülésben részesül, mint a legbölcsebb ember.

De a Suhr-cirkus szamara megérdemelte az általános bámulatot, tiszteletet, becsületet, mert olyan sajátságokkal dicsekedhetik, milyeket nem minden szamárnál láthatni.

E szamár többek közt mindenkit ledobott, a ki ráült, s ebből látszik, hogy nagy adag diplomacia mellett demokratikus hajlamokkal is bőven birt. Ő t. i. mindazokat, kik a száz frankra pályázni óhajtottak s meg akarták ülni, reményeikben épen ugy felültette, mint az ángolok a lengyeleket, s azzal, hogy bármiféle idegen terhet nem akart a hátán eltürni, demokratikus elveinek adta bizonyitékát.

S hogy ezt a két dolgot ily szépen tudta magában egyeztetni, abból világosan látszik, hogy e szamár született politikus, épen ugy, mint némely politikus született szamár.

Most azonban végre még azt is megemlitjük, s pedig büszkeséggel emlitjük meg, hogy Suhr cirkusának ezen szamara magyarországi születésü és hogy Pesten neveltetett. Miért ne legyünk mi büszkék a mi tudós négylábu szamarunkra, mikor van elég ország, a hol meg a kétlábu tudós szamarakat magasztalják fel.

Mint minden nevezetes szereplő, ugy e szamár is megérdemli, hogy rövid biográfiában megörökitessék. Születéshelye ismeretlen előttünk, de bárha valószinü, hogy az „Ausburger Allgemeine“ ezt Hessen-Kassel vagy más szomszédos miniatür országocska részére fogja vindicálni, mi még is azt hisszük, hogy bölcsőjét alkalmasint Kis-Vácon ringatták. Kétéves korában mint vanderbursch Pestre került, s benne lévén a burschiköz hajlam, a baccalaureatusság utáni vágy, per varios casus bejutott egy oktatási közintézetbe, a pesti állatgyógyászati iskolába. Füleinek tanulékony hegyezgetése, a convictusi koszttal való megelégedése, s szerény tekintete jó ajánló levelet képeztek számára, s igy az állatgyógyintézet igazgatójának, dr. Szabó Alajosnak fiacskája különös pártfogásába vette a nagyreményü fickót.

A szamár-csikó meglepő sikerrel végezte be a fiucska oktatása mellett a tanfolyamot; megtanult két lábon járni, gazdáját megcsókolni, annak ajkai közül cukrot kivenni, zeneszóra táncolni, kommandóra letérdepelni, s tanitóján kivül magára senkit ülni nem engedni. Ily bő ismeretek után a szamarak világában megérdemelte, hogy tudósnak tartassék.

Azonban volt e szamárnak még egy sajátsága, — a mire nem tanitották, de a mi pusztán ösztöne utján nyilatkozott. Az állatgyógyintézet igazgatójának fiai t. i. — mint azt itt Pesten sokan tudják, — házi szinpaddal s igy szinpadi ruhatárral is birnak. Történt egykor, hogy valami darab próbája után az egyik fiu jelmezfrakkban ment ki, de a mint meglátja őt a szamár ebben a furcsa öltözetben, utcu utána! el kezdette kergetni, s addig meg nem állott, mig meg nem csiphette a frakk egyik szárnyát s aztán ennél fogva jól megrázta a gyereket. Ezután akárki mutogatta magát frakkban, a szamár azonnal üldözőbe vette, s ha a fiuk fára menekültek előle, az addig el nem mozdult onnan, mig a menekült meg nem unta a hosszu veszteglést s le nem jött, hogy hagyja magát megrázatni.

Különben erről a szamárról eszembe jut egy kis komikus történet. Németország valamelyik Kis-Athénéjében (mert ott nagyon sok az Athéne,) a herr Schulinspector minden délután be szokott tekintgetni az iskola ablakján: vajjon a nagy melegben nem szundikálnak é a tanulók. Egy délután azonban a herr Schulinspector maga szundikált el a kancsó mellett, s történt, hogy az iskola mellett legelésző szamár egyszerre csak bedugja fejét az alacsony ablakon, mire az egész tanulósereg elkiálja magát: „Ah, a herr Schulinspector!“

Suhr megvette a genialis fülest, s most kiviszi azt magával külföldre. Ki tudja nem lesz é még belőle valahol Meklenburgban ilyen Schulinspector?

Miért várjuk ugy az országgyülést?

Mert a kereskedők akkorra jobb forgalmat várnak.

Mert az iparosok remélik, hogy az élénkebb mozgásban valahára több ruha, s a haladásban tán több csizma fog szakadni.

Mert a zsinórverők ha már nem lehet az attilákra, szeretnék a sujtásokat legalább némely szónoklat számára eladni.

Mert a cigányok szeretnének már egy kis éji zenét csinálni.

Mert a rőföskereskedők vörös, fehér és zöld selyme könyebben akadna vevőkre.

Mert a fiatalság a kávéházakon kivül egyebütt is láthatna zöld asztalokat.

Mert a háziurak drágábbért adhatnák ki a lakásokat.

Mert a földbirtokosok egy kis inség dacára is elmondhatnák, hogy ime Magyarországon mégis van élet!

Mert a kisasszonykák nemcsak reményeiket,de a pártok zászlóit is kihimezhetnék.

Mert a cukrászok a limonádét drágábban adatnák.

Mert a jó Deáknak elmulnék hosszu vacátiója és ő ismét beülne a padokba.

Mert a közönség nemcsak a Suhr circusának falragaszait, de a lapok vezércikkeit is elolvasná.

Mert a közügyek némelyike nem bicegne tovább, de kijelölt utat nyervén, azon haladna egyenesen, s végre —

Mert a Bolond Miska bebizonyitaná, hogy nem minden ember népszerütlen, a kit annak tartanak, miután ezek közül némelyiknek a portréját nagy örömmel adná ki.

Garaboncás

Fővárosi tárca.

A mult hétnek egy nagyon nevezetes eseménye volt; nem az Akademia palotájában véghez ment ülés, nem a Sulz-féle arcfintoritási előadás, nem a Suhr-Hippodrom, nem a Debatte-Bécsi Hiradó polemia; oh nagyobb, nagyobb! — a miért annyi tinta folyt a hozzá közel esett szerkesztőségekben, a mit annyi sziv és láb óhajtott évezredek óta, immáron megtörtént ... a reáliskolautcát kikövezték! — Nagy dolog ez nyájas olvasó; ezt már Verbőcy óta minden ember sürgette, a ki a nyilvánosság terén valaha szerepelt s készülő országgyülési talentumok a jövő hongyülésen is az országos sérelmek közé akarták sorolni a reáliskolautca kövezetlenségét s ime egy szép reggel előtünnek a bugyogós cyclopsok s kirakták a nevezett utcát igazi, valóságos, négyszögletü, elvitázhatlan kövekkel. Ha ez megtörtént, én már most mindent elhiszek; ha a reáliskola utcát kikövezték, nem sokára a nemzeti szinházban magyarul előadódó operát is hallunk, lesz gazdasági vagy más egylet, a minek az elnöke nem gróf, hanem közönséges értelmes ember fog lenni; a boltokban, ha kabanoszt veszünk, ezüst huszasokat adnak vissza, sőt meglássa akárki, ha már a reáliskolautcát is kikövezték, hát nem sokára még — — országgyülés is lesz.

Az Akademia mult hétfőn tartotta első ülését a dunaparti fényes palotában. Most még csak a kis gyülések terme nyilt meg s ez is milyen szép; aranyozott fehér gipszfalak, óriási tölgyfaajtók, felmagasodó s végtelenül kiszélesedő ablakok a Dunára; — szerencse, hogy a tagok számára faragott székek meglehetősen egyszerüek, különben ez a sok szegény „fakó tudós“ tán le sem mert volna ülni. Ah! gunyhója sem volt eddig a magyar tudományosságnak s ime most palotája van! — A terem maga jól van berendezve, s nekem mindösszse csak két kifogásom van ellene. Nem helyes dolog az, hogy minden osztálynak külön-külön székcsoportozata van s aztán egy helyre esnek a szépirodalmiak, megint egy helyre a természetismerők s megint egy helyre a filosófusok. Mi, egy szakbéliek egyátalában nem szoktunk „jól lenni“ egymással, egymás gyengeségeit, szellemi deficiteit kölcsönösen ismerjük s röviden szólva: nem táplálunk valami magas fogalmakat egymás felől; jobb lett volna az osztályokat egymással szépen összekeverni s én például dr. Bogárfi mellé jutottam volna, ki a természettudományi osztályból való, ő pedig jutott volna én mellém, ki a szépirodalmi osztályból való vagyok; én elismertem volna, hogy a pentiriák és anophtalmusok példányait ő találta föl először Magyarországon, viszont Bogárfi ur dicsérte volna nekem az én verseimet, meg drámáimat s boldogok lettünk volna egymás mellett — de igy! épen Epefy, derék kritikusunk mellé jutottam, a ki az én verseimről nem tart semmit s jobb oldalamon ott ül Novellássy József, a kiről én, mint valami rébuszról mindig gondolkozom: hogy tulajdonképen hát miért is lett ő akademiai tag. Határozottan a homogén elemek egyesitése ellen vagyok. — Aztán mit csináltak a mi derék alelnökünkkel, báró Eötvös Józseffel?.. az emelvényen egy külön asztala van, ott ül egyedül, mint Márius. Könnyü az elnök ő excellentiájának, Dessewfy Emilnek; ő is az emelvényen foglal helyet, de mellette ott ül a titkár, meg a jegyző, kikkel egy-egy kevéssé sikerült, vagy épen unalmas felolvasás alatt elkonverzálhat a földhitelintézet, vagy a pesti polgárbank állapotának miben léte felöl; könnyü nekünk is, az alsó padokba ültetett tagoknak, kik egy-egy szerencsétlen felolvasás esetében egymásnak cédulákat és vicceket irhatunk, vagy utolsó esetben az ajtók és kimenetelek mostani célszerü elosztása mellett szépen, föltünés nélkül kiosonhatunk az édes szabadba; de az a szegény alelnök; ott ül egyedül az emelvényen, kitéve minden ember tekintetének; ha izolált helyzetében egy tikkasztó felolvasás alatt véletlenül elszendereg, észreveszik, — ha szökni akar, meglátják; nem! — báró Eötvös sokkal több

Valamennyi lap azt irja, hogy a hadi törvényszékek müködését felfüggesztik, meg hogy a provisoriumnak vége lesz. Már ez a dolog én nekem nem tetszik, hanem ha csakugyan igy kell lennie, isten neki, én is bele nyugszom.

Bécsben rémitő sensátiót okozott, hogy egy órásnét a Wiedenen meg akartak gyilkolni. A dolog mindenesetre rettenetes, hanem én azt hiszem, hogy az emberi elszörnyüködésnek teljesen egyformának kellene lenni, akár a Wiedenen, akár a Hortobágyon ölnek meg valakit. Hanem az emberek csak akkor szoktak valami iránt érdeklődni, mikor látják, hogy jaj, hiszen már most rájuk is kerülhet a sor.

A hires Favre Gyula a lapok szerint zeneszerzéssel is foglalkozik, a mit a nevezett lapok eddig nem tudtak. Én ezt már régen sejtettem, látván, hogy Favre milyen derekasan veri a taktust a reactionáriusok hátain.

Soha életemben nem láttam annyi ajtót, mint az Akademia palotáján; valóságos tudományosság kell ahoz is, hogy az ember benne valami lakást, vagy a termet megleljen. — Féltem én ezt a mi szép akadémiai palotánkat, — még majd elfoglalják a kétes politikusok, miután olyan épület az, a hol a legroszabb esetben is mindig fognak egy-egy kibuvó ajtót találni.

Fegyverneken egy régi pecsétet találtak 1514-ből, melyet II-dik Ulászló adott a városnak. Csak Lusztkandel be ne bizonyitsa, hogy ez tulajdonképen csak az akkori fegyverneki Bezirknek a pecsétje volt.

A bécsi ékszerészné gyilkos megtámadójának elfogására ezuttal nem telegrafokat, hanem mindenfelé szétküldözött lovas stafétákat és csendőröket használtak, mint hajdan a kurrenseket használták a vármegyéken a régi jó táblabirák s ime a gyilkos ezen az uton csakugyan kézre került. No lám, még is csak használ valamire az a „Pandurenwirtschaft.“

Berlinben a mult héten többeket megbüntettek, mert egy uzsorásnak macskazenét akartak adni. Itt Pesten a mult héten a „Prófétának“ csupa kezdők által történt előadásával az egész közönséget megmacskamuzsikálták, hanem az ilyen müvészi megtámadás ellen még nincs paragrafus, legfölebb egy kis kritika.

Bécsben egy olyan zálogházat terveznek, melyben a nyers terményekre is adnának kölcsönöket. Bécsben ugy látszik már mindenre adnak valamit, egyedül némely lapok azok, a melyek a történeti jogokra nem akarnak adni semmit.

A lapok irják, hogy a helytartóság által muzeumigazgatóul a jeles Xanthus terjesztetett föl. Szinte hihetetlen, hogy nálunk valami intézet élére állittassék egy olyan ember, a kinek se nagy hivatala, se grófsága, se bárósága nincsen, hanem egyedül csak szakmiveltsége és tudománya van.

Németországban egy pap nem akart eltemetni egy kisasszonyt, mert az életében — — táncosnő volt s mindig kurta szoknyát viselt. Bizony pedig az ur nem a szoknyák hosszuságát, vagy rövidségét, hanem a szivek tisztaságát szokta vizsgálni.

A „Richmond Whig“ cimü lap még apr. 3-kán rettenetesen izgatott az amerikai unio ellen s minden áron ellenállást sürgetett; april 4-kén pedig, mikor az unionisták berukkoltak, a lap homlokán gratulált nekik, hogy isten hozta őket, ez volt már az ő régi óhajtása. — Oh „Richmond Whig!“ — jöjjön ilyen jellemmel Európába, itt önre nagy szerep fog várakozni.

A francia hivatalos leirja, hogy Napoleonnal micsoda hercegek utaznak incognito Afrikába. Az mindig furcsa, mikor a hirlapok kiirják, hogy ez, vagy az a fejedelem incognito utazik, hanem hát a hivatalos lapok még is elég titokban irhatják ezt, miután a hivatalos lapokat a közönség nem igen szokta olvasni.

Antonelli kijelentette, hogy Rómát minden ellen meg fogja védeni a gondviselés. Persigny is épen igy gondolkozik, hanem a gondviselés mellé még is csak felajánlott Antonellinek hat ezer darab zsandárt.

Az európaiaknak.

Richmond bevétele alkalmával nagy számu, rabszolgáknak való ostorokat és láncokat is foglaltunk el; miután ezek többé Amerikában sehol sem használhatók, figyelmeztetjük az európai vállalkozókat, hogy a fölebb emlitett készleteket, szükségleteikre igen olcsón összevásárolhatják. — Egyuttal figyelmeztetjük Európa burkus minisztereit, hogy most már a gyapotnak is bővében vagyunk, melyek igen alkalmasak a fülek bedugására, midőn a jogos követeléseket valaki nem akarja meghallani.

Lee és ***Scheermann.***

Nyilatkozat.

Több oldalról fölszólitanak, hogy én az ujabb időben mért nem mondom el az én politikai nézeteimet. Azért, mert ezt fölöslegesnek tartom, miután ez idő szerint mindent elmond én helyettem a derék, jó és becsületes — „Botschafter.“

Kipfelhauser.

Szerkesztói üzenetek.

V—helyre. Elment; azért nem feleltünk elébb, mert T. K. vagy tiz napig nagyon erősen „gyengélkedett.“ — „A kása“; nagyon jó, de forrónak látszik, megégetné szájunkat.—„Petardák“; egy pár talpraesett ötlet van bennük. — Az itt meg nem emlitett kéziratok és képtárgyak használhatlanoknak tekintendők.

Főmunkatárs: **Tóth Kálmán**, (Lipótutca 1-ső szám), hova a kéziratok és képszövegek utasitandók.

---

zolgálatot tett az irodalomnak, semhogy az Akademia által ilyen rettenetes állapotra itéltessék. De — mint a mostani magyar journalisztták mondanák — „roszul is veszi ki magát“, hogy az alelnök egy kis asztal mellett ott üljön a magasban, mint valami magános rozmarinszál, minden rendeltetés és cél nélkül s én egyátalában nem látom át, hogy mért ne foglalhatna helyet az elnöki asztalnál, a hol bizony négyen is megférnének egymás mellett. — Egyébiránt mindez csak másodrendü kérdés; az a fődolog, hogy a nemzet, ez a szegény, egyszer kiöntött, másszor kiszáritott inséges magyar nemzet a tudomány embereit immár arany tálakkal és ezüst késekkel látta el... meglássuk: tudunk é majd abba az arany tálba oda illő tudományos fogolypecsenyéket s szellemi delicatesseket apritani! — oh mert ebbe a palotai arany tálba nem illik ám majd a sok fölmelegitett étel s még kevésbbé az a sok forditott kása!

Az a Schulze komikus, a ki magát most a redoutban produkálja, ez aztán a gyerek!.. micsoda ehez képest Thiers, vagy Ollivier; az előbbi csak oppositionálistából lett ultramontán, az utóbbi pedig republicanusból imperialista... hanem ez a Schulze! — uram! ez az ember egy rövid óra alatt száz ember lesz, ehez képest Köppenyessy barátunk is csak — Cato. Más ember a kenyerét fejével, az énekes torkával, a táncos lábával, Schulze pedig az arcával keresi; ez az az instrumentum, a melyen ő játszik, s az ő lábai az arcizmok, melyekkel csodálatosabbnál csodálatosabb pirouetteket csinál. Először: mint egy közönséges megborotvált müvész lép elénk, majd aztán fintorit egyet az ábrázatán s ennek olyan gőgös, hetyke kifejezése lesz, mintha csak Arszlánfy urat látnók magunk előtt, midőn egy juniusi lóversenyen tiz pengő forintos pléhjegygyel sportsmanné avanzsiroztatik; a gőgösből aztán egyszerre alázatos lesz, mint egy liberalis, a ki hivatalt keres; majd embergyülölő ábrázatot ölt, mint valami poéta, a kinek az összegyüjtött verseit senki se akarja megvenni; azután hunyorog és ájtatoskodik, mint a „Vaterland“, végre pedig olyan megelégedett képet csinál, mint egy dalárdai karmester, a ki harminc irtóztató hang fölött előkelően karnagypálcáskodik. — Elő adta még Schulze ur a „szakálak természettörténetét“ is; a szakált az arcra valami optikai készlettel varázsolja s ekkor aztán ehez csinálja a megfelelő arcokat; látjuk a kövér háziurat, ki rövidre nyirt bajusza alól a fizetődő Hauszinsre mosolyog; előttünk áll a fodrozott szakálu bikfic, kinek nincs egyéb foglalkozása, minthogy a szakálát süttesse; látjuk a loyális, két felé fésült s az egyátalában fésületlen ultra-demokrata szakálat.— Mindez igen mulatságos s nem sajnáljuk, hogy Schulze ur szakálára egy forintot adtunk.

Nézzünk egy pillanatra a „gyermekkórház“ hangversenyébe is; meleg napok járnak, a redoutban már kevésbbé veszélyes a légvonal... mi ez?! a redout egészen tele van! — künn napsugaras szép idő, a a lég tele illattal és pacsirták dalaival s egy concertterem egészen tömve; tán valami rendkivüli előadás? — nem! ismert müvészek és müvésznők ismert darabokat adnak elő, hanem e koncertet — asszonyok rendezték; ez az egész titok; a mit az asszonyok rendeznek itt Pesten: concertet, sorshuzást, kiállitást, annak mindig roppant közönsége van; az irói segélyegylet is megkérhetné az asszonyokat, hogy vállalják el hangversenyei rendezését, tán akkor nem lennének olyan üresek; a képzőmüvészeti sorsjegyek se kaptak volna annyi kosarat, ha eladásukat bájos honleányaink vállalták volna el; a mire asszonyok vállalkoznak, az mindig sikerül s a legterjedtebb divatlapnak is asszonyszerkesztője van, a kire ezért a többi divatlapszerkesztő rettenetesen haragszik. Ha a sajtó hetedik nagyhatalom, akkor a nyolcadik nagyhatalom mindenesetre az — asszonyok.

B. M.

HAJDAN ÉS MOST.

I.

Hajdan igy támadták meg Julius Cézár életét.

II.

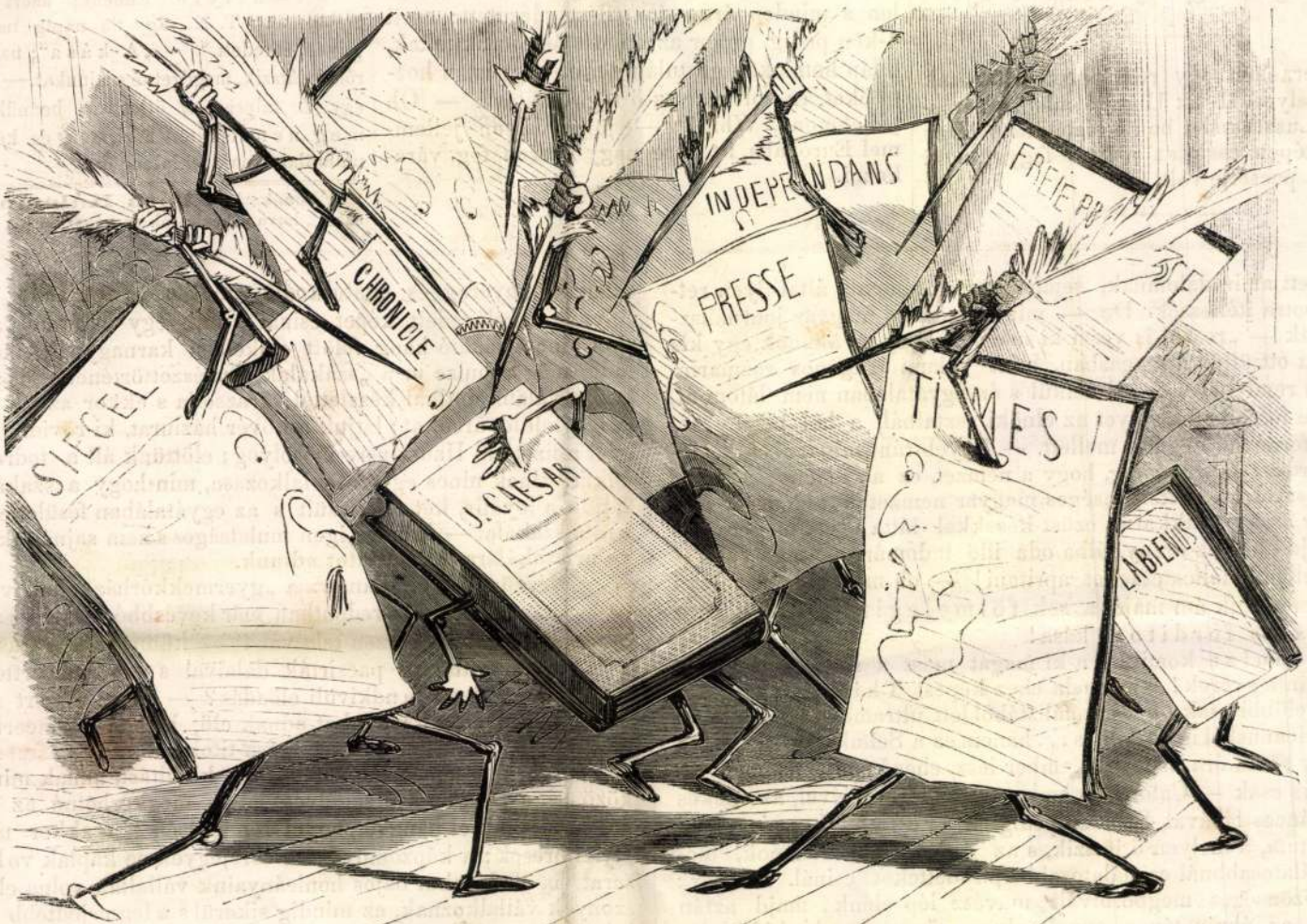

„Julius Cézár életét“ most igy támadják meg.

Felelős szerkesztő Szokoly Viktor. Nyom. kiadó-tulajdonos Emich Gusztáv magy. Akad. nyomdásznál Pesten. Rajzolja. Jankó. — Metszi Rusz.

14-dik szám. Pest, aprilis 7-én 1867. VIII. évfolyam.

BOLOND MISKA.

HETI NAPTÁR.

Hétfő, apr. 8.

Napoleon és Bismarck is k o p a s z o k, még is ugy tetszik, hogy nem sokára egymás h a j á b a fognak kapni.

Kedd, apr. 9.

A baloldal megkéri a jobboldalt, hogy nem lenné é szives átvenni — Mileticset?

Szerda, apr. 10.

P iukovits és Nehrebetzky nyilatkoznak, hogy bár mit mond is a hivatalos lap, ők bizony nem „saját kérelmükre" váltak meg a főispánságtól.

HETI NAPTÁR.

Csütörtök, apr. 11.

Wenckheim Béla, ismeretes jeles zeneszerzőnk hallomás szerint Smaich ur számára egy i n d u l ó n dolgozik.

Péntek, apr. 12.

Napoleon azt mondta, hogy: fiat lux-emburg és lőn nem lux, hanem háborujelek.

Szombat, apr. 13.

Csiky és Halász Boldizsár összekocódnak s kihijják egymást egy szál orációra, hogy melyikük tud hosszasabban beszélni.

Megjelen minden **vasárnap.** — Előfizetési dij negyedévre 1 frt. 50 kr., félévre 3 frt., egész évre 6 frt. — Az előfizetés és minden reclamátió a **Bolond Miska** kiadó-hivatalába (barátok tere 7. sz.) utasitandó.

HETI KRÓNIKA.

(Az utókor számára jegyzé M i s k a deák.)

És lőn ezen időben, hogy tartatván mintegy másfél száz órációk, bevégeztetének vala a „közös ügyek." Okoztak pedig ezen közös ügyek országszerte nagy lelki furdalásokat és hazafiui sziveknek az ő aggódásait, annál inkább pedig: mert beszéltenek erről, tigris és párduczoldalról igen félelmetes dolgokat; lőn pedig: hogy megnyilatkozék vala Deák Ferencnek az ő ékes-szólása, a ki mondá: legyen világosság és lőn világosság; és megszünének a lelki furdalások és hazafiui sziveknek az ő aggódásai és szájról szájra áldaték a magyarok istene, hogy ezen siralmas időben a nemzetnek egy olyan embert teremt vala, a minő Deák Ferencz.

Tartózkodott ezen időben a fejedelem Ő Felsége Budán, Mátyás király palotájában, a gödöllői szalonkák és elszaporodott zsandároknak igen nagy veszedelmére, mert egy pár hét alatt elpusztitotta mindakettőt; valának a zsandárok ezen időben igen nem szeretett személyek, vala az ő süvegjük muszka végződésü és az ő hivattatásuk nem egyéb, mint hogy alkalmatlanságot csináljanak minden becsületes nagy bajuszu magyar embernek. —De nemcsak azt cselekvé a fejedelem ŐFelsége, hanem a többi közt Petőfi szobrára 100 ezüst forintokat ajándékozni kegyeskedett vala. Nagy feltünést okozott ez ezen időben, mert vala Petőfy egy lángszivü és lelkü poéta, a ki 48-ban megirta a „Talpra magyart" és a nagy nevü Bem generális táborában, a szerencsétlen segesvári kázus alkalmával karddal kezében dicsőségesen elesett vala. És ezen nagy poéta nevét sok ideig még leirni sem vala szabad, és volt idő, hogy csupán azért, mert valaki ezen poétának verseit bátorkodék megdicsérni, a dunaparti hires épületben leprottmannizáltaték vala és az ő ujságai konfiskáltatának. S ime ugy megváltozék az idő, hogy maga a Fejedelem Ő Felsége is konferált vala 100 ezüst forintokat a nemzet legnagyobb laureátusának az ő megdicsőittetésére.

És történt ezen időben, hogy Komárom vármegye egyik helységében a falusi nép a bachiánus és schmerlingiánus főbirákat, szolgabirákat és steuereinehmereket megégeté vala, — nem elevenen, hanem csak ugy, in effigie, a miképen anno 49-ben több jeles patrioták s ezek közt comes Andrássy, a jelenlegi miniszter-prezidens ő kegyelmessége is fölakasztatának vala. — Csináltanak ugyanis szalmacsutakból emberformáju bábokat, megkeresztelék ezeket főbirónak, szolgabirónak és azután mind valamennyit meggyujták és örvendezének, a mint a szalmabeamterek tövig égének vala. Nem cselekedték pedig ezt boszuból, avvagy hogy demonstrációból, csak annak okáért, hogy a kik mellett annyi esztendőn át dideregtek, végre egyszer valahára meg is melegednének; és lőn aképen, a hogy ők óhajták vala.

És haza jöttenek ezen időben a mexikói osztrák önkénytesek, a kik menének tengeren tulra császárságot csinálni, és csinálának vala koldusságot és nyomoruságot. Mentenek ki tiz ezeren és jövének vissza két ezeren, a többi Mexikóban elesett vagy megházasodott, vagy más szerencsétlenség miatt a rézszinü szerecsenek közt rekedt vala.

Interpellátiók.

(A „Pesti Hirnök" mintájára.)

1. Gr. Mikó Imre közlekedési miniszter urhoz.

Miniszter ur! — Miért nem gondoskodik a kormány oly közlekedési-eszközökről, hogy a prenumeransi aszkórban kidőlt lapok is m e g i n d u l h a s s a n a k s rendesen j á r h a s s a n a k?

(Némely fennakadt lap.)

2. Gr. Andrássi Gyula miniszterelnök urhoz.

Miniszter ur! — Belgrádnak a magyar szent koronához visszacsatoltatását hiába követeltem, most hát más interpellátióval lépek fel.

Tetszett olvasni Vámbéry közép-afrikai utazását? Van é tudomása róla a magyar kormánynak, hogy Közép-Ázsia tatárjai fajrokonaink? Figyelembe vette é a kormány azon körülményt, hogy pusztitó Timurleak előtt már századokkal előbb a mi Árpád előtti őseink birták a mai B o k h a r á t és S z a m a r k a n d o t, az elsőnek neve „B o g á r a", a másodiké pedig „S z a m á r k e n d" lévén akkor? Tudja é a magyar felelős kormány, hogy ezen tatár városokat és tartományokat a mindent elnyelő muszka meghóditani igyekszik? Mily diplomatiai lépéseket tett a kormány arra nézve, hogy B o g á r a- és S z a m á r k e n d-tartományok a magyar szent korona országaihoz visszakapcsoltassanak.

(A „Hirnök" szerkesztősége.)

3. B. Eötvös József közoktatási miniszterhez.

Miniszter ur! — Van é arról tudomása a magyar kormánynak, hogy még mindig léteznek virgácsok? Tudja é a magyar kormány, mi az a papirhaluska? Ismeri é a magyar kormány a paclikat? Fenn akarja é a magyar kormány ezentulra is tartani a térdepelést? Megyegyeztethetők é mindezek a jogegyenlőség elve s az esküdtszékek intézményével?

(Számos normalista és gimnazista.)

4. B. Wenckheim bel- és Horváth B. igazságügyér urakhoz.

Miniszter urak! — Van é tudomása arról a kormánynak, hogy fővárosunkban gyakran szappanleves téj, taplódarabos rostélyos csirizt kókh, pörkölt avas hájat sült szalonna és rézmérget ecetes uborka helyett árulnak vendéglőseink, s hogy mindezen élelemszerek az ember belsejét mardossák, étetik? Az ilyen, a belső részek ellen intézett áttentátumok elintézését a bel- vagy igazságügyi minisztérium körébe sorozta é a kormány?

(Több vendéglő látogatói.)

5. Gr. Festetich György külügyminiszter urhoz.

Miniszter ur! — A lapok széltében irják, hogy Viktória ángol királyné — bárha unokái vannak, — ura utáni nagy keserüségében ujra férjhez megy. Mily positiv tudomása van e hirről a kormánynak?

(Több tisztességes özvegy.)

6. Gorove István kereskedelmi-miniszter urhoz.

Miniszter ur! — Van é tudomása róla a kormánynak, hogy kereskedőink a penészes diót is jó helyett adják el, s ha panaszkodik a vevő, azt mondják: hisz ők nem voltak benne a dióban, hogy tudhatnák, jó vagy rosz é az? Mit szándékozik tenni a kormány a penészes diók tárgyában?

(A dióslaska kedvelői.)

7. Lónyay Menyhért pénzügyi urhoz.

Miniszter ur! — Van e tudomása róla a kormánynak, hogy az adókivetésnél $^1/_2$, $^1/_4$ és $^1/_8$ krajcárokat is szoktak az illető felekre róni, s gondoskodott é már a kormány nyolcadrész krajcárok veretéséről? Avagy ha egy nyolcad helyett nyolc nyolcadot fizet az adózó, a hét nyolcad krajcárnyi töblet „kényszeritett önkénytes nemzeti kölcsönbe" fog é neki beszámittatni?

(Egy olyan, a kit fél krajcárért exequáltak.)

Közli ***Garaboncás Diák.***

Mutantur tempora.

Régen, régen — (a mult héten.)
Mint a krónika meséli:
Bizony bajos dolog volt az
Nekünk itthon, merni élni!
S most: im biztos menhelyet lel
Nálunk, üldözöttek sora;
S Smajc végre is belátja, hogy
Bizon: mutantur tempora!

Régen, régen: a vártéren
Valaki ha körülnézett;
Menten galléron csipték, mint
Veszedelmes, gyanus kémet!
S most, — zászlóval, tüzzel, karddal
S zeneszóval megyünk oda;
S a hófzsandár rá se konyit.
— Bizon: mutantur tempora.

Régen, — hiszen „Miska“ „Márton“
Mind a ketten jól tudjátok:
Halavány hold — rostélyon át
Hányszor szürte fényét rátok? —
S most, — im a kaszárnya mi lesz?
— A jogoknak szent temploma!
Hja! — igy fordul ám a kerék,
Bizon! — mutantur tempora!

Bagó Matyi.

Honleányi levél.

Lengenádfalván, lenghó 1-én.

Édes honfim,

Keserüségtől duzzadó keblemet, engedje, hogy kitárjam Ön előtt! (Óh nagysád, Szerk.)

Midőn lelkesitő szózatomra hazám hölgyei egybe akarának jőni, hogy szerény elnökletem alatt honleányi gyülést tartsunk: a napi és időszaki sajtót kerestük meg a végett, hogy lelkes hasábjaikat nyissák meg országos kivánalmaink elrebeghetésére.

A „Hon“ mai számából azonban meggyőződhetik ön, hogyan értik s hogyan terjesztik jogos kivánalmaink gyöngédségen alapuló nyilatkozataink fölvételi kérelmét épen azon közlönyök, melyek hosszu, csakis imádott Boldizsárom által olvasott cikkekben énekelik meg naponkint saját hazafiságukat.

Óh nemzetem napja, borulj el! Óh nemem lapja, nyilj meg előttem!

Jőni fog, mert jőni kell egy jobb kor, midőn meginditva a „Kotlós tyúkot“, nem leszünk többé kénytelenek arcpirulással venni megtagadását oly méltányos kérelemnek, mely meghazudtolja az igazságot és lovagiasságot.

Egyedül az Ön lapja az, nemes homfim, mely megértett engem, megérté nemem küzdelmeit s rendelkezésemre bocsátja a „Bolond Miskát.“

Hazai iparunk fényes virágzásnak indul, a párisi világkiállitás is megnyilt s édes anyaföldünk, ipari és müvészeti fejlődésünk gyümölcsei ki vannak tárva az emberiség szeme előtt. És minden van ott; bor, szappany, vászon, kukorica- s egyéb lisztek, szösz, vaj, sajt, zsir, bárány, ökör, dohány, oltványok, szürgallérok stb, stb. csak a lebbencset, tarhonyát, ősapáink e kedves nemzeti tésztása, melyet ősanyáink oly jól el tudtak készíteni, maradtak ki a müsorozatból. Valjon kit tegyünk felelőssé e mulasztásért, mely csaknem hazaárulás!

E szorosan vett, nemzeti terményünk voltakép már nem részesül azon beható szakismerettel összeszürt átható hongazdasszonyi lelkesülésben, mint „onta, nonta, hajdanonta?“ (Igy dalolt az elfeledhetlen Boronghy;) ugy szólván nincs tér, melyen a neki divatosodott honi nőfaj kevesebb előszeretettel mozogna, mint a lebbencselő tarhonyászat terén. Mi, a nemzet szakácsnői, eleget inditványoztunk s mutatánk jó példát e részben; de szózatunk elhaló hang vala a pusztában.

De most van felelős, nemzeti kormányunk. Ehez fordulunk, ettől várjuk hazánknak e részben is fölvirágzást célzó kezdeményezését.

Ott a Károly-kaszárnya! (Ah, mennyi csinos tiszt lakik benne!)

E laktanyát kormányépületté átváltoztatni guny volna a történetre!

Ne ugy urak!

Épitsünk oda egy országos tarhonya-gyárt s nehány év mulva a rizs leszorult az európai piacról, mint leszoritá a makkaroni a szentjánoskenyeret! (L. Buksy János művét: „Nemzetgazdaságok honleányok és gyermekek számára.“)

Ime, ez azon honboldogitó inditvány, melyet a „Hon“ nem akart fölvenni. Sokkal finomabb vagyok, semmint nyilvánosan megrónám érte; de elboruló szemmel kell néznünk, egyes közlönyök mint bitorolják az oly nevet, mely minden kebelnek drága.

S ön legyen szives ezen önzéstelen, kebelsugta szózatot a kormány elé terjeszteni. Durva férjem, imádott Boldizsárom libának mondott e miatt. Igenis, liba vagyok, de olyan, mely megmenti a kapitoliumot! — Nemde?

Maradok bájos üdvözlettel

Lengenádfalvay Kotlik Zirzabella.

A magyar számüzöttek közt.

(Uti emlékezések: *Tóth Kálmántól.*)

Kmetty egy kényelmes karszékbe vágta magát, nagy füstöket eregetett s azon hitében, hogy okvetlen előbb utóbb lesz egy magyarországi invásió, tartá a következő szakgatott monologokat:

— Én a muszkákat Karsznál vertem meg legjobban — óriási halmokban feküdtek az északi reverendák; hanem én semminek sem örültem annyira, mint annak, hogy vitéz törökjeim egy pár muszka érdemjelet hoztak hozzám, melyeket a halottakról szakgattak le s melyekre az volt metszve, hogy: „A magyar forradalom legyőzéseért.“ No — mondtam katonáimnak — a hány ilyen érmet hoztok, annyi 10 piasztert fogtok kapni; összeszedtek aztán nehány vékára valót. — Mondom öcsém — fordult hozzám a dicső öreg — megvertem akkor a muszkákat kegyetlenül... meg is becsültek értte a törökök; utóbbi időben damaskusi herceggé akartak tenni, hanem ott hagytam őket, én csak hazámnak akarok még szolgálni... Hm! hm!.. hát aztán csakugyan erős az a gellérthegyi citadella, a mit nem rég épitettek?.. — kérdé a tüzes agg hős — nem tesz öcsém semmit; elfujjuk most már az effélét másfélóra alatt; hja! ilyenek az Armstrong-ágyuk; Armstong nekem személyes barátom; ismétlem: félórába kerül az egész. Ne félj öcsém, haza megyünk.

Haza is ment a dicső ember nem sokára; haza ment, mindannyiunk közös hazájába: a sirba. Midőn a lapok halála hirét hozták, előttem ez csak nem hihetetlennek tetszett.... annyi tűz, annyi erély, annyi —hogy ugy mondjam—ifjuságvolt benne; igazán, mikor én Kmettyt láttam és hallgattam, azt hittem, hogy ez az ember halhatatlan fog lenni. No de ebben nem is csalódtam; halhatlan lesz ő örökké, mindaddig, a mig a vitézség a földön becsülve lesz. Ő volt a magyar forradalom „semper victor, nunquam victus“-a. S mily szeretetreméltóvá tette őt az a gyermekhit, melyet a legképtelenebb körülmények közt is egy invásió felül táplált; ezzel kelt, ezzel feküdt s utóbb annyira elhitte, hogy erről a dologról még csak a legkisebb kétségeskedést sem akarta hallani; a gyermeköreg ezt annyira természetesnek tartotta már, mint az évszakok változásait; és ha a sirban van álom, van valami homályos folytatása az életnek, tudom ott is azt álmodja, hogy: „haza megyünk.“ Nyugodjék szent hitében!

Vukovits az 1861-diki országgyülési vitatkozásokat hozta elő s a legnagyobb elismeréssel nyilatkozott Deák Ferenc második föliratáról, mely csakugyan a „remekek remeke“, s nemzeti jogainknak elévülhetlen históriája. Azért hozom ezt föl, mert Vukovits nyilatkozatának még egy Deákra nézve is értéke van; Vukovits a jelenleg élő legnagyobb jogtudósok egyike, kinek véleményét kényes jogi kérdésekben az angol korona jogászai is megkérdezik.... De Vukovits nem csak nagy jurista, hanem szellemdus gavallér is s nem csak az angol jogtudósok, hanem a londoni ladyk előtt is nagy kegyben áll.

Éber ezredes neve a magyar közönség előtt kevésbé ismeretes; nem is volt ő még ezredes a forradalom alatt; mint a külügyminiszter egyik fiatal hivatalnoka, emigrált. Londonban rövid idő alatt az angol nyelvet ugy elsajátitá, hogy a „Times“-nek munkatársa lőn; mint ilyen pedig annyira kitüntette magát, hogy a citylap első levelezői közé sorozá, küldözvén őt a világ legmozgalmasabb helyeire, a hova a Times a világhirü Russeleket szokta küldözni. Volt egy idő, a siciliai forradalom kezdetén, midőn egész London nem tett egyebet, mint Éber leveleit olvasá Palermóból, melyek akkor óriási senzációt ébresztettek.

Különben Éber neve Palermo bevételével szorosabb kapcsolatban is áll; nem csak a „Times“ leveleit irogatta ott, hanem Garibaldi a város alá érkezvén, szép titokban ő küldözgeté ki neki a terveket, hogy melyik uton jöjjön be, melyik utcát foglalja el, mihez tartsa magát: hogy a tizenöt ezer nápolyi ellenében ezer garibaldistával szándéklott ostrom legalább őrültséggé ne váljék.

Garibaldi mint tudjuk Palermót bevette s Éber egyike lőn az ő szeretett magyarjainak.

Palermo bevétele után hosszu csatákkal állt szemközt Garibaldi.

Egy csata előtti napon Garibaldi jobb keze: Türr István megbetegedett.

— No barátom — mondja Garibaldi Ébernek — ön át fogja venni Türr dandárát s vezérleni fogja a holnapi csatában.

— De uram, én nem vagyok katona, nem is voltam az soha

— Mindegy.

— De én igazán nem értek ehez.

— Eh — végzé Garibaldi — minden magyar ember ért ahoz, hogyan kell megverni az ellenséget s majd holnap ön is megveri.

Éber csakugyan átveszi a Türr osztályát, másnap a sors ugy akarja, hogy a csata leghevesebb része épen rá esik, az ellenséget tönkre veri s Garibaldi által a csatatéren ezredessé neveztetik.

Éber a csaták után ezredesi rangját megtartva, ismét az iróasztal mellé vonult s most is a „Times“ egyik főmunkatársa.

A mint Rónainál igy elbeszélgettünk, egyszerre csak nagy robajjal betoppan egy dacos arcu, összeszoritott ajku szőke uri ember.

— Csernatony — mondá a házi gazda — s engem is bemutatott az ujon érkezettnek.

Rohantunk egymás nyaka közé.

Csernatony mint a „Marcius 15-díkének fő fő munkatársa emigrált s azóta mint angol, francia, olasz s ég tudja még minő nyelvü journaliszta tartja fönn magát; a B. Miskába is irt Ludas Matyi név alatt számos jeles és tartalmas cikket, melyek csak ugy duzzadnak a szellem és gazdag ismerettől; utóbbi időben a magyar légiónak hadbirája s Türr altábornagynak segéde lőn.

— Hát hogyan jösz te most ide Tony? — kérdém az első meglepetés után.

— Türrel jöttem; Pistát valami diplomaciai ügyben küldték Párisba s átrándultunk kissé megnézni a világkiállitást.

— Tehát itt van Türr is? — felséges; no igy megmentettetek egy utlevél nélküli utazástól Olaszországba. Rohanok hozzá. Jer, vezess.

Egy angol vendéglő éttermében ebédelve találtam Türrt; találkozásunk meleg és örömteljes volt; ime a két lapdázó bajai gyerek évek mulva a Themze partján, a világváros közepén jön össze, megváltozva mindenkép, csak az egykori vonzalomban nem.

Sajátságos, hogy a kik éveken át óhajtanak találkozni egymással s kölcsönösen nagyon sok mondani valójuk van, a találkozás első perceiben egészen

Tiltakoznunk kell azon célba vett intézkedés ellen, hogy a Károlykaszárnyát a minisztériumok palotájává akarják átalakitani. Ez valóban meglepő a jelen minisztériumtól, mely tisztelni mondja a történeti jogokat. A károlykaszárnyát az irók tudta nélkül nem lehet elcserebélni, mert erre az iróknak történeti joga van, oly joga, melyet Austria is mindig respektált. Mit? hát a mi régi jó ingyenkvártélyainkkal a mi tudtunk és beleegyezésünk nélkül rendelkeznek?.. nem! ez ellen ünnepélyesen tiltakozunk s testületileg peticiót fogunk intézni az országgyüléshez, hogy a történeti jogok ezen lábbal való tapodását megakadályozza. Ezer bomba és kalamáris!

A koronázási köpenyt, miután már igen régi, meg akarják forditani. Bizonyos lapszerkesztőség magának pretendálja ezen disz-köpenyegforditást, ott értenek ehez legjobban.

Oláhországban megint kordont akarnak huzni. A marhavésztől félnek é, vagy az utlevelet kapó szebeni beamterek odaáramlásától?

A koronázás alkalmával osztandó arany sarkantyú-rendre sokan vágyakoznak. Emlitenek ezek közt olyan derék hazafiakat is, a kikről azt hitte volna az ember, hogy olyan demokraták, mint akár maga Lincoln Ábrahám.

A budai népszinház ügye még sincs tisztában. Bonyolodottabb dolog az a keleti kérdésnél s isten tudja, hogy a szinigazgatók krétai csapatja, a hitelezők fényes portája s a miniszteri nagyhatalmak mikor fogják teljesen eligazitani.

Egy becsületes polgár meg kérelmet intézett az országgyüléshez, hogy váltsa be a Kossuth-bankókat, neki igen sok van elásva a kut mellett.

Egy vállalkozó — mint halljuk — ajánlatot tett a minisztériumnak, hogy a hivatalért való folyamodások nevezetes mennyiségü papirjait mázsa számra megveszi. Valjon hány mázsa lesz ez, midőn közelebbről egy hét alatt csupán a belügyminisztériumhoz 800 ilyen folyamodás érkezett, mindegyik 5—6 darab bizonyitványnyal s egyébb ajánlási paksamétákkal.

Szalonnázom a képviselőházi étcsarnokban; ott suttognak a csinos árusnők s dicsérik X... képviselőt, hogy az a legjobb szónok. Én ezt meg nem foghattam, mert X... képviselő csakugyan semmi atyafiságban sincsen Demostenessel. Kérdém aztán, hogy miért legjobb szónok az nekik? Hja kérem alássan — mondja az egyik árusnő, a mig az beszél, ide künn az étcsarnok — mindig tele van.

A Deák pártból tizenkét főispánt neveztek ki; épen apostoli szám, — hirdessék az alkotmány föltámadását.

Hát Luxembourg eladásából nem lesz semmi; a hollandus király, meg Napoleon alkudoztak már, hanem a fránya burkus azt mondta: csit vásár!

Az elhunyt cenzura által kihuzott vicceim közt azt sajnáltam legjobban, mikor egyszer a „Handabandával" polemizáltam s elneveztem őt csász. kir. Bolond Miskának.

Gorove miniszter magához hivatta a pesti főpóstaigazgatót s mondá neki, hogy eztán minden magyarul megy s mert őt nem akarja elbocsátani, figyelmezteti, hogy gondoskodjék olyan titkárról, a ki egészen birja a magyar nyelvet, miután ebben a póstaigazgató ur nem igen jártas. A póstaigazgató erre egész büszkén azt mondja: hogy majd fölir Bécsbe, hogy hát ennek a dolognak csakugyan igy kell é lenni?.. — Igen?... felelt nyugodtan a miniszter — no akkor irja meg elbocsáttatását is, mert én önt állásától ezennel fölmentem. — A póstaigazgató szaladt Budára ő Felségéhez. A fejedelem pedig ezt felelte: Ha önt magyar miniszterem elbocsátotta, bizonyosan fontos okai lehettek rá, — én önön nem segithetek.

Szerkesztői üzenetek.

Mándokra. Mi erre nem vállalkozhatunk s ajánlani sem tudunk senkit. — Szabadkára. Nem lesz abból semmi; nem kell olyan képtelenséget föltenni a jelenlegi kormányról. — Dabasra. Használni fogunk egyetmást. — Bajuszpedrő. Adomatárba valók. — Kecskemétre. Sok efféle adtunk már.

---

némák lesznek, vagy oly mindennapiságokat beszélnek össze, minőket a falu végén szoktunk hallani olyan emberektől, a kik mindennap látják egymást.

— Hát nem hánytál a tengeren?.. kérdé tőlem Türr.

— Nem. Hát te hánytál?

— Én nagyon hánytam. De most annál jobban érzem magamat.

— Hála isten.

— Ejnye Kálmán!

— Ejnye Pista!..

Ilyen szellemdus volt a mi első találkozásunk.

Türr altábornagy sugár szép magas férfi; halvány, szenvedő arckifejezése s bágyadt megtartásából (mely számos sebeinek következése) inkább költőt gyanitana az ember, mint hadvezért; csak az arczcsontok s az orr ideges alkotása engedik gyanittatni ama rendkivüli bátorságot, mely a 48-diki osztrák őrmestert nehány év alatt olasz altábornagygyá s Viktor Emánuel hadsegédévé emelék; fekete civilöltözéke, gomblyukában egy kis piros érdemszalaggal, a lehető legelegansabb s modora legkevésbé a harci s mindenkép egy szalonhősre emlékeztet; e képesség, vagy inkább adomány (melyhez rendkivüli nyelvismeret s éles megkülönböztető ész járul) lehet az oka, hogy Türrt az olasz király már 1862-ben egyes diplomatiai küldetésekre használta.

Ekkor is ilyen járatban volt s midőn Londonból vissza mentünk Párisba, majd nem mindennap elkisértem öt Napoleon herceghez, kit — ugy vettem észre — küldetése leginkább látszott érdekelni. Ugy is volt, hogy Türr és Napoleon herceg egy külön császári yachton együtt mennek Marseillebe s onnan Nápolyba s én egész hálával emlékezem vissza, hogy a herceg, (a nélkül, hogy bemutatva lettem volna neki) Türr ajánlása folytán megengedte, hogy a tervezett utazást velük tehessem; a herceg kegyét azonban rögtön megköszönném; hisz csak ez kellett volna: egy hármas utazás Türrel és a „vörös herceggel", hogy magamat az osztrák policia soha meg nem szünő inquisitiójának tegyem ki.

Pedig mondhatom, hogy Türrel való beszélgetéseink is mindenre kiterjedtek inkább, mint a politikára; legfölebb azon hitét fejezte ki Türr nehányszor, hogy nemzetünk európai szerepe a keleti kérdéssel kezdődik s egyátalában sokat beszélt erről a kérdésről, a mi neki ugy látszik kedvenc thémája, s melyről a legközelebbi időben is egy sokat emlegetett brochuret bocsátott közre; aztán elbeszélte nekem a nápolyi expeditiót s különösen emlékszem — kacagva mondta el, hogy neki kellett a garibaldistákkal kirukkolni, mikor Lanza generális kapitulált s tizenötezer nápolyival Palermóból kivonult; — kevesen voltunk — mondá Türr — ezek is az utcai csaták után pihenésre dőltek vagy mulatoztak s én alig birtam ötven veresingest összeszedni s szétszórva kiállitani az utcasarokra, hogy a tizenötezer ember kapitulációjának legalább némi tisztességes szine legyen; én is oda álltam egy utcasarokra s komolyan szalutáltam az öreg Lanzának, a mint nagy seregével elvonult, de minden erőmet össze kellett szednem, hogy a szeme közé ne nevessek.

Eltréfáltunk, elkedélyeskedtünk s emlékszem: hogy mennyi viccet csináltam Türr óriási cylinderére, mely öltözékének kiegészitő volt; külföldön a katonatisztek csak szolgálat alkalmával viselnek egyenruhát, azonkivül pedig járnak ugy, mint más rendes polgárember. Egyszer azonban Türr még is felölté altábornagyi öltönyét s előttem tüzte föl először épen akkor kapott két uj rendjelét; régi, volt már neki nem is tudom hány.

Türr, öltözködés közben fehérneműi közt egy fehér papirszeletet talált; elmosolyodott.

— No nézd, milyen angyali nőm van nekem.

Átfutottam a kis papirt; 12 üng, 15 zsebkendő, sat; a fejedelmi származásu nő arra a kis papirra férjének utra vitt holmijait jegyezte föl, hogy hazatérte után számon kérje. Valóban meglepő házias vonás egy olyan magasszületésü hölgytől.

Sok vidám, derült nap után ütött egyszer a válás szomoru órája.

— Mikor jösz haza Tony? — kérdém Csernatonytól.

— Majd ha folyamodás nélkül lehet — felelé a kérdezett, ki jellemét már a makacsságig fejtette.

— Hát te Pista?

— Isten tudja!....

Mind meg voltunk hatva, igyekeztünk minél kevesebbet beszélni.

Az ajtótól még egyszer visszafordultam s kérdezém Türrt:

— Mit üzensz haza?

— Csókolom egész Magyarországot — felelé s szemeiből egy nagy könycsep gördült ki.

Szivemben a magyar emigráció iránt a legnagyobb becsülést és tiszteletet hoztam haza; mily könnyü a szerencsétlenség közt elsülyedni s a magyar emigráció tagjai nem csak hogy el nem sülyedtek, de tudomány, vitézség s más kitüntetett tulajdonaik által még inkább emelték a magyar nevét.

Még az alsóbb rendűek is becsület és szorgalom által igyekeznek magukat fenntartani.

Londonban a kiállitás megnyitása napján az emberek ezrei közt elszakadtam angolul beszélő utitársaimtól.

Alig tudtam, hogy miként fogok vendéglőmhez találni.

Nagy árvaságomban szivarom is elfogyott, a mi nélkül én nem tudok élni.

Egy külvárosi kis greiszlereiba nyitottam, csak ugy találomra s a fiatal boltostól franciául kértem szivart.

— Excusez monsieur... kezdém nagy félelemmel, hogy megértetem é?...

A boltos attilámra néz s azt mondja:

— Eh — beszéljünk magyarul, igy jobban megértjük majd egymást.

Majd hanyatt estem a meglepetéstől, hogy London külvárosának egyik kis boltjában véletlenül és nem is álmodva, magyar embert találok.

— Hát ki ön?...

— Emigrans vagyok; Kossuthnak az inasa voltam; midőn azonban az öreg ur elszegényedett, kereset után láttam s kereskedést nyitottam, mely elég jól megy; meg is házasodtam, angol nőt vettem el, de már megtanitottam magyarul. Lizi gyere ki.

A szőke ángol nőcske kijött s ugy beszélt magyarul, mint akár Fogarassy.

— Gyermekeim is először magyarul tanulnak; kitekerném a nyakukat, ha a magyar nyelvet nem tudnák. Isten áldja meg Magyarországot!

Tisztelet az olyan emigrációnak, melynek inasai is igy megőrzék szivekben a haza szeretetét!

*

Apotheozis.

Midőn a koszorut te egy másnak adtad:
Akkor szerzél legszebb koszorut magadnak.

Felelős szerkesztő **Tóth Kálmán.** — Nyom. kiadó-tulajdonos **Emich Gusztáv** magy akad. nyomdásznál, Pesten. — Rajzolja **Jankó.** — Metszi **Rusz.**

33-dik szám. Pest, aug. 13-án 1865. VI. évfolyam.

BOLOND MISKA.

HETI NAPTÁR.

Hétfő aug. 14.

A nemzeti szinház rövidebben a nemzeti casino szinházának neveztetik ki.

Kedd, aug. 15.

Miután az országgyülés számára oly sokáig nem találunk helyet, kezdjük mi is helyünket — nem találni.

Szerda, aug. 16.

Ugy megy biz az, hogy: én várok, te vársz, ő vár, mi várunk, ti vártok, ők várnak.

HETI NAPTÁR.

Csütörtök aug. 17.

Hja, nem oda fenn késtek ám el az országgyülés összehivásával, hanem az idei forró napokon nagyon hamar jött el az a — k é v e.

Péntek aug. 18.

Egyelöre pedig azt inditványozza a „Sürgöny", hogy elégedjünk meg a — császárfürdői bálokkal.

Szombat, aug. 19.

A „Rigoletto" khórusa járja most, a miben azt éneklik, hogy: „csitt, csak lassan!"

Megjelen minden vasárnap. Előfizetési díj negyedévre 1 frt 50 kr., félévre 3 frt. — Az előfizetés és minden reclamatió a Bolond Miska kiadó-hivatalába (barátok tere 7. sz.) utasítandó.

Malheurok.

Ha olyan méltóságos urnak kell egy nagyméltóságu ur előszobájában két óra hoszszat antichambrirozni, kinek tyukszemeit szük kordován csizma szoritja.

Ha az ember társaságban folytonos viszketegséget érez orrlyukaiban.

Ha olyan miniszternek nyeri meg az ember mint hivatalnok kegyeit, ki másnap megbukik.

Ha valamely vendéglőben az ember igen jól érzi magát, kedve kénye szerint parancsolgat, s akkor veszi észre, midőn fizetnie kellene, hogy tárcáját honn feledte.

Ha a szinházban az ember egyedül kiált fennhangon b r a v o t.

Ha az ember valamit nagyon ostobának talál, és későbben kisül, hogy az magától az embertől eredt.

Ha az ember oly aranyakat talál, melyeket a főnöke asztalán feledtek.

Ha társaságban bizonyos birálatot igen ügyetlennek találunk, s véletlenül a biráló ugyanazon társaságban mulat.

Ha valakinek épen akkor esik légy a poharába, midőn egy delnő egészségére toasztot mond.

Ha az ember elhiteti a világgal, hogy spanyolul beszél, s egyszer olyan emberrel találkozik, ki spanyolul kezd társalogni.

Ha az embert olyan megyébe nevezik ki főispánnak, hol kevéssel az előtt irnok vala.

Ha az ember 1865-ben olyan eredeti magyar novellát ir, melynek angol eredetije már 1830-ban megjelent.

Ha az ember vallást cserél, s a keresztelési ünnepélyre oly nagy urat kér fel, ki a szertartás előtt csődöt mond.

Ha valamely társ[illegible] beszél el az ember, mely[illegible]

A porosz politika (régi mesében.)

Az egyszeri vadász, hogy a bárányt megmentse, lelőtte a farkast.

Aztán pedig megfogta a bárányt, leölte és megfőzte — magának.

Uj előfizetés

a

„BOLOND MISKÁRA"

juliustól dec. végéig, vagyis félévre . 3 ft —

juliustól sept. végéig, vagyis évnegyedre 1 ft 50

☛ Teljes számu példányokkal szolgálhatunk.

Egy nyugalmazott tanácsos levele fiához,

(ki a dicasteriumnál mint fogalmazó gyakornok alkalmaztatott.)

Irod, hogy uj állásodban nem birod magad tájékozni. — E tekintetben sorsosává lettél a legnagyobbaknak és legkisebbeknek, kik az államhajójában mint vezérek vagy mint matrózok müködnek. — Szolgáljon vigasztalásodra, hogy vak vezet világtalant állomásodban is, s hogy főnököd, ki most a negyedik rendszerfolyamba evez belé s szárazföldre nézve még mindig nem tájékozhatja magát, rendkivül szerencsésnek fogná magát tartani, ha a foederalismus és centralisatió szirtjeit kikerülve, a biztos dualismus révpartján kiköthetne.

Irod, hogy a közjogi osztályba osztottak be. Azonnal tudósits, mert kiváncsi vagyok rá, hogy ezután is csak az ajtó feletti táblán lesz é a közjogi osztály, vagy valóságban is létezni fog, s annak érdemében a bécsi bureauk rendeleteit kell é továbbra is expediálnotok és foganatositanotok, vagy szabad lesz Magyarország közjogát proprio marte (manu propriát ne érts!) védelmeznetek és biztositanotok. Ez olyan fontos kérdés, hogy arra nézve, eddigelő a tanácsos se mert válaszolni.

Irod, hogy sokan a régiek közöl mennek, s ujak foglalják el helyöket. — Ez nagyon természetes variatió oly államban, hol az emberek nem fizetésért, hanem elvből és meggyőződésből szolgálnak. — Vagy talán nem annyira mennek, mint menetnek!? Ezt is könnyü lesz megmagyaráznod, ha az argumentumot megforditod, azaz: az elv és meggyőződés helyett fizetést teszesz.

Irod, hogy a kik eddigelő a reichsrathot igen gyakran emlegették, arról egy idő óta egészen megfeledkeztek, — s inkább szeretnek a magyar országgyülésről beszélgetni. Ez igen természetes, a távolság elősegiti a feledést, a közelség az emlékezést. — Vagy talán hütelenek lettek kedveseikhez, és uj szeretőiről gondoskodnak!? Ez is megbocsátható, ha a régi kedves roszmagaviseletéről meggyőződtek, s az uj szerető erkölcsösségét felismerték.

Irod, hogy a nagyépületben más hang kezd uralkodni. Ezt tisztán az acustica okozza. A plafondot változtatták. Hátha még az oldalfalakat s oszlopokat is megreperálják?!

Irod, hogy az alkotmány szó is gyakrabban érinti füleidet. Az alkotmány szójárás, divat. — A divatnak hódolni kénytelen minden ember, ha csak az állam nem ád egyenruhát, s annak viselését meg nem parancsolja. De a szabás még akkor is különböző.

Irod, hogy a hivatal szolgák is mind magyarul beszélgetnek. Igen természetes! Eddig tanulták a magyarnyelvet, s most teszik az examentet.

Irod, hogy sokan szabadsággal fürdőre készülnek. Az az örökös ülés elnyüvi az ember egészségét, az iroda por pedig bemocskolja. — A szabadabb mozgás csak használhat azon uraknak, s a mosakodás se fog ártani.

Irod, hogy rendezve se vagytok még egészen. Se baj! rendezéstekről majd gondoskodik az országgyülés.

Bureaucraticus műszavak.

Abfertigung: A tizenegyedik évi ingyen fizetés azért, ha valaki 10 éven tul nem akar szolgálni.

Abzug: Olyan levonás, a mit a sokszorozó meg nem érez.

Abschied: A kiérdemlett büntetés elengedése.

Belobung: Olyan okmány, melyet a hivatalnok, sokszor hivatalnok társának se szeret mutogatni.

Besetzt: Elutasitás.

Disponibilis: Olyan ember, a kivel alkudhatni.

Eventuel: Soha.

Forma: Lényeg.

Gutachten: Mindég a főnök véleménye, ha az alárendelteknek kell is adniok.

Investigatio: Legtöbbször dicséret, ritkán feddés.

Loyalis: Kormánypárti.

Remuneratio: Szokásdij.

Superumerarius: felesleges.

Titularis: borjukötél.

Revolutionär: Ellenzéki.

Unverträglich: Nyugdijazandó.

Zahlungsbogen: töke a hivatalnok, és uzsora-biztositék a hitelező kezeiben.

Pauschale: Olyan átalány, melly részletekben vész el.

Particulare: Mértföldmutató.

Kvalifications tabella: Rokon vagy ellenszenvi nyilatkozat a főnök részéről.

Suspendálás: Válóper a hivatalnok és Zahlungsbogen között.

Denuntiatio: Ajánlati okmány.

Vorschuss: Huszhavi kölcsön.

Subordinatio: Figyelem és fegyelem.

Insubordinatio: Figyelmetlenség a főnök iránt.

Chef: Munkahiány.

Conceptsbeamter: Munka-látszat.

Manipulationsbeamter: Munka.

Collaudirung; Kölcsönös dicséret.

Extra statum: Menekült, — nem a hazából, hanem a dologtól.

Bagaria-parfüm.

(Elmélkedik fölötte a Garaboncás Diák.)

Kezdünk khinaisodni, azon kezdjük a jobb izlésnek nyakát tekerni, a mi mindenkor a jobb szokások depravatiójára mutat.

A khinai nők csak lábaikat préselik be, mint nálunk a szalvétákat szokták; nálunk meg a természettől nyert szép hajat veresre föstik.

Khinában a mandarinok hosszu körmöket növesztenek: nálunk az európai makik szintén hosszu körmöt viselnek.

De legsajátságosabb az, hogy hová torzul nálunk a jobb izlés az illatszerek megválogatásában.

Legdivatosabb illatszer, t. i. a bagaria-büz lett!

Gyöngyörü szép hölgyeink, kik a konyha szagától elájulnak s a pórkölt hus felséges illatától idegrángatódzásokba esnek, — mert divat — reszkető vágygyal szimatolják be a bagaria-büzt.

Bagariából hordanak ridikülöket; bagaria a pénztárcájuk; bagariából van karcsu derekukon az öv; bagaria a nyakravalójuk és kézhajtókájuk; s bagaria-zafttal locsolják be csipkezsebkendőjüket; hogy csizmácskáik nincsenek é bagariából, erre nézve nem szolgálhatok felvilágositással, minthogy nem vagyok mohikán s igy nem szoktam a lábnyomokat szagolgatni.

Én azt hiszem, hogy gyöngédszivü divatos hölgyeink némelyike a goromba udvarlókat is szivesen eltüri, ha azok nem oly durvák mint a pokróc, hanem mint a — bagaria.

Egyébiránt a bagariakedvelésnek nyomait elökelő hölgyeknél már feltalálhatjuk a hisztóriában. Katalin cárnőről például minden ember tudja, hogy ezen kitünő szépségü hölgy egyátalán nem gyülölte a bagaria csizmás kozák közembereket.

A miként nehány év előtt elökelő termekben csak fehér mellényben és fekete frakkban lehetett megjelenni, megérjük, hogy azokba ezentul csak bagaria-csizmákban juthatni be, s igy valószinü, hogy a haute créme legkeresettebb dandyjei bagaria csizmás erdőkerülők, cserző vargák és timárlegények lesznek, kik örökösen bagariaszaggal vannak parfümirozva.

Mivel azonban — a bár sokkal alsóbb rendü — rezeda-, mille-fleurs-, Princesse-, ess-bouquet-, jockey- s a többi illatszerek kimennek a divatból, valószinü, hogy a hasonlithatlanul felségesebb olympai bagaria-illatot is háttérbe fogja szoritani az óriási léptekkel előre száguldó divat, hogy helyet adjon ujabb geniális találmányoknak, milyen lenne például a kvargli-parfüm, sőt idővel talán maga az assafoetida!

Mutantur tempora!

Nyilvános helyeken eddig csak ismert magyarok képét tették ki közszemlére, miután a lelépett kormány tagjait csak tömjénfüst között volt szabad ábrázolni, de azokról a közvélemény előtt tréfásan megemlékezni lapelkobzás, pénz- és börtönbüntetéssel sujtott irtózatos büntényt képezett.

A hálás megemlékezés azonban nem halt ki egészen; mert ha a Bolond Miskában például nem is volt szabad Schmerling ur tisztességes képét közölni, mikor egynémely buzgó bécsi lap a magyarokat ökröknek pingálta, — azért mi az adósságot nem fizetjük hasonló mértékkel vissza, de sőt megtiszteljük azokat, a kik kezeinket megkötötték.

Balatonfüreden például Schmerling urat aranyrámába tették.

Aranyrámába egy szöglövéses céltáblán, melyre Schmerling ur van lepingálva, a mint egy okmányban a rajxrátot Bolond Miska felé nyujtja; Bolond Miska félretolja az okmányt botjával, melyen ezen jelszava olvasható: „Ne bántsd a magyart!"

Két év előtt ezért a viccért két hónapi börtönt kaptunk volna, ma pedig maga Belcredi is azt mondja: „Ne bántsd a magyart!"

Denique: Mutantur tempora!

Sopronyi levél Kipfelhauserhez.

Lieber Kipfelhauser, városunk érdemes diszpolgára!..

Dobogjon a maga szive az örömtől — és kiáltson minekünk egy dreimaliges Hoch-ot; még ugyan nem tettük meg magát követnek, hanem történt a mi városunkban egyéb, a mi a maga szivét méltó örömmel fogja eltölteni.

A sopronyi Sparcassánál nem rég megürült pénztárnoki állomásra az „Odenburger Lokal-Blatt" 41-dik számában Concurz hirdettetvén, a takarékpénztári Comité végzése folytán egyik főfeltételül kiköttetett, hogy a folyamodónak a magyar nyelvet is kell birnia.

És csakugyan igy — nem lőn!

Folyamodtak tizen, ezek közt kilenc magyar s egy tizedik, a ki nem az, és egy szót sem beszél ezen a nyelven. És lőn ez a tizedik a sopronyi Sparcassa Einnehmere, mintha tudja csak Kipfelhauser ur, valami másforma Einnehmer kellett volna.

Denique Soprony Soprony és Maho... akartam mondani Kipfelhauser az ő diszpolgára.

Szerencsés, megye-restitutio nélküli napokat kivánva magának, vagyok

Ergebensterje

Adolf Smiæmaæ.

Bolond Miskaságok.

Azt mondják nekünk, hogy a halottakról „vagy jót vagy semmit“ — tehát miért bántjuk mi Schmerlinget és társait? — Jaj kérem alássan, hiszen nem bántanók mi, hanem ezekről az urakról nem lehet ám beszélni, a mig élnek (mert bezáratják az embert), — nagyon természetes tehát, hogy csak haláluk után kerül rájuk a sor.

Egészen uj szer a kholera ellen. Az „Armonia“ tudniillik ez ellen a Péterfilléreket ajánlja. Mindenesetre furcsa orvosság, melyet nem a beteg, hanem Antonelli ur vesz be.

Denique Schmerling ur diadalát mindig a magyarok teszik tönkre. Most is a bécsi univer sitás ünnepén ékes toasztot mondott Németországra, s a lelkesedés ennek következtében oly nagyra nőtt, hogy a sok professzor minden áron a „wo ist des Deutschen Vaterland“ cimü melodiát kivánta hallani — a zenészek azonban egy huszárbandából való fiuk voltak, a kik midőn látták, hogy a professori sereg valami nagyon szépet akar hallani: rákezdték a — Rákóczyt. — Persze ez rémitőn konfundálta a lelkesedést s Schmerling ur diadala tönkre ment. Bizony ilyenek ezek a magyarok, egyszer elhegedülik a dicsőséget, másszor meg eltrombitázzák.

Belcredi, a hivatalnokokhoz intézett köriratában a szabad sajtót az országok áldása gyanánt tüntette föl. — Nem is fél a gondolatoktól senki, csak a rosz lelkiismeret; megmondta ezt már három év előtt Bolond Miska a következő kadenciákban:

Azt mondják, hogy a gondolat
Föllázitja a tömeget?
Lázitani csak rabokat
S ostromba szolgákat lehet.
A szabad népnek esze van
S csak igazságra hallgat az —
Ettül pedig más nem remeg
Csak a ki bünös, a ki gaz.

Egy olvasónk azt a kérdést intézte hozzánk, hogy lehet é nálunk alkotmányos élet alkotmányos megyék nélkül. — Már én ezt nem tudom, hanem azt tudom, hogy a lapok épen most hirdetnek egy tudományos könyvet, (dr. Bantingét), a mely azt mutogatja, hogy kenyér nélkül is megélhet az ember, hanem biz akkor nem fog — meghizni.

A német ember sehogy se tud boldogulni a Zichy, Szécseny és Széchenyi nevekkel — azt mondja: szakkerlót, der áne hászt Szécsi, der andere hászt Szécsi, und der dritte hászt á Szécsi — mann kan sich nicht auskennen.

Schmerling három évi uralkodása alatt a cseh hirlapirók 64 hónapot és 17 napot ültek — s ráadásul 10,915 ft. biztositékot vesztettek el. Igy számitja föl ezt a „Politik“. Érdekes volna a magyar hirlapirók ülési és fizetési öszvegét is kiszámitani — ez is szép kis summát tenne ki. S az ilyen eszme-madárfogó, gondolatcsiszár, lélekgyaluló neveztetett a bécsi lapok által „alkotmány-miniszternek.“

A szintén rendelkezési állapotba jutott báró Hock, mint a lapok irják, üres ideje alatt nagy pénztudományi munkát ir Amerika fianciájáról. — Mi pedig arról értesülünk, hogy Zichy és Nádasdy ő excellentiáik Hesszenkasszelbe utaznak politikai tapasztalataik és ismereteik növelése tekintetéből.

Radnótjajdefáji bácsi nyilatkozatot tesz közzé egyik laptársunk csendes támadására s ebben kijelenti, hogy ő a tekintélyes lapoknak mindig felelni szokott. Csakhogy Radnótjajdefáji bácsi maga határozza meg, hogy melyik a tekintélyes lap; ha t. i. az ember ő hozzá rokonszenvvel viseltetik, akkor mindjárt tekintélyes, ha pedig nem viseltetik, akkor „skribler“. Mi is voltunk valaha „tekintélyes“ irók az elmozdithatlan bácsi előtt abban az időben, midőn föllépésekor, jót remélve tőle, támogattuk őt, — hanem bizony ugy jártunk mi vele, mint a bécsi lapok a Schmerlingminisztériummal.

Palermoban elterjedt a hir, hogy a cholera megérkezett. Erre az egész közönség oda gyülekezik a polgármester lakása elé s elkezd kiabálni: nekünk nem kell kholera, le a kholerával. Ezek a jámborok azt gondolták, hogy a kholera valami zsandár, vagy pedig finánc.

A teplici fürdőben pompás grófi verekedés történt. Két született törvényhozó s felső házi tag ment neki egymásnak bottal, székkel, pohárral s egyéb instrumentumokkal s az egész fürdői vendégsereg előtt elegyebugyálták egymást. Épen vasárnap lévén, a falusi nép is jelen volt s pompásan mulatták magukat azon, hogy a két gróf józan állapotban is ugy veredik, a hogy ők ezt a kocsmában részegen szokták cselekedni.

A zenede negyedszázados ünnepélye alkalmából a hangversenyrend megállapitására összegyült bizottmány nagyon disputált, hogy a hangversenycédulákra miként tegyék ki Liszt Ferenc nevét; irják é őt doktor Lisztnek, avvagy hogy főtisztelendő abbé Lisztnek. Denique szeretjük mi a titulusokat; mintha bizony Liszt nevét körül kellene irni s annak valami nagy kitüntetésére válnék, hogy doktor, vagy ezamaz. Máshol már a királyokat is röviden ugy hijják, hogy: Sire; mi pedig Fehér József uram nevéhez is odafüzzük, hogy honpolgár, s a losonci vasut és pesti állatkert részvényes tagja.

A lapok irják, hogy Schmerling ő exja most azzal mulat, hogy magát különféle állásokban lefotografiroztatja, majd mint a prágai polgárhad tagja, majd mint jáger, majd mint ez amaz. Nem bánom én, ha száztéle állásban veteti is le magát, csak hogy már miniszteri állásában le nem vetetheti.

Provisoriumi étlap.

(Följegyezte a Garaboncás Diák.)

Jámbor krónikások a régmult idők legapróbb részleteit is fel szokták jegyezni tanulságul a mult idők számára, ez okon följegyzem hát én is tanulságul a közelebb mult idők kurioziátsait, nevezetesen, hogy miféle koszttal éltünk. Első vala ebben a:

Leves, t. i. azon hosszu lé, melybe a „Sürgöny“ rajxráthba terelő vezércikkei valának föltálalva.

Marhahus, egy-két nyámogó firkász csontjaira tapadva, subvencio-garnirunggal és csipős rágalomszószszal, mi teljesen emészthetlen vala.

Nagyvárad-kolozsvári vasutrétes, melynek tésztáját Nagyszebenig nyujtották ki, ugy hogy az egész szertészakadt s tölteléke kihullott.

Sajtó-paragrafus-gombócok, melyeket alig tudtunk lenyelni.

Brochür-gombák, sületlenül, Bolnai-szószszal, minélfogva nagyon megfeküdték a gyomrot.

Financprojectumi-forgácsfánkok, melyeket alig érintettünk meg, azonnal szerteomlottak.

Mindenféle felfujtak, ész-töltelék nélkül.

Borjufejek, ecet és torma nélkül, gőggel és affectátió-piréval.

Esz-galopp a policájra majd minden héten; ezzel a szerkesztők éltek s mindig roszszul lettek tőle.

Boeuf à la mode, az „Ausburgi Allgemeine“ konyhájáról.

Papsajt, mit az országgyülést reménylők kaptak, és végre:

Füge, mit a legalitás után éhezők és szomjuhozók Schmerling urtól ebéd helyett konfektül kaptak.

Nem lehet a megyéket visszaállitani.

Tudom, hogy Krämmer ur is a megyék visszaállitása mellett van, mert hiszen Krämmer ur mindig a mellett volt, a mi mellett nem kellett volna lennie. Sietek tehát a Krämmer urat fölvilágositani, hogy a megyék visszaállitása milyen izgató lenne; már pedig Krämmer urról is fölteszem, hogy most semmi olyast nem akar, a mi izgatna s az országgyülés megnyitását verhinderolhatná. — Mert hát mi történnék, ha a megyéket visszaállitanák?.. történnék akkor sokféle dolog, és pedig:

1. A megyék először is elénekelnék a Szózatot, és ez, miután rég hallottuk, nagyon izgató lenne.

2. Kijelentenék, hogy a Schmerlingminisztérium törvénytelenségeket és tömérdek hiábavalóságot csinált — a mit ugyan most már felsőbb helyen is elmondtak, de ha a megyék mondanák el, ez is nagyon izgató lenne.

3. Visszahuznák azon érzelmes adresseket, a miket elődeik Zichyhez és más ilyen excellentiás urakhoz menesztettek — a mi szintén fölötte izgató lenne.

4. Megakadályoznák, hogy Isztrikucz és Nasszalmicseszkul, jelenlegi főispánok a felső ház padjaiban üljenek, a mi ebenfalls nagyon izgató lenne.

5. Tömérdek disponibilitást idéznének elő, a mi a Staatsausgábékat nagyon növelné s a financiára nézve detto izgató lenne.

6. Egy némely folyamatban lévő csempészeti és sikkasztási pereket nagyon röviden drasztice és nyilvánosan fejeznének be, — a mi besonders és nagyon nagyon izgató lenne.,

7. Befolyást gyakorolhatnának a követválasztásokra, hogy azok mind 48-as értelemben üssenek ki, — a mi megint izgató lenne.

8. Megfeledkezvén arról, hogy a megyéknek hivatása csak az, hogy a mit parancsolnak, megtegyék, müködésükhez nem tartozó politikai véleményadásokba, Fiuméval való levelezésekbe s Horváthországgal való autonomikus kokketirozásokba ereszkednének — a mi elkerülhetetlen és szintén izgató lenne.

9. Végre pedig, nem finom acéltollal, hanem barbár ludpennával irnának, a pandurok bajuszát hegyesebbre pödörtetnék, a financoknak elég tisztelettel nem köszönnének, — a mi mind egyenként és öszvesen iszonyu izgató lenne.

Kipfelhauser.

Főmunkatárs: **Tóth Kálmán**, (Lipótutca 1-ső szám), hova a kéziratok és képszövegek utasitandók

Mi az „Einheit“?

Mikor kettőnek van egy lova, aztán egyik se mehet előre.

Mi a dualizmus?

Mikor mindegyiknek saját lova van s mindakettő előre megy.

Felelős szerkesztő Szokoly Viktor. Nyom. kiadó-tulajdonos Emich Gusztáv magy. Akad. nyomdásznál Pesten. Rajzolja. Jankó. — Metszi Rusz.

46-dik szám. Pest, November 22. 1863. IV. évfolyam.

BOLOND MISKA.

HETI NAPTÁR.

Hétfő, nov. 23.

Az angolok jutalmat tüztek ki háromszinü macskára. Hajlonghy ur viszi el ezt a dijt, mert alattomosság tekintetében ő is macska s aztán nem csak három, hanem többféle szint is játszik.

Kedd, nov. 24.

Olaszországban „Garibaldi" cimü operát adnak; még Rómában nem adták, pedig „Garibaldit" ott szeretnék leginkább látni.

Szerda, nov. 25.

Az ezüst hatosok megint tünedeznek; ezek a vitagállás fecskéi; a mint egy kicsit gyanus szelek fujnak, rögtön elröpülnek a keleti — zsebekbe.

HETI NAPTÁR.

Csütörtök, nov. 26.

Az „Arad" megró engem, hogy darabom adatása alkalmával mért nem mentem ki, mikor hittak. Meg van az már mondva legujabban, hogy irodalmi dolgokért ha kihijják is az embert, hát nem tartozik kimenni.

Péntek, nov. 27.

Napoleon trónbeszédén egy lap szerint az olaszok, másik szerint a lengyelek, a harmadik szerint pedig a muszkák örültek legjobban. Jó ez azoknak, a kik a politikai lapokat tájékozás végett szokták tartani.

Szombat, nov. 28.

Találkoztam Kakas Mártonnal: „Miska — ugymond — nem nagyon dicsérik a lapok a darabodat, hanek várj, majd megdicsérem én." No hiszen megdicsérted, üssön beléd a — prenumeracio!

Megjelen minden vasárnap. Előfizetési díj negyedévre 1 frt 50 kr. félévre 3 frt. — Az előfizetés és minden reclamátió a Bolond Miska kiadó-hivatalába (Barátok-tere 7. sz.) utasitandó. — A kéziratok Szokoly Viktorhoz (Kalap-utca 17. sz.) küldendők.

Népdal.

„Kitakar, betakar,
Tudja manó, mit akar."

Uj előfizetés

a

„BOLOND MISKÁRA“

Oktober—decemberi negyed évre 1 frt 50 kr

A „Bolond Miska“ kiadó-hivatala

Napoleon trónbeszéde.

Felolvasta valahára
Azt a várva várt beszédet,
S nem feledte ki belőle
Az eltiport lengyel népet.

Bevallotta, hogy ő élénk
Rokonszenvvel van iránta;
Hogy a muszka hadviselést
Vérlázitónak találja.

Elmondta, hogy nagy hálával
Tartozik a lengyeleknek,
Kik első Napóleonnak
Minden harcán verekedtek.

Rétorikai remekmű,
Ragyogó volt szónoklata,
De valjon tesz-e valamit
Érettök? . . . Erről hallgata.

Elismeri tartozását,
Nagy lekötelezettségét:
De azt nem mnodja, hogy mikor
Teljesíti fizetését.

Valóban szép politika!
Ezentul én is követem;
Ugy is van sok hitelezőm,
Ezeket majd igy fizetem.

Ha nyakamra jönnek pénzért
Akkor tüstint előállok
Egy szép, hosszu szónoklattal.
Igy fizetek adósságot! —

O. B.

Tiszteljétek a kritikákat!

— Szervusz pajtás; no ne térj ki; hiszen nem haragszom ám én, hogy ugy irtál a darabomról . . . csak magán, családi ügyeimet ne bántsátok (mint ez nálunk meg szokott történni) s aztán irhatjátok azt is, hogy én kevesebbet tudok, mint — Greguss; a publikum ugy se hiszi el.

— Hehehe!... jó fiu vagy te Miska...

— Hanem mégis pajtás, te azt mondod, hogy az én darabom két felé ágozik . . . látod, ez egy kicsit boszant; tudod, én is tanulmányoztam ám a drámairás mesterségét s legujabban csak Freytag-ban is eleget olvastam a „Festgeschlossene Einheit“-ról; meg Shakespeare művei közt is azért szeretem kevésbbé „Leart“ a többinél, mert ebben is két mese indul meg, noha aztán e két mesepatak a tragikum tengerében később összefoly . . . de hisz ezt már a jámbor Blair is tanitja — mert néha, tudod, én is olvasok, csakhogy nem vakarom a világ előtt a fejemet, mint Kecskeméti Aurél barátunk, a ki egy rövid tárcacikket sem tud megirni a nélkül, hogy el ne mondja: oh istenem, mennyit kell az embernek tanulni! — Rosz néven veszem tehát tőled kedvesem, hogy barátodtól a drámairói törekvések abc-jét, az egységet akarod megtagadni . . .

— De barátom: hát mi köze van a te darabodban a római császár elleni háborúnak s a hercegnő trónvágyásának?

— Ez és ez . . . (Ezzel elmondom a mesét, cselekvényt, jeleneteket, a mik a legszorosabb egységről tanúskodnak.)

— Tyhű barátom . . . hisz ez egészen más... hát ez darabod meséje?...

— Ez ám. Hát mért nem vigyáztál?..

— Jaj barátom, az egész előadás alatt f á j t a h a s a m s bizony valami másra kellett ügyelnem, nem a darabodra; ezért irtam olyan bolondokat.

Esküszöm, hogy ez nem vicc, hanem szóról szóra megtörtént dolog.

Tiszteljétek a kritikákat!

Életrajz.

A minő t. i. némely mágnásoknak a lapok által kiadott arcképe mellett szokott megjelenni.)

Méltóságos Gólyavári Zakariás ő méltósága.

Ez érdemteljes hazafi régi fényes családból származott, melynek tagjai a haza javára és dicsőségére már kétszáz év óta grófoknak neveztetnek. Ebből áll e fényes családnak érdeme.

Zakariás ő méltósága ily kitünő elődök nyomdokán haladván, már kora ifjuságában, t. i. mindjárt világra jöttekor azon jeles tettet követte el, hogy születése által mágnásaink számát egygyel szaporitotta.

17 éves korában már egészen kifejlett ifju volt, 5 láb és 6 hüvelyk. Épen ekkor szülővárosában egy nemzeti cseréppipát terjesztő egylet alakult s az ifju gróf megválasztatott ez egylet tiszteletbeli elnökévé.

Három évvel későbben ugyanott megválasztatott az agarász-egylet alelnökéül, s a következő évben, miután atyja, az öreg méltóságos ur meghalt, ugyanazon egylet elnökéül.

Ez érdemeket méltányolva a helybeli casino sem késett ő méltóságát megválasztani tiszteletbeli elnökéül.

Pár év mulva a sárgarépa-termesztést előmozditó társulat tiszteletbeli elnökévé választatott. Nem sokára aztán az Y. megyei gazdasági egyesület tiszteletbeli elnökségével is megtiszteltetett.

Ennyi jeles tett után, híre messze túlterjedett megyéje határain s az első magyar országos tyúknemesitő egylet megválasztotta a kitünő hazafit tiszteletbeli elnökévé, mely példát igyekezett több más nemes egylet is követni.

Jelenleg ő méltósága öt országos közhasznu egylet tiszteletbeli elnöke. Adja a magyarok Istene, hogy ő méltóságának élete még hosszura nyuljék, s igy alkalma lehessen több országos közintézetnek, hogy őt tiszteletbeli elnökévé választhassa.

Meghivás torra.

Ezennel minden ismerősimet meghivom egy kis jó torra; a 15-iki á r t á n y t akarom leölni. Mindazok, a kik eljönnek, szives vendégszeretetre számolhatnak; ha azonban kevesen jönnek, hát ezt fájlalni fogom ugyan, hanem akkor az oldalast, kolbászt és véres hurkát majd Manó s még egy pár jó ismerősömmel magunk fogjuk megenni.

Napo Leo.

Klasszikus hirdetés.

Nehány nap óta a fővároban egy hizott sertést, vulgó disznót mutogatnak, egy hatosért. A hirdetés azt mondja, hogy a disznó nyolc mázsás, hanem ha szárazság nem lett volna, hát tizennyolc mázsára is felhizott volna.

Kivonatok a lapokból.

(Tájékozásul a „K i r á l y h á z a s o d i k“ vigjáték szerzőjének.)

Nincs ebben a darabban egy jó szó se, még a „banilla“ szó se jó; tiltakozunk a szavak ilyetén önkényes alkotása ellen.

(M. S.)

Lehetetlen mindazt fölszámitanunk, a mi e darabban untat, lehangol, csak két jelenete van, a mi csinosan iratott; szerencsétlen kisérlet az egész.

(K—ú.)

Az ablakjelenet a legvastagabb komikum, a mi egy állitólagos udvari darabhoz legkevésbé illik; e durva, sértő jelenet tetszett a karzatnak legjobban.

(M. S.)

A darab rettentő hosszu, tizenkét órán túl tartott, én nem is várhattam a végét sat.

(Ü—s.)

Az egész vigjáték nem egyéb mint az egyházi vagyon megtámadása, még a szenteknek se hagy békét, renanizmus, mazzinismus, felforgatás, sat.

(I. T.)

Az egész magyar szinirodalom alig mutat föl szebb alakot, mint a banilla, ilyent csak lángelme alkothat; az egész mű tele van mondásokkal, melyeket ha egyszer hall az ember, soha se felejthet el.

(Cs. K.)

Meg kell adnunk, hogy az egész mű tehetséggel van irva; a komoly részek tele vannak melegség, a vigabb részek pedig pattogó elmésség és vidorsággal.

(F—n.)

Az ablakjelenet legsikerültebb a darabban, ez életre való komikum; mi egyátalában nem ismerünk különbséget a komikum között; a mi jó, az jó, sat.

(H—r.)

A darab egy fertály tizenegyre végződött, de meg kell jegyeznünk, hogy három negyed óra a szerző és szereplők kihivásában telt el.

(Sz. L.)

Az egészet a legkegyeletesebb royalistikus szellem lengi át; egész sikerét, a békés kiegyenlitést hőn óhajtó magyar közönség mostani hangulatának köszöni.

(F. blatt.)

Nyilvános köszönet.

Kötelességünknek tartjuk köszönetet szavazni azon tiszteletreméltó favágóknak, kik oly szerények, hogy a járdának csak felét foglalják el a favágással, ugy, hogy még marad egy kis tér, melyen a járókelők, ha épen történetesen krinolint nem viselnek, keresztül bujhatnak. Elismerésre méltó dolog az: a járdának csak felét foglalni el, mikor, ugy látszik, semmi se gátolná az illetőket abban, hogy az egészet is elfoglalják.

Ez is jó.

Egy pesti orvos „Egészségi tanácsadó“ cim alatt lapot indít meg, melynek célja tudatni a t. c. közönséggel, mily háziorvosághoz folyamodjék, ha valamely bajában nem kap hamarjában orvost. Például az előfizetőt januárban elfogja az úgynevezett vékony — — szapora prüsszentés, rohamosan. A lap — miután sort kell tartania tanácsadásaiban, ha csak septemberben fődözi fel az előfizető előtt a prüszszentés ellen való ezerjófüvet, már most a szegény előfizetőt septemberig folyton nyomorithatja a szapora — prüsszentés.

Garaboncásságok.

Rupp egyetemi tanár nyilvános előadásokat fog tartani az életveszélyben forgók gyors megmentéséről és a tetszhalottak fölélesztéséről. Ha minden „tetszhalott“ és „életveszélyben“ forgó lap szerkesztője meglátogatja ezen előadásokat, akkor Rupp tanár ur igen szép hallgatóságnak fog örvendeni.

Ámbár nagyon sokan magyarositják a neveiket, mégis soha se voltunk olyan csehül, mint most. Valamelyik alföldi városba közelebb két fiatal ember jött lánynézőbe, s pedig az egyik gyalog, de tajtpipásan, a másik négy lovon. A lányt a nyolc forintot érő tajtpipás kapta meg, mert ott négy ló ára csak — hét forint!

Ugyan se a „Varula,“ se a „Vavra“ név nem szép, de már mégis csak inkább lennék Varula mint Vavra; mert a Varula Jakab volt még pesti polgármester, azért szobrát odatették a redoutépületre Szent István meg Mátyás király mellé; Vavra pedig cseh szerkesztő, a kit a börtönben egy tolvaj meg egy csaló közé tettek.

Rónay Jácint Londonban lévő hazánkfia egy egész kötetet ír erről a kérdésről: „Hol az ember helye a természetben?“ Látszik, hogy Rónay hazánkfia még nem volt szerkesztő, mert akkor egy szóval is megírhatná: hol a helye.

Prágában Európa legidősebb, 93 éves ügyvéde e napokban halt meg. Vigaszúl itt is elmondhatni, hogy az embert eszének művei túlélik, hej mert hány prókátornak volt már 93 évesnél is vénebb pere!

Nagy Jakab a „tilinkó-művészetről“ könyvet bocsát ki. Az efféle műnek méltó prenumeránsai a szerencsétlen furulyások lesznek.

Hajdan azt mondtuk, ha valaki nagyon olcsón jutott valamihez, hogy pipán lovat cserélt. Most már pipát nem adnak egy lóért, mert például Nagylakon a ló ára épen annyi mint egy — szivaré.

Buda-Pest legnagyobb harangja a lipótvárosi templom tornyában fog függni. Hej beh sok ember fogja jótállóit hálából ehez a nagyharanghoz utasítani!

Bécsben újévre „Kutyalap“ fog megjelenni. Farkcsóválás, avagy marás lesz-e az iránya? azt még nem tudjuk, azonban az eféle lap eszméje nem egészen új.

Liszt Ferencet azzal rágalmazzák, hogy assisi szent Ferenc életleirását hangjegyekben készíti. Semmiből eddig már elég életiratot készítettek, de zenéből mégis talán kissé bajosabb lehet ilyesmit fabrikálni.

A „Morawska Orlicé“ szerkesztője óvást emelt a miatt, hogy német idézettel helyezték vád alá, mikor ő morva. Már hiszen ha morva nyelven idézik is meg tisztelt kollegánkat, biz ő még is csak csehül jár.

A világ legerősebb trónja a schleswig-holstein-lauenburgi, mert azon egy pár nap óta IX. Keresztély dán király és Frigyes augustenburgi herceg egyszerre ül. — Kicsiny a bors de erős — azt tartja a magyar példaszó.

A nyugati kultúrát keleten terjesztő egyik német atyánkfia, valami Bachmann nevű erdélyi szász tanitó feltalálta a legvalódibb „nyugati hajpusztitó szert,“ s ennek erejét egyik gyermektanitványán meg is mutatta. Az orvosi látlelet bizonyitja, hogy a megkopaszodott gyermek haja nem betegség, hanem Bachmann ur keze alatt pusztult el.

Egy bécsi koporsó gyáros a vásár alkalmából ajánlja hallatlan olcsó érczkoporsóit, 20 ftól 300-ig, mert alkalmat akar nyujtani a szegényebbeknek is — úgy mond — hogy eltemettethessenek. Köszönjük a gondoskodást!

Ausztriában a fotográfok száma túlhaladja a kétezeret, — és még senkinek sem jutott eszébe fotografiai szaklapot kiadni!

Remellay Gusztáv hazánkfia gyermekezredeket alapitott s vezérökül ő magát proclamálta. De ez a vezér nem rakja zsebre a lénungokat, mint a másik „Vezér,“ (gr. Majláth) hanem az alföldi szükölködők közt osztja ki.

A világ legnagyobb arithmetikusainak száma egygyel ismét szaporodott. Ez a Bécsben levő Skene ur, a ki ugyancsak ért a — kivonáshoz.

A francia kormány 80,000 frank jutalmat tűz ki a hideglölést gyökeresen gyógyitó orvosszerre, de e gyógyszerbe khininnek, vagy arzenikus savanynak nem szabad lennie. — No így csak adja ki a franczia kormány a 80,000 frankot a mi palócainknak, mert ezek a khinintelen és arzenikum nélküli gyógyszert már régen föltalálták, s azt mondják „A kit a hideeg lő, — löje vessza!“

Egyik szépirodalmi lap referense örömujongva emliti, hogy a budai népszinházban minden szép emelkedésnek örvend. — Igen ám a ballerinák tüllszoknyái!

A petroleumot oly gyulékony szernek mondják, mely minden gyujtó anyag hozzájárulása nélkül magától is meggyúlhat, igy hát a lámpákban veszélyes, de nagyon hasznos volna némely dúsgazdag hazafi szivében, mely az országos inségről szóló gyújtó hirlapi cikkek dacára sem akar föllángolni.

Rómába az ördög még opera alakjában se mehet belé, mert itt közelebb eléadták ugyan az „Ördög Róbert“ cimű operát, hanem „Picárdiai Róbert“ cimmel. Erre azt gondolja Napoleon, hogy a hová nem jut be az ördög, bejut oda a — Manó.

Napoleonról azt irják, hogy oly revolvert talált volna fel, mely messzibbre visz minden puskánál s melynek minden lövése talál. Ez a revolver bizonyára csak oly képes szó, mint az, hogy a teve a puszták hajója. Napoleon csakugyan messzire lövöldöz s mindig — elevenre talál.

A pesti izraeliták oly szép egyletet alapitottak, melynek célja hitsorsosaikat földmivelésre és nehéz mesterségekre szoktatni, s az első zsidó kisbéres számára már is szép összeg pénzt gyüjtöttek. Ismerek én egy izrealita — gúnyoló magyar irót, a ki pályázhatna, mert zsidónak elég zsidó, csak az a baj, hggy béresnek — nagyon is durva.

Az ember őrangyalát nem csak szárnyakkal, de szűk nadrág és katona-bakkancsban is festhetni. Ilyen őrangyala volt közebebb bizonyos szegény szegedi csizmadiának egy magyar bakkancsos, a ki nála levén katonaexecution, nemcsak kifizette érte a 6 frtnyi adót, de utolsó hetedik forintját is odaadta neki, hogy éhező gyermekeinek legyen egyszer meleg betevő falatjuk.

Lapszemle.

A „Morning Herald“ üdvös prédicatiót tart az angoloknak azon thema fölött: „A mit magadnak nem kivánsz, mással ne cselekepjed.“ A variatio aztán igy hangzik: Valamint a derék muszkáknak nem volt kifogásuk ellene, hogy a Stuart Károly mellett fölkelt skótokat sütöttük, karóba huztuk, megnyuztuk, ugy mi se gondoljunk azzal, mit a derék muszkák a lengyelekkel cselekszenek.

A „Daily News“ nagyon réginek tartja ezt a hasonlatot s igy variál: Valamint a józan gondolkodásu muszkák nem interpelláltak minket, mikor az indiai sipoykat vakon töltött ágyustepszlikkel az árnyék világból kifúttuk, ugy nekünk se legyen rá gondunk, mikor a derék muszkák Lengyelországot Szibiriába küldik.

A Pimperli-Mukkerli Staatsanzeiger“ jelenti, hogy az ő fejedelme elmegyen a párisi congressusba, ha Napoleon biztositja, hogy az 1815-ki szerződéseken Pimperli-Mukkerlit illetőleg semmi változtatás nem történik. Az egyszeri ember is elment volna az uriszékre, ha biztositották volna, hogy ott nem marad.

A varsói hivatalos „Dziennik“ azon szemrehányás ellen, hogy az oroszok mindig csak lövetnek és akasztatnak, azzal kel ki, hogy változatosság kedveért legközelebb nyakazni is fognak, még pedig apácát.

A „Kreutzzeitung“ cimű porosz junkerlapban egy fiatal iró kinálkozik, hogy a tisztelt követ urak számára bármely országgyülési szónoklatot a legszigorúbb titoktartás mellett elkészít. Az uj Mirabeau tudta, kiknek van kölcsön szónoklatokra szükségök, hogy épen a junkerekhez fordult.

Gyárfás.

Mikulásnapra

nekünk is lesz kiosztogatni való ajándékunk és pedig:

Nagyon jó cukedli — szamárhurutban szenvedőknek; különös tekintettel némely magyarfaló lapra.

Dróton rángatható legujabb szerkezetű fababák.

Szép sarkantyús-csizma — oly jó gyermekek számára, kiknek ezenkivül semmi vágyuk sincsen.

Füge: a min a kiskoruak igen kapkodnak, főkép, ha olvasztott cukorba van mártva, a hogy most az utcasarkokon árulják.

Ártalmatlan kisgyermek-kard — egészen azon formára, a milyennel bizonyos bécsi lapok hadonáznak.

Gyönyörű papiros-sárkány — annak bebizonyitására, hogy mégis csak lehet valamire használni a Constitutionell Oesterreichischte Zeitungot.

Számtalan — hókusz-pókusz, különféle boldogitó javaslatokból összeszedve.

---

*

A testvér fővárosok falainak most ilyen külseje van, ni.

— Furcsa; traktára hi bennünket s az asztalon eddigelő nem látunk egyebet — fogpiszkálónál.

Felelősszerkesztő Szokoly Viktor. — Nyom. kiadó-tulajdonos Emich Gusztáv Magy. Akad. nyomdásznál Pesten. Rajzolja Jankó. — Metszi Rusz.

Jankó János, festő

ugyanúlme

Tüskés Tibor: „Mert ez itt egy diadalos nyári fürdő 297-306

Jelenkor, Pécs, 1980. ápr. XXIII /4.

MDK

Jankó

Vén olgány és tanítványai

A mágyiet vásárlásai. Vas. Ujs. 1839. 404 l.

MDK

Jankó

Vén cigány és tanitványai

A müegylet vásárlásai. Vas. Ujs. 1859. 4o4 l.

MDK

Jankó

A menyasszony üdvözlése, festm.

Vas. Ujs. 1858. A Müegylet vásárlásai.
513 l.

MDK.

Jankó: "Külvárosi lebuj"

Vas. Ujs. 1858. 200.1.

MDK.

Jankó festőmüvész.

" Fehérmegyei tájképét"

Vas.Ujs. 1898, 2oo.l.

Janko moler MDK

Eperjesi szlovák festő, neve 148o-ban került az adólajstromba.

/Tóth S.: Sáros vármegye monográfiája.III.Bp.19o9-1912. 72o-721.l./ ?

Radocsay Dénes: A középkori Magyarország táblaképei. Bp.1955.88,2o3.l.

Janhó Jestő M.D.K.

Szinész és komédiás c. rajzát köre vitte Rohn A.

Gerson, A magy. köraj. 1960
194

MDK

Jankó

Képek a hazai népéletből.XXXVII. Batyus zsidó, Ujházy után rajzolta Kankó, fába metsz.Russ

Vas. Ujs. XI.1864.II.7. 57 l.

Jankó.

„A magyar Alföld a művészetben és a költészetben" c. aug. 20-án megnyíló vásárhelyi kiállításon e tárgykörre jellegzetes festménye bemutatásra kerül.

Viharsarok, 1951. Aug. 16.

Jankó MDK

"Vén cigány és tanitványai" c.müvét a Müegylet mgvásárolta.

Hir.
Vas.Ujság 1859, 4o4 l.

MDK

Jankó, festöm.

A mütárlatban ujabban müvet kisorsolás végett vásárolták meg.

Bordal. Aquqrell-kép.

V as. Ujs. 1860. 45.l.

MDK

Jankó

rajzoló

„Petőfi összes költeményei"nek illusztrátora.
„az egyedüli metszvényekkel illusztrált kiadás
– a cikk vió zerint – mely képeivel kiállja a leg-
erősebb kritikál".

Janovits Ferenc: Illusztrációink – Egy kis kritika –
Grafikai Szemle 1893 évf 7 z. 117 l.

MDK

Jankó, graf.

Cigánygyerekek rókatánca ./Vasárnapi Ujság./

Szalay Karola: A tánc a képzőművészetben. -A P.P. Tud. Egyet. dolgozatai. -/Müv.tört. és Ker. Rég.Int./ Bp.1941. 78.l.

Jnakó
Janko

M.D.K.

Vágtató lovasok, betyárok, duhajkodó busongó szegénylgények, betyárüldözés, kocsmai verekedés st b. témái népéletképeinek

Bényi László: Az Alföld festészetünkben 44.l.

Az alföldi festészet kérdései Hódmezővásárhely 1960.

MD K

Jankó, festöm.-graf.

Krönungs-Album 8. Juni. 1867.
20 illusztrációvi Kolarz, Kriehzber, Katzler és
jankó müvészektől természet után.
Falk M. és Dux A.: Koronázási emlékkönyv 1867 jun.
Természet után rajzolt 20 illusztrációval.[8]
Fenti egyike a müvészeknek.

Lantos könyvnaszoltjának árjegyzéke.

MDK

Jankó, festöm.-graf.

A malom alatt. Körajz.

A magyar honvédség vezérei. "

Karácsony-est Szinnyomat.

Borsszem Jankó album.-Jutalom-képek, aczél-, kö-, fametszet és szinnyomatuak.stb.
Vas.Ujs. 1876.1.sz. XXIII.évf. 16.1.

MDK

Jankó, festöm.-graf.

A malom alatt. Rajz.

A magyar honvédség vezérei. Rajz.

Karácsony-est a faluban. Rajz.

Deutsch M.-féle művészeti intézet.
Jutalom-képek, uczél-, kü-, fametszet és szinnyom.
Vas. Ujs. 1877. XXIV. évf. 5m. sz. 804.1.

MDK

Jankó

"Alsó-magyarorszagi életkép" c.művét kisorsolásra megvasarolta a műegylet.

Vas.Ujs.1859. 46.l.

MDK

Jankó

"Alföldi mezei virág" c.művét megvasarolta a pesti műegylet.

Vas.Ujs.1859. 515.l.

MDK

Jankó ? graf.

gr.Zichy Jenö expeditiójának résztvevö tagja volt, erre azutra 1898 márc.12.-én indultak el,utjuk célja Tiflisz. - Tulvalevö, h. Jankó néprajzzal foglalkozik. Odesszában találkozott Z.J. Jankó és Posta régész, muzeumi örökkel./Csiki ki álattannal és Pápai nyelvészszel volt komplett a kisérö társaság, az ifj.Bánhidy báró mint érdeklödö kisérte el öket. /

Gr. Zichy Jenö ujabb ázsiai utazása.

Vasárnapi Ujság. 1898.24.sz.45.évf.

IDK

M.K.Neogrády és Jankó rajzaival.

1057. Mikszáth Kálmán: Kisértet Lublón és egyéb elbeszélések.Bp.Légrády.
/1. Mühlbeck K. -Mikszáth Kálmán. 1057.sz./

Mühlbeck K.- Benedek Elek: Virágos kert. Bp.

Dr. Szemlér Lőrinc gyüjt.-nek aukciója. Bp.1936.
Könyvdiszek. - Könyvillusztrációk.
Arv. Közl. 1936. 5.rk.sz. 82.old.

44-dik szám. Pest, November 15. 1863. IV. évfolyam.

BOLOND MISKA.

HETI NAPTÁR.

Hétfő, nov. 16.

A svéd király egy kötet költeményt akar kiadni. De jó neki; gyűjtője bizonyosan lesz elég, prenumeransa is, s csak majd kritikusa nem mer akadni.

Kedd, nov. 17.

A fejedelmeknek is lesz parlamentje Párisban. Most csak arról tanakodnak: ki menjen bele, ki ne.

Szerda, nov. 18.

A pesti főorvosi hivatal ismét kiadta havi „lebészet"-ét; a „kórnemtő" még mindig „csorvás."

HETI NAPTÁR.

Csütörtök, nov. 19.

A bécsi községtanácsot föl akarják oszlatni; nem politikai okból, csak a miatt, hogy a Gemeinderath urak mindig polemizálnak egymás közt s egymást nagyon szamarazzák.

Péntek, nov. 20.

A petroleumot, mint igen gyulékony anyagot több államból kitiltani szándékoznak.

Szombat, nov. 21.

Párisban ezután mindenkinek szabad lesz szinházat nyitni; hogy is ne, mikor a világ legnagyobb szinésze ott lakik.

Megjelen minden vasárnap. Előfizetési díj negyedévre 1 frt 50 kr. félévre 3 frt. — Az előfizetés és minden reclamátió a Bolond Miska kiadó-hivatalába (Barátok-tere 7. sz.) utasitandó. — A kéziratok Szokoly Viktorhoz (Kalap-utca 17. sz.) küldendők.

A sok águ gyertya.

— Furcsa egy gyertya ez, ha az egyik ágát valahogy elkoppantjuk is, a másikon gyulad ki.

Uj előfizetés

a

„BOLOND MISKÁRA"

Oktober—decemberi negyed évre 1 frt 50 kr

A „Bolond Miska" kiadó-hivatala

Nadar légutazása.

Jó barátom, kit tömérdek
Dühös hitelező kerget;
Kit az isten bőbeszédü
Mérges Xantippével vert meg:

Ki fölött az ujdondászok
Hajtó vadászatot tartnak;
Kibe életbiztositó
Felügyelők kapaszkodnak:

Kinek arczát megszerették
A lá — nem; a' fotográfok;
Kit versekkel maltrétálnak
Éhes poéta diákok.

Számodra, szegény barátom,
E földgömbön nincsen béke;
Tudod mit tégy? Azt mit Nadár,
Röpülj föl a magas légbe!

Föl! Csillagok közelébe;
Magasan mint Leiter Jakab;
Mert oda nem ér hatalmuk,
Az ég birodalma szabad!

De hallom, hogy felesége
A léggömbön is követte;
Aztán az a sok ujdondász
Még inkább üzőbe vette.

És midőn Németországban
Lepottyant a föld szinére,
Ott a' sógrok úgy meghúzták
Hogy nem maradt egy fillére.

No mondhatom, szép mulatság:
Ott fent kezet, lábat szegni
És a földre érvén, ezért
Pogánydrágán megfizetni.

De már inkább lenn maradunk.
Ugyan itt is minden drága;
De legalább itthon vagyunk,
S nem jutunk Németországba.

O. B.

100,000 frank egy hirlapi czikkért.

Nem Magyarországon történt. Itt a szépirodalmi cikkeket legfölebb is kurze-cigáréval, a politikaiakat meg tiszteletpéldánynyal fizetik, a mi pedig a megvesztegetéseket illeti, hála istennek! a nagy közönség is annyira becsületesnek tartja a magyar journalistikát, hogy ezt csak megkisérleni sem merné. A mióta sz. István király magyar birodalma áll, s a mióta itt kártyára, pergaménra, öntött, mártott, gép- és szalmapapirra irnak, csak egyetlen példa volt rá, hogy magyar szerkesztő egy cikk nem közléseért nehány száz forinttal megakarta magát vesztegettetni, de szerencsére ekkor is azt mondták a jó publikum részéről: „Tessék közölni a cikket, mi meg majd felelünk rá!"

Százezer frankos történetünk nem is eshetett meg másutt, mint Francziaországban, s százezer frankkal ki vesztegethetne más, mint a muszka.

Párisban csak egyetlen lap van t. i. a melyik az oroszokat védi. Ez Girardin Emil szellemdus iró lapja, ki már eddig egy milliót kapott az orosz kormánytól. Talán azért adogatja áruba szellemét Girardin, mert nagyon szellem*dús*; no de ha igy árulgatja szellemét, annak dússága csakhamar megfogyatkozik, s egyszerre csak nyomorult szellemüvé válik.

A többi lap, ha másssal nem, legalább részvéttel szolgált a szerencsétlen lengyeleknek. A „Temps" szerkesztője azonban, Nefftzer ur ennél is többet tett, mert nemcsak a lengyelek jogait védte, de az oroszok minden iszonyatos kegyetlenségét is igyekezett a világ minden égtája felé kikürtölni.

Egyszer bejelenti magát Nefftzernél egy idegen.

— Mivel lehetek szolgálatára? — kérdezé a szerkesztő.

— Én orosz ügynök vagyok.

— Talán párbajra hi a lapomban megjelent oroszszellenes cikkekért? — Cikkeim védelmére kardot nem, csak tollat vagyok kész rántani.

— Pas de tout! — Bár ön vérengzőknek mondja az oroszokat, én mégis igen békés szándékkal jövök, viszonzá a muszka. Meg vagyok bizva önt arra kérni, hogy vegye föl lapjában ezt a cáfoló cikket, mely a lengyelek ellen szól.

Az orosz egy cikket huzott elő oldalzsebéből, Nefftzer belépillantott az iratba s hosszasan rázta fejét.

— Nem lehet, sehogysem lehet közölnöm e cikket, még ha akarnám se, — jegyzé meg.

— De meg vagyok bizva, hogy garantirozzam önnek a tettleges hálát, veté közbe az orosz.

— Lehetetlen, lapom szabadelvű, azért olvassák annyian, azért lett 30,000 előfizetője. Ha az ön orosz cikkét kiadom, egyszerre huszezer előfizetőm pártol el. Lássa, ha akarnék is önnek szolgálni, nem tehetem.

— De kérem.

— Igen, de roppant anyagi károm.

— Megvagyok bizva ezen kár pótlásaul önnek a franczia bankra ezen százezer frankról szóló utalványt kézbesiteni.

Nefftzer fogta a drága utalványt s rögtön zsebre gyürte.

— A cikk meg fog je'enni, — mondá.

Az orosz ügynök megelégedve távozott.

Meg is jelent az orosz cikk Nefftzer lapjában, de nem volt benne köszönet, mert egy szerkesztői csillag alatt bocsánatot kért olvasóitól annak közléseért, s megjegyzé, hogy csak azért nyomatta ki, mert e szolgálatért 100,000 frankot fizettek neki.

Az olvasók jót nevettek az orosz maga ásta farkasvermén, az ügynök pedig nagyobb botrány elkerülése miatt még csak a 100,000 frankot sem követelhette vissza.

Banilla!

Kedves Miskám!

„A király házasodik" cimü uj darabodban van egy bán, annak van egy leánya, Erzsébet, a kit banillának szólitanak.

Azt kérdezik, hogy quo jure banilla ez az Erzsébet?

Kérlek és kényszeritlek, engedd meg hölgyed védőjének lehetnem. Különben is ilyes szerepre mai napság csak „bolond miskások" vállalkoznak; mig a közvélemény vastaghangú tudós vezetői nemcsak alkotmányos törvényeken, de egészen magán viszonyokon is rágicsálnak.

Én hát Banillát isten és világ szine előtt ótalmamba veszem, legitim származásunak vallom, s salon-képesnek tartom.

Istvánnak van egy leánya, az Erzsébet; de István bán, Erzsébet tehát nem lehet Istvánilla, mert akkor István meg Erzsébetilla volna; de mivel István nem Erzsébetilla, hanem Bán, azért világos, hogy Erzsébet meg Banilla.

Erre talán azt jegyzik meg, hogy ez olyan okoskodás, mint a római auguré, a ki Romulus föltámadását ilyeténképen bizonyitgatta:

„Romulus nem halt meg, hanem föltámadt. Mert vagy meghalt, de testét ki lopták a sirból, azért nem volt az ott, vagy pedig föltámadt; mivel azonban testét nem lopták el a sirból, tehát föltámadt!"

Ha tehát nem tetszik a föntebbi etymológia, szolgálok mindjárt mással, s bebizonyitom, hogy a mint a latin Jupiterből a magyar tűz, úgy származott Bánból Banilla.

Jupiter t. i. annyit tesz mint főisten, de a főisten egyszersmind isten is. Az isten latinul deus, görögül theósz, sokan azonban theüsz-nek irják. Már most a theüsz-t ha nem palócosan, hanem magyarosan ejtjük ki, lesz belőle thüsz; de a th-t t-nek s az sz-t z-nek ejtették ki a dentumogorek (döntő magyarok) s igy lett aztán Jupiterből — tűz. Különben a tűz a magyarban nem csak azon elem nevezésére szolgál, a mi mellett a malacot sütik, hanem ez egyszersmind egyik istensége is volt elemeket imádó őseinknek, olyanféle, mint a rómaiaknak Jupiter tonans-menydörgő Jupiter. De a menydörgés villámlással jár, a villám pedig nem egyéb mint tűz-elem, tehát Jupiter sem volt egyéb mint Tűz, vagy tótosan kiejtve: Tiz. — Amde tiz az egyszerű számok legmagasbika, az e világon létezők legmagasbika pedig Jupiter isten, ezekből tehát csalhatatlanul világos, hogy mind a tíz, mind a tűz, a latin Jupitertől származott, Tíz, tűz és isten tehát a magyarban egy jelentésűek.

Már most térjünk át speciális tárgyunkra.

Bán, pán tót szó, annyit tesz mint úr. Már most ha képzőt adunk a bán szóhoz: lesz belőle paninka-kisasszony, vagyis a bán leánya. Igen de az inka képző itt helytelen, mert inka indus szó, s annyit tesz, hogy főnök, a főnökök pedig tudvalevőleg férfiak, legalább a Bach-rendszer alatt egyetlen főnök se lett kisasszonyból, már pedig azt föl sem tehetjük, hogy Lajos korában, midőn Banilla szerepelt, roszabb rendszer divatozott volna a Bachénál; tehát sehogyan sem engedhető meg, hogy a bán leánya baninka, paninka legyen.

De a bán leányának még is csak kell valaminek lennie!

Vegyük már most elő a Banilla szót és elemezzük. Mit tesz bán? azt tudjuk, s igy csak az illa kérdését kell akár etymologice, akár diplomatice megoldanunk. Hozzá fogok egyszerre mind a két úton.

Illa magyar szó; gyöke ill, belőle származtak illat, illanni. A származékokból következtetve ill valami röppenés, tünés, sürgés, forgás, élénkség fogalmát fejezi ki.

Igen, de van-e a föld kerekségén valami röppenőbb, tünőbb, tündöklőbb, sürgőbb, forgóbb, élénkebb jószág a leánynál? Ezen tulajdonságok összege a leány; de ill, vagy illa is ezen tulajdonságok fogalmát fejezi ki, tehát illa és laány mindegy a magyarban. Igy Ban-illa, nem lehet más, mint bán-leány.

Különben az illa nem csak leányt, de átalán véve gyermeket (fajról: nemet) is jelent. Láthatjuk ezt a Kamarilla szóban. Kamara a törzs, s Kamarilla épen úgy szülöttje a Kamarának, mint Banilla a Bánnak.

Ezzel maradok híved

Garaboncás.

Drága találkozás.

Kinek ne lettek volna drága találkozásai, a melyekre sohajtva emlékezik vissza, mondván: oh drága találkozások?

Hanem kétségkivül senkinek se volt még oly drága találkozása, mint közelebb Anglia egyik elökelő miniszterének.

A miniszter ur vén ugyan már, hanem hiszen vén kecske is nyalja a sót, magyar közmondás, de a miniszter ur, in praxi, lefordította angolra.

Hát biz ő egy szép fiatal irlandi menyecskével találkozgatott, kinek férjétől — ugy látszik — nem tartott semmit; valószinüleg azt gondolá: hiszen angol ő is, ép ugy nem barátja az interveniónak, mint én.

Az angol férj azonban egy szép este interveniált, épen akkor, mikor a vén miniszter a szerelem drámájának legkedvesebb fölvonását játszotta.

Most az érdemek és tekintélyben megöszült miniszternek kétszázezer ezüst forintot kell fizetnie, hogy a férj házasságtörési botrányperbe ne keverje őt.

Biz e drága találkozás volt!

Mikor uj darabot irunk.

Ha az ember uj darabot ir, a véleményekre nem kell a lapok megjelenéseig várnia, meghallja ezeket mindjárt a vacsoránál, jó barátaitól. Én a mult héten, mikor darabomat adták, a vacsora mellett csak ezeket hallottam:

— Üssön meg a ménkő Miska, de hosszú a darabod; itt van ni, az étlapot már kiették, nem kapunk egyebet tojásnál; hanem tréfa nélkül, az első felvonást kihagyhattad volna, meglenne a darab a nélkül is.

— Ne hallgass rá Miska, az első felvonás legjobb, hanem a második maradhatott volna ki.... (a korcsmároshoz) kérem adjon legalább piritos kenyeret, ha már egyéb nincs.

— Mit? — a második felvonás? Miska, én mondom azt neked, hogy az szükséges; nekem a 2-ik felvonás tetszett még leginkább; hanem a 3-ik felvonás csakugyan brennolható lenne s meséjét valaki egy pár szóval elmondhatná.

— Hát mi lenne akkor a szobor jelenetből, a mi kétségkivül hatásos. Hanem a 4-ik felvonás csakugyan fölösleges, ezt hadd el Miska s meglásd: soká fennáll az a darab.

Tanulság: hogy ha mindenkinek eleget akartam volna tenni, nem kellett volna irnom egy felvonást sem, hanem benyújtani a szinháznak tiz árkus tiszta papirost. Igy is teszek én jövőre, ha ezért is adnak olyan jó nagy tantiémeket.

B. M.

Garboncásságok.

Prenumeransokat ebben a szük időben igazán csak az orosz tud szerezni. Az orosz kormány „Dziennik Powczechny" cimü lapját tudniilik az ördög se olvasta. Kiadnak egy nyiltparancsot: ötven kancsukát kap, a ki a Handaban... akarom mondani a „Dziennik"-ot nem tartja, s ime a haldokló lapnak egyszerre százezer előfizetője lesz! Oroszországban tehát verés éri azt, a ki nem tart lapot. No nálunk meg azt verte meg az isten, a ki bizonyos lapokat tart.

Kolozsváron Veres nevü fotográf levélbélyeg-alakban veszi le az emberek arcképeit; darabját tizkrajcárért, a mit aztán irataikra az eddig szokásos odanyomott név helyére rágaszthatnak. Bármennyire becsüljük Veres urat, ezen iratbélyegzés föltalálási jogát el kell tőle vitatnunk, mert nehány hirlapiró már ő előtte is gyakorolta irásai megbélyegzését.

Varula Jakab volt Pesten az első polgármester, egyéb érdeme nem volt, de azért a nemes város oda tétette szobrát a redoutépületre Nagy Lajos, Mátyás az igazságos, Hunyadi János és Zrinyi Miklós mellé. Ádám azonban e földön az első ember volt s igy ősapja minden polgármesternek, miért nem tétette hát a nemes város Ádám szobrát is Széchenyi István és József nádor mellé?

Humornak hívják latinúl a nedvességet. Ezért van hát a humoristikus lapok s a nedves helyek, azaz börtönök közt oly szoros összeköttetés, mit az is mutat, hogy Prágában megint Willemek, egy humoristikus lap szerkesztője közelebb 8 havi nehéz börtönre itéltetett.

Kóos bukuresti magyar lelkész irja, hogy Oláhországban igy temetik az embereket: az illető elhunytak fejeit a kriptákban szépen sorba rakják, többi csontjuk aztán zacskóba rakva ott lóg a fejük fölött. Nálunk még furcsábban van, mert soknak már életében is esze, s feje a zsebében van.

A legújabb statistikai adatok szerint Angliának, aztán Franciaországnak, s azután Amerikának van legnagyobb vízi ereje. Ehhez még megjegyezhetjük, hogy Bajorországnak legnagyobb sör- s Oroszországnak legnagyobb pálinka-ereje van.

Bizonyos tudós kimutatása szerint a földön 1288 millió lakos, de igen kevés igazi ember van. Beszélnek 3604 féle nyelven, mikbe a német centrálisták meg a magyar polemicusok különös nyelve nincs belé számítva. Hisznek ezer féle különböző vallást, s ezenkivül a poroszok még alkotmányukban is hisznek. A földön minden másodpercben egy-egy ember s fotografus, s Magyarországon minden negyedévben 10 új lap születik, s ugyanannyi hal meg. Az emberi élet középszámítással 33 évre, a lapoké egy-egy negyedévre terjed. Ezer egyén közül 65 nősül s csak egy házasodik, 1000 fotografus közül 999 házasodik.

Egy kimutatás szép rendben elősorolja, hogy Angliában hány nő adta magát polgári foglalkozásra, hány orvos, természettudós, csillagász, kereskedősegéd, bankár s a többi van közülük. Nálunk a nők még nem mentek annyira, azonban néhány férfi-foglalatosságra mégis rá adták magukat. Vannak például nőszerkesztőink, női kormányférfiaink (lucus a non lucendo!) a papucs trónján; női bankáraink, a kik ugyan nem a pénzt, de könnyen adott igéreteiket szívesen beváltják; női borbélyaink, a kik számos zseben eret vágnak, s végre egész női bakancsos seregünk, hajtókás, fényes laposgombú francia waffenrokkokban.

Nagy-Británniában van egy zsidótérítő-társulat, mely kiszámította, hogy egy-egy zsidó átalán 6000 ftjába kerül. A tapasztalás bizonyítja, hogy keresztyéneket, kivált ujságirókat, a mai világban olcsóbbért is meg lehet téríteni.

Úgy hallom, hogy a cigányoknak három év alatt meg kell telepedniök, hogy rendes emberek váljanak belőlök. Oh istenem, csak hadd csaljanak, lopjanak inkább a cigányok, mert ha megtelepednek, még több bajunk lesz velük: majd vajdaságot kérnek!

Irják, hogy a lengyel fölkelőknek egy magyar vezérük is van, valami báró Pelz. Ha Pelz magyar, úgy bizonyára nem lehet Pelz, hanem Bunda. Adja isten, hadd izzadjanak a muszkák Bunda hazánkfiától.

Világ-szemle.

Egy mexikói delnöt egy francia és egy a franciákhoz átszökött mexikói tiszt egyszerre akartak leemelni kocsijáról. A delnő a franciának nyújtá kezét, mialatt klárisajkai következő kemény szavakat hallatának. Foglaló és áruló közt mindig az elsőnek nyújtom kezem. A mexikói hadnagyocska rettenetes bugyogósi állapotban bámult a delnőre.

Prágában egy tanárt nem akarnak egyetemi dékánúl megerősíteni, mivel nem katholikus. Dr. Stein nagyon furcsának találja, hogy előadásokra alkalmasnak tartják, a méltóság elviselésére meg alkalmatlannak.

Swieszyukit halálra itélték a citadellában, egy hatalmas pártfogó kieszközölte megkegyelmezését; a kegyelem épen akkor érkezett, mikor a vallatásnál kiállott Berg féle polgárosítás folytán kimult.

Az angol „Herald" csupa dicső hőst lát az oroszokban; a lengyel mind gézengúz lázadó, áruló, communista előtte. Ezen lap levelezője Varsóban Berg kormányzó úr palotájában lakik s muszka granátos áll őrt ajtaja előtt.

Wilnában kezd nagyon egyhanguvá lenni az élet; mindössze 5—6 lengyelt akasztanak napjában s csak 2—300-at fognak el minden 24 órában.

Gyárfás.

Figyelmeztetés.

— No sokat kell most tölünk Miskának uj szindarabja miatt zsebre rakni, gondolja egy és más kritikus. Kedves barátaim! nem fér most az én zsebembe semmi, ugy tele van az ama nagy osztalékdíjaktól, melyeket a közönségnek darabomra való megfoghatatlan tolongásánál fogva kapok. A második előadásnál még az előcsarnokból is kiszorult a publikum, s figyelmeztetem barátaimat, hogy csak azt ne irják megint, hogy a darab tele van bolondmiskaságokkal, mert akkor istenugyse jövőre is mindig tele lesz.

Nem érdemlett és érdemlett.

A Greguss vezetése alatt álló M. S. azt irja, hogy az én uj vigjátékomon nagy zajjal tapsoltak, hanem én azt nem érdemeltem. — Greguss vigjátékán, mikor először és utolszor adták, nagyon pisszegtek, hanem az igaz, hogy ő meg ezt megérdemelte.

---

*

Napoleon is Nadár.

Mikor megindult, nagyon sok bámulója volt.

Mikor emelkedőben van, a köteleihez sokan kapaszkodnak.

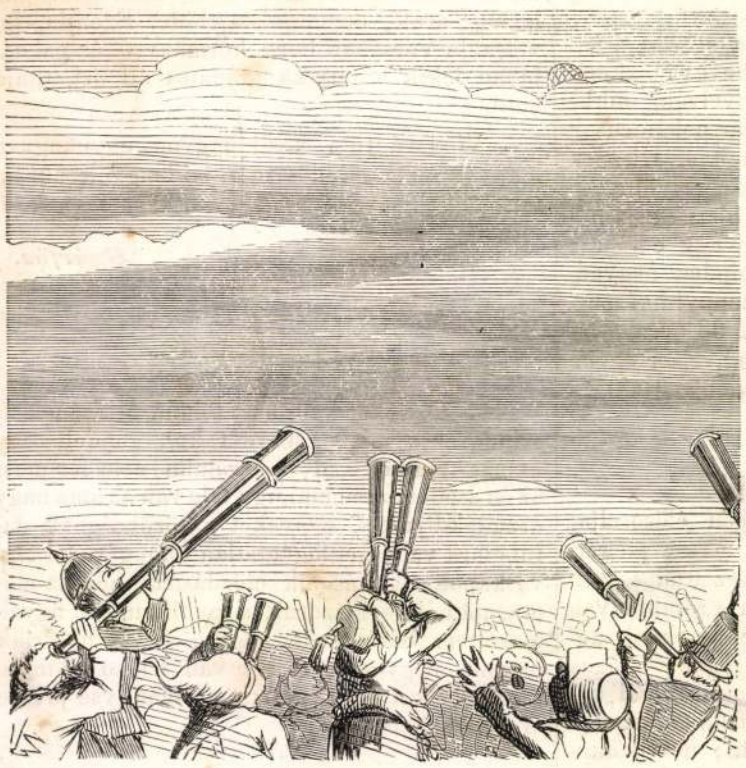

Néha rejtélyes felhők közé bujik s nem is sejthetni, hogy mit csinál.

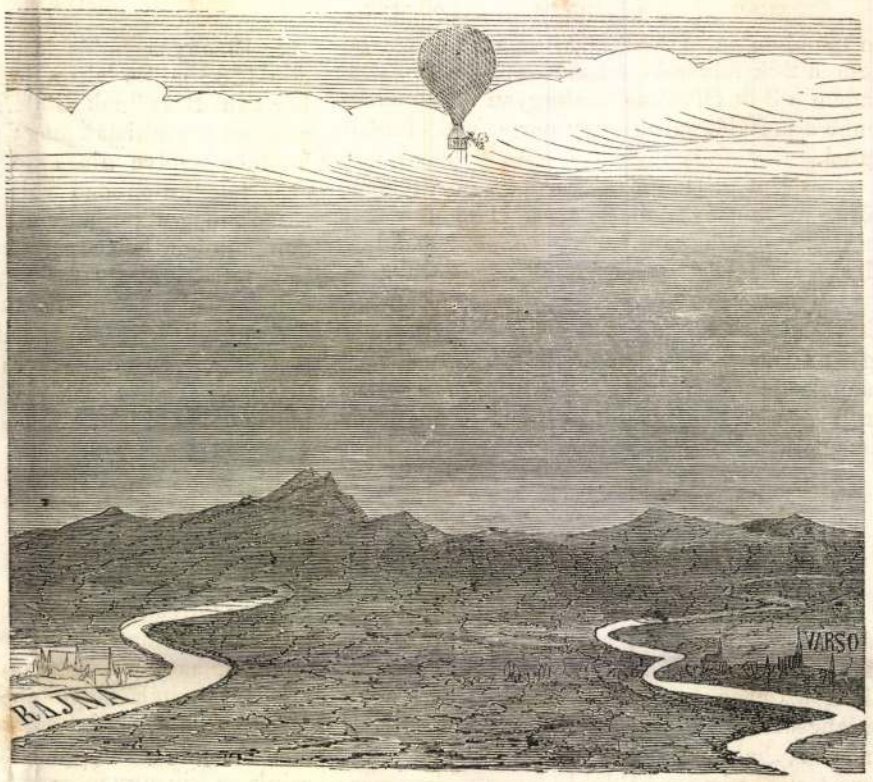

Aztán róla se lehet tudni, hogy utazván a tartományok fölött, majd véletlenül hol száll ki.

Felelősszerkesztő Szokoly Viktor. — Nyom. kiadó-tulajdonos Emich Gusztáv Magy. Akad. nyomdásznál Pesten. Rajzolja Jankó. — Metszi Rusz.

JANKÓ János (1833–1896): Kártyázó betyár.
36×39 cm, vászon. Jelzve: Jankó 854.
Az Ernst-Múzeum 46. kiállításán, 1931 április; 234. szám.

Janko János

Jankó János 2.

mint az ellenzéki eszmélést kürzdő Bolond Istók. És ez így tart 25 esztendő óta. Ez idő alatt 50,000 rajznál többet készített. Illusztrációi nem egyszer a szó valódi értelmében diktandó készülnek. A szerkesztő felkeresi őt műtermében (pár év előtt saját házában rendezett be lyet!) s az szóbeli előadás utan néhány perczczel már a vázlat ott van a papiroson.
Ez elfoglaltsága mellett genre képeinek szama szintén hosszú sor. Ezek megannyi érdekes mozzanatait tükrözik vissza a nép életének.
Legnagyobb önálló alkotása a Lakodalmi tragédia, mely a közoktatásügyi müster megbizásából a nemzeti muzeum számára készített. (leírva a nemz. muz. catalogusában) A külföldön is elismerésre talált s a legtekintéjesebb képes lapok közölték sikerült metszetekben.
Második nagyobb zábású festménye a Lóvásár. Ezen a nulató tréf élőző magyar nepet látjuk a vásár lármás zürzavarában.
E festmények arról tanúskodnak, hogy kitünő genre festő vált volna belőle, ha a család fentartás gondjai erre időt engedtek volna neki.

Ivana Tamás: Magyar művészek 1887. IV. 169-176.

u.o. repr.
Sajat arckeje, Mokány Berci, Pohrocz Ádám, Seifensteiner Salamon, Mihalna András, Bukovay, Monocles és a Lakodalmi tragédia. (valamegy tollrajz)

Jankó János (irodalom)

Gajdács Pál: Jankó János emléke. Az Ujság. 1912 márc. 28.

Tankó János

Petőfinek „Ha látom a fergeteg elejét"... cz. versére készült illusztráció (olajf.) Haán Béla békéscsabai ügyvéd tulajdona.

Jankó János

A Képzőművészeti Társulat tárlatain a következő műveivel vett részt:

1882. őszi kiáll. II. sor.: Menyegzői dráma, olajf., a Magyar Nemzeti Múzeum tulajdona.

1884. őszi kiáll.: A lókupecz és mókázók, olajf., 2500 ft.

1885. őszi kiáll.: Óbudai tájkép, olajf., 600 ft.

1885. orsz. ált. kiáll.: Czigány királya a lovát, olajf., 2500 ft.

Jankó János, festő és rajzoló; szül. 1833 november 3-án Tót-Komlóson, megh. 1896 március 29-én Budapesten.

Janko Janós

Lengyel Zsidok (Janko
sajtó után készült fa-
metszet) Haraúk s
a kulföld 1865. II.
473 l (Szöveggel)

Jankó János

lást

EKpt. 1861-2. 791-

Magyar királyi államvasutak.

T. Mühelyf

Miután keresményemnek 191..... év..

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére .....

nevü munkástársamat szóbelileg megbiztam

Kelt ....., 191..... évi

.....

tanu.

.....

tanu.

Jankó János

Pesti életképei, fára rajzolt a Vasárnapi Újságnak, címlapokat a Zengő lantok, Kárpáti Kürtök-nek a Jókai Üstökösének állandó munkatársa volt.

Irod

Kacziány Ödön: Pesti Művészélet az ötvenes és hatvanas években. Művészet. 1910. 13. l.

Jankó János

irodalom és művészet.

+ (*Jeles fiatal festészünk Jankó*), ki lapunknak is rendes munkatársa, felhivást kapott a londoni képes ujságtól, hogy számára magyar népéleti vázlatokat küldjön. Minden rajzért 10 font sterlinget (mintegy 100 ftot) ajánltak neki.

Vas. Ujs. 1862. 393. l.

XXV.

NHELY

mplom

11-ik szám. Kilenczedik évi folyam.

Vasárnapi Ujság.

Pest, márczius 16-án 1862.

A Vasárnapi Ujság hetenkint egyszer nagy negyedrétben 1½ iven jelenik meg. **Előfizetési dij** Buda-Pesten **házhoz küldve** vagy **postai uton** külön a **Vasárnapi Ujságra** félévre **3 ft.**, a **Politikai Ujdonságokkal** együtt **5 ft. ujpénzben.** — Az előfizetési dij a Vasárnapi Ujság kiadó-hivatalához (Pest, egyetem-utcza 4. szám) bérmentve utasitandó. (Szerkesztőségi szállás : magyar-utcza 1. szám.)

Jámbor Pál.

Az 1861-i országgyülésen, a képviselőház tagjainak sorában, az aránylag kevés számu egyházi férfiak között egy fiatal pap vonta magára a figyelmet, kinek szelid, nyugott arczvonásai, ha költői kedélyt gyanittatának is, de nem tükrözék vissza azon nehéz küzdelmeket s lelki harczokat. melyek e férfiu eddigi élettörténetének nagyobb részét képezik. Jámbor Pálról szólunk, kinek költői álneve, *Hiador*, két évtized óta ismeretes a hazában.

Jámbor Pál 1821. januárban született Pakson, a Duna partján épitett barátságos városban. A gymnasialis iskolákat Kalocsán kezdé s Váczon végezé; az utóbbi helyen legtöbbet köszönhetett a pesti kegyesrendi gymnasium mostani igazgatója, akkor váczi tanár, Nagy Márton ur atyai, gondos vezetésének. Váczról ismét Kalocsára ment vissza, hogy az ottani seminariumba lépjen s itt végezte a hittani pályát. Ez időben alapitott itt rokonérzelmü tanulótársai között egy „magyar iskolát," melynek czélja kizárólag magyar stylbeli tanulmányok, gyakorlatok valának, s melynek Jámbor Pál előbb jegyzője, utóbb elnöke is lett. Ez iskola nagy befolyással volt későbbi irodalmi pályájára, melyre már ekkor készült, irva költeményeket s a „magyar iskola" számára egy kis magyar nyelvtant.

A seminariumból kilépése után nem sokára, rendes lelkészi állomáson találjuk a Tisza partján épült népes Ó-Becsén, élve komoly hivatásának s egész ifjui hevével mivelve az irodalom kertjét is. Itt születtek legtöbb költői müvei. Első költeményét anyja halálára irta, (megjelent Garay „Regélő"-jében), s mintha élete folyásának, lelke hangulatának e szomoru esemény adott volna irányt, az első költemény buskomoly hangja lett tulnyomó minden későbbi müveiben.

Hozzájött egy másik nagy csapás. Bekövetkeztek az 1848—49. évek, melyek Jámbor Pálra nézve ugy végződtek, hogy ő is kénytelen volt, annyi másokkal együtt, vándorsarut ölteni. Mig itthonn csak egy anyát, most a távol külföldön két anyát kelle siratnia. Érző szivét, fogékony kedélyét gyötrő kinokkal emészté a honvágy Párisban, hol teljes nyolcz évet töltött teljes elhagyottságban, remeteségben. Hogy élelmét megkereshesse, előbb tökéletesen meg kelle tanulnia a franczia nyelvet, hogy az ottani óriási irodalom roppant számu munkásai között foglalhasson el egy szerény helyet, küzdés és tengődés között.

1859-ben végre visszatérvén a hazába, egyházi főnökeinek gondossága utján szerény segédlelkészi állomást nyert Hegyesen s ezen állomásán érte azon megtisztelő bizalom, hogy az 1861-i országgyülésre a bácsmegyei kulai kerület őt választá meg képviselőjének. Tudva van, hogy e hongyülésen Jámbor Pál az alkotmány védői között határozottan kiállotta a próbát. Nem sokára az országgyülés befejezte után uj kitüntetés érte : a szabadkai gymnasiumnak igazgatóra volt szüksége s e diszes és fontos állomásra ő lőn kiszemelve. S azóta e téren folytatja, megujult erővel, fáradni nem tudó munkásságát.

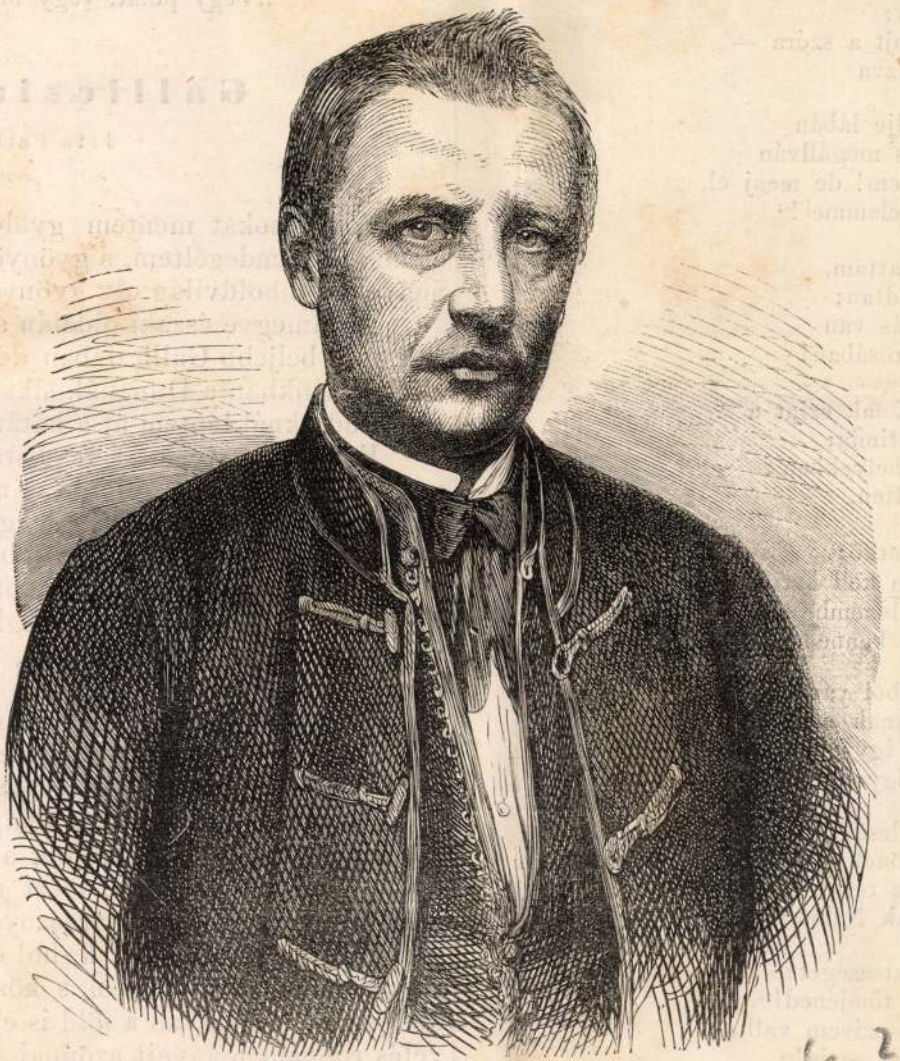

JÁMBOR PÁL.

Végül még nehány szót irodalmi müködéséről. Jámbor Páltól már több kisebb költeményt olvasott a közönség, elszórva a hazai lapokban, midőn „*Szádvár*" czimü regéje, melynek tárgya Vata lázadása, mint első önálló müve jelent meg Pesten. Utána jött Tiedge német költő egykor hires „*Uraniá*"-ja, melyet Katona Antal közremüködése mellett forditott le. *Hiador* álnevét leginkább tette ismeretessé az „*Emléklapok egy főrangu hölgyhöz*" czimü versfüzére, mely, valamint a „*Hattyudalok*", a „Honderü" nevü divatlapban jelent meg először 1846. táján. Ezt követek: „*Hangok az emberiséghez*" — „*Örült tárczája*" — „*Kis Ká*

roly" tört. dráma és a „*Törvénytelen vér*" (Corvin János) szintén történeti dráma, mely utóbbit először Becskereken adták, később Székesfehérvárott s más helyeken; legközelebb Szabadkán is ujra szinre került. Mióta ismét itthon van, egyes költeményeken kivül kiadta érdekes „*Párisi emlékeit,*" és ugy tudjuk, hogy sajtó alatt van egy kötet költeménye s egy kötet *egyházi beszédei.*

Mig Párisban tartózkodott, több ottani lapban jelentek meg tőle egyes költői dolgozatok, franczia nyelven. Többi között a 150,000 példányban megjelenő „Journal pour tous" czimü lapban közölte Jókainak egy pár elbeszélését forditásban. A „Párisi mohikánok" czimü regény, valamint több franczia szinmű forditásában, melyek most Pesten sikerrel adatnak, szintén részt vett Párisban tartózkodása alatt. Petőfink jeles franczia életirója és forditója, Chassin tolla alá szintén Jámbor Pál tolmácslá a költő élményeit és költészete szépségeit.

Sőt eredeti franczia munkássága azon, idegennek oly nehezen elérhető pontig jutott, hogy *Durivage* álnév alatt egy kötet *franczia költemény* s egy *kötet regény* („*Les artistes*" — *A művészek*) is jelent meg tőle Párisban – legalább egy csepp a nagy oceánba — melyet ki venne észre!

Jámbor Pál legszebb emlékei közé tartoznak a párisi irói körökben töltött órái, az ott nyert buzditások, gyámolitások s a részvétteljes, áldozatra kész barátság számos jelei. Most is hat levelet őriz birtokában, melyeket, mint a szives részvét élő tanujeleit, a francziák legnépszerübb költőjétől, a kedélyes, öreg Berangertől kapott életének végső éveiben. Meghatóak voltak reá, az idegenre, elhagyottra e nemes nyilatkozatok, de azért mégis — mint maga irja valahol — a hányszor nem irigylé a felhőt, mely kelet felé uszott! — hányszor nem zokogá ama neveket, melyek, minden birtokául, a multból megmaradtak! S midőn minden elsötétült künn és honn: egy belső szózat mindig azt mondá: „*küzdj és remélj!*"

Héber legenda.

Szánt a zsidó Hebron vidékén,
Sok éfát és kórust remélvén
A magból, mit földjébe elvet,
Termő idő kérése mellett.

De im, egyszerre, munka közben
Ekéje a sorból kizökken;
És ökre bőg, — nem hajt a szóra —
Az ösztön ellen rugdalózva.

A szántó felnéz, — földje lábán
Arab vándor megy át, s megállván
Kiállt: ‚salem!' — „salem! de menj el,
Ökröm vagyon nagy félelemmel!"

‚Hibázol! félte nincs miattam,
Más okra bőg olyan riadtan;
Nem érzed-e? földindulás van
S romlás Sion szent városában!

Reng a templom, hull a fal, szint a
Szépen irott, gyalult sittimfa;
A frigyládánál s szent helyekben:
A főpap jár némán, ijedten.

Ki lesz forditva a szegletkő;
Más vettetik meg s nem kell kettő!
Az égből tűz szállt Betlehembe . . .
A Menachem születve benne!'

„Szólj: mily nemzetségből van adva?"
‚Szüztől lett Ő s Dávidnak magva!'
„A prófétáktól mondva igy volt,
Jött megtörni a régi kígyót!"

‚Ő csillagát látták a bölcsek,
S napkeletről vezérve lőnek;'
„Én is vágyom a helyre térni,
Hogy imádván szolgáljak Néki!"

‚S mikép tennél ott tisztességet?
Nincs aranyad, mirhád, tömjéned!"
„De van több, melylyel szivem vallja:
Hiszek benned, Dávidnak sarja!"

‚Hallod: a tulkok bőgnek ismét,
Maradj, — jobb lesz, hogy Őt nem ismérd!
Mert láttatván a születésnél:
A poroszlók kezébe esnél!

Van nagy kiáltás, és nagy jajszó,
Szülők ajkán Rámába hangzó;
Vértől áradt a Kidron árka,
Haragszik Herodes Tetrárka!'

„Mi hátratérit, semmi nincsen,
Vallom nevét kinban, bilincsben!"
‚De nem látnád, kit látni vágyol:
Üres immár a szin, a jászol!

A szűznek, — intetvén jel által, —
Futása lőn titkon fiával,
Egyiptom- avagy Sziriába . . .
Mit tészsz most, mely nem lesz hiába?'

„Bár nem vagyok mester, Rabbóni,
S én szájam nem tud bölcsen szólni,
Nincs tevenyájam, sok öszvérem,
Atyámnak nem Judát ösmérem:

De mit mondék, hivén megállom!
És széllyel járván a világon,
A Ur vezérl és küld tanácsot:
Hol keressem, kit elbocsátott?

S a kisded bárhol rejteték el:
Hozzájutok hitem jelével,
Ez bár csekély: mondja nyilván azt,
Hogy Tőle ég, föld el nem választ!"

És a zsidó Hebron határán
Nem szánt, kórust, éfát se várván;
Ökrét eladja, és a pénzen:
Gyermek-pólának gyolcsot vészen.

Megy s jár mindkét Libánuson tul,
S ott, hol a tenger habja zajdul;
Megáll Egyiptom-, Sziriában
A városoknak kapujában.

S hiván a szoptatós anyákat:
Nagy szóval árul és ajánlgat . . . .
És sugva csendesen sohajtja:
„Végy pólát, végy Menachem anyja!" *Tompa Mihály.*

Galliczia és népe.

Irta Petheő Dénes.

(Folytatás)

Eddig sokat mentem gyalog, s gyakran esett, hogy egész éjeken át mendegéltem, s gyönyörködtem a nagy hegycsucsokban, melyeken a holdvilág oly gyönyörüen villámlott.

Árvamegye északi oldalán a hegyek már észrevehetőleg fogynak, mig beljebb Gallicziában dombokba s a Visztula környékén, mint hazánkban a Dunánál, sikságba vesznek.

Podolknál léptem át a határt.

E valóban természetes határ nem csak két különböző országot, de két merőben különböző népet is választ el. Az árvamegyei tót rokona ugyan a galliczai lengyelnek, de itt nincs azon fokozatos átmenet a más ország szokásaiba és nyelvébe, mint egyéb határszéleken, mert a mint a határdomb mellett elhaladtunk, a különbség minden tekintetben oly meglepő, miszerint ha bekötött szemmel vezetnék is át az embert, azonnal észrevenné, hogy idegen országba jutott.

A hegyek oldalában gyéren fekvő falvak azonnal elárulják, hogy szegény, elhagyott nép hazájába léptünk. Gerendákból összevert, alulról egész fel végig fazsindelylyel kirakott, s igy csupa tetőből álló igénytelen kis templomocskák többnyire emelkedett helyeken állanak, s mellettök a paplak, mely nagyobbára a környék épitészeti remeke, mert nem egy, hanem két szobája van, ablakai nagyobbak egy arasznyinál, s nem ritkán kéménynyel is van ellátva. A többi házak, hol egy-egy puskalövésnyire, hol még távolabb esnek egymástól, s közben kertek, szántóföldek vannak, melyek — bár ugyan a föld is elég ösztövér — a galliczai földmivelés roppant hiányait azonnal szemeink elé tüntetik.

2-ik szám. Kilenczedik évi folyam.

Vasárnapi Ujság.

Pest, január 12-én 1862.

A Vasárnapi Ujság hetenkint egyszer nagy negyedrétben 1½ iven jelenik meg. **Előfizetési dij** Buda-Pesten **házhoz küldve** vagy **postai uton** külön a **Vasárnapi Ujságra** félévre **3 ft.**, a **Politikai Ujdonságokkal** együtt **5 ft. ujpénzben.** — Az előfizetési dij a Vasárnapi Ujság kiadó-hivatalához (Pest, egyetem-utcza 4. szám) bérmentve utasitandó. (Szerkesztőségi szállás : magyar-utcza 1. szám.)

Ifj. Bartal György.

Az alkotmányos életnek tizenkét évig tartott szünete után végre bekövetkezvén, mult télen, a megyei közgyülések, majd az országgyülési választások korszaka : találkoztak itt-ott olyan kicsinyhitüek, kik visszagondolván az előbbi országgyülések parlamentáris müveltségü férfiaira, hatalmas szónokaira, aggódva csóválták fejöket, a feletti tünödésökben : hogy miután a régiek részint kihaltak, részint kiköltöztek hazánkból, többen pedig egészen visszavonultak a közélet szinpadáról : vajjon honnan kerülnek elő a magyar törvényhozás régi tekintélyének, parlamentáris jó hirének megfelelő szónokok?

És ime, a magyar törvényhozás 1861-ben beállott uj szakában hosszu szünetelés után, a mily örömmel, szintoly meglepetéssel győződénk meg arról : hogy a magyar törvényhozótest sorai között ott áll még rendületlenül számos erős tölgy, s a kidöltek, vagy eltávolitottak helyett oly gyönyörü sugár fiatalok törnek magasra, kik nem csak a legszebb reményekkel kecsegtetnek jövőre nézve, de a jelenben is lelki élvezettel töltik el a jellemben, tudományban erős hazafiak felett gyönyörködni tudó honpolgár szivét.

Ugy hiszszük, hogy nem sértjük önérzetét az 1861-i országgyülés azon derék tagjának, kinek arczképét itt közöljük, — ha nemzeti törvényhozásunk tisztázott erdejében öt is ezen kiváló ujabb sarjadék közé sorozzuk.

Ifj. Bartal György, a nagyhirü történettudós és publicista id. Bartal Györgynek *) fia, született 1820-dik évi sept. 22-én, Pozsonymegyében. Tanulmányait a bécsi Therezianumban végezvén, 1842-ben, s igy 22 éves korában lépett közpályára Tolnamegyében, mint tiszteletbeli aljegyző, s ezen minőségben rövid idő alatt annyira kitünteté mind éles eszét, mind alapos készültségét, hogy a következő tisztujitás alkalmakor főjegyzővé választatott meg, s mint ilyen a közigazgatásban, törvénykezésben, de különösen az urbéri ügyek rendezésében tevékeny részt vett.

Hazafias érzületének s publicistikai törekvésének jellemzésére elég azt felemlitenünk, hogy állhatatosan Bezerédj István oldala mellett küzdvén, az akkoriban oly népszerütlen, de mégis sok helyütt fölülkerekedett adminisztratori rendszer által elnyomott minoritás tagja volt.

Bekövetkezvén az 1848-iki események, Tolnamegye pinczehelyi választó kerülete az ifju, de már megyeszerte kedvezőleg ismert Bartal Györgyöt választotta meg országgyülési képviselőjeül, mely országgyülésnek minden phasisában buzgó részt vett : Pesten, Debreczenben és Szegeden, s Szemere Bertalan miniszteriumában a pénzügyi osztály főnökségét vállalta el.

Ifj. BARTAL GYÖRGY.

A világosi katastropha után ő is azon számosak sorsában részesült, kik egyéni szabadságukat elvesztették; két hónapig fogságban várta sorsának eldölését, mely azonban reá nézve kedvezőbb volt, mint sok más, vele közös sorsu barátjára nézve. — Bartal két havi fogság után szabad lábra bocsáttatott, s teljes visszavonultságban élt tolnamegyei birtokában, szellemdus neje Perczel Mór testvérének oldala mellett, kivel 1852-ben lépett házasságra Faddon, egész az okt. 20-ki kormányváltozás szakáig.

Ekkor ismét előlépett, tevékeny részt vett Tolnamegye megalakitásában, s tisztválasztáskor nagy szótöbbséggel megválasztatott első alispánná, majd előbbi választó-kerületében országgyülési képviselővé.

És ezen országgyülésen az egész felirati szónoklati harcz folytán, a sok jeles szónok közül alig lepte meg a képviselő-házat, s hallgató közönséget nagyobb mértékben valaki az ifjabb honatyák közül, mint Bartal, mind remekül kidolgozott, mind kitünő szónoki erővel előadott beszédével, melyről egy képviselő kedvderitőleg jegyzé meg, hogy a szónokot egész előadása

*) Arczképét s életrajzát l. V. U. 1858. 34. szám.

Jankó fa rajza után készült fa.

alatt mindig a határozati párthoz számitá, s csak végszavazata vette öt ki ezen ámulatából.

Bartal György tehetsége s publicistai készültsége, valamint tiszta hazafiui érzülete elég biztositék arra, hogy neki közéletünk jövöjében még kitünö szerepet jósoljunk.

Hadi fogoly voltam.

Hadi fogoly voltam
Vérengző táborban,
Társam főbe lőve
Hevert már a porban.

Én is letérdeltem
Egy ur parancsára;
Nyolcz fegyveres legény
Hátam mögé álla.

Nyolcz fegyveres legény
Czélba vette fejem;
Hej, de a vezérszó
Igy hangzék : kegyelem!

„Kegyelem, kegyelem,
Megérdemli szegény!“ —
S fölemelt a földről
Nyolcz fegyveres legény.

Oh, mily szépen fénylett
Most e világ nekem,
Oh, és milyen édes
Volt a lélekzetem.

De e világ még se
Fénylett ám oly szépen,
Mint az, mely ott rejlik
A rózsám szemében.

És lélekzetem se
Esett oly édesen,
Mint mikor te csókolsz,
Én szép szerelmesem.

Rab István.

Szolnok védelme. (1552.)

(Történeti beszély.)

P. SZATHMÁRY KÁROLYTÓL.

(Folytatás)

II.

A török beváltá fenyegetéseit.

Aug 24 én megjelent a budai basa 20,000 emberével s betölté a vár háromszögének azon oldalát, mely felöl a szárazi eröditmények voltak.

Egy felszólitás, mely a vár feladása végett *Nyáryhoz* intéztetett s a szokásos egetérö igéretekkel volt telve, a parancsnok és vitézek részéröl egyaránt a legnagyobb megvetéssel visszautaltatott.

Még nem jött el a pillanat, mely a zsoldosok bátorságát próbára tegye. Nyáry játszva intézte a védletet; e megtámadás s a nyolcznapi szünetnélküli ágyuzás, mely azonban vagy a tüzérek ügyetlensége, vagy a távolság miatt keveset ártott, csak nevelte a a harczi kedvet s a védök bátorságát.

September 2-ika délután volt. A délibáb tündéri játékot üzött a messze sikon, megaranyozva egy-egy magán álló kutágas hosszu gémjét s habzó tenger ezüstjét olvasztva a nyugati láthatárra, melyböl távol városok tornyai tündököltek ki, mintha a roppant vizözön azokat hol elboritná, hol ujra visszavonulna medrébe.

Az ágyuk az egész napi tüzeléstöl s a nap égetö sugáritól be voltak fülve s várban és váron kivül azon lankadt nyugalom uralkodott, mely a nyári várostromokat annyira jellemzi.

A vár népe pihent; még az örök is a falak rovátkainak árnyát keresték föl.

De *Nyáry*, hadnagya kiséretében a legkülsö sánczok állomásait látogatá. Sasszeme meglátta a legkisebb csorbát s intézkedett a legparányibb hiányról.

A legkülsö bástyafokon végre megállott s szemeit az elötte elterülö ozman táboron s az azon tul váltakozó gyönyörü természeti játékon legelteté.

— Istenem! Mily szép s mégis mily szerencsétlen haza! E gyönyörü termékeny sikság, mely egy fél világrésznek adhatna élelmet, most nemzetünk pártokra szakadása miatt miveletlenül hever; sima legelöjét buta pogányok paripái vágják fel s szent göröngyeit, ugy lehet, nem sokára saját vérünk fogja kövériteni!

— Bátyám talán igenis sötét szinben látja az ország állását; a derék *Losonczy* halála, Lippa, Salgó eleste, igaz, mély sebek, de mégsem olyanok, hogy egy kis akarattal behegeszteni ne lehessen.

— De hol ez az akarat öcsém? Mig Zápolya maga élt, csak reméltünk. Ö erös lelkü ember és tapasztalt katona volt, kinek kezéböl a török nem sokat csikart volna ki, de mit csináljunk e gyenge gyermekkel, vagy azzal a szerencsétlen aszonynyal, ki mint mondják, ujra Erdélybe vágyik? Aztán nálunk sem megy rendén semmi. A várak, egy párt kivéve, idegen kezekre adatnak, kik az ellenségnek már hirére megszaladnak. Magad tudod, mi keveset remélhetünk Castaldótól s mily gyalázatosan futott el a gyáva *Aldana Bernát.*

— Annyival szebb feladat jutott a magyar vezéreknek. Megmutatni a világnak; meggyözni a királyt : hogy különbség van a *hazafi* és *zsoldos* között. Én azt hiszem, Ali szégyennel fog elvonulni *Szolnok* alól s a király majd belátja, melyik félen az igazság.

— Ha a töröknek nem jut eszébe, hogy több erőt küldjön *Szolnok* alá, ez, mely alatta áll, soha be nem veszi De tartok töle, hogy útját a nagyvezir is erre veszi. Tudhatod, mennyire fáj a foga *Szolnokra* és *Egerre* . . . Ha örségem ötszáz fö igaz hazafiból állana, még akkor is nyugodtan hajtanám le fejemet az éjszakai nyugalomra; irigylem Dobó sorsát, ki azokat vonhatá Eger falai közé, kiket e drága földhöz öseik hajléka és atyáik sirja köt.

— Ez ideig vallon és olasz katonáinkra kevés panaszunk lehet. Tiszteik is a legnagyobb készséggel teljesitik kötelességeiket.

— Mondom, hogy ez ostrom ellen nem is féltem a várat. Az olasz tisztekben még a legroszabb esetben is inkább megbizom, de a vallonok között csak az egy *Enzingerben* vetem minden reményemet, kit ugy látszik, személyes ragaszkodás köt hozzám s kit az ügy szentsége teljesen áthatott.

Pekry arcza elsötétült.

— Ali ostromán tul vagyunk öcsém. Ugy látszik maga is belátja ezt, mert kisérletei mindinkább gyöngülnek . . . Én azon pillanattól félek, midön majd *Achmet* iszonyu serge megérkezik.

— *Szolnok*, igaz, a Tiszavidék kulcsa, de nem hiszem, hogy *Castaldó* még annyi dolgot se adjon a nagyvezirnek, hogy az egész erejét ide fordithassa.

— Te nem ismered ez urakat. Ha valamelyik spanyol vagy olasz bajtársuk volna itt, még akkor csak tennének kisérletet a felszabaditásra; — de igy, — én csak saját erömtöl várok.

Nyáry elmerengett s a távolba függeszté tekintetét, hol a nap épen nyugovóra szállott.

Egyszerre megragadta hadnagya karját s meglepetve kiáltá :

— Tekints oda! Mit látsz ott? . . .

Pekry szemei fölé tartá jobbját s feszült tekintettel kémelt a távolba.

A délibábnak ezüst habokkal rengö tengerében megszámlálhatatlan feketés pont tünt föl, mintha usznék, vagy a fölszinre akarna fölvergödni. Nem sokára magasb magasb állást foglaltak el e setét pontok a láthatáron s a gyakorlott szem már kiveheti a fennhordott lófarkakat s a csillogó félholdat, mely azok tetején ragyog.

Egy iszonyu „Allah“ orditás, mely a vár alatti ostromlók ajkáról kelt, tudatja, hogy a közeledöket a vár alatti táborban is észrevették.

Nem sokára megelevenedni látszott a föld, s mintha minden vakandturásból egy-egy fegyveres kelt volna ki, oly roppant tért foglalt el az egyesülö nagyvezir tábora, rögtön felütött sátrai ágyui és társzekereivel egy négyszög mérföldnyinél nagyobb tért foglalva el, s trombitái, dobjai s más hadi zeneszereivel eget hasogató zajt ütve.

— No öcsém — mond nyugott hidegen Nyáry — most siessünk embereinkhez. Egy ily roppant tábor elsö látása nem kis hatást gyakorol a tapasztalatlan katonára. Doboltasd öket a vár terére; szólnom kell hozzájok.

Nyáry nem sokára az örség elött állott. Megesküdött, hogy ö ugyan a várat utolsó pillanatig egymaga is védi; s ha a szultán minden harczosát e sánczok alá hozza, még akkor sem hódol meg neki soha.

3-ik szám. Kilenczedik évi folyam.

Vasárnapi Ujság.

Pest, január 19-én 1862.

A Vasárnapi Ujság hetenkint egyszer nagy negyedrétben 1½ iven jelenik meg. **Előfizetési dij** Buda-Pesten **házhoz küldve** vagy **postai uton** külön a **Vasárnapi Ujságra félévre 3 ft., a Politikai Ujdonságokkal** együtt **5 ft. ujpénzben.** — Az előfizetési dij a Vasárnapi Ujság kiadó-hivatalához (Pest, egyetem-utcza 4. szám) bérmentve utasitandó. (Szerkesztőségi szállás : magyar-utcza 1. szám.)

Báró Wenckheim Béla.

Próbált hüségü hazafi.
Nemesszivü emberbarát.
Okos gazda.
Kitünő sportsman.

Mint az „Országgyülési fényképek" irója mondja : tökéletes gentleman, magyar kiadásban.

Született 1811-dik évi február 16-án.

Tanulmányait Pesten végezte, kitünő sikerrel.

Tizenhat éves korában elvégezte a jogot, tizenhetedikben patvarista, tizennyolczadikban juratus volt, s 19-dik évében már ügyvédi diplomával kezében hagyta el a fővárost. A közrendi ifjuságtól nemcsak soha el nem vonult, söt azok és a nép közt töltötte legszivesebben üres idejét. Ezért mind a kettőnek kedvencze volt mindig.

Mint jogász, édes atyjának b. Wenckheim Józsefnek aradi főispáni székébe iktatása alkalmával, mint patvarista, gróf Zichy Ferencz kir. biztos bevonulásánál, a bánderisták közt tünt ki; az 1830-diki országgyülésen, az ifjuságnak volt központja és vezére. Ez időből egy jellemző ténye maradt emlékezetben. Az ifju báró több fiatal barátjával, az akkoriban hires Lóczi-banda zenéje mellett mulatott, s inditványára az egész társaság fölkerekedett, a Pozsonyban jelen volt orosz nagykövet *Taticseff* ablaka alatt éji zenét adni. A követnél épen estély és fényes társaság lévén, az egész vendégsereg a fölnyitott ablakoknál gyönyörködött, a talp alá huzott csárdásokban, mig végre a vendégek megbizásából, gróf Dessewffy Aurél lemenvén a tisztelgő fiatalsághoz, felkérte tőlök a zenét egy tánczra, mit azok lovagias készséggel meg is engedtek. Azonban az egy tánczból, magyar szokás szerint, három söt több is lett.

A fölajánlott szivességgel való gyöngédtelen visszaélés, s az adott szónak lovagiatlan meg nem tartása, annyira fölháborták az ifju bárót, hogy kiválva a megvárakoztatott ifjuság közöl, a lépcsökön fel, egyenesen a követ mulató teremének tartott, s ott a banda elé állva parancsolta annak, hogy kövesse. De a zenészek a két félnek való engedelmesség közt habozni látszván, a báró elvette a primás kezéből a hegedüt, s előre menve önkéntelenül vonult utána a banda is. A jogaiba ekként reponált ifjuság pedig, rövid idei mulatás után, önként ismét visszaküldé Lóczi-ákat az utánok vágyó főrendü társaságnak. Más nap a fiatal báró lovagiasságával és bátorságával foglalkozott az egész Pozsony.

Az országgyülésről haza térve, az alig husz éves ifju, a közhivatali pályán keresett tért tevékenységének. 1831. évi oktober 26 án Békésmegye *aljegyzője* lett, s ő, ki az országgyülésen a „diktaturára" ép oly hüségesen eljárt, mint akármelyik szegény legény juratus, hogy a jegyzői széken sem összetett kézzel ült, tanusitják a megyegyülések és sedriák ez időről szóló protokollumai. 1832. évi oktober 25-én *táblabiróvá* neveztetett ki a huszonegy éves ifju, s a közügyekben e minőségben vett részt egész 1837. april 17-kéig, a midőn Simay Kajetán és Vidovich Ferenczczel a másod alispánságra kandidáltatván, vetélytársai fölött ötszörös többséggel, nagy lelkesültség közt *alispánná választatott*, s mint ilyen, a fenyitő törvényszékeken elnökölt két éven át; annyi erélyt, törvénytudományt és bölcseséget fejtve ki, hogy midőn az 1839-ik évi követválasztás elkövetkezett, senkisem gondolt másra, mint a közszeretet és átalános becsülésben álló ifju alispánra, a mint hogy a választási napon, határt nem ismerő lelkesedés között egyhangulag Békésmegye *országgyülési követévé* ki is kiáltatott.

Mit tett ez országgyülésen? tanusitják annak naplói; mily nemes hévvel s elszánt bátorsággal lépett föl az eltapodott jogok mellett a jogtapodók ellen? bizonyitja, hogy egyebet mellőzzünk, azon kitünő jeles beszéde, melyet gróf *Ráday Gedeon* ügyében tartott, s melyet a „Politikai szónoklattan" kiadója, a magyar szónoklat re-

BÁRÓ WENCKHEIM BÉLA.

mekei gyanánt fölmutatott beszédek sorába vett fel. A hol a nemzet sérelmeit kellett velőt rázó és szivre ható szavakkal tolmácsolni, — a hol a haza megtámadott szabadsága, a nemzet jogai mellett kelle bátor védő szót emelni, — a hol a hon testén ejtett sebeket kellett higgadt észszel, bölcs belátással, orvosolni, gyógyitani : *báró Wenckheim Bélát mindig az első sorban látjuk.* Az ország házában, a megye teremében, a szalonokban, mindenütt a nemes lelkü és tiszta érzelmü hazafit, mindenütt a jószivü emberbarátot, az áldozatra kész philanthropot látjuk benne.

Csuda-e, ha e tulajdonok mellett, nemcsak megyéjének, ha nem az egész országnak tisztelete karolta körül, s nemcsak megyéje, hanem az egész haza függesztette reá szeretettel és büszkeséggel szemeit.

Még ma is él egy őszbe borult táblabiró, ki mint országgyülési követ, nem egyszer mondta el Pozsonyban, hogy csak két *indigenát* becsül : a dohányt és báró Wenckheim Bélát.

Valóban, alig hinné az ember, hogy e nemes növény, alig hetven éve, hogy Magyarország földébe átültettetett! Az 1791. évi országgyülés 73-ik törvényczikke adott indigenatust a Wenckheim báróknak, kik még akkor annyira idegenek voltak e hazában, hogy honositásuk csak ezer arany lefizetése mellett lön megengedve. (Lásd a felhozott t.-cz. 4. §-át.)

A büntető törvények körében, az alispáni székben szerzett gyakorlati ismereteit érvényesitni, szép tért nyitott előtte az 1840-diki országgyülés, hol azon büntető és javitó rendszer kidolgozására kiküldött *országos választmány tagjává neveztetett* ki, melyben az ország első rendü capacitásai, Deák, Pázmándy, Pulszky, Bezerédy, Palóczy, Zsedényi, Klauzál, Beöthy stb. vettek részt.

1842-ben, a gróf *Teleki* Józseffel főispáni beiktatására Békésmegyébe utazott gróf *Károlyi György* elé lovagló fényes banderium vezére volt, s ő nyujtotta át neki azon diszzászlót, melyet az uj főispánnak, bizodalmuk, szeretetük zálogául, a megye előkelő hölgyei készitettek, s melyért viszonzásul, a főispán lelkes neje, a magas érzelmeiről és mély hazaszeretetéről ismert *Zichy Karolina* grófnő, sajátkezüleg himezett egy ma is meglevő drága lobogót, a megye számára.

A méltánylás, melyben felülről részesült, nem volt kevesebb, mint a szeretet, mely a nép részéről átkarolta. 1848-ban Békésmegye *főispáni* székébe emeltetett, s István főherczegnek, *Magyar ország nádorának főudvarmesterévé* neveztetett ki.

Ez időszakról ne szóljunk most . . . . . .

1849-ben külföldre menekült.

Megkegyelmeztetése után visszatérvén a hazába, hol minden más tér a társadalmin kivül el volt előtte zárva, a dicsőült *Széchenyi* egyesületi eszméit karolta föl, azon melegséggel és erélylyel, melyet máskor a közügyekben tanusitott, s a *pesti nemzeti kaszinó*, a *lóverseny*, a *csákói vadászegylet*, nagy részben az ő buzgóságának köszönhetik azon lendületet és élénkséget, melynek az utóbbi időben örvendettek. Ezektől fenmaradt idejét gazdálkodásának szentelte, s az octoberi napokat megelőzőleg, élénk részt vett a *Trefort* Ágoston által meginditott *békésmegyei gazdasági egyesület* létrehozásában is, melynek most mindketten választott elnökei.

Egy év előtt ismét *Békésmegye főispánjává* neveztetett ki, és ő, hazafiui érzettel és önmegtagadással, hódolt e terhes megbizásnak, mert azon hitben élt, hogy ekként „megnyilt a lehetőség, alkalom, ut és mód, hogy békés átalakulás utján a magyar ügyeket a törvényes kerékvágásba, önmagunk által, idegen befolyás nélkül alkotmányos formák, s törvényeinkben sarkaló intézményeink nyomán, ismét visszahelyezhetjük.“ Türelmet és mérsékletet, önmegtagadást és ildomosságot hirdetett annálfogva első szavában is, a visszafoglalt főispáni székből, de ugyanakkor határozott hüséget kivánt az elvekhez.

Megyéjét leghamarább szervezte.

Kicsiny dolog, de mégis nagyon jellemzi, hogy midőn a deczember 11-dikén tartott tisztválasztás alkalmával a közönség erősen kiáltozott, s egy hang, annak rendreutasitását kivánta volna, mosolyogva szólalt fel: „hagyjuk el azt, hiszen olyan jól esik a fülnek e tiz év óta nem hallott zaj!“

E naptól fogva, ismét vezére és moderatora lön báró Wenckheim Béla Békésmegyének, épen ugy szeretett, épen ugy tisztelt vezére, mint volt régente.

Meg kell még róla jegyeznünk, hogy az *esztergomi értekezletnek* ő volt irányadó első szónoka; hogy azon kevesek közé tartozik, kiknek véleményét az uralkodó Felség az utóbbi időkben kikérte.

Emberszerető nemes szivéről, ha szerénységét nem akarnák megsérteni, azok szólhatnának legjobban, kiket gyámolitani soha el nem fárad, kiknek szolgálatait jutalmazni és meghálálni nem szünik, kikért minden kinálkozó alkalmat felhasznál, hogy velök jót tehessen. Mi csak azon egy vonást emlitjük itt fel lelkületéről, hogy olyan tisztviselők fizetését, kiknek családi körülményeiknél fogva a megye dijazása föntartásukra nem elegendő, saját erszényéből szokta megtoldani. Hogy közczéloknál mindenütt ott van az előmozditók közt, azt fölösleges volna emliteni is.

Kinek szive a hazáért oly melegen ver, az csak szeretettel doboghat az emberiség, az emberek iránt is.

Egy év előtt Békésmegyéről ugy nyilatkozott b. Wenckheim Béla, hogy „ennek tágas rónáin és a mindenségre emlékeztető láthatárán, szabadabban lélekzik, mint bárhol, s ennek lakosaiban a legjobb barátait, rokonit, párthiveit tiszteli, szereti, szorgalmas és értelmes földmivelő osztályához, a legmelegebb rokonszenv csatolja.“ — Békésmegye közönségének iránti érzelmeit pedig Terényi Lajos tolmácsolta a legutóbbi megyegyülésen, midőn ékes szónoklatában az ország főrendeiről emlékezvén „szeretve tisztelt főispánunkról ugy szólott, mint azon férfiuról, kit e megye büszkén vall fiának és vezérének, ki e megyének a hazafiság utain, fiatal korától kezdve, mindig iránycsillaga volt, kinek valamint örömeit, ugy bánatát és szenvedéseit is érdekkel kisérjük, mert érezzük, hogy ugy hazánknak, mint e megyének szüksége van arra, hogy ő sokáig éljen.“

Szathmári Károly.

Kapardi ur.

Kicsi szobájában guggol Kapardi ur,
Olyan száraz, sovány, mint hegedűn a hur;
Benesett szeméből az éhség kandikál,
Állán alig képes kibujni a szakál;
A lélek már csupán hálni jár csak bele,
Egy gyermek is könnyen megbirkóznék vele.
Szegény Kapardi ur!

Ruhája rongynak is csak alig járja meg,
Az egész nem egyéb — egy tarka folttömeg;
Szine is lehetett, sőt uj is volt talán,
De azóta sok viz folyt már le a Dunán.
Testéről e rongyot lehordaná a szél,
Szerencséje, hogy az utczára menni fél.
Szegény Kapardi ur!

Ebédje egy marok száraz tökmagbul áll,
S a körmeit rágja, midőn más vacsorál;
Még aludni sem tud, mint más emberfia,
Gyakran fel-felriad : „tolvaj, haramia!“
Ennyi bajra, búra vajh mért is született?
Az eb is megugat ily czudar életet.
Szegény Kapardi ur!

Emberek, ha van még irgalmas szivetek,
A szegény éhezőn oh könyörüljetek!
Alamizsnátokkal keressétek fel őt,
S vigasztaljátok a kinlódva szenvedőt.
Oh mert ha éhen hal, ki fogja őrzeni
Nagy vasas ládáját, mely — aranynyal teli!
Szegény Kapardi ur!

Vida József.

Szolnok védelme. (1552.)

(Történeti beszély.)

P. SZATHMÁRY KÁROLYTÓL.

(Folytatás)

III.

Bármily nyugodtnak mutatá magát Szolnokvár parancsnoka, éjjelre kelve nehéz hazafi gondok lepték meg lelkét.

Az erősen megrongált vár; az ostromló ellenség folyvást növekvő száma — mi közben a hivek napról napra jobban apadtak — s végre azon mindinkább hanyatló hit és bizalom, melyet idegen harczosai iránt már alig alig táplálhatott, kétségbeesetté tevék az ügyet, melynek hivéül esküdött.

Lámpáját ugyan kioltá, de a késő éj daczára, mely csaknem

1-ső szám. Kilenczedik évi folyam.

Vasárnapi Ujság.

Pest, január 5-én 1862.

A **Vasárnapi Ujság** hetenkint egyszer nagy negyedrétben 1½ iven jelenik meg. **Előfizetési dij** Buda-Pesten **házhoz küldve** vagy **postai uton** külön a **Vasárnapi Ujságra** félévre **3 ft.**, a **Politikai Ujdonságokkal** együtt **5 ft. ujpénzben.** — Az előfizetési dij a Vasárnapi Ujság kiadó-hivatalához (Pest, egyetem-utcza 4. szám) bérmentve utasitandó.
(Szerkesztőségi szállás : magyar-utcza 1. szám.)

Gróf Dessewffy Emil akademiai megnyitó beszéde.

(Dec. 22. 1861.)

Most, midőn a hazai közélet, a mult év küzdelmeinek lecsillapulta után, ismét szünidőt kénytelen tartani, s a politikai tanácstermek bezáródása után ujra a magántevékenység, magábaszállás és jövőre számitás napjai állottak be : kétszeres fontossággal birnak oly nyilatkozatok, melyek a helyzet józan felfogása mellett, irányul és utmutatásul szolgálhatnak a nap teendőire nézve. A magyar Akademia elnöke, gróf *Dessewffiy Emil*, már több nyilvánosan tartott beszédében adott a nemzetnek józan tanácsokat, vigasztaló és bátoritó szavakat, melyek az erős meggyőződés nyugottságával elmondva, a kivánt hatást mindenkor meg is tevék. Uj évi irányzóul a magyar közönségnek most sem adhatnánk alkalmasabb szózatot, mint az Akademia elnökének a közelebb lefolyt nagygyülés alkalmával tartott beszédét, mely a gondolkodó ember számára bő anyagul szolgál s a közelmultból hasznos tanulságokat von a jövő teendőire nézve. *) A beszéd egész terjedelmében igy hangzik :

„Tekintetes Akademia!

„Midőn ma negyedizben áll előttem az alkalom, ezen tudományos intézet rendszeres évi közgyülését megnyithatni s egyszersmind a tisztelt gyülekezetet a legszivesebb érzések köztüdvözölhetni, nincs okom azokat, miket a m. Akademia sajátszerü feladásairól, s a magasabb müveltség magyarosodásának közvetitése által igényelt s egyszersmind nemzetiségünk fenntartására irányzott szellemi küzdelmekből neki jutott munkarész mivoltáról és kellékeiről előbbi beszédeimben elmondottam, ezuttal böveb-

GRÓF DESSEWFFY EMIL.

Jankó rajza után készült fm.

*) Igen örvendünk, hogy ez lkalommal egy régi tartozásunkat óvhatjuk le olvasóink irányában végre azon arczképet is közölletjük, melynek már régen ott ellene állania a Vasárnapi Ujság arnokában, de melyet megnyerink sokáig lehetetlen volt. Ez kalommal megjegyezzük, hogy . Dessewffy Emil 1814-ben születt s a nagyhirü gróf Dessewffy Józsefnek, Kazinczy Ferencz tudós barátjának fia. A hazai közönség régóta ismeri, mint a politikai s irodalmi pály a egyik kitünő bajnokát, ki sokszor nem azon az oldalon küzdött ugyan, melyen az uralkodó hangulat látni szerette volna, de mindenkor a küzdtér szellemdus és bátor lovagjai közé tartozott. Gróf Dessewffy Emil, Auré bátyjának halála után a conservativ nézetek vezér képviselője lőn mind az országgyüléseken, mind az ő vezérlete alatt megjelent „Budapesti Hiradó"-ban. Hányszor vivott keménynél keményebb harczokat a szabadelvü párt kitünő tagjával, b. Eötvös Józseffel, — kivel most az ország tudományos intézetének, az Akademiának elnöki székét osztja meg az 1858-ki uj szervezés és választás óta. Csupán azért emlitjük együtt a két nevet, hogy alkalmunk legyen ujra kimondhatni, mikép az ország csak örvendhet, hogy legbecsesb s legfontosb ügyeinek egyike, a tudomány ápolása, oly kezekben van, melyek annak jövő kifejlését, virágzását illetőleg a viszonyaink közt lehető legnagyobb biztositékot nyujtják. Az ég segitse a hazai tudományosság vezéreit nagy és nemes feladatukban!

ben fejtegetni. Mióta mindezt, mint gondolom, a haza rokonszenves helyeslése mellett és az Akadémia által megértetve, hazámfiai szivére kötöttem és megfontolásuk alá terjesztettem, a haza által lelkesen felkarolt és bővebb anyagi eszközökkel ellátott intézet megélénkült tudományos tevékenysége, a maga illetékes medrében tartva magát, munkásságát abban s azon buzgó szorgalommal igyekezett folytatni, melyet azon nagy ügy hiv szeretete, melynek szolgál, nekie mulaszthatlan kötelesség gyanánt szab eléje. Azok iránt, mik ez irányban s az Akademia köréhez tartozó különböző tudomány-szakokban történtek, titoknoki előterjesztés fogván a tisztelt gyülekezetnek teljesebb tájékozást nyujtani, csak azt jegyzem meg, hogy egyébként a lefolyt akademiai évben intézetünk körül valamely oly kiváló tény, mely különösen reá irányozta volna a közgondolkozást, nem fordul elő. A viszonyok közbenjött fordulata a hazafi-gondokat más téreken folytatott, más nemü küzdések tartván lefoglalva, a magyar elmék lélektani mivoltából könnyen megérhető, hogy felénk ezalatt a közfigyelem kisebb része lön irányozva, mint azelőtt. A mi szokásos gyengénk ugyanis, hogy könnyen meg tudunk arról felejtkezni, mikép összes hazai közügyeink benső viszonyban és egybefüggésben állanak egymással, hogy ápolásunkat mindnyájan megkivánjuk, s hogy a valódi siker, és a fokozatosan mind többet öszszefoglaló és mind továbbra érő előhaladás lehetősége, ezen ápolás folytonossága és párhuzamosan müködő hatása által van föltételezve. Akadémiánk alkotói, mint tudva van, ezen intézetet azért létesitették, hogy magasabbra emelkedésünk szellemi s egyszersmind erkölcsi alapokon történhessék, nem helyén kivüli dolgot fogunk tehát cselekedni, ha emlitett gyengénkkel röviden ugyan, de kissé bővebben kivánunk megismerkedni.

Ha igaz, hogy a müvelődés menetének a tudás terjesztését, a külön népfajokba Isten által plántált szellemnek és képességeknek nemesitése és magasabb erkölcsi értékre emelésével karöltve kell valósitania, — ha igaz, hogy a tudományterjesztésnek az emberi értelmiség sommájának öregbitésére kell irányoztatnia, és hogy ennek, mint gyakorlati eredményben, abban kell kifejezését találnia, hogy az emberiség és a haza olyan okos barátainak száma legyen minél nagyobb, kik helyesen és józanul gondolkozva, okkal és móddal cselekedni tudjanak is, akarjanak is — ha igazak mindezek, ugy kétségtelen egyszersmind, hogy minden nemzetnek, mely nem tengeni és lézengeni, hanem élni akar, birnia kell azon öntudattal, hogy azon nagy munkának, melyet az emberi értelem véghezvisz, kitartással és saját képességéhez képest volt részese, hogy az emberi értelem vivmányait és haladásait magától telhetőleg mozditotta elő, s hogy megtett mindent, mit a czél kivánt, és mi ahhoz vezethetett. De fogunk-e birhatni ilyen öntudattal, ha emlitett gyengénkből ki nem vetkezünk? és vajjon nem azt tapasztaljuk-e, hogy nálunk nem csekély azok száma, kik, ha valamely hazai közintézetről van szó, amellett felbuzdulni, söt arra áldozni is készek, de ezt megtéve, fájdalom, azt hiszik, mikép ezzel már megtettek mindent, s ha például az ő hozzájárulásukkal a tudományokat az eddiginél nagyobb mérvben terjeszteni képessé tett Akademia munkásságának daczára a tudás nem terjed azon mérvben, melyben terjedhetne, efölött csodálkoznak, de nem veszik észre, hogy a czél épen az ő közönyösségök miatt nem vala megközelithető, mert azon munkásság eredményeit, melyet magasabbra fokozni segitettek, vagy meg nem szerezve, vagy azokkal megismerkedni méltónak sem tartva, azokat teljesen ignorálták, s ha az Akademia kiadványainak tömege eladatlanul hevert is raktáraiban, a tudomány dus sikerü terjesztését tőle, mint valamely Deus ex machinától, várták és követelték mégis? És nem ezen gyengénk jelenségeit látjuk-e, valahol szellemileg mozoghatunk, más irányban és téreken is? — Hányszor tapasztaltuk, hogy ha valamely hazai ügy mellett hazafias melegséget, hő vágyakat és buzgalmat fejtettünk ki, azt hittük már, mikép ezzel megtettünk mindent, noha ezt párhuzamosan történő okkal s móddali cselekvésnek kell vala kiegészitenie? És nem gyakran tévesztettük-e szem elől intézetünk halhatlan alkotójának általa annyiszor és oly behatólag elénk adott azon tanitását, hogy minden, bár nem nagyszámu nemzet, mely végzetszerüleg önfenntartási küzdelmekre levén utalva, szilárd elhatározottsággal párosult okkal móddali cselekvés utján akarja és tudja egyszersmind értelmi és erkölcsi sulyát fejleszteni és növelni, saját magában birja azon egyedüli Deus ex machinát, mely ügyeire javulást és üdülést hozhat: a magasabbra emelkedésre képesitő amaz erőt, melyet valamint senki rokonszenve vagy könyörülete neki nem adhat meg, ugy bárkinek irigysége vagy közönyössége tőle el nem vehet, és a mely ruházhatja fel öt egyedül a jogosult önérzeten feneklő azon állhatatossággal, mely vele a megbecsültetést és méltányoltatást szakadatlanul, és elvégre is kimaradhatlan sikerrel követeltetheti?

Ugy hiszem, tisztelt gyülekezet, az Akadémiának ezen irányban s jobbára már régebben folyamatnak indult, de mind nagyobb térekre terjeszkedő igyekvései azok részéről is figyelemre és köszönetre érdemesek, kik ezen nélkülözhetlen tudomány forrásai megnyitásának szükségét épen ugy érezhetik, mint mi, noha azoknak nálunknál kevesebb hasznát vehetik is. S hogy ezen szükséget érezniök kell mindazoknak, kik a valót és igazat keresni szeretik és átérteni törekednek, mielött véleményt képeznének magoknak, az ép oly kétségtelen, a milyen tagadhatlan másfelől, ha azon gyakori felületességet, könnyelmüséget, és olykor teljes tudatlanságot tekintjük, mely a rólunk és állapotunkról nyilvánuló véleményeket oly sokszor jellemzi, hogy ezen szükség valóban fenn is áll. És ha ez ugy van azokra tekintve, kik többnyire csak vélekedni és nem cselekedni vannak hivatva, mily becsesnek kell lenni nekünk mindennek, mi a teljesebb, mélyebb és több oldalu ön- és dologismerethez juthatást mozdithatja elő? Valóban, tisztelt gyülekezet, ha azon csekély hajlamot tekintjük, melylyel fajunk a tisztán eszmélkedő (speculativ) módszer és tanulmányok iránt viseltetik, különösen nekünk van okunk kiváló figyelemre méltatni, és minél bővebb és többszöri meritésre felhasználni a tudás azon forrásait, melyek a tények fejleményeinek mélyebb okaira, benső összefüggésökre, egymáshozi viszonylataira, és egymásba szövődéseikre világot áraszthatnak. — Az igaznak és valónak tudása utáni ilyetén törekedésbe nem fuladhat belé a hazának szeretete, söt minél teljesebben és tökéletesebben ismerendjük hazánk multját és jelenét, annál több okunk lesz azt szeretni, és annál okosabban fogjuk azt szerethetni. De a teljesebb önismerethez is csak ezen ut vezethet bennünket. A tudás emlitett forrásainak használata észleltetni fogja velünk a tények hatalmának és a dolgok erejének természetét; ezekkel egybehasonlitani, s mérlegezni fogja másfelől eszméink, vágyaink és reményeinket, és igy eljuttatni bennünket erőink és képességeink azon elfogultlan felismeréséhez, mely cselekvéseinknek módot, irányt és mértéket szabva, ugyanakkor meg fog óvhatni mindazon keserü csalódásoktól, melyek erőink tulbecsüléséből származhatnának, midőn meg fogja szerezhetni egyszersmind nekünk azon sem tulcsapongani, sem ellankadni nem tudó szivósságát az önbizalomnak, melyre szükségünk van, és mely sem maga felett kétségbe esni, sem nagy és nemes czélok érdekében türt nélkülözések, és tett fáradalmak s erőfeszitések sikere felett kétkedni nem képes.

Talán érdemesek, tisztelt gyülekezet, ezen nézpontok arra, hogy azokat hazámfiai átértve, szivükre venni hajlandók legyenek. Az Akademiának áthatva kell lenni az ilyenektől, és neki azt mindig szem előtt kell tartania, hogy a tudomány fejlesztése és müvelése közben, irányt mindig attól kell vennie, mit a szellemi és egyszersmind az erkölcsi közállapot javitása megkiván.

A jelen alkalommal is vett föl keblébe uj és jeles munkaerőket az Akadémia, kimutatni akarva igy szerzett irodalmi érdemek iránti méltánylatát és kifejezni azon bizodalmas reményét, melyet az uj tagok buzgó közrehatásának eredményeire nézve táplál. Munkásaink közöl intézetünk legrégiebb tagját, Toldy Ferencz urat látandjuk az Akademia tisztviselői sorából kilépni. Ismeri a haza azon kitünő és maradandó érdemeket, melyeket ő irodalmunk terén szerzett. Ezek öszinte és hálás elismerése kisérendi öt részünkről azon uj hivatali pályatérre, melyen, mint tudjuk, a tudománynak s irodalmunknak általa tett szolgálatok ujabbakkal fognak öregbittetni. Helyét a titoknoki széken, az igazgató tanács és Akadémia, közös választással egy kitünő férfi által kivánta pótolni. Elég Szalay László urat megneveznem, hogy e választást minden hazafi, s a tudomány és irodalom minden barátjának helyeslése igazolja.

Vannak, tisztelt gyülekezet, a nemzetek életében olyatén rideg s örömtelen korszakok, midőn az elméket nehéz gondok és aggályok töltik el. Azonban az ilyen időket soványakká és terméketlenekké csak az teszi, ha ez aggályok a nemzetnek önmaga iránti hivségét ingatják meg, ha a szellemi tevékenység s az értelmi munka megdermedését vagy megszünését idézik elő, s az önismeret

35-ik szám. Kilenczedik évi folyam.

Vasárnapi Ujság.

Pest, augusztus 31-én 1862.

A **Vasárnapi Ujság** hetenkint egyszer nagy negyedrétben 1½ iven jelenik meg. **Előfizetési dij** Buda-Pesten **házhoz küldve** vagy **postai uton** külön a **Vasárnapi Ujságra** félévre **3 ft.**, a **Politikai Ujdonságokkal** együtt **5 ft. ujpénzben.** — Az előfizetési dij a Vasárnapi Ujság kiadó-hivatalához (Pest, egyetem-utcza 4. szám) bérmentve utasitandó.
(Szerkesztőségi iroda: egyetem-utcza 4. szám, 2-ik emelet.)

Kis György, néptanitó.

A haza sok jeles fiai között, kiknek arczképei a Vasárnapi Ujság kilencz évi folyamában megjelentek, több ízben emlékeztünk már érdemekben megőszült, derék néptanitókról. Tettük ezt, mert azon hitben voltunk és vagyunk, hogy a népnevelés ügyének, melynek virágzó állapotát mindannyian ohajtjuk, melynek szükségét és hasznát mindnyájan érezzük, ez által is némi becsülést s elismerést fogunk az illető körökben kieszközölni. De teszszük ezt azért is, mert illő megemlékeznünk a népnevelés azon érdemes napszámosairól, kik csendes magányban, kevesektől ismerve, s méltányolva, kitartó szorgalommal és türelemmel működnek elvállalt szakmájokban, többnyire még mindig csak töviseit érzik azon pályának, melynek rózsái csak gyéren viritnak; mert a szent ügy, melynek egy egész életet szenteltek, nálunk még igen ritkán biztositja agg napjaikat nyugdijjal vagy egyéb anyagi elismeréssel. Más jutalmuk alig marad a tiszta öntudatnál s a jók becsülésénél. Ez utóbbira hatni szándékunk jelen soraink által is.

Az itt látható arczképben is a hazai népnevelés egy régi bajnokát mutatjuk be.

Kis György e tiszteletre méltó aggastyán, Pestmegyében az izsáki reform. egyházban a leánygyermekeknek mostan is tanitója, ki született 1782-ik év apr. 22-én Ungmegyében Nagy-Kaposon. — Tanulását szülővárosában kezdvén, a sárospataki főiskolában folytatta; innen lépett a tanitói pályára még 1802-ben márczius 12-én Fehérmegyében Sárbogárdon, hol is, valamint Duna-Szent-Györgyön, Ordason, Tasson kétkét évig működvén, 1810-ben az izsáki ref. egyház hívta meg tanitóul, melynek kebelében 25 évig folytonosan a gyülekezet közmegelégedésével viselte hivatalát. — 1835-ben nyugalomra kivánván lépni, nejének szülőhelyére Fülöpszállásra költözött ugyan, de ott is a kisebb leányok tanitására felkéretvén, ezeket 1853-ig atyai gonddal vezette. Innen az izsáki egyház által visszahivatván, örömest engedett a meghivásnak, csakhogy az itteni temetőben 1832. óta nyugvó neje mellett pihenhesse ki ő is földi hosszu fáradalmait.

A gondviselés a 80 év mellett folytonos jó egészséggel áldotta meg, — néha panaszkodik már „a kerekek gyengesége, és az őrlőeszközök hiánya“ miatt.

Ő igazán atyja a gyülekezetnek. Csak is három tagja van még ennek, a ki tanitványa ne lett volna az első 25 évben, s csak egy van öregebb, mint ő.

Valóban a 62 év, a melyet már a tanitói pályán eltöltött, pályatársainak, sőt másoknak is, kiket a népnevelés igazán érdekel, komoly gondolkodásra ad okot. Nyitott könyv az, melynek minden lapján tanulhatunk. Meg van benne irva: *embert nevelni, dicső feladat; jutalma a tiszta öntudat;* — meg van benne irva: *minden munkás méltó a maga bérére;* de a keserü tapasztalás azt látszik bizonyitani, hogy az emberi társaság annyira fösvény az ő legfontosabb ügyében fáradozó néptanitók irányában, hogy sok tanitó hálát adhat, ha családját napról napra tengetheti, nem hogy — vénségére takarithasson, — hát még, hogy lelki épülésének nevelésére könyveket is vehessen!!

KIS GYÖRGY.

S mégis sok néptanitó példája bizonyitja, hogy lehet az ember a legmostohább életviszonyok között is boldog és megelégedett, ha határozottan kitüzte magának élete irányát, melytől soha el nem tántorodik; s ha azon tudattal járhat embertársai között, hogy hiven teljesitette kötelességét.

Adja az ég, hogy még Kis György is megérhesse a népnevelés országának azon közeledését, midőn a néptanitók nemcsak tisztes társadalmi állásban fognak részesülni, hanem anyagilag is érdem szerint biztositva leendnek!!

Ne legyen áldozat, a mitől, ha a népnevelés ügyének előmoz-

Jankó János vajza

ditására szükségesnek látjuk, visszarettenjünk, mert nincs semmi, a minek elhanyagolása oly rettenetesen boszulná meg magát; de ismét nincs semmi, a minek áldásdusabb eredményei volnának hazára és nemzetre, — mint épen a népnevelés.

A három pálma.

Keleti monda *Lermontofftól.*

Arábiában a sivatag homokban,
Szép három pálma volt; ott álltak magokban,
És a pálmák alatt árnyékos zöld gyepen
Csörgő forrás fakadt üdítőn, hívesen,
Megvédve a sugár pálmák ernyejétől,
Sivó fövenytül, és sütő nap hevétől.

Már rég ott álltanak a fák a pusztában.
S nem jött egy vándor is, a ki utaztában
Pihenni dülne a hűs árnyu lomb alá,
S a csörgő forrásból szomját eloltaná.
S a pálmák zöldje már hervad, ritkul, enyész,
A hűs forrásba a forró nap be- s benéz . . .

A pálmák ekkor az egekhez fordulván,
Igy szóltak: „mit állunk mi itten gyászolván
Az égő homokban? Árnyunk enyhet nem ad:
A vándor messzebolyg, s védetlenül marad;
Hálás tekintetet nem láthatánk soha . . .
Sorsunk igaztalan, a végzet mostoha!“

Ily panaszt susogtak a pálmák lombjai, —
És im a távolban por kezd aranylani:
Karaván közeleg, csengői csengenek,
S fehér fövenysikján a puszták térinek,
Mint himbáló sajkák tenger hullámzatán —
Tünnek fel a magas tevék egymásután.

Fennt pupjaik között elfedve hátukat
Emelve hordanak iromba sátrakat:
Abból égő szempár ragyog ki, mig emitt
Egy barna hölgykezet fehér lepel borit;
Mellette puskával, lándzsával a sovány
Arab rohanva száll, repül sötét lován.

A mén ágaskodik, majd elnyul — s most ime
Karcsu tigris gyanánt ugrik nagymesszire,
Hogy a fehér lovagköpeny lobog . . . s a hol!
Festői ránczokban megujra visszafoly.
Gazdája látva a forrást, öröm miatt
Lándzsáját rengeti, fütyöl, dalol, riad.

Most a pálmák köré eljutván a menet,
Leszállnak fürge zaj, vig lárma közepett;
A tömlő töltözik; az hörpöl, nyugszik ez . . .
S a három pálma igy susog vendégihez:
„Enyhitsen a hüs árny hő napszurás után,
Frissitsen a vizár forrás csordulatán!“ —

S im éjjel, a midőn már megpihentenek:
Fejszét fektettek a jó pálmák törzsinek,
S a százados derék, mely büszkén nyult fel ott —
Mint hitvány korha fűz széjjelvagdaltatott —
Fájuk hasábjain éhes tűzláng recseg,
S a foszló héjat széttépték a gyermekek.

Alig derült fel a másnapnak hajnala:
A karaván tovább, utjára indula.
Pusztán maradt a tér, a büszke fák helyén
Csak itt-ott füstölgött egy-egy üszök s a szén.
Pár nap még . . . és aztán nem volt többé nyomok:
Belepte hamvukat sivár, futó homok.

S most pusztán áll a hely; kihalt, avar, kopár,
A forrás és a lomb nem zeng susogva már;
Torló föveny között az eldugult vizek
A prófétához fel hiába esdenek . . .
Nincs lomb, mely védje már a puszták utasit —
Csak véres zsákmányát szakgatja a sas itt.

Thaly Kálmán.

Nándorfehérvár multja.

Történeti-korrajz. — Csuti Zsigmondtól.

Belgrád, vagy Nándorfehérvár, mely a dicső Hunyadyak halhatatlan nevével oly szorosan össze van kötve, jelenleg Szerbiának fővárosa, a belgrádi basaságban, a Száva vizének a Dunába folyásánál. — Hajdan 1409-ben Zsigmond király, István rácz despotától nehány magyar városért becserélve, Magyarországhoz csatolta, azóta, és mig a magyar koronát uralta, az ország egyik legerősebb kulcsának tartatott.

Amurath török császár 1429. Magyarországra ütvén, az akkor a magyar koronához tartozó Szendrő erős várát, nagy vérontás után bevette, azon belviszálytól segittetve, mely Zsigmond király és a magyar nagyok közt azért dühöngött; mivel a király törvénytelenül az országot Venczel bátyjának ajándékozta. — Hédervári Kont István 32 nemes társával esett ez alkalommal áldozatul — honszeretetének, s a törvények iránt való szigoru ragaszkodásának!

Már ez időben gyülölték György despotának népei a törököket; mert ámbár meg valának győződve; miszerint szorult helyzetükben is, ez idő szerint, az egymás közt villongó magyaroktól segitséget nem nyerhetnek. — Mindazonáltal a várban levő magyaroktól lelkesitve, Amurath háromszori fölkérésére sem adták fel, a hasonlithatlanul nagyobb számmal ostromlott várat. De meg is lakoltak erős maguk tartásáért; mert Amurath a despota nagyobb fiának, testvéröcsével együtt, a vár közepén, mindkét szemét kiszuratta, a várőrséget pedig kardra hányatta.

Vég-Szendrő várának ily módoni elesése, oly behatással volt Albert királyra, és a vele Bécsből levonuló seregére, miszerint, megfordulva, oly sebesen utazott haza felé, hogy elvégre napról napra mindinkább inkább kifogyott ereje miatt — némelyek a mértékletlen görög dinnyeevésnek tulajdonitják — Komárommegyében, a Dunaparton fekvő Neszmélyen, megszünt élni, teherben hagyva Erzsébet feleségét.

A Zsigmond alatt kiütött viszály ujra föllobbant, a lengyel házból választott király Ulászló, és Albert özvegye Erzsébetnek született fia László párthivei közt, mely zavarosban halászni kivánván Amurát: azonnal Belgrád várára vetette szemeit, és seregéhez fordulva igy szólott: nekünk, ezen várnak kulcsát zsebünkbe kell tennünk, akkor az ut, mely azon váron keresztülviszen, egyenesen Magyarország dusgazdag téreire vezet.“

Meg is jelent Amurat 1440-ben egy roppant sereggel Belgrád alatt, melyet midőn rohammal bevenni nem sikerült volna, oly borzasztóan kezdé lövetni, hogy mind a felső, mind pedig az alsó várban, legerősebb kőfalak és tornyok, megrepedve ledülni kezdének.

És midőn e rombolás sem eredményezett volna kedvező sikert, egy a várban levő fogoly török főember titkos utasitása szerint Amurat a vár aláásását vette folyamatba, mit a parancsnok Ragusa János megtudván, azonnal az árkot puskapor, büdőskő, salétrom és szurokkal megtöltetve, az árulóval együtt betemetteté, melynek irtózatos működését látva Amurat, ugy megdöbbent, hogy 8000 ember, és minden tevéi és szamarai, nagyszámu löszereinek veszteségével Trácziába futott téli szállására.

Ugyanezen sors érte Mohametet is, kit atyja Amurat, haldokolva esküdtetett arra, hogy szive végdobbanásáig, engesztelhetetlen ellensége fog maradni a keresztyéneknek, és ezen esküjével fogta be szemeit az utolsó, és hosszu halálos álomra, még egyszer hangosan kiáltván: esküszöm, hogy mindörökre üldözöm a keresztyén nevet.“

Ily érzelmekkel megtelve tehát, — miután már Konstantinápolyban minden keresztyént kegyetlenül lecsigázott volna, megindult nagy sereggel, és ment Belgrád alá 1456-ban, hol ekkor már a várkapitány a dicső Hunyady János volt, oldalán a kisded, de hős barát Kapistrán lelki-barátjával. 150,000 főből álló erős török tábor ellenében dicsöitette meg ez alkalommal magát Hunyady János. Junius 13-án, mint irtózatos vihar, vagy vad szelektől fölkorbácsolt tengernek bősz zugása: ugy tombolt parancsoló hatalma és haragjában Mohamet a Duna partjain, mint hajdan Xerxes a tengert, ugy ő is pálczájával akará azt kiveretni medréből, hogy a hatalmasan védett várhoz annál könnyebben hozzáférhessen, és három havi borzasztó, de sikeretlen erőködése után is, csak azt vevé észre, mikép Hunyady János september 10-én leborulva ad hálát Istennek a dicsőséges győzedelemért, és az ő megvert hadának szerteszétszórásáért.

Ezen nagyszerü győzelem hirére, melynek emlékét még ma is a déli 12 órai harangozás hirdeti — maga László király is, az ármányos Czillei gróffal, a Hunyadyház engesztelhetetlen ellenségé-

éjfélhez közeledett borongó gondolatok között járt le s föl a teremben.

Néha megindult, hogy neje lakosztályába térjen.

— Mi vigasztalót mondhatnék neki? . . Aludjanak csendesen; mig a balsorsot nem sejtjük, boldogok vagyunk.

Végre kimerülten veté magát egy tábori ágyra, s azon sem éber, sem alvóhelyzetbe merült, melyben a valót és álmot nem tudjuk egymástól megkülönböztetni.

Kevés ideig lehetett igy, midőn a zárt ajtó előtt egyszerre suttogást, majd erősebb zajt s végre egy iszonyu ütést hall, melyre az erősen vasazott ajtó sarkaiból fordult ki.

A egész termet egyszerre fáklyavilág önté el.

Nyáry rögtön talpon volt s bár a jelenetet nem tudá egyszerre megfejteni, az azon napon történtek után a sejtés nem lehetett távol.

— Lázadók! — kiáltá dörgő hangján — mit akartok?

— A rejtett ut kulcsait! — mond fenyegető hangon egy vad ficzkó, ki mint villogó szemeiből látszott, bátorságát a kancsó fenekéről merité.

— Gaz árulók! Ahhoz csak életem árán juthattok — mond a parancsnok, miközben széles ősi kardját a falról leragadá. — Hol van *Enzinger?*

— Azt ne kérdezd; arra ezuttal hasztalan vársz. Mi nem akarjuk halálodat, de a magunkét sem. Ha akarod, légy vezérünk a menekvésben; ha nem, add a kulcsokat és maradj itt haszontalan áldozatul — mond az egyik tiszt.

— Majd meglátom, ilyen jó nyelved lesz-e Pozsonyban királyod előtt, midőn sáfárságodról kell számot adni!

— Mi vágóhidra nem ajánlkoztunk. Már régóta nyakunkon a török; fel kellett volna minket szabaditniok.

— És eskütök, melyet nekem tettetek?

— Elég hiven tartottuk; az őrizetnek két harmada elveszett ez irtózatos védelemben. De mit is vitatkozunk annyit? Vezess, vagy add a rejtek kulcsait!

— Jer, vedd el! — kiált fenyegetőleg a parancsnok s iszonyu volt látni, a mint hajszálai fölmeredtek s szemgolyói szikrázva és parancsolólag jártak körül a szolgacsoporton.

De e pillanatban hátulról karját megragadtatni érzé s midőn ez orvmegtámadásra hátra fordult, meglepetve ismerte fel *Enzinger* arczát.

A női lakosztály felől észrevétlenül lépett be ez s midőn a szolgacsoport a várparancsnokot igy vágásra képtelenné téve látta, mint szemtelen légycsoport rohant a küzdő oroszlánra.

— Meg kell kötözni s a kulcsokat elvenni tőle; száját tömjétek be, hogy ne kiálthasson! Igy . . most a kulcsokat ide! . . A magyar őrség a külső sánczokon van; egyetlen fáklyán kivül, minden fényt oltsatok el s most siessetek a rejtekhely nyilatához; pár percz mulva indulunk!

Egy kinos óranegyed telhetett el. Nyáry nyomorultan fetrengve és dühétől elkékült arczczal feküdt a terem közepén. A hold komoran sütött a szerencsétlen áldozatra, kinek szivében még kinosabb szorongást okozott a jövendő kétes kimenetele s a hazafifájdalom, mint a durva kötelékek, melyek tagjait vágták be.

Azonban a nyitva hagyott ajtón egyszerre Pekry Gábor rohant be zilált fürtökkel s képéből kikelve:

— Ki van itt? — kiáltá — tehát minden üres és mindenki honáruló?

Lábai azonban parancsnokába botlottak meg, s a jövő pillanatban felorditva rogyott az ifju térdeire, hogy a kötelékeket elvágja.

Nyáry az ajtó felé rohant, ajkain egyetlen szó tudott kitörni.

— Utánok! Utánok! kiáltá; de térdei a fájdalom miatt megtörtek s ő erőtlenül földre rogyott.

Pekry megérteni látszott őt s a lépcsőzeten le a várudvarnak azon részébe sietett, hol a rejtekajtó lejárója volt.

Már akkor a magyar őrség is észrevette a dolgot s felpogyászolva haladt le a lépcsőzeten.

Pekrynek sikerült igéretekkel és fenyegetésekkel, majd hazaszeretet sugallta lángszónoklatokkal vagy huszat visszatartani.

Midőn visszatért, *Nyáryt* kardjára támaszkodva, a folyosón találta. Szomoru arcza, ugy látszik, sokat megfejtett a parancsnok előtt.

— Beszélj! — dörgé komoran.

— Elmentek . . . A legnagyobb erőfeszitéssel alig sikerült huszat visszatartani.

— Elég . . . *sirásónak* épen elég . . .

— Mit akarsz tenni?

— Megesküdtem, hogy *Szolnok* védelmében halok meg.

— Én is.

— Az nem lehet. Az egyetlen férfiu, kire kincseimet nyugodtan bizhatom, te vagy. Neked élned kell; a hazának szüksége van reád; esküdet nekem tevéd s én feloldalak az alól . . . Vedd magadhoz nőmet és gyermekeimet; kincseimmel együtt sikerülni fog nektek eljutni felső-magyarországi jószágaimba . . . Csak kérlek, kimélve költsd fel őket; öltözzenek fel és siessenek ide végbucsura.

Pékry meredt szemekkel nézett a méltóságos alaku férfiura, kinek fürteire ezüstkoronát tett a hold. Szentül hivé, hogy a váratlan esemény a parancsnok elméjét megzavarta.

— Feküdjél le, édes jó uram; pihenésre van szükséged. Nőd, gyermekeid azóta biztosságban vannak. *Enzingerrel* ők mentek a rejtekutba be legelőször.

— Nőm? gyermekeim? — orditott *Nyáry* s végerejét összeszedve oroszlánként szökött neje lakosztálya felé, eltünve a félig nyitott ajtón. Pekry követé.

— Üres! — nyögé a szerencsétlen várur. — A gyalázatos, nőmet s gyermekeimet elrabolta!

S erejétől elhagyatva ujra összerogyott; de most *Pekry* karjaiba és eszméletlenül.

(Folytatása következik.)

Képek a hazai népéletből.

XIV. Az erdélyi czigányok.

Ismerjük el érdemeit egy oly fajnak, mely az inség, nyomor s kinszenvedések közt is századokon keresztül megtartotta nyelvét, nemzetiségét: Parthok, médok, celták, géták stb. stb. hova lettenek? roppant épitményeik mikor enyésztek el? ki mondja meg? De áll még a czigány és . . él, különösen Erdélynek csaknem mindenik falujában. Távolról látszanak a falvak végén a hurubák, valami földhalmok, amik vakondturások is lehetnének, itt azonban emberek laknak. A halmok alatt lélekzetfojtó barlangok setétlenek, mert ablakot nem lehet a földön keresztül vágni, ajtójuk két szál deszka, mely oly szorosan van összeeresztve, hogy két ujjam egymás mellett alig férne keresztül a hasadékon. Egyetlen világitó nyilás a szurtos kürtő, melyen által a szél fütyöli siró nótáját. Butorzatuk: egy kevés szalma, ami a tüzeléstől fekhelynek fennmaradt, egy fazék a végre, hogy abban a család levesét, babját, husát sorra főzze vagy rántsa meg, és egy puliszkafőző s abból kilógó kormos dorong, mit ő keverőnek nevez. Ruházatban leföstve is láttam hurubás czigányt; de ugy tapasztalám, hogy az nehéz vállalat, mert nemzeti öltönyük nem létezik, hanem a helységekben elkopott, szétnyütt ruhadarabokat vásárolják öszve, csupán arra ügyelve, hogy az mentől kevesebb, veresesb és czifrább legyen.

Testalkata a hurubásoknak, nem az, ami a sátorosoké, kik közt a legdelibb athletákat s a legférfiasb arczokat fedezhetni föl, különösen a ki gyergyóvidéki csengetyüseket lát, megáll s elbámul azok férfias szépségén — a hurubás czigány középtermetü, könynyü, hajlékony, fürge, mint a görög. Arczszinök olajszin-barna; de az sokszor és sokféleképen változik, nagy befolyással levén erre az anyák szépsége, s a földesurak és az udvari cselédek hajlama. Néhol még a szöke czigány sem ritkaság.

Jellemük: képzelhetlen hajlam a hazudozásra, minek az is az oka, hogy ha nem hazud, étlen is meghalhatna, s ő szegény feje nem farkas, hogy éjjel járjon orozni, mert ezer közöl alig találkozik egy kettő, a ki fejét éji kalandokra veti. Szolgálatra készek, és ritka serény, de kontár munkások. Értnek ők mindenféle könynyebb mezei munkához, s már a csépet is kezdik forgatni, a nők a kenderben kiválólag igen jó szolgálattevők. De mennyi baj van velök a mezőn! Már példabeszéddé is vált: hogy amely helységben sok czigány és sok nemesember lakik, azon a határon a földekben több dudva terem, mint gabonaszál.

Kedélyük felséges vidám. A czigány, midőn leginkább éhezik, legvigabb dalait zengi? Sem az éhség el nem lankasztja, sem a szomj meg nem tikasztja. Ha jön a hideg, avval barátkozik meg, s ha éget augustusban a meleg, leveti hátáról a rongyot, s kedélyesben dolgozik, mint más a kényelmes, a kihüsitett szobákban.

*

Jankó Jankó

Sajnálkozást kelt a czigány télen, csikorgó havon, ráhányt rongyainak számtalan lyukain olajszin bőre ugy kukucsálgat kifelé, mintha tréfából füstös párduczbőrbe bujt volna, de vidorsága most sem hagyja el, s szilaj tréfáit csak ugy szórja a dévaj kötekedőkre, mintha más a kandalló előtt szivaroznék.

Találkoznak köztük zenészek és kovácsok, belőlök telnek ki a kéményseprők, fog-huzók, borotvások, peczérek, udvari bolondok, a mi nagyon meggyérült. De legkedvenczebb munka-tárgya: sánczásás, földhányás, házverés, söt a téglát is ők vetik. Továbbá az aratás. Ekkor él a czigány igazi horgas napokat. El is vándorol hurubájától 20—30 mérföldre be a mezőbe, hogy aratni valót kapjon. Gyakran 100 ölnyi vonalban nem láthatni mást, mint porfelhő legkecsegtetőbb igéretekre se mozdulván fel, valamelyiknek érte kell menni, s hogy a társaság ne bomoljon meg, gyakran mind leszáll a szekérről. Hogy helyre álljon a béke, a dádé ismét vállaire szedi őket. Itt azt jegyzem meg: hogy nem ismerek oly népfajt, mely gyermekét forróbban tudná szeretni, mint az erdélyi hurubás czigányok. Köztük nem találtatik elvetett gyermek, s ha valamely hurubából a szülők kihalnak, egész helység czigánysága vetekedik felette: hogy az árvát melyik fogadja magához, s aztán növeli, a mint Isten engedi, mint sajátjait, pőrén.

A halálozás nagyon szivrázó jelenet: az elhunytat az egész helységbeliek oly keservesen, iszonyu jajgatások közt siratják, mintha mindenik külön külön testvérét vagy gyermekét vesztette

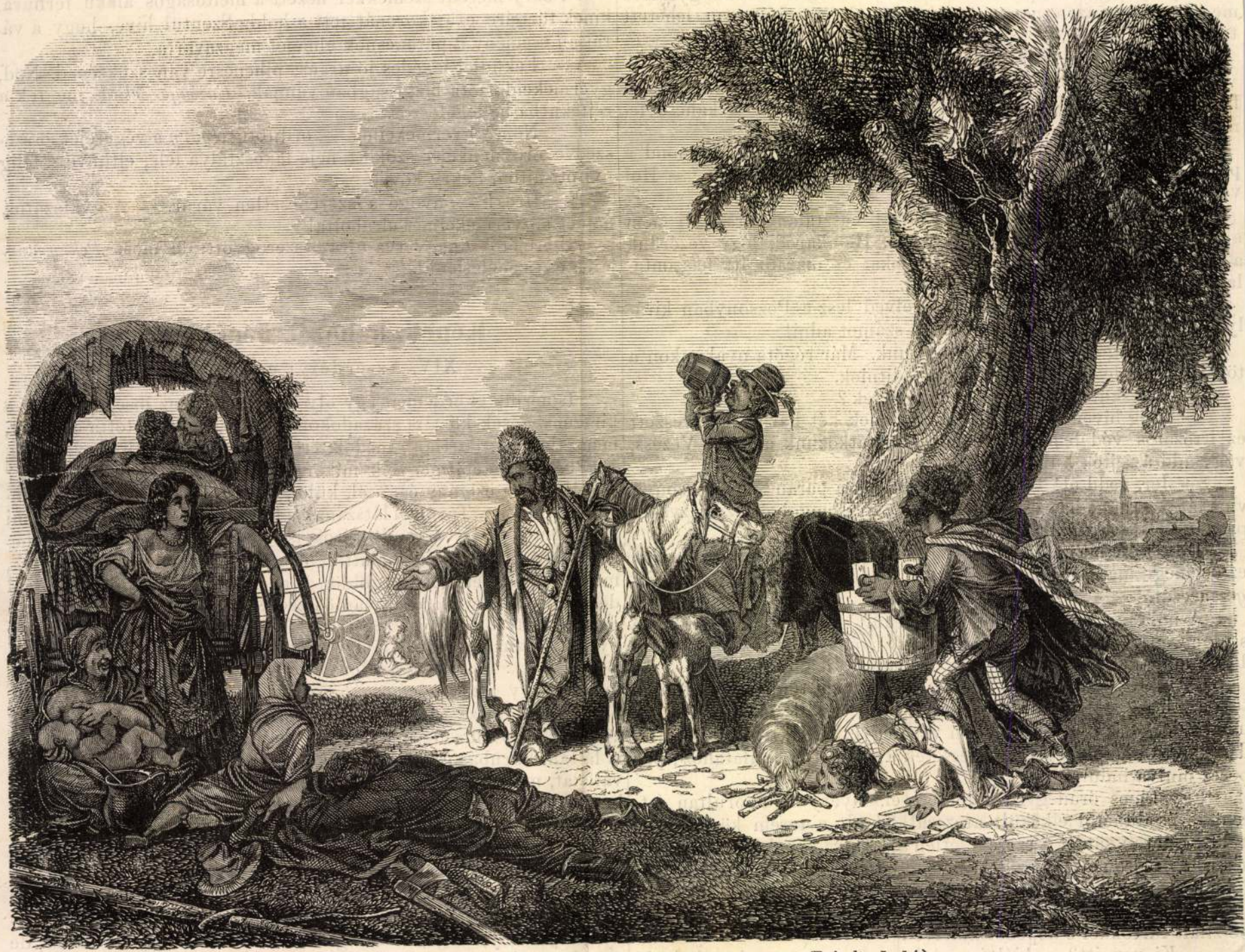

Képek a hazai népéletből: XIV. Utazó czigánycsoport. (Rajzolta *Jankó.*)

közt vándorló czigánycsapatot. Elölmegy a családfő mezitláb, kalapját kezében tartja, egyik vállán botról lóg egy szennyes vászontarisznya, a mely takar puliszkamorzsalékot, penészes kenyérhulladékot, kőkemény málésarkalatot és még valamit — — egy pálinkás üveget.

A családfőt festői csoportozatban követi — mely a sátorosok költözködésénél egy hanggal sem regénytelenebb — a feleség, a nagy és kis leányok, a nagy és kis purdék, rendre vezetvén házi barátjukat a tarka malaczot, a család egyetlen kincsét, mely szent Mihálynapra kövérre szokott hizni. Az apró meztelen porontyok, ha kifáradnak, szülőik vállára telepednek, s a megterhelt apa, mintegy két, három s négyfejü sárkány, a csillogó fogakkal, ugy lépdel a kedves tehernek nem csekély sulya alatt. Ha a családnak szekere is van, van ám akkor mászkálás, szekérre rakodás, taszigálódás; egyik még csak leesendő, a másik már a porból bontakozik, harmadik messze ordit a szekér után, földhöz veri magát, s a volna el. Mikor a faluban nász és temetés van, akkor nincs czigány dolgos.

Földesura mindeniknek van — ha csak valamelyik magának külön telket nem vásárolt, a mi nem ritkaság. De még minő földes uraságok is vannak! az ő nagyatyja ennek a nagyatyjának egy malaczot és egy véka kukoriczát adott öt váltó ftba, s valameddig azt lefizetheti, addig kamatul évenkint tegyen 6. tenyeres napszámot. Száz év óta a szerencsétlen utód ma is csak a kamatot praestálja.

Igy egy elágazott czigánycsalád, öt-hat elágazott nemes család mindenikét principalisának ismeri.

Nem létezik ugyan irás a felek közt, de az adós unoka a traditiónak hitelt ad, s mit sem törődik vele.

Utazik a czigánysereg
Térdig érő gyilkos porban.
Megdelelne, álló dél van,
Hogyha volna — egy bokorban.

Jaj ehetném! jaj nyughatnám!
Szólt az egyik, sikolt a más.
Vizért kiált a harmadik:
Hol a kenyér, hol a forrás! — *M—ségi.*

Vas. Ujs. 1862.

4-ik szám. Kilenczedik évi folyam.

Vasárnapi Ujság.

Pest, január 26-án 1862.

A Vasárnapi Ujság hetenkint egyszer nagy negyedrétben 1½ iven jelenik meg. **Előfizetési dij** Buda-Pesten **házhoz küldve** vagy **postai uton** külön a **Vasárnapi Ujságra** félévre **3 ft.**, a **Politikai Ujdonságokkal** együtt **5 ft. ujpénzben.** — Az előfizetési dij a Vasárnapi Ujság kiadó-hivatalához (Pest, egyetem-utcza 4. szám) bérmentve utasitandó. (Szerkesztőségi szállás : magyar-utcza 1. szám.)

Rónay Jáczint.

Több izben közölték lapjaink egész jegyzékét azon külföldön élő hazánkfiainak, kik a katonai pályán tüntették ki magukat, vagy az élet más terén vivtak ki maguknak becsületet és biztos létet. Vannak többen, kiknek neve ama jegyzékben nem olvasható, s köztök olyanok, kik a magyar névnek a tudományos pályán szereznek érvényt és elismerést.

Ilyen a többi között 10 év óta Angliában élő tudós honfitársunk, kinek arczvonásaival itt találkoznak olvasóink, kik igen természetesnek fogják találni, hogy végre e jeles férfiu tudományos érdemeinek méltatására is találtunk egy lapot.

Rónay Jáczint, született Székesfehérvárott 1814., május 13-án, jómódu polgári szüléktől. Az elemi tanodákat és gymnásiumi tanfolyamot születése helyén és Esztergomban kitünő szorgalommal végezte. — 1831. okt. 30-án a pannonhegyi benedekiek rendébe lépett. 1839. jul. 20-án pappá szenteltetett.

Mind elmetehetségeinek, mind tudomány-szeretetének már növendékpap korában kitünő jeleit adta. Ámbár gyakori szembajban szenvedett, külön magánlakba vonulva, kedvencz tanulmányaiban buvárkodni meg nem szünt. A pusztán álló kisded czella falain még talán ma is olvashatók irónnal följegyzett szellemdús versei, melyekben részint honfiui forró érzelmeit ömledezteté, részint bús panaszra fakada, hogy szemfájásai miatt minden idejét és erejét olvasásnak nem szentelheti. Mindazáltal a pesti kir. egyetemnél bölcsészettudori koszorut érdemlett ki, s mint olyan a győri főapáti lyceumban a szerzet növendékeit a bölcsészeti tudományokban 1848-dik évig folytonosan oktatta. Tanári előadása igen kellemes, világos, s mondhatni gyönyörködtető vala. — Átalán vidám, nyájas kedélye és finom müveltsége által minden társaságnak kedvencze lön. — Mint ügyes rajzoló szintén több izben tüntette ki magát. Nagy hajlama s képessége volt a zenére is. Csekély jövedelméből válogatott könyvgyüjteményt tuda összeszerezni. A ki szerény szerzetesszobájába lépett, első tekintetre észre kellett vennie a csinos rendet és finom izlést, butorzatain, képein, könyvtárán stb.

Irodalmi hivatásának már ez idő alatt is szép jeleit adá. Ez időben jelentek meg : *„Jellemisme“* és *„Mutatvány a tapasztalati lélektan köréből“* czimü munkái : később a győri *„Hazánk“* czimü lapban a *„Koponya-isme“* czimü müvét adta ki, mely azonban az *„Élet története“* czimü müvével együtt, a közbejött nagy eseményeknél fogva, akkor külön meg nem jelenhetett, s most is kiadóra vár. Nagyobbszerü munkássága azonban az 1848. év eseményei után kezdődött, melyek számos hazánkfiaival együtt Rónayt arra kényszeriték, hogy a külföld polgára legyen. Az 1849 ki világosi nagy napok után a hortobágyi tanyákon éldegélt 1850. május végeig, mely idő alatt egy, a m. Akademia által kitüzött jutalomkérdésre egy *„lélektani rendszert“* dolgozott ki, mely most is meg van kéziratai között. A nevezett időben Hortobágy vidékétől elbucsuzván, a Kárpát vidékén keresztül Poroszországba, innen Hamburgba, majd Brüsszelbe s innen 1850. julius végén Londonba ment, hol azóta állandóan tartózkodik, s hol irói munkássága teljes erejében fejlett ki, bár élelmét a magántanitás fáradságos munkája által kelle keresnie.

Londonban léte első éveiben *„Mér, sáncz-, ut- és hidtan“* czimü munkákat irt s néhány hónapon keresztül előadta a

RÓNAY JÁCZINT.

Jankó János rajza után készült fa.

mathematikai tudományokat, s adott leczkéket a rajzolásban; irt azon kivül tanitványai számára *magyar nyelvtant* angol nyelven, s *görög nyelvtant* angol nyelven. Szabad idejét mindenkor kedvencz lélektani s földtani dolgozatainak szentelé. 1860-ban itt Pesten jelent meg egy jeles munkája: „*A tüzimádó bölcs.*“ Egressy Gábor volt „Szinházi lapjában“ részletesen közlötte „*Kean Edmund, angol szinész életrajzát*“, mely most szintén uj kiadót érdemelne meg. Évek óta több hazai lapnak szorgalmas levelezője. Többi között ő közlötte a „Pesti Naplóban“ a „*török-angol diplomatiai levelezést.*“ Kőrösi Csoma Sándor hátrahagyott irataiból, egyes adatokat, és Csoma keletindiai sirjának photographiai rajzát is neki köszönhetjük, valamint külföldre menekült több nevezetesb hazánkfia élete viszontagságait is ő közlötte a M. Sajtóban.

Mint magántanitó több előkelő angol családnál leczkéket adott a felsőbb tudományokból, s többeket a magyar nyelvre is megtanitott, mint p. o. a dusgazdag Southerland herczegnőt, ki férje társaságában mult évben hazánkat is meglátogatá. Több magyar munkát és hirlapi czikket leforditott angol nyelvre Bonaparte Lucián Lajos számára, kit a magyar nyelvre is tanitott. Mindezek mellett számos czikket irt az angol lapokba hazánk ügyeinek ismertetésére, miután számára a nagyhatalmu „Times“ hasábjai is megnyiltak. A tanitás terhes munkája mellett felhasznált minden pillanatot, melyben hazánknak használhatott, s elismeréssel mondjuk ki, hogy a magyar értelmi és tudományos hirének méltó képviselőjét tiszteljük benne.

Mindezek befejezéseül szabad legyen azon kérdést tennünk, hogy azon férfiu, a ki honától megválva, egyedül maga erejére és keresményére hagyva, az irodalmi téren oly szép eredményeket volt képes felmutatni, mennyire vihette volna szorgalmával itthonn természetesebb, gondtalanabb körülmények között? Mint működhetett volna a magyar Akademia tudományos körében, melynek 1847-ben ő is tagja lett?

Ohajtjuk, hogy ez is mielébb megtörténhessék!

Hugom az oltárnál.

Föltettük a menyasszonykoszorut
Hugomnak fejére.
És azt mondtuk, mindig ily szép legyen
Egész életébe.

A kocsi várt . . . sorba csókoltuk őt,
És azt mondtuk neki:
Hogy az élet édességeiből
Ne fogyjon soha ki.

Aztán elment . . . a távozó kocsi
Port vert maga mögött,
Mely a napon ugy vette körül őt,
Mint aranyfényü köd.

A hegytetőn egy kis kápolna volt,
Ott állt meg a menet.
Hogy onnan még közelebb érezze
Magához az eget.

Az oltárnál körülállottuk őt
Komolyan, nesztelen.
A nagy csendben nem hallatszott egyéb,
Mint a szó: szeretem!

Megható és ünnepélyes vala
A rövid pillanat,
Halk susogás tölté be a leget
Szárnyalása alatt.

A mi imánk keresett-e hangot?
S a zajt az okozá?
Vagy az áldás esője susogott
Szép csöndesen alá?

Akármelyik volt, annyit jól tudok,
Hogy üdv szállott belénk;
Szemeinkből kért sugarat a nap,
A mikor kimenénk.

Mögöttünk a kápolna küszöbe
Gyorsan bezárula,
Mert ugy látszott, hozzánk kivánkozik
Mindegyik angyala!

Dalmady Győző.

Szolnok védelme. (1552.)

(Történeti beszély.)

P. SZATHMÁRY KÁROLYTÓL.

(Folytatás)

IV.

— Ime öcsém, sorsomban az Istennek még e földön lakoltató büntetését látod. Nem panaszkodhatom; én e sorsot teljesen kiérdemeltem. Nem titkolom el; szolgáljon az tanulságul neked és talán másoknak is, életem ugy is hasonló rövidségü a kérészéhez, mely a napot nem éli tul.

— Én veled halok.

— Azt nem szabad tenned. Mig hasznomra és a haza hasznára lehetett volna halálod, nem gátoltalak; most nincs egyébről szó, mint egy rettentő eskü beváltásáról, melyet én a hazának és királyomnak tevék s melyet beváltani köteles vagyok, mely alól engem senki sem oldhat fel. De halld tovább s vésd jól emlékezetedbe, a mit tőlem hallasz.

Ezelőtt mintegy husz évvel virágzó ifju voltam, mint te most, nem ismerve, nem tudva, mit jelent a szerelem. Édes anyám, kinek porait is áldom, szigoru, zárdai természetü, de egyszersmind kegyes asszonyság volt, kinek házánál menhelyet talált az üldözött, kebelén anyát az árva. Házánál a belső szolgálatot leginkább oly árva leánykák tették, kiknek szülői az utóbbi török háborukban vesztek el.

Ezek közül egy, *Ilona* nevü, mintája lehetett volna az ártatlan szépségnek, szelidségnek, valóságos ibolya, melyre midőn a bokrok árnyában elrejtőzik, csak szaga után ismerni reá. Ő is csak erényei, háladatossága, munkássága és áldozatkészsége által tünt fel.

Hosszasabban tartózkodván egyideig anyám közelében, szinte lehetetlen volt, hogy nekem e gyönyörü gyermek fel ne tünjék. Az először kitörő szerelmi hév egész őrültségével belé szerettem. Nyájas tekintetéből, vagy lesütött szeméből, ha az enyéimmel találkozott, könnyen felismerhetém, hogy ő sem idegen hozzám, de annyira ártatlan volt, hogy angyali vonzalomnál ez tovább nem ment s ugy látszék, hogy reá nézve az oly titok, melyről gondolkoznia, fájdalmat épen nem okoz.

Sok ideig tusakodtam, ha nem vétek-e e gyermekben oly érzelmet költenem, melynek semmi becsületes alapja nem lehet, azon rangkülönbségnél fogva, mely közte a vagyontalan árva és közöttem a gazdag örökös között volt. Beláttam, hogy ez embertelenség s igyekeztem az alkalmat kerülni. Egy szerencsétlen véletlenség azonban másként akarta.

Én buskomorrá, andalgóvá lettem. Jó anyám, hasztalan tapogatózott az okok után. Különösen álmaim végképen elvoltak rabolva s annak helyét a képzelődés ezer változó ábránddal pótolta, mely lelkemet és véremet örökös lázban tartá.

Holdas éjeken fel kellett kelnem, hogy dagadó szivemnek friss léget adjak, s kirohannom lakosztályomból, melynek egyik folyosója épen várkastélyunk kertjére nyilt s ott a százados hársak alatt vagy a csendes tó tükörén merengve órákat töltöttem el.

Az idő tul lehetett éjfélen, midőn egy izben igy a várkertbe lementem. Az egész kastély nyugodtan aludt, mig a fülemile is csak halk szakadozott dalt váltogatott társával már.

A teli hold ábrándos világot vetett a kerti tó tükörére s én e felé közeledtem, hogy mint szokásom volt, kis lélekvesztőbe ülve s evezővel játszadozva, várjam be azt a pillanatot, mig szivem, képzeletem annyira kihül, hogy álmot remélhetek.

Zaj nélkül közeledtem a parthoz, de egyszerre döbbenve állottam meg s eszembe jutottak mindazon tündéres mesék, melyeket a tavak nimfái és szirénjeiről olvastam vagy hallottam. A tó tükörén elébb egy sötét árnyat, majd egy gyönyörü termetü nőt láttam felbukni, kinek hóvállairól, aranyhaja és ezüst vizcsöppek tündériesen omlottak alá. Ifju vagy; megfejthetőnek találod, hogy e látománytól nehéz volt elszaladnom, lekötve álltam ott és az ábrándot szemeim csak hamar összeköthették a valóval. *Ilona* volt az, álmaimnak megujuló képe, szerelmesem. Az ártatlan teremtés fürdésre az éjnek csak e késő óráját szokta felhasználni, hogy a kémszemektől óva legyen. A sors másként akarta. Haboztam . . . A jobb érzelem fölkelt bennem s épen vissza akartam vonulni, midőn, egy zörrenés, melyet megfordulásom okozott, figyelmét arra vonta, felismert s egy sikoltással a viz alá bukott.

Janko János

wod

Résö Ensel Sándor ifj

Árpád sirja. Pest
1862. 7. l.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

37-ik szám. Kilenczedik évi folyam.

Vasárnapi Ujság.

Pest, september 14-én 1862.

A **Vasárnapi Ujság** hetenkint egyszer nagy negyedrétben 1½ iven jelenik meg. **Előfizetési dij** Buda-Pesten **házhoz küldve** vagy **postai uton** külön a **Vasárnapi Ujságra** félévre **3 ft.**, a **Politikai Ujdonságokkal** együtt **5 ft. ujpénzben.** – Az előfizetési dij a Vasárnapi Ujság kiadó-hivatalához (Pest, egyetem-utcza 4. szám) bérmentve utasitandó.
(Szerkesztőségi iroda: egyetem-utcza 4. szám, 2-ik emelet.)

Gáspárik Kázmér, váczi nagyprépost.

A magyar kath. egyház egyik népszerü főpapját mutatjuk be olvasóinknak. Gáspárik Kázmér, született 1784. sept. 11-én a szent-endrei szigetség Pócsmegyer helységében, hol atyja, gróf Eszterházi Kázmér tiszttartója volt. Már serdülő korában igen szerény magaviseletü levén, ritkán vett részt gyermektársai hiu mulatságaiban, üres idejét inkább olvasással tölté el, minélfogva szülői is azon voltak, hogy csendes vérü s tanulni szerető fiukat a lelkészi pályára készitsék elő.

Elemi és algymnasialis iskoláit Korponán, hol atyja később városbirája volt, a többit pedig Váczon végezé, hol 1801-ben a papnöveldébe fölvétetvén, a clerikát ritka szorgalommal, elöljárói nagy megelégedésére végezé.

1807. sept. 20-án pappá szenteltetvén föl, segédlelkészi minőségben csupán két évet töltött, előbb Czegléden, azután pedig Nógrádban, honnan mint kitünő egyéniség, 1809-ben a váczi püspöki udvarhoz iktatónak áttétetvén, ugyanott 1812-ben titoknoki állomásra emeltetett.

E diszes tisztet — saját hátrányára — oly ügyesen viselé, hogy a püspöki udvar alig tudta nélkülözni; innen van, hogy csak 15 évi fáradozásai után, 1827-ben lön a váczi káptalan tagjává s egyszersmind a székesegyház főesperesévé kinevezve.

Az $183^{2}/_{6}$. és $18^{39}/_{40}$. évi nevezetes országgyüléseken, mint követ, a váczi káptalant képviselte; végül 1850-ben, fokonkénti előléptetések mellett, a nagyprépositi méltóságra emeltetett, mely állásban kitünő tudománya tekintetéből püspökhelyettesnek lön kinevezve. Különösen ritkitja párját a latinságban, minek fényes jelét adá élemedett korában is, nevezetesen a Roskoványi és Peitler váczi püspökök beiktatása alkalmával tartott üdvözlő beszédeiben. Ezekben kifejtett ékesszólása minden szakértőt meglepett.

Ha meggondoljuk, hogy ez agg főpap saját házánál a magyar vendégszeretetet folytonosan gyakorolja; hogy egyes szegényebb sorsu családok vagy ezeknek iskolás gyermekei iránt kifogyhatlan a jótékonyságban; hogy minden jó és hasznos ügynek buzgó pártolója és tettleges gyámolitója; gazdag könyvtárát még most is folyvást szaporitja; a jelesebb tanulóknak hasznos könyveket osztogat, melyek száma már megközeliti a 900-at; — ha, mondjuk, mindezeket figyelembe veszszük, csodálnunk kell, hogy szerény jövedelméből még nagyobbszerü áldozatokat is tehetett.

Ki ne emlékeznék az országos hirü váczi székesegyház körül létezett sárfészekre és pocsolyákra? melyek amellett, hogy az egyház diszéből sokat levontak, különösen őszszel és tavaszszal a hiveket is hátráltatták a templomba járásban, söt a közel lakóknak még egészségét is veszélyeztették. Ezeket látva a gondos főpap, s meggyőződve arról, hogy az, kit inkább illetne e baj orvoslása, figyelemre sem méltatja: szakértőkkel tervet és költségvetést készittet, számba veszi biztos jövedelmét és nélkülözhetlen kiadásait, s ugy találja, hogy pár évi megtakaritás után előteremtheti a szükséges összeget. Tétovázás nélkül megkezdette tehát a munkát, s eredménye lön: a főegyház környékének tisztasága, minek állandósitása végett a mellék-, névszerint a paradicsom- és harangozó-utczák kikövezetvén, a csatornák oldalai granit-oszlopokkal diszittettek föl, ugy hogy az egykori sárfészek jelenleg a város legtisztább, legszebb részét teszi. E nagyszerü áldozat elismeréseül a város, derék főpapja nevét megörökitendő, a harangozó-utczát Gáspárik-utczának határozta elneveztetni.

Még alig készült el e nagy munka, s már ismét egy ujabb áldozatra határozta el magát Az ő munkásságának köszönhető azon diszes kut is, mely az előkelőbb közönség által annyira kedvelt s nyáron át sürün látogatott löházban, friss és egészséges itallal látja el az ott mulatókat.

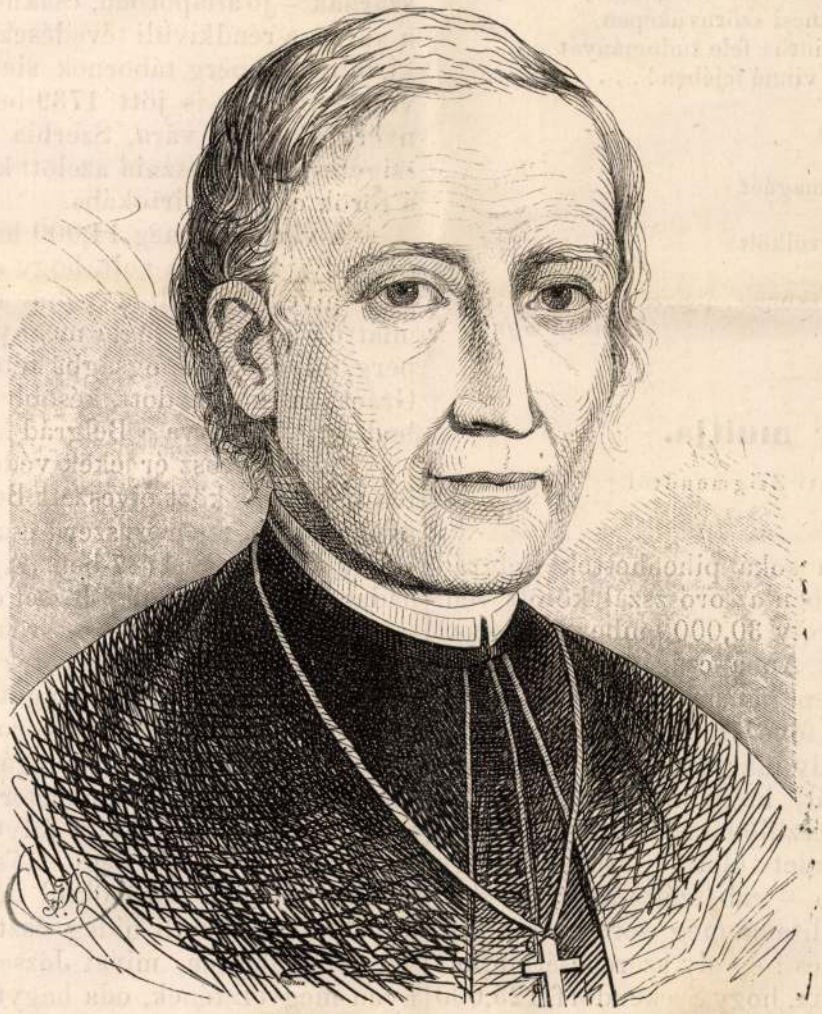

GÁSPÁRIK KÁZMÉR, VÁCZI NAGYPRÉPOST.

Jankó János rajza után

Ezenfölül a váczi irgalmas szerzet kórodájában egy ágyat alapitott; a helybeli siketnémák-intézetében egy szegényebb sorsu szerencsétlen növendék számára szintén örök időkre alapitványt tett. A jelenleg fegyházul szolgáló, akkoriban Theresianum épületnek országos tébolydává történt rendeltetése alkalmával, a roskadásnak indult épület kijavitására 1000 pfttal járult. Ugyancsak neki köszönhetjük nemzeti szinházunk egyik jeles tagja Füredinek kiképeztetését, kinek kitünő énektehetségét felismervén, kimüvelését saját költségén eszközöltetni azonnal elhatározta.

A köztiszteletben álló főpap, az 1860-ban keletkezett váczi kaszinónak közakarattal elnökévé választatván, e kitüntetést élemedett kora és gyengélkedő egészsége daczára nemcsak hogy elfogadta, hanem a kaszinót még számos könyvvel s az előleges költségek fedezésére bizonyos összeggel is megajándékozta. Szóval, folytonos jótékonysága és bőkezüsége által mindenkit lekötelezvén, emléke itt még a késő unokák előtt is kedves leend; a környék pedig mint hires pomologot, kitől a sokféle nemes fajta gyümölcsfákat szaporithatá, szintén örök hálával fogja emlegetni.

...y...f.

A tudós inasa.

Jancsi volt a nyalka legény
Három vármegyében, —
Lobogós ing röpül karján,
Kis kalap fejében.
Árvalányhaj uszott, lengett
Kis kalapja mellett,
Görbe nyaku sarkantyuja
Sirva-ríva pengett.

Ha az utczán végig méne,
Kiszaladt utána
Tál mellől is — minden háznak
Eladó leánya.
Nézték, nézték hosszan, mélán —
Szivecskéjök döbbent,
S egy-egy édes ‚*eszemadta*‘
Ajkikról leröppent! . . . .

Jancsi mindezt nagyon tudta,
Tartott is reája, —
De hogy szeretője előtt
Nagyobb legyen hája :
Városra ment hirt szerezni,
Széles hirt magának, —
S beszegődött egy bozontos
Tudós inasának! . . .

S mit csinál a tudós véle? —
Rútul kicserélte!
Olyan fura paszomántos
Sapkát űt fejére,
Hogy kimeredt ellenzője
Csaknem egy arasznyi,
S véle cserepárt lehetne
Szörnyen agyoncsapni! . . .

Elpusztul a lobogós ing,
Elpusztul a dolmány,
Pupligombos *kevekkerbe*
Ura betuszkolván. —
S bugyogóját az átkozott
Szabó ugy kimérte,
Hogy mindenik szárába egy
Kila rozs beférne!

Csizmáját meg ugy elszabták,
Mint a tutyi — olyan;
Sarka sincsen, hát sarkantyu
Hol volna — pokolban?! —
— Búsan ballag ura után
Jancsi szörnyüképen,
Mintha fele tudományát
Ő vinné fejében! . . .

Falujára gondolni se
Mer az istenadta,
Ott már egyszer a magáét
Csufosan kikapta.
Hazamenvén — megtülkölte
A Bálinték ökre, —
S megtagadta, megátkozta
Kedvese örökre! . . .

Tamásfi Gyula.

Nándorfehérvár multja.

Történeti-korrajz. — Csuti Zsigmondtól.

(Vége.)

A passzaroviczi béke után nem soká pihenhettek Belgrád ágyui, mert még az 1729-dik esztendőben az oroszszal kötött védés daczszövetség következkeztében, Károly 30,000 embert tartozott a törökudvarral háboruba keveredett Anna czárnőnek adni. Ez időben már nem müködött többé Eugen, hanem helyette az általa is ajánlott Pálffy János neveztetett ki fővezéreül a császár fényes hadseregének. A irigység azonban, mely már Eugent is meg akará buktatni, oda használta fel befolyását, hogy mig Eugen méltó utódja, az egész telet a nagyszerü készülődéssel töltötte : addig, azon ürügy alatt, mikép a csaták kezdete előtt is szükség, hogy teljhatalmu fővezér álljon a sereg élén — rábeszélte az uralkodót, hogy Seckendorf fővezérsége alatt inditaná meg seregét a török ellen. A mily szerencsétlen volt a tanács : ép oly szerencsétlen lett annak következése is. Mert daczára annak, hogy Seckendorf, 125,000 válogatott, s minden szükséges eszközökkel felkészült derék hadseregével, julius 27-én 1737. Nissát bevette : már augusztus 4-kén tévedései miatt Hildbursghausen herczeg Bányalukánál, szept. 20-kán pedig gróf Khevenhüller Viddinnél megverettek. De Nissa is csakhamar elveszett; mert az ott hagyott táborszernagy parancsnok Dorat, a mint a török nagyvezér kapui előtt megállt, azonnal átadta, miért Belgrádon lefejeztetett, ámbár ezzel oly fontos vár elesése koránt sem volt pótolva. Ezen szerencsétlenségek folytán Seckendorf visszahivatván, a sereg Belgrád alá vonta magát. Az ügyetlen vezérek : Seckendorf, gróf Schmettau és Diemar tábornokok maguk igazolása végett haditörvényszék elé állittatván, az első Spielbergbe fogságra vettetett, a két utolsó pedig megszabadult.

A következő 1738-dik évben a fővezérség herczeg Lothringen-re bizatott, oldalán gróf Königseck tábornagygyal. Ezek ketten egyetértve, a törököket Mehádiánál megverték, de ugyanitt, és ez évben a törökök a vereséget, és még Orsova, Pancsova, Uj-Palánka, és Szendrőnél busásan visszaadták.

Ezen szerencsétlenségek után 1739. ismét uj vezért nyert a lehangolt sereg gróf Vallis Olivier tábornagyban. A hajó-sereget pedig Pallavicini vezette a Dunán. Vallis junius 15-kén a Szávatorokhoz érkezve, Zimony és Banofcza közt tábort ütött, feladata levén a törököket megtámadni. Kroczkónál azonban elvesztette az ütközetet, és az éj sötétségétől fedeztetve, csendben Belgrád alá vonult, onnét pedig Pétervárad nak vette utját.

A török nagyvezér látva a nagy zavart, Karaffa herczeg Waldeck, és Hessenheinfels — Lerschner, és Wietrof, 10,000-ből álló hadoszlopaik romjain keresztül, minden ellenállás nélkül Belgrád alá sietett, és látva Wallist a mocsárok közt barangolni, a megrémült Sukkov várparancsnok habozása közt, kezdé a várt erősen lövetni.

Sukkov a szerencsétlenséget szemelött tartva, rögtön irt Wallisnak, és magának a császárnak is, kijelentvén, miszerint a várat soká nem tarthatja. Erre a béke-alkudozással Wallis bizatott meg, ki azonban maga helyett Gross ezredest küldé Sukkovhoz, azon utasitással, hogy tegye magát alkudozásba a nagyvezérrel.

A császár látva csalatkozását Wallisban, gróf Neuperget bizá meg a békekötéssel, franczia követ Villenende marquis oldalán, kit az orosz czárnő is a maga érdekéből szivesen ajánlott. Mig azonban a békekötés kezdetét vette volna : addig a császár titkos megbizással Schmettau tábornokot küldé Wallishoz, egyszersmind pedig Belgrádra is, hogy azt megszemlélvén, ha még nem késő, igazitaná helyre tábornokai hibáit és tévedéseit. Schmettau a vár falait — melyek pedig mint már dülőfélben levők jelentetének fel a császárnak — jó állapotban, csaknem sértetlenül találta, de már magát a várat, a rendkivüli tévedések miatt tarthatatlannak nyilatkoztatá ki, mire Neuperg tábornok sietett a békekötéssel, mely a vár elvesztével létre is jött 1739-ben, minélfogva a törökök nagy előnyére Belgrád vára, Szerbia és Oláhország nagy része, Orsova szigetestől és Bosznia azelőtt kevéssel elnyert része, visszakerültek a török császár birtokába.

A várőrség még 14,000 harczszomjas emberből állt, és a vár még oly jó karban volt, hogy az őrség vallomása szerint, ha vezéreik hivek maradtak volna a rájok bizott szent ügyhöz, a vár miattuk soha sem fogja megnyitni kapuit a félholdnak. Mind Neuperg, mind Wallis fogságba tétetett, az első Glatzban, a másik pedig Gráczban raboskodott, később azonban mindkettő visszanyeré szabadságát, sohajtva a Belgrád körül elharvadt babérokon!

Az igy orosz érdekek védelme folytán keletkezett szerencsétlen táborozás közt elveszett Belgrád vára, ugyancsak orosz viszonyokból eredett nagyszerü csatákból ujra visszakerült a magyar király birtokába 1787-ben. A porta ugyanis az orosz udvarnak hadat üzent, és miután József császár erélyes közbenjárása folytán sem sikerült az orosz és törökkel való kibékülést kieszközölni, a bécsi kabinet és a szent-pétervári udvar közti szövetség szerint, József kötelesnek érezte magát, az orosz czárnét segiteni. Ezért a porta Augusztus havában berontván a Bánságba, mindenfelé pusztitott és égetett. Ennek meggátlására 2-dik József is serege nagy részével megindult. Már ekkor az oláhok titkos reménytől táplálatva, a törökök biztatása folytán, a kegyetlen öldöklést és pusztitást nem kevésbbé segitették elő. De csakhamar kijózanodva, részint mivel a törököktől megcsalatva látták magukat, részint mivel a rendkivüli hideg ősztől is tüzhelyeik mellé szorittatának — de különösen, mivel József császár vitéz seregei által is keményen megveretének, oda hagyták a feldult Bánságot.

Koburg herczeg hős magyarjai Foksánnál 30,000 emberével

Janko János

klisék részére
többször fenszép után
vo rajzolt képeket
a Vas. Ujs. 1877.
évf. ban.

Horváth Henrik

Horváth Tibor

Höllrigl A. József

Hunyadi József

Huszár Lajos

Jajczay János

Jajczay Jánosné

Kalmár János

Kampis Antal

Kapossy János

Kelemenné Berkovits Ilona

Kopp Jenő

László Gyula

Mihalik Sándor

Nagy Zoltán

Jankó János

** *(Jankó János jeles festészünket)* a világ első képes lapja, a „The Illustrated London News“ magyar életképek készitésével bizta meg.

Vas. Ujs. 1864.
10. l.

Szerkesztőség !

zágos Bizottsága, programmjához hi-
ának ismeri műemlékeink és általá-
deklődésnek a közönség legszélesebb
lását - az idén is tervbe vette egy
egtartását. Különös jelentőséget ad
előadások az elszakitott magyar mű-
s u.i. hangoztatni,hogy ez a théma-
tterjesztés kereteit, egészen kivá-
közönség lelkében megerősitse az e-
eti kulturális közösség szétszakit-

Janko János

Bereseny huszárok
c. rajza repr.
Vas. Ujs. 1867
637. 1

Ybl Ervin

Lotz Károly élete
és művészete.

Bpest
1938.

I/ 1 pólc.

Jankó János

Vas. Ujs. 1896. 22. l.

HALÁLOZÁSOK.

Jankó Jánost márcz. 30-ikán délután temették el nagy részvét mellett. Ravatalát, melyet teljesen ellepett a család és a barátok koszoruja, egész nap sűrűen látogatták. A temetésen nagy számmal jelentek meg az elhunyt barátai és tisztelői a társaszélet, s az írói és művészi világ köréből. A gyászszertartást Horváth Sándor ev. lelkész végezte. Ezután a koporsót a díszes halottas kocsira tették s megindult a menet a kerepesi-úti temető felé, hol a főváros díszsirhelyet engedélyezett az elhunyt művész számára.

Vételsorsjegyek árai:

	1/1	1/2	1/10	1/20
S.	60.—	30.—	6.—	3.— frt.

(Vidéki megrendeléseknél portó és nyeremányjegyzékért még 25 kr. küldendő be.)

Sorsjegyeket — míg a készlet tart

Jankó János

Szód

Vas. Lip. 1904. 268

l. (Ágai Adolf cikke.)

Ócsa

117

Jankó János

Vas. Ujs. 1886. 37. 1.

Felhivás előfizetésre: Felbátorítva azon szíves fogadtatás által, melyben a budapesti és vidéki lapokban részint névtelenül, részint különféle álnevek alatt — az utóbbi években rendesen «Egy kontár filozóf» álnév használata mellett — megjelent szatirikus tárczaczikkeim és hasonló irányú tréfás verseim a t. olvasó közönségnél részesültek, e czím alatt: «*Talmi aranykorunk*» egy nagyobb szabású vidám szatirát irtam versekben, melyben a mai világnak rohanó haladását, felfogásait, szokásait és divatjait teszem jókedvű szószaporítás tárgyává, nem feledkezve meg a közéletről és a magasabb politikáról sem. A munka Budapesten a Franklin-társulat nyomásában jelenik meg, a lehető legdíszesebben kiállítva, mintegy 13—14 ívnyi kötetben, *Jankó* János 80 eredeti rajzával, melyeket a hírneves művész nagy előszeretettel és humordús felfogással készített el. Előfizetési ára 2 forint. A t. gyűjtőknek minden tíz példány után egy tiszteletpéldánynyal szolgálandok. Az előfizetési íveket és pénzeket kérem saját kezemhez, Debreczenbe küldeni. — *Kossa Albert.*

Jankó János

Vas. Ujs. 1886. 75. l.

«**A t. ház**» czím alatt terjedelmes kötet jelent meg Singer és Wolfner budapesti könyvárus-czég kiadásában. A szép kiállításu, Jankó János rajzaival illusztrált kötet *Mikszáth* Kálmánnak a képviselőházról irott közkedveltségű karczolatait tartalmazza, melyeket kedves, humoros hangjukért, találó megjegyzéseiért, elmés adomáiért oly szívesen olvas a közönség. A jeles szerző e karczolatokban a képviselőháznak inkább külsőségeivel és személyiségeivel foglalkozik, leírja a különböző jeleneteket, a ház hangulatát stb. szerencsés kézzel vegyítve a komolyabb és derültebb színeket, melyek a képviselőház üléseit, folyosóit stb. mintegy megelevenítve állítják az olvasó elé. A hirlapokban adott jelentések közlik ugyan a képviselőházban elmondott beszédeket, de azokból az olvasó nem képes magának fogalmat alkotni magokról a szónokokról, környezetökről s a hatásról, melyet beszédök gyakorol. Mikszáth karczolatai kitünő illusztrácziók gyanánt pótolják e hiányt s valóban sokszor tudnak elevenséget önteni egy-egy leírt jelenetbe. «A t. Ház» czímű munka fejezetekre van beosztva, melyekből «A színhely» és «A folyosó» czíműt ez alkalommal bemutatjuk. A könyv ára 2 frt 20 kr., franczia díszkötésben 3 frt 50 kr.

KAB ÉS FIA

UTH LAJOS UCCA 13

Budapest, 19

Kner Albert

R

RESKEDÉS

G

BUDAPEST IV, ANDRÁ

Apfel Sándor (Hungária)

Janko János

Irod

Vas. Ujs. 1885. 438 l
(Az országos kiállítás
Munkcsarnoka)

.8790/1939. szám.

A Műemlékek Országos Bizottsága tek. Elnökségének,

Budapest,
IX.Hőgyes Endre-utca 10.

Hivatalból.
szolgálati ügyben.

Jankó János

Vas. Ujs. 1884. 97. l.

JANKÓNÉ, Jankó János kitünő képirónk, az élczlapok geniális rajzolójának 81 éves édes anyja, Tót-Komlóson, hol legidősb leányánál lakott. —

Jankó János

Menyegzői dráma
c. pestmegye repr.

Vas. Ujs. 1885. 109. l

szöv 115. l.

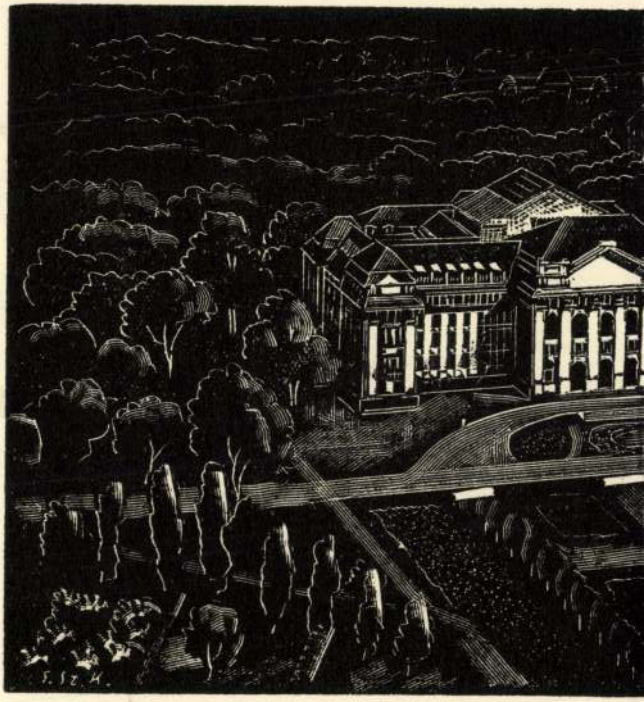

DEBRECENI M. KIR. TISZA ISTVÁN-TU

A világháború vérzivatarának köz
debreceni m. kir. Tudományegyetem, ame
tanítványáról, a predestináció hite melle
Tisza István grófról neveztetett el. De e
főiskolai feladatköre és munkája nem

Jankó János

Vas. Lj. 1883. 328. l.

— *Jankó János*, a kitünő tollrajzoló, jelenleg ismét nagyobb kompozicziójú olajfestményeken dolgozik. Az egyik «Lóvásár», mely egy vidéki város sokadalmát tünteti föl; a másik egy elmés falusi történet «Két vallomás». Gazduram elveszett birkáját keresi s megtalálja a czigánydádénál, ki fölvilágositja, hogy a birka gazduram fia révén került hozzá. A fiu, mig apjának a czigánydádé a kunyhó előtt ezeket vallja, benn a kunyhóban vall szerelmet a szép czigány leánynak.

Melléklet a Magyar Grafika 1929. 11-12. számához

Jankó János

A farsangi ünnepélyre, melyet febr. 4 én az irói segélyegylet és hirlapirói nyugdijintézet javára rendeznek, eddig már hatezernél több meghivót küldtek szét. A királyt, a királynét, József főherczeget és nejét, Koburg főherczeget és nejét, Haynald bibornok-érseket és több kitünőséget nagy diszszel kiállitott meghivókon kérik föl a bál meglátogatására. Szintén a hirlapirók nyugdijintézete javára szánták a jövedelem egy részét a *rajztanárjelöltek és művésznövendékek*, kik febr. 7-én tartanak bált a Hungáriában. A bálanya tisztét Jankó Jánosné, jeles művészünk neje fogadta el. A tánczrendbe a régi körmagyart is fölvették.

Vas. Lap. 1882. 61. l

Jankó János

Pesti favágók c.
vajta repr.

Vas. Ujs. 1871. 48. l.

S Dr Mihály-u Ház 1791

518

Jankó János

archeje repr.
Vas. Ujs. 1890. 284. l.

A rókalanc c.
tollrajza repr.
Vas. Ujs. 1890. 284. l.

A lócsiszár c. rajza
repr.
Vas. Ujs. 1890. 285. l.

KIRÁLYI MAGYAR EGYETEMI NYOMDA

JÚLIUS

31 nap 28. hét

9 Vasárnap	
10 Hétfő	
11 Kedd	
12 Szerda	
13 Csütörtök	
14 Péntek	
15 Szombat	

Jankó János

Szalmafonó család
c. rajza repr.

Vas. Ujs. 1868.
565. l.

Jankó János

Görgényi medve-
vadászok c. rajza
repr.
Vas. Ujs. 1869. 6 il.

Jankó János

Faáruló székely, fenyőkép
után rajzolta fenti
Repr
Vas. Ujs. 1869. 297 l.

2. *Országgyülési Naptár.* Az országgyülésre vonatkozó s más érdekes közleményekkel. Szerkeszti Szemes Pál. (Az országgyülési képeket — mintegy 50 arczképpel — rajzolta *Jankó.*) Uj vállalat. A jelen első évfolyam érdekes tárgyakból van összeállitva, melyek — a külön szépirodalmi rovatot kivéve — mind az országgyülésre vonatkoznak. A hazai pártok, a képviselőház főbb egyéniségei, a pártvezérek stb. élénken vannak jellemezve; a közelebbről hozott nevezetesb törvények, mint a pörrendtartási, honvédelmi, népiskolai, behatóan s világosan ismertetve. Hazánk alkotmányos fejlődésének ujabb korszakai 1848-tól 1868-ig érdekesen festve stb. A hat tömött ivre terjedő naptár ára 60 kr.

Jankó János

Mas. Ujs. 1869. 5651P

Besztercze-Naszód megye.

1. **Besztercze,** ev. templom.
2. — renaissance-ház a Beutler-utcában.
3. — városi erődítmények maradványai.
4. — gör. kath. (egykori minorita) templom.
5. — ú. n. lábasházak a főtéren.
6. **Besenyő,** ev. templom.
7. **Harina,** « «
8. **Jád,** « «
9. **Petres,** « «
10. **Ö-Radna,** templom-rom.
11. **Zsolna,** ev. templom, körfalának maradványaival.

dött emlékül. „Vedd emlékül e könyvet atyádnak barátjától, a ki barátod neked is. — Vedd emlékül e sorokat, melyeket az élet könyvéből meritve, szeretetet nyujt neked, s őrizd kebledben azoknak tartalmát. Fejlődni kezd már ifjuságod virágszaka, most vesd meg erkölcsi jövődnek alapját, de még nem ismered az életnek komoly gondjait, szülőidnek gyöngéd szeretete ápolva, intve, oktatva vezérli minden léptedet, s elsimitja pályád göröngyeit. Te még minden erődet, gondodat és idődet szived és lelked kifejlődésére fordithatod, nem gátol abban semmi, csak akaratod erős és tiszta legyen, nem kell semmi más nehézséggel küzdened, mint a mit önmagad hanyagsága vagy könyelmüsége gördithetnek elődbe. Igyekezzél legyőzni ezeket, s használd erőteljes ifjuságod minden óráját, hogy munka és szorgalom által erőd, tehetségeid növekedjenek, s ha majd egykor az élet komoly pályáján önerődre szorulva küzdened kell a sors változékony szeszélyeivel, a kedvező szerencsének gyakran széditő mámorában, és a balsorsnak gyakran leverő csapásai között csüggedést nem ismerve, ingadozás nélkül járj a kötelességnek és erkölcsnek ösvényén. Szülőid a legbuzgóbb szeretetnek boldogitó érzelmeivel csüggenek rajtad, s te vagy egyik tárgya szép reményeiknek. Ne engedd, hogy ezen érzelmek közé egykor keserüség is vegyüljön, ne engedd, hogy ezen szép remények egykor elenyészszenek; a szülők áldását nem azon szavak teszik, miket azon gyermekeik boldogságaért elmondanak naponkint, mert hisz azt hálatlan gyermek fölött is elmondatja velök a szülői szeretet; hanem azon örömkönyek, miket a gyermekeknek jó erkölcsei, szorgalma és jelessége fakasztanak a szülők szemeiből. A szülők átkát szintén nem szavak teszik, hanem a fájdalomnak azon keserü könyei, miket gyermekeik erkölcstelensége okozott. Féljed ezen átkot, s igyekezzél szülőidnek örömkönyekben kifakadó áldását megnyerni. Neveld és erősitsd kebledben a fiui szeretetnek tisztelettel párosult érzelmeit, s tanuld meg, hogy arról semmi okért, semmi körülmények között s még az indulatnak fellobbanó hevében sem szabad megfelejtkezned. Két hatalmas érzést olta szivedbe a természet: az igazság és szeretetet, ezek legyenek vezércsillagaid az életnek pályáján; ha ezeket követed, érjen bárminő sors, erkölcsileg sülyedni nem fogsz. Légy igazságos mindenek iránt, a magad hibáiról szigoruan, de a mások hiányairól kimélőleg itélj. A szeretet részvétét meg ne vond embertársaidtól soha, mert a ki másnak ártatlan örömein, szerencséjén örülni nem tud, s a ki másnak szenvedéseit részvétlenséggel neheziti, az nem érdemel, nem nyer szeretetet másoktól, mert a szeretet csak szeretésnek lehet jutalma. Támadnak majd önkebledben hatalmas ellenségek, melyek az igazság szeretetnek szivedbe oltott érzéseit elfojtani, vagy azokat egymástól elválasztva, balutakra vezetni törekednek, s ezen hatalmas ellenségek az indulatok; de munka és erős akarat legyőzi ezeket is — vigyázz, hogy szived és eszed indulatok rabja ne legyen, mert sulyos és veszélyes az ilyen rabság s leginkább meggyalázó. Kerüld a hiu elbizottságot, s ha majd a sorsnak kedvezése néha talán társaid felett kitüntetne, soha ne érezteszd velök azt, hanem szived és szereteted köztök maradjon. Használd a sorsnak adományait magad és embertársaid javára, de soha vissza ne élj azokkal ártatlanok kárára vagy boszantására. Őrizkedjél a gunynak és elmességnek kétélü fegyverével érzékenyen sérteni másokat, a biztató kacagás, mely elmességedet kiséri, csakhamar elhangzik; de az érzékenyen sértettnek keblében visszamarad a keserüség, s hiuságod pillanatnyi diadalát másnak fájdalmán s elvesztett szeretetnek árán vásárolhatod meg. Kerüld az irigységet, másnak jelességei ösztönül szolgáljanak neked is nagyobb szorgalomra; de boszankodni másnak szerencséjén s gyülölni azokat, kiket elérni képes nem valál, oly mérges fekélye az emberi szivnek, melytől minden jó ember irtózik. — Az irigység önmagában hordja már büntetését, mert az irigynek minden öröme keserüséggel van vegyülve, s őt magát az indulat közgyülölségnek tárgyává teszi. Kerüld a könyelmüséget, magadnak és másoknak sokkal több és érzékenyebb kárt okozhatsz könyelmüségből, mint a mit utóbb a legjobb akarattal is helyrehozni képes volnál. Ne üzz könyelmü játékot a sors adományaival, magad érzéseivel, mások örömével s boldogságával. Időt, vagyont könyelmüleg ne vesztegess, mert a mit ezekből ifjuságodban megfontolás nélkül fecsérlesz el, azt mint visszahozhatatlan veszteséget fogod fájlalni s talán megsiratni későbbi napjaidban. Kerüld a henyeséget s munkátlan életet; ha ifjuságodban a munkát megszokod, életednek szebb örömeit s édesebb gyönyöreit a munkában fogod találni. Csak a munka fejti ki, csak az tartja fenn a testnek és léleknek erejét, csak munka tesz hasznossá magunk és polgártársainkra nézve. Sokat elnéznek, sokat megengednek az emberek annak, ki alacsony haszonlesés nélkül helyettők és érettők fárad. A munka egyik legszebb rendeltetése az embernek. És ha majd egykor testben és lélekben kifejlődve fellépsz az életnek komoly pályáján, ha majd a polgári kötelességnek szigoru szava tőled is munkát, erőt s fáradságot, talán életedet s a földi életnek minden örömeit, minden reményeit kivánja áldozatul, ne késlekedjél, első és legszentebb legyen előtted a haza! — Deák Ferenc."

Vidéki gyorsfutár.

** Logor András nevü karlovitzi pór fivére katonai fedezettel a napokban szállittatott Zágrábba. Mint tudva van, a tavalyi szerb érlekezlet alatt ő ölte meg Stojanovicsot és szolgáját, s mindeddig bünvizsgálati fogságban tartatott, melyből kiderült, hogy valamint a tett előtt, ugy utána is őrült volt. Most az irgalmasok zágrábi zárdájában gyógyitják.

A „P. H."-nek Selmecről irják, hogy az odavaló r. kath. gymnasium jövő tanévre tökéletesen tótositva lesz. A volt tanárok már más helyre tétettek át, hogy tót urak jöhessenek helyökbe. A selmeci polgárság eleintén közönyösen vette a dolgot, s inkább csak mosolygott rajta; de midőn látták, hogy komolyan valósul, félretették a tréfát, s erélyesen fölléptek. Nevezetesen aláirási ivet inditottak meg, melyen már csaknem mindenik polgár neve alá van irva. Céljuk: egy kérvényt, s egyszersmind tiltakozást nyujtani be a kir. helyt. tanácshoz e tótositási eszme ellen, melyet csupán Moyzes püspök bécsi utjának tulajdonitnak. Tulajdonitsák bárkinek, anyi még is áll, hogy a selmeci polgárság véleményét ki kellett volna kérdeni, nem pedig egyes egyének rögeszméi után indulni. A selmeci gymnasium tótositása annál különösebb, mert az odavaló gymnasium tanuló növendékeinek alig egy hatoda tót ajku. Az odavaló polgárok ugy nyilatkoztak, hogy inkább az ottani ev. lyceumban tanittatják gyermekeiket, semhogy tótul engednék tanittatni. Igy a gymnasium léte is meg lesz ingatva, mivel 50 tót ajku növendékért drága pénzért tanárokat tartani nem lesz érdemes. Különben a selmeciek reménye nagy, hogy a helytartóság méltányolni fogja a selmeci polgárok aggodalmát, s kérelmöknek sikere leend.

** Zágrábban egy uj krajcárért 40—50 körtét lehet kapni. Mást nem.

** Farmoson (Erdélyben) a villám beütvén az otáh templomba azt felgyujtá s róla még 5 ház borult lángba. Hir szerint Méra és Garadna, Kassa melleti helységek is leégtek.

** Az erdélyi muzeum régiségtárának egyebek közt egy puskacsőt küldöttek be, mely az egykori hires kuruc vezéré, s erdélyi fejedelemé Tököli Imréé volt, mint e belevésett felirat bizonyitja: „Tököli Imre 1689."

** Verespatak közelében a bányászok összevesztek, melynek eredménye lőn, hogy egy 3 gyermekkel biró kornai apa halálosan meglövetett. A tettesek az Abrudbánya tönlöcbe szállittaták.

** A pápai tanodában Tarcy Lajos régi jó hirü tanár szép reményü fia T. Dezső jutalmat nyert egy pálya-munkájáért, melynek cime: „Vörösmarty életrajza munkássága és hatása a magyar irodalomra."

** Ragusából irják jul. 30-ról, hogy Vukalovics emberei egy török kapitányt elfogtak, a ki Ragusa-Vechiába 30,000 piasztert vitt arany-ezüstben. A kapitányt és szolgáját egészen levetköztetvén, meggyőződtek; hogy azok nem mahomedánok; ennélfogva szabadon a bocsáták őket, de tiszta pőrén; Ádám apánk ős kostümejében; a miképen is az ausztriai határőrséghez érkeztek, hol ujra felruházták őket.

** Milutoy Giorgevic, 9 éves gyermek — önként a szerb katonaság közé állt — csupán hazája iránti szeretetből. Kicsiny a bors de erős.

** Sümegről irják a „M. O."-nak: A mult hó végén egy sárosdi pórnő a szomszéd Rendek helységbe gyümölcsöt vivén árulni, s utközben egy fegyveres dzsidás katonától (ki állitólag szökevény) pénzkövetelés ürügye alatt megtámadtatott, hogy életben maradásához semmi remény! A megtámadott szegény asszony segélykiáltásaira, az épen mezőn foglalkozott férj és nehány urasági cseléd sietett a szinhelyre — s látván az élettelelenül vérben fetrengő nőt, a még egyre dacoló katonát fellázadt első hevükben ott, a tett szinhelyén agyonverték.

** A debreceni kaszino 200 frtos alapitványt tett az ottani szinügy-egylet javára s a ref. kollegiumi tanulók közötti 16 db aranyból álló jutalmat tüzött ki felerészben verses, felerészben prózai dolgozatokra.

Bécsi hirek.

** Egy magyarországi földmivelő következő levelet intézett ő Felségéhez: „Mint hü alattvaló, nagy örömmel emlékezem még azon napról, melyen Felséged, császárné ő felségével a szent házasság arany láncával lőn egybekötve. E nagy nap emlékezetére egy emléket akartam állitani, de igen szegény voltam. Azért két fiatal gyümölcsfát ültettem kertemben, melyek az idén gyümölcsöztek először. Ezen gyümölcsöt most Felséged lábaihoz teszem, azon legalázatosabb kéréssel, hogy ezen csekély ajándékot, leghivebb alattvalói egyikétől legkegyelmesebben elfogadni méltóztassék."

** Beszélik, a kik látták, hogy a magyar kancellária kétféle-szinü zsinorokat használ az iratcsomagoknál. Nemzeti szinüt használ iratoknál, melyeket Magyarországra küldöz, fekete sárgákat, melyeket a kormányhoz intéz.

** Tehát a bécsiek nem fognak lejönni hozzánk István napra, hanem majd csak september 8-án. Akkor is szivesen látjuk őket.

** A katonatiszteknek a hadügyminisztérium szigorun megtiltotta az egyenruha levetését, polgári öltözetben sehol és semmi alkalommal nem szabad megjelenniök.

Világ-panoráma.

** **London.** Ez kutya-historia, de olyan, minőt már eleget olvashattunk. X. lordnak

TÁRCA.

CLUBOK.

A klubok eredetét Angolhonban kell keresnünk.

Még szó sem volt Európa többi müvelt államaiban hasznos egyletek keletkezéséről, midőn Albion szigetén már számos a legeredetibb és legkülönfélébb célból alakult klub létezett. Angolország játszó, olvasó, a tudományt és ipart előmozditó egyleteiről felesleges volna szólani, minthogy a nálunk is már szép számmal létezők ezek mintája szerint szervezvék; de léteznek Angliában oly klubok is, melyekről nekünk fogalmunk sincs s csak is oly eredeti nép közt keletkezhettek mint az angol.

Igy létezett Peel Róbert rendőrségének felállitásáig Londonban egy „akasztottak“ klubja, alapitva nehány semmirekellő fickotól, kiknek tömlöcből a felakasztás elől menekülni sikerült, e gonosztevők ujranyert szabadságukban rablásból élve, gyülekező helynek egy ismeretlen földalatti csapszéket választottak; tolvajlásaik jövedelmének tetemes része a „klub“ tőkéjének növesztésére fordittatott, melyből aztán szerencsétlen, hálóba került ügytársak segitettek s az akasztástól megmentettek.

Az alapszabályok szerint mindenkinek, ki a törvényszék által halálra itéltetett, volt igénye az egylet segitségére. Az elitélés és kivégeztetés napja közt, titokteljes és láthatlan hatalom őrködött a gonosztevő felett a tömlöcbőli kiszabadulását eszközlendő; több egy börtönajtónál nyitá ki rozsdás zárait, több egy őrnél vesztegetett meg az „akasztottak“ egyletének aranya által, ugy hogy az elitélteket a vesztőhelyre vinni akarván, csak hült helyét találták, s egy papirszelet, melyen e szavak valának olvashatók: „Megmentve az akasztottak klubja által.“ — Sir Peel Robert átvevén a premier-miniszteri tárcát az általa ujonnan szervezett rendőrségnek sikerült az egylet gyülésező helyét kitudni; épen ünnepélyes ülésre volt a klub összgyülve, midőn az igazság szolgái által kissé kellemetlenül lepetett meg. Rövid per után a tagok a hányan csak voltak felakasztatták, igazolván a már előre felvett elnevezést.

Nem kevésbé eredeti, de egészen más irányu a Londonban fenálló „puposok“ klubja. Megunva az egyenesre nőtt emberek örök gunyját egy szép nappal összegyült London nehány puppal megáldott halandója s ez egyletet alapiták, mely rövid idő után igen nagyszámu taggal birt.

Az egylet helyiségei, butorzata, céljának egészen megfelelő; az arany mindenhol emelkedésekben alkalmazva, a falon hires puposok arcképei függve. Ezen a profán szeme előtt elzárt helyen tölték London pupos férfiai zavartalanul, sértelenül napjaikat, elkülönitve a világtól és annak phisikai tökéletességeitől, az egymás közti bizalmas társalgásban boldognak érezték magukat.

Londonban keletkeztek először a mérsékleti egyletek; de ezek oly kevés mérsékelettel üldöztek minden iszákos és kicsapongó embert; hogy az egyensuly helyreállitása tekintetéből 1817ben egy „mérsékletesek“ egylete is alakult, alapitva Kean Edmund akkorában hires angol szinésztől. E klubhoz London legmegrögzöttebb ivói tartóztak, de soha sem számitott többet tizenöt tagnál, mert a feltétel, melytől a beléphetés függött, roppant nehéz volt; állva, pihenés nélkül kellett egy kána pálinkát leönteni. Nehány kanditatus az ivás közben hallva rogyott össze, a tagok fele pedig idővel lettek kicsapongásaik áldozatává. Byron, a hires angol költő szintén volt e klub tagja; egyetlen moccanat nélkül itta ki a próba serleget, s a legnagyobb tobzodás közt nem veszté soha hidegvérüségét.

Kean oroszlána is felvétetett az egyletbe s a legrészegebb tagok egyike volt; Byron medvéje, kit ő felvétetni akart, nem állta ki a probát, hanem nehány korty után borzasztó vonaglások közt adta ki páráját. — Kean minden üres óráját e klub-ban töltötte, s mielőtt fellépett mindig nehány palackkal fellelkesité magát, s valóban, minél többet ivott annál jobban játszott. Némelykor állni sem tudott, csak ugy vitték a szinpadra; de ha aztán ott volt, mint valami varázserőtől feljózanitva, isteni játéka által menydörgő tapsokra ragadá a közönséget.

Különös még a londoni „jokey-klub.“ Faschionable, gentlemennk egyesülete ez, kik az időt máskép ölni nem tudván, azon sajátszerü móddal üzik el unalmukat, hogy többször hetenkint összejöve, kakasok, patkányok és baglyok közt valóságos gládiátori küzdéseket rendeznek.

Az egylet termeiben ily élet-halálharc alkalmával legnagyobb csenddel összekötött feszültség uralkodik. A nézők két részre szoktak oszolni; egyike tetemes összeget tesz a baglyog, másika a patkányok diadalára s a mint a harc eldül ugy osztják a nyereményt. A harcbirák által adott jelre, körülbelül tizenkét kiéhezet patkány bocsáttatik közönségesen két bagoly ellen, a londoni nobilis világ aesthetikai érzetével egy csöppet sem ellenkező véröntás eredménye az szokott lenni, hogy egy patkány-összerágta, félholt bagoly maradt fenn, a többi harcos mind halállal lakolván. Nehány évvel ezelőtt a lapok igen sokat beszéltek az angol jokeyok e valóban előkelő passiójáról sőt egy némely majd hogy meg nem énekelte e küzdéseket, mint hajdanta Homér a béka-egér-harcot.

Budapesti hirharang.

*** Legelőbb is egypár „házasságot jegyzünk föl a nagy világ“-ban. Fülöp würthenbergi herceg nőül veszi Zsófia Sarolta hercegnőt Miksa bajor herceg legifjabb leányát. Fülöp herceg Lajos Fülöp volt francia király unokája, arája pedig az austriai császárné ő Felségének testvére. — A walesi herceg a jövő évben Alexandria dán hercegnővel kel össze.

*** A pestvárosi tanács fontos dologban töri a fejét, értjük az 1863-ki városi költségvetés kidolgozását, mely célra a mult napokban bizottmány neveztetett ki. Fontosnak mondjuk az ügyet, mert a város disze, az utcák szabályozása és egyéb jótékony, a közönség kényelmére és jólétére kiható községi intézkedések nagyban e költségvetéstől függenek.

*** Érdekes hir, hogy a pesti kegyesrendiek háromemeletesre viszik föl mostani zegzugos épületüket, mely ekép a nagyszerübbé válandó városházával igen szép arányt képezend.

*** A vakok intézetében megürült zenetanári állomást Szuck Mátyás a tárogató uj felfedezője nyerte el.

*** A szüretelőknek kellemes lesz megtudni, hogy a helyi gőzösökk f. hó 25-től Pest Budaelőfok és Tétény közt is naponkint reggeli 8-kor és d. u. 2 órakor fognak közlekedni. A hajó Tétényből d. e. 11 és este 6 órakor indul vissza.

*** Egy jó nevelőintézetet nem szabad szem elől veszteni. Azért ideje korán följegyezzük, hogy Szentes József közelismerést nyert finevelő intézetét sz. Mihály napra a lipótutcai 3 ik számu házba teszi át.

*** A kir. tábla Wanisch Ferenc szabólegény ellen, ki nejét gyilkolta meg, a városi törvényszék által hozott halálitéletet megerősitette. Mint tudva van ez itélet pallos általi halálra szól.

*** Elsler Fanny a hires táncmüvésznő, kinek diadalkocsiját egykor a pesti lelkesült ifjuság is vonta, jelenleg hazánkban Kis-Mártonban időzik, hol nagybátyja Prinster ur hg Eszterházi kamarai zenésze, kit még Haydn a hg nagyhirü karnagya szerződtetett, gyémánt menyegzőjét (60 éves házas) üli meg. Mint halljuk a hajdan mennyei Fanni a bécsi kéjvonattal lerándulók közt leend, hogy diadalának egyik emlékezetdus szinhelyét, Pestet meglátogassa.

*** Egy lap irja, hogy Párisban azért irnak gunydarabot a mi magas csizmáink ellen, mert mi is sokszor kiparodiáztuk a — francia viseletet.

*** Haladunk. Egy nagy magyar lap szivből fakadó szavakkal inditványozza, hogy bécsi vendégeinket, kik hozzánk lerándulnak, igazi magyar vendégszeretettel, szivélyességgel és lovagiassággal fogadjuk. Ime, még csak igen rövid ideje, mily nagy bün volt az is, ha valaki idegen szinpadra lépett. Valóban ideje, hogy megértsük, miszerint a népnek minden népet testvérül kell fogadnia, és egy szinésznek azon tényéből, hogy e vagy ama szinpadon játszik, nem szabad országos dolgot csinálni.

*** Jankó most igazán „fontos“ ember lesz. Nevezett jeles festészünket, kinek rajzai képezik humoristikus lapjaink egyik vonzerejét, a londoni képes ujság is felszólitá, hogy számára magyar népéleti vázlatokat készitsen. Minden rajzért 10 fontot (100 ftot) igérvén neki.

*** Az Ellinger-per (elbocsátás vagy maradás) oly nagy dimensiókat vett, hogy közelebb „Dinorah“ opera is elmaradt elhárithatlan akadály következtében. Quousque tandem opera abutere patientia nostra!..

*** A krinolinoknak lovagias várostanácsunk egy koncessiót csinált. Elhatároztatott t. i. hogy jövő hó végeig Pest minden utcáján a járdának 5—8 láb szélesnek kell lenni. A krinolinok tehát még egy kicsit terjeszkedhetnek.

*** A bérkocsisok közt sok goromba ember van, de akad catoi becsületesség is. Egy idegen, ki minap a vaspályával Pestre jött s egy szállodába hajtatott, tárcáját sehol sem találta, pedig 1800 ft. volt benne; — épen azon volt, hogy kétségbe essék, midőn a bérkocsis, a ki hozta, szobájába lépett és átnyujtá neki a tárcát, melyet a kocsiban felejtett. Kár, hogy az a lap, mely ezt beszéli, a kocsi számát elfelejtette, ezt már igazán be lehetne tenni a — lutriba

*** A kinek szeme szája oly gyakran tele lesz pesti utcáinkon porral és szemettel, soha sem hinné el, hogy itt a város tisztán tartását esközlő bérlőnek 14000 forintot fizetnek. Hamburgban mondja az „Ung. N.“ a bérlő fizet a városnak 11000 márkát. Ez t. i. a városi szemetet trágyának használja. Nálunk szintén trágya lesz belőle, de nem oda használják hova kellene, hanem ott hagyják a — váci utcán és a városházteren.

*** A magyar gőzhajózási társulat hajógyára számára az uj-pesti kikötőt képző szigetre vetette szemét. A mondott célra ezt akarja 32 évre bérbe kivenni.

*** Deák Ferenc nagy hazánkfiának egy husz év előtt irt levele. — A levél egy barátja fiához van intézve, kinek könyvet kül-

Hölgyfutár 1862. 99. szám

egy pohár sört igyanak, egy pár pipa dohányt szivjanak, a búcsun vigadjanak, s velünk együtt egy templomba járjanak. Nem szabad fennhéjázónak lennünk, a nyájasság megbecsülhetlen kincs. S ha a szegények közül valamelyik fölemelkedik, kincset talál, örököl, vagy a sorsjáték kedvezőleg üt ki ránézve, nem mondhatja, hogy nevetséges főuri gőg tesz engem visszataszitóvá, pedig lehetne okom a büszkeségre, ugy tetszik, mintha e hajlamból egy adag a vérembe szivárgott volna át.

De szerencsére, kivételesen találhatni egyeseket, kit még józan korukban is magukat velünk egyenlőknek merészlik tartani, s négyszem közt mondva, némileg van is erre joguk. Mi vagyunk a föld urai, ők is futkosnak a földön, de csak ugy, mint a kóbor vándorok, kiknek egy talpalatnyi fekhelyük sincs. Mi függetlenek vagyunk, mert senkire és semmire, azok pedig függetlenek, mert kevésre szorulnak. Mi urak vagyunk a champagner és osztriga mellett, azok szintén urak kenyér és viz mellett. A kinek semmi igénye sincs, az csaknem oly boldog, mint az, ki minden igényeit kielégitheti.

Csodálkozol ezen észrevételeimen; esztelenségem utóhatása ez. Elfrida a szó teljes értelmében e kivételes emberek sorába tartozott. S épen azért, mert minden korábbi s későbbi életnézetemmel teljes ellentétet képezett, lehetett reám oly erős s tartós hatással. Rövid ideig tartó ismeretségünkből is fölhozhatnám több jellemző mondatát, de elég legyen csak kettő. — „A boldogság nem az élvezetben, hanem a lemondásban áll.“ Eleinte alig voltam képes e tétel értelmét fölfogni, de varázsszava hitelére teljesen belenyugodtam. Arany órámat egy katholikus szobaleány ellopta, s a legközelebbi gyónás után az óra visszakerült, s én odavetve jegyeztem meg: „no ez is a kisasszony nézetének gyümölcse.“ — „Ez még a legkevesebb, Lonk ur, bár mennyibe került is az ön aranyórája, többet ér annál az a lelki nyugalom, melyet a leány a lemondás után szivében talált.“

És hidd el, Flóriánom, azon perczben minden elkövetett kihágásomat megbántam, magam előtt visszaborzadtam, ha magunk vagyunk, leborultam volna előtte, hogy minden bűnömet megvallva, az ő angyalszive mentsen föl. Nagy szemeivel reám nézett, lelkemben éreztem tekintete hatását, s e pillanat szelid fényében nem volt sem gyülölet, sem megvetés, inkább bánatos érzelem.

Ha nem voltam körében, egy pár negyedóráig ismét a régi tudtam lenni, s magamat megerőltetve, igy szóltam: „Ugyan, ugyan Elhard, mi jut eszedbe! Egy koldusleány! Mit mondanak majd Amsterdamban . . . és a papa?“ Okoskodásom nem segitett semmit, hozzájárult még ehez az is, hogy mennélinkább jártam utána, annálinkább került, soha sem beszélhettem vele négyszem közt. Keveset ettem, semmit sem ittam, s visszautasitottam a vidor pajtások meghivását, kiknek roszul esett elmaradásom. — „Elhard,“ kérdezte jó anyám, „mi bajod, nem tetszik neked itt, vagy tán adósságod van?“ Pirulva vallottam be előtte szerelmemet. Megrázta fejét, de tagadólag nem válaszolt. „Isten neki, fiam, ha boldogságod ettől függ, atyádat csak bizd reám. Mari nénéd nem élhet örökké, majd onnan is öröklünk valamit, mihez atyádnak szava sem lehet.“ (De még, mint tudod, a nénike jó sokáig huzta-halasztotta a másik világra való utazást, s Piét nagybátyád a legkövérebb falatot halászta el előlem. A szemtelen örökséghajhász!)

Az esteli theázás alkalmával beszéltem anyámmal; másnap reggel gondosabban öltöztem föl, mint rendesen s Elfridáékhoz mentem. A szerencse kedvezett. Messziről láttam a lugasban világoskék ruháját, s egyedül találtam.

„De korán, Lonk ur,“ mondta hidegen, és fölállott „tán valami baj történt?“

„Nem, drága kisasszony,“ viszonzám reszkető hangon, „de szeretnék megtudni valamit, . . azért jöttem, hogy . . .“

„Ne is fáraszsza magát tovább, “szólt, „eresszen, hadd menjek föl.“

De a lugas előtt én állottam őrt. „Ki kell önnek engem hallgatnia, ne féljen, nem tart soká. Nem vagyok méltó önre Elfrida, de mióta megismertem, mintha kicseréltek volna; s ugy vettem észre, hogy ön részvéttel viseltetik irányomban, a mit elkezdett, ne hagyja félben. Anyámnak kimondhatlan gyönyört szerez . . . Lankenné asszonyságnak is, . . . azután meg, lássa, nagyon gazdag vagyok ám.“

Okaim vége felé, a mit pedig okos embernek kerülnie kell, mindinkább gyöngültek, de érvelésem gyöngeségeért az ő nagy szemeit vádolhatám. Sáppadt volt, de mindamellett is nyugodt, leült a padra, s csaknem szánakozva tekintett reám, igy szólt: „Sajnálom, hogy figyelmeztetésemet semmibe sem vette. Igen, résztvevő indulattal viseltetem ön iránt, s szivesen fölmentettem volna mindkettőnket e kellemetlen helyzettől. Remélem, hogy ezentul is jó uton halad, s nem sokáig vándorol egymagában. „Én“ — s egykissé elpirult — „régóta el vagyok már jegyezve, Curt jegyesem épen tegnap előtt kapott biztos állomást. Isten áldja meg önt!“

Az édes hang elnémult, a tündér elsuhant, nem gátolhattam meg, — én ültem le a padra, s zokogtam, Flórián, hidd el, ugy zokogtam, mint valami ostoba gyermek. De nem sokáig, mert haza kellett mennem. Az udvaron a szolgálóval találkoztam, megkináltam egy forinttal, s kérdezém: „hol lakik a kisasszony jegyese, Curt ur?“ „Köszönöm szépen, uram, tehát csakugyan vőlegénye az az ur, a kivel levelez. Coblenzben kerületi ülnök.“

„Gyorsaság és pontosság, határozottság az üzletben!“ ez volt mindig jelszavam. Egy óra mulva gyorskocsin mentem Coblenz felé.

Elég időm volt, tervemet higgadtan átgondolni, s mikor végre az ifju a hivatalnokot otthon találtam, a törtlábu irószekrény, a kopott kerek asztal, a töredezett székek, a nagyanyám idejéből való pamlag, s átalában az egész szoba szegényes kinézése bátorságot öntöttek belém. Pénzzel és jó szóval sokat ki lehet vinni. — Az első bemutatás után igy kezdtem: „Régóta ismerős ön Lanken Elfrida kisasszonynyal?“

Meglepetve nézett reám. „Talán viszony is van önök között,“ folytatám neki bátorodva. „Legyünk nyiltak. Az ifju nő engem nagyon érdekel, s ugy veszem észre, hogy ő sem egészen hideg irányomban. De lássa ön, én nagyon szeretem a békét, nem akarnám, hogy a kisasszonyért egymás nyakát kitekerjük.“

A hivatalnok jóizüen nevetett. „Bizony nem, ifju barátom, ellenkezőleg, remélem, hogy lakadalmamra a legfrisebb egészségben jön el.“ De én meg ezt nem akartam. „Nem csodálkozom rajta,“ viszonzám, „hogy ön Elfrida kisasszonyt szereti, de lássa, épen azért ne álljon az ő boldogságának utjába. A szerencse (alkalmazni akartam kedvese gyakorlati elvét) nem az élvezetben, hanem a lemondásban áll. S én nagyra becsülném az ön lemondását.“

Komolyabb lett. „Nyugodtan végig hallgattam önt,“ mondta végre, de ez ügyben Von Lanken kisasszonyt illeti az első birósági itélet, s ő már régóta meghozta a végzést.“ E szavaknál fölemelkedett üléséből.

Szegény botor! vagy nem értett meg, vagy nem akarta megérteni. Én is fölugrottam, mit üzzem-füzzem órákig e tárgyat: „Tudja meg az ur, hogy én gazdag vagyok, egypár ezer forint sem ide, sem oda . . . ötezer frtot most mindjárt készpénzben, a másik öt . . .“

Nem volt benne annyi udvariasság, hogy végig hallgatott volna, a másik ötezer frtot a torkomba szoritotta, s taszitott az ajtó felé. Szerencsére kopogtattak, egy ur nyitotta ki az ajtót, de ezen szavakkal: „talán nem jókor jövök,“ távozni akart. Ez esemény észrehozta a dühösködőt, s szabadon eresztett. „Kérem, kérem,“ kiáltottam az idegenre, mialatt nyakkendőmet igazgattam, soha jobbkor nem jöhetett. De vigyázzon, mert ezzel a dühös őrülttel önnek is „meggyülhet a baja.“ Midőn ez utolsó szavakat kiejtettem, már az ajtón kivül voltam, nem vártam választ, gyorsan szöktem le a lépcsőn. A hajóval mentem vissza, hogy a szép tájékon gyönyörrel legeltethessem szemeimet, de egy zivatar mindnyájunkat leszoritott. Mikorára haza értem, Lanken kisasszony anyjával együtt a szomszédság nagy meglepetésére eltávozott, apám és Piét öcsém az én nagy boszuságomra hosszabb időre lerándultak.

Ötödik fejezet.

Elhard ur csak nagynehezen folytathatja naplóját.

Emlékezem, Flóriánom, hogy egyszer neked is majd elment az eszed, azaz: szemet vetettél egy szegény leányra. Egy pár észrevételből s halvány czélzásidból rögtön kivehettem mindent, gyors és határozott cselekvésre szántam el magamat. Szelidebb érzelmü vagy mint én, mint engedelmes gyermek szót fogadtál, s ezért jutalmul nemsokára egy jól megtermett kisasszonyt vehetsz nőül. Igaz, hogy külsőleg szebb is lehetne; négyszem közt mondva, ha ránézek, ugy teszik, mintha pontytyá változnék által, vagy ha akarod, hát nem bánom, olyan mint a nagyszáju aranyhal; igaz is, aranyhalacska a te jegyesed, mert aranyat hoz magával; majd egymáshoz törődtök, elég ha te szép vagy, s gyermekeid majd reád ütnek. Én nem tudtam oly megadólag belenyugodni a sors végzetébe, mint te. De anyám nem buslakodott. Midenképen vigasztalt, s annyira földicsért apám előtt, hogy ez jutalmul egy csinos nyerges lóval ajándékozott meg. De nem sokáig örvendhetett anyám dicséretének. Mihelyt az első bánat szivemről eloszlott, a borban kerestem vigasztalást, s annyira vittem az ivásban a művészetet, hogy egy boros hordó sem tett volna túl rajtam. Piét is, ki mellesleg legyen mondva, engem igen szeretett majmolni, a mennyire csak tehette, velem együtt hörpintett, s megvallom, hogy ilyenkor rokonszenvezni is tudtam öcsémmel. Ha neki mérgesedett, nekem állott felebb, s rögtön alább hagyott; legalább nyilt volt, s nem az az alattomos alamuszi, milyenné később vált.

De azért ne hidd, hogy magunkat lealacsonyitva, minden jöttmenttel együtt boroztunk s az utczán keresztül kasul tántorogtunk volna. „Fiuk, bármit tesztek, az illendőség határát ne lépjétek túl,“ igy figyelmeztetett bennünket apám bérmálásunk alkalmával, „ne feledjétek el, s ne szennyezzétek be ősi szép nevetőket!“ Ez sok rosztól visszatartott. Finom társaságban, arra való időben, s finom bortól részegedtünk meg, s naponként csak egyszer. Ha papa nem volt otthon, fölhasználtuk az alkalmat, különben arra pontosan ügyeltünk, hogy az ebédtől el ne maradjunk, mert ez nagy szálka volt apánk szemeiben.

Néha-néha sikerült is ez. Én még legjobban tudtam magam találni. Ha a fogadóból tántorogva kerültem is haza, husz lépésnyire házunktól, igy szóltam magamhoz: „szaporán Elhard, szedd rendbe magadat,“ s ugy tettem, a mint elgondolám, szilád léptekkel mentem föl a lépcsőn, uriasan hajtottam meg magamat, s mint a peczek, oly egyenesen ültem az asztalnál, még arra is volt bátorságom, hogy az apám által poharamba töltött rajnai bort lenyeljem. Szegény Piét azonban ugyancsak megjárta. Háromszor-négyszer is kereste az evőeszközöket, de nem tudta megtalálni, haragosan ütött öklével az asztalra, ugy hogy a tányérok is csörömpöltek, s eképen szólt: „hol a menykőbe van már az a kanál?“ „Micsoda? micsoda? szólt föl atyus, letéve kezéből az ujságot.

„Ah, atyus, hiszen ismeri már Piétet, utközben vitatkoztunk, még most sem ment ki az eszéből,“ igyekeztem kibékiteni apánkat. „Hm! hm!“ zsémbelt, nem adva hitelt szavaimnak. „Oh fiuk, fiuk!“ sohajtott mama. De én az öreg gyönge oldalára tapintottam, s igy folytatám. „atyuskám, midőn ma kilovagoltam Kerkering gróffal s Lafleur báróval találkoztam. Ej, de szép hátasló! igy szóltak.“ „Bizony szép ló is az!“ jegyzé meg atyám büszkén. „Kivánságokra egyszer-kétszer föl s alá lovagoltam; aligha nem félvér! mondták.“ „Félvér bizony,“ erősité apám, „ha valaki ki tudja szemelni, én ki tudom.“ „Azután megmérték, megbecsülték, azt mondva, hogy a testvérek közt is megér nyolczvan koronás tallért.“

„S nekem csak hetvenbe került. No lásd, feleségem, te mindig azzal vagy, hogy én ránagyom magamat szedni; Kerkering gróf hires lócsiszár, hallod-e, mit mondott?“

Örömében lecsusztatott még egy pár pohár bort, Piét pedig látszatból egy pár falatot tömött szájába, s csaknem tele tányérját visszaadta az inasnak. „Czilikém,“ szólt este apám, midőn már levetkező félben volt, „azt hiszem, hogy ma este a fiuk nem voltak józan állapotban!“ „Ugyan az istenért, mi jut eszedbe,“ viszonzá anyánk, „hiszen Elhard nagyon is okosan társalgott veled.“ „Igaz,“ szólt az öreg ur gondolkozva, „de csakugyan szép ló is ám az. De az a Piét . . . ugy égett az arczuk.“

Ilyen tréfás kalandunk néha szerencsésen végződött, de ne hidd ám, édes fiam, hogy ez a folytonos kicsapongás nekem gyönyört szerzett volna. Nem feledhettem még el egészen Elfridát. Ha valami derék szoba-cziczussal enyelegtem, ugy tetszett, mintha ő nézne rám szemrehányó pillanattal. Ha dorbézoló társaságban ledér dalt kezdtem el, bájos hangja csendült meg fülemben, mintha a német költők énekét zengené. De én annál dühösebben doboltam, annál többet ittam, pedig sem a dal, sem a bor nem esett jól.

Volt kompániánkban egy orvos is, ki ha a szükség kivánta, segitett rajtunk. Ez egy izben igy szólt hozzám: „Van Lonk, ha igy folytatod, egy évre üresen hagyod a csizmádat!“ „Lehet,“ válaszoltam, „de azért még sem fogadok veled, mert még patkánymérget etetnél velem, csakhogy megnyerd a fogadást.“ S hiszem is, hogy megtette volna, dühös egy ficzkó volt, sem istent, sem ördögöt nem hitt.

Igy ment ez egy pár hónapig. Atyám és öcsém elutaztak; apám haragosan, pedig adósságomnak felét sem tudta meg. Az én szabadságom

Vas. Ujs. 1869

ideje is nemsokára letelt. Testileg csak megvoltam, de lelkemben kimondhatlanul elkeseredtem. Fiatal voltam még, édes Flóriánom, nem birtam önálló üzlettel, benned sem gyönyörködhettem; elgondoltam, hogy sok rohanhat meg, milyen unalmas lesz az élet Amsterdamban, s átalában milyen unalmas az reám nézve mindenütt, — nem haboztam, elhatároztam, hogy öngyilkosság által kell megszabadulnom az unalom mérgétől. (Folyt. köv.)

Sasku Károly.

(† 1869. jul. 22.)

Országszerte, de kivált a fővárosban igen sokan ismerték Sasku Károlyt, külsőleg legalább, mert alaposan bizony kevesen ismerheték; minek két fő oka volt: egyik e férfiu túlszerénysége, másik a 20 év óta agyában megfészkelt rögeszme, melyet sirjába is magával vitt.

Azok, kik Sasku Károlyt holdas óráiban a rendőr-kémek (Policzei-spiónok) ellen hevesen szónokolni hallották, méltán lehettek azon hiedelemben, hogy ez ember nagy lelki rázkódtatás következtében, sötét rémekkel küzd, elmeháborodott. A min csodálkozni épen nem lehet, mert ily heves szónoklata órahosszakon át tartott; és pedig igen sokszor uton s utfélen, a hol s a midőn csak alkalom volt reá.

Ellenben azok, a kik közelebbi, tudományos érintkezésbe jöttek vele, mint például a magyar tud. akadémiai tisztviselők s a tagok nagy része is, más véleményben voltak felőle; jól ismerték bár kiirthatlan rögeszméjét, de ismerték egyszersmind nem mindennapi tudományosságát; s érintett gyöngesége daczára is, mint reális tudóst, s azonfelül ritka jellemü hazafit s embert becsülték.

Sasku Károly. — (*Jankó* János eredeti rajza.)

E különcz férfiu élte vázlatát, kivel csaknem egy évtizeden át együtt hivataloskodtam, s kihez a legönzéstelenebb rokonszenv csatolt, minél hübben előadni megkisérlem.

Sasku Károly született Szatmármegyében Felsőbányán, a kezeim között levő iskolai bizonyitvány szerint 1807-ik évben; atyja ottani bányabirtokos levén, szép reményekre jogositott fiát a máramaros-szigeti s debreczeni ref. főiskolákban tanittatta, s papi pályára szánta, melyre, ugy látszott, hogy komoly természeténél fogva, nagy hajlama is volt.

A theologiát a debreczeni kollegiumban kitünően végezte ugyan, de az akkori tanrendszerhez képest egyszersmind a jogot is végezvén, jogi gyakorlatra ment s ügyvédi oklevelet szerzett praeclarummal.

Az ügyködés azonban nem volt inye szerinti pálya, ezt is abban hagyta, s oly állás után vágyódott, melyen ne legyen alkalma ellenséget szerezni; elhatározá tehát, hogy mérnökké lesz, különben is kedvencz tudománya levén a számtan. E czélból $183^5/_6$-ban a pesti egyetemnél a mérnöki tanfolyamot hallgatta s azt kitünő eredménynyel be is végezte.

A mérnöki tanfolyam bevégeztével a budai országos épitészetnél találjuk öt, de már 1842-ben a máramaros-szigeti ref. lyceumban mint a bölcsészet, mennyiségtan, történettan, természeti jogtan, országtan, országállapottan és neveléstan nyilvános tanára, osztályfelügyelő és pártfogósági kiadó-jegyző „általánosan elismert buzgósággal s lelkiismeretesen müködik," miként az ott nyert gondnoki bizonyitvány tanuskodik.

Azonban, ugylátszik, e pálya sem volt inyére, mert már 1844-ben bucsút vett Szigettől, mint mérnök a Tisza-szabályozásnál vállalt hivatalt, s már 1846-ban 1200 pfrt fizetése volt, s ugyanez évben *Paleocapa* Péter, velenczei kir. épitészeti igazgató kiséretében, műtani munkálatok s tervek megvizsgálása végett a Tisza-völgy hivatalos beutazására küldé öt *gróf Széchenyi* István, mint az akkori Tisza-szabályozás elnöke, kinél Sasku nagy becsben állott; nem egyszer maga mellé vevé öt a nagy hazafi körutazása alatt, s adott véleményét mindannyiszor figyelemre méltatta.

$184^8/_9$-ben a közlekedési miniszteriumnál volt alkalmazva, s midőn *Csányi* vette át e miniszterium tárczáját, Saskut kitünő figyelemre méltatta, de saját ohajtása folytán honvédszázadossá neveztetvén ki, nemsokára egy guerilla csapat szervezése s vezérletével bizatott meg.

Önzéstelen hazafiságának bizonysága, hogy mint honvéd, századosi fizetését az országnak ajándékozta, és saját költségén szolgált.

A harcztéren is hün teljesité kötelességét, tett a mit tehetett. Hadi szolgálata azonban nem tartott sokáig, a katasztrófa bekövetkezett, a seregek és csapatok egymás után tették le a fegyvert. Sasku csapatjára is reá került a sor, mely az önkénynek szintén fejet hajtott, — egyedül Sasku akart ellenszegülni, s kardját az oroszoknak nem akará átadni. Azonban a dacz mit sem használt, egy csapat szuronyos muszka öt is lefegyverzé, s mint foglyot parancsnokához vivé, a ki öt bántatlanul elbocsátá.

A haza ügyének bukása egyszersmind Sasku életének is forduló pontját idézte elő.

Egyszerre vagyon, hivatal s minden nélkül maradva, az ország középpontjába, Pestre sietett. Itt azonban látván a naponként életbeléptetett uj meg uj rendszabályokat, ugymint rendőr-, csendőrséget, bélyeget, monopolt, hozzá még a számtalan befogatást s kivégeztetést: semmi hivatal, vagy bármi más szellemi foglalkozás után nem nézett, hanem megvásárolt egy fürészt, azt karjára akasztván, házról házra járt, s fafürészelőnek ajánlkozott.—Természetes, hogy mindenünnen kiutasitották, azon megjegyzéssel, hogy ilyen egyén valami nemesebb szolgálatot is tehet a társadalomnak.

Sasku azonban következetes maradt sokáig, mindaddig tudnillik, mig csak egy fillérje s valami eladni valója volt. Pénzét ugy osztá be, hogy naponkint egy ezüst hatosból kijöjjön. Rendesen burgonyát vett, azt megfőzte, s egy hónapnál tovább tengődött ily módon.

Valószinüleg e szenvedés közepett tört meg tántorithatlan honfi szive és hite, nagy lelki rázkódtatáson kellett átmennie; nemzete bukásának eszméjével sehogy sem tudott kibékülni. Kiváltképeni ellenszenvét költötte föl a rendőrigazgatóság (Policzei direktió) s annak titkos bérenczei, a rendőrkémek, kik akkor csak ugy nyüzsögtek Pesten. Azok elleni gyülöletét képtelen volt elfojtani, ellenszenve uton-utfélen kitört, s nyiltan piszkolta és szidta őket, egyszersmind mindenkit figyelmeztetett, hogy óvakodjék a rendőrkémektől (a policzei-spiónoktól).

 1870. XI. k.

Vilmos király alatt hadiszolgálatot vállalt. Ezen Guyontól származott a mi szabadság-harcunk egyik kiváló s személyes bátorságát tekintve, egyik legnépszerübb, leggyakrabban emlegetett hőse.

Gróf Guyon de Geys de Pampelonne Rikárd 1813 március 31-én, Angolországnak Sommerset grófsága s Bath városában született. Angliából tizenhat éves korában szakadt el.

nyitott. Később báró Splényi Ignác testőrkapitány és ezredtulajdonos leányát vette nőül, minek következtében Splényi őt hadsegédeül nevezte ki.

Splényi 1840-ben elhunyván, *Guyon* is bucsút mondott a katonáskodásnak, beadta lemondását, gazdászathoz fogott s nyolc éven keresztül, előbb Komárom-, azután Barsmegyében kardos vitézek helyett a békés ekesorokon tartogatott szemlét. Darab ideig a fővárosban is lakott családjával.

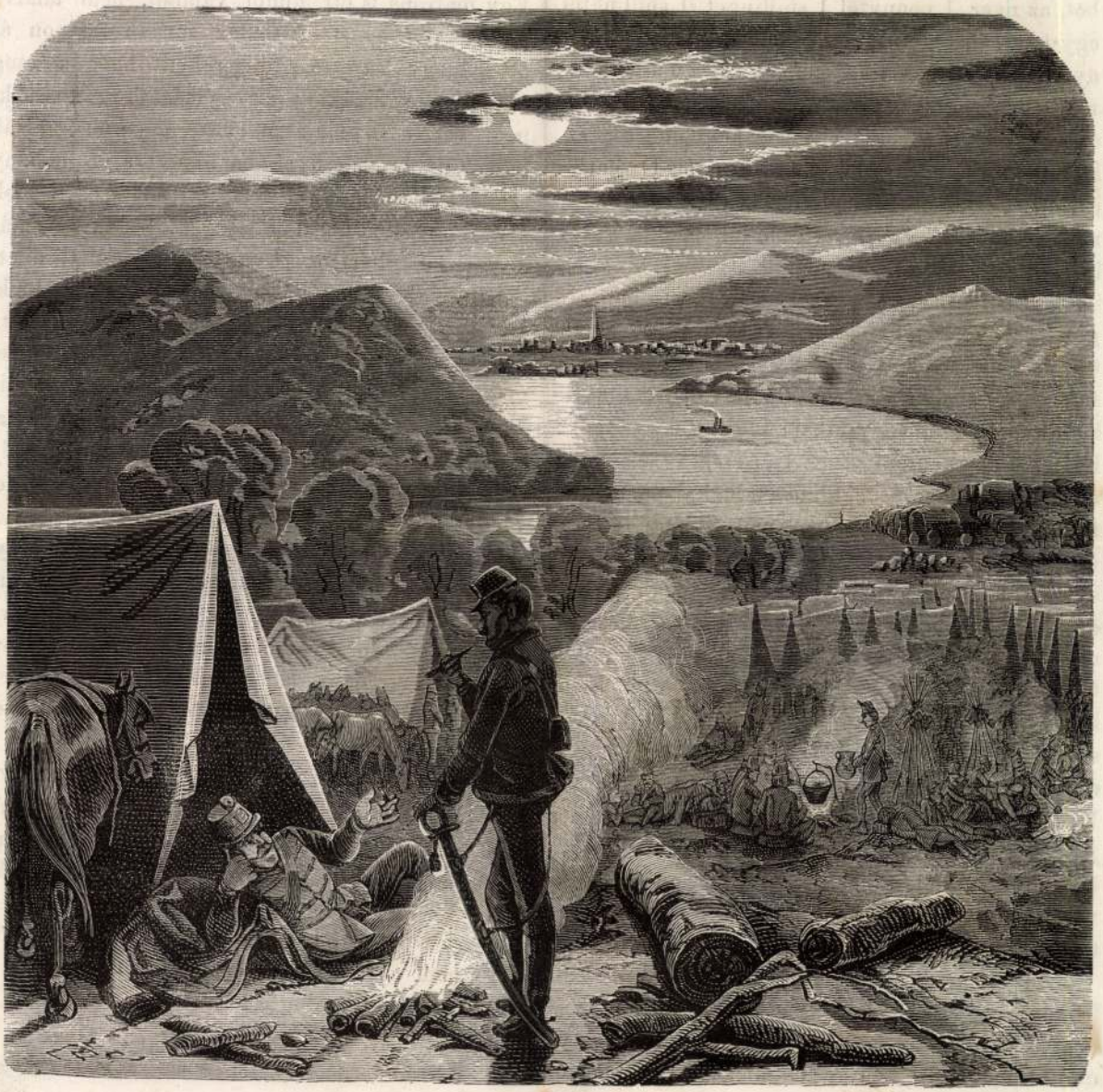

A schwehati e sata előtt. („Guyon tábornokról" c. cikkünkhez Rajzolta Jankó János.)

Legelőszőr Portugalban szolgált az angol légióban, honnan Ausztriába jött alkalmaztatást keresni, azon számos idegen példájára, kik ezen hatalom hadseregében minden időben tártkaru fogadásra találtak s kegyeltettek. Első pártfogója gróf Nugent vala — a forradalmi harcokban az ellenfél egyik vezére, — ki 1834-ben a főherceg József nádor nevét viselő huszárezredbe juthatására útat

Csodával határos személyes bátorságának már ez időszakban is többször adta jelét. Igy egy izben, midőn neje hirtelen lebetegedett, Guyon épen agarászaton volt a pest-vidéki pusztákon. Anyósától ekkor gyors tudósitás érkezik hozzá a részben aggasztó, részben reményteli esemény felől. Guyon épen e percben fogadott lovára, hogy azzal versenyfutásban nyerni fog, a hir vételével azonban

dul be egy elegansan öltözött suhanc. „Missis, 4 pohár limonádét adjon nekem, mert a mai napon 46 font sterlinget (460 frt) nyertem. „Hogyan? hogyan? — kiáltának rá a benn levők. Nagyon egyszerű s jövedelmező az én kereskedésem; ilyen forma: Azután elővett egy kis fapálcát, melyet a padlózatra állitott, felső végére egy kis csontgombot helyezett. Most tessék, itt van egy hosszu tű, a ki ezzel a pálca eldülése nélkül ledobja a gombot, az nyer, 1 pennytől 1 shillinget, 1 shillingtől egy font sterlinget. „Azután lehetett ezen annyit nyerni?“ — kérdék az előbbiek. Hogyne! a gyámoltalanok egész nap próbáltak szerencsét, s egész nap nem nyert egyetlen egy sem. Magam is csodálkoztam, mi mindenre képes ez az angol. De hagyjuk most ezt, s a zsebmetszőkkel vesződő rendőröket, s nézzünk egy, a vasuti induló-házhoz közel levő térre, hová a messzire hallatszó zaj hivja az idegent. Itt van a köznépnek s az apró honpolgároknak legnagyobb öröme. A sátoroknak egész tábora emelkedik. Csak egy sorban huszat látunk, hol fabábukat táncoltatnak, s ugyanannyit, hol frivol balettel vagy utcai bűvészettel gyönyörködtetik az együgyű népet. Hát még a sok mindenféle komédia, mechanikai s mimikai előadások, forgó-gépek; a különféle stylben épült hintákat, hol 1 pennyért félóráig levegőben lóbálják az embert, s az ég tudja, mi mindent magukban foglaló bódékat ki tudná megszámlálni? Vannak kisebb-nagyobb lovardák, daltársulatok, számos elefánt s teve, melyeken egy pennyért nyargalhatni. Nem hiányoznak a majmokat mutogatók, kik mellett számosan apró vaskarikák dobálásával üzérkednek. Látni kengyelfutókat s kötéltáncosokat. Mások apró ládákban mutogatnak papagályokat, tengeri disznókat s más idegen állatokat. A többi hasonló dolgokat megtekinteni: már türelmemet vesztettem. Az angol vásár különben egyik emeltyüje az erkölcstelenségnek és zsebmetszésnek.

A furcsaságok másik részét a koldulásnak különböző nemei teszik. Tiltva van itt a koldulás, miért is a szegények máshoz folyamodnak. Igy majd minden 10 lépésre hatalmas trombitákkal fölfegyverzett bandák állanak, megrenditve a levegőt iszonyu zsivajukkal, annyira, hogy Gedeon hada csak klarinét-hang hozzá. A legnagyobb trombitásnak hangszerén ott van a cinpersely, hova az alamizsnát adják. Két kis leány már alig liheg az énektől, még sem hagyja el azt. Ugy meglátszik rajtuk a nyomoruság, s lehetetlen, hogy mindenki meg ne szánja őket, mit a mellettük ülő kis fiu rézpénzzel megrakott kalapja bizonyit. Egy matróna is ott dudol valamit, nem találva más keresetforrást. A főutca sarkán 6 napon át ott áll egy leányzó, s félig rekedt hangon zeng ábrándos melodiákat; az egymást érő gixerek ki nem veszik flegmájából. Egy négernek 4 láb hosszu tábla van nyakába akasztva, e néhány szóval: „Én Amerikában születtem.“ S ez elég ok arra, hogy koldulásnak ne tekintessék. A más kintornások, harmonika vagy koboz melletti duettisták, nagy számuk miatt közönségesekké válnak. De annál megnyerőbb egy kis apró fickó, ki egész odaengedéssel fujja ócska fapikuláját; hanem ember legyen, a ki abból valami áriát tud kivenni! Egy öreg ember égbekiáltó lármát üt, hogy nézzenek már ő rá is s bámulják művészetét, mely szerint két lapdát egymásután tizszer röpit a levegőbe a nélkül, hogy egyszerre mindkettőt kezébe fogná. Másutt sokkal érdekesebb a tárgy, hol két gamin birkózik. Csak hogy ezeket bámulni nem valami nagyon tanácsos, mert a közel levő kollégák nagyon gyanus tekintetet vetnek az ott tolakodók zsebjeire. Ebben az a különös, hogy a két bajvivó közül a győztes ajándékot kap nézőitől.

Ezekhez hasonló jeleneteket még sokat láthatunk, de semmit olyat, mi a magyarországi vásárokra emlékeztetne. Én ennyiből sehogy sem tudom kivenni, mi célja van az angol vásárnak, mert — mint — hallom, Anglia, többi részein is igy tartják azokat. De meggyőződhetünk ennyiből, hogy nem a kereskedés emelésére szolgál az, s láthatjuk, mily boldog e tekintetben Anglia.

Lukáts Gyula,
magyar tengerész.

Gr. Guyon Rikárd honvédtábornokról.

— ***Szokoly Viktortól.*** —

A francia császári könyvtár okmányai szerint a *Guyon de Geys*-család egyike volt mindig az elsőknek, a hajdani Vivarais-tartomány nemesei sorában. Languedocban tekintélyes uradalmakat birt, többek közt a „Barre de la Roche“ nevüt, aztán a Pampelonne és Miraval nevü báróságokat.

A család egyik tagja, *János fia,* 1690-ben Ángolországba költözött a vallási üldöztetések elől, s

Vas. Ujs. 1870.

Pesti képek.

Bolt-őr.

Ember, a ki nem önmagáért az, a mi; a kinek *más*ban, nem önmagában van az életföltétele. Ember, a ki tudja, hogy ha nem volna tolvaj a világon, ő lehetne csizmadia, kefekötő, timár, rongyszedő, vagy akármi más, de semmi esetre sem lenne — bakter. Mert a hol nincs kitől őrizni valamit, minek ott az őr?

Szomoru tudat, hogy tolvajoktól függ az ember existentiája! S azért, azt hiszem, a bakterek sokat imádkoznak, hogy az Isten éltesse sokáig azokat a jó tolvajokat, a kik az éji őröknek kenyeret adnak.

Biz ez viszás egy állapot, de még itt nincs vége a kalamitásnak!

Az éji őr olyan ember, a ki őriz. Vagyont őriz. A vagyonbiztonság páriája. Az a vagyon, melyet őriz, nem az övé. Mások felett őrködik, hogy maradjanak meg gazdagoknak. Azt a szétvetett lábu kartalan deszkaszéket, melyet a szegény bakter falu végén, vagy fővárosi pinczezugban a magáénak nevez, — azt bizony még tüzelőnek se lopja el senki.

A megtestesült önzetlenség, daróczszürbe vagy báránybundába öltözött önmegtagadás.

S még itt nincs vége! A bakter az az egyetlen becsületes ember a világon, — mert a tolvajt és diplomatát nem számitom a becsületes emberek közé — a kinek este virrad. Ő neki akkor kezdődik a reggele, a mikor más nyugodni megy. S mikor a szél ólmos havat fú arczába s a hideg átjárja csontját, velejét, a szegény éji őr rongyos bundáját összefogva didergő mellén, szomoru ábrándokba merül, és elálmodozik meleg szobáról, puha, pelyhes ágyról a jégcsapos eresz alatt. Vágyai alig mernek nyujtózkodni egy szerény pokróczig.

Oh ti oda benn a bársony-pamlagokon, lobogó kandalló mellett, illatos szivarfüst fellegében, a kik belebámultok a kékes lángba, mely melegitő muszka-theát forral számatokra: mit tudjátok ti, mi az: künn állni a fagyon, vérdermesztő, csonthasgató hidegben.

De ez mind még semmi! Az éji őr az az ember, a kinek tűzhelye sincs. A koldus meghuzza magát könyörülő emberek istállójában, a czigány fujtatójával meleg tüzet gerjeszt a sárkunyhóban. Még ellenlábasa, a tolvaj is talál itt-ott egy-egy meleg keblet, mely teste-lelke fagyát felengeszteli. Ő az egyetlen, a ki az utczán lakik. Minden éjjel, télen-nyáron. Még a vadállatnak is jobb dolga van: a medve télen barlangban lakik.

A falusi bakter, az még kiskirály a fővárosihoz képest! A faluban ő az óra, ergo: auktoritás. Unalmában, saját és a mások gyönyörüségére, kedvére fujhatja el azt a félezer éves nótát, ugy éjfél után két órakor:

„Tizet ütött már az óra,
Isten segits minden jóra!
Elmészsz a nyugodalomra.
De nem adatott tudtodra:
Roszra ébredsz avagy jóra.
Tizet ütött már az óra.“

Aztán meg egy-egy néveste, egy-egy disznótor is csak akad hébe-hóba. A falusi embereknek jó szivük van. Nem engedik, hogy valaki dideregjen odakünn, mikor ők majd kigyuladnak a külső, belső melegtől. Beszólitják a szegény baktert egy kanál meleg levesre, egy korty tüzesitő borra, ott is marasztalják: „hiszen majd elkiáltja kelmed azt a tizet holnap is.“

A fővárosi bakter élete rideg, sivatag. Egyik lámpától a másikig, tempós, visszhangos lépéssel, mintha masina volna. Néma, mint a hal. Nem szól senkihez, s ha megszólitják, csak mutat. Néha megtapogatja a gondjaira bizott boltok lakatjait, nincs-e valami hiba? S akkor hóna alá kapja az ormótlan alabárdot, s hatvan lépés jobbra, hatvan lépés balra: ez az egész élet.

De van mégis két ember, a kivel a pesti bakter is szóba áll, s ez a részeg, és más pesti bakter.

A milyen divat, hogy az öreg béres többnyire János, a kocsis Jancsi, a pinczér meg Jean: ép oly divat, hogy a pesti bakter Ferencz. Ha Ferencz konkurrál éji őri állomásra: biztos lehet, hogy előnye van a Mihályok, Máték és Ignáczok felett.

Megesik, hogy mikor az egyik Ferencz jobbra, a szomszéd Ferencz épen akkor balra teszi meg a maga hatvan lépését. Ilyenkor aztán összesúg a két torzonborz bajuszu, alabárdos Ferencz s egy álló óráig is eltart a konferenczia. Viheti a boltot akárki akár Halifaxba.

A másik ember, a kivel a bakter nem restel szóba állni, a pityókos ember. Ki ne ismerné azt az adomát, mikor az éji őr megszólitá a támolygó juristát:

— Hát illik az, tisztességes embernek éjfél után négy órakor menni haza?

A jogász meg visszafelel:

— Hajsze én még nem megyek haza.

A vagy mikor Beöthy Laczi kissé fölmelegedve, torkon ragadta a jámbor czerberust:

— Gazember, hol lakik Beöthy Laczi?

— Hiszen az ur maga Beöthy Laczi!

Pesti bolt-őrök. — (*Jankó* János rajza.)

— Azt ugyis tudom, te szamár, de azt nem tudom, hol lakik az az ur?

Ilyen élményeik vannak a pesti bolt-őröknek! kik soha se biztosak a felől, hogy valamelyik szögleten nem vet-e hurkot nyakába valami csirkefogó.

A váczi-utczában még csak megvannak a szegény éji őrök. Nincsen ablak a földszinten, csak boltajtó. Ott se lát, se hal. Magába vonul s él belső világának. De mit érezhet a külvárosi őr, a kinek családja ki tudja merre van, karácson estéjén, ha benéz egy boldog házi nép alacsony ablakán s látja mennyire örülnek azok odabenn annak, a mit a Jézuska hozott!

Segit a hideg azon is. Jégkéreggel veszi körül a szegény éji őr szivét. Máskülönben meg kellene szakadnia.

Egyveleg.

** *(A magyar borkivitel és a háboru.)* A magyar borkereskedés érdekében nevezetes figyelmeztetést tesz közzé egy hazánkfia (K—y), a ki e téren csaknem egész Európában, sőt Ázsia és Afrika egy részében is tapasztalatokat szerzett s mestere, a szegszárdi születésü Schwartzer Alajos bécsi nagykereskedő volt, ki boltosinasból millionáriussá lett, New-Yorkban, Kairoban, sőt Eskuador köztársaságban is fióküzlettel bir. A „Hon“-ban közölt czikkében a magyar bor jelentőségére nézve következő adatokat emlit fel: Franczia ország évi bortermése tesz 70 millió akót, Magyarországé Ausztriával 40 milliót, Spanyolországé 8 milliót, Olaszországé 8 milliót, Portugall 5 és fél milliót, az egész német vámegyesületé 3 milliót, Svájczé 1.600,000 akót, Görögországé 500,000 akót, Oroszországé 200,000 akót. Az összes európai bortermelés tehát dr. Kolb legujabb összehasonlitó statisztikai kimutatása szerint 136.800,000 porosz akó. A világ többi részeiben mennyiségileg és minőségileg is alig figyelmet érdemlő a bortermelés. Amerikában és Ausztráliában ugyan utóbbi időben szép sikerrel kezdték a szőlőmüvelést, és pedig dicsérettel mondhatjuk, hogy mindkét világrészben főleg magyarok adtak e müvelési ágnak lendületet: Kaliforniában Haraszty és Melbourne-ben Vékey Zsigmond, a ki 1849-ben a komáromi kapituláczió után kibujdosván, az ausztráliai bortermelő társulat titkára lett. Magyarország, noha a mennyiség tekintetében második bortermelő osztály, a nemzetközi kereskedelemben igen alárendelt szerepet játszik. A majdnem 134 millió porosz akóra menő európai bortermény évi értékét mintegy 6000 millió frankra becsülik, s ebből a magyar borkivitelre csak 4 millió esik. Holott például Németország a maga 3 millió akóra menő boráról 300 millió tallért vesz be, természetesen a kereskedelmi tevékenységet és ennek mindennemü működését is ide számitva. — Emlitett hazánkfia figyelmeztet, hogy miután Franczia ország borászata a háboru folytán roppantul lehanyatlik, itt az alkalom, hogy mi is szilárd állást foglaljunk azon helyeken, a hol ez ideig a franczia bor volt az egyetlen ura a helyzetnek, s átalában magyar borkivitelünknek megszerezzük a világpiaczon az őt méltán megillető osztályrészt.

** *(A „régi jó időkből“)* Szomoru képet mutatott föl b. Nyáry Albert a történelmi társulat ülésén, ismertetve hazánk közgazdasági viszonyait I. Mátyás és II. Ulászló korából, a Hyppolit-kodex nyomán. Szegény ország volt ez akkor, kevés pénzzel, sok bajjal. Ha az egri püspöknek papirra volt szüksége, Esztergamból kellett hozatnia; ha pénz kellett, 32 perczenten alól nem lehetett kapni, s maga az olasz Hyppolit is ennyit fizetett Budán, hol csak olasz és német kereskedők voltak; egy levél vitelbére Egerből Budára 15 frank volt, a kocsibér pedig ugyanoda 60 frank; Olaszországba küldött levél 160 frankba került. A nyers-terményt olcsón adták s az iparczikkeket drágán vették, igy kevés pénz maradt s olcsó lett a földbirtok. Például az egri püspökség összes birtoka (mely ma az egri érsek, a szatmári és rozsnyói püspökök hármas kezén van) hatszázezer franknál nem ért többet. Az ipar pangott. Csak Kassán csináltak kitünő magyar kocsikat, melyeket külföldön is utánoztak, Nagy-Bányán és Szebenben jó ötvösmunkát és Miskolczon fegyvereket. A szőlőmivelésre kevés gondot forditottak, bár a bor ára elég nagy volt. Juhot csak a föld népe tenyésztett, s egy juhot szivesen átadtak két hizott kappanért, a mit akkor is igen szerettek. Hizott sertést egy aranyával lehetett kapni, száz fej káposztát egy dénárért. Egy kóból tiszta buzát 7—9 frankért. A magyar és székely lovak kelendők voltak a XV-ik század végeig, s a legjobb ló ára 437—546 frank volt, s vittek is ki külföldre eleget, egyszer például 400 nemes lovat Olaszországba százezer frankért, de később a syriai lovak divata háttérbe szoritá a magyar és székely lovakat. A bányászat virágzott, de a nyereséges vállalatok külföldiek kezében voltak. A behozott gyarmati czikkeket drágán kellett fizetni; a flórenczi skarlát-posztó rőfjét is két aranynyal.

fokon állanak, melyen századok előtt állottak. Elszigeteltségök e tekintetben nem hogy legalább saját régi rendszerök tökélyesbbülését vonta volna maga után, de még a régi szervezet is hanyatlásnak indult, s napjainkban a török nemzet átalános szempontból tekintve nem nyer olyan kiképzést, mint a minőt egy európai nemzet állása követel. Ezzel korántsem akarom azt mondani, hogy nem volna képes a magasabb szellemi tevékenységre, s értelmének fogyatkozása szülte volna ezen hátramaradását. Korántsem. Sőt inkább a török nemzet, tapasztalatom szerint, — Európának egyik legképesebb, legérettebb észszel és tehetséggel biró nemzete. Ama finom elmésség és leleményes okoskodás, melylyel minden eszmét meglepő gyorsan felfogni képes, a határozott itéletképesség, melylyel természettől fel van ruházva, arról tanuskodik, hogy a törökökben nagy képességek vannak elfojtva, s a vallási és társadalmi intézmények bilincseibe verve.

Találtam köztük olyan felvilágosult férfiakat, kik ha a mi viszonyaink és köreinkben nőttek volna föl, világhirüekké lettek volna; de hazájokban a megsemmisült tehetségek oceánjában vesztek el.

Fuad, Ali, Safvet, Edhem, Kiamil pasák európai hirü diplomaták, jóllehet saját mostoha viszonyaik közt nőttek fel: csak kivételek s nem az intézmények jósága, hanem azon igazság mellett bizonyitanak, hogy a lángészt a körülmények kedvezőtlensége sem homályosithatja el.

A hiba az intézményekben van, melyeknek némi gyér fényoldala mellett annál több az árnyoldala. Mig elismerem, hogy némi tekintetben jótékony befolyásuk van a családéletre, nem fejezhetem ki eléggé azon károkat, melyeket a tan- és nevelés-ügynek okoznak.

A bajok főforrása: a tudományoknak az alsó körökből való kizárása, s mi ezzel összefügg: a tudományok népszerűtlensége; minek oka egyrészt az arab irás végtelen nehézségében, másrészt az ezzel összekötött tökéletlen tanitási rendszerben fekszik. Ebből foly a másik baj, t. i. a tanulmányok végtelen összezavarása; minek oka megint abban rejlik, hogy a tudományok nincsenek szakokra osztva, hanem biró, pap, ügyvéd, stb. mind azon egy tanpályát köteles végezni, mire természetesen több mint 25 év szükséges.

Ujabb időben el akarták ugyan különözni e szakokat egymástól, vagy legalább kellő határokat vonni a különféle irányok közt; de ez csak annyiban történt meg, hogy a katonai és orvosi tudományokat ragadták ki e végtelen oceánból s helyezték külön kezelés alá. A többi szakot, ugy látszik, egyhamar nem fogják egymástól elválasztatni, s mindaddig nem is tehetik, mig a vallási dolgokat el nem különzik az államiaktól, mig a koránnak e pontokra vonatkozó helyeit ki nem törülik. Hogy pedig az egyhamar létre nem jő, azt megjósolni nem kell nagy látnoki tehetség, ha meggondoljuk, hogy a nép alsó, sőt közép rétegeiben is mily nagy még a vallási fanatizmus.

Midőn a gyermek a háremben 6 éves koráig nevelkedett, elküldik a gyermek-iskolába (csodzsuk mektebi) s ott egy chodzsa (tanitó) kezére bizzák, ki a szegény gyermeket órákon át az olvasással kinozza, és ezt olyan módon, hogy egy szót 20-szor is elmondat vele, mig azt könyv nélkül megtanulja, s ha valahol megint előfordul, a sok látás után ráismer, a nélkül, hogy tudná minő betükből van összetéve, vagy miért kell igy olvasni és mért nem másképp.

Az olvasástanitással eltelik 5—6 esztendő s a gyermek még sem tud helyesen olvasni. Konstantinápolyban órákat vettem az olvasásbólegy török chodzsától, de midőn az velem szintén e rendszert akarta követni, azon biztositással, hogy két év alatt olvasni megtanit, abban hagytam óráit, s magán szorgalomból egy pár hónap alatt tökéletesen olvastam. Ebből látható, hogy az arab irást is meglehet tanulni aránylag rövid idő alatt, csak helyes rendszer kell hozzá, nem pedig oly emberkinzó tanmód, milyet a török tanitók követnek.

Az irástanitásnak szintén ez a rendszere. Eléadnak a gyermeknek egy tiszta papirt, egy nádtollat (Kalem) s egy mintát (mesk), melyet a gyermeknek annyiszor kell leirnia, mig tökéletesen után nem tudja irni, de értelmét nem tudja. Ezen rendszer szintén 6—7 évre terjed, arra pedig, hogy valaki a szépiró nevet megérdemelje, a mi a törökök-nél roppant kitüntetés, arra legalább 20 év kivántatik. Csodálni lehet a törökök türelmét a szépirásban, a mi náluk ép oly rangban áll, mint nálunk a fesztészet. A szépirás bámulatraméltó példányaival találkozunk a török munkákban. Sokszor egy 50—100 ivnyi kéziraton elejétől végig minden betü oly hajszálnyi pontossággal van irva, hogy a legügyesebb rajzoló sem volna képes különbséget találni ugyanazon betük többször irt jegyei közt.

A kéziratok azért igen nagy becsben állanak a törököknél, s ha a műbarát valamely könyvet szép alakban és kiállitásban akar birni, nem szerzi meg nyomtatásban, hanem leiratja, és nem sajnál érte százszoros árt adni. Szobáikat képek helyett szintén kéziratokkal diszitik, melyek rendesen a koránból vagy mohamedán irókból vett idézeteket tartalmaznak. A gyüldék (dzsámi) és mecsetek szintén ilyen iratokkal (chat) vannak diszitve. S jóllehet roppant kitartás és sok idő szükséges a szép kézirás elsajátitására, mégis igen nagy számával találkozunk a szépiróknak, kik a bazárokban és külön boltjaikban reggeltől estig csak irással foglalkoznak, s kész áruikat épen ugy állitják közszemlére, mint nálunk a képárusok. Az ilyen kirakatok előtt nagy néptömeg szokott bámészkodni, küzdvén a czifrábbnál czifrább kéziratoknak betüzésével. Ha nyomtatást tudunk is olvasni a törökben, azért még nem következés, hogy az irást is olvashatjuk, ehhez külön tanulmány kivántatik, és tekintve a többféle irásnemeket, igen sok idő szükséges arra, mig valaki mindenféle irást elolvashat.

Nagyon sajátságos is a törökök irásmódja. Soha sem fogunk látni törököt asztalon irni. Minden hivatalban, mindennemü irásnemeket térdükön vagy baltenyerükön irnak. Lekuporodnak jobbtérdükre, baltérdükre támasztják bal könyöküket és ugy végzik az irást.

De térjünk vissza az elemi iskolába. A török olvasás és iráson kivül még a koránt is tanitják olvasni és pedig énekelve, mit a gyerekek rendesen a mecsetekben végeznek, sőt a nagyobb gyüldékben is találunk időközben egy-egy sarokban guggoló gyermeket, ki a korán dudolásába van mélyedve.

Az elemi iskolákban közös teremben van fiu és leány, miből sokszor szerelmi viszony és rendesen házasság szokott fejlődni, ha a tanulók már elérték törvényes korukat.

Ha a gyermek elérte 12-ik évét, akkor többfelé ágazhatik életpályája.

Egy pár éve alapitották a galata-szeráji lyceumot (Mektebi szultanie), melyben a tehetséges ifjak rendesen a külügyi miniszterium számára képeztetnek. A tanárok itt jobbára francziák és a tantárgyak már európai tanrendszerben adatnak elő.

A ki más pályára akar lépni, az a nemrég felállitott középtanodákba lép (mektebi ruzsdie), melyeknek száma az egész birodalomban eddigelé 14-re terjed.

A tantárgyak itt a török, arab és perzsa nyelven kivül történelem, költészet, számtan, mértan, bölcsészet és vallástudomány. A tanidő 6 évre terjed. A katonai, orvosi és tengerészeti szak-iskolákba csak középtanodát végzett ifjakat vesznek fel. Innen kerülnek ki a különféle alsóbb rendü hivatalnokok is.

A ki azonban magasabb állami hivatalokra, papságra, birói vagy jogtudori (ulema) méltóságra kiván emelkedni, az a medreszékbe (kollegium) lép, hol a tanulók mind államsegélyben részesülnek. A birodalom minden jelentékenyebb városának imaházához van kapcsolva egy vagy több medresze. Konstantinápolyban a szultán Mehemed, szultán Bajazid és Szulejmanie dzsámiknak 10 medreszéjük van, melyek az illető gyüldéket körülveszik, s az arab stylben épült lakszobák s kupolák százaival kellemes benyomást gyakorolnak a szemlélőre. A tanulók, kik részint danismendeknek, részint szoftáknak (helyesebben szuchta, mi tulajdonképen égőt, t. i. tudományért égőt jelent) neveztetnek, vagy külön, vagy közös előadásban képezik magukat. Mig az arab tudósok állottak a mohammedán tudomány és műveltség élén, tőlük hatalmas lendületet nyertek a számtan, csillagászat és orvostan; mihelyt azonban le lőnek szoritva az idők rohamai által, s a törökök vették át a mohammedán irányadói szerepet, minden hanyatlásnak indult.

Mily jelentékeny volt e téren az arabok működése: kitetszik műveikből, melyeknek összegyüjtésével és kiadásával évek óta foglalkozik egy Rómában székelő társaság, melynek eddigi kiadványai nagy figyelmet gerjesztettek, még korunk előrehaladt miveltsége közepette is.

A törökök, mint mondám, mindezt elhanyagolták, s medreszéik ma a vallás- és jogtudomány silány ápolójává szegődtek.

A medreszében tiz évre terjed a tanfolyam, s az egyes tanévek főbb tárgyaiktól veszik elnevezésöket. E szerint az 1-ső év Ilm-i-szarf (nyelvtan), a 2-dik Ilm-i-nahv (mondattan), a 3-dik Ilm-i-mantik (gondolkodástan), a 4-dik Ilm-i-edeb (erkölcstan), az 5-dik Ilm-i-meany (allegoriai tudomány vagy szónoklat), a 6-dik Ilm-i-kelam (vallástudomány), a 7-dik Ilm-i-hikmet (bölcsészet), a 8-dik Ilm-i-fikki (jogtudomány), a 9-dik Ilm-i-tefszir (a korán és szunna fejtegetése), a 10-dik Ilm-i-hadisz (a próféta szóbeli törvényei).

E tiz évfolyam végeztével lehet az illető biró (kadi), előimádkozó (imam) vagy chatib, mely utóbbi a pénteki imát (chutbe) végezi a gyüldében. Ezen osztályoknál kezdődik az ulema (tudor) elnevezés; minden ulema fehér turbánt (szárik) hord. A fehér turbán viselése átalában az olvasni és irni tudó egyének kiváltsága.

A ki még feljebb akar emelkedni, annak még 7 évig a jogi és vallási dolgok fejtegetésével kell foglalkoznia, hogy elnyerhesse a tanári (müderrisz) méltóságot.

Innen látható, mennyit kell tanulnia annak, a ki tanárrá akarja magát képezni, a mi sokkal fontosabb állás keleten mint nálunk nyugaton, mert ott a tanár egyszersmind pap és jogász is, vallási és világi biró. A tisztségek legmagasabbika, illetőleg az ulemák feje a seich (öreg), a minden rendbeli seichek és főurak legvégső foruma a seich-ul-iszlam vagy is a konstantinápolyi főpap (mufti), ki oly teljhatalmu mint a katholikusok felett a római pápa, sőt annál is több, mert a seich-ul-iszlam még polgári és állami ügyekbe is avatkozik, sőt válasza (fetva), melyet az ulemák gyülekezete itélethozás végett hozzá fölterjeszt, még az uralkodó akarata felett is határoz.

Tudjuk ezt azon itéletből, melyet a főpap II. Mohammedre kimondott. Eme hóditó ugyanis Konstantinápoly bevételének megörökitésére a nevéről nevezett pompás dzsámit épittette, mely neki annyira megtetszett, hogy a görög épitő mesternek levágatta kezeit, nehogy egy másodikat épithessen. Ez undok tette miatt a főpap elitélte Mohammedet, ki az itéletnek alávetette magát, azon megjegyzéssel, hogy, szerencséje a muftinak, hogy büntetés alá vetette, különben rajta is ugyanazt hajtatta volna végre, mit az épitőmesteren elkövetett. Mohammed tehát nemcsak kegyetlen, de igazságos is volt.

De közelebbi időben is találunk erre példát.

Még a boldogult Fuad pasa életében azon fondorkodott az udvar, hogy Törökországban az egyenes trónöröködést apáról fiura behozza, ugy mint ez Európában divatozik. Fetvát kértek a seich-ul-iszlamtól, de ő ezt felelte: „olmaz“ („nem lehet“), mert a kérdést, t. i. ugy intézik hozzá, hogy csak e két szóval: olur (lehet) vagy olmaz (nem lehet) felelhet rá. A főpap e miatt megfosztatott állásától és mást tettek helyébe, ki igent mondott; a törvény mindazáltal aligha foganatositatik.

A töröknek legtöbb hajlama a történelemre, költészetre és philosophiára van; a realis tudományoknak, ipar- és gyári üzletnek nem barátja. Az iskolákban is mindenekfelett a költészetre és bölcsészeti szörszálhasogatásokra forditnak főfigyelmet. A török irodalomnak is öt hatoda költeményekből áll. Ebben gyakorolják a gyermeket legelső oktatásától mindaddig, mig pályáját bevégezte. A „Töhfei Vebi“ (Vebi ajándéka) versekben tanitja az ifjut a perzsa nyelvre és prozódiára, sőt az ulemák a fetvát és itéletüket is versekben mondják ki.

Az iskolákból zene, ének, festészet számüzve van, sőt ez utóbbit a korán szorosan tiltja, ugyannyira, hogy a törököknek a törvényhez való szoros ragaszkodása egészen elfojtotta e művészeti ágat s vele a szobrászatot is.

Némely magyarázók azáltal akarják menteni Mohammednek a festészet és szobrászat iránti szoros tilalmát, hogy korában a bálvány-imádás elharapózván, ennek akarta elejét venni e tilalma által. Ha helyeseljük is Mohammednek ez eljárását, de kárhoztatnunk kell követőit, kik elévült és hatálynélküli parancsok előtt feltétlenül meghódolnak és nem vették idők folytán ujitások alá némely czikkelyeit, melyeknek ma már nincs értelme.

A nevelésből a nő sincs egészen kizárva, de a mi viszonyainkhoz képest nagyon hátra maradt, s csak szorosabb hivatás körére a családi életre van utalva. Nyugotnak nőiemanczipáczió- féle eszméi még nem találtak utat a török elmékbe.

Erődi Béla.

Jankó János szobrász

Művészet 1938. 86. l.

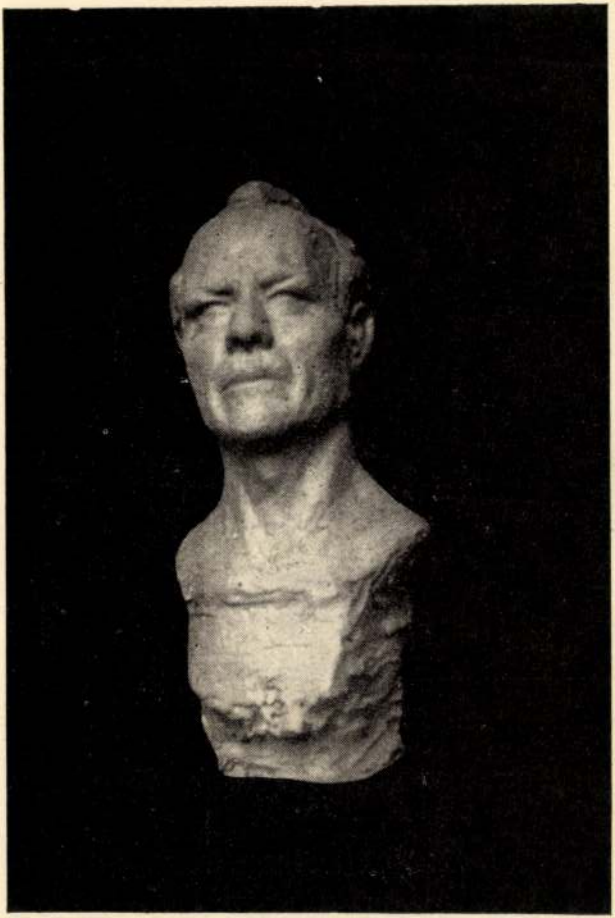

Jankó János: Tanulmány
Az Ernst Múzeum (Szinyei) **kiállításáról**

nek létezésén keresztül

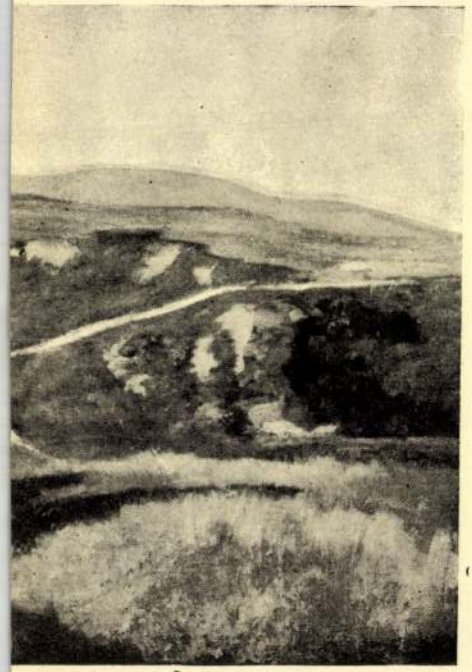

'árás reggeli nap
kiállításáról

a kapcsolatok, amelyek miliőjéhez fűzik — és az a miliő rendesen egy osztályt jelent — elszakíthatatlanok. Az érettebb, helyesebben a lehiggadó F ö l d i Mihály ott áll, ott marad, ahova születése állította és elkezdi harcát az ördöggel osztályáért. Azért az osztályért, amely a maga feltörekvésében nem tartja meg különállását. Hiszen „A miniszter"-ben már az arisztokráciával keveredik. És az ördöggel való harc itt már közös, egyetemesen emberi.

Jankó János

vajzoló

úsed

Pécely 13, 15. l.

Kelen Imre Páris, 5 Rue Thouin.
Kemény László Bp., V., Koháry-utca 21.
Kmetty János Bp., VII., Szűz-utca 5.
Kner Albert Bp., V., Vilmos császár-út 32.
Kolozsváry Sándor Békéscsaba.
Kozma Lajos Bp., V., Újpesti-rakpart 4.
Kreizl Béla Bp., V., Személynök-utca 9—11.
Kun Mihály Bp., VI., Aradi-utca 8.
Lóránt Mihály Bp., VII., Rákóczi-út 54.
Makoldy József Bp., I., Csetneki-utca 4.
Major Henrik, 1538 Hayworth Ave, Hollywood.
Markos Bözske Bp., VI., Szinnyei Merse-utca 21.
Márk Lajos Bp., VI., Benczur-utca 7.
Márkus Imre Bp., V., Csanády-utca 7.
Marton Ferenc Bp., VII., Damjanich-utca 52.
Márton Lajos Bp., I., Kemenes-utca 8.
Mika László Bp., V., Alkotmány-utca 21.
Mocsay Béla Bp., V., Sziget-utca 46.
Mühlbeck Károly Bp., VI., Andrássy-út 16.
Molnár C. Pál Róma, via Giulia 1 Pal Falconieri.
Nemes Mihály Bp., II., Attila-körút 28.
Paulini Béla Bp., IX., Futó-utca 44.
Pérely Imre Bp., II., Donáti-utca 32.
Pérelyné Tóth Lili Bp., II., Donáti-utca 32.
Petri Béla Bp., IX., Gyáli-út 18.
Pintér Jenő Bp., VI., Aradi-utca 8.
Pólya Tibor Bp., V., Falk Miksa-utca 26.
Rozsnyay Kálmán, Nógrádverőce.

Jankó János

cród

Képrőművészet

1933. 258. l (Jankó János centennáriuma.)

megtakaritások mutatkoztak: az
, Alkalmazottak szénellátásá-
Hollerith bérmunkák /1.800 P/
tételeknél, a ténylegesen fel-

volt a termelt vizmennyiség,
,000.000 m^3-nél.
atornahálózat megrepedése foly-
szennyeződése következett be. A
ett szükségessé.
szempontjából az előirányzatnak

Adatok a bácsbodrogvármegyei sokácok néprajzához (Beiträge zur Ethnographie der Bácsbodroger Schokazen, 1896), A *magyar halászat* (Die ungar. Fischerei, 1902) Erwähnung. J. nahm auch an der Asienexpedition des Grafen Eugen Zichy teil.

Jankó, Ladislaus v., Pädagoge, geb. 17. Sep. 1875 in Győr-Révfalu, erlangte am Budapester Pädagogium das Bürgerschul- und Präparandie-Professordiplom und wirkte seither an den Lehrerpräparandien von Znióváralja und Léva, indem er gleichzeitig journalistisch tätig war. J. ist ein reger Mitarbeiter der pädagog. und archäolog. Fachpresse. Grössere Abhandlungen: A *történelmi emlékek és régiségek megőrzéséről* (Über die Bewahrung der histor. Monumente und Antiquitäten, 1908), A *közműveltség terjesztéséről* (Über die Verbreitung der Kultur, 1909), *Az önképzőkörökről* (Über die Selbstbildungsvereine, 1912), A *nőkről a múltban és a jelenben* (Über die Frauen in der Vergangenheit und Gegenwart, 1903/4), *Madách és „Az ember tragédiája"* (Madách und „Die Tragödie des Menschen", 1909), *Késő bronzkori urnasirok Lire környékén* (Urnengräber der Spätbronzperiode in der Umgebung Lire's, 1913).

Jankó, Paul, Erfinder einer Klaviatur, geb. 2. Juni 1859 in Tata, absolvierte in Wien das Musikkonservatorium und erfand eine eigene Klaviatur auf ganz neuer Grundlage, die die sieben und mehr Oktaven der Klaviere durch eine dreifache Anordnung der Tasten auf die Hälfte reduzierte. Die Jankóklaviatur hat nicht nur in Ungarn, sondern auch im Auslande lobende Anerkennung gefunden, konnte sich aber bisher in der Klavierfabrikation nicht besonders durchsetzen.

Jankovich, Béla v., Staatsmann, geb. am 29. April 1865 in Budapest, absolvierte in Wien das Theresianum, hierauf die juridischen Studien an der Budapester Universität, an welcher er 1888 das staatsrechtliche Doktorat erlangte. Inzwischen besuchte er die Pariser Universität, an der die modernen Strömungen der Kultur einen tiefen Eindruck auf ihn ausübten, wie dies in seinen späteren Werken zu Tage trat. Im Jahre 1889 zeichnete die Ungarische Akademie der Wissenschaften das gediegene Werk des jungen Rechtsgelehrten über die deutsche Valutareform mit dem Lévaypreise aus. In den nächsten Jahren oblag J. an den Universitäten von Budapest, London (University-College) und Freiburg (im Breisgau) naturwissenschaftlichen Studien, die Ferien stets zu grösseren Reisen in den Staaten West-Europas benützend. 1891 trat J. eine anderthalb Jahre währende Weltreise an, während welcher er besonders in Amerika, Ostasien und Indien längere Zeit verweilte. Im Jahre 1894 wählte ihn das Komitat Hont zum Munizipalausschussmitgliede, 1901 habilitierte er sich als Privatdozent für Volkswirtschaft an der Budapester Universität, an der ihm seine gründlichen, von modernem Geiste getragenen Vorträge eine zahlreiche Hörerschaft sicherten. Neben seinen wissenschaftlichen Forschungen widmete J. indessen auch dem politischen Leben Ungarns eine rege Aufmerksamkeit. Im Jahre 1910 wurde er zum Abgeordneten und infolge der Wertschätzung und des sich ihm allgemein zuwendenden Vertrauen-

Jancsó, Paul, Schauspieler, geb. 1761 in Gidófalva, gest. 1845 in Kolozsvár, wandte sich 1792 der Schauspielerkunst zu, versuchte sich der Reihe nach als Tenorist, Heldenliebhaber, Intriguant, bis er als Komiker sein eigentliches Gebiet fand, auf dem er bis zu seinem 1835 erfolgten Rücktritte über vier Jahrzehnte das Publikum entzückte.

Janetschek, Stephan, Komponist, geb. 2. Dez. 1868 in Budapest, war an der Landes-Musikakademie ein Schüler Heinrich Gobbi's (Klavier), Alexander Nikolits's (Kompositionslehre) und Johann Koessler's (Orgel) und wurde dann als Regenschori zur gr.-orient. Kirche Budapest's und als Professor an die Ungar. Musikschule berufen. Man schätzt nicht bloss die vollendete exekutive Kunst, sondern auch die kernige Kompositionsbegabung des bescheidenen Meisters, der auch als Musikpädagoge einen geachteten Namen besitzt. Von seinen zahlreichen Kompositionen verdienen die kernigen ungar. Lieder, die Klavierpiècen: *Impromptu und Ballade, Carmen, fantaisie brillante, Valse Poètique, Rondino, Suite, Toccata, Sarabande und Fuga* (von Wilhelm Backhaus mit durchschlagendem Erfolge in sein Programm aufgenommen), *Ungar. Klavierkonzert*, die Violinkompositionen: *Humoresque, Violinkonzert*, das glänzende, musikal. Gedicht: *Die Belagerung Szigetvárs*, die Flötenkomposition *Fantaisie Hongroise* besondere Erwähnung. Im Auf- [illegible] der griech.-kathol. Kirche [illegible] deren lithurg. Ge- [illegible] Umsicht und [illegible] zu- [illegible]

1. Nov. 1833 in Tótkomlós, gest. 29. März 1896 in Budapest, kam als 22-jähriger Jüngling nach Budapest, wo er sich als Maler durchsetzen wollte. Hier malte er seine Ölgemälde: *Betyáren beim Weine* und *Schafhirten im Alföld*, deren Erlös ihm die Fahrt nach Wien ermöglichte, wo er an der Seite Rahl's ernste Studien pflog. Hier begann J. seine Illustrationen zu dem poet. Werke: *Bolond Miska* und seine Karrikaturenzeichnungen für das Witzblatt *Kikeriki*. Die humorvollen Karrikaturen lenkten die Aufmerksamkeit der ungar. Witzblätter auf den genialen Karrikaturisten, der sich bald zu dem beliebtesten, gesuchtesten Karrikaturenzeichner Ungarns emporschwang. Die Zahl seiner Karrikaturen kann getrost auf 100.000 geschätzt werden. Daneben fand er aber immer noch Zeit zur Fertigstellung prächtiger Genrebilder, die sehr gesucht waren. Berühmtere Gemälde: *Csokonai mit dem Weinkulacs, Hochzeitstragödie, Pferdemarkt.*

Jankó, Johann, Geograph, geb. 13. März 1868 in Budapest, gest. 28. Juli 1902 in Borszék, unternahm, mit Unterstützung der Budapester Handels- und Gewerbekammer, Forschungsreisen nach Ägypten, Tripolis und Tunis, im Auftrage des Unterrichtsministeriums nach Frankreich und England und wurde 1894 zum Hilfskustos der ethnograph. Abteilung des Nationalmuseums ernannt. Von seinen zahlreichen Fachwerken verdienen: *A Nilus deltája* (Das Nildelta, 1890, auch deutsch erschienen), *Kalotaszeg magyar népe* (Die ungar. Bevölkerung Kalotaszegs, 1892), *Torda, Aranyosszék és Toroczkó magyar népe* (Die ungar. Bevölkerung von Torda, [illegible]anyosszék und Toroczkó, 1893),

Jankó János

l.

Lykanemzromantika

87, 98, 116, 117, 192, 193, 196, 198, 212, 213, 236, 256 l.

Szigetvár

Jankó János

festő

l.

Képművészet

1942. 159. l.

MAGYAR FILMIRODA
RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
Igazgatóság: IX, Könyves Kálmán-körút 15
Telefon: *146-346
Fényképüzem: VIII, Sándor-utca 7
Telefon: *145-510

Budapest, 194 37/20

5305

Szállítólevél

T. M.O.B. H

Hagyan Ernesz u 10

24 db 18 x 24-20			

M. T. I. rt. nyomdája 30441

Jankó János (1833—1896).
267. HALÁSZÓ GYEREK. Jelezve. 120.—
Vászon. 25×18 cm.

1941.

Almásy-Telcki II. 1939

259.

Jankó János

l.
Lázár Wolfner
gyűjt. 101 l.

↳ die Rumänen

⊥ben

Jankó János

ferde és rajzoló

l.

Drescherggernek

14. l után

26. l.

47. l.

48. l után

61. l.

~~Szabolcs vármegye~~ VIII. ~~Eb~~. 157

Janko János

rapsoló

l.

Dreschergarnek

103. l.

104. l.

106. l.

Mur. Kst. Orsz. Ffsége 1914 f 15. évi
javadalmának visszaajánlása az állam-
kincstárnak VIII. 237, 239

Jankó János
rapsoló

źródł
u

Tóth Ervin
Európai grafika
Bp. 1943. 81 l.

~~Des VII. 138.~~

Jankó János

1863 januárától rajzolója volt Jókai Üstökös c. élclapjának

lásd ott.

Morlin Adorján:

A magyarnyelvű élclapok első évtizedei.
Magyar Könyvszemle
1943. 403. l.
404. l.
405. l.

ogadását.

Kiváló tisztelettel

29-én

elnök.

pest.

Jankó Janós

wód

Jelusolsó

45. l.

Carton
szerint.

~~Letz Károly:~~

3562 Koszorút tartó leány.

Egész alak, hátra fordultan á
delő bal lábára nehezedik. Kinyujtot
Göndör haját csokorra kötött szalag
hóna alatt ~~tartja~~

Szénrajz, méretei ~~148~~: ~~105~~ cm. 150 : 101.

Vétetett az 1905: III. 7-iki
(213-905)

1905

Jankó János
rajzoló

vő

Porzó (Ágai Adolf)
Utazás Pestről – Budapestre. 1843–1907.
III. kiadás. Bp. 1912.
339, 340. l.

Nemcsak a Borsszem Jankónak, hanem az Ágaitól szerzett Magyarország és Nagyvilágnak rajzolója volt

Jankó Jáns
festő

wód
v

Lázár Béla
A fiatal Munkácsy
Kultura könyvtár
21. l. Bp. 1925. 81. l.

Janko János

iród
z

Pekárfest
45, 46.
Kappel.

Janko János

Źródło

Lyka Károly =

Magyar mesterek.

[Bp 1941]. 89—

98. l. (A rajztoll

humoristája.)

Jankó János
festő

vód
Keleti G. cikke
Kel 1885
IV. k. 4. f. 735. l.

DA, BUDAPEST.

Csepel-Kertvárosban
Királyerdőn
Pestszenterzsébeten
Soroksáron
Dunaharasztin
Szigetszentmiklóson
Taksonyban
Majosházán
Áporkán
Tökölön
Horthyligeten
Szigetcsépen
Kiskunlacházán
Szigetújfalun
Szigetszentmártonban
Ráckevén
Peregen
Szigetbecsén
Dömsödön
Dabon
Makádon
Lóréven
Tasson

Jankó János

festő

vázlat

Divald 1927

175. f.

DR. DERCSÉNYI DEZSŐ

Kedves Gyula Bátyám !

Budapest esetleges kiüritésekor a MOB Esztergomé ba költözik. Sürgősen be kell jelenteni, hogy hány tisztviselő hagyja el Budapestet. Az Elnök Ur szerint nem kötelező, mindenki saját belátása szerint dönt. Állitólag Esztergomban lakást szereznek és a többlet költséget az állam megtériti. Légy szives nyilatkozni hogy kiköltözöl e ? Személyenkémt 3oo kg. poggyászt lehet szállitani, butort etc. nem.

Üdvözöl

Dedi

Jankó János
torzkép rajzoló
emlékkiállítása a
Mult és Jövő folyóirat
szalonjában (Vilmos
császár út 34)

cród
z
Ujság. 1931. nov. 17.
(c. a.: Magyar kari-
katura-rajzolók.)

Pannonicai antik elemek
2

der Romgedanke im Mittelalter. München

tichità in Roma nel secolo XII. Arch. Soc.

rträge und Aufsätze Berlin 1927. 9—43 l.
1932/33, Classical Mythology in Medieval

nce au Moyen Âge du XII. au millieu du

r Geistesgeschichte der Renaissance. 289. l.
nd Scholastik. Abriss der Geschichte der

lalterliche Kunstdenkmäler des österreichi-
. kötet. 78. l.
László korában. Arch. Ért. 7. 1887. 11. —
gyház régiségei. Arch. Ért. 15. 1895. 336.

skulpturen aus der Zeit der karolingischen
rlin 1918. 23. l.
nonumentaler Steinplastik in Südfrankreich
Frankfurti disszertáció. 1930. 30. l.
tudien zum Hortus deliciarum der Herrad
Studien. IX. kötet. Berlin. 1931. 55 .l.

. Budapest é. n. 178. l.
nánkori szobrászat magyarországi hatásához.

—CALDERINI : *Die Marcus Aurelius-*
46. tábla. Nr. XL. 4. Szövegkötet 67. l.
—CALDERINI : i. h. I. kötet, 16. tábla.

múzeum. Arch. Ért. 19. 1899. 380.
vek a pécsi székesegyházban. Arch. Ért.

szó. PECZ V. : *Ókori Lexikon.* Budapest

Jankó János

Konst Múzeum aukciói.

XIII–XIV. (1920) 179. sz.

Jankó János
rajzoló

l. Siklóssy FKT levt.

95. l.
98. l.
115. l.
127. l.
128. l.
129. l.
130. l.
132. l.
134. l.

Jankó Janos
rajzdo

l Siklóssy F K T tört.

165. l. - 178. l. - 179. l. -
205. l. - 219. l. 313. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Jankó János

l.

Siklóssy FK T. könyv

484. l.

561. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Jankó János

vő

Lyka Károly: Egy humorista hagyatéka
Pesti Napló 1896. júl. 10.

heiligen Christof darstellend, auf weissem Seidenfond
Jh.

piros damaszt és brokát. XIX. sz. — Zwei Vorhänge-
X. Jh.

os selyem, paszománttal szegve. — Drei Vorhänge,
msäumt.

előbbihez. — Zwei Vorhänge, ähnlich zu Nr. 1328.

. XIX. sz. — Zwei Portièren, roter Damast. XIX. Jh.

virágcsokrokkal. XVIII. sz. — Decke, farbiger Seiden-
XVIII. Jh.

m. — Weichselroter Samt. Italienisch. 10 m.

8.80 m. hosszu. — Blau gestreifter Samt. Italienisch.

zitéssel. Olasz. 3·40 m. — Roter Samt, mit gotischem

zitéssel. Olasz. 3·60 m. — Roter Samt, mit gotischem

Jankó János
vajzoló

irod

Rosner Ungarske
14. l.

JANKÓ JÁNOS (1833—1896).

79. *Gyermekgyilkosság.* — Tollrajz.

80. *Utonállók.* Jelezve: Jankó J 895. — Tuss.

81. *Medvevadászat.* — Tollrajz. — Wolfner Gyula úr ajándéka.

Szépm. Muz. graf. o. 61. kiáll.
(1931) Uj szerzemények.

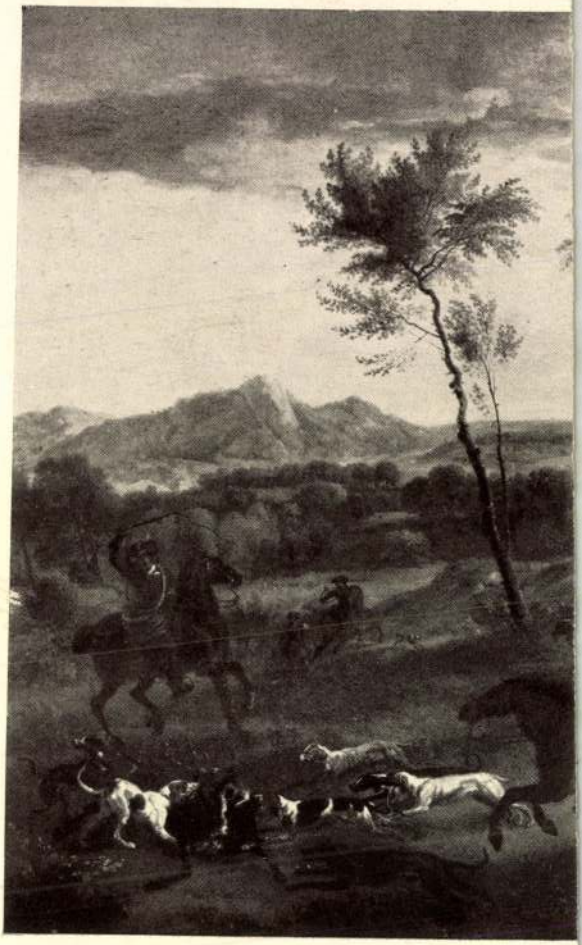

Jankó János
1833 – 1896.

lásd

Szépm. Múz. graf. o.
45. kiáll. (1922.)
89 sz. – 93, 94, 95, sz.

NEMZETI SZALON MŰVÉSZETI EGYESÜLET

1940. NOVEMBER 24. — DECEMBER 8.

Jankó János
testő
Ernst Mur. 138/a kiáll. Gal.
1933 febr

Falusi mulatság

NEMZETI SZALON MŰVÉSZETI EGYESÜLET

1942. OKTÓBER 10. — OKTÓBER 25.

Jankó János
festő

JANKÓ JÁNOS / 1833 - 1896 / :

152. Tanulmányfej. - C.rajz, p. 13 x 25.2 cm.
Jelz.l.j.: "Jankó J."

153. Utolsó vacsora. - Vizf., p. 34.8 x 22.8
cm. Jelz.l.j.:"Rajz Jankó J."

Kopp magy graf 150 évre

STÜHMER
STÜHMER
STÜHMER
STÜHMER

Jankó János

JANKÓ JÁNOS /1833 - 1896 / :

63. Karikatura. - Tollrajz,p.méret 16.3 x 11.8 cm. Jelz.nélk.

Kopp 1939/40. szerem I.

Jankó János

Árverési Csarnok (aukció) kat.

32. sz. 1926 - ápr.
33. sz. 1926. jún.
36. sz. 1927 febr.
37. sz. 1927 márc

Jk. 307

II
602

307. *Toldy Miklós.* Mellig, jobbra fordult, de szembe néz, tojásdad medaillonban. Haja, szemöldöke, szeme és hosszú bajusza barna, szakálla leberetvált. Atillája kék, kaczagánya pedig fehér prém. Felirata alól: »*Non parem passus*« és a kép körül: »*Nicolaus Tolldy Vi et Robore insignis 1638*«.

Vászon, méretei 18·3 : 14·8 cm. — Át. Képt. 151 (7). — Gróf Csáky László ajándéka 1824.

Jankó János
festő
Népdal 1883

1932 főv. új szerzem. kiáll. Műcsarnok

vi február hó 27-én.

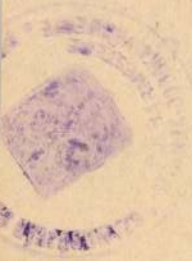

Dr Tamás

polgármester.

Jankó János

vrő

Takács Mária: Jankó
János. Magyar
Művészet.
1934. 31–32 l.
Csokonai c.
képének repr.

50161. — ATHENAEUM

Stefan Szőnyi: Das Kalb ist verkäuflich 133
Robert Berény: Wasserträgerinnen 134
Karl Kernstock: Tauiger Morgen 135
Wilhelm Aba Novák: Ernteschmaus 136
Aurel Bernáth: Freundinnen 137
Aurel Bernáth: Hinaussehendes Mädchen 137
Paul C. Molnár: Die Heilige Familie.... 138
Eugen Medveczky: Komposition 138
Adalbert Kontuly: Freundinnen 139
Adolf Fényes: Kleinstadt im Winter.... 140
Klara K. Róna: Die Familie 140
Eugen Kirchner: Selbstbildnis..... 141
Alexander Basilides: Damenbildnis 141
Adalbert Vidovszky: Saal im Ministerpräsidium 142
Leopold Herman: Seebad 142
Universitätsprofessor Dr. med. Franz Orsós (Debrecen): Der Angler 143
Peter Szüle: Junges Mädchen 143
Ladislaus Mattyasovszky-Zsolnay: Kürbisstilleben 144
Stefan Szőnyi: Die Elisabethbrücke .. 144
Wilhelm Csaba-Perlrott: Stilleben 145
Julius Kosztolányi-Kann: Stilleben 145
Franz Sidló: Frühling des Lebens 146
Johann Pásztor: Den Sphären zu 147
Dr. Franz Medgyessy: Grabmonument.. 148
Paul Pátzay: Traurigkeit 149
Edmund Moiret: Das Erwachen 150
Edmund Moiret: Vor dem Spiegel..... 150
Frau dr. Taschek: Mädchen mit Krug.. 151
Andreas Dózsa Farkas: Versunkenheit.. 151
Alexius Lux: Johannes der Täufer..... 152
Nikolaus Ligeti: Gabriel von Ugron. Bronze 155
Ludwig Szlányi: Sonnenstrahl im Winter 157
Ph. Edmund Beck: Mädchen mit Falke. Marmor 159

Jankó János

Cigány kinálja a lovát c. képe repr.

1885. orsz. Kiáll. Lat.

Jankó János

l. 1833–1896

Sörbezető 302. l.

Jankó János

A nóta születése
c. festménye
repr.

KMTárs 1927. táj és
életk. kiáll. Eat.

Szana Tamás: Jankó János élete és munkái

Jankó János

8°,35K 727L, Budapest, 1899.

Takács Mária: Jankó János

8°, 7L, 61L, Budapest, 1936.

Jankó János

A magyar grafika 150 éve. A Székesfővárosi Képtár kiállítása. Úrvacsora. Jankó János vízfestménye

Az Uj Idők elbeszéléspályázata

Bogyoszlói kis Ferenc

— Elbeszélés —

Irta: **B. Termeczky Mária**

A tisztára söpört utcákon lassan szállingóztak már a misére a népek. A toronyban megkondultak a harangok, a hang zúgva hömpölygött a fehér felhők alatt. Elözönlötte a falut, a fél határt, aztán messze, kint, a mezőkön letelepedett egy nyárfasorba.

A nyárfák alatt Ferencke ült a bokáján, nyolc év körüli kis pásztorgyerek, faragcsált. Nádkeretet akart illeszteni egy képecske köré. A képet még a tavaszon kapta egy kéregető baráttól, aki a faluba jött és Ferencke vitte utána a zsákot az alamizsnának. Botot is kellett vinni barátkísérőbe, mert a kutyák igen acsarkodnak a csuhára. Ferencke ekkor látott közelről a falu világán kívüli embert. Nagy meleg barna szem égett a barát sápadt arcában és a hangja olyan mély, kedves volt, hogy szíves beszélgetésbe kezdett az emberekkel. Piszkos kis gyerekfejekre téve fehér kezeit, áldást osztott és kék rózsafüzért csavart egy kislány kezecskéjére, akinek az anyja pedig becsukta előttük az ajtót.

A szomszéd faluba is átrándultak, ahol pár katolikus család lakott. Ferencke aggódva nézegette a házakat, hol találja meg őket, akik őszi sárban, téli hóviharban útnak engedik apró gyerekeiket, hogy katolikus iskolában tanuljanak s fagyos, förgeteges éjszakákon bűzölgő tökhéjlámpásaikkal törtetnek át a hajnali misékre, hogy békességet találjanak a lelküknek.

Be is tévedtek egy házba, ahol fát vágott a másvallású gazda. Rájuk mordult, hogy mit akarnak? —

— Alamizsnát Jézus nevében — kérte csendesen a barát.

— Hát én meg megkérem magát a Jézus neviben, segítse összevágni ezt a fát, mert igen elfáradtam már.

A barát lekanyarította a körgallérját és átvette a fejszét. Ahogy hasogatta a fát, koppanva csapódott az olvasón függő feszület a favágítóhoz. Ferencke tanácstalanul topogott, az ember meg leült az ölfarakásra és gúnyosan nézte füstölgő pipája mellől, hogy ülnek ki a verítékgyöngyök a fehér homlokra.

De aztán jött a felesége.

— Maga átkozott, gonosz lélek, — kárpálta az embert, — ránkharagítja az Istent! Nem ölég a bajunk úgyis.

Kezet csókolt a barátnak, hívta be, pihenje ki magát, de az szótlanul megrázta a fejét.

Alkonyodott már. Útnak eredtek a még téliesen alvó földek között, hazafelé. Havas pocsolyák húzódtak meg a fekete barázdákban s panaszos zörgéssel rázta a szél a csupasz faágakat.

A paplakban megkérdezte a barát Ferenckét, hogy hívják, és ezt a kis képet adta.

Hazamenve, apját a szobában találta s büszkén húzta ki dolmánya alól a képecskét.

— Jobb lett volna, ha egypár csizmatalpra-valót adott volna az a barát — mondta keserű hangon az apja és szeméhez illesztve nézte a frissen faragott kapanyelet.

Ferencke kisurrant. Hallotta, hogy anyja a tyúkokat hívja a kamraajtóban. Csodálatosan szép volt a kis Ferenc anyja. Messzi vidékről került a faluba, ahol hosszú fekete ruha volt a szokás, ami légiesen karcsúvá tette. Márványsima homloka felett egy királynő fensé-

Uj Idők 1943. 47 sz.

gével hordta súlyos hajkoronáját. Barna haj volt ez, és aranyos fények villóztak benne.

Sokáig gyönyörűséggel nézték együtt a képet. Ferencke ki is betűzte az aláírást: *Assisi Szent Ferenc a halaknak prédikál.*

— Ilyen volt a tisztelendő páter is, édesanyám. Barát leszek, ha megnövök. Úgy-e barát lehetek? — esengett Ferencke.

Isten tudja, mi lesz akkorra. Nézi az anyja szomorúan a kút ostorfájára hulló alkonyi fényeket, aztán heves köhögési ingert kap, — beteg a kis Ferenc anyja. Nem tud dologra sem menni. Azért is adták őt oda gulyásnak. Az anyja szeme megharmatosodott a büszkeségtől, mikor elmondta a szomszédasszonyának, hogy egy mázsa búzát kap, kapnak egy pár fejelés csizmát, meg krumpli alá való földet a kis legény után.

Meg is dolgozik érte Ferencke, becsülettel. Reszkető térdekkel lépett be a módos, sárga ház ajtaján, amikor helybeállt. A gazdaasszony igen nyájasan fogadta, kezébe adott egy bögre langyos tejet:

— Ülj oda a kis székre, az lesz a helyed, nyáron meg a küszöb. Mi a neved, fiam? Ferenc? Ejnye te! Csak embereknek, meg legényeknek jár az. Ferkó lész te, fiam, vagy Feri, ahogy akarod.

— Édesanyám Ferencnek hív — pityeredik el a gyerek, nem is a név miatt, hanem talán, hogy anyjára gondolt, vagy Isten tudja. Olyan furcsa volt itt minden. Náluk még a csönd is lábújjhegyen járt, suttogva beszélt, itt meg a magas, fekete asszonyból annyi erő árad, majdnem elsöpri. Nagy hangon beszél s később hahotázva kinevette, mikor karikásában megbotolva elvágódott a kút körüli pocsolyában. Nyakába is vette a karikást és furkósbotjával igyekezett terelni az állatokat.

— Jézus neviben, — nyitotta ki a gazda a kapuszárnyat. Bőszülten rohantak ki az állatok, hátsó lábukat magasba dobálták és frissen mosott bojtos farkuk úgy vágott, mint az ostor. Csak a falun kívül csillapodtak meg.

— Hát csak jól őrözz szógám, — mondja a gazda. — Tavalyról ott van a szénaboglya, majd hűsölhetsz az odvában, ha a marhák delelnek. Isten áldjon benneteket, — emelte meg zsíros kalapját és szürke szemével segélytkérően feltekintett a végtelen égboltozatra.

Esefelé, mikor a nagykolompos elhajtott a rét végén, Ferencke is, mint a többi kisebb csorda gulyása, indított.

Mikor hazaért, a gazdaasszony tésztás kézzel szaladt ki bekötni, mert ő nem éri fel a tehenek szarvát.

Az asszony fűszerért, a gazda dohányért, szekérkenőcsért szalajtja a boltba, a baromfiakat ő eteti, este összetakarítja az udvart, ganéjt, s ha besötétedik, dajkálja a gyereket. A pötyögő kis leányt már megtanította arra a versre, hogy „Gingalló, szent ajtó, főzz kását, nincsen só". Első nap tejet, tojást kapott vacsorára. A tojást megette, a tejet visszatette az asztal szélére.

— Miért nem ittad meg szógám?

Ferencke úgy várta ezt a kérdést:

— Sok volt, meg aztán szeretném elvinni édesanyámnak.

Az asszony megtölt egy tejesfazekat, Ferencke vigyázva viszi a sötétedő utcán és olyan büszkén nyújtja anyjának a csorbult edényt, mintha Dárius kincseit hozta volna benne.

Így mennek azóta a napok és Ferencke igen meg van elégedve a sorsával. Csak vasárnaponként fáj a szíve, hogy nem ministrálhat. Fülébe zsongott még a harangszó és sokáig nézte a fák közül integető templomtornyot. Aztán szeme visszatévedt a képre. Nem sértő az — merül fel benne a kétség — állatoknak prédikálni Istenről? De hogy' figyelnek a halak, szinte oldalt hajtják a fejüket. Mi lenne, ha ő is prédikálna? De nem tud. Ha misét mutatna be a mezőknek, a távoli hegyeknek, a magasságos égnek, a madaraknak, az úton két lábán ülő ürgének és a szelíd teheneknek.

Keresztet kötözött fűszállal a nádból és templommá szentelte vele a szénaboglya odvát. Felrögzítette a képet is. Lelkében mélységes Isten haragjától való rettegés váltakozott áhítatos, tiszta gyönyörűséggel, míg reszkető kézzel letépett egy frissen nyílott napraforgóvirágot.

Az állatoknak egy öl répacsirát szedett és elszórta a bejáratnál, aztán odaterelte őket szép sorjában. Majd lehúzott egy tormalevelet stólának.

Szurtos, barna kis kezét megmosta ivóvizéből és alázatosan járt-kelt oltára előtt, latin szavakat pötyögve, amiket a templomban hallott. És amikor a faluból Úrfelmutatásról adtak hírt a harangok, Isten legkisebb papja is kijött a boglya hüvöséből, fejét alázatosan lehajtva, két csupasz karjával magasra nyújtotta az aranyló virágot és körülmutatta a nagy mindenségnek.

A pacsirták torkuk ezüst csengetyűjével intették alázatra a büszke jegenyéket és a szellővel együtt zúgták a zsoltárt a hullámzó vetések. Fehér báránfelhők, mint fodrosruhás kislányok megálltak az égen és görnyedve gubbasztottak a varjak a fákon, mint a bűnbánó öregasszonyok.

A harangszó elhalt, Ferencke befordult és a pacsirták zuhanva buktak alá a kék mennyboltról.

Ferencke elhatározta, hogy minden vasárnap misézni fog, de mikor délidőben harangoztak és csak a csend járkált a tagúton, nem tudott ellentállni vágyódásának.

Egy napon halk vihogás riasztotta meg. Nyomban rá két gyerek jött ki a kukoricásból. Nagy fiúk voltak, talán tizenkét évesek. Tököt jelöltek maguknak. Ferencke ijedten letépte magáról a tormalevelet, széna közé rejtette a keresztet.

— Mit csinász? — állták el a bejáratot fenyegetően.

Nem válaszolt. Villámgyors mozdulattal ingébe dugta a képet és szaladt a nyárfák felé. A fiúk utána iramodtak és Ferencke menekült kincsével. Kúszott fel a fán. Már régen elhagyta a varjúfészkeket, homlokán gyöngyözött a veríték, egyre följebb, még följebb, a vékony ágakra, ahová nem mernek utána jönni, aztán halk roppanás, kis sikoly... Estében kihullt a kép az ingéből. A két kamasz megnézte, bedugta a boglyába és elszaladt. Messziről visszapillantgattak Ferenckére, felkel-e már, de nem kelt föl soha többé...

A csősz behajtotta elbitangolt állatait kárbecsülésig, aztán odaszólt az apjának, aki egy nagygazda földjén aratott:

— Te Jóska, leesett a fiad a fáról.

— Ha leesett, majd fölkel.

— Attól tartok, nem kel a föl többet, jó lenne, ha Pál bátyám is jönne, — mondta a kaszáját köszörülő halottkémnek.

Egyik marokszedő asszony elszaladt a kis Ferenc anyjáért, aki búzafejet szedegetett nem messze, az apja meg nagy léptekkel sietett a rét felé, nyomában a hórihorgas halottkémmel.

— Hát bizony e jó összetörött, — mondta Pál bácsi, bajuszát cibálva.

Sokan összeszaladtak a közeli tarlókról és sopánkodtak.

— Ferkó fiam te, — keltegeti az apja melléje térdelve s nézi, nézi az üveges szemeket. — Uram Isten! — kiáltja felugorva, — hát mit akarsz még tőlem? Miért érdemlem én ezt? A disznaim megdöglöttek, az

Jankó János

festő

Lvod

Szana Szárév

105, 106, 107, 109. 1.

Jankó János

A kigyóbűvölő
c. keje repr. 106 l.
Lakodalmi
dráma 107. l.
Perzekutorok I. 108. l.
Perzekutorok II. 109. l.

Szana Szárév

Schröder

NYOMTATVÁNY

Janko Janos
Karikaturista
l. Va Hó Ernst gyűjt
127. 1.

úrnak

Budapest

AZ ORSZÁGOS MAGYAR RÉGÉSZETI
ÉS MŰVÉSZETTÖRTÉNETI TÁRSULAT
és
A MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG

tisztelettel meghívja

L. VAN PUYVELDE

a belga művészeti múzeumok igazgatójának,
liègei egyetemi tanárnak

folyó hó 28-án (csütörtökön) délután ½6 órakor
a Magyar Tudományos Akadémia előadótermében

Rubens et l'influence italienne

címmel tartandó előadására.

(Vetített képekkel)

GEREVICH TIBOR
az Orsz. Magy. Régészeti és
Művészettört. Társulat elnöke

FABINYI TIHAMÉR
a Magyar-Olasz Társaság
elnöke

Jankó János festő
Harapelé c. képe
az alábbi múzeumban

Rell Lajos dr.
A Békéscsabai Múzeum.
Békéscsaba, 1914. 78. l.

Jankó János
karikaturista

Lyka Károly: A rajztoll humoristája. Uj Idők - nov. 5.
(Képpel.)

Kikiáltási ár pengőben

8r., 5 rész 2 egykorú vkötésben, 1 arcképmelléklettel . . . . . 10.—

3712. KOLLER, JOSEPHUS, Historia episcopatus Quinqueecclesiarum. Tomus I. Posonii, 1782. 4r., egykorú bőrkts . . . . . 8.—

3713. —, Historia episcopatus Quinqueecclesiarum. Tom. I—III. Posonii, 1782—84. 4r., 3 kötet, egykorú bőrktsek . . . . . 24.—

3714. —, De sacra regni Ungariae corona commentarius. Quinque—Ecclesiae, 1800. 4r., fve. A szt. Korona és a koronázási jelvények szép rézmetszetű képével . . . . . 6.—

3715. KÓNYI JÁNOS, Várta-mulatság vagy Sármán királynak és Florina kisasszonynak tündéres és ritka története. Buda, 1868. 8r., fvkts 2.50

3716. KORABINSZKY, JOH. MATTH., Atlas regni Hungariae portatilis. Enthält 6 Universalkarten und 54 Komitatskarten. Pressburg. Har. 8r., er. papírkts . . . . . 8.—

3717. KORÁN, XVIII. sz. eleji arabbetűs kézirat aranyos keretezésekkel és rubrumokkal. 12r., er. préselt arab bőrkts. (Hibás.) . . . . . 60.—

3718. KORÁNYI VIKTOR, Honvédek napló jegyzetei. Pest, 1861. 8r., fve. Er. borítékban . . . 1.50

3719. KÖRNER, Sämtliche Werke. Stuttgart. 4 Bände. 8r., vktsek . . . . . 3.—

3720. KÖRÖSI MIHÁLY, Az új testamentomra mutató tábla. Debrecen, 1773. 8r., bőrkts . . . 2.—

3721. K(ORTÜM), C. A., Die Jobsiade. Ein komisches Heldengedicht. Leipzig, O. J. 12r., fvkts 3.—

3722. M. KÓSSA ALBERT, Talmi aranykorunk. Tréfás szatirák versekben. JANKÓ J. 93 eredeti rajzával. Bpest, 1886. 8r., fvkts 2.50

3723. KOSSUTH LAJOS kiáltványa a szőnyi csatáról, Pest 1849. júl. 3-i kelettel. Lithografia! . 5.—

3724. KOSSUTH LAJOS adomák és jellemvonások. Írta: Egy 1848-as képviselő. Bpest. K. 8r., vkts 1.—

3725. KOSSUTH, LUDWIG, Meine Schriften aus der Emigration. Pressburg & Leipzig, 1880—82. 8r., 3 kötet, fbőrktsek . . . . . 4.—

3726. KOSSUTH LAJOS, Tanulmányok báró Nyáry Jenő az aggteleki barlang, mint őskori temető czímű munkája felett. Bpest, 1883. 8r., fve . . 1.—

3727. —, Halála alkalmából készült emlékkönyv K. fényképével. 8r., er. vkts . . . . . 2.—

3728. —, Északamerikai beszédei. Előszóval és jegyzetekkel ellátta: BALLAGI ALADÁR. Czegléd, 1919. 8r., fve 1.50

Kikiáltási ár pengőben

3729. KOSUTÁNY GÉZA, Nevezetesebb bűnesetek a bpesti kir. tvszék levéltárából. Bpest, 1890—93. 8r., 4 rész 2 kötetben, fvktsek . . . . . 5.—

3730. KOSZORÚ A DEBRECZENI REF. FŐISKOLAI ÖNKÉPEZDE ÚJABB TERMÉKEIBŐL. Kiadja az önképző-társulat. Debreczen, 1865. 8r., er. vkts 1.50

3731. KÖTÉS. Neueingerichteter Schreibkalender auf das Schaltjahr 1808 und auf das Jahr 1809. Klagenfurt. Érdekes egykorú préselt piros papírktsek. K. 4r., 2 kötet 2.50

3732. KOVÁCS, EMERICH, Kampf und Verrath. Blätter aus dem Kriegstagebuche eines Honvédoffiziers. Übertragen von THEODOR NÁVAY. Grimma u. Leipzig, 1850. 8r., papírkts. Vízfoltos példány 2.50

3733. KOVÁCS ERNŐ, Utazásom Apponyi Albert gróffal Amerikában. Losonc, 1911. 8r., fve . . 1.—

3734. KOVÁCS SÁMUEL, A tiszaszabályozási alsó szabolcsi (jelenleg észak-bihari) társulat évkönyve. Debrecen, 1859. 8r., fve. Er. borítékban 1.—

3735. KOVÁTS JÓZSEF, Az igazság temploma... Győr, Streibig. 1815. 8r., fve . . . . . 1.—

3736. —, Magyar Éneis, avagy P. Virgilius Márónak Eneás, viseltt dolgairól írtt munkája. Komárom, 1799-Buda, 1831. 8r,. 3 kötet, különböző papírktsek . . . . . 6.—

3737. KÖVY, ALEXANDER, Elementa jurisprudentiae Hungaricae, S. Patakini, 1817. 8r., (kissé rongált) papírkts . . . . . 6.—

3738. KÖZLÖNY DES TEUFELS, Ofizielles Amtsblatt der Hölle. Pest, 1848. Mindössze 2 számban megjelent humoros lap . . . . . 5.—

3739. KOZMA ANDOR, Hetedhét országból. (Úti emlékek és mesék). Bpest. Franklin. 1916. 8r., fve 1.—

3740. KOZMA IMRE. A magyar nemzet szebb jövője. Győr, 1860 8r., fve. Er. borítékban . . 1.—

3741. KRÁLIK LAJOS, Az ügyvédi kar. Bpest. Franklin. 1903. 8r., 2 kötet, fvktsek . . . . 6.—

3742. KREITNER GUSZTÁV, Széchenyi Béla gr., keleti utazása India, Japán, China, Tibet és Birma országokban. Bpest. Révai. 1882. 8r., er. vkts . . . . . 5.—

3743. KREITNER, GUSTAV, Im fernen Osten. Reisen des Grafen Bela Széchenyi in Indien, Japan, China, Tibet und Birma in den Jahren 1877—1880. Wien, 1881. 8r., fbőrkts . . . . . 2.—

Kikiáltási ár pengőben

777. BIOGRAPHIE des hommes vivants ou histoire par ordre alphabétique. Paris. 1816—19. 8r., 5 kötet, félbőrkötések . . . . . 16.—

778. BIOGRAPHIE ÉTRANGÉRE, ou galerie universelle, historique, civile, militaire, politique, et littéraire. Paris. 1819. 8r., 2 kötet, maroquin-félbőrkötések, aranymetszéssel . . . . . 4.—

779. BISHOP, MARIA CATHERINE, A memoir of Mrs. Augustus Craven. London, 1896. 8r., eredeti vászonkötés . . . . . 3.—

780. BISMARCK, OTTO FÜRST VON, Gedanken und Erinnerungen. Stuttgart, 1898. 8r., 2 kötet, eredeti vászonkötések . . . . . 5.—

781. BLANC, LOUIS, Die Reform der Arbeit. Leipzig, 1848. K. 8r., fűzve Eredeti borítékban . . . . 4.—

782. —, Pages d'histoire de la revolution de Février 1848. Bruxelles, 1850. 8r., fűzve. Ritka! . . . . . 3.—

783. BLÁNA SZILÁRD, Három világrészben. Pest, 1872. 8r., fűzve

Jankó János

Nincs cell

2179. KORONÁZÁSI EMLÉKKÖNYV. 1867. jún. 8. Természet után rajzolt 20 illusztrációval KOLARZ, KRIEHUBER, KATZLER ÉS JANKÓTÓL. A szöveget írták FALK MIKSA és DUX ADOLF. Pest, Deutsch Testv. Ívrét, er. díszes vkts . . . . . 4.—

Kikiáltási ár pengőben

761. BESCHREIBUNG ALLER NATIONEN DES RUSSISCHEN REICHS, ihrer Lebensart, Religion, Gebräuche, Wohnungen, *Kleidungen*... Erste Ausgabe. Nationen vom Finnischen Stamm. St. Petersburg. 1776. 4r., rongált bőrkötés, 17 drb kézifestéssel színezett rézmetszettel. (Hiányos!) . . . . . 5.—

762. BETHLEN MIKLÓS, IFJ. GR., A történelem regénye. (1846—1886.) Jellem- és korrajzok. Bpest, 1888. 8r., fűzve . . . . . 1.—

763. BETHLEN, WOLFFGANGUS DE, Historia de rebus Transsylvanicis. Cibinii. 1782—93. 8r., 2 kötet, fűzve . . . . . 20.—

764. BEVEROVICIUS, JOH., De vitae termino, fatali an mobili? Cum doctorum responsis. Lug. Batavorum. Maire. 1636. K. 4r., pergamentkötés. Szép nyomdászjelvénnyel . . . . . 4.—

765. BÉRCZY KÁROLY, Magyar-német és német-magyar vadászműszótár. Pest. 1860. 8r., fűzve . . . . 1.—

766. —, Magyar méneskönyv. I. kötet. Pest. 1865. 8r., kartonkötés . . . . . 3.—

767. B. GY., Kiss Ernő altábornagy élete és halála. Nagy-Becskerek. 1879. 8r., fűzve . . . . . 1.—

768. BIANCHI, NICOMÉDE, La politique du Comte Camille de Cavour de 1852 á 1861. Lettres inédites. Turin. 1885. 8r., fűzve . . . . . 2.—

769. BIBLIA SACRA. Lugduni. Tornaesius. 1554. K. 8r., bőrkötés. Fametszetekkel . . . . . 36.—

770. BIBLIA HEBRAICA. Amstelaedami—Ultrajecti. 1701. Hozzákötve: Novum Testamentum. (Graece.) Amstelaedami. 1717. K. 8r., bőrkötés . . . . . 6.—

771. LA SAINTE BIBLE. Paris—Rome—Tournai. 1905. 8r., eredeti vászonkötés 1.50

772. BIBLIOTHECA ZRINYIANA. Die Bibliothek des Dichters Nicolaus Zrinyi. Wien. 1893. 8r., fűzve . . 2.—

773. BIBLIOTHEQUE JANSENISTE ou Catalogue alphabetique des principaux livres *Jansenistes*... 1722. 8r., pergamentkötés . . . . . 4.—

774. BIBLIOTHEQUE RAISONNÉE des ouvrages des savans de l' Europe. Tome XXV. & L. Index I—II. Amsterdam, 1740—53. 8r., 2 kötet, félpergamentksek 4.—

775. BIEDERMAN, IACOBUS, Utopia. Dilingae. 1670. 12r., rongált régi bőrkötés . . . . . 5.—

776. BILDT, BARON DE, Christine de Suéde et le Cardinal Azzolino. Lettres inédites (1666—1668). Paris. 1899. 8r., fűzve . . . . . 2.—

(M)

Kikiáltási ár pengőben

1930. – MUTH JÁNOS. A magyar nyelvtan módszeres megvilágításban. Szeged, 1933. És még a „Betűvilág" tankönyvsorozat 5 kötete, valamint GYÖRGY ALAJOS Stilisztikája, valamint MÉSZÖLY G.: A halotti beszéd hangtörténeti és alaktani sajátságai. Szeged, 1926. . . . 3.—

1719. CSENGERI ANTAL, Magyar szónokok és statusférfiak. (Politikai rajzok.) Pest, Heckenast. 1851. 8r., fvkts. Mellékelve szerző fényképe és két gyászjelentése, valamint felesége gyászjelentése . . . . . 5.—

1720. —, Az altaji népek ősvallása, tekintettel a magyar ősvallásra. Pest, 1857. 4r. Hozzá: Az ősvallás magyar emlékeiről. Bpest, 1904. 2 füzet 2.—

1721. —, Történeti tanulmányok és jellemrajzok. Pest, Ráth. 1870. 8r., 2 kötet, vktsek. Szerző fényképével . . . . . 2.—

1722. CSENGERY GUSZTÁV, Költeményei. Két rajz egy kötetben. Bpest, 1874. K. 8r., vkts. Mellékelve „NÉPDAL" című négyszakaszos versének kézirata . . . . . 3.—

1723. CSEREI JÓZSEF (NAGY-AYTAI), A' folyó és versbéli magyar beszédnak válogatott példáji. I. szakasz (melynél több nem jelent meg). Szeben, Hochmeister. 1790. K. 8r., egyk. csinos bőrkts . . . . . 10.—

1724. CSERI PÉTER, Antal, vagy egy szegény flautásnak a' maga sorsával való megelégedése. Pest, 1811. 8r., ppkts, (melybe az eredeti borítékok is bele vannak kötve). Egy rézmetszetű címképpel . . . . . 6.—

1725. CSERZY MIHÁLY, (HOMOK), Vasárnap délután. Szeged, 1912. 8r., bőrkts. SZERZŐ S. K. AJÁNLÁSÁVAL SZALAY J. BARÁTJÁNAK 4.—

1726. CSIHAJ! Mulatságos és vérengző antisemita naptár, szól. 1881-re. Tikmonyi és hohenhámi Tojáss Dániel komájának pennája alá diktálta dömbszögi és bugaczi nms. Mokány Berczi. Erősen a kezire dógoztak: Istóczy, Kraxelhuber Tóbi, Monokles stb. Rajzolta: JANKÓ JÁNOS. Bpest, 8r., fvkts . . . . . 2.—

1727. CSIKY GERGELY, Az ellenállhatatlan. Vígjáték három felvonásban. Temesvár, 1878. K. 8r., fvkts, I. KIADÁS . . . . . 2.—

1728. —, SZÍNMŰVEINEK 11 KÖTETE. Fűzve . 3.—

1729. —, Thalia megváltása. Drámai prológ. Kézirat. 4r., 14 old. Cs. G. 2 fényképe mellékelve. Egy

Kikiáltási ár pengőben

LADY ARAGHAN MADQUISE DE SALZAnak . . . . . 3.—

1708. COOK. — Troisiéme voyage de Cook on voyage a l'océan pacifique. Paris, Thou. 1785. K. 4r., 4 kötet, egykorú díszes hátaranyozású márványozott egészbőrkötésben. 88 remek rézmetszetű képpel . . . . . 40.—

1709. COPPÉE, FRANCOIS, Poemes modernes. Paris, 1869. 8r., vkts. SZERZŐ S. K. AJÁNLÁSÁVAL PAUL DE SAINT VICTORNAK . . . . 5.—

1710. CORNARO FREDERICO CAVALIERE, (ambasciatore Veneto) Avvisi circa l'assedio e la presa della fortezza di Buda nell'anno 1686. — Berichte des venetianischen Gesandten Friedrich von Cornaro über die Belagerung und Rückeroberung Ofens im Jahre 1686. Mit historischen Einleitung des SIEGMUND V. BUBICS. (DR. LADISLAUS TOLDY.) Bpest, 1891. 4r., er. er. díszes vkts. Mellékelve e mű tulajdonképpeni kiadójának IFJ. DR. TOLDY LÁSZLÓNAK BALLAGI ALADÁRNAK ÍRT LEVELE . . 16.—

1711. CROCE, BENEDETTO, Esztétika. Elmélet és történet. Ford.: KISS ERNŐ. Bpest, 1910. 8r., fvkts . . . . . 4.—

1712. CROZALS, J. De, Histoire de la civilisation. Paris, 1912. K. 8r., 2 kötet, er. vktsek . . . 3.—

1713. CROQUIS AUS UNGARN. I. Leipzig, 1843. K. 8r., fve . . . . . 2.—

1714. CSABAI IMRE, Régi magyar könyvek a kecskeméti reform. lyceum könyvtárában. Kecskemét, 1882. 8r., fve . . . . . 1.—

1715. CSÁSZÁR ELEMÉR, A magyar regény története. Bpest, 1922. 8r., ppkts. SZERZŐ S. K. AJÁNLÁSÁVAL SZALAYNAK. MELLÉKELVE SZERZŐ S. K. LEVELE SZALAY JÓZSEFHEZ. 8r., 1 és fél old. . . . . 2.—

1716. —, Aradi vészlapok. Pest, 1844. 8r., er. vkts. Mellékelve „Érzés hangjai" SVASTITS NEP. JÁNOSTÓL az aradi vészlapokhoz, valamint Forray-Brunszwik Julia bárónő kőrajzú képe . 5.—

1717. CSÁSZÁR FERENCZ, Adatok a magyarok történetéhez. I. füzet: Rákóczy discursusai, avagy II. Rákóczy Ferencz fejedelemnek a' magyar nemzet örökösítését tárgyazó gondolatai. Bpest, Kilián. 1848. 8r., fve, er. borítékban . . . . 2.—

1718. CSEFKÓ GYULA, Szállóigék, szólásmódok. Tanulmányok szóláskészletünk köréből. Bpest,

3*

Jankó János
rajzoló

Fővárosi Lapok 1896. ápr. 9., 7. old.
(Nyomtatók. Sivemlékek J. J. – nek.)

Kalmán

Jankó János
rajzoló

Fővárosi Lapok 1886. ápr. 9., 1. old.
(Ágai adolf: „J.-album.")

Kalmár

Jankó János
rajzoló

Fővárosi Lapok 1896. márc. 31., 5. old.
(Ujdonságok. J. J. temetése.)

Kalmár

Jankó János
rajzoló

Fővárosi Lapok 1896. márc. 30, 1. sz.
(J. J. meghalt.)

Kalmár

Jankó János
festő

Fővárosi Lapok 1896. febr. 6., 7. old.
(Ujdonságok. Emléktábla J. J. szülőházán.)

Kalmár

Jankó János
rajzoló

Fővárosi Lapok 1896. jul. 18., 7. old.
(Művészetek. A nemzeti szalon mű-
kiállítása.)

Kalmár

Jankó János
rajzoló

Fővárosi Lapok 1896. jul. 10., 5. old.
(V.: Nemzeti Szalon.)

Kalmár

Jankó János
rajzoló

Fővárosi Lapok 1896. jún. 26., 1. old.
(Szana Tamás: J. J. hagyatéka.)

Kalmár

Jankó János
rajzoló.

Folyáros Lapok 1895. ápr. 9., 1127. old.
(Münchsetek J. Elemér utolsó rajzai.)

Kalmán

Jankó János
rajzoló

Fővárosi Lapok 1896. ápr. 2., 6. old.
(Ujdonságok. J.-album.)

Kalmár

Jankó János
rajzoló

Fővárosi Lapok 1896. márc. 31., 3. old.
(Sz. T.: J. J.-ról.)

Kalmár

Jankó János
rajzoló

Főváros Lapok 1896. dec. 7., 1-2 dd.
(Szana Tamás: Nemzeti Szalon.)

Karinné

Jankó János
rajzoló

Fővárosi Lapok 1896. ápr. 29., 6. dl.
(Ujdonságok. Két unléktábla.)

Kalmán

J a n k ó J á n o s
rajzoló

Fővárosi Lapok.1869.ápr.29. /Fővárosi hirek./

Jankó János
rajzoló

Fővárosi Lapok 1900. dec. 23., 5. old.
(Áldor Imre: Munkácsy és Petőfi:)

Kalmár

J a n k ó János

rajzoló

Fővárosi Lapok.1869.szept.18. /Fővárosi hirek./

Jankó János
rajzoló

Fővárosi Lapok 1896. ápr. 10., 6. old.
(Ujdonságok. J.-album.)

Kalmár

J a n k ó J á n o s
rajzoló

Fővárosi Lapok.1868.jul.19. /Fővárosi hirek./

J a n k ó

festő

Fővárosi Lapok.1867.dec.21. /Fővárosi hirek./

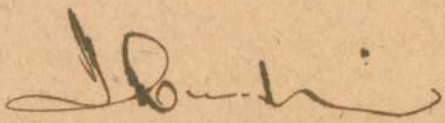

Jankó János

festő

(1833–1896.)

Ernst Muz. kiáll. 47. sz

Magyar remekművek

1921. máj

Tanc a koresma

előtt, Pick Adolfné

tulajd

BUDAPEST
936 SEP -2 15
LK 4 LK

Jankó János

festő

vód

z

Siklóssy László:

Mosolygó magyar történelem. Tisza Kálmán kora. Híd. 1943. márc.

1.

Jankó János

234. Búsoló betyár

XLVI.

Ernst Museum Sakcloi

400

Janko János.

300/43. PARASZTLAKODALOM.

M. 50; sz. 35 cm.

Ernst Muzeum aukcioi

IV – V.

Ismeretlen mester, XIX. sz. e. f.

V. 38. GYERMEKARCKÉP, kerek elefánto
kabátban, fehér szoknyában. Kezeiv
rézkeretben, a hátlapon üveg alatt
Átm. 6.5 cm.

Ismeretlen francia mester, XVIII. sz.

V. 39. FÉRFIARCKÉP, ovális, festett zo
arcu férfit ábrázol kék ruhában.
M. 3.7; sz. 3.3 cm.

Schödl Henrik (1777—1838. Prága).

V. 40. NŐI ARCKÉP, ovális, elefántcsont-
tök, fehér ruhában, derekán kék sza
jobbról: „Schödl pinx". Recés, nég

Peter Emanuel (1799—1873. Bécs).

V. 41. NŐI ARCKÉP, kerek, elefántcsont-
jában kétoldalt rózsa, kivágott feh
keretben.

Peter Emanuel (1799—1873. Bécs).

V. 42. NŐI ARCKÉP, ovális, elefántcson
ifju nőt ábrázol, nyakán vékony
hajból A. R. monogramm. Jelezve

Jankó János

Ernst Múzeum aukció
XXXIX

Jankó János

233. A Csárdás

XLVI.
Ernst Museum Budapest

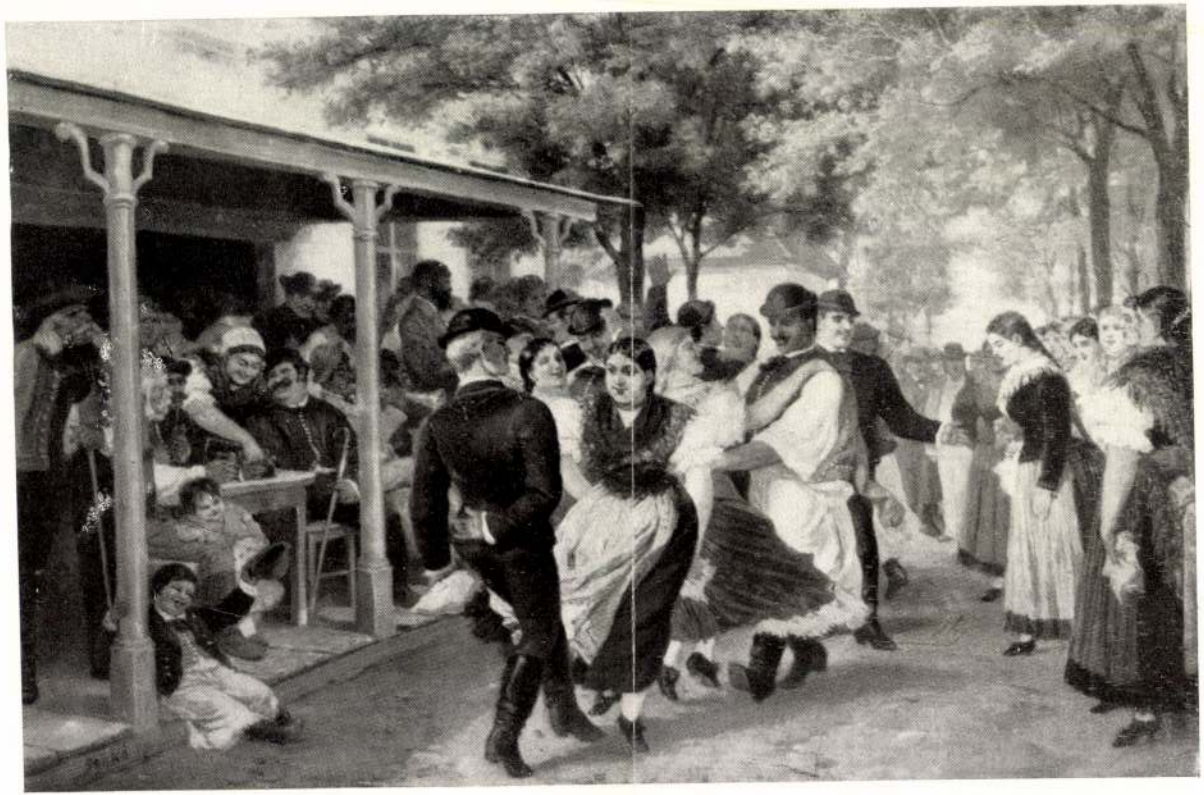

Jankó János

festő

ivód

2

Myskolnó

80 l.

Leszámitolási jegyzék.

Szentivényi Gyula

10 FILLÉR 1903

Lejárat:

191 3 jánmár hó 14

Tőke K.

% kamat 122 napra

Törlesztés

K	f	K	f
		200.	
		554	

Összesen: 19446

Szeged, 191 2 9/14

A Szeged-Csongrádi Takarékpénztár
VÁLTÓ-OSZTÁLYA.

Endrényi Imre Szeged.

Jankó János

festő

l.

M. Bibl. Szemle

1925. 63. l.

Jankó János
rajzoló

l.

Kremszeplit

92, 158. l. 205 l.
207. l.
211. l.

1388

1388. Francesco

Sz. Pitiglianoban 1702-ben. †

Tájkép.

Az előtérben középü
vállán rudra akasztott két
földön és integet kalapjáv
pásztornak, ki bal kezével
mét. Társnője a jobbról csö
vizet. A háttér hegyes vidék
A magasban tizennyolcz m

Vászon, méretei 38·6 : 5
tett az 1895 deczember 30-i
terhére Schmidt Marnefftől 4(
május 22-én (191–98). — Az
augusztus 26-iki 373 eln. sz.

III

Vét. 1895

Jankó János
rajzoló

vród

Mariay Ödön:
Kép és irodalom.

Szépmüvészet
1942. 9. l.

Jankó János
rajzoló

Zrod

Szalatnai Rezső.

A karikatúra új vál-
tozatai. Forum
1934. 219. l.

TECHNIKA ÉS I

A MAGYAR MÉRNÖK
KÖZLÖNYÉNEK

SZERKESZTETTE:

KIADJA A MAGYAR MÉR

VI. KÖTET 192

Jankó János

vajzolo

wód

z

Forum 1934-38

(Jankó János

centennáriuma.)

T.

Europa könyv és
laptérjesztő

Budapest

Rottermeren 12. III. 2

Jankó János

rajzoló

l.

Szent György Céh

XII. ankc. 34.

sz.

Wohn- und Geschäftshaus
in Gablonz A. N.

Ing. Architekt

Rudolf Günter

Gablonz A. N.

denn in seinem Alter ist der Höhepunkt der Leistungen noch nicht erklommen; seine bisherigen Werke zeigen jedoch, daß er Prinzipien besitzt, welche ihm zu weiteren, immer zeitgemäßen Leistungen Freiheit lassen werden.
Die aufstrebende Stadt bot dem Schaffensdrang Günters Aufgaben, an denen sich nicht nur sein künstlerisches, sondern auch sein technisches Können erproben konnte.

Ezek a régóta híres énekművészek most tanulják újra a legszebb nótákat
Mühlbeck Károly rajza

köpcös Mende, aki fekete selyemből való házisapkát hordott tükörsíma koponyáján és arról volt nevezetes, hogy bámulatos gyorsasággal beszélt. Idegenek meg sem értették volna, de ezek a vendégek már hozzászoktak.

— Mondja csak, Mende úr, — szólt a főhadnagy, — ki ez a hölgy a második oszlop alatt?

— Madltán érkzettmeg, külfdi kellgylegyen, nemsmertem eddig.

— Mit írt a bejelentőlapra, hogy hívják, mi a foglalkozása?

— Nemtom lolvsni, naon frcsa azrása.

— Hát hozza ide azt a bejelentőlapot, de diszkréten, majd mi elolvassuk.

Ment a bérlő és kisvártatva már loholt is vissza. Igen ügyetlen diszkrécióval csúsztatta az asztalra a bejelentőlapot. De nyugodtan lehetett ügyetlen, az idegen hölgy nem figyelt ide. Bogáthy vizsgálat tárgyává tette a bejelentőlapot, amelynek számos rovata kitöltetlen maradt. A titokzatos jövevény nem töltötte ki a születési év és hely, az állampolgárság és egyebek rovatát, csak két rovatba írt: a neve és állandó lakóhelye kockájába. De ezeket is hanyag, odavetett írással, amelynek magas, szálkás, előkelő betűi hebehurgyaságukban elárulták, hogy írójuk únta az egészet, s a dombújvári hatóság rendelkezéseire nem sok ügyet vet. Az állandó lakóhelyet még el tudta olvasni Bogáthy: „Antibes". De a nevet semmi módon. Eberle báró még kevésbbé.

— Adjátok csak ide, — szólt különös hangon Szepezdy Barna, aki eddig hallgatott.

Átvette a cédulát, egy pillantást vetett rá.

— Jól sejtettem. Az aláírás alsófele: „née Marianne de Szentmiklóssy", felette a házas neve van. valami „Ctsse" vagy mi. Ja igen Comtesse. Grófné. Ez a Marianne feleségül ment valami francia grófhoz. Óriási.

— Te ismered? — kérdezte elhűlve Bogáthy.

— Azt elhiszem, hogy ismerem. Majd mindjárt meg fogod látni. Ámbár az is lehet, hogy már nem emlékszik rám. Nézze csak, Mende, vigye oda a névkártyámat annak a hölgynek, de szépen ezüsttálcán, ahogy illik, nehogy vidéki parasztoknak nézzen bennünket.

A bérlő szépen tálcára tette a névjegyet és odasasírozott vele a magányos hölgyhöz. Az érdeklődve nézett fel, s látván, hogy névjegyet kínálnak neki, villant valami az arcán. Mikor pedig a névjegyet elolvasta, tágranyílt szemmel és látható élénkséggel mondott valamit Mende úrnak, sőt az izenetvivő vendéglőst követte pillantásával, hogy felfedezze a névjegyküldő férfit: melyik itt a régesrégi Szepezdy Barna.

— Aztzeni a hölgy, gytessk átfáradni. Folytatjuk

Istállóból indult el útjára a magyar torna

Irta: **Dr. Mező Ferenc**, olympiai bajnok

1861 tavaszán két párt mérkőzött a Sándor-utcai „Ország-Ház"-ban: a Deák-vezette felirati és a gróf Teleki László irányította határozati párt. Két évre reá a szomszédos Ötpacsirta (a mai Eszterházy)-utcában is két sereg nézett farkasszemet, azonban most a tornászok házában folyt a mérkőzés. De tartsunk rendet!

Clair Ignác testgyakorlati intézetének (vagy „gymnastikai példányoskolájá"-nak) majdnem 3 évtizeden át iskolás gyermekek voltak a növendékei s csak a hatvanas évek elején kezdtek el hozzászállingózni a felnőttek is. A külföldet járt fiatalság közül is — főképpen Németországban — egyre többen ismerkedtek meg a torna áldásaival és ezek visszatérésük után is szívesen el-eljártak volna valahová tornászni. Itthon szájtátva hallották tőlük, hogy Németországban immár 1284 tornaegylet működik, a tornászok száma pedig meghaladja a másfélszázezret is. No de nálunk is gyarapodott már a tábor s 1863-ban már mintegy 300-ra rúgott a számuk. Felmerült tehát a gondolat, hogy nálunk is kellene tornaegyletet alakítani. Addig terveztek, addig agyalták a dolgot, míg egyszer csak elhatározták, hogy kérvénnyel fordulnak a helytartótanácshoz, hogy engedje meg nekik egy tornaegylet alapítását. Clair Ignác, aztán dr. Bakody Tivadar és dr. Szontagh Ábrahám orvosprofesszor szorgalmazta „hogy az ezen társulat megalakítása végett szükséges előtanácskozási gyűlés tartására megkívántató hatósági engedély"-t megkapják, de csak második kérvényük járt sikerrel. Közben megneszelték, hogy Pesten már egy másik — főképpen német kereskedőkből álló tornász-társaság is összeverődött. Tudták, hogy egyesülésben van az erő, meghívták hát ezeket is maguk közé. Augusztus közepén már össze is ültek, hogy együttesen megállapítsák az alapszabályokat, de hamarosan kiderült, hogy nem haladhatnak egy úton. A Clair—Bakody társaság tisztán magyar jellegű egyesülésre gondolt s magától értetődőnek tartotta, hogy az ügyvitel, a vezénylet magyar legyen, ám a németek körömszakadtáig ragaszkodtak a német nyelvhez s végezetül a tagdíjak dolgában sem tudtak megállapodni. Az alakuló közgyűlést szeptember 27-én, a régi Lloyd-épület nagytermében tartották. A nemzeti párt — így nevezték magukat Clairék — döntő győzelmet aratott, erre a németek tüntetően kivonultak, a győztes pártot pedig bevádolták a helytartótanácsnál, hogy forradalmi irányú és közveszélyes.

A német társaság hamarosan feloszlott, annál nagyobb eréllyel látott munkához a nemzeti párt. Legelőbb helyiség után néztek. Hamarosan találtak is, csakhogy nem igen volt benne köszönet. Az Öt-

Az istállóból átalakított első magyar tornacsarnok. Egykorú akverell

pacsirta-utca 3. szám telke — Kirpál pesti polgár tulajdona — afféle beszálló volt. Az udvar hátsó részén 8 lóistálló épült s csak természetes, hogy a hozzájuk való trágyadombok, pöcegödrök sem hiányoztak. Vásárok alkalmával az udvar heteken át tele volt kocsikkal, lovakkal. Ezeken az istállókon akadt meg a szerényigényű tornászok szeme; közülök hármat kibéreltek, a közfalakat kidobták, a tetőt kijavították, az istálló földjét cserrel borították, a falakat kimeszelték, fogasokkal látták el és máris készen volt, ahogy a reá mázolt felirat is elárulta: a Tornacsarnok (német nevén Turnhalle). Az átalakítás és a felszerelés 494 forintba került. A tornacsarnoknak — havi 75 frt fizetéssel — rövid időre Clair lett a vezetője, de mivel már törődött ember volt s szakszerű oktatáshoz nem igen értett, Seidemann Róbert személyében Drezdából német tornatanítót hozattak.

A csarnok lett most néhány évre a tornászat központja. Vasárnaponként, — ahogy a Fővárosi Lapok írja 1864 október 16-án — szabad tornászatot szoktak tartani. „Ilyenkor — olvassuk ugyanott — a csarnok tornászai betanult gyakorlataikat, tetszés szerint ismétlik. Vendégtornászok a szabad tornászatban belépti-díj nélkül vehetnek részt, ha az igazgatónak vagy helyettesének előbb bemutatják magukat. Nézőknek a csarnokba mindenkor szabad a bemenet".

Közben még egyre vajudott az egylet megalakulásának kérdése: gróf Pálffy Móric, a hírhedt budai helytartó szükségtelennek tartotta[1]) s a kérelmet kereken elutasította, de 1865-ben elkövetkezett bukása után már mi akadálya sem volt az egylet életrehívásának. 1866 február 2-án megtarthatják az alakuló közgyűlést. Az egyetértés még most sem igazi: kisebbség alakul, amely a közgyűlést formahibák miatt megfellebbezi, meg is semmisítteti, de augusztus 15-én már teljes a béke és végre megalakul a Pesti Tornaegylet, ahogy dr. Szontagh Ábrahám, az egylet történetírója mondja: „a testi nevelés és egészség leghatalmasabb eszköze".

A munka megindul, dísztornákat tartanak, kirándulásokat, a szabadban versenyeket rendeznek, a

[1] Érdekes, hogy ugyanakkoriban Sopronban is akartak tornász- és tűzoltóegyletet létesíteni, de az egykorú tudósítás szerint „az engedély, mint fölösleges, nem adatott meg". (Főv. Lapok 1864. ápr. 15.)

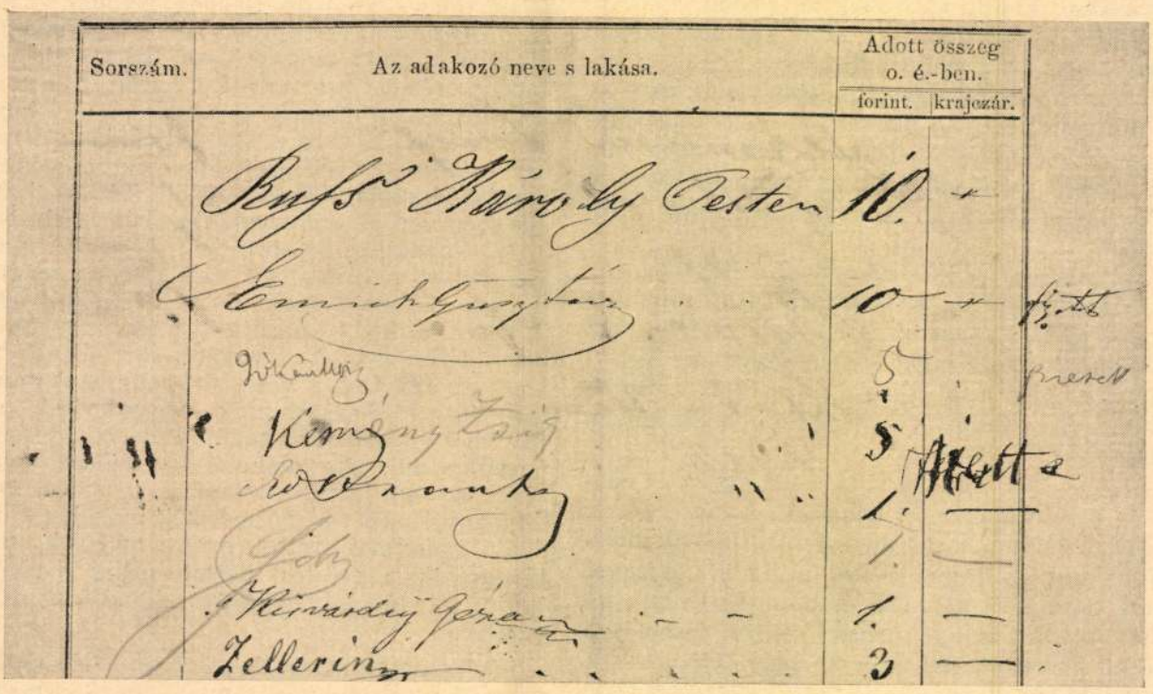

Sorszám.	Az adakozó neve s lakása.	Adott összeg o. é.-ben. forint.	krajczár.	
	Rupf Károly Pesten	10.	—	
	Emich Gusztáv	10	—	fizett
	Jókai Mór	5		
	Kemény Zsig	5		
	[illegible]	1.		
	Sóly	1	—	
	Kornárdy Péter	1.	—	
	Zellerin	3	—	

A Nemzeti Tornaegylet 1868-iki gyüjtőíveinek egyike, amelyen a tornacsarnok javára adakozott egyebek közt Emich Gusztáv könyvkiadó, Jókai Mór, Kemény Zsigmond, Zellerin gyáros stb.

„Az evezős-idomítás". Jankó Jánosnak Kákay Aranyos (Kecskeméthy Aurél) rövidéletű élclapjában, a „Handabandá"-ban, 1863-ban közölt torzképe

tábor egyre gyarapodik és mihamar kiderül, hogy az istálló-tornacsarnok immár szűk. Már rebesgetik is: új székházat kellene építeni. De hol, miből?

Ekkoriban történt, hogy öt tornász: Matolay Elek ügyvéd, aztán Dedinszky Kálmán, Guttmann Károly, Kissbaári Kiss Ferenc és Vargha László végignézte az 1866. évi nagy „csolnakverseny"-t. Akkoriban a torna még gyűjtőfogalom volt s körülbelül azt jelentette, amit napjainkban a sport. Hamarosan megállapították, hogy a „csolnakhúzás, az evezés" szintén testgyakorlat és így éppúgy szakukba vág, mint a vívás, úszás, kerékpározás. Nyomban el is határozták, hogy próbát tesznek vele. A következő év tavaszán jelentkeztek a Nemzeti Hajós Egyletben, kaptak is egy nagy öreg csónakot, a „Deák Ferenc"-et, kiosztották a szerepeket, aztán kiereszkedtek a szabad Dunára. Kemény munkát végeztek néhány napon át. „*Az a tréning* — írja visszaemlékezései során egyikük, Kisbaári Kiss — *egyszóval kifejezve állatkínzás, mert kiveszik az emberből minden nap az utolsó két font erőt, az utolsó font szuszt*"...

A harmadik héten már versenycsónakban ülnek az egylet sok dícsőséget látott „Kohinoor"-jában, hamarosan megállapítják róluk, hogy igen szépen dolgoznak, így aztán merszük támad, hogy a nagy regattán is vízre szálljanak a nagy díjért: a száz aranyért meg a serlegért.

A verseny előtt kissé megszeppennek, hiszen ellenfeleik mind régi, kipróbált evezősök, de bátorítják egymást, hogy „tornásznak hátrálni nem szabad".

Elindulnak, hamarosan élre kerülnek, aztán nagy térelőnnyel megnyerik a versenyt s vele a 100 aranyat, meg a nagy ezüstserleget is. Utána rövid tanácskozásra ülnek össze, aztán már is elhatározzák, hogy 30 aranyat egyletük székház-alapjára adnak. Tornásztársaik határtalan örömmel fogadják elhatározásukat, de most már aztán nincs megállás...

A következő évben beleolvad az egylet — elnökével, gróf Széchenyi Ödönnel az élén — a Tűzoltó Egylet, majd a Testgyakorló Intézet is. Közgyűlési határozattá válik, hogy állandó tornacsarnokot építenek. A sajtó is veri a nagy dobot.

„A nemzeti tornaegylet — írja a Fővárosi Lapok még február 19-én — saját telket akar venni s azon állandó tornacsarnokot építeni, hogy fontos céljainak minél jobban megfelelhessen. A kormány nem rendelkezvén e célra (habár ez is népnevelés) pénzösszeggel, az egylet most az ország polgáraihoz fordul. Szentkirályi Mór elnök s Mátyus Arisztid jegyző aláírásával fölhívás jelent meg, melynek teljes sikerét óhajtjuk, *mert a testi erő kifejtése a nemzeti életerő egyik főtényezője*".

Az ország minden polgárát adakozásra szólítják. A gyűjtés nagy erővel folyik. Az egyik ívet Russ Károly hordja körül Pest városában. Akkor még nem tudhatta, hogy gyűjtőíve sporttörténelmünk egyik legkedvesebb emléke lesz egykoron... Tíz fo-

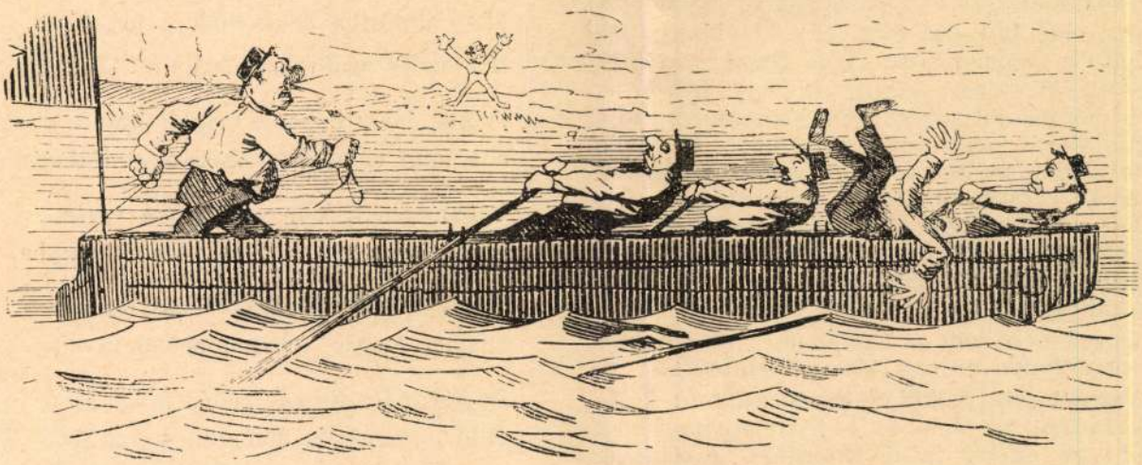

„Az evezős-idomítás". Jankó Jánosnak Kákay Aranyos (Kecskeméthy Aurél) rövidéletű élclapjában, a „Handabandá"-ban, 1863-ban közölt torzképe

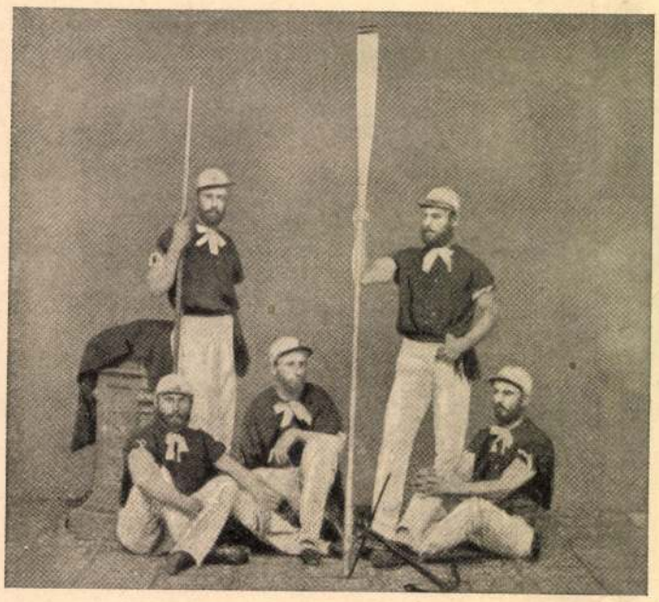

Az 1867. évi regatta százaranyas nagydijának győztesei: Vargha László, Dedinszky Kálmán, Matolay Elek, Kiss Ferenc, Guttmann Károly. Egykorú fénykép

rintot jegyzett rajta Emich Gusztáv, az évtizedeken át híres „Nemzeti könyvkereskedés" tulajdonosa, aztán 5—5 forintot Jókai Mór, Kemény Zsigmond, immár országszerte ismert két regényírónk és 2 forintot Jankó János, a közkedvelt rajz-humorista. Az ó-görög példákra emlékeztet a testi és szellemi kultúrának e ragyogó találkozása.

1869-ben Matolay kerül az elnöki székbe. Az egyletnek már 474 rendes és 56 alapító tagja van és helyiségében 140 növendéket oktatnak a tornára. A tornacsarnok felépítése napról-napra égetőbb szükség. Az egylet időközben Bokelberg Ernőt, a Németországból hozzánk származott kiváló tornászt szerződteti művezetőjévé és ezzel nagy lendületet ad a torna ügyének. Bár nyelvünket csak itt tanulta meg, mégis nagy érdemeket tudott szerezni még a magyar tornászati műnyelv megteremtése terén is.

Matolay és Bokelberg februárban és márciusban bejárják Ausztriát és Németországot, tanulmányozzák a tornacsarnokokat és amikor itthon beszámolnak tapasztalataikról, a március 20-án tartott közgyűlésen határozatba megy, hogy az Ősz-utca (most Szentkirályi-utca) 17. számú telkén a legsürgősebben felépítik a tornacsarnokot. Az egylet „terheinek tisztázására" segélyt kér a várostól is. A tanács a kérést ilyen formában teljesíti: öt éven át ad évi 1500 forint segélyt s 20.000 forintot ötös kamattal, tíz esztendőre.

A pénz még így sem elég, egy kis támogatást kérnek hát a szomszédban lévő Országháztól is. Még mielőtt tárgyalásra kerül az ügy, felkeresik Deákot és jóindulatát kérik. Deák jóságosan fogadja s biztosítja őket, hogy teljes mértékben tisztában van a tornászás fontosságával s mindent elkövet, hogy kérésük kedvező elintézést nyerjen.

Amikor a segély ügye a Ház elé kerül, Horváth Károly képviselő 2000 forintnyi segélyt javasol. Felláll Deák, mindössze néhány szót szól, de az is megteszi hatását:

„A nemzet becsülete — úgymond — nem engedi ily keveset adnunk, adjunk ötezer forintot."

Az összeget vita nélkül megszavazzák. A hálás tornászok Deákot, de Jókait is tiszteleti tagjukká választják „az egylet iránt tanusított rokonszenvükért". Az építkezés serényen folyik és a csarnokot már december 4-én át is adhatják a közhasználatnak.

A megnyitás szép ünnepség keretében megy végbe. Huszonegy torna- és tűzoltóegylet képviselteti magát az ünnepségen, közte Arad, Esztergom, Debrecen, Győr, Békésgyula, Nagykanizsa, Kassa, Kecskemét, Nyitra, Nagyszombat, Pozsony, Pécs, Sopron, Eger, Temesvár, Varasd, Zágráb, aztán Buda, végül 3 pesti egylet tornászai és tűzoltói. A megnyitón, — ahogy a Zala-Somogyi Közlöny írja december 10-i számában — „mintegy 180 tornász meglepő gyakorlatokat tett, melyeket nagyszámú közönség, köztük több magasrangú egyéniség a legnagyobb érdekeltséggel nézett végig".

Ettől kezdve az egylet folyton erősbödik, társadalmunk számtalan előkelősége (Arany László, báró Eötvös Lóránt, Szilágyi Dezső, Pulszky Ágost, Hegedűs Sándor, Szentkirályi Albert . . .) sorakozik zászlaja alá. 1895-től 1903-ig Berzeviczy Albert irányítja az egylet ügyeit s a hálás tornászok most épp olyan szeretettel ünneplik elnökük 80. születésnapját, mint tudományos világunk.

Az egyletből rajzanak ki a tornatanárok, a magyar torna apostolai, időnként kiválik belőle egy-egy csoport, új egyletet alakít, de megőrzi az anyaegylet nemes hagyományait. Ezek tették oly naggyá a magyar tornát, hogy Los-Angelesben — Pelle István személyében — már magyar olympiai bajnokot is ünnepelhetett a világ s az öreg vörösinges tornászoknak is van benne érdeme, hogy a jövő évben Budapestre jön a művelt világ minden tornásza, hogy világbajnoki verseny keretében, akárcsak a régiek, „próbatétet" tehessen képességeiről.

Édesanyám

Én rám már búsan nézett és riadtan,
A jókedvéből kóstolót se kaptam.

Fehér volt, halk volt s szótlan, mint a márvány.
Én talán már kereszt voltam a vállán,

De, szorgos karja — tenger munka mellett —
Átfonta százszor azt a kis keresztet...

Teste megnőtt, kigyúlt a munkalázban,
Nyugodtan ülni csak templomba' láttam.

Az én anyám ott volt legboldogabb tán
S midőn a zsoltár szárnyra kelt az ajkán,

Mély áhítatba dermedtek a népek
S csendes szálltában megállott a lélek.

(Vélik, hogy e hang nem hullott a porba
S balgán mondják: tán rám testálta volna.)

Istennel kelt, jobb sorsát tőle várta
S Istennel tért az ódon, tornyos ágyba.

S egy ködbe-kábult késő őszi éjjel
Elment örökre, Isten szent nevével.

De máig itt sír szenvedőn a hangja:
Belőlem zeng ki elnémult harangja.

VARGA LAJOS

Világbajnokok fognak tornászni Budapesten. Már jönnek is, hol bakon nyargalva, hol gyalog. Mühlbeck Károly rajza

Amit mindenkinek tudnia kell

A magyar fűszerpaprikáról

Irta: **Szanyi István** kir. fővegyész,

a szegedi m. kir. mezőgazdasági vegykísérleti és paprika-kísérleti állomás vezetője

Az élelmiszerek között igen jelentős, sőt nélkülözhetetlen szerepük van a fűszereknek. Ezek adják az ételek ízét, teszik azokat kívánatossá és fokozzák étvágyunkat. Azonkívül kellemesen ingerlő hatásukkal elősegítik az emésztés munkáját.

Az egyes fűszerek hatása általában csak egyoldalú: ízesítő (só, bors, ecet), színező (sáfrány), illatosító (vanilia) stb. Kivétel a magyar (szegedi és kalocsai) őrölt fűszerpaprika, amely zamatjával, enyhe csípősségével, kellemes ízével és kiváló színezőképességével messze kiválik a fűszerek közül és egyetemes, szinte eszményi fűszernek mondható. A paprika hatóanyaga a capsicin, festőalkatrészei a carotin és capsanthin.

Élettani hatás szempontjából a fűszerek erősebb használata gyakran gyomorrontást, hiperaciditást, sőt mérgező tüneteket is okozhat. A magyar édesnemes paprika azonban klinikai megállapítások szerint nagyobb mennyiségben is minden kellemetlen következmény nélkül fogyasztható; diétás táplálkozásnál a só pótlására is alkalmas. A paprika egyik vegyülete azonkívül a szervezetben A-vitaminhatást fejt ki és az őrleményben kimutatható a C-vitamin jelenléte.

A régi magyar konyha a paprikát nem ismerte. Termelése a törökök útján terjedt el; régi neve piros török-bors volt. Hazai termelésről már a XVI. századból vannak adatok.

A magyar őrölt fűszerpaprika nem az étkezési (bolgár), sem pedig a paradicsomalakú, hanem a hosszúkás fűszerpaprika (Capsicum annuum longum L.) terméséből készül. Ennek érettsége, minősége, festékben dús mivolta, valamint a feldolgozás különbözősége szerint az őrlemény is színre, ízre, zamatra és csipősségre nézve többféle minőségű lehet.

A paprika kikészítése gondos *kézimunkát* kíván. El kell távolítani a szárat, magházat, erezetet (magtartó lécek), értalpakat stb. A 3—5-szöri szüretelés után az egyes terméseket fonálra fűzik, a füzér levegőn szárítva kerül piacra. A fűzér egyes hüvelyei kellő előkészítés, válogatás, szárítás, zúzás után megfelelő mosott és szárított paprikamaggal keverve kerül a paprikamalmokba, ahol kőjáratok között őrölve, szitálás után jut a kereskedésbe a kész őrlemény.

Régebben az őrölt paprika a minőséget ki nem fejező, igen változatos néven került a piacra. *1922 óta csak a kötelező állami minősítés* (érzékszervi, kémiai, fizikai és mikroszkópiai vizsgálat) *után, ötféle néven és ötféle minőségben és csak állami zárjeggyel és ólomplombbal lezárva juthat forgalomba.* Így akarja az állam a parprika minőségét megtartani és fokozni, a visszaélést és hamisítást megakadályozni. Belföldön 4 kg-nál nagyobb tételben, külföldön azonban a legkisebb csomagban is csak az állami minősítőjeggyel és ólomzárral ellátva juthat a forgalomba.

Legszebb színű, legjobb és a legtöbb fűszerező anyagot is tartalmaz az *édesnemes* paprika. Ez a termés legjavából, gondos válogatással és kézi kimunkálással készül. Mint neve is mutatja, édes, csípőssége kellemes enyhe. Színe világosabb-sötétebb piros. A csemege édesnemes kevesebb maggal igen finomra őrölt tüzesszínű paprika.

A következő minőségi osztály a *félédes-gulyás* paprika. Neyersanyaga és színe is gyengébb. Csípős sége érezhetőbb, mert az erezetnek csak egy részét távolítják el.

A *rózsa- vagy elsőrendű* paprika színe halványabb, barnás-piros, csípőssége jóval nagyobb az előzőknél. Tulajdonképpen a paprikagyümölcs eredeti csípős anyagait csökkentetlen mértékben tartalmazza.

A negyedik és ötödik minőség az erős vagy *másodrendű* és a kereskedelmi vagy *harmadrendű* paprika. Ezekben oly sok csípős anyag van, annyira erősek, hogy étkezési célokra nem is használhatók. Színük gyenge, zamatjuk és jó ízük nincs.

A kereskedésben a parikát, minőségének megfelelő pontos jelzéssel, felirattal kell ellátni.

A paprikaőrlemény hosszú ideig nem raktározható. Erre azonban nincs is szükség, mert Szegeden és Kalocsán az év minden napján készül paprika a jobban eltartható füzérekből és féltermékekből. Paprikából tehát sem a kereskedőnek, sem a háztartásoknak nem kell nagy készleteket tartaniok.

Leghamarább veszti el a paprika zamatját, jó ízét: savanykás, állott ízűvé válik. A napfény és világosság pedig hamar kifakítja színét. Nedves, nyirkos helyen penészedik, dohosodik. Paprikát legcélszerűbb jól záró bádog- vagy porcellánedényben tartani. Papírzacskóban, üvegben gyorsan színtelenedik. Szagos anyagok iránt is érzékeny. Nagyobb mennyiségben tárolva összeáll, csomósodik; ilyenkor át kell szitálni.

Őrölt fűszerpaprikából évente jelentős a kivitelünk (kb. 100 vagón).

Paprikafűzér-piac Szegeden

Azután... ehhez biztosan nincs elég élettapasztalatod, te drága, okos, öreg kislány, — mert akárhogyan vesszük is: kislány vagy te, Ella néni, hozzám képest, — hogy átlássz az én tapasztalt ravaszságomon. Csak inkább hozom Ronaldot, ezt a nagyszerű fiút, ezt a ragyogó partit, ide, a mi szép, öreg házunkba, a te kedves, csöndes fogadószobádba, ahol kettesben vagyunk, mint hogy odadobjam a klub-dsungel közepébe, a zsákmányra éhes fenevadak elé?

Igen: Gretchen ismerte az életet! Jobban, mint valaha a nénje.

Ella éppen a lámpáját készült eloltani aznap éjjel, amikor Gretchen benyitott hozzá. Ragyogó színű pizsamában volt és Ellát, — mint már annyiszor — ismét meglepte a huga elragadó szépsége.

— Ella néni, eszembe jutott valami, ami téged bizonyosan érdekelni fog. Ronald azt írja egyik levelében, hogy te együtt jártál az egyetemre az ő nagymamájával.

— Ne mondd! Hogy hívják?

— A lányneve Van Ness volt. Irene Van Ness.

— Teremtőm! A te Ronaldod az Irene unokája?

Ella alig tudott szóhoz jutni a csodálkozástól.

— Szóról-szóra! A nagymama, leánykorában, Oak Riverben lakott, itt is járt iskolába.

Gretchen már régen kiment, amikor Ella még mindig nem tudott magához térni csodálkozásából.

— Ronald Smith az Irene Van Ness unokája!

Újra és újra elismételte magának ezt az igazságot, türelmesen, mintha csak meg akarta volna győzni sajátmagát arról, hogy nem álmodik.

Csodálatosak az élet útjai! Volt egyszer, hol nem volt egy Amy Saunders nevű leány, aki Oak Riverbe jött vendégségbe, Elláék házába. Rengeteg kínt, bánatot hagyott maga után, amikor elment innen Delbert Thompsonnal — Delberttel, akinek Ellát kellett volna feleségül vennie. Ebből a házasságból született Hope — és Gretchen az ő leánya... Volt egyszer, hol nem volt egy Chester Peters nevű fiú, aki jegyese volt Irene Van Nessnek, de elhagyta őt, mert belebolondult ugyanabba az Amy Saundersbe, aki Ellát boldogtalanná tette. Irene máshoz ment feleségül és az ő házasságából származott Ronald, aki — ime — a Gretchen ura lesz...

Istenem, Uram! Hát azért volt valamikor, régen, minden szenvedés, minden bánat és minden megaláztatás, hogy megszülessen és egykor egymásé legyen ez a két, fiatal teremtés, akit egymás számára teremtett az Úristen? Hátha rendeltetés volt, hogy mindez így történjék? Ki lát a felhők fölé, ahol életünk sorsát szövik?

Bolondság, bolondság... Talán csak ő, Ella, magyaráz bele valami magasabb célt, valami elrendelést abba, ami mostanáig történt az életében. Ennyire mégsem lehet céltudatos a Végzet.

De nem tudott szabadulni ettől a gondolattól. Nem is akart. Igen: azért volt régesrégen, a ködös múltban mindaz a sok szenvedés, sírás, lelki nyomorúság, hogy — két nemzedékkel később — egy gyönyörű románcba csendüljön ki az egész történet.

Folytatjuk

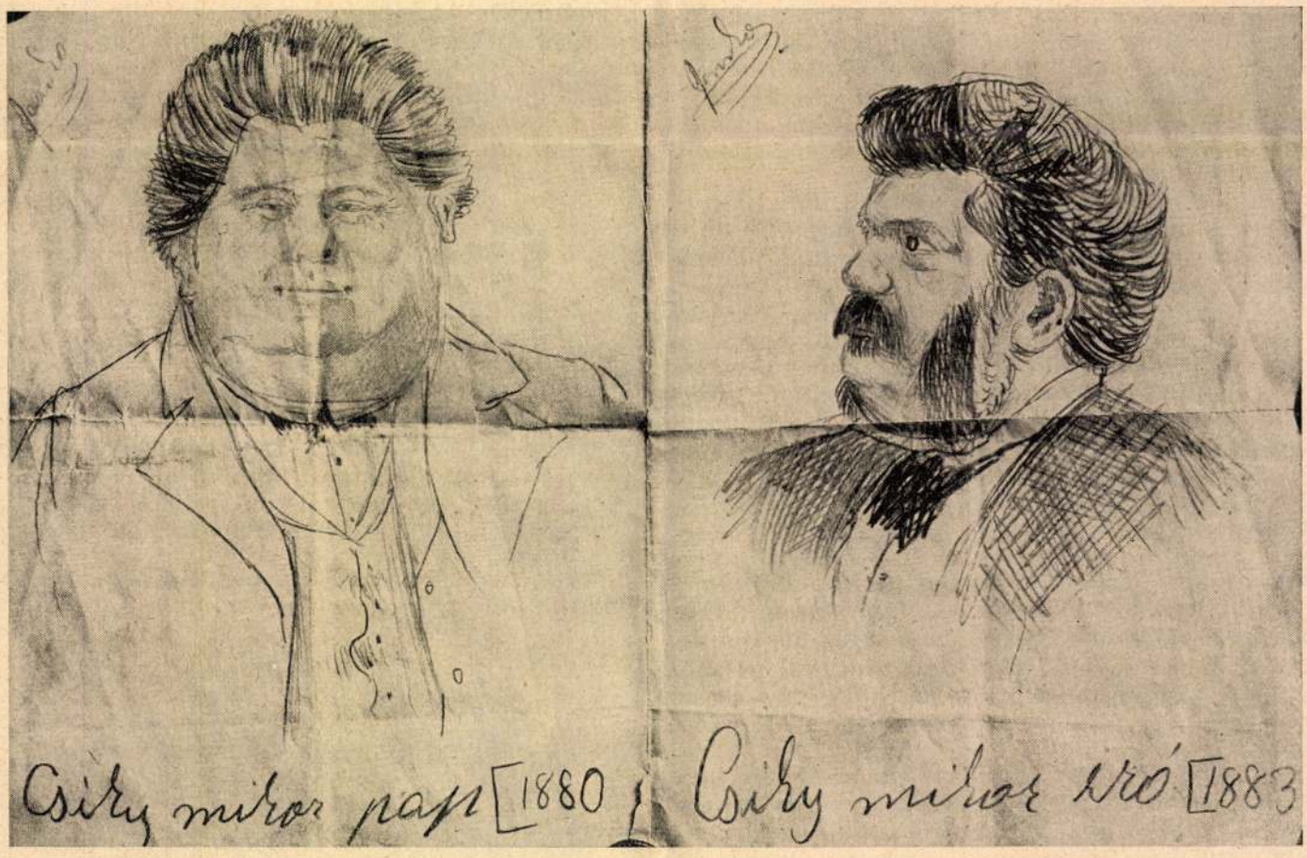

Jankó János két rajza Csíky Gergelyről. Csíky Gergely volt az, aki Kisfaludy Károllyal és Szigligeti Edével együtt a magyar színműírást új, diadalmas utakra vezette. Elmélyedő, pesszimizmus felé hajló lelke sokat foglalkozott a küzködő kis emberek bajaival: ő vitte először színpadra őket, a *Cifra nyomorúság*-ban és a *Proletárok*-ban. Pesszimizmusát azonban át-áttöri szívének jóságos melege, lelkének sugárzó fényessége: ezért tudta kevéssel halála előtt megírni a legbájosabb, édesbús magyar vígjátékot, *A nagymamát*. Félszázaddal ezelőtt, az akkori magyar irodalom és magyar színjátszás reprezentánsai gyakran összegyültek a Kis Pipa törzsasztala körül. Csíky Gergely, Szigeti József, Gyulai Pál, Berczik Árpád, Kürthy Emil, Bartók Lajos, Márkus Miklós, Ujházi Ede, Gabányi Árpád, Nádai Ferenc tartoztak a szűkebb társasághoz. Néha megjelent közöttük Jankó is, a híres karikatura-rajzoló, akinek centennáriumát a mult évben ünnepelte az ország. Egy ilyen vidám, paprikáscsirkés, túróscsuszás, fröccsös vacsora után rajzolta le Jankó Csíky Gergelyt. Az értékes rajzot Csíky hagyatékában találta meg a család, — párját a Nemzeti Múzeumban őrzik

Uj Idők 1934. máj. 27. 22 27

A kenyér

— Elbeszélés —

Irta: **Sásdi Sándor.**

Ezen a meleg nyári délutánon — bizony jól elaludt. Hármat ütött a márványutánzatú talapzaton álló óra, amikor felébredt.

A felesége akkor futott be a konyhából és ijedten csapta össze kezét.

— Jesszusom, Lajos, te még itthon vagy?

Az ember ásított, szemét dörgölte, aztán fölkelt a díványról.

— Ördög vigye a dolgotokat, megmondtam, hogy félháromkor gyere kelteni...

A sovány asszony ingatta nagykontyú fejét.

— Elfeledtem, jaj, elfeledtem... Körtét dunsztolok és arra a trampli lányra egy üveg bekötözését se bízhatom.

Az ember a gallérját gombolta fel, nyakkendőt kötött és a botját kereste. A bot nem volt sehol.

Az asszony megkockáztatta.

— Talán az irodában hagytad, Lajos...

— Dehogy hagytam! Biztos a gyerekek cepelték el.

Csakugyan, a bot az ágy alatt volt. Az asszony találta meg, letörölte kötényével, úgy adta oda.

— Siess Lajos...

— Az hiányzik, hogy még te is idegesíts.

— Isten ments... csak tudom, hogy a főnök úr...

A többit nem hallotta. Sietett a leanderes udvaron keresztül.

A házigazda a kutyaólt festette.

— Meleg van, Doboki úr — mondta és ő ráhagyta:

— Meleg van, Szeiler úr...

Sütött az augusztus-elei nap és a széles utca aszfaltja sokszorozva verte vissza a hőséget. A gesztenyefák poros levele aléltan lógott lefelé és az egyfogatú öntözőkocsi után visítozó, mezítlábas gyerekek futottak.

Gallérja szorított, szeme égett. Álmára gondolt. Gémeskút mellett állt, széleskalapú lány intett feléje...

A Ferencesek templomtornyán negyednégyet mutatott az óra.

Lesz ma kravál — mondta ki magában, mintha egy harmadik személyt akarna ijeszteni.

Még jobban sietett.

Hogyisne, amikor Radó úr olyan ideges mostanában. Igaz, az Iván és Szücs-féle csőd sok veszteséget okozott. De tehet ő arról? Ő reggel nyolctól este hétig körmöl azért a rongyos kétszáznyolcvanért. Tegnap még a raktárba is kiküldte a Radó úr. Nemsokára zsákolni segíthet. És még vele kiabált, mert a kocsisok későn jöttek vissza a vasútról. Tehet ő arról? Ő mindig pontos...

Igaz, most az egyszer... Hát csak szóljon a Radó úr! Meg fogja mondani:

— Kérem, főnök úr, én ezt a hangot visszautasítom, én kétgyerekes családapa vagyok és...

És hülyeség, hogy ilyeneket gondol. Hallgatni fog, ha szól a Radó, hallgat és körmöl, legföljebb izgalmában elpocázza a főkönyvet, de hallgat, mert melyik alkalmazott meri ma hangosra tátani a száját...

Átmegy a hűvös oldalra. Száznyolcvan a vérnyomása és nem bírja a napot. Igaz, Vas dr. azt mondta, olyan is akad, akinek kétszáznegyven a vérnyomása, neki azonban úntig elég ez a száznyolcvan is. Ettől is kihagy néha a szíve verése, elfárad, szédül...

— Hja kérem, nem lehet bűntetlenül megúszni az ifjúkori huncutságokat — ezt mondta Vas dr. és ő szégyelte bevallani, hogy az ő szíve nem huncutságokon kopott el, hogy ő mindig csak dolgozott, robotolt, mint a Csillag, a Radó úr kopott, szürke lova, bizony dolgozott, ha csak azt a három évet szünetnek nem tekinti, amikor a harctéren ázott-fázott. Azóta reumás a bal lába, azóta szédül és van baj a szívével.

Most azonban nem törődik ezzel, fut, szalad a száznyolcvanas vérnyomásával, a fertályórás késéssel keshedt vállán.

Pillanatra eszébe jut újra a gémeskút, a széleskalapú lány, aztán rászorítja kezét a szívére, mintha csendre akarná inteni: „hagyd ezeket az ostobaságokat..."

A Lyceum-közön szalad keresztül, amikor hirtelen megtorpan lépése. A folyókát fedő rácsozat közé szorulva, darabka kenyeret lát. Kis darabka csak, több a héja, mint a béle, de azért csak kenyér. Isten adománya, nem szabad letaposni. Emlékszik anyja tanítására: amikor leejtették a kenyérdarabot, fel kellett venniök, megcsókolni és félretenni. Igaz, sok más mindenre is tanította az anyja. Vallásos, templomos asszony volt, reggel-este imádkoztatta és az ő szája mégsem jár rá az imádságra. Sok mindent elfelejt az ember, de, ha csöppnyi is megmarad benne az anyja tanításából, azt becsülje meg, óvja, dédelgesse.

Talán ezért tette, hogy lehajolt a kenyérért, kipiszkálta a rácsozat közül, még a botját is segítségül vette, hogy kiemelhesse. Nehéz munka volt. De még nem ért véget. Még keres egy kőkerítést, amelynek peremén elhelyezheti. Így ni! Most nem taposhatják lábbal, nem mocskolhatják be, legföljebb Isten madarai csipegetnek belőle.

Az emlékek simogatása, mintha elcsendesítette volna a szívét. Fut, siet továbbra is, de már nem is gondol Radó úrra.

Az jut eszébe, milyen csodálatos, hogy a learatott, megőrölt, kenyérré dagasztott gabona féligmeddig szentté magasztosul az ember előtt. Az is eszébe jut, hogy látott már az utcán fél almával futballozni inasgyerekeket, a fűzőscipős kis lábak belerúgnak a földre hullajtott hurka-darabba, a kenyeret azonban nem rúgja, nem bántja senki. Akinek van édesanyja, az megtanulja, hogy azt fel kell venni, félretenni...

Benyit az irodaajtón.

Gelb kisasszony, a pénztárnoknő ránéz a szemüvege mögül és ahogy találkozik a tekintetük, észreveszi mindjárt, hogy baj van.

— Megjött végre a nagyságos úr — nyílik a belső iroda és ingújjban, vastag szivarral a szájában, ott áll Radó úr.

A huszonnyolcpengős ing van rajta. A tavasszal rendelt belőle féltucatot. „Csak jót érdemes venni" — mondta akkor Radó úr és ő bólogatott, holott arra gondolt; neki hétötvenért „állít ki" egy inget a felesége; ha elszakad a kézelője, újat tesz rá, ha kidörgöli a nadrágtartó, befoldozza, ha a nyakánál elszakad, ott, ahol kilátszik a mellényből, bestoppolja.

Radó úr, a kövér, nagy kezével az orra alá dugja az aranyláncos Omega-óráját.

— Félórás késéssel végre megérkezett a nagyságos úr! Nézze Doboki úr, én únom már a maga lajhár tempóit. A vasútról tegnap a maga hibájából jöttek későn a kocsisok. Mert maga lusta egy zsákot bekötni. Hát én már torkig vagyok magával. Minden

Sportfurcsaságok

Írta: **Dr. Mező Ferenc**, olympiai bajnok

ÁTÚSZTA-E WESSELÉNYI A BALATONT? Báró Wesselényi Miklóst hosszú idő óta úgy emlegetik, mint aki elsőnek úszta át a Balatont. Ez a hír módosításra szorul. Wesselényi olaszországi útjából visszatérőben, 1836 július 23-án Kehidára ment látogatóba Deákhoz, onnan 26-án együtt átrándultak Füredre az Anna-bálra és augusztus 3-ig ott is maradtak. A közbeeső napok egyikén — mint ahogy Ujfalvy Sándornak, a híres erdélyi vadásznak Emlékiratai-ból kiderül, — Tihanyból úszott át Füredre. Utána 1880-ig még nyolcan (báró Földváry Lajos, Szabó Imre, Szekrényessy Kálmán, Schwarz Vilmos, Borbély Géza, dr. Oláh és Nyiry István) tették meg ugyanezt a vizi utat.

*

Deák Ferenc karrikatúrája Jókai Mór vicclapjának, az Üstökös-nek 1865. évi március 4.-i számában. Jankó János rajza.

DEÁK FERENC, MINT LÖVÉSZ... A haza bölcsét nemcsak a politikai világban méltányolták, de a lövésztársadalom is nagyon becsülte. Ennek bizonyságául több helyen tiszteletbeli, vagy díszt agnak választotta. Amikor 1865-ben az aradi vadászok is kitüntették, Jókai élclapja, az Üstökös megcsipkedte: vadászruhában mutatta be, amint éppen dünnyög magában:

— Ha Jókai lehet tiszteletbeli csizmadia, miért ne lehetnék én tiszteletbeli jáger?

*

A LELKIISMERETES KÉZBESÍTŐ. A nagykanizsai aranyifjúság egy része 1883-ban elhatározta, hogy a 17 éve fennálló, de lagymatagul dolgozó Tornaegylettel szemben atlétikai egyesületet alakít. Az előkészítő ülésre körző-ívvel hívták meg az érdeklődőket. A városi kézbesítő vitte el mindenhová az ívet, alá is íratta mindenkivel, de az egyik „atlétá"-val, M. L.-el sehogysem boldogult... „Mint lelkiismeretes kézbesítő az okát is odaírta az ívre: „Harmadnapja részegen fekszik, nem tudtam vele aláíratni."

*

A BICIKLITŐL A KERÉKPÁRIG. 1878-ban kerül hazánkba az első bicikli (vagy velocipéd). Hamarosan akadnak hívei az új sportnak, de egyideig gúnyolják őket, gépüket meg némi rosszmájúsággal, de tagadhatatlanul jóízű humorral csontrázó-nak, ördög szekerének, ördög motollájának nevezik. A nyolcvanas évek elején meggyarapodik táboruk s már szükségét érzik, hogy komoly, magyar nevet adjanak eszközüknek. Előbb az acélló-val, majd a vasparipá-val kísérleteznek, végre -- miután a vitába még a Tudományos Akadémia is beleszólt, — a kerékpár elnevezés győzedelmeskedik.

*

KERÉKPÁROSOK KOSSUTHNÁL. Udvary Ferenc és Jenő körmendi kerékpárosok 1889-ben Párizsba kerekeztek és visszajövet meglátogatták Kossuthot turini magányában. Kedvesen, jóságosan fogadta a vándorokat, megdícsérte a mellükön feszülő magyar zsinóros kerékpáros-egyenruhájokat.

— Szép, hogy a testgyakorlatban is magyarok — mondá többek között, — csak óvják kedves fiaim erejöket, mert mi magyarok kevesen vagyunk s kell, hogy erősek legyünk.

Majd ezekkel a szavakkal bocsátotta el őket:

— Legyenek boldogok kedves fiaim, törekedjenek a hazának hasznára válni...

*

SPORTPÖR. Müller Dávid, a Magyar Testgyakorlók Körének kitűnő tornásza 1894-ben pört indított a szabadkai Achilles Sportegylet elnöksége ellen, mert nem kapta meg a versenyükön nyert

A kerékpározás hőskorából. Akik kerékpáron keresték fel turini magányában Kossuth Lajost, 1889-ben. Balról jobbra: Udvary Ferenc, Udvary Jenő és Tarródy János, „magyar sportruhában".

érmeit, oklevelét és a kitűzött tiszteletdíjat. Az első biróság elutasította keresetével, mert „követelését véletlentől függő versenyfogadásra alapítja", de a királyi ítélőtábla megváltoztatta az ítéletet és a bíróságot az ügy „érdembeni megbírálására utasította, mert a tornaversenyeknél a győztes részére kitűzött versenydíjak *nem pusztán a véletlentől függő nyereségek*, hanem a versenyzők ügyességének és gyakorlottságának elismeréséül kötelezett jutalmak, tehát a fogadásokkal egy tekintet alá nem eshetnek."

*

URASÁGOD ÚGY LÁTSZIK IDEGEN... Kossuth temetése napján a Nemzeti Színház előadást akart tartani. A Magyar Athlétikai Club ifjúsága — egyébként is tevékeny részt vett a végtisztesség megadásában — elhatározta, hogy megakadályozza az előadást. Asbóth Jenő bajnok vezetésével felvonultak a színház előcsarnokába, odamentek minden férfihez, aki a nézőtérre igyekezett és udvariasan így szólították meg:

— Uraságod úgy látszik idegen, mert különben nem menne színházba, amikor Kossuth Lajos ravatalon fekszik...

A megszólítottak sorra visszafordultak s az előadás csakugyan elmaradt.

Uj Idők, 1934. aug. 5, 32-4

Tankó János

vapoló

erőd

Din Páris

46. l.

N VEGYÉSZETI GYÁR RT

63. TELEFON: JÓZSEF 464-68 ÉS 464-69

TÁVIRATI CIM: LECITHIN BUDAPEST
M. KIR. POSTATAKARÉKPÉNZTÁRI
CSEKK- ÉS CLEARINGSZÁMLA 16633

RICHTER

BUDAPEST X, CSERK

RICHTER-FÉLE ÁLLATI SZÉNKÉSZÍTMÉNYEK: CARBOLAX, CARBO-ACID, CARBOANIMAL

ERŐ ÉS EGÉSZSÉG
AZ

Jankó János
festo

cród
Din Paris
25. l.

Jankó János

festő

szül. Tót Komlóson

1833 nov. 3

† Bpest 1896. márc. 29.

Eletrajz

ired

Gajdács Pál

Tót-Komlós tör-

ténete. Gyoma

1896. 221 — 223 l.

ietę gał a szóstą a kijek Bulyszy Kiénolyúal

Tanúsítvány

A mennyiben felkértetik c. kerületi mérnöki hivatal Chr. acelanyagokban megfelelő

Roth Lajos

I. k. 220 f.

NYOMTATVÁNY.

Nagymélységű
Mélységes
Nagyságos

MEGHÍVÓ

A

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGÁNAK

19 ..... évi ..... hó ..... n ..... napján

.....

délelőtt / délután ..... órakor megtartandó végrehajtó-bizottsági / rendes / albizottsági ülésére.

Tárgy: .....

Elnök megbízásából:

.....

Hornyánszky V. R.-T. Budapest.

Jankó János
festő

vód
z
Fürsthangsz
58. l.

Római aranyérem V. 256.

~~Máramá~~

Jankó János

festő

Erőd

a

Fürsthangsz

43. l.

4
6
8
10
12
14
16

Jankó János
festő

l.

Ipolyi kisebb munkái
V. 373 l. – 385 l.

Jankó János

rajzoló

lásd

Herman Otto: Az utolsó. (Jankó János kiadatlan rajzai val). Vas. Ujs. 1902. 730-731 l.

Őrizze meg reklámunkat, mert szüksége lehet rá!

Tisztelt cim!

Felhivjuk b. figyelmét minden tekintetben megbizható cégünkre.

Hivjon meg levelezőlapon és bemutatjuk, hogy festett vagy tapétázott kormos, piszkos falát, mennyezetét mily gyönyörű tisztára lehet

radirozással

varázsolni.

Levelezőlap költségét megtéritjük!

Egy szoba 2 óra alatt készül el és **radirozás után nagytakaritást végeztetni nem szükséges!**

Áraink meglepően olcsóak, szerények és a teljesitett munka mégis jó, megbizható és tökéletes.

Meghivása semminemű kötelezettséggel nem jár, megjelenésünk és bővebb felvilágositás adásunk, valamint a **falradirozás** bemutatása teljesen dijtalan.

Irodák, üzlethelyiségek falradirozását is vállaljuk.

Szives pártfogását kéri tisztelettel

Hajduczky Rezső

takaritási vállalata

Budapest, VIII.,

József-körút 68. I. 8.

Jankó János

rajzoló

l.

Szent György Céh

42. aukc. (1920)

51. n.

Jankó János

rajzoló

lásd

Lambrecht H. O. 1920

72, 75, 149 (1087)

(1112)

TECHNIKA ÉS K

A MAGYAR MÉRNÖK-
KÖZLÖNYÉNEK

SZERKESZTETTE:

KIADJA A MAGYAR MÉRN

IV. KÖTET 19

Jankó János

rajzoló

cod

Nefelejts 1866.

190 l

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 485418

Jankó János

l.

Ferenczi EM Petőfiserem

9. l - 10. l - 11. l -

15. l - 30. l -

Jankó János

l.

Ernst Lajos:
Petőfi arcképei.
Ernst Museum III.
Bp 1922. 6 l. (több-
ször is) 25. l. képpel.

Jankó János
vapolo

l.

Ybl Lotz
384. l.

Jankó János

rapsló

wód

z

Kuerfélévz

96, 97. l.

103. l.

112. l.

170, l.

171. l.

172 l.

173. l.

3836. Jacob Izacksz van Ruijsdael.
Sz. Haarlemben 1628-ban v
1682 márczius 14-é

A patak.

A Dombos és erdős vi
gas esést képez, kanyarogv
a keresztben fekvő fatörzsö
Fölül jobbra három madár röj
alól jobbra monogrammképen:

Fa, méretei 39:45.7
7-iki 121584 sz. leirat ala

Dr. W. Martin: Galer
105 pag. 67.

Vét 121584-908

№ 105 pag. 67

Jankó János

az alábbi társaság
rendes tagja

Hana MIMT 1874

23. l.

Jankó János

XXII. aukció

A Gyűjtő 1915. 119. l.

629. JANKÓ JÁNOS: Az őrs, toll-
rajz . . . . . 30 ~~119~~

NYIREGYHÁZA

Ev. templom

Kepe VV 1868, 345 l.

Jankó János

karri Eatusista

vród

2

Tóth E Csúf. 13, 15. l.

Rados Gustáv dr. VI. 311.

Jankó János

Kari Katuvista

wód
2

Tóth E Szmgr

24. C.

Tahiti Nigetesoport VIII. 177.

Jankó János

Thieme Becker

XVIII 388, 389. l.

(Lyka)

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V

Vi

Jankó János
rajzoló

Halász leány a Tisza-
parton, fenti rajza
fametszetben repro-

Nagy Magykép

I. r. 60-l.

IRODALOM

JEGYZET

Janko János

rajzoló

Utazó cigánycsoport,
fenti rajza. Fametszetben repr.

Nagy Magykép

I. r. 193. l.

IRODALOM

JEGYZET

Felvette: dr.Garam Jenő
tanügyi főtanácsos.

Jankó János

Nemzetiségek torzképei 1866-tól. Fenti rajza után keszült. fametszet.
(Bolond Miska 1866. 3-szám)
Repr.

Domanovszky Sándor:

Magyar művelődéstört.
V. K. Bp. é. n. 152. l. 667. l.

A jó mostoha a torzképe Tisza Kálmán horvátbarát politikájára.
(Bolond Istók 1883. 39. sz.)
Repr.
u. o. 158, 668. l.

Jankó János

Népünnépély Budapesten az 1867 iki koronázás alkalmából. Fenti rajza után Eerfutt fametszet.

Repr.

Domanovszky Sándor

Magyar művelődéstort.

V. k. Bpr. é. n. 75. l.

Jankó János

festő

cród

e

Petr Művelőd

V. 570. l.

Tsz.:

Kelet	Beszélő neve (olvashatóan)	Hív.	Magán	Inturb.	Kelet	Beszélő neve (olvashatóan)	Hív.	Magán	Inturb.

Jankó János
festő

vód
Kopp Magyarbiedfest
27. l. 30. l.

Népdal c. Eipe
1860-ból repr.
Fov. Képt. tulajd.

Tsz.:

Kelet	Beszélő neve (olvashatóan)	Hív.	Magán	Inturb.	Kelet	Beszélő neve (olvashatóan)	Hív.	Magán	Inturb.

Jankó János

festő

Csokonai a lakoda-
lomban, fenti fest-
mény a debreceni déri
Muzeumban.

Repr.

Domanovszky Sándor

Magyar művelődéstört.

V. k. Bp. c. n. 366. l.

Jankó János

rapsoló

vód

Morlin Adorján:

A magyar nyelvű élclapok első értéze-dei. (1848–1858)

Magyar Könyvszemle

1943. 182. l.

Jankó János

Magyar polgárok a kiegyezés idejéből (Üstökös, 1867 224. l.) c: rajza repr.

Domanovszky Sándor

Magyar művelődéstört v. k. Bp. é. n. 179. l. székálló henteslegény fenti rajza repr. u. o. 180 l.

Fentinek ezeken kívül több karikaturája jelent c műben.

902 925

A perzekutorok. A megérkezés. Jankó Jánosnak, a száz év előtt született humorista rajzolómesternek műve

A rajztoll humoristája

Irta: **Lyka Károly**

Száz éve volt november elsején, hogy Jankó János megszületett. Róla az a hír járta, hogy körülbelül 70.000 az ő humoros rajzainak száma. Ez a szám még akkor is elképesztően nagy, ha tekintetbe vesszük, hogy rajztolla negyven éven át szinte szünet nélkül dolgozott azokon a síma, hófehér kartonlapocskákon, amelyeket e képecskék megrajzolására használni szokott. Kerepesi-úti műterme valóságos rajzgyárrá vált, de olyan gyárrá, amelyben gép, motor és munkás egyetlenegy emberben összpontosult és ez a mindentcsináló: Jankó János volt.

A nagyüzem teljes gőzzel a hétnek négy napján át folyt, mindig hétfőtől csütörtökig. Jankó János ezeken a napokon ott ült óriási tölgyfaasztala előtt, számtalan papírdarabbal körülvéve. Körülötte az akkori élclapok szerkesztői és humorista munkatársai, akik egymásután hozakodtak elő azokkal a témákkal, amelyekhez Jankótól kértek illusztrációt. Az egyik számára nevetségessé kellett tennie Tisza Kálmánt, viszont a másik számára az ellenzék vezéreit, Apponyit, Szilágyit. Szaporán készültek a ceruzavázlatok, akkor tíz-húsz is egy nap alatt, a legellentétesebb politikai ellenszenvek vagy magasztalások jegyében. Jankó hidegvérrel magasztalt és sujtott a kartonlapocskákon, neki közömbös volt minden politikai irány, neki csak egy, egyetlenegy vágya volt: vajha mentül előbb vége lenne a csütörtöknek és felvirradna a péntek, amely három rendes, kedvére való napot igért.

Ezen a három rendes napon megváltozott a kerepesi-úti műterem képe. A nagy tölgyfaasztal mögül előkerült a háromlábú festőállvány, a szekrény oldala mellől a megkezdett festmény, a ládából a paletta és az ecsetek. Jankó, a humorista rajzoló, átalakult festővé. A politika foglya csak most jutott igazi eleméhez, most érezte magát szabadnak.

Ezen a három boldog napon elfelejtette az aszfaltkoptató pestieket, a parlamentet, a kérlelhetetlen szerkesztőket. Gondolatai messze jártak: Komlóson, ahol atyja szücsműhelyében először látott rajzot és színt, Szarvason, ahol gimnazistaéveit töltötte és annyira beletanult a rajzba, hogy, bár diák volt még, máris rajztanítónak fogadták, főkép azonban a kőrösparti füzes, meg a falu érdekes alakjai, magyar menyecskék és legények, a piaci boltos és a cigányság apraja-nagyja tért vissza emlékezetébe. Művészeknél feltünően gyakori dolog, hogy a gyermekkori élmények élesztgetik legerősebben a képzeletet és Jankó János valóban művészvér volt. Az Alföld népe volt igazi múzsája és legforróbb vágya az volt, hogy ennek a népnek váljon festői tolmácsává.

Aki látta azokat a népéletképeket, amelyeket Jankó az ötvenes-hatvanas években festett, elhihette, hogy így is lesz.

De bizony a hétnek három napja kevés volt ehhez. Főképp azért, mert a többi négy nap kora reggeltől estig elszólította a festőállvány mellől és odakötötte a nagy tölgyfaasztalhoz, amelyen szakadatlanul kellett politikusokat nevetségessé tenni, vagy magasztalni. És ez a három nap is egyre rövidebbé vált. Kettő lett belőle idővel, végül egy. Amint szaporodtak családi gondjai, egyre több és több rajzot kellett vállalnia, illusztrációkat kalendáriumok, képes lapok, elbeszélés-kötetek, albumok számára is. Az élet egyre távolabb sodorta igazi vágyaitól. Végül egészen abbahagyta a festést.

Közben hírneve nőttön-nőtt, az egész ország ismerte nevét, rajzolt alakjai fogalommá váltak. *Sanyaró Vendelben* megalakította a korgó gyomrú díjnokot, *Tojás Dánielben* az alföldi botosispánt, *Mihaszna Andrásban* a közügyek folyásáról okoskodó rendőrt, *Seiffensteiner Salamonban* a srófos eszű falusi zsidószatócsot, *Bukovay Abszenciusban* a pesti aszfalt és a bálok ragyogó ősjogászát, *Mokány Berciben* a parlagi gavallért. A hetvenesnyolcvanas években ezekről a rajzolt alakokról mindenki úgy beszélt, mintha a valóságban élő alakok volnának, olyan erős volt Jankó János tipusalakító tehetsége, olyan találón tudott ennek a sokféle alaknak elevenére tapintani. Alig van még művészünk, akinek figurái ennyire közismertek lettek volna: Jankó jellemző ereje bele tudta őket vinni az egész ország köztudatába. Ez a néhány figura az akkori Magyarország egy-egy társadalmi rétegének volt képviselője, a legkülönfélébb életfelfogások megtestesítője, pedig csak néhány jellemző vonásból állott elő az egész rajz.

Ezek a magányos alakok Jankó legjobb munkái. Tulajdonképpen nem karrikaturák, hanem humoros jellemképek. Nincs bennük a szatirikus rajz tüskéje és éle; inkább a meleg, verőfényes kedély szülöttei. Nem torzalakok, mint az igazi karrikatúra, nincs bennük bántó ferdítés, nem sebeznek. A szatirikus rajzoló boncol és elítél, pellengérre állít vagy csúfolkodik. Jankó e tipusaiban nyoma sincs az ellenszenvnek. Mi több, éppen az ellenkezőjét érezzük ki belőlük: mosolyra késztető nyájasságot, derűs kedveskedést, a humor igazi jegyeit. Ilyen volt ő maga is mint ember, bár a sors elég keserű órát és elég szenvedést tartogatott számára.

Ugyanilyen hatásúak azok a rajzai, amelyekben egy falusi mulatságot, egy vásári jelenetet, az apró gentry, a kisbíró és kántor alakjait, egy tenyeres-talpas menyecskét, a cigányhadat vagy a régi megyei élet perzekutorait vetette papirosra. Ez volt az ő igazi világa, amelyhez alföldi gyermekéveinek minden emléke kötötte, ezeket tetőtől-talpig ismerte, velük érzett, emlékük felmelegítette szívét és ez a meghittség adta meg ezeknek a képecskéknek alaphangját is.

Elég ritkán nyílt alkalma éppen eféle rajzokkal foglalkozni. Mert az élclapok számára készült rengeteg munkája egészen más természetű. Az élclapok szerkesztői politikai karrikatúrákat kívántak tőle, holott a politika idegen volt neki. Hétről-hétre egész sereg államférfiút kellett a diktált recipe értelmében kikezdeni. Egyiknek még egyszer akkora orrot, a másiknak cérnavékonyságú lábat vagy betörőábrázatot kellett rajzolnia, hogy kinek mit, az attól függött, vajjon a kép az ellenzéki avagy a kormánypárti szerkesztő számára készült. Emberből állattá vagy állatból emberré torzított csodalények keletkeztek így és a szerkesztő személyesen ügyelt fel arra, hogy a szerencsétlen politikus alaposan helybenhagyassék.

Ezekhez a rajzokhoz Jankónak valóban alig volt valami köze, kivéve azt, hogy az ő ujjai húzták ezeket a politikai szörnyszülötteket a papirosra. Neki magának is idegenek voltak, hiszen alig ismerte őket közelebbről. A szerkesztők ellátták őt a szereplő politikusok fényképeivel s ezek példás ábécé-rendben tornyosultak Jankó nagy tölgyfaasztalának egyik sarkában. Ha sor került valamelyikre, csak ki kellett onnan húzni. Jankónak alig volt róluk valamely személyes emléke: ezt a fényképnek kellett pótolnia. Innen van az, hogy temérdek politikai karrikatúráin izeg-mozog ugyan az egész alak, de az arc maga mintha fából faragott, kifejezéstelen sablon volna. Igen gyakran még ahhoz a naiv fogáshoz is kellett fordulnia, hogy a pácba vett politikus kalapjára vagy ruhájára ráírta a nevét, hogy mindenki tudja, kiről van szó. Valóban, sok ezerszámra rajzolta ezeket a politikai karrikaturákat, de csak a viszonyok sodorták ide, ő maga nem volt vérbeli, karrikatúrarajzoló, meleg kedélyessége, szerény megvonultsága, csöndes életfolyása, meghittséget kereső szíve éppen nem errefelé irányította. A véletlen sodorta ide és az a körülmény, hogy a hatvanas, hetvenes években idehaza ő volt az egyetlen rajzolóművész, akit a szerkesztők ilyen célokra használhattak.

De, kérdhetné valaki, ha Jankó olyan igazán hivatott mívelője volt a humoros rajznak: mért nem maradt meg emellett, mért nem fejlesztette, mélyítette erre való tehetségét, mért csapott át a neki való humoros képtől a neki nem való karrikatúrához?

Ezt a kérdést a mai viszonyok közt joggal vethetnék fel, de az akkori körülmények egészen másmilyenek voltak.

Jankó János azokban az időkben lépett a művészpályára, amikor az abszolutizmus elnyomta a magyar életet. Ettől szabadulni volt minden magyar ember legforróbb vágya. A körülmények azt sugallották, hogy a politikai elnyomatást a politika eszközeivel kell leküzdeni. Az egész vonalon a politika lépett előtérbe. Valamiképpen derengeni kezdett azokban az években, amikor Jankó illusztrálni kezdett. Lassú, majd gyorsuló léptekkel közeledett az 1867-es kiegyezés. Amilyen egységes volt az egész ország apraja-nagyja az elnyomatás alatt, annyira kettészakadt a kiegyezés óta. Kezdődtek a heves közjogi küzdelmek, a 67-eseké a 48-asokkal. Ezzel újra a politikai harcok felé irányult minden érdeklődés. Nem csoda, ha ilyen körülmények közt egyre másra alapították azokat az élclapokat, amelyeknek Jankó volt a fő-rajzolója és hogy ezekben a lapokban lassankint a politikáé lett a vezetőszerep. Az Üstökös 1858-ban indult meg, két évre rá a Bolond Miska. Itt a politika eleinte még csak burkolt formában szerepelt. De az 1868-ban megindult Borsszem Jankó és 10 évvel utána a Bolond Istók már jóformán egészen a politikáé. Ezeknek a lapoknak lett dédelgetett rajzolójává Jankó János.

Nem erre készült. Már diákkorában a nép alakjai voltak kedves modelljei, bár ekkor még gyönge volt a rajztudása. 1855-ben fölkerült Pestre. Itt valamicskét tanult Marastoni, akkor híres művész-iskolájában, amely azonban hírességét csak nagyon lefokozott mértékben érdemelte ki. Jankó inkább magától tanult tovább. És már ebben az évben a kiállító művészek közt találjuk. Majdnem minden évben bemutat egy pár olajfestményt és mindegyik képe magyar népéletkép. Megfesti a kocsmát, amelynek gazdáját felköszöntik, megfesti a tósztozó falusi kántort, a nógrádi dudást, alföldi juhászokat, a búsuló betyárt, parasztok mulatozását. Fokról-fokra halad. Most érezte csak igazában, hogy tehetsége rendszeresebb fejlesztést kíván. Mi mást tehetett ebben az időben a kezdő magyar piktor, mint hogy fölkereste Bécsnek akkor híres akadémiáját. Hírnevét ugyan ez sem érdemelte meg, de mégis lehetett ott valamit tanulni. Négy évet töltött ott, nagyon szegény sorban, hiszen egészen a maga keresetére volt utalva. S mi lehetett ez más, mint hogy rajzokat igyekezett elhelyezni a képes lapokban, a bécsiekben is, de a Vasárnapi Ujságban, az Üstökösben, a Bolond Miskában is. A pesti élclap-szerkesztők ezeknek nyomán lettek rá figyelmessé. Felfedezték benne azt, akit hiába kerestek Pesten.

A magyar fővárosban akkoriban a karrikatúrának és humoros rajznak alig volt hasznavehető művelője. A karrikatúra-rajzolásnak legtehetségesebb művelője, Andrássy Emánuel gróf csak a maga kedvtelésére rajzolt, különben is mint volt honvéd, sokáig bujdosott, aztán jó ideig külföldön, Ázsiában tartózkodott. Alconiere esetlen humora senkinek sem kellett. Egy ideig kénytelenek voltak egy idegennel, Kličcsel rajzoltatni. A fiatal Jankó tehát kapóra jött az élclap-szerkesztőknek: 1866-ban hazahozták és testvériesen megosztozkodtak az új rajzoló munkaképességén. Jankó munkássága ekkor már kénytelen-kelletlen a politikai rajz szolgálatába szegődött. Kénytelen volt rá, mert még bécsi akadémikus korában megházasodott, családjának fönntartása lett Pesten a főgondja. Az akkori viszonyok közt nem remélhette, hogy festményeinek eladásából meg tudjon élni, az egyetlen lehetőség, amely szerényen, de állandóan és biztosan pénzt hozott a konyhára: ez a neki oly idegen politikai rajz volt. Igaz, hogy többször megkísérlette a menekülést. Házat vett Szentendrén, hogy onnan lássa el lapjait képekkel s mégis künn lehessen a szabad természetben. Ezzel a

Lebbencsleves. Nagy Andor fényképe.

tervvel nagyon hamar kudarcot vallott. Ábrándozott arról is, hogy kis gazdaságot vásárol szülőföldjén, Tót-Komlóson és félig abból, félig művészetéből fog élni. De ez a terv is mindenkorra puszta ábránd maradt. Beletörődött tehát sorsába, pesti lakos maradt és itt fejezte be életét a millenium évében.

Negyven évi munkássága alatt külön egyéni stilust alakított, nem ugyan festésében, amelyet abbahagyott, hanem humoros tollrajzaiban. Ez a stilus nem nagyigényű, olyan egyszerű és szerény, olyan hivalkodás nélkül való, mint amilyen egész élete volt. Rajzai vonalrajzok, olyan értelemben is, hogy legjobb darabjain alig veszi igénybe a fény és árnyék hatásainak lehetőségeit. Éppen nem festői, hanem minden mondanivalóját az egyszerű vonalra bízza. Ez a vonal pedig egyenletes, sehol sem vastagodik vagy vékonyodik, sehol sincs külön nyomatéka. Puritán egyszerűséggel halad tova, mint maga az ember, aki húzta. A háttereket lehetőleg kerüli, neki maga a figura fontos és ebben is annak jellemzése. Rajzain itt is, ott is felötlik, hogy évek hosszú során át ritkán volt alkalma a közvetlen tanulmányrajzra, tollának legtöbb műve tehát inkább emlékekből szövődik össze.

Kitünő jellemismerőnek bizonyult és ezen a téren valóban alig akadt párja idehaza ebben a technikában. Ez a ritka erő párosult benne a meleg kedéllyel, amely életnézésének, felfogásának különös kedvességet kölcsönöz. Reális életfelfogása messze elkülöníti az ő népi alakjait a kor legtöbb más festőjétől. Akkor még divatban volt, főképp a hatvanas években, a falu népét szalonképessé kikészíteni, mihelyst festésről, rajzolásról volt szó. Makulátlan tisztaságban, színészi pózban jelentek meg a kiállítások falain, mozdulataik betanult mozdulatok voltak, a jeleneteket pedig valami németes szentimentalizmussal igyekeztek a festők fűszerezni, amit Bécsben tanultak el s ráhúzták a magyar falu népére, amely pedig semmiféle szentimentalizmust nem ismer. Az eféle parádés kikészítés ösmeretlen Jankó János élete művében. Ő kurtán, egyenesen ragadta meg a falu népét, adta olyannak, amilyennek két szemével látta, hogy úgy mondjam: pongyolában, rendes életük közepette. Innen tipusainak tősgyökeressége, magyaros zamatja, amit a hatvanas éveknek egyetlen más művésze sem ért el. Ez a nagy és meleg közvetlenség és a falu világának ez a hamisíttatlan zamatja különös varázzsal hatott. Természetesen csak azokon a rajzain, amelyekhez a tárgyat és jeleneteket egészen szíve szerint választhatta, amelyekhez érzelmi köze volt. Zamatos tősgyökeressége meglepő erővel hatott: a közönség meghitt, neki való, hozzá közel eső, nyájas, jóízű rajzokat kapott tőle, amelyek úgy hatottak, mint e kor egyetlen más festőjéé sem. Illő tehát, hogy legalább e pár szóval megemlékezzünk a rajztoll igazi humoristájáról, abból az alkalomból, hogy éppen egy évszázad választ el minket az ő születése évétől.

Nagyanyám

Vállát teríti puha régi kendő,
Öreg szeméből hetvennyolc esztendő
Bölcs szeretete árad szerteszét.

S míg fürge tűi szaporán táncolnak,
Haján a napfény színezüstté olvad
S megsímogatja két eres kezét.

Oh, lássam soká napos ablakában
Imádkozni és dolgozni vidáman
Ég s föld között megosztva életét.

S késsék nagyon a szent, végső lehellet,
Maradjunk, Isten, mi még egymás mellett:
Hadd vezetgessen bennünket Feléd.

HORVÁTH KÁLMÁN

A növényvilág különlegességei. Páfrányfák, amelyek Ausztrália nyirkos vidékein áthatolhatatlan bozóttá sűrűsödnek. Míg nálunk a páfrányok legnagyobbjai is legfeljebb 1—1½ méter magasra nőnek, Ausztrália meleg és párás erdeiben hatalmas fákká fejlődnek és így képet adnak arról, hogy milyen lehetett az Európát elborító őserdő oly régi időkben, amikor virágos növények még nem voltak és a nyirkos rengetegek páfrány- és surló-fákból állottak. Az ausztráliai páfrányfák utolsó maradékai ennek az ősvilágnak

Vér, könny, szerelem

— Elbeszélés —

Irta: **Székely Tibor**

A fiatalember az elsötétített, hűvös szoba mélyén ült és rádiót hallgatott. Könnyű zenét közvetített éppen a budapesti leadó, ez pedig nem tudta annyira lekötni a fiatalember figyelmét, hogy közben ne foglalkozhatott volna mással is. Olvasott tehát, mialatt a zenét is élvezte, sőt, olvasás és zeneélvezés közben még arra is jutott ideje, hogy hanyattdőlve a diványon, a félig lehúzott roletta alatt átleselkedjék az udvari folyosó tulsó oldalára, a szemközti ablakokra. Odaát, a függöny mögött ugyanis időnkint egy nőalak jelent meg, könnyű és fürge mozgással. Ez a nőalak a fiatalember ideálja volt s a fiatalember azt számítgatta magában, hogy körülbelül tíz perc múlva elérkezik a megbeszélt idő, amikor látogatást tesz a szemközti lakásban.

A négyemeletes bérház némán és fülledten állott a nyárdélutáni napsütésben. Leheletnyi hang sem szállott fel az udvar felől. Csak a rádió muzsikált a szobában. A fiatalember halk lábdobogással követte Rossini Tell Vilmos-nyitányának ütemét és közben helyeslően bólogatott, olvasmányának egy-egy mondatára.

Egyszerre, éppen akkor, amikor a zene a viharos részlethez érkezett, csattant valami. Azután, kisvártatva két ujabb csattanás hallatszott. A zene harsogásában körülbelül úgy hangzott ez, mintha széket döntöttek volna fel a szomszédban. A hang azonban mégis tompábbnak és mélyebbnek tünt, mint amikor valami kemény tárgy zuhan a padlóra.

— Revolver? — kapta fel fejét a fiatalember, de nyomban elkergette magától ezt a gondolatot.

A szomorú, szürke bérház a legkispolgáribb, legszerényebb épület volt az egész utcában. S a ház karaktere valami rejtelmes módon, elválaszthatatlanul összeforrt a lakói jellemével is. Szinte lehetetlenség volt, hogy ebben a házban revolveres tragédia történjen.

Hirtelen azonban zavaros lárma kavarta fel a levegőt. Ijedten futkosó lábak dobogtak, halálos rémület szállt át a falakon, a levegő nyögött és sóhajtozott. Egy női hang rikoltozott, lélektelenül:

— Segítség! Segítség! Rendőr!

A fiatalember rántására a roletta felszaladt az ablakon. Odakint, a folyosón csapzott hajjal, tépett ruhában, eszeveszetten futkosott a szomszédos lakásban szolgáló takarítónő. Az asszony arca viaszsárga volt, balkezét a füle mögött, a nyakához tapasztotta. Tenyere alól sötétpiros, sűrű vér folyt.

— A férjem rámlőtt . . . Bent van a lakásban . . . Hívjanak rendőrt! Ne hagyjanak így . . .

A kiáltozásra valamennyi udvari ablak megtelt emberfejekkel, amelyek a revolverhez és vérhez illő elszörnyedéssel tekintettek az asszonyra, mintha egy Shakespeare-drámát néztek volna a Nemzeti Szinház páholyaiból.

Az emberek hihetetlenül ostobák tudnak lenni, ha akarnak. Most például, mindenki úgy viselkedett, mintha egyáltalán nem értette volna, hogy mi történt. Az asszony hiába rimánkodott, hiába mutogatott a lakás felé és hiába mutatta meg vérző sebét: az ablakokat megtöltő emberarcok megható tájékozatlansággal tekintettek egymásra. Ha ugyan-

Uj Idők

Szépirodalmi, művészeti, képes hetilap és kritikai szemle

Előfizetési ára:
Egész évre . . . . 24.— pengő
Félévre . . . . . 12.50 „
Negyedévre . . . . 6.40 „
Egyes szám ára . . —.50 fillér

Szerkeszti Herczeg Ferenc

Az Uj Idők képeinek, valamint bármely szövegrészének még kivonatos utánnyomása is tilos

XXXIX. évfolyam 1933 november 5 45. szám

Csavargók

— Elbeszélés —

Irta: **Babay József**

Alkonyodni készült, megfakult a bíborégalj, a nádasbúvókban, a zsombékok fölött elcsendesedtek még a bibicek is. A déli táj sötétkék és sűrűmély volt, arra, délnek haladtak mind a ketten. Tíz óra felé, amikor már kihül a levegő és úgy sziporkáznak a csillagok, mintha láthatatlan, éjt hajszoló ének patái vágtáznának rajtuk, talán elérik a várost. Azt vették hírül, hogy ott akad valami munka, valami csatornát ásat a város, hogy elvezesse a legelőről az egyre-másra kiütődő talajvizet.

Az országút az aludni készülő nádas mellett vezetett, poros volt, keskeny volt, nemrég ültetett, erőt könyörgő kis szederfák álldigáltak a mentén, jobb és baloldalon. Nappalonként erre futó szekerek kerekei törték apróra a göröngy porát. Hallgatott a nádas, hallgatott az este, éjbe némultan hallgattak a kis fák, az útmentiek, sűrűsödő szomorúság nehezült le a csillagok alól.

A két csavargó egymás mellett haladt. Nagy, szürkülő, fáradt bajuszt viselt az egyik, lapos orra még csak jobban elszélesítette a kiálló arccsontjait, szakadt szalagú kalap borult a homlokára. Termetes, nagyvállú, ikszes lábú férfi volt, kissé kaszált a két lába, ahogy nyeldeste a lépést. Rekedtes hangja egykedvüen szedte szavakba a beszédét, de nem sóhajtozott. Bot koppantgatott holtdalú zenét a járásához, vitte magát, vitte, látszott a haladásán: mindegy lenne néki az is, ha holtan rogyna valamelyik kis szederfa elé.

A másik alacsony ember volt. Valamivel vídámabb mozgású. És a beszéde is szebb szót szaporázó. Szalmakalap fedte a kopasz fejét, bajuszt sem viselt. Olyan kopott volt mint egy madárijesztő, amelyet kiszívott a déli nap és rongyossá vedlített az éjszakai szeles eső.

A beregi hajlásnál érték egymást utól, ott, ahol kísérni kezdi az utat a nádas, a különös, duruzsoló zizegésével.

— Tuggya, — mondta a fáradt-bajuszos és egyszeribe megélénkült a hangja, — ha hincs hova hajtani a fejem s csak úgy a könyököm a párnám, szóval, ha künn hálok az égi paplan alatt, mindig felidézem az arcát. Mert gyönyörű anyám volt nekem, olyan szép édesanyám, hogy mélyet lélegzett minden emberfia, aki csak ránézett. Reá.

— Én nem igen szólhatok az édesanyámról, testvér, mert igénytelen kis lélek volt szegényke, — mesélte a szalmakalapos csavargó. — Tuggya, a maga növésével nem spórolt az Isten, de tuggya, az én apám még magánál is magasabban viselte a fejét. Hej, micsoda feje volt. A Kinizsi Pálnak, vagy a Hunyadi Jánosnak lehetett olyan. Emlékszem rá, nefelejts kék színe volt a szemének, nefelejtskék és olyan jóságosan tudott nézni, hogy nem egyszer csodát csinált.

— Na fene. Hogy-hogy?

— Hát tuggya, szép kertünk volt nekünk. Virított abban a liliomtól kezdve minden. Ribizkebokor érlelte a mártásnak valót, termett ott karfiol, vajretek, spárgabab, szamóca, amit csak akar. De a kert alján volt egy kis darab, azon a helyen meszes föld fehérlett. De hát azért elültettük a palántákat ott is. Elültettük a salátát, mákot, tuggya azt is — azt is, de hiába. Szegény édesanyám csak jött ilyenkor sírva s aszonta: Te Teofil, kedves, szép uram, nem nő ki semmim az idén.

— Teofilnak hívták az apját? Szép név. Uri név.

— Teofilnak. Hát tuggya, az apám, a Teofil, ilyenkor csak megsímogatta az édesanyám esett kis vállát. Aztán csak vezette ki a kertbe, arra a helyre, ahol olyan meszes-síkes volt a föld. Az édesapám ment, ment ki csendesen. Rátérdepelt a meszes föld sarkára, lehajolt, végigsímogatta a darabot a nefelejtskék szeme melegével. És tuggya, mi történt reggelre?

— No.

— Megeredtek a palánták. De egytől-egyig. Mert ilyen szeme volt az én édesapámnak. A Teofilnak.

A kicsi, szalmakalapos csavargó elhallgatott.

Kaszálta a levegőt az ikszeslábú csendben, valami könnyesmosolyú borulat ült a szemén. Megérintette botjával a másik csavargó vállát és azt mondta:

— Idehallgasson. Ilyet még nem hallott soha. Élt a mi szomszédságunkban egy öreg órás. De ékszerekkel is kereskedett. Az emberek sokszor bajba jutnak hívságaik miatt. Sok ilyen bajbajutott ember kereste fel az öreg szomszédot és felkínálta megvételre az aranygyűrűjét, aranyláncát, aranyóráját. Ilyenkor csak szaladt át az órás mihozzánk. Az

A perzekutorok. Az indulás. Jankó Jánosnak, a száz év előtt született humorista rajzolómesternek műve

aranytárgyat meg nem vette addig, amíg hozzá nem hasonlította az édesanyám hajához.

— Miért?

— Miért? Mert így állapította meg, hogy valódi-e az arany. Mivel az én édesanyám földig érő aranyhajat viselt...

Mentek, ballagtak csendesen a sziporkázni kezdő csillagok alatt, szavaik alá csendesbús dalt zizegett a nádas. El-el húzott felettük egy-két, lépéseiktől megriadt madár, de egyébként csend volt, erdők, mezők, ezerfelé futó utak, becsukódott virágú rétek csöndessége. Nagynéha úgy vélték és szóltak is róla, mintha valahonnét harangszó szállana. Ilyenkor a szalmakalapos csavargó, akinek nefelejtskék szemű édesapja volt, keresztet vetett. A bottal kocogó, befele hajló lábú óriás meg, akinek földig érő aranyhajat viselt az édesanyja, megbillentette rongyosszalagú kalapját.

Egyszerre, hogy fogyni készült az utat kísérő nádas, két poroszkáló lovascsendőr tünt fel az úthajlatnál.

— Hupp, — súgta a szalmakalapos, — nézze csak, halászok jönnek. A ménkü üsse meg, egy perc és csukák leszünk. De fulladozón.

A fáradtbajszú a nádas felé ugrott.

— Nem érdemes, szinte kár. Már megláttak bennünket. Lépésre fogták a paripákat.

A csendőrlovak úgy álltak, mint a szobor. De azért figyelembe merevülten, hogy egyetlen kis térdszorításra, ha az éjt csatangolók futni kezdenének, dübörgő ütembe rugtassák mögöttük a port.

Az egyik csendőr tömörtestű, keményhangú, szikkadt képű lovas leszállt a nyeregből. Villanylámpácska villogott a kezében, vizsgálta a csavargók tépettszélű, rojtosodó mállott papírjait. Csendes, de azért eréllyel patkózott szavakkal fordult az óriáshoz.

— Hogy hívták az apját?

— Berkes Péternek, őrmester uram.

— Hogy hívták az anyját?

— Nem tudom, — mondta a csavargó és fáradtbajuszos arca elpirult. Rápillantott a másik csavargóra.

— Nem tudja?

— Nem. Sohsem ismertem az édesanyámat. Meghalt, amikor születtem.

A csendőr a kisebbikhez fordult.

— Hogy hívták az édesanyját?

— Veres Katalinnak.

— És apját?

— Az apámat? Nem tudom. Nem ismertem az édesapámat, — mondta a szalmakalapos és csupasz, szomorú képe elveresedett állig. Félve pillantott rá a másik csavargóra.

Elengedték őket.

Kocogtak tovább.

Szívük felmelegült.

Az út további során, a város felé, az ikszes lábú Teofilnak szólította a kicsit, a kicsi meg Aranyhajúnak az ikszes lábut.

A csillagok süketen szórták le rájuk a fényt...

Hárman a szigeten

Ülünk hármasban idebent
és hallgatunk. Suhan a csend.
Kívülről nem hallik be más,
csupán egy-egy halk csobbanás.
Hetes eső hull, egyre hull...
Az őszi mind a vízbe fúl.

Elballag kint egy szürke ló,
utána rossz szekér, fakó,
fakó szekéren bús paraszt
ül szótlanul . . . A ló dagaszt.

Ülünk hármasban idebent
és hallgatunk. Suhan a csend.

De most!... mily áldás, ó mi jó:
Már közvetít a rádió.
Pest, München, Párizs, Genova,
idevarázsolt száz csoda,
idevarázsolt száz gyönyör . . .

De a gyönyör sóhajba tör:

De jó is volna innen el,
elmenni Isten hírivel,
itthagyni téged, zord sziget,
ki rejtegetsz három szívet,
három szívet, ki messzi vágy,
akit csábít a nagy világ:
ó München, Párizs, Genova! . . .

Mi nem láthatjuk meg soha.

ZÁMBORY LAJOS

Jankó János
festő
Szül. Tótkomlós 1833.
ired
Karács Békésvm I.
409 l.

Jankó János

Faluvi vasárnap (?)
c. kézi kiállítva.
Olajf. Ily nagyobb
compositiót most lá-
tunk először tőle.

l.

B. A. Nefelejts 1868

20 l. l.

Jankó János

rapsló

1866. jan. 8-án nőül

vette Bajay Gizellát.

Nefelejts 1866. 23. l.

MŰEMLÉKEK
ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA

Jankó János

rajza nyomán képült Rusz Károly fa-
metszete: „A győzelmes ellenforradalom ál-
tal biztosított nemzeti egyenjogúság." 821.
sz. reprodukció" 1866.

Rózsa György - Spira György: Negyvennyolc a
kortársak szemével, Budapest 1973. 5750

Jankó János

rajza nyomán készült Rusz Károly fametszete: „Baczur Gazsi és Drucker úr különös esete." 794. sz. reprodukció

Rózsa György - Spiro György: Negyvennyolc a kortársak szemével, Budapest 1973. 375 l.

Jankó János

rajza nyomán készült Rusz Károly fa-
metszete: „Nó hát legyen úgy." 864. sz.
reprodukció. 1861.

Rózsa György - Spira György: Negyven-
nyolc a kortársak szemével, Budapest 1973.
5751

Jankó János

rajza nyomán készült Rusz Károly fametszete: „A magyar nemesség ismét magas lovon. 872. sz. reprodukció. 1866.

Rózsa György – Spira György: Negyvennyolc a kortársak szemével, Budapest 1973. 57 50

Jankó János

rajza nyomán készült Rusz Károly fa-
metszete: „Az elsők lesznek az utolsók
az utolsók lesznek az elsők." 873. sz. repro-
dukció. 1866.

Rózsa György-Spira György: Negyven-
nyolc a kortársak szemével, Budapest 1973.

Jonkó János

Képitette munkatársaival az Állatkert-ben felállitott négy Madárfigurát (1954)

Berza László, Bernát György, Erdei Ferenc stb.: Budapest Lexikon, Budapest 1973 1335 l

Fankó János:

Petőfi Sándor ceruzarajz

Uj irás 1973/1 Bontó. 3.

Jankó János, grafikus

Megemlítve.
(„Szerb felkelők" c. vízfestménye.)

Dévényi Iván: Képzőművészeti Könyvszemle
– Szabó Júlia: Magyar rajzművészet
858 – 862.

XVI.
9.

JELENKOR, Pécs, 1973. szept.

Jankó János
A szentendrei művésztelep egyik alapítója.

Felavatták az ny szentendrei művésztelepet.

Magyar Hírlap 1972/187 6old.

Jankó János festő

a BM 43. őszi aukcióján nevepel a
művész képe, melynek témáját a
népi életből merítette. (emlitve)

Déli Krónika.

1977. IX. 10. 12.00 Kossuth

Jankó János

Illusztrációk

Tarr László: A dilibaboh országa
Tükör, 1977. szeptember 4 – 20 lap.

MDK

Jankó János

Pérely. 26.1.

MDK

Jankó János

Falusi kántor

Lakodalmi tragédia

Rozsnyay Kálmán: Atya és fiu tragédiája.
Pérely. 9o- 1o2.l.

MDK

Jankó János

Csárdás

Birkanyirás

Takács M.: Jankó János. Magyar Mivészet 1934. 31-32.l.

MDK

Jankó János

Lókupec

Tisza partján

Takács M.: Jankó János. Magyar Mivészet 1934. 31-32.l.

MDK

Jankó János

Busuló betyár

Csokonai, repr.

Lakodalmi dráma

Takács M.: Jankó János. Magyar Mivészet 1934. 31-32.l.

MDK

Jankó János

Rajz, repr.

Lázár Wolfner gyüjt. XXV.

14 **Anatomische Taschenbuch** für Aerzte u. Wundärzte. Grätz: Tanzer, 1804. Kl. 8⁰. 382 S.

15 **Anekdoták. Des calembourgs** comme s'il en pleuvoit. Contenant un déluge de traits d'esprit. Paris: Barba, an 8 = 1800. in-16, 180 p. Demi veau.

Ouvrage très charmant.

16 — **Cigányadomák. Hegedüs** Lajos. Eredeti tréfák, adomák s mondák a czigányéletből. Pest: Heckenast, 1864. Kis-8⁰. 208 l.

17 — **Dictionnaire d'anecdotes,** de traits singuliers et caractéristiques, historiettes, bons mots etc. Paris: La Combe, 1767. Pet. in-8. 2 vol. Demi veau brun, dos richement orné a nerfs.

18 — **Ganz neuer sackvoll Witz,** Spass u. Ernst für Leser von Geschmack zur Beförderung d. Verdauung u. für Hypochondristen. Hamburg. Kl. 8⁰. 262 S.

Mit illuminierten Titelkupfer.

19 — **Komische Encyclopädie** oder auserlesene Sammlung v. geistreichen Anecdoten, Einfällen. Charackterzügen... Nürnberg u. Lpzg.: Campe, 1804. 16⁰. 302 S.

20 — **Nouveau recueil d'anecdotes,** de traits singuliers et caracteristiques. — Neue Sammlung von launigsten Anekdoten, scherzhaften Erzählungen, witzigen Einfällen u. sinnreiche Gedanken. *(Französisch u. deutsch.)* Wien, 1810. Kl. 8⁰. 3 Bde. O. L.

21 — **Piron** Alexis. Pironiana ou recueil des aventures plaisantes, bon mots, saillies ingénieuses etc. Par C... d. Av. Paris: Vatar-Jouannet An IX—1800. in-16. V, 144 p. Demi toile rouge.

Ouvrage très charmant. Avec portrait de P. Bel exemplaire.

22 **Anleitung** zum Geschwindrechnen. 2. Aufl. Breslau: Hirschberg, 1800. Kl. 8⁰. 128 S. Pap.

23 **Anonymus** Belae regis notarii de gestis Hungarorum liber. Edidit S. L. Endlicher. Viennae: Gerold, 1827. Kis-8⁰. X, 272 p.

1 térképmelléklettel.

24 **Antoninus** M. Aurel. Autokratorosz tón eis eauton bibliasz. — Marci Antonini imperatoris eorum quae ad seipsum libri XII (Graece et latine.) Glasguae: in aedibus academicis, 1744. Pet. in-8. 214 l., 5 sztlan lev., igen díszes piros bőrkötés, dús hátaranyozással, aranymetszéssel, virágos keretdíszekkel, bordázott háttal.

Remek példány.

25 **Apianus** Petrus Cosmographia, per gemmam Frisium apud Louanienses Medicum et Mathematicum insigne . . . figurisque naiis illustrata. Additis eiusdem argumenti libellis ipsius Gemae Frisii. Parisiis: Gaultherot *1551*. small 4to 2 leaves inn. 70 (instead of 74) leaves vellum.

Splendid geographical work of the XVIth century. With a large woodcut (globe) on title, many (woodcut) astronomical figures and 5 moveable figures one of them showing America. Extremely rare. Fine copy, with the moveable pieces on various plates all quite intact.

1 **Abafi Aigner** Lajos. Magyarország lepkéi. *51 táblán 935 színes és 14 szövegközti képpel.* Bp.: Athenaeum, 1907. 4⁰. XXXII., 137. l. (szöveg), 51 tábla (kép). Er. v.

2 **Abonyi** Lajos. A mi nótáink. Kiadta a Kisfaludy Társaság. Pest: Emich, 1864. Kis-8⁰. 4 k. Er. kék borítékokkal.
1. kiad. Szép példány.

3 (**Ábrányi** Kornél.) Gróf Andrássy Gyula. Politikai élet és jellemrajz. Irta: II.ik Kákai Aranyos. Bp.: Athenaeum, 1878. 8⁰. 223 l.

4 — Tisza Kálmán. Politikai élet és jellemrajz. Irta: II.ik Kákai Aranyos. Bp.: Athenaeum, 1878. 8⁰. 192 l.

5 — Ujabb országgyűlési fény és árnyképek. Irta: Kákai Aranyos No 2. Bp.: Athenaeum, 1877. 8⁰. 176 l.

6 **Aesopus.** Fables in *English and Latin.* London: Churchil, 1703. 8vo. 337 p. Pap.
With many plates (sculptures).

7 **Agrippa ab Nettesheim** Henricus Cornelius. De incertitudine et uanitate scientiarum. 1539. Kl. 8⁰. 190 unn. Bl., schöner Perg. (mit schönen Figuren u. mit Aufschrift „Vanitas — Roma" — auf d. Hinterdeckel MDXXXIX.
Schönes Exemplar dieses weltberühmten alchymistischen Werkes.
Dazu gebunden:
1. **Pomponii Laeti.** De antiquitatibus urbis Romae. Basileae, 1538. 18 unn. Bl., 256 p.

8 — De incertitudine et vanitate scientiarum. Lugduni, 1564. 16⁰. 346 unn. Bl. Led. d. Zeit.
Sehr schönes Exemplar.

9 **Almási** Tihamér. A mit a szerek meg nem gyógyítanak. Pest: Herz, 1861. Kis-8⁰. 179 l.
Az illusztrációkat rajzolta Jankó, fára metszé Russ.

10 **Amerika. Farkas** Sándor bölöni. Utazás Észak Amérikában. 2. kiad. Kolozsvártt: Tilsch, 1835. 8⁰. 4 sztlan lev., 346 l., 3 sztlan lev.
Páratlan érdekességű s rendkívül ritka könyv Amerikáról.

11 — **Haraszthy** Ágoston. Utazás Éjszakamerikában. *2 acélra metszett képpel.* Pest: Heckenast, 1844. 8⁰. 2 k.
Igen szép példány.

12 **Anacreon.** Odae et fragmenta. Graece et latine. Edente J. B. *Gail.* Parisiis: Didot, an VII. 1799. N.-8⁰. 167 l.

13 **Anatomiai táblák.** 24 rézmetszetű tábla.

Lantos könyvesboltja és tud. antiquariuma, Bpest, IV., Múzeum-körút 3.

XXIV. aukciós 1937-ből

Jókai Mór önarcképe 1850-ből. A nagy mesemondó pályája elején szívesen rajzolgatott, így örökítette meg magát kevéssel a szabadságharc után, sikerült ceruzarajzban.

Petőfi Sándor arcképe, ceruzarajz az egyetlen daguerrotípiáról. mely a költőről készült s azóta megsemmisült. Rajzolta Jankó János. Petőfi egyetlen hitelesnek tekinthető képmása, mely nem egyezik meg a közkeletű idealizált ábrázolásokkal.

fordít

Gerevich – Genthon
A magyar történelem képes-
könyve. Bp. 1935.

Bruck Lajos rajza.

Jankó János rajza.

Lázár Wolfner - gyűjt -

Jankó

Ágai Adolf — Jankó Jánosról. A Borsszem Jankó 1871 december 31-i száma szines címlaprajzban mutatta be rajzolóművészének, Jankó Jánosnak önkarikatúráját.

Jankó János, aki több mint 70.000 rajzával a magyar humoros rajz megteremtője s kortársai között e művészet majd egyetlen művelője volt, egyszerre rajzolta négy különböző pártállású politikai vicclap összes rajzát. Abban az időben rajzolta ezeket, amikor e lapok szerkesztői nemcsak lapjaikban, de a folytonos csipkelődés folytán a magánéletben is ellenségei voltak egymásnak. Az alábbi cikket Ágai Adolf (B. J.) írta Jankó önkarikatúrája alá:

Igen.

Ez Ő.

Ez a Jankó.

A „Jankó" Jankója.

Jankó János, Jankó Jankó, a dupla Jankó.

Különben nem dupla ő voltaképpen, hanem tripla, sőt quadrupla is.

Rajzolja az „Üstökös"-t, „Árva Miska"-t, Szt. Ludas Matyit és Borsszem Jankót.

Ha valaki áll a pártok fölött, úgy művészbarátom az.

Bejő szegény Miska, kifejti előtte szellemdús képeszméit és szól:

— Rajzolja le nekem, Jankó úr, Ágait

Közgyülés az Angyalföldön. Forrai Zoltán rajza

Pécsely

Herman Lipót vázlatkönyvéből

4 (Világosság-nyomda)

Förstner Dénes: Jazz

borzasan, amint fogja az ollót és kinyirbálja a „Fliegende Blätter"-eket; mindegyik kezében nagy zacskó szubvenció van.

— De kérem, akkor hogy nyirkálhat, ha a keze el van foglalva?

— Hm, ez igaz; írjuk hát a hasára, hogy „szubvenció". Ejnye, ez igazán jó!

Jankó nekipöndöríti ónját s a principális nagy hassal áll ott a t. c. publikum előtt.

Azután bejő Kakas Márton.

— A kezébe ollót, a szájába citromot, borzasan, a talpa alá „Fliegende Blätter"-t, a — —

— Tudom a többit.

És Jankó másodszor rajzolja le a principálist.

Bejő lonkai szent Antal.

— Dícsértessék az Úr Jézus Krisztus!

— Hasonlóképpen kívánom.

— Üdvözlégy ... azaz, hogy kérem alásan, rajzolja le ...

— Ágait, ollóval kezében, borzasan, szubvencióval hasán, „Fliegende Blätter"-ekkel garnirozva.

— Szentséges Chrysostomus! ... Hát Ön ezt honnan tudja előre! Nyilván a szentlélek szállta meg Önt — vagy tán az ördö ... oah!

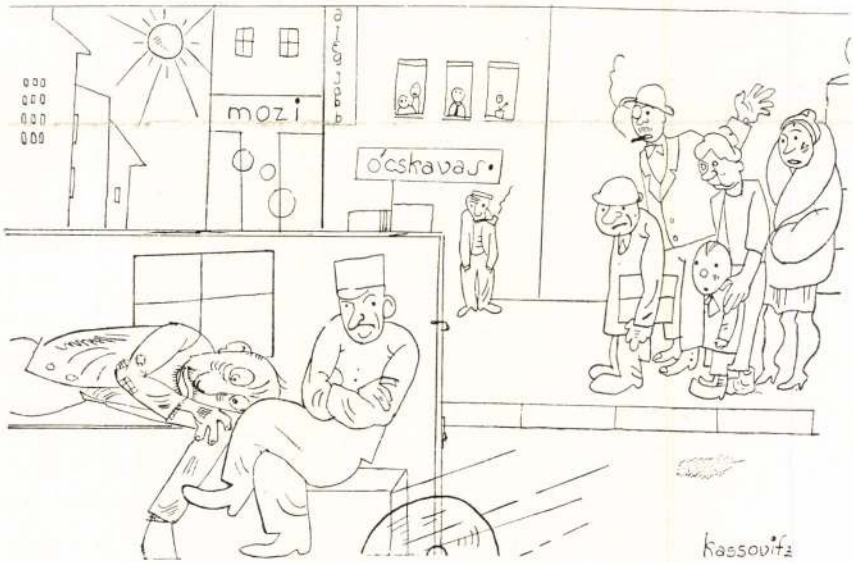

Kassovitz Félix: Uccai baleset

Herman Lipót 50 év multva...
Pólya Tibor így képzelte el a „Japán" művészasztalánál 1913-ban

Szent Antal keresztet vet magára, letérdepel, egy szuszra lemorzsol három miatyánkot s fejét csóválva távozik.

Bejő a principális.

— Mit rajzol?

— Három Ágait.

— Jó. Rajzoljon egy negyediket.

— Hova?

— A „Borsszem Jankó"-ba.

— Igazán?

— Igazán!

De úgy rajzolja le, amint rajzolja.

—Nem értem.

— Amint Jankó rajzolja Ágait. Borzasan, szubvencióval a hasán, ollóval kezében...

— És „Fliegende Blätter"-ekkel a talpa alatt...

Magát rajzolta le a hálátlan s a principálisnak csak borzas fejét. Se keze, se lába; sem olló, sem citrom, sem „Fliegende Blätter", sem has. Miről fognak rámismerni?

Az Andrássy-frizuráról. Még ez nem jutott az eszükbe.

Brenner Nándor: Montparnassei háztetők (Páris, 1925)

mint villás, tele zsákokat takarithatott egész évi élelmére családjának.

Nem ismerték még e korban a munkás kéz hiányát; részért adatott ki minden gabnamunka, s a mérsékelt térre szoritott magtermelés könnyü szerrel találta meg munkásait.

Még az időjárás is kedvezett a mezőgazdaság ez idylljének; alig dördült meg nyáron az ég, alig mutatkozott egy-egy sötétebb felleg az ég boltozatján: már jótékony esők áztatták meg időről időre a szomjas földet; nedves tavasz és ősz tette járhatlanokká az alföld ismeretes feketo szinü utait, s a tél rőfnyi magas, sokszor öles hóval takarta be az ország földjét — szóval, volt elégséges csapadék — eső, harmat és hó, — s nem üldözte a gazdát az aszály, a késői s a korai fagy, sem a havatlan száraz tél . . . .

Tán mert még ez időkben szilaj ménként száguldott a szabályzatlan Tisza — tengerré áradva minduntalan — a magyar térségen; csordultig tele vizzel állott a Kunlapos, az ecsedi láp, a Kondor, Alibunár és száz más tó és sárviz; és a kiméletlen fejsze nem hagyá még földetlen, jelenben már oly nagy számu kopasz hegyeinket és halmainkat, s a sik erdők talaja ismeretlen volt az eke vasával.

Ez volt képe főbb vonásokban a mezőgazdaságnak hazánkban 1848-ig — s e csöndéletet csak egy században egyszer-kétszer zavarta meg egy-egy aszályos év, vagy rendkivüli időkben érkezett fagy; kevés volt az állam s az egyének szüksége s e keveset feszitett munka nélkül megadta az anyatermészet.

A földmivelés e csöndéletével összehangzó volt a politikai élet, mely szintén csöndéletszerü volt, s melynek békéjét csak az országos gravamen-eket hordó szekerek nyikorgása s a megyeházak termeiben fel-felzajlott viták — hasonlóul a viharhoz egy pohár vizben — elevenitették időről időre fel.

Ez idők óta csak alig husz év gördült le — s mégis minden mennyire megváltozott — mintha legalább is egy század folyt volna le a válság óta! Földmüvelés, munka, pénz és kereskedelem terén mily különbség . . . Az associatio s a gőzerő hatalma csodákat mivel, — hangyaszorgalom mutatkozik mindenfelé, — az anyagi téren mindenütt foglalást tesz a speculatio szelleme, — a figyelem minden oldalról erre irányul, — vasutak épülnek az ország különböző részein és csatornák terveztetnek.

A munkáskéz hiánya szembetünőleg, sőt ijesztőleg lép előtérbe, s a keleti tétlenség helyét élénk sürgő mozgalom és tanulmány váltja fel, mintha újra meg újra hangoznának a jós szavak: „Magyarország nem volt — hanem lesz.“

Már az ötvenes évek elején, részint a szabaddá lett jobbágyi munka elveszte, részint és inkább az eddig ismeretlen adó nyomása, s még jobban a mutatkozó magas gabnaárak miatt új irányt kezde venni a földmüvelés: az eddig négyszögmérföldenkint legelőül használt terekről leszorittattak az ott legelészett tetemes juh- és marhanyájak; az eddig fényüzési czikk-kép nagy terjedelemben üzött lótenyésztés inkább összeszorult, a szabadménesek tünni kezdtek; a legelők roppant tömegekben törettek fel és fordittattak búza- és repcze- s átalában gabnatermesztés alá, s az ekként megszaporodott mezei munkára szűk kezdett lenni a kézerő, s a nagybirtokosok helyenkint kénytelenek lőnek apró coloniák utján magukon segiteni.

Fokozódott a gabnatermelési ipar — egész az aránytalanságig — évről évre, mely iparra a bőséges 1861. év tette föl áldásával koronáját. Ez évben culminált a szántövető iparának sikere — volt gazdagon eladni való és volt szokatlanul magas ár — a nagy kivitel mellett.

E gazdag év után ujra alkonyodni kezdett, s 1861-től 1867-ig hat sanyaru év — aszály és fagy csapásaival látogatta meg a magyar tereket, s az inség, mely 1863-ban tetőpontig emelkedett, a magyar nép között honossá kezdett lenni.

E nehéz emlékü hat év, melynek annyi vagyon és ipar áldozatja lőn, megfojtott minden mezőgazdasági vállalkozási szellemet; a munkás osztály dolog után sovárgott, a kis- és nagykereskedelem szomoruan pangott, s a gazdasági egyletek lehangoltan tengettek.

Következett az 1867-ki ismét megáldott esztendő: uj életre kelt minden a hazában . . . .“

Igy fejtegetve a jelen viszonyokat megelőző állapotot, azon okra tér át, melyek a mult év nyári munkás-hiányban mint legfőbb tényezők szerepeltek. Szerinte ilyenek voltak:

1. Az ország gyér népessége, mely szerint nálunk 2700 lélek esik egy □ mfldre, mig pl. Belgiumban 8814.

2. A gyér népességnek is aránytalan megoszlása, igy mig pl. Fehérmegye — hol a munkáshiány kevésbbé volt érezhető — 185,000 lakossága a 75 □ mfldnyi területen 90 községben van szétoszolva, addig a 115 □ mfldnyi Békés 135,000 lakosa 20 községbe van összeszorulva.

3. A földmivelés területének részint a Tisza-szabályozás által, részint az óriáson emelkedő gabnakivitel miatt (1847 ben 1.700,000, 1867-ben 16 millió mérő) a réteknek is gabna alá fogása által nagyobbodása.

4. A nagymérvü országos épitkezésekre kilátás, s az izgatások, melyek a törvény és rend iránti tiszteletet csökkentvén, a munkásokat is hajlandóbbá tették a kötött szerződések megszegésére.

Mindezen, de kivált az utóbbi pontban említett bajok ellen:

1. A pusztább vidékek betelepítését székelyekkel, vagy legalább a *tanyatelepitési* rendszert;

2. A katonaságnak a munka idején munkára bocsátását;

3. A felső vidéki szegény népességnek biztositás mellett lehivását;

4. Ily czélra és átalában a munkások utazásának könnyitése végett olcsó IV-dik osztályu vasuti vaggonok alkalmazását;

5. A munkás osztály rendetlenkedési hajlama ellen pedig megkevesbitését az ünnepnapok nagy számának, mely — mint Spanyolország példája mutatja, hol a sok ünnep miatt egy évből alig 150 napon dolgozik a nép, — demoralizáló hatással van, — továbbá az aratási szerződéseknél a régi termésbeni fizetésmód visszaállitását, s végre mindenekfelett a nép szorgalmasságának és rendszeretetének kifejtése végett a *népbankokat* ajánlja a következő szavakkal:

„A segédeszközök legnevezetesebbje: a népbankok intézménye.

Ez az emeltyű, mely, ha kellő elterjedést nyer, a jelen gonosz helyzetet sarkaiból képes kiforgatni, mely a népben a tőkeképzés, a takarékosság eddig ismeretlen hajlamát kelti fel, azt ápolja s abból dus lombozatu terebélyes fát nevel, melynek árnyékában képesek egyedül tenyészni azon polgári erények, mik nélkül nincs nép és nemzet, csak van és lehet léha, semmi szépre, semmi jóra nem képes embertömeg és csőcselék.

A tőke-, a vagyonszerzés iránti kedv és hajlam megörökitése népünk — főleg birtoktalan osztályunk kebelében az a varázsvessző, melynek suhintására szellem és rend üti fel sátorát azon körökben, hol az eddig nélkülöztetett.

A vagyon, a birtok — álljon az bár egy-két év során összetakaritott tőkécskéből — vagy ennek utján szerzett más fekvőségből — az a mágnes, mely a népet szülőföldje, hazája göröngyeihez oly erős kötelékkel csatolja, mely kebelében a hazaszeretet nemes érzelmeit kifejti, mely őt a kitartó munkára edzi, s mely előtte a henyélést utálatossá teszi.

A mely népben a takaritás szelleme fölébredt, az a nép nem fog inkább henyélni honn akkor, mikor neki a követelt nagyobb napbér meg nem adathatik, hanem készséges erélylyel ragad meg minden alkalmat, mely kezei közé becsületes munkája után néhány krajczárt szolgáltatni ajánlkozik.

Ép azért ragadok én meg minden alkalmat, melyen a népbankok ügyét a hazai közönségnek s e közt a nép valódi — nem phrasis-gyártó — barátainak figyelmébe ajánlhatom, tudván már tapasztalásból, mily jótékonyan hat a munkaszeretet, a takarékosság szellemének ébresztésére a kedvező közel alkalom a községi népbankok intézményében népünknél, hová vasárnaponkint a hét szorgalmával megtakaritott filléreit biztos helyre berakhassa, akár öregnapjai biztositására, akár gyermeke örökségeként.

A népbankokon kivül, melyeket első helyre állitok, vannak még a társadalomnak más nemü segédeszközei is, a nép erkölcsi életére hatni; — ilyen lenne például a mértékletességi egylet mely külföldön helylyel-közzel szép sikerrel működik, — és több más, miknek előszorolása itt felesleges lenne.“

Mindezeknek létesitése végett egyfelől az egyes megyék értelmiségének felköltését, vidéki értekezletek tartását, anyagi tekintetben pedig, ha másként nem lehetne, a kormány bőkezü segélyezését is ajánlja szerző, e szavakkal:

„A földmivelés érdekei körül akár a pazarságig bőkezü tudnék lenni, mert ez a tér az, melyen az ipar és kereskedelem táplálkozik, lendületet s fejlődést nyer, melynek virulása nélkül Magyarországon nincs élet, sem szellemi, sem anyagi — s melynek ép azért magas piedestalra kell helyeztetnie, mint egy bálványnak, mely az erő kútfejének tiszteletére állittatott.“

Háromszáz éves ágyu.

Csömöri gróf Zay Albert 19 faluból álló s Trencsénmegye déli részében fekvő zay-ugróczi birtoka hasonnevü helységének oldalán emelkedő várkastélyban századok óta fenntartott számos történelmi becsü ritkaságok közt különösen érdekes a fegyvertár és ebben kiválólag a háromszázados családi ágyuk, melyek a többi fegyvernemüekkel a falakhoz függőlegesen vannak alkalmazva. Ez ágyuk legnagyobbikát itt ábrában mutatjuk be olvasóinknak. Ez harangvegyből van öntve, 7 láb, 3 hüvelyk hosszu, és minden részeiben aránylagos alakzatu. Gyúlyuka fölött domboru betükben olvasható a következő fölirat:

SVMPTIBVS § EGREGY § FRAN § ZAY DE CHEMER
PREFECTI § CASTRI § AGRIEN § SVM § PARATVS §
ANO § DO § MDL-O §

(Vitézlő Chemeri Zay Ferencz, Eger vára várnagyának költségén készültem Urunk 1550-ik évében.)

Ezek fölött domborodik a Gara és feljebb a Zay család czimere; az ágyusarkai fölött pedig az ágyuöntő következő jelzése:

OPVS § GEOR § HARWATH § DE BRINII

(Brinii Harwath György müve.)

Végre a csőszáj közelében fölfelé induló medve szemlélhető.

Még a tizennyolczadik század elején a zayugróczi régi, most düledező várban számos vas ágyun kivül, találtatott még öt, az itt leirotthoz mindenben hasonló ágyu; de ezek az akkori villongások idejében nyom nélkül eltüntek.

Nem lesz talán érdektelen itt ezen ágyu készittetőjét, t. i. chemeri Zay Ferenczet megismertetnünk. 1498-ban született. Atyja volt chemeri Zay Péter, anyja Lankai Kamarás Borbála. Már 1526-ban részt vett a mohácsi ütközetben. 1528-ban lett királyi udvarnok (magyar kamarás). 1549-ben Eger vára várnagya. 1552-ben az akkor épült Zolnok vára első kapitánya és külső Zolnok vármegye főispánja. 1553. hajókatonák kapitánya. 1555-ben Veranchich-csal mint követ a magas Portához küldetett. 1560-ban jul. 1-jén I. Ferdinánd király által mindkét nemü gyermekeivel és utódaival az ország bárói és mágnásai sorába emeltetett. 1566-ban őt I. Miksa király Kassa és Felső-Magyarország főkapitányává nevezte és mint ilyen halt meg 1570-ben okt. 10-én. — Nőül vette 1538-ban a hirneves Gara család utolsó sarjadékát Gara Borbálát († 1569.) és e kettőtől egyenes férfiágon származnak a mostani csömöri gróf Zayak. Zay Ferencz vitézsége, ügyessége és jeles elmetehetségei által a maga korában különösen tündöklött. Benne a Zay család harmadik alapitóját tiszteli. *L. K.*

Töredék egy külföldi magánlevélből.

Zürich, november 15. 1868.

. . . Szeptember 20-án indultam el Berlinből Hamburgba, onnét Hannoverbe, majd Westphalián keresztül Kölnbe, a Rajnán fölfelé Koblenzbe, Mainzba, innét Frankfurtba, Heidelbergbe, Karlsruheba, Baselbe s végre Zürichbe mentem, hol meg is állapodtam. Ez utazás azonban oly sebesen történt, hogy a legtöbb városban csak egy napot töltöttem, s csupán a nagyobb nevezetességeket nézhettem meg. Igy történt aztán, hogy a 200 mfdnyi utat mintegy 10 nap alatt végeztem, miből megértheted, hogy keveset gyalogoltam, miután magánosan nem volt kedvem ahoz.

Ide érkeztem tehát a szabad Schweizba s itt is a legpuritánusabb jellegü városba Zürichbe, hol első két hetemet a vidék megösmerésére forditottam. Vidéke valóban gyönyörü. A magas Alpokról itt ugyan még szó sincs, de közép magasságu hegyek mégis egészen körülveszik a zürichi tavat, melynek vize oly tiszta, hogy 12 láb mélyen is tisztán láthatók a halak; e mellett mindenütt járható gőzhajóval. Sokban hasonlit a Balaton környezetéhez, de hogy mennyivel élén-

Rajzok az országgyülésből: IV. A szélső-bal. — (*Jankó* Jánostól.)

Hirlaptudósitók karzata. Dobrzánszky. Babes. Mocsonyi György. Borlea. Varga Flórián. Stratimirovics.
Román Sándor. Mocsonyi Sándor. Hodosiu. Miletics.
Vállyi János. Almássy Sándor. Deáky Lajos.
Vidacs János. Bobory. Csiky Sándor. Csanády Sándor. Gr. Keglevics Béla.
Csernovics Péter. Gr. Ráday László. Madarász. Halász Boldizsár. Patay. B. Podmaniczky Frigyes.

297-913/3

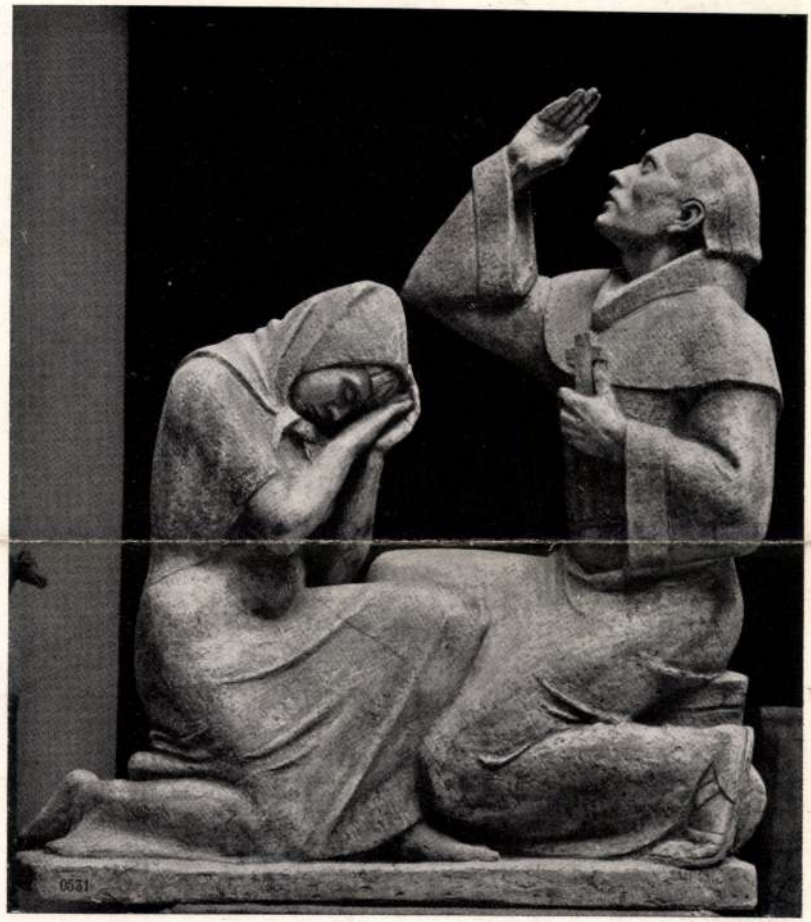

Jankó János: Feloldozás

KMTársó 80éves jub. kiáll.
1941 febr – ápr –

mecsekaljai Horvai János: Orvos-hősök emléke

Illusztráció Jókai »Feredzse« c. novellájához. (Életképek 1876. 2. sz.)

mazik Vágó Pál kezétől, mint ahogy Jankó János és a jó öreg Pollák rajzai közül is nem egy és nem tiz kallódhatik az ismeretlenség por- és molyette polcain.

Jókai Mór, aki szenvedélyesen szerette az illusztrációkat, ezzel a szenvedélyével akaratlanul is uttörője lett a magyar művészetek addig nagyon elhanyagolt ágának és megmutatta azt az utat, amelyen a magyar bibliofiltörekvéseknek haladni kell.

Előtte, mint maga is nem egyszer hangoztatta, sohasem a rajzok, vagy a metszetek dekorativ hatása, mint inkább a szöveg művészi átérzése és a költő fantáziájának megérzékeltetése lebegett, s igy magyarázható meg az is, hogy illusztrátorai közül azokat becsülte többre, akik talán kisebb mesterségbeli tudással, de több elmélyedéssel és fantáziájának merészebb követésével iparkodtak alakjait megeleveniteni.

génye, de már 1880-ban megjelenik a legkiválóbb Jókai-illusztrátor, a nagy költő leánya, Jókai Róza, férjezett Feszty Árpádné személyében. A »Lőcsei fehér asszony« pompás illusztrációi például tőle származnak.

Ezeken a sikerült rajzokon pontosan fel lehet ismerni azt a nagy és mély harmóniát, amely az apa és leánya között uralkodott s amely később is a nagy mesemondó álmait oly hüen adta vissza, mint egy sem Jókai egykoru illusztrátorai közül.

Az egykoru Jókai-kiadások között kutatva, Vágó Pál kiváló festőművészünk nevét is megtaláljuk. Az »Utazás egy sirdomb körül« illusztrációja például tőle való. Ám lehet, hogy a rengeteg névtelen rajz között, amelyek részben a folyóiratok hasábjain, részben pedig a Jókai-kötetekben láttak napvilágot, még igen sok illusztráció szár-

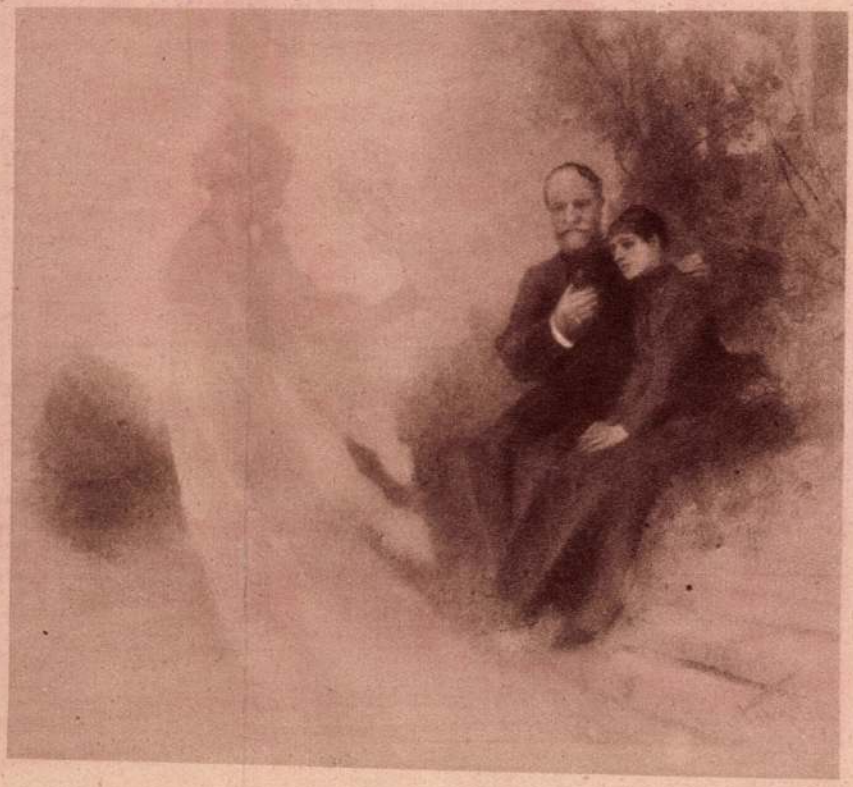

Vágó Pál rajza Jókai »Utazás egy sirdomb körül« c. művéhez. (1889.)

Janko János K

EGY MAGYARBARÁT NORVÉG GYÁROS.

P. M. Röwde norvég gyáros.

P. M. *Röwde*, norvég gyártulajdonos és nagykereskedő, a Norvég Kereskedők Országos Szövetségének alelnöke, őszinte barátja a magyarságnak odafönt a messzi északon. A norvég szeretetakciók során tömérdek magyar gyermek arcáról törölte le a könnyet és egyénileg is nagyon sokat tett a magyar ifjuság fölsegélyezésére.

Magyarbarátságában odáig megyen, hogy a Norvégia fővárosában, Osloban (az egykori Krisztiániában) most lezajlott nemzetközi bélyegkiállitáson a legszebb magyar bélyeggyüjtemény jutalmazására tiszteletdijul értékes ezüstkelyhet ajánlott fel. A művészi veretü ezüst kelyhet, amelyet a norvég és magyar zászló diszitenek, Oscar *Scou* bergeni épitész nyerte el; magyar bélyeggyüjtő ugyanis nem vett részt a kiállitáson. Röwde gyáros Oslo mellett, a Voksenkullen hegyen, a régi norvég udvarházak stilusában épült villájában lakik. Itt őrzi értékes képtárát, amelyben az 1923-as magyar kiállitás legszebb képei is szerepelnek. Norvég barátunk a norvég külügyminisztérium sajtófőnökével a közeljövőben autókirándulást tervez hazánkba.

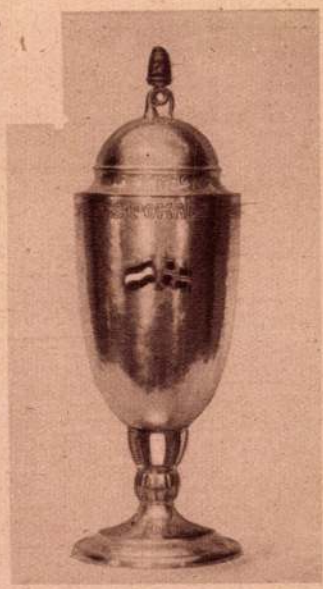

Röwde tiszteletdija a legszebb magyar bélyeggyüjteménynek.

Röwde udvarháza Voksenkullen hegyen (Krisztiánia felett).

MAGYARSÁG

Melléklet a Magyarság 1925 február 26-iki számához.

OTTÓ KIRÁLY SÁRIKA KIR. HERCEGNŐVEL

Knozer F. csász. és kir. udv. és kamarai fényképész (Bécs, IV., Favoritenstrasse 4.) felvétele.

Jókai illusztrátorai

A nagy mesemondó munkásságának rendkivüli arányait, a gazdagon zuhatagzó fantáziát és az emberi mértéket szinte meghaladó munkabirást mi sem jellemzi jobban, mint az a háromszáz kötet, illetőleg füzet, amelyekből a »teljes Jókai«-t össze lehet állitani. Ezeket a köteteket és az egykoru sajtót vizsgálva, nemcsak a regényiró bontakozik elénk teljes méretében, hanem az uttörő is, aki a modern magyar illusztrált időszaki sajtó egyik megalapitója volt. Ezen a téren elegendő lesz csak a »Nagy tükör« czimű folyóiratot, az »Üstökös« és a nem is oly régen még közkedvelt »Kakas Márton« czimű élclapokat megemlitenünk, amelyeknek az alapitása Jókai Mór nevéhez füződik.

A Politikus csizmadia. — Huszka fametszete a Nagy tükörben. (1858.)

»A kezdeményezés nehéz volt — irja egy helyen Jókai; — sem humorisztikus iró, sem rajzoló hozzá; magamnak kellett kezdetben irnom is, rajzolnom is.«

Jókai Róza rajza a Lőcsei fehér asszonyhoz.

Ez inditotta arra Jókait és Heckenastot, hogy a »Nagy tükör« első számában felhivást tettek közzé a »haza művészeihez«, hogy szigoru titoktartás mellett küldjenek be illusztrációkat a lap szerkesztőségébe.

A felszólitásnak rövidesen bő foganatja lett. Egyre-másra jelennek meg a névtelen illusztrációk, sőt nemsokára már Jókai köteteiben is találkozunk velük, igy a »Politikus csizmadia« humoros alakja tekintetében is hiába kutatunk a »hon művésze« után. Pedig abban az időben a kiváló karrikaturista Jankó János és a derék öreg Pollák is dolgozik Jókai lapjaiba, amelyek közül az »Életképek« pompás fametszetei Jankó János kezétől valók.

Névtelen rajzokkal jelent meg ebben az időben Jókainak több re-

138.
Céd

AZ ERNST-MÚZEUM KIÁLLITÁSAI

CXXXVIII.

KERNSTOK KÁROLY

BENCZE LÁSZLÓ, GALLÉ TIBOR POHÁRNOK ZOLTÁN, VADÁSZ ENDRE FESTŐMŰVÉSZEK ÉS PETRI LAJOS SZOBRÁSZMŰVÉSZ GYŰJTEMÉNYES KIÁLLITÁSA MAGYAR MESTEREK MESTERMŰVEI

A KIÁLLITÁST RENDEZTÉK:
ERNST LAJOS ÉS DR. LÁZÁR BÉLA

AZ ERNST-MÚZEUM KIADÁSA
BUDAPEST, 1933 FEBRUÁR HÓ

ELSŐ TEREM.

Bencze László rajzai.

Egy rajzoló, aki fest a rajzaival. E fiatal rajzolónak nincs rajzlátása, tisztára tónusokban látja a világot. Minden formát nem külön-külön, a maga körvonalain belül, hanem együtt, a ráboruló levegő együttesében, a formák örökös egymásbaomlásával, a tartam soha meg nem álló mozgásában látja. Még akkor s, ha egy-egy tanulmányfejet vesz szemügyre, nála a formák nemcsak egymásból bontakoznak ki, hanem bele vannak ágyazva a környezet, a levegőnek szin- és tónusteremtő összefüggésébe. A krétarajzokban tehát meg nem született festményeit éli ki. Falusi magányban él, a nagyvilágtól elzárkózva, paraszti környezetben, impresszióit csak onnét meritheti, s eszközeivel be kell érnie. Minden rajza tehát egy-egy meg nem festett festmény. Egy szinesen megálmodott, de fekete-fehérre átirt egyszerü hangu poéma.

1. Két koldus. (Krétarajz.)
2. Parasztgyerek . . . . . 60.—
3. Beszélgetés . . . . . 60.—
4. Öreg paraszt. (Magántulajdon.)
5. Parasztok . . . . . 40.—
6. Paraszt a gyerekkel. (Magántulajdon.)
7. Tanulmány . . . . . 30.—
8. Templombamenet . . . . . 70.—
9. Igehallgatók . . . . . 50.—
10. Este a pusztán . . . . . 80.—
11. Beszélgető béresek . . . . . 70.—
12. Siratók . . . . . 60.—
13. Tanulmányfej . . . . . 100.—

14. Temetésen . . . . . 70.—
15. Lakodalmasok . . . . . 70.—
16. Tanulmány . . . . . 30.—
17. Zsoltáréneklők . . . . . 60.—
18. Hazafelé . . . . . 50.—
19. Tanulmány . . . . . 60.—
20. Ivó paraszt . . . . . 40.—
21. Parasztok . . . . . 60.—

MÁSODIK TEREM.

Kernstok Károly festményei.

Ifjak csoportja, lovakkal, fák alatt, nagy természetben, s a kép cime: *Harmatos reggel.* Mert a művészt reggeli párában felbukkanó alakok idyllikus csendje ihlette. A természet, a sokak által megtagadott természet, az emberi test tiszta formái, amint a reggeli levegő omlatagában elénk bukkannak. Minden forma nagy szemmel nézve. Az egész jelenség, a maga gazdag változatosságában. A fény, amint szint teremt, szint formál, szint alakit. De semmi sincs elvetve. Minden forma él és mozog. Valóság, melynek titkai költészetté nemesednek.

Ki festette e képet?

Egy oly mester, akinek egész élete csupa önviaskodás. Átzuhogott lelkén kora minden érzése, az érzések egyre változó forma megnyilatkozása. Kereste az élet hangjait, a titkos jeleket, az ezrek sóhaját, álmait és vágyait s mindig belenézett önlelkébe, számot vetett gondolataival, megbirálta azok értékeit, sohase fogadott el vakon semmit, nem hajlott dogmákra, de olyanokat maga sem állitott fel. A maga szabadságát épen megőrizte, minden hatás, idegen nyomás és magát ráerő-

szakolni akaró tétellel szemben is. Ez a művész Kernstok Károly, élt, mert egyre változott, sohase tokasodott meg egy irány mellett sem, mindig uj volt, mert mindig ő maga volt. Mikor 1928 februárjában — öt év előtt — bemutattuk eddigi működésének főbb alkotásait, egy oly művészi fejlődés képe állott előttünk, mely maga volt az örökös forrongás. Ekkor már eljutott a művészi felfogás oly nemes ritmusához (Ádám, Éva, 1927), mikor a szinek a vonalakkal egységes harmoniába elegyültek. Már tudja jól, hogy dogmák, bármily öblös szájjal is hirdetik, nem használhatnak az alkotó szellem kifejlődésének. Természetes, hogy minden kor minden igazi uj szelleme uj kifejezési formát keres. De csak önmaga és önmaga számára. Az uj egyéniség uj formája, ha dogmává fagyasztódik, uj kerékkötője lesz a művészetnek, csak epigonok csordáját termelheti és a művészet csak akkor az, ha érzékeltetni tudja — irta ő maga — (*Dogma és szabadság a művészetben*) „az élet formáit, hatásait, indulatait, cselekményeit, gondolatait".

Ez szinte reakciósnak hangzó kijelentés, de sokkal nagyobb a jelentősége egy olyan művész szájában, akinek egész élete a folytonos haladásra való törekvés magasanyargatásai közt folyt le. Kernstok Károly ez örökös önelemzésének jellegzetes példája a zivataros természetben álló ifjak csoportja, melyet 1919 nyarán kezdett el, de teljesen még ma sem fejezett be. Az a tökéletes tisztasággal megmintázott ifju, aki megremeg a természet feléje rohanó vészes orkánjától, a maga csupasz tehetetlenségében, szimbolikus képe az emberi sors kivetettségének. Mennyi zivataron küzdötte át magát az emberiség csak azóta is! Ott áll a művész is a környezet ellenséges erői közepett és csak lelke-teste tisztaságában bizik. Főleg a lelke erejében, mely minden ráparancsolt idegen befolyást eldob magától és annál jobban, minél hajthatatlanabb a lelki ereje. Kernstoké az. Jöttek-mentek a dogmák, felbukkantak és eltüntek. Hogyan, „az emberi fej csak hasáb, négyszög, henger

és kisugárzik a térbe?" Ott áll a harmatos reggelen és se köbnek, se hengernek nem látja a legnagyobb csudát, az embert. De látja a maga üde szépségében, látja az arany napsugárban fürdő tájat, a hazatérő nyájat, a nyári felhőket, a magányos fát, az őszi alkonyatot, látja az embereket őszi munka közben, sehol a külön „fénytörvényeket, melyek zárt világunkon tul a végtelenbe besugároznának". Azt mondja magában: Mindez üres spekuláció. Maradjunk a mi világunkban, melynek szépségétől megittasulhatok.

Ebből az érzésből szállanak fel képzeletében uj látományai, melyeket tiszta és üde formákban, finom és átlátszó levegő koloritjában oly szerető elmélyedéssel alakitott ki. Uj formája a szigoru rend, a tömegek egyensulyozása, a konstruktivitás erős hangsulyozása alapján — tehát örök és immanens törvényszerüségeken — áll. A szemet mindez mengyugtatja, a szemen át felizgatja érzéseinket, de kielégiti értelmünket is; mindez együtt: adja az alkotások titkos költészetét.

Pedig a művészetben csak az az örök, ami a művészetet költészetté magasztositja.

22. Tanulmány. (Magántulajdon.)
23. 1919. (Befejezetlen.) (Magántulajdon.)
24. Tanulmány . . . . . 300.—
25. Hazatérő nyájak . . . . . 1000.—
26. Nyári felhők. . . . . 600.—
27. Őszi munka a mezőn. (Mágántulajdon.)
28. Tanulmány . . . . . 300.—
29. A bajothi ut . . . . . 1000.—
30. Szeles Dunapart. (Magántulajdon.)
31. Dunántuli táj aratáskor. (Magántulajdon.)
32. Fény ellen. (Magántulajdon.)
33. Harmatos reggel . . . . . 6000.—
34. Tér. (Magántulajdon.)
35. Őszi alkony. (Magántulajdon.)
36. Magányos fa . . . . . 800.—

HARMADIK TEREM.

Vadász Endre festményei.

A grafikus Vadász Endrét már jól ösmerhetik az Ernst-Múzeum barátai. Nem egyszer mutatkozott be; minden alkalommal nagy figyelmet és osztatlan megbecsülést keltve. Legutoljára 1931 decemberében volt egy rézkarcsorozata kiállitva, japános könnyedséggel, a tiszta vonal puritán egyszerüségével irta le formáit. Nem tónushatásokra tört, hanem az éles és csalhatatlan formaigazságra. Ennek a formalátásnak egyenes folytatása mostani festménysorozata, ahol japános formanyelvén époly biztos szin- és főleg vonalhatásokkal mondja el, még pedig játékos könnyedséggel, látomásait. A szinek nála csak finom pointhordozók, a lényeg a sok apró részlet, melyek azoban nagy vonalmenetekbe sorakoznak. A halászbárkák az öbölben, a befagyott folyó néhány figurával, a korcsolyázók, a vásárra haladók, mind magas nézőpontból látott *egységek*, melyeknél az össztónus finomsága a vonalornamens könnyedségével tökéletesen harmonizál. Az uj Vadász Endre megnyilatkozását bizonyára ép oly osztatlan siker fogja követni, mint előbb a grafikusét, mikor a Szinyei-Társaság sietett őt kitüntetni Zichy Mihály grafikai dijával.

37. Korcsolyázók temperák . . . . . 80.—
38. Vásár lesz . . . . . 120.—
39. Akvárium . . . . . 150.—
40. Processio . . . . . 70.—
41. Halászbódék . . . . . 200.—
42. Mese . . . . . 100.—
43. Hid . . . . . 120.—

44. Hegyi város . . . . . 250.—
45. Zuzmarás ut . . . . . 250.—
46. Vizi malom . . . . . 200.—
47. Vadászat . . . . . 150.—
48. Befagyott folyó . . . . . 280.—
49. Tél . . . . . 100.—
50. Öböl halászbárkákkal . . . . . 300.—
51. Malmok a Dunán . . . . . 100.—

NEGYEDIK TEREM.

Pohárnok Zoltán festményei.

Hosszasabb külföldi kóborlások után jött haza ez a fiatal művész, aki most mutatkozik be először gyüjteményes kiállitáson. Nem a muzeumokat járta, hanem a nagyvilágot, embereket látott, erdőn, mezőn, kávéházban, kikötőkben, halászokat, vasárnapi kirándulókat, evezősöket, nőket öltözködés, munka, beszélgetés közben, — de mindenütt a napot látta, szineket látott, még pedig mindig a maga szemével. Alakjaiban — a durva munkától deformált formáik között is — van valami ruganyos és mondhatnám elegáns könnyedség. A maga lényének átsugárzása. Ez régi megfigyelése a pszichológiának. Az álomalakok önönmagunk szimbolizálásai. A művész öntudatlanul is önmagát festi, persze átálmodva. Innét Pohárnok Zoltán szineinek üde tónizálása, valami rózsaszinü árnyalat leng fölöttük, mely beveszi magát nemcsak a formák fölé, hanem az árnyékokba is és levegőjére is ráborul. A napfoltok játszadoznak a formákon. Tavasz van Pohárnoknál mindig. Ha ezeket a rózsaszinü aktokat *nyár*-nak is nevezi, ha árnyékos parton pihenő aktokat fest, a zöldben heverészve, a sarjadzó életöröm melódiái zengenek szineiben,

lágy muzsika, egyelőre minden melancholikus mellékiz nélkül. Ez az idyllikus hangulat jellemző művészetére. Formalátása pedig ezt a hangulatát egyre erősbödő biztonsággal fejezi ki. Puha, lágy formák, egymásbaömlő szinek, a levegő gyöngéd éreztetése, a természet finom átirása jellemzi fejlődése ez első korszakát, mely ilykép *egy nagy igéret.*

52. Árnyékos parton . . . . . 250.—
53. Marseille-i bárkávéház . . . . . 500.—
54. Dolce far niente . . . . . 300.—
55. Beszélgetők . . . . . 400.—
56. Akt gyümölccsel . . . . . 450.—
57. Pataknál . . . . . 450.—
58. Csendélet . . . . . 300.—
59. Öltözködők . . . . . 500.—
60. Munka után . . . . . 350.—
61. Szabadban. . . . . 750.—
62. Kikötőben. . . . . 450.—
63. Tavaszi táj . . . . . 300.—

ÖTÖDIK TEREM.

Pohárnok Zoltán festményei.

64. Ibolyaszedők . . . . . 300.—
65. Induló halászok . . . . . 700.—
66. Somogyi táj . . . . . 250.—
67. Önarckép. (Tükörkép) . . . . . 300.—
68. Nyár . . . . . 200.—
69. Lilla. (Magántulajdon.)
70. Csendélet . . . . . 200.—
71. Erdőben . . . . . 400.—
72. Evezősök . . . . . 300.—
73. Feleségem. (Magántulajdon.)
74. Unalmas délután . . . . . 300.—

HATODIK TEREM.

Gallé Tibor vizfestményei.

Angolországi tanulmányutja után mutatkozik most be Gallé Tibor. Mikor legutoljára láttuk ugyanezen a helyen, már tökéletes biztonsággal kezelte eszközeit. A vizfestés karakterét nemcsak megőrizte, de ki is hangsulyozta, mély tónusokban dolgozott, átlátszó szinekkel és egymásbamosott formákban. A *watercolour* hazájában való ellátogatása után most nagy meglepetésben részesit. Formafelfogása megujult, de egészen más irányban, mint az elvárható lett volna. Nem csurgatja a formákat, nem mossa egymásba a szineit, ellenkezőleg, a rajzos elem, a vonaljáték vált uralkodóvá

nála. A világ, mely foglalkoztatja, nem változott. Alakjai asztal mellett, tükör előtt, mulatozás közben, beszélgetésbe elmerülve, a tájak, melyek megfogták, mind a régiek, de a formalátása könnyebb, játékosabb, vonalai szemmozgatóbbak és főleg szinei mély tüzükben égőbbek lettek. Mindez nem angol hatás. Ugy látszik, átutazott Párizson és a mai francia festés megkapta. Vagy a szelleme frissült fel, a képzelete vált csapongóbbá? Mindenkép keze szabadult fel, az anyaggal könnyebben bánik és előadása egyszerübb.

75. Vasalás . . . . . 100.—
76. Tanulmányfej . . . . . 150.—
77. Mese . . . . . 100.—
78. Pique-nique . . . . . 150.—
79. Ó-Huta . . . . . 120.—
80. Márta . . . . . 250.—
81. Kálvária . . . . . 200.—
82. Terka mos . . . . . 250.—
83. Téli táj . . . . . 100.—
84. Játék . . . . . 150.—
85. Beszélgetők . . . . . 200.—
86. Csendes óra . . . . . 150.—
87. Asztal mellett . . . . . 300.—
88. Varró nő . . . . . 250.—
89. Tükör előtt . . . . . 250.—
90. Terka főz . . . . . 250.—
91. Öcsi . . . . . 250.—
92. Lepke . . . . . 250.—
93. Nagyszombat-utca . . . . . 120.—
94. Mulatozók . . . . . 100.—
95. Uzsonna . . . . . 150.—

Jankó János
festő

l.

Mücsarnok
1901. 354. l.

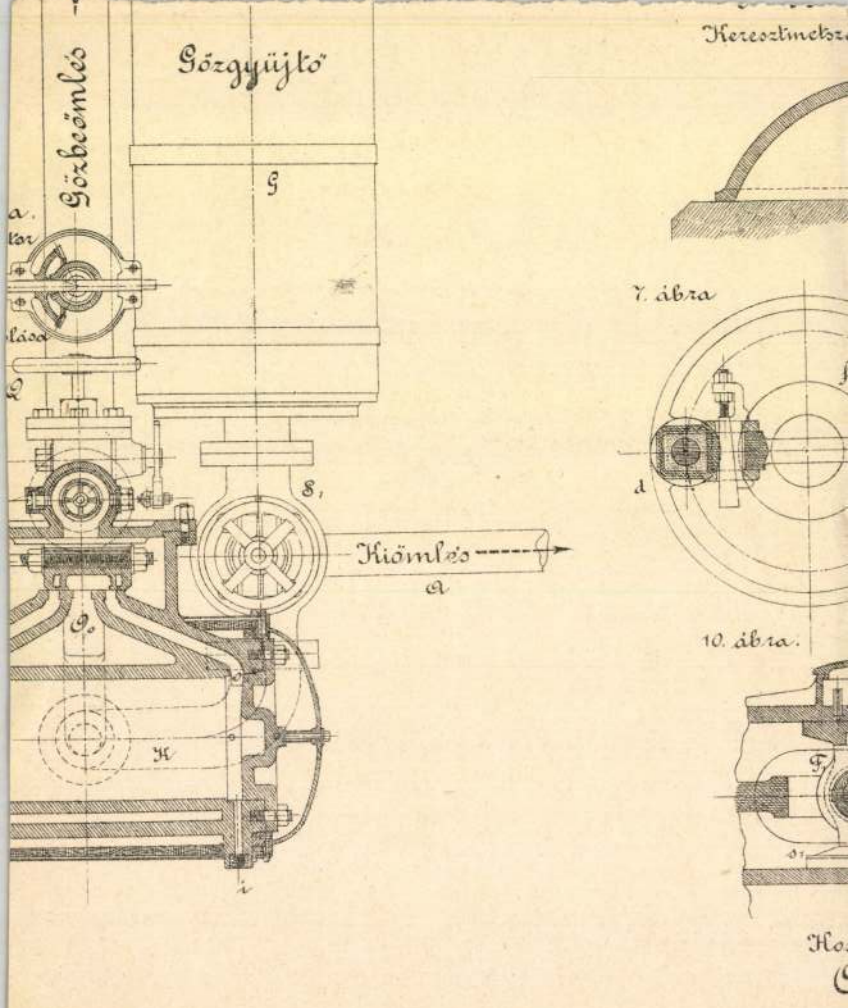
Gőzbeömlés
Gőzgyüjtő
G
a.
Q
8,
Kiömlés
A
K
i
Keresztmetsz
7. ábra
d
10. ábra.
F
Ho

Jankó János

festő

Perállag III/3

280, 291. l.

annak, megrongál[illegible] fel kell fenni a XI–XV. [illegible]
javitottak. Ugyanezt fel kell fenni a XI–XV. [illegible]
mégha emlék szerint nyomát ~~emek~~ eddig nem ismerjük,
de használatáról a források szólanak. Kétségtelen az is, hogy a
~~A pesti castrum~~ az egykori római castrum ~~erős~~ kristalizá-
ciós pontjává vált Pest kialakulásában s még ma is ~~a vár~~
úgy szólván a város szivében fekszik. ~~Emél A vár[illegible]~~
~~szok emberi emél sokkal nagyobb A vár[illegible] lódis szem Nemcsak~~
~~a multban, de ez közel et~~ A vár[illegible] centrum lassú eltolódá-
sa ~~áltoló~~ szokran megfigyelt, általános jelenség, s sokkal
nagyobb mértékben is megfigyelhető, mint a castrum és a
mai Belváros esetében.

A pesti, castrum esetében tehát a római építészeti
emlékek tovább élésével kell számolnunk, a falak kontinui-
tásával, a szúzadokra szóló és az időt rombló erőivel
dacoló római hidi építési ~~[illegible]~~ technika ~~[illegible]~~ csodálatos
credményeivel, melynek ma is álló emlékei Európa szerte
~~megfi~~ tanulmányozhatók.

Egészen más kérdés a Belvárosi templom helyzete.
Nagy tagos első rekonstrukciós kísérlete szerint a belvárosi templom

~~Borsos József~~

festő

tovább

Jankó János

rajzoló

~~26. 3337~~

wód

Pipics Zoltán:

Két évforduló a magyar művészetben. Magyarság.

1933. márc. 5.

Arcképekkel-

K i m u t a t

A Műemlékek Országos Bizottság

/Vallás és Közoktatásügyi m.ki

mogatása./

A kimutatásban felsorolt tiszt
jeg váltására jogositó arcképe
érvényesi

Sor-szám	N é v	R a n g	Lerótt ki-állitási illeték, érvényesi-tési illeték ar. P.-
	1.	2.	3.
1.	Dr. Nagy		

Jankó János
rajzoló
Keviczky Hugó
szobrász

*** Jankó János emléktáblája szülőfalujában.** *Jankó* János világhirü festő- és rajzoló-művésznek születése századik évfordulója alkalmából emléktáblát állitanak szülőfalujában, Tótkomlóson. Jankó a szarvasi gimnáziumban tanult és egész fiatalon ott rajztanárkodott, majd külföldre ment, ahol jónevü festő lett; visszatérve hazájába, mint a Borsszem Jankó rajzolóművésze halhatatlanná tette nevét. Az emléktábla leleplezési ünnepségén, amely november 12-én lesz, a Szarvasi Öregdiákok Szövetsége *Kemény* Gyula társelnök vezetésével nagyobb küldöttséggel vesz részt. A díszes emléktábla, amelyet Jankó János kitünő portréja diszit, *Keviczky* Hugó szobrászmüvész sikerült alkotása.

Magyarország 1933.
nov. 5.

Am 6ten April
1948.

V.

Lenore.

(Übersetzung.)

Lenores Bräutigam zog in den Krieg
Einmal hatte Lenore schlechte Träume,
aber sie wusste nicht, ob diese die Untreu

Jankó János

Hobrász

Ferkèpzomfojskèvk

1939–41. 757. l.

A kiadvány hiteléül:

Pátonyi

miniszteri s.hiv.igazgató

A Müemlékek Országos B i

Jankó János

l.

Szépm. Múz. Erk.

IX. 277. l

CUOB foto

43

ágos Bizottsága

ny { száma: 19
kelte: 19
beérkezése: VII.25. 1943

k száma:

lintézett szám:

ıma:

áma:

ta:

Jankó János
szobrász

l
Ferképzomfoiskévk
1939–41.144.l

14		15		16		17
folyó évi téritmény		mult évi téritmény		Kifizetendő összeg		Az átvételt el:smerő aláirása
P	f	P	f	P	f	
				944,91	0r	[illegible]
				767,67	0r	[illegible]
				292,92	0r	Szalóky [illegible]

Jankó János

nobrán

l.

Ferkèpzomfoiskèvk

1939-41. 101. l.

107. l.

111. l.

Fogadja Méltóságod kiv

Kassa, 1944. április 5.

FELSŐMAGYARORSZÁG
KAS

Méltóságos

G e r e v i c h T i b o

Elszámolás mellérel
36 sz. tételéhez.

< Janko János >

Festő

Szana Tamás:

< > élete és num-
kái. 8. r., 35 kép
127 l. Bp. 1899

Gent (2104)

zásomról szoló uti számlámat,
tisztelettel van szerencsém

Kiváló tisztelettel

November 26-án

Nagrand Mihály

Jankó János
Festő

Takács Mária: <>
8-r, 7 kép, 61 l.
Bp. 1936.

Gent (2173)

Másolat

	Bevétel		Kiadás	
	korona	fill.	korona	fill.
cz Kassai siremlékére hivletett				
mából megvásárolt pályamů-				
égi laktanya épületben való				
ütt csomagolási költségekre				
ús 31.-én 31.772. szám alatt				
Delettel hiúsult 520 korona				
ása.				
	520.–			
Lenberger				
szerint			300.–	
"			220.–	
Bevétel	520.–		520.–	

Rigler r.-t. III. 1909/02793.

Janko János

erőd
2

Keleti 1893.

443. l.
445. l.
456. l.

KIRÁLYI MAGYAR EGYETEMI NYOMDA

FEBRUÁR

29 nap — 8. hét

16 Vasárnap	
17 Hétfő	
18 Kedd	
19 Szerda	
20 Csütörtök	
21 Péntek	
22 Szombat	

Jankó János

rajzoli

1833–1896

l.

Oelmacher Péter

6. l.

nészetvédelemről szóló 1935:IV. t. c.
delem irányitásához és főfelügyeleté-
ködés céljából Országos Természetvédel-
fentemlitett törvényszakasz szerint a
ıttatni az országos intézményeket és or-
et.
ügyi miniszter úrnak 104.327/1938.II.
felkérem Méltóságodat , hogy a Ter-
ıdő képviselőjének nevét, hivatali ál-
kivül bejelenteni sziveskedjék.

Jankó János

Nobrán

l

Szabad Művészet

1950.10.37.3.l

Klisójét. Azonban a

Exp. 19

a 233. nám kliséje I. kötet 59 sz. alatt
" 239. " " I. " 58 sz. "
a 240. " " III. " XVI. Táblám
a 250. " " I. " 116 sz. alatt
a 258. " " I. " 76. sz. " és
" 265. " " I. " 66 sz. alatt
s előfordulnak tehát a IV. kötetnél
is felhasználhatók.

A III. kötetből hiányzó ~~nintén~~
93 db. Klisé ~~hiányzik~~ námnerint
a következők: 17. 22. 52. 69. 70. 71. 72.
98. 106–166. 178. 187. 194. 195. 197. 200
201. 210. 211. 215. 216. 217. 221. 224. 227. 228.
230. 234. valamint az V. VIII. IX. X. XI és XIII.
Táblák Klisei.

Tisztelettel kérem a Pekintetes
Igazgatóságot, hogy a hiányzó és fent
[illegible] 90 Klisét a Franklin-Társulat

Jankó János

rajzolo

Lamb. 72,75,
149.l. Bibliogr.
1087, 1112.n.

kek Bizottsága

Elnökségének

Budapest.

hogy az Országos Műemlékek
VI. kötetét a Franklin-nyomda
köszönetet mondok könyvtárunk-

Jankó János

karikaturista

írod

Lyka Károly:

Uj Idők

1933. nov. 5

Tanulmány fentiről

MAGYAR KIR. VALLÁS ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI MINISZTER

107148.szám.

A Műemlékek orsz.Bizottságán m.hó 23-án.515 sz.a.kelt felterjesztésére tudomás és további megfelelő eljárás végett azzal a megjegyzéssel adom ki, hogy a 28109%905 sz.rendelettel utalványozott 500 k.ról szóló számadás megvizsgáltatott és helyesnek találtatott.

Budapest,1906.dec.hó 21-én.

A miniszter helyett:

60 **Goncourt, E. u. J.:** Die Frau im 18. Jahrhundert. 2 Bde mit 65 ganzseitigen Bildtafeln. München: Hyperion V. 1930. Or. Ppbde. 36.—

61 **Gorecki, R.:** Poland and her economic developement. Richly illustrated. London, 1935, bound, 124 p. 5.—

62 **Graf, Andr.:** Übersicht der antiken Geographie von Pannonien. Bp., 1936. 156 S. 10.—

63 **Graham—Brooks, J.** As others see us. A study of progress in the United States. Illustrated. New York: 1909. cloth. 10.—

64 **Grimm, Wilh.** Die deutsche Heldensage. Gütersloh. 1889. Hfrzbd. XXIX. 536 S. 6.—

65 **Hamilton, Lord Frederich:** The days before yesterday. London, (1920) cloth. 12.—

66 **Három nemzedék.** Széchenyi és Vörösmarty. — Kossuth és Petőfi. — Deák és Arany. Bp., 1873. 47 l. 2.—

67 **Hatvany L.:** Egy székely nemes, aki felfedezte a demokráciát. Pest, 1934. 169 l. 3.—

68 **Hillyer, V. M.** Child training. A system of education for the child under school age. Illustrated. New York—London, 1940. cloth. 8.—

69 **Hodler, Ferd.** Ein Deutungsversuch von H. Mühlstein. Mit 85 Lichtdrucken nach Handzeichnungen u. 2 nach einer Originalplastik. 4⁰. Weimar, 1914. Hpgmt. 385 S. Text u. 87 Taf. 36.—

70 **Hoensbroech,** Das Papstthum in seiner sozial-kulturellen Wirksamkeit. Lp. 1904. Hlein. 3.—

71 **Hötzsch, O.** Die Vereinigten Staaten von Nordamerika. Mit 111 Abbild. u. 1 farb. Karte. Bielefeld, (Monogr. z. Wgesch.) 1904, 180 S. 4.—

72 **Hóman B.:** A magyar városok az Árpádok korában. Bp. 1908. 128 l. Szerző kézirásos ajánlásával. 5.—

73 **Honvédalbum.** Szerk. Szokoly V., Wágner S., Litzenmayer S., Benczur Gy., Jankó J., Munkácsy M. és Szinnyey Pál rajzaival. 4⁰. Pest: Emich G. 1868. fbör. 10.—

74 **Hugo, V.** Notre-Dame de Paris. Édition illustrée d'après les dessins de Beaumont, Johannot, Meissonnier, Steinheil etc. gr. in 8⁰. Paris, 1844. 485 l. 25.—
Première édition avec 55 grav. s. acier (21) et sur bois (34) hors-t., s. papier teinté. Bel exemplaire, mais la reliure est d'une valeur inférieure.

75 **Illuminatenarden.** Einige Originalschriften dieses, welche bey dem gewesenen Regierungsrath Zwack . . . 1786 vorgefunden worden. Mit mehreren Tabellen als Beilagen, München, 1787. Hldr. 12.—
Chiffres, Statuten, Instructionen, Aufnahmebedingungen, Einrichtung, Briefe, u.s.w.

JAPAN

76 — **Chéradame, A.** Le monde et la guerre russo — japonaise. Avec 20 cartes. gr. in 8⁰. Paris, 1906. 4.50

76a — **Jancigny, Dubois de,** Japon, Indo-Chine, Empire Birman, Siam, Annam, Peninsule Malaise etc. Ceylan. Orné de 23 planches gravées en acier. Paris: Firmin, 1850. Rel. toile, 665 p. 8.—

77 — **Japans** Krieg und Sieg. Politisch-militärische Beschreibung des russisch—japanischen Krieges 1904—1905. Mit 6 mehrfarbigen, 10 doppelseitigen u. 19 einseitigen Vollbildern, Karten u. zahlr. Textbildern. 4⁰. Berlin, Orig. Ln. 8.—

78 — **Japan** its architecture, art, and art manufactures. By Chr. Dresser. With 202 figures. gr. in 8 vo. London, 1882. cloth. 8.—

79 — **Kawakami, K. K.** Le probleme du Pacifique et la politique japonaise. Paris, 1924. 4.—

80 — **Plehn, H.** Nach dem englisch-japanischen Bündnis. Berlin, 1907. 213 S. 3.50

81 — **Szemenov, Wl.,** Die Schlacht bei Tsuschima. Mit 2 Kartenskizzen. Berlin, 1907. 69 S. 3.—

82 **Jastrow, M.** The war and the Bagdad railway. Illustr. Phila (1918) cloth. 5.40

83 **Jefferson, Joseph** Autobiography. Newyork, 1890. bound in prachtment. Illustrated. cloth, 501 p. 30.—

Jos. Jefferson, (1829—1904) comédian, was on the stage at the age of 3; his most famous role was Rip van Winkle (London 1865)

84 **Julii Secundi** Pont. max. ad Reges Duces et principes Xtianos Breve: in quo continentur potiores: Licet plures sint alie cause privationis Cardinalium. Datum Rome . . . die 24. Octobris MDXI. 8 nyomt. lap, a pápai halászgyürü réznyom. jelvényével; Félbörkötésben. 120.—

II. Gyula pápa 1503—1513 körirata a keresztény királyokhoz, fejedelmekhez és uralkodó hercegekhez, a melyben az eretnek és szakadár biborosok rangfosztásának legfőbb okai foglaltatnak, bár ennek több más oka is van.
Ez a breve a szövegben megnevezett 11 keresztény fejedelem címeire (köztük Ulászló M. királynak) küldetett. A fehér pergamentre irott eredetin kívül nyilván csak ily célra nyomatott ki és egyik legritkább és érdekes nyomtatványnak tekinthető.

85 **Kalthoff, A.** Friedr. Nietzsche und die Kulturprobleme unserer Zeit. Berlin, 1900. Ln. 3.50

86 **Kama Soutra** de Vatsyayana. Manuel d'erotologie hindoue. Précédés d'une introduction et augmentée. Paris: Fort, (1927) 264 p. 6.—

87 **Kaulen, Fr.** Einleitung in die Heilige Schrift alten u. neuen Testaments. I—III. Bd. Freibg., 1905. Orig. Ln. 18.—

88 **Köhler, F.** Kulturwege u. Erkenntnisse. Eine kritische Umschau in den Problemen des religiösen u. geistigen Lebens. 2 Bde. Lp. 1916. 8.—

89 **Kögl J. Sz.** Mosonmegyei német kéziratos énekeskönyvek. Volksliedersammlungen vom Heideboden. Bp. 1941. 148 l. 3.—

90 **Krogmann, W.** Breiz da Vreiziz! (Die Bretagne den Bretonen!) Zeugnisse zum Freiheitskampf der Bretonen. Mit 4 Abbildgn. u. 4 Karten. Halle, 1940. 4.80

91 **Lehmann, E., A. Erman, C. Bezold** u. Andere: Die orientalischen Religionen. gr. 8⁰. Lp.: Teubner, 1906. VII, 207 S. Orig. Lein. 12.—

92 **Leuchter (Der)** Weltanschauung und Lebensgestaltung. Beiträge v. Gleichen—Russwurm, — Kevserling, — Wiese, — Schleer, — Delius, — Bonus, — Driesch . . . Darmstadt, 1919. Orig. Ln. 418 S. (Selten!) 10.—

93 **Lexis, W., Fr. Paulsen u. Andere:** Die allgemeinen Grundlagen der Kultur der Gegenwart. gr. 8⁰. Lp.: Teubner, XV, 671 S. Orig. Lein. 14.—

25-ike körül hagyta el Iglót, érzékeny bucsut véve a családnak minden tagjától. Iglóról Rozsnyónak vette utját, Budapestre csak egy hónap mulva érkezett vissza, az alatt Albert bátyám is visszatért volt oda. Petőfi megérkezése után mindjárt felkereste bátyámat s megtudván tőle, hogy épen Iglóra akar irni, felhasználva az alkalmat, a levelet ő maga kezdte meg néhány sorral, melyeket, mint drága emléket, mai napig megőriztünk.

E sorok igy hangzanak:

Pest, jun. 24.1845.

Szerelmes... azaz szeretett édes barátnéim! (ábc szerint: Amália, Johanna és Vilhelmina.*)

E pillanatban értem Pestre, még sem körülményeim, sem eszem nincsenek rendben... ha ez meg fog történni: hosszában-széltében elétek tálalom dolgaimat, gondolataimat és érzéseimet. Addig legyen jól dolgotok, gondoljatok gyakran reám és érzelmeitek ne változzanak irántam, valamint titeket változatlanul szeret barátotok

Petőfi.

Egy másik kedves meglepetést szerzett Petőfi nővéreimnek a «Pesti Divatlap»-pal, melyet 1845-től 1848-ig küldött nekik. 1845-ben jelent meg ezen lapnak mellékleteként Petőfinek Barabástól rajzolt arczképe, melynek hozzánk érkezett példányát még birom. Különféle Petőfi-arczképek közül élethűség tekintetében egy sem mérkőzhetik a Barabáséval.

S ezzel tulajdonképen be is végezhetném közleményemet Petőfinek iglói tartózkodásáról. De ha már egyszer felidéztem emlékét, megemlíthetem még azt is, hogy a fenközlött sorokon kivül Petőfinek még két kéziratát birom. Az egyik a «Végszó» eredetije, melyet Petőfi 1844-ben Debreczenben Albert bátyámmal történt összezörrenés alkalmával írt s bátyám távollétében az ő iróasztalára tett. A költemény egy negyedívnek mindkét lapját tölti be, s csak két szóban tér el a nyomtatásban megjelent szövegtől.

A másik pedig egy levél, melyet Petőfi 1844. ápril 15-én Pestről írt a bátyámnak Debreczenbe. A levélnek hű másolata ez:

Pest, apr. 15. 1844.

Friczi barátom!

Mit irtam, mit nem irtam előbbi evelemben? nem tudom — az igaz, még azt sem tudom, mit fogok *most* irni? tárgyam ugyan elég volna, de nem tudom hol kezdjem. Tehát rajtad kezdem, azaz Kaján Ábel barátunkon — hisz ismered hogy ne? most jött ki egy czikkje** az Életképekben, épen ma. Reggel Frankenburgnál vagyok, hát a mondja, hogy asszondja: ki is az a K. A.? hát aszondom, hogy izé, Pakh Adalbert, jó barátom. — Ugy hát, aszondja rá Frankenburg, csak önnek adom a honorariumot, aszondja, s ön majd adja át neki, aszondja. — Jól van, mondok, majd átadom, csak bizza rám, mondok. De később jobban meggondolván a dolgot, azt határzám, hogy én bizon nem adom oda

AZ ASSZONY KOMÉDIÁJA.

Minden sikerült alkotás, különösen pedig a költői nagy alkotás, megérezteti hatását a maga körében s nem ritkán irányt is jelöl és iskolát alapít. Madáchnak «Az ember tragédiájá»-ról is tudni lehetett, hogy termékenyítőleg fog hatni az irodalomra s hogy annak, a mit «örök emberinek» nevezünk, költői alakban adni kifejezést nem egy költő fogja megkisérteni.

P. Szathmáry Károly, irodalmunknak évtizedek óta egyik legtermékenyebb munkása, megirta «Az asszony komédiáját», melyben, ép ugy mint Madách különböző időszakokban bemutatja az örök Ádámot, — P. Szathmáry Károly viszont az örök Évát mutatja be a paradicsomtól kezdve le a napjainkba nyuló időkig, különböző megjelenéseiben, de ugyanazon természetével. Festi az asszonynak gyengeségében rejlő erejét, mely a legtöbb esetben diadalmas lesz a férfi pozitiv ereje fölött. Tizenkét képben, mind megannyi külön korszakban és alakban látjuk magunk előtt megjelenni és eltünni Évát, s az utolsó képben diadalt ülni női természetének legnemesebb tulajdona, az *anyaság* által, melynek kedveért a teremtő megkegyelmez az elveszteni szánt világnak s új meleg életet lehel a kihülni kezdő földtekébe.

A drámai költemény alaphangja derült és vidám s a humanizmus uralkodik benne a komikum fölött.

A kilencz ivre terjedő munka nem rég jelent meg Révai Leo kiadásában, jeles müvészeink rajzaival illusztrálva, melyekből ez alkalommal kettőt bemutatunk.

Vastagh György rajza mint Alkibiádesz nejét mutatja föl Évát, a ki megjelenik az athénei areopag előtt, hogy bevádolja férjét, mint a ki őt elhanyagolja, közügyek, honfigondok ürügye alatt házát kerüli, voltaképen ledér nők társaságában tölti idejét. Ezért most csapodár férje ellen az areopag segélyét veszi igénybe.

Az egyik biró kérdi:

Föltéve, hogy férjed, Alkibjadesz
Hűtlen irántad és birája lennél:
Mily büntetést szabnál az árulóra?
Talán kivánod: — tőle elszakítsunk?

Éva (ijedten).

Az Isten őrizz! épen ez a baj!

Közbülső areopag.

Félévi fogság lesz a büntetése.

Éva.

Ne, ne! Az ép megölne engemet;
Kivéve, ha elzártok engem is
Vele!

Közbülső areopag.

Az nem lehet. Találj
Más büntetést. Beszélj mit szánsz neki?

Alkibiadesz és **Luczifer** az előtéren. Éva háta me-

S a fészek im üres! Te meg panaszra jöttél.
No hát megállj! Im (megcsókolja) itt a büntetés!
Megsulyosbítva itt a második s tovább,
A mig lezárom vádló ajkidat!

Éva (mind csekélyebb ellentállással).

Hát hallgatok, ha ily érvvel felelsz!...
Birák, urak! a vádat visszavontam!

Alkibiadesz.

Lásd, Lucifer, csak szép a női hűség!

Luczifer.

Hűség? Bolond! Hát ez hűség neked? (gúnynyal)
Küldj csak *különb* legényt, ki átkarolja:
Biztos lehetsz, hogy még hivebb leend!

Alkibiadesz.

Jó éjszakát, tisztelt areopag!
(Nejével kifelé halad s azt folyvást csókolja)
Vond vissza vádad; most kiálts, ha tudsz!

Éva.

Kiáltok én azért is! Hát birák!
A vád hamis! A vád hamis. (Kivülről)
S Alkibjád is hamis!

Luczifer.

Ez hát a kulcs a legtöbb női szivhez!
Birák, urak, a vád elhallgatott,
Legjobb: ti is nyugodni menjetek

Közbülső areopag.

Valót beszél, ha nincs se vád, se vádlott —
Menjünk haza.

(Függöny leesik.)

A másik kép, mely Benczur Gyulának eredeti festménye után készült, XV. Lajos franczia királyt és kegyencznőjét, Dubarryt tünteti föl ez utóbbinak boudoirjában. A király kis arczképet hoz a kezében, arczképét a császár leányának, a kit nőül kinálnak neki, s a kivel a házasságot az ország java és a politikai eszély is tanácsolná.

De ez esetben vége lenne a kegyencznő uralmának, melyet a király fölött gyakorol, igy hát egész erejét összeszedi, hogy a tervet meghiusitsa s a királyt a visszautasító levél aláirására rábirja. Kaczér fogásokkal hajlítja a királyt akarata felé s csakugyan oda vezeti, a hova akarja: aláiratja vele a levelet. A történeti hirű kegyencznő és XV. Lajos király hű képmásban vannak bemutatva Benczur képén, mely a művész legsikerültebb alkotásainak egyike.

A könyv, melyben még Barabás Miklóstól, Jankó Jánostól, Széchy Gyulától, Pap Henriktől találhatók képek, minden könyvkereskedésben megrendelhető.

AZ OLASZ KIRÁLY BEVONULASA BERLINBE.

A közép-európai nagyhatalmak hármas békeszövetsége hatalmas megerősítést nyert mult hó 21-én Berlinben a látogatóba jött olasz király lelkesült fogadtatása által. Umberto király első sor-

épitészek és szobrászok aránylag igen rövid idő alatt egészen regeszerü diszhelylyé varázsoltak át, hol egy, az ünnepnek központját ábrázoló fantasztikus jellegü sátorpavillonon kivül Német- és Olaszország védistennői, továbbá Minerva mellszobra, diadalkapuk, árboczokból készült sorok, szobrok s más diszitések voltak összehalmozva.

A német császár a vasuti állomáson üdvözölte fejedelmi vendégét s mindkét kiséret tagjainak kölcsönös bemutatása után egy kocsiban haladtak tovább a kijelölt uton. Gyönyörü szép tavaszi nap kedvezett a bevonulásnak s ezért is mindenütt zsufolva voltak az utczák, mintha a már-már másfélmilliónyi lakosságu Berlin összes felnőtt népessége akart volna részt venni az ünnepen. Az opera-szinház közelében az előbb emlitett sátorpavillon előtt néhány perczre megállott a fejedelmi menet. Itt volt a képünkön részben látható ünnep. Az egyetem s más főiskolák hallgatói középkori öltözetben, mint hirnökök s ős germán katonák csináltak sorfalat. A sátor éjszaki részén 25 szép fiatal leány állott ó-német öltözetben, zöld tölgyfakoszorut, piros rózsát s fehér margitkát (ezek az olasz szinek) viselve hajukban, s karjaikon is zöld-fehér-piros szalagok voltak. Velük szemben, mint Olaszország képviselői, 25 fiatal tanuló állott, a velenczei nemesek renaissance-kori festői öltözetében. Mögöttök álltak Berlin számos művészi iskolájának s műintézetének növendékei, s azután a magyar születésü hegedü-király, Joachim tanár vezetése alatt 500 énekes és számos trombitás, kik a fejedelmi kocsi megérkezésekor Händel «Maccabaeus Judás»-ának egy részletét adták elő megfelelő alkalmi olasz szöveggel. A király és a császár elé ekkor három őrangyalnak öltözött nő lépett, kiknek egyike, Hochenburger asszony, ismert udvari szinésznő, olasz nyelven alkalmi költeményt szavalt el, melynek befejezése sze-

DUBARRY KOMÉDIÁJA. *Benczur* Gyula festménye.

s a német udvari gyász teljesen felfüggesztetett. Umberto a német császári pár kiséretében elment a potsdami Béke-templomba, hol igen diszes koszorut tett le III. Frigyes sirjára, kit oly sokszor nevezett legjobb barátjának s kivel, már mint haldoklóval, akkor találkozott utoljára, midőn az San-Remóból atyja halála hirére visszatért — meghalni. Az az érzés, mely az olasz királyt e sirhoz vezette, kétségkivül őszinte meleg érzés volt s ennek is része lesz abban, hogy a diplomaták által megalkotott közép-európai hármas szövetség állandó és benső legyen.

EGYVELEG.

* **Theatrophon** czimü gépet találtak ki Marinovich és Szarvady Párisban élő mérnökök, mely által lehetővé lesz a szinházi s kávéházi előadásokat a nyilt utczán is meghallgatni. A theatrophon három egymás felé helyezett szivarládikához hasonló alaku gép, mely állványon van, de szabadon is mozoghat, rajta e felirattal: «Vessen be 50 centimes darabot, tegye a csövet füléhez és hallgasson.» Egy táblán fel van írva az a szinház, melylyel a gép éppen összeköttetésben áll. Három percz mulva a gép önként bezáródik s a ki tovább akar hallgatni, ujabb 50 centimest kell bedobnia. A gép igy egy szinházi előadásból óránkint 10 frankot is beszerezhet. A hallgatónak módjában áll a gépet ugy irányozni, hogy egyik szinházból átmenjen a másikba. A feltalálók az érdekes gépet a párisi világkiállitáson mutatják be.

* **A leghatalmasabb világitó torony.** Wight sziget déli csúcsán, St.-Katalin fokon első rangu villamos fényt alkalmaztak a világitótoronyban, mely minden fél perczben öt másodperczig játszik. Ennek a hatalmas világitó eszköznek rendes fénye 600,000 gyertya világával egyenlő, szükség esetén azonban, ha a köd nagy, a gépek még 10-szer nagyobb világosságot tudnak előállitani.

* **A legdrágább könyv** a világon egy a Vatikánban őrzött régi héber biblia. II. Gyula pápának 1512-ben a velenczei gazdag zsidók a könyv sulyának (325 font) megfelelő mennyiségü aranyat igértek érte, de a pápa, bár pénzzavarban volt, nem adta el a hires ereklyét.

* **A számolás mestersége** nem oly könnyü, mivel az ember csak 200-at tud egy percz alatt számolni s naponkint legfeljebb 12 óráig. Egy millió megszámlálására tehát legalább 6 nap $11\frac{1}{2}$ óra, egy milliárdéra 19 év, 4 nap és $8\frac{1}{3}$ s egy billiónak megszámlálására 19,012 év, 311 nap és $5\frac{1}{3}$ óra szükséges. Ha pedig egy trilliót akarna a földön lakó másfél milliard ember együttesen megszámolni, még akkor is 13,351,722 évre s 144 napra volna szükségük, egy embernek pedig 19,012,852,688,417,370 esztendőre.

* **A halott nyugalma.** Egy porosz vidéki szinpadon a felvonás végén nem tudták leereszteni a füg-

Jankó János
1833 - 1896
festő

l.

Szabad művészet
1949. 200, 201. l

IR. MINISZTÉRIUM SZÁMVEVŐSÉGÉTŐL.

Gyula urnak,

sz. bizottsága elnökének,

Budapest.

er hó 8-án, 655. sz. a. kelt becses át-

l van szerencsém Lux Kálmán bizott-

Jankó János

Karikatura rajzoló az 1880-as évek végén (?)
Ujpesten lakott.

Ugro 462. l

134957.90

[illegible]
ségárai az eredeti egye
viszonyoknak megfelel
Ezek után megejtete

Loszo

Engedélyezett összeg -
Kiviteli összeg mely egy
vállalkozó tiszta kereze
Ezre már kifizettetett
Felülvizsgálati végjára
az az kilenczszárnegy
összeg kifizetése után
magát teljesen kiel
azt saját kézaláírásá
K. m.

Giacomo Ongaro
vallalkozo

Jankó János

festő

l.

Szabad Művészet

1949. 273. l.

gei fejében 93·63 P;

3./ Schulek János műépitész 1926. évi december hó 6-án Szegedre tett útjának költségei fejében 81·2

és

4./ Schoen Arnold művészeti iró részére 1926. évi december hó 3 Budapestre tett útjának költségei f ben. 151·68 P.-

Budapest, 1927. január hó 12-én.

A miniszter rendeletéből:

Rónay

miniszteri tanácsos.

Jankó János

Hobrám

Szabad Művészet

1952. 1. r. 2. l.

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA

271. 1929 szám

Erk. 1929 év julius hó 25. n.

eln.	= elnök, elnöki	máv.	= ma
ép. mérn.	= építészmérnök	mb.	= me
érd.	= érdemesült	megh. min.	= me
esp.	= esperes		n
ezds	= ezredes	mérn.	= mér
felr.	= felruházott	m. f.	= mi
felsz.	= felszentelt	m. v.	= me
felügy.	= felügyelő	min.	= mi
f. n.	= fizetés nélkül	min. oszt. tan.	= mi
fogalm.	= fogalmazó		t
fogy.	= fogyasztási	min. tan.	= mi
f. ő.	= folyamőrség	min. titk.	= mi
főhg	= főherceg	műsz.	= mű
főhgy	= főhadnagy	m. tud. akad.	= ma
főisk.	= főiskola, főiskolai		a
főjző	= főjegyző	nagyköv.	= nag
főkonz.	= főkonzul	népj.	= nép
főmérn.	= főmérnök	nemz.	= nem
főorv.	= főorvos	nyilv.	= nyil
főszbíró	= főszolgabíró	ny. r.	= nyil
főtan.	= főtanácsos	ny. rk.	= nyil
gazd.	= gazdasági	nyug.	= nyu
gép. mérn.	= gépészmérnök	o.	= oszt
gimn.	= gimnázium	okl.	= okl
gkath.	= görög katholikus	orsz.	= orsz
gkel.	= görög keleti	országy. képv.	= orsz
gr.	= gróf		vi
gynok	= gyakornok	oszt. főn.	= oszt
h. é.	= helyi érdekű	oszt tan.	= oszt
hely.	= helyettes	osztr.	= oszt
hg	= herceg	őrgr.	= őrgr
hiv.	= hivatal	őrngy	= őrn
honv.	= honvéd	öszt.	= öszt
id.	= idősb	páp.	= páp
ideigl.	= ideiglenes	pnok	= para
ifj.	= ifjabb	pénzt.	= pén
ig., igazg.	= igazgató, igazgatóság, igazgatósági	pléb.	= plé
		pol.	= poli
irg. nőv.	= irgalmas nővér	polg.	= polg
isk.	= iskola	prép.	= prép
izr.	= izraelita	p. t.	= post
j.	= járás, járási	ptakp.	= post

Ha oly adat bejegyzése válnék szükségessé, n
laltatik, az illető adat teljesen kiírandó.

~~[illegible]~~

Jankó János

Liezen-Mayer

Munkácsy Mihály

tovább Wagner Sándor

illusztráltuk az alábbi
könyvet

Szokoly Viktor =
Honvédalbum -
Pest, 1868 -

A tévedésből hozzánk érkezett és ugy látszik, a Bizottságot illető válaszlevelet illetékességből mellékelten megküldjük.

Kiváló tisztelettel

a közmüvelődési ügyosztály:

Dr Pacher Bélef

tanácsi fogalmazó.

Jankó János
~~Benczur Gyula~~

Vas. Ujs. 1883. 12. l.

mücs céd.

A nemzeti muzeum képtára jelentékeny művekkel gyarapodott. A műcsarnok utolsó kiállitásán voltak kiállitva, honnan már átszállitották a képtárba. Ezek : a képzőművészeti társulat által Litzenmayer Sándor hires festőművész hazánkfiánál megrendelt «Szent Erzsébet, II. András király leánya» czimü ; a Trefort miniszter által a bécsi nemzetközi műtárlaton Benczur Gyulától megvásárolt «Bachansnő», a kormány által Ligeti Antalnál megrendelt «Fiume» czimü és Jankó János «Menyegzői dráma» czimü, végre a művásárló bizottság által Verstraete Tódor belga festőtől a műcsarnokból állami költségen vásárolt gyönyörü tájkép : «Tavaszi alkony».

Vasárnap
7
Kat. Gl Szentcs.

Ó-görög 1939 Dec. 25. Nagykar.

Hétfő
8
Kat. Szörény

Ó-görög 1939 Dec. 26. Isten sz.

Kedd
9
Kat. Julián vt.

Ó-görög 1939 Dec. 27. Istv. főd. Újhold 14 ó 58 p.

Szerda
10
Kat. Vilmos pk.

Csütörtök
11
Kat. Higin vt.

Izr. 1. Sebat R. Kh.

Péntek
12
Kat. Ernő ap.

Szombat
13
Kat. Veron. sz.

Izr. 3. S. Bo.

A m. kir. postatakarékpénztártól

BUDAPEST 44 III. 13. 17. 54 B

16136

(17)

19

MÜEMLÉKEK
ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA

Budapest

IX. Hőgyes Endre u. 10.

393.80 P

Hivatalból
Dijátalányozva

Jankó János

l.

Szana 1890

99.f 100.l

Janko János rajza

Mus
cód
Z

Ujházy Ferenc

vár lata után

Huszka fameszete

Repr.

Nagy Magy kép

I r. 220, 221. l.

Jankó János

szobrász

a Lichter-gyűjtemény-ben levő szobrai (kiállítva Vikert Művek VI. Terez-körút 36) 1945 dec.

Gitáros, gipsz
Gitáros, bronz
Vízhordó fiú, bronz
Állapotos nő, terrakotta
Zsákhordó, gipsz
Kubikus, terrakotta

114. kép. *Rositi, Giovanni Batt*

Jankó János

Szabad Művészet

1957. 433. l.

kemény versenyt támasztott az újságok között és az 1847—48-as országgyűlésre már valamennyi lap úgy készült fel, hogy mind gyorsaság, mind pontosság tekintetében saját tudósításai legyenek a legkülönbek. A kormánypárti *Budapesti Hiradó* járt elől példájával: mindenestől az országgyűlés városába, Pozsonyba tette át lapjának székhelyét — tehette, hiszen LANDERERnek, akinél az újságot nyomták, Pozsonyban is volt nyomdája — s ettől kezdve, közel egy éven keresztül, igazában *Pozsonyi Hiradó*nak kellett volna neveznie magát. Hogy pillanatnyi időt se vesztegessen el, a *Budapesti Hiradó* kettős személyzetet, éjjelit és nappalit alkalmazott, minthogy az országgyűlési tárgyalások sokszor késő estig eltartottak.[2]

Csodálatos, hogy az országgyűlési tudósításokért folyó versenyben a konzervatívnak ismert lapok vezettek. A *Pesti Hirlap* — ekkor már különben is a színtelenebb SZALAY—EÖTVÖS—TREFORT-féle vezetés alatt — megtartotta pesti székhelyét.[3] A katolikus irányú konzervatív *Nemzeti Ujság* ezzel szemben nagy önérzettel jelenti be az

[2] FIRTINGER KÁROLY: Ötven esztendő a magyarországi könyvnyomtatás közelmultjából. Budapest, 1900. 125. l.

[3] Pedig a Pesti Hirlapot is Landerer nyomtatta.

Jankó János

rajzoló

l –

Kerý Petőfi-ház

Ebl.

Második példány

...enőt koronáról mely
...rebélyi rom. kath.
...itős vezetősége ~~éltal~~ nagyra
...ó lakpréziu
...ér ~~ber~~ ~~fejében~~ mai
...ekül Jelvetten.

1915 julius 24-é

Szamkó Alajosné O.K.

Jankó János

Katzler

Kolarz

Kriehuber

Arvaló

Lázd

Koronázási emlékkönyv Bp. 1867

arcképfestés [illegible]

zonban anyagi okoból sem huzódhatott sokáig, s miután földije, Barra Gábor, ki ez időtájt szintén Bécsben tartózkodott Kolozsvárra készült, elhatározta, hogy vele tart. November 8-án érkeztek Pestre, ahol gróf Teleki Józsefné egy megbizása miatt rövid időre meg kellett szakitania utazását. A grófnő ugyanis felkérte, hogy leányának, gróf Ráday Gedeonnénak, aki Péczelen lakott, arcképét aquarellben fesse meg. A művész három napot töltött Péczelen, de mire visszajött Pestre, Barra már másokkal szerzödött a tovább utazásra s minthogy egyedül ilyen hosszu utat megtenni nem volt tanácsos, Pesten maradt. Jóformán senkit sem ismervén az or-

~~Barabás Miklós~~

Zankó János

Orlai Petrics Soma

Tyroler József

Petőfi képei repr-
rod

Pesti Napló Petőfi
Albuma.

megállapitandó
a pontos cím

Tovább

keresztmetszet.

Rakpart fal
keresztmetsz

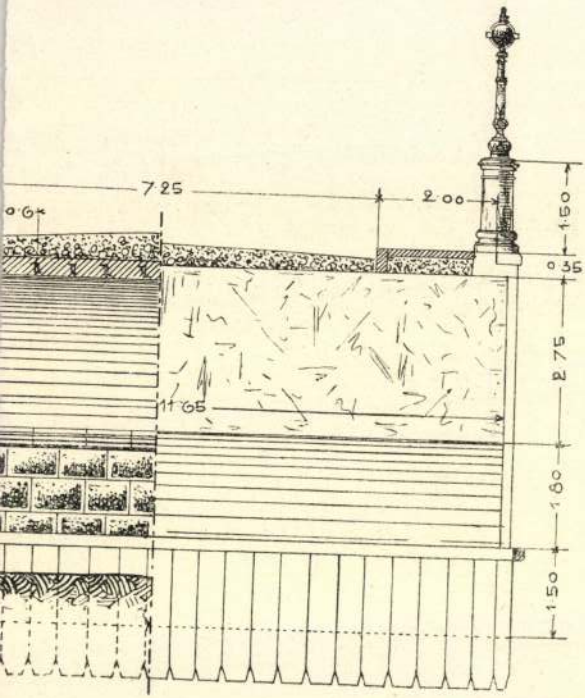

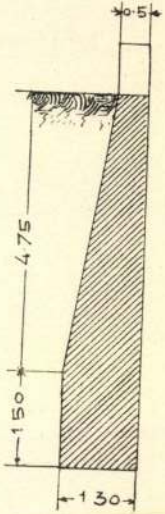

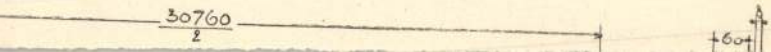

Jankó János

festő

Perálltört képes

145, 502. l.

Jankó János

rapsló

red

e

Várkonyi Nándor

Petőfi arca.

Pécs, é. n.

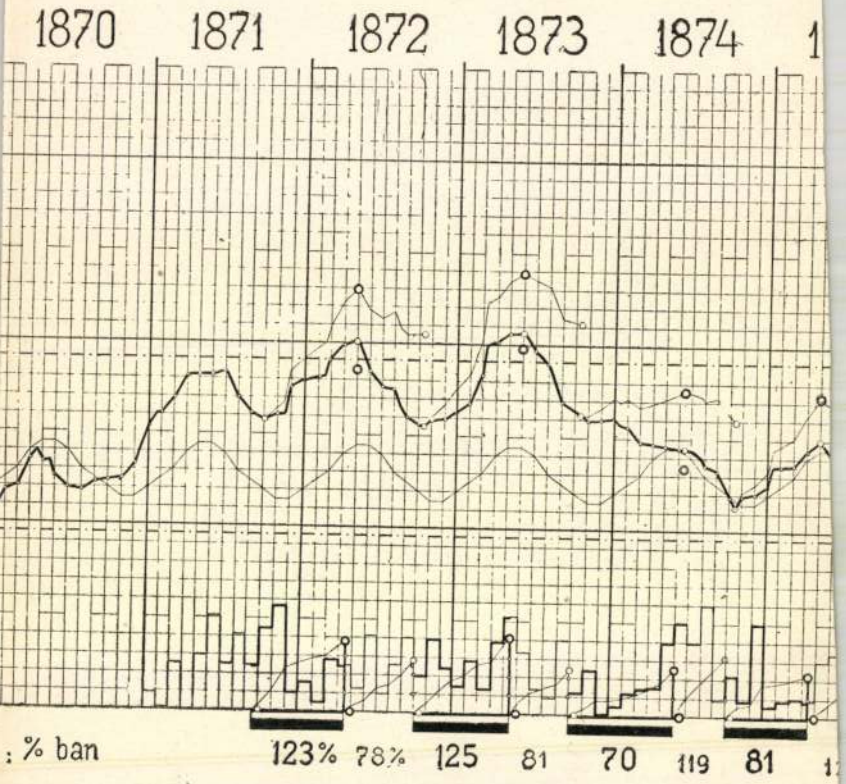
1870
1871
1872
1873
1874
1
: % ban
123%
78%
125
81
70
119
81

Jankó János

nobrán

XIV. Egresi ut 18.

MKSz 1947

Jankó János

rajzolo

lásd

Szabad Művészet

1948, 3. sz. 74. l.

Jankó János
rajzoló U. 1324

Az Ujság. 1914. ápr. 4.
(Jankó János szobra.)

G19

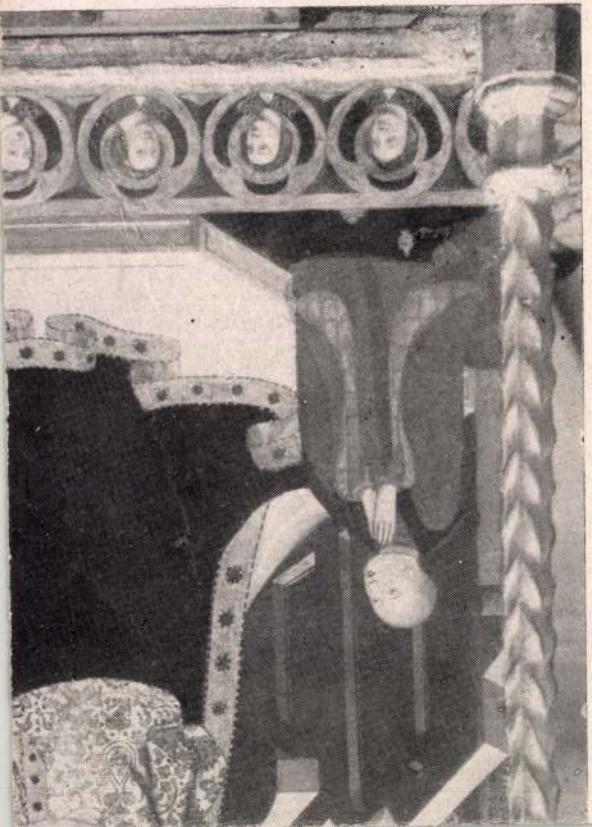

Gajdács Pál tót-komlósi lelkész gyűjtést indított fenti szobrára

…elholdak láthatók. A kép talapzatán a Duna
…s „Esseck"-kel ~~[illegible]~~ van feltüntetve, hol az elő-
…atszalagnak e szavai vonatkoznak: „Caedite.
…s arvis, Et toties victos penitus disperdite
„Allmanach, auf das Schalt-Jahr nach
…d Seligmachers JESV CHRISTI Geburth, M.

…yzaton:

…RQVE FAVSTO PROPVLSATORI HOSTIVM SVPERARE

…ul."

…i a vonalkeretnek 76: 51.2 cm.

…ausz.

22

Jankó János
gerő

I. Szinnyei. V.
591. k.

~~140/95 N. 136.~~

T. József:

Allegoria.

A trónuson ül
tart, a ~~[illegible]~~ térdelő her
teszi fal kerét. A tórz m
előtte pedig a törököktől e
val, pálmákkal és ma
félhöldön győzedelmeske
koszorús mellképével, feje
ho Signo Victoria" s térd
ret omnem" szavak va
koszorúval s pálmával
mium Dilecte Deo Tibi
rum Affinemq. jivat d
fot ábrázoló szobor mögött a n
mondással „Quatuor Hu
subdunt: se LEOPOLDE tu
auspicijs hostesq. domam
csokat, Horvátország és Bulg
rá a felhők körül előtörő
fujja le s a felettők lebegő n
unt fausto omine vent

‡ „Parcere subjectis"... „et debellare superbos"
⊥ és „Nec Scuta" – „nec arma" – „rebvant haec tympana" – „retrő" jelzésű
F kielőn Magyarország czimerével ellátott lobogó a földön fekszik, a néki e szavak kíséretében: „Patriis augesce triumphis"

Jankó János

Roskovits Ignác

tovább Petőfi arcképe

2 Daguerre - Egyptán repr.

Petőfi Album Bp.

1898.

Szinnyei X.

1000. h.

XI. MÁRKUS EMILIA G

(2201-től 224

	Kikiáltási ár pengőben
2201. HALVÁNYZÖLD SZELADONMÁZAS TÁL. — Kína, Ming korszak. (1368—1644.) (Ragasztott.) . . . *(Illusztrálva a VII. táblán.)*	600.—
2202. VÁZA FEDŐVEL. Feketemázú porcellán, arannyal festett díszítéssel. Kína, Kanghsi-korszak. (1662—1722.) (Fedele csorba és ragasztott.) . . *(Illusztrálva a VII. táblán.)*	1.500.—
2203. VAZA FEDŐVEL. Feketemázú porcellán, arannyal festett díszítéssel. Kína, Kanghsi-korszak. (1662—1722.) (Fedele csorba.) . . . . . *(Illusztrálva a VII. táblán.)*	1.500.—
2204. FALI DÍSZTÁL. Kék-fehér porcellán. Kína, King-korszak. (1368—1644.)	400.—
2205. ELEFÁNT, HÁTÁN PAGODÁVAL. Bronz. Kína	80.—

22
22
22
22
22
22
22

Jankó János
festő

Perállag III.
1448. l.

ból összeállítva. XIX. sz. — KASEL, aus rotem und weissem

ses virágmintával. XIX. sz. m. f. — KASEL. Wollstickerei,
ite Hälfte XIX. Jahrhundert.

STOLEN UND ZWEI MANIPELN, Goldbrokat, bzw. roter

KELCHDECKEN, roter Seidenbrokat, bzw. Atlass.

Seidenbrokat.

l és pikkelydísszel. Szláv. — SCHÜRZE, Leinen mit Gold-

ITER SPITZENBESATZ, geklöppelt. XIX. Jahrhundert.

SPITZENBESATZ, geklöppelt. XIX. Jahrhundert.

HALSBINDE, Klöppelspitze, mit Blumenmotiven. XIX. Jahrh.

CHIEDENE KLÖPPELSPITZEN. XVIII. Jahrhundert.

Jankó János
karikaturista

l.

Mův-Krónika
1904. 8. n. 7 l.

RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

BUDAPEST,
II., Corvin-tér 1.

4 FILLÉR 4

Ngs

Dr Szentiványi Gyula
ürnek

Bpest

Form. D 7.

I. Hall. Gyula 104. IV 4

Szombat 2

Jankó János

Péntek 1

ÁPRILIS

Hugó

Csütörtök 31

Szabó: Athenaeum

Szerda 30

10, 102, 148 l.

Kedd 29

Hétfő 28

Vasárnap 27

31 nap MÁRCIUS 14. hét

ÁRMOYN IMÁTEVGY

EGYETEMI NYOMDA

31 nap **MÁRCIUS** 14. hét

27 Vasárnap		Laetare *Hajnalka*
28 Hétfő		Kapisztr. J. *Gedeon*
29 Kedd		Auguszt *Cirill*
30 Szerda		Kerény *Izidor*
31 Csütörtök		Guidó *Árpád*
1 Péntek	**ÁPRILIS**	Hugó *Hugó*
2 Szombat		P. Ferenc *Áron*

Jankó János

A magyar festőnemű
vésce albuma

97. l

az egymást

mellékéről
-III. század
zadig tartó
nk a neve
évé válasz-
k emlékei:
ú eraviszk
Civitas Era-
ralom ide-
példány az
alatt lát-

következett
ette annak
nemcsak

upán any-
ális város,
i, mert az

Vinsheimus vid tanárokat, kiknek itteni működése azonban nem sokáig tartott, mert 1523-ban éppen hirdetett tanaik miatt el kellett hagyniok az országot.

A mohácsi vész, Budának a győztes török általi kirablása, s a koronáért folyt pártküzdelmek, egyre jobban siettették a főiskola megszűnését, de hogy ez pontosan melyik évben következett be, annak nyomát nem találjuk.

Jankó János

kari Katurista

Petőfi 1837-ben,
egy daguerrotypután
készült rajz

Repr.

Petőfi-Album

Bp [1907]

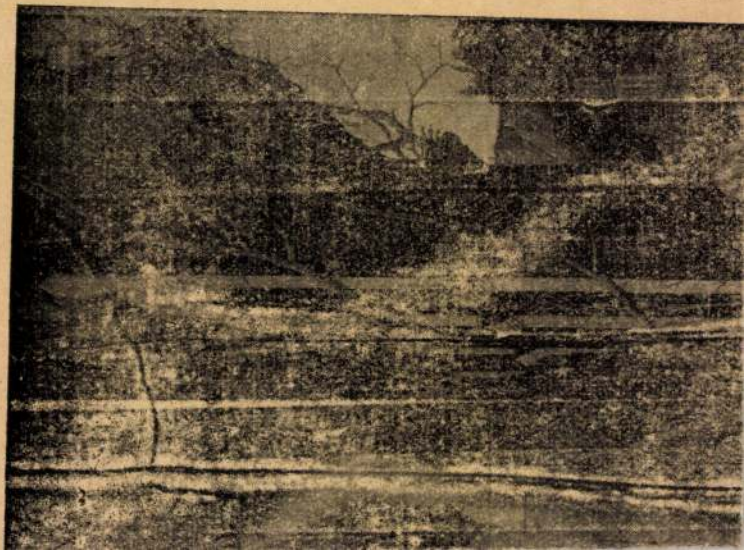

Jankó János

festő

Aradi: A termeszét vadvi-
rága c. megemlékezésher tenti tollrajzai
repr.
Petőfi arcképe, 1847 ben
készül daguerréotypia után
rajz

Bar End Sza

142–143. l.
148. l. u.

II. kötet. Bp. 1900, 280. l. — Esztergom vármegye . . . Bp. é. n. 43. l. — Lepold—Homor 72. l. — Gerevich PA, 194. l. —

259. kép. *Szent család. Olasz, 1580 körül.*

Janko János

Mikrath Kálmán

A. t. Hai. Bp.

1886. 8-r.

fent rajzival

Seiffensteiner Sala-

mon. Abrincs. 150

jordány vicc. Bp.

1879. 8-r. Fent 15

rajzával

Ugai Adolf?

földijével, Kozina Sándorral /l.o./ aki ez idő tájt szintén a lagunák városában időzött s ugyancsak Europa elragadtatásá-nak másolásával foglalkozott. B. Velencében főleg az aquarell festésben tett figyelemre méltó haladást, melyet egy kiváló angol vizfestőnek, Leitch Williamnak köszönhetett, kivel legelőbb a doge palotában találkozott. Ennek az ügyes vizfestőnek bámulatos technikája egészen meghóditotta , s nem is nyugodott addig, mig művészetének titkait el nem leste. Gyakori érintkezésök következtében szives barátság fejlődött ki a két művész között, akik később aztán együtt folytatták utjókat Róma felé. 1834 november elején indultak el

Jankó János

U. 3720

cród

Pesti Hírlap Vasár-
napja 1931 jun. 28
(J. karikatúrái
az 1865-ös válasz-
tásokról,
kepekkel.)

Le-Moustier h. n. Tv. 216.

Jankó Jaúos

Hobrart

l.

Tavari Szalon

XIII.

Debrecen sz. kir. város és a Tiszántúli református

Jankó János
nobrass

l.

Tavaszi Szalon
XV. 188. sz

~~1885~~

2056.

Jankó János
rajzoló
U. 3746

Pesti Hírlap Vasárnapja
1931. szept. 27.
(A karikatura
multjából,
képekkel)

340

egyik szobájában hat belga gyalogost látunk.
sarkán ül s bontogatja az ölében levő kosa-
mák vannak. A barna takarót már levette
dobta, a fehér oldalt lóg s most a virágos sár-
vás-
e az ágyon a altiszt s egyik pajtása ül, ki egy
az asztal Tulsó sarkán két tajtárs karolja (egymást
a Társaság hatodik tagja szebre dugott kéz-
nával. A háttérben az ágyak felett (több szekreny,) kaftonai fel-
a állított szurongos puskacsoport s a koczkakövek-
könyén vaskályha közi le figyelmünket. Jelzé-

80.
V ABRY. 4
25: 21·5 c/m.
XII. Arabvoft.
87.

17

Jankó János

„Leborulok a nemzet nagysága előtt"

Kossuth 1848 jul. 11.

beszéde

Tollrajz

repr

JóBrRá

299. l

Janko János

Jó Bor Rá

10 l.

Keppel

MDK

n.Jankó János,graf-
karrikaturista.

Janló János a pár évvel ezelött elhunyt kitünö karrikaturista siremlékére tisztelöi és barátai 1418 korona 67 fillért gyüjtöttek össze, mely összeget aTársulat megtoldotta 1000 koronával , s rölhatalmazása alapján az igazgatóság Kalló Ede szobrászmüvészt kérte föl a siremlék elkészitésére, ki erre önként ajánlkozott.

Jankó János és Barabás Miklós siremléke.
Mücsarnok. 1902. 6.sz. 32.1.

id. Jankó János festő M.D.K.

1833 - 1896

élclapok illusztrátora.

Czigler Győző: Művelődéstörténet. Bp. 1902
199.

MDK

Jankó János /1833-1896/

Tanulmányfej, szénr.

M. Nemzeti Reneszánsz Társ. V.auk. Bp. 1923.

11 l.

Kikiáltási ár pengőben

2383. —, A tisztelt Ház. JANKÓ JÁNOS rajzaival. Bpest, 1886. Singer. I. KIADÁS. 8r., er. fbőrkts 3.—

2384. —, Munkái. Bpest, Révai. 1889—1908. 8r., 32 kötet, er. díszes vktsek. MELLÉKELVE MIKSZÁTH EGY S. K. LEVELE EGY SZERKESZTŐ BARÁTJÁHOZ. 8r., fél old. a „VÉN GAZEMBER" c. elbeszélésének töredéke. 5 4r-ű oldalon, „MÉRETLEN HÚS TÓTHÉKNÁL" c. ELBESZÉLÉSÉNEK KÉZIRATA 9 4r-ű old., FELESÉGE NÉVJEGYE, EGY TUSRAJZÚ KÖNYVILLUSZTRÁCIÓ a „Kis primáshoz", „Leveles menyecskék" c. könyvillusztráció Kiss Lajostól. Tusrajz . . . . . 60.—

2385. —, Scénes Hongroises. Traduites par E. HORN. Préface de FRANCOIS COPPÉE. Paris, 1890. 4r., er. vkts . . . . . 6.—

2386. —, Szent Péter esernyője. NEOGRÁDY ANTAL rajzaival. Bpest, Légrády. 1895. 8r., er. vkts. I. KIADÁS . . . . . 4.—

2387. —, Beszterce ostroma. (Egy különös ember története.) Bpest, Légrády. 1896. 8r., er. fbőrkts. Mellékelve szerző „BESZTERCE OSTROMA" (nyilt levél NAGY MIKLÓSHOZ) című fogalmazványának nyomdai kézirata 8 4r.-ű oldalon 10.—

2388. —, Az én kortársaim. Bpest, 1904. Har. ivrét. (rong.) pergtktsben . . . . . 2.—

2389. —, Jókai Mór élete és kora. Bpest, Révai. 1907. 8r., 2 kötet, er. vktsek. Mellékelve MIKSZÁTH S. K. LEVELE 1906. dec. 10-i kelettel. 8r., egy old. . . . . 5.—

2390. —, Kisértet Lublón és egyéb elbeszélések. MÜHLBECK KÁROLY, NEOGRÁDI ANTAL és JANKÓ JÁNOS RAJZAIVAL. Bpest, Légrády. 8r., er. fbőrkts . . . . . 4.—

2391. —, Új Zrinyiász. Társadalmi és politikai szatirikus rajz. Bpest, Légrády. 8r., er. bőrkts. MELLÉKELVE EGY NÉVJEGYE KÁLLAY ALBERTHEZ intézett s. k. soraival. I. KIADÁS . 5.—

2392. MIKSZÁTH KÁLMÁNNÉ, Visszaemlékezései. Irodalomtörténeti függelékkel, BEÖTHY ZSOLTTÓL. Bpest, Athenaeum. 1922. K. 4r., fbőrkts. ÖZV. MIKSZÁTH K.-NÉ S. K. BUDAPEST. 1911. ÁPR. 25-ÉN KELT LEVELE DR. LÁZÁR GYÖRGYHÖZ. 4r., egy old. . . . 4.—

2393. MILHOFFER SÁNDOR, A mezei munkásviszonyok hazánkban. Bpest, 1898. 8r., fvkts . . 2.—

2394. (MILLER, JAC. FERD.), Cimeliotheca Musei Nationalis Hungarici, sive Catalogus historico-

Kikiáltási ár pengőben

MELLYEKBEN A RÁKÓCZI FERENCCZEL BÚJDOSÓ MAGYAROK TÖRTÉNETEI FOGLALTATNAK...." . . . . . 15.—

2371. MIKES KELEMENRE vonatkozó értekezések. 4 füzet . . . . . 2.—

2372. MIKLÓS ÖDÖN, Budapesttől Chicagóig és tovább. Bpest, 1894. 8r., vkts . . . . . 1.—

2373. MIKÓ IMRE GR., Erdélyi történelmi adatok. Kolozsvár, 1855—56. 368 és 400 old. N. 8r., 4 rész 2 kötetbe kötve, fbőrkts. MELLÉKELVE MIKÓ IMRE AUTOGRAMMJA EGY PAPIRLAPON 12.—

2374. MIKSZÁTH KÁLMÁN, Az igazi humoristák. Cikkek a magyar nép humoráról. Szeged, 1879. 8r., fve. I. KIADÁS, TÖMÖRKÉNY S. K. NÉVBEJEGYZÉSÉVEL . . . . . 4.—

2375. (MIKSZÁTH, KOLOMAN V.), Kákai Aranyos Nro 3., Die Zerstörung Szegedins. Szegedin, 1879. K. 8r., fbőrkts, belekötve az er. kék boríték 3.—

2376. MIKSZÁTH KÁLMÁN, Tisza Lajos és udvara Szegeden. Fény- és árnyképek. Bpest, 1880. 8r., fvkts (az eredeti birítékkal.) Mellékelve KOMJÁTHY BÉLA „SZEGED VESZEDELME" c. vers kézirata 1880-ból. K. 4r., 16 old. és Komjáthy névjegye s. k. soraival, valamint TISZA LAJOS irónrajzú arcképe . . . . . 4.—

2377. —, A jó palócok. (Tizenöt apró történet.) Bpest, Légrády. I. KIADÁS. 1882. 8r., szerző autogrammjával. MELLÉKELVE SZERZŐ S. K. LEVELE STRIGL JÓZSEFHEZ. 4r., egy oldal. 5.—

2378. —, Nemzetes uraimék. (Mácsik a nagyerejű.) Regény. A képeket rajzolta GYULAI LÁSZLÓ. Bpest, Révai. 1884. K. 8r., fvkts. I. KIADÁS. (MAGÁNKÖNYVTÁRI bélyegzőkkel.) . . 2.—

2379. —, (Scarron), Az apró gentry és a nép. Harminc kis elbeszélés. Bpest, Révai. 1884. K. 8r., fvkts. I. KIADÁS . . . . . 2.—

2380. —, Urak és parasztok. Bpest, Révai. 1885. K. 8r., er. vkts. I. KIADÁS . . . . . 3.—

2381. —, A tekintetes vármegye. Igaz történetek. MANNHEIMER ÁGOST rajzaival. Bpest, Révai. 1885. 8r., félbőrkötésben. I. KIADÁS. MELLÉKELVE SZERZŐ S. K. LEVELE GYÖRGY ALADÁRHOZ 1878. JUL.-I KELETTEL, VALAMINT GYÁSZJELENTÉSE . . 5.—

2382. —, A lohinai fű. Elbeszélés. Bpest, 1885. K. 8r., er. vkts. MELLÉKELVE M. K. AUTOGRAMMJA EGY PAPÍRSZELETEN. I. KIADÁS . . . . . 3.—

Jankó János, festő

A mári Lamberg-kastélyban rendezett „Szemelvények a XIX. sz. művészetéből" című kiállításon szerepel a művész műve: „Követválasztási menet" – e. c. (említve), dagályos, de pontos, mint egy ✱ riportfotó.

A. Szabó János: A Galéria Módon.
Fejér Megyei Hírlap, 1978. okt. 1.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

1977 DEC 7
DOLGOZÓK LAPJA

Jankó János,
karikaturista

K LAPJA — 19 December 11., vasárnap

Rakoncátlan grafikák

1021

A grafika

Négyezer éve, ötezer éve, hatezer éve? Ki tudja, mikor, de tény, hogy egy kutya formájú állat egyszer nagyon ráijesztett egy sumer kisgyerekre, aki aztán jó n. ,y fülekkel, otromba lábakkal agyagból kigyúrta. Előbb félt tőle, majd megmintázta, de úgy hogy „csúnya" legyen. Kifigurázta. Ez a szobrocska épen megmaradt, és máig példázza azt, mi is a karikatúra: a jellemző részek eltúlozása, e túlzással való jellemzés. (A grafikai műfaj neve is a „caricare", azaz eltúlozni szóból származik.)

Az igehirdető és hallgatói (angol torzkép)

Kik, hogyan s miért érezték szükségét annak, hogy valakit vagy valamit így, jellemző jegyeik eltúlozásával kigúnyoljanak? Erre még Eduard Fuchs müncheni művészettörténész sem tudott válaszolni, aki századunk elején a mindmáig legteljesebb karikatúra szakkönyvet megírta. Ám kampós orrával, borzolt hajával eleven karikatúrának tűnő szerző jóvoltából mégis sokmindent tudunk a torzképek rajzolóiról, rajzolási formáiról.

Tudjuk például, hogy nem csak a már említett sumer lelet jelzi a karikatúra korai művelését, de jópár görög vázafestmény is, amely ugyanígy, egy-egy személy jellemző jegyeinek — leginkább arcvonásainak — eltorzításával fejezett ki megvetést, avagy tiltakozást.

A karikatúra-történet a XVI—XVII. századtól két nagy iskolát tart nyilván: a franciát és az angolt.

Az előbbi még a feudalizmusban gyökerezik és első kiváló képviselője, Jacques Callot főképp a harmincéves háború borzalmait vázolta groteszk szemlélettel. Púposok, Koldusok, Cigányok — efféle című sorozatokat rajzolt le a hányatott életű művész, akinek gúnyos ábrázolásmódját megszámlálhatatlanul sok utánzó követte. Köztük azok is akik 1832-be megalapítottták a Charivári (Macskazene) című párizsi élclapot, valamint az 1830-tól megjelenő Caricature (Karikatúra) című újságot. E lapok legtehetségesebb munkatársa Paul Gavarni volt, aki — mint nagy elődje — ugyancsak szívesen rajzolt sorozatokat a „Rettenetes gyerekek"-ről, a „Színésznők"-ről, a „Művészek"-ről...

A karikatúra-történet mindmáig legnagyobb alakja, Honoré Daumier is a párizsi lapok rajzolója volt. Alig huszonegy éves, amikor mindenevő Gargantuaként lerajzolta az akkor uralkodó Lajos Fülöpöt, és ezért fegyházra is ítélték. Hiába: szabadulása után sem rettent vissza a kor politikusainak, politikai életének kigúnyolásától.

Ami az angol iskolát illeti, annak tagjai is közvetlen környezetükből merítették a témát: mind Thomas Rowlandson (1756—1827), mind pedig az 1840-től megjelenő Punch (Paprika Jancsi) rajzolói a Dickens-regényekből oly jól ismert nyomor és megalázottság előidézőit figurázták ki.

E két nagy karikatúra-iskola mellett még egy harmadik — újabbkori — irányzatként a Simplicissimus és a Fliegende Blätter (Repülő lapok) című újságok szerkesztőségei köré csoportosult német torzképrajzolókat kell megemlíteni. Közülük a legismertebb az a George Grosz, aki a porosz állam vaskalaposságát, a német kispolgárság álszent erkölcseit gúnyolta ki nagy jellemző erővel és erős indulattal.

A magyar karikatúra művészete a múlt század elején, a reformkor megpezsdülő légkörében alakult ki. Legismertebb művelője Jankó János volt, aki számos élclapban — az Üstökösben, a Borszem Jankóban, a Bolond Istókban — adta közre rajzait, k"ztük annak a Sanyaró Vendelnek a kalandjait, akinek a neve jelképpé az örökké panaszos, az örökké elégedetlen emberek megjelölésévé változott. Ugyancsak híres karikaturistánk volt Major Henrik, akinek bátran politizáló rajzai főképp a Tanácsköztársaság idején jelentek meg.

A beteg meg az orvosok (francia rajz)
(Bojtár Ottó reprodukciói)

Akácz László

A debreceni Déri Múzeumban

Több éves zárva tartás után a közelmúltban nyílt meg az újjáépített debreceni Déri Múzeum. A nagy értékű 180 ezer műtárgyat magábafoglaló gyűjtemény megnyitásakor 7 ezer muzeális értékű festményt, szobrot és néprajzi tárgyat mutattak be a látogatóknak.

Déri Frigyes portréja, aki gyűjteményével megvetette a múzeum alapjait

Külső kép a múzeumból

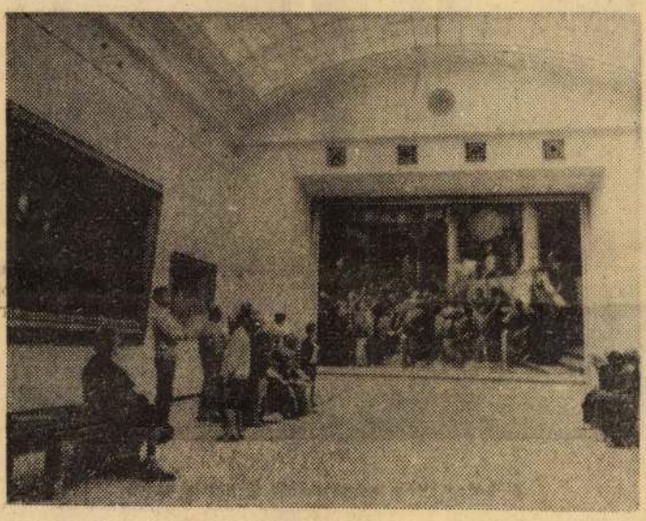

A Munkácsy-terem, háttérben a híres „Ecce homo" festmény

A világirodalom — bolgárul

Bulgáriában 1944 és 1977 között 70 ország több mint hatezer irodalmi alkotása jelent meg — 85 millió példányban. A kiadott külföldi művek között vezető helyen állnak az orosz és szovjet művek, közöttük legolvasottabbak Makszim Gorkij regényei, de nagyon keresettek Mihail Solohov, Valentyin Katajev, Osztrovszkij, Pausztovszkij és mások könyvei is.

A bolgár olvasók körében rendkívül népszerűek a francia, angol, német és északamerikai klasszikusok. Jack Londontól 55, Shakespeare-től 45, Balzactól 34, Stefan Zweigtől 29, Victor Hugótól 26, Mark Twaintől 26, Moliere-től 25 kötet jelent meg az elmúlt 33 évben. A Világirodalom Klasszikusai sorozatban 22 kiadást ért meg Homérosz Iliásza, 21-et Moliére Tartuffe-ja, 18-at Shakespeare Hamletje és Schiller Tell Vilmosa. Közel kerülnek a világ mesemondói is a bolgár gyermekekhez: Verne, Grimm, Andersen, Defoe, Kästner, Hauff, Harriet Beecher Stow halhatatlan alkotása.

A trákok kultikus állata

Herodotosz szerint a trákok a görög—perzsa háború idején — az időszámítás előtti V. században — szarvasbőr csizmákat viseltek. Bulgária őslakói ebben az időben már nemcsak élelemszerzésért vadászták a balkáni erdők nemes vadját, hanem bőrét is hasznosították.

A bolgár régészek most lezárt ásatásai azt bizonyítják, hogy a szarvas nemcsak vadásztrófea és használati cikk volt a trákoknál, hanem kultikus állat is.

A trák sírokban több helyen gímszarvas csontmaradványokra bukkantak. Szevlievo város közelében az ásatások során az időszámítás előtti V. századból származó, gímszarvast ábrázoló bronzszobrocskát találtak. A szarvas alakja az áldozati köveken is megjelenik. Szarvasagancs művészi ábrázolása szerepel már a IV—III. századból származó világhírű aranykincsek között. Mindez arra utal, hogy a trákok szent állatként tisztelték a gímszarvast.

Frakkban és fapapucsban

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

KELETMAGYARORSZÁG

1978 FEB 5

Jankó János karikaturista

KM VASÁRNAPI MELLÉKLET

1021

Rakoncátlan grafikák

A karikatúra

Négyezer éve, ötezer éve, hatezer éve? Ki tudja, mikor, de tény, hogy egy kutya formájú állat egyszer nagyon rájesztett egy sumer kisgyerekre, aki aztán jó nagy fülekkel, otromba lábakkal agyagból kigyúrta. Előbb félt tőle, majd megmintázta, de úgy, hogy „csúnya" legyen. Kifigurázta. Ez a szobrocska épen megmaradt, és máig példázza azt, mi is a karikatúra: a jellemző részek eltúlozása, e túlzással való jellemzés. (A grafikai műfaj neve is a „caricare", azaz eltúlozni szóból származik.)

Kik, hogyan, s miért érezték szükségét annak, hogy valakit vagy valamit így, jellemző jegyeik eltúlozásával kigúnyoljanak?

Tudjuk például, hogy nemcsak a már említett sumer lelet jelzi a karikatúra korai művelését, de jó pár görög vázafestmény is, amely ugyanígy, egy-egy személy jellemző jegyeinek — leginkább arcvonásainak — eltorzításával fejezett ki megvetést, avagy tiltakozást.

A rómaiak idejéből pedig már olyan karikatúra is fönnmaradt, amely eszmét — az adott esetben a korai kereszténységet — gúnyolta ki. Palatinusi gúnyfeszületnek hívják ezt a falba karcolt ábrázolást, s joggal, hiszen Róma császári palotájához csatlakozó, az udvari szolgafiúk tartózkodási helyéül szolgáló épületen egy bizonyos Alesamenost örökített meg az ismeretlen rajzoló, amint az összetett kézzel egy T-alakú kereszten függő szamárfejes emberalakot imád. Szamár: butaság — akkoriban már így, azonosítással is tudtak rajzos kritikát mondani.

Noha a római kort követő századokban is sok-sok olyan alkotás — elsősorban oszlopfő, vízköpő — készült, amelyben a túlzással, torzítással való jellemzés szándékát figyelhetjük meg, a karikatúra következő nagy korszaka a középkorhoz, szorosabban véve a reneszánszhoz kötődik. Nem kisebb művész, mint Leonardo da Vinci közismert fejtanulmányai jelzik a műfaj virágzását; azok a portrék, amelyek főképp megkeseredett öregek eltorzult vonásaival riasztanak.

Ugyanígy „karikaturista" volt a „paraszt" Brueghel is, aki — egyik életrajzírójának, Bob Claessensnek a szavaival — az őt körülvevő „fordított világot", a vallási és a feudális megmerevedést gúnyolta ki egyebek között a Hét főbűn című képsorában.

A karikatúratörténet a XVI—XVII. századtól két nagy iskolát tart nyilván: a franciát és az angolt.

Az előbbi még a feudalizmusban gyökerezik, és első kiváló képviselője, Jacques Callot főképp a harmincéves háború borzalmait vázolta föl groteszk szemlélettel. Púposok, koldusok, cigányok — efféle című sorozatokat rajzolt el a hányatott életű művész, akinek gúnyos ábrázolásmódját megszámlálhatatlanul sok utánzó követte. Köztük azok is akik 1832-ben megalapították a Charivári (Macskazene) című párizsi élclapot, valamint az 1830-tól megjelenő Caricature (Karikatúra) című újságot.

A karikatúratörténet mindmáig legnagyobb alakja, Honoré Daumier is a párizsi lapok rajzolója volt. Alig huszonegy éves, amikor mindenevő Gargantuaként lerajzolta az akkor uralkodó Lajos Fülöpöt, és ezért fegyházra is ítélték. Iliába: szabadulása után sem rettent vissza a kor politikusainak, politikai életének kigúnyolásától.

Ami az angol iskolát illeti, annak tagjai is közvetlen környezetükből merítették a témát: mind Thomas Rowlandson (1756—1827), mind pedig az 1840-től megjelenő Punch (Paprika Jancsi) rajzolói a Dickens-regényekből oly jól ismert nyomor és megalázottság előidézőjét figurázták ki.

E két nagy karikatúra-iskola mellett még egy harmadik — újabbkori — irányzatként a Simplicissimus és a Fliegende Bletter (Repülő lapok) című újságok szerkesztőségei köré csoportosult német torzképrajzolókat kell megemlíteni.

A magyar karikatúra művészete a múlt század elején, a reformkor megpezsdülő légkörében alakult ki. Legismertebb művelője Jankó János volt, aki számos élclapban — az üstökösben a Borszem Jankóban, a Bolond Istókban — adta közre rajzait, köztük annak a Sanyaró Vendelnek a kalandjait, akinek a neve jelképpé: az örökké panaszos, az örökké elégedetlen emberek megjelölésévé változott. Ugyancsak híres karikaturistánk volt Major Henrik, akinek bátran politizáló rajzai főképp a Tanácsköztársaság idején jelentek meg.

A torzképrajzolás ma? Sem a külföldi, sem a hazai művelését nem lehet áttekinteni. Egy biztos: a legnagyobb élő karikaturistaként a romániai születésű, ma Amerikában élő Paul Steinberget tiszteljük, aki az intellektuális — a tűnődő, a mechanizált társadalom gépezetében őrlődő ember kétségeit, fölismeréseit rögzítő — rajzos humorral készteti inkább töprengésre mint nevetésre az újságolvasókat. Akárcsak a magyar Kaján Tibor, aki ugyanilyen gondolkodtató alkat: szálkás, szöveg nélküli rajzaiban a túlcivilizált, a túlszervezett világ képtelenségeire ismerünk rá.

Akácz László

Az igehirdető és hallgatói (angol torzkép)

A beteg meg az orvosok (francia rajz)

Régi, szép idők (Honoré Daumier rajza)

Kiss Benedek:

Találkozás

Isteni rózsabarackom,
anyámon túlra rándító asszony,
benned magamat nézem,
keserű magodat érzem.

Fölérzem, milyen keserű!
Cseppköves bánat, só-szerű.
Sókristály már apadt a könnyed,
vagy bár csevegő patakár, könnyed.

S fölérzem: ötezer év
mögött vagy néném, vagyok öcséd,
hol atyánk mered a lángba:
zöld mezők, zöld-zöld Mezopotámia!

Ringat rengeteg térdén
rege, rög. Századok rétjén
csatakos ménem el-vissza vágtat,
sírsz te, vársz, álmot szősz,
lepedőt, fátylat.

Mennyi év, hány kidőlt szép mén!
de élek, te is élsz, néném:
lessük egymásban, két ikerember,
a magunk-arcát, mint szerelemben.

Nyihog a mozdony, döccen
kerék, váll, emlő időtlen,
ám reánk ront, időnk visszatér:
leszállsz, az utad véget ér.

Isteni rózsabarackom,
anyámon túlra rándító asszony,
szeressél, hű szemet Napodra vessél,
kereslek, rózsálló — te is keressél!

Eörsi István:

A középút dicsérete

(Antigoné és Isméné vitájáról)

Éjt nappá téve vitázhatsz,
törököt fog itt török.
Választhat aki választ,
de csak két rossz között.

Aki felkel a törvény ellen,
azt eltiporja a jog.
A törvénytiszteletben
szintén elpusztulok.

Hajtogatja a két tyúk
hamis végleteit.
Legjobb az arany középút —
kár, hogy nem létezik.

Zelei Miklós:

Erős ingásaimban

szereti-e levele és gyökere
a fát
ne válaszolj
nem válaszol sem gyökere
sem levele a fának

én faggatózom
erős ingásaim közt elfeledve
hogy önmagát sem szereti
a fa

mérgezett házfalak közül
az irtásra szabadulva
én faggatózom
erős ingásaimban faggatom
gyökerem és leveleim

Soós Zoltán:

Szerelmes mondóka

Őrizem a parazsat,
őrizem a parazsat,
Parázs őriz engem;
csonttá fagyott lobogók
csend-iszonyata alatt
melenget hitemben.

Ha kell, izzít: láng vagyok,
perzsel, izzít: láng vagyok,
holnap tornyos máglya;
Vaskatám, csepp asszonyom,
Parazsam szikrát kapott
titkos boldogsága!

Kiss •
Attila •

Űrhajózás

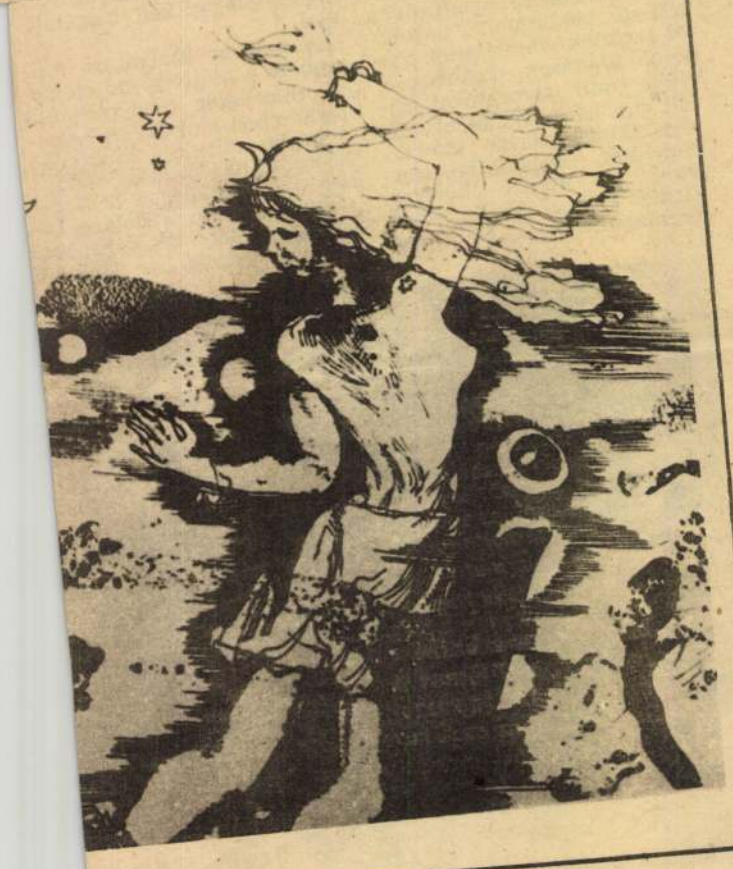

Jankó János

Sterio Károly müvészetéről K. Gyurkovich Tibor: "Sterio Károly a mozgás festője" cimmel.
Összehasonlitásként emliti meg és ismerteti Jankó János, Deák-Ébner Lajos, Lotz Károly és Székely Bertalan mozgásábrázolásának megoldását.
Külön felhivja a figyelmet Boros József müvészetére, akinek százötvenéves születési évfordulója egybe esik Sterio Károlyéval.
A fenti c. tanulmányt ismertető cédulákat lásd: Sterio Károly nevénél.

Müvészettörténeti Értesitő, Bp. 1974.
XXIII. évf. 4. sz.

Jankó János

A Déri Frigyes-gyűjteményben magyar történeti képtár is volt, amely a debreceni múzeumba került, a művész alkotása itt látható.

Kulturális magazin.

1977. XI, 27. Kossuth, 8.55 (Szné).

Jankó János

„Éneles koldus"

- rajt 1876-ból

Múzeumi Magazin 1976/3

34. old

Jankó János (1833-1896)

„Falusi élet" o.v. 147x112,5 cm

Védett. (Restaurált)

Kikiáltási ár: 35000 ft.

BÁV 48.Müvészeti Képaukció Bp.1979.xx május

Jankó János

A szárszói József Attila szobor alkotója a megrongált szobrot helyreállitja és bronzba önti, -mint a lap közli válaszul arra, hogy ha idejében nem intézkednek, a szobor tönkremegy.

Irodalmi Ujság, Bp. 1954. aug. 14.
V. évf. 22. sz. 8. lap.

Jankó János

Bemutatott műve:

222. sz. „Zordidők," bazalt

Balogh J.: A „Magyar Képző" művészetért

I. művészeti kiállítás, Budapest, 1946. VII.

140

JANKÓ JÁNOS, festő

Az 1947.febr.27-i keltezésü 10 forintost Horváth Endre tervezte, Reck István rajzolta. Előoldali részmetszetek Horváthtól, hátoldaliak Nagy Zoltántól. Elől Petőfi hátoldalon Jankó János "Folyóparti Táj"-a. Ornamentika Lesch Ferenc, Kálna Béla és Dániel Győző. Előoldalon Kossuth cimer. Tipo-tipo, réz-réz nyomással. 94.old.

DR.KUPA MIHÁLY: Bankjegyeink alkotói /1926-1966/ 91.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LXVII-LXVIII.évf. 1967-1968 Akad.Kiadó, Bpest. 1968

Jankó János

festő", grafikus, korónak legismertebb karikaturistája.

Berza László, Bernát György, Erdei Ferenc stb.: Budapest Lexikon, Budapest 1973. 1335 l

4921

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1973 NOV 22

LUDOVÉ NOVINY

Jánosa Jankó

1021

Spisovatelia a výtvarníci v Slovenskom Komlóši

Predseda rady Štefan Lehoczky víta hosťov Slovenského Komlóša

Minulý týždeň v Slovenskom Komlóši (Tótkomlós) organizovala redakcia denníka Békés megyei Népújság celodennú poradu v župe žijúcich výtvarníkov, spisovateľov a publicistov o otázkach znázorňovania života robotníkov a sedliakov. Účastníkov porady vítal predseda miestnej rady Štefan Lehoczky, ktorý vyjadril radosť z toho, že dedina môže hostiť všetkých tých umelcov župy, ktorých verejnosť už pozná z rôznych umeleckých publikácií.

Základom porady boli štúdie Gézu Szudiho a Jánosa Pappa o doterajších výsledkoch znázorňovania robotníkov a sedliakov v rôznych umeleckých dielach župných umelcov.

Po porade účastníkov čakal pestrý program. Najprv zavítali do miestnych kúpeľov „Rózsa", kde ich vedúca J. Cichanová informovala o plánoch rozšírenia kúpeľov. Potom navštívili rodný dom významného grafika minulého storočia Jánosa Jankóa a položili veniec na pamätnú tabuľu umelca. Tu József Mucsi zarecitoval aj svoju príležitostnú báseň.

Ďalším miestom návštevy účastníkov porady bolo slovenské múzeum, v ktorom hosťov sprevádzal Pavol Urban, a národopisná zbierka Jánosa Koppánya. Župní spisovatelia a výtvarníci zavítali aj do Domu mládeže, kde sa otvorila reprodukčná výstava z diel Jánosa Jankóa. Záverom zavítali do ateliéra miestneho maliara Sándora Szokolayho, kde do pozdných večerných hodín v rámci priateľského rozhovoru sa oboznamovali s umením miestnych výtvarníkov.

E. Sass

Skupina župných spisovateľov a výtvarníkov navštívila aj zbierku J. Koppánya
Foto: Gy. Demény

aj my tešili, otázka je, či sa nám podarí. Tak či onak, spievať budeme aj naďalej v nádeji, že naša milá pani učiteľka sa bude s nami zaoberať.

Úprimné slová jednoduchej dedinskej ženy sú krásnym vyznaním a dôkazom, že náš ľud nachádza v speve potešenie. Úprimne želáme legéndskym ženám, aby sa ich túžba splnila, dúfajúc, že rady si zaspievajú aj bez nádeje na verejný úspech.

—mo—

Dunaegyháze

lavovali 50. výročie manželstva Ján ıhajdová. Opäť robili svadbu, pravda, ınti so svojimi deťmi a vnúčatami.

E. Vácziová

ova pre starcov

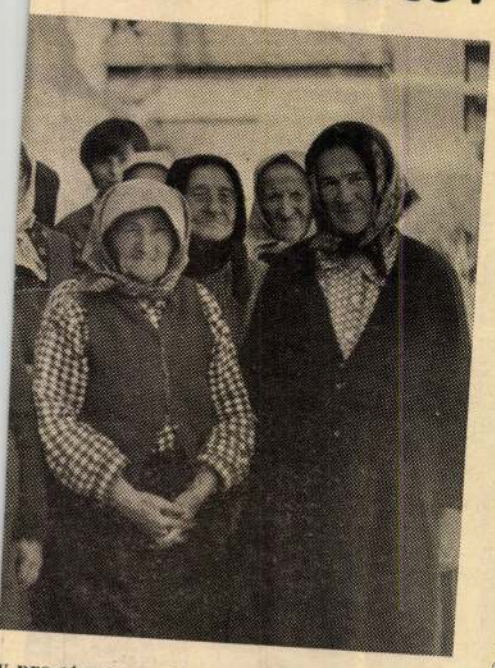

v pre starcov v Kesztölci. Odvtedy prešiel a krajším a krajším. Je pekne zariadený, iu, je domom oddychu, zábavy a spolu- ajstarší členovia domova

ity, ktoré sa dodržiavajú pri banketoch, koktailoch, recepciách a podobne. Pravda, podobné „akcie" sa nerobia každý deň, no aj tak ich musíme akceptovať a najmä úspešne absolvovať.

Často je nepríjemné ocitnúť sa v spoločnosti cudzích ľudí a vôbec vôjsť do spoločnosti, ak navyše zbadáte, že vás pozorujú. Možno sa vás už pred vchodom zmocnia pocity strachu, úzkosti, trémy. Nerobte si z toho nič, tieto vlastnosti sú celkom bežné a prirodzené.

Skôr než vôjdete do prijímacej miestnosti, niekoľko ráz sa zhlboka nadýchajte. Je to osvedčený prostriedok na ukojenie nervov.

Najprv choďte priamo k poriadateľovi výstavy, koktailu a podobne, aby ste sa s ním zvítali a pozdravili. Nezdržujte sa pridlho, lebo ďalší hostia čakajú.

Ak v spoločnosti nepoznáte nikoho, prejdite k bufetu alebo k stolu s občerstvením, aby ste nestáli v strede miestnosti. Ani tu sa však nezdržujte dlho, ale odíďte s pohárom v ruke. Pohár v ruke vám často dopomôže k prirodzenému vystupovaniu.

Môžete sa rozprávať so svojím manželom, prípadne partnerom, obdivovať umelecké predmety, vymieňať si dojmy a podobne.

Neodkladajte poháre náhodne na nábytok, aby sa nerozbili. Ak nie je obsluha odneste pohár nazad do bufetu, prípadne si vezmite ďalší.

Môžete stáť, alebo ak je kde, môžete si aj sadnúť. Nerozvaľujte sa však v kresle ani si neprekrižujte nohy, je to nevhodné.

Pri takýchto viac-menej oficiálnych slávnostiach nie je vašou povinnosťou ostať do konca. Môžete odísť kedykoľvek bez toho, aby sa to považovalo za neslušnosť. Neodchádzajte však skôr, kým sa nerozlúčite s usporiadateľom výstavy, banketu či recepcie. Slušne sa poďakujte za pozvanie a prehoďte s ním zopár milých slov.

AKO SA OBLIEKAŤ

V prvom rade jednoducho a korektne, tak, aby vám nikto nič nemohol vyčítať. Dajte si pozor na topánky, pančuchy a rukavice, aby boli v bezchybnom stave.

Oblečenie určuje hodina podujatia. Ak je to v neskorších večerných hodinách, radšej sa vopred opýtajte, či sa nevyžadujú dlhé šaty. Obyčajne to však býva vyznačené na pozvánkach a vašou povinnosťou je, aby ste sa prispôsobili.

Jankó János festő, karikaturista

138 éve született

Néprava 1971 • Ztober 1
4. old.

Jankó János

egy régi kiadású Petőfi-kötet-
ben a művész rajzai láthatók.

Balogh Edgár: Petőfi-naplómból.
Utunk, 1943. jan. 5.

Jankó János

"Jól esik viszontlátni Jankó János egy-egy remekül megfigyelt alakját"-írja F-n.: „Utazás Pesttől, Budapestig" c. Ágai Adolf könyvének ismertetésében, az Irodalom c. rovatban.

A HÉT, Bp. 1908. febr. 9. XIX. évf. 6. sz.

Jankó János

A Lakodalmi dráma (MNG) fehérruhás lányának tzátrális mozdulata visszavezethető Gyárfás Jenő egy évvel korábban készült Kund Abigél képére (!), de lehet szterertip mozdulat is. Végvári Lajos (A magyarországi művészet története) Jankót a realizmus előfutáraként említi.

Szélely András: Jankó János, Műgyűjtő 1972/4. sz. 42. V.

Fankó János

A kép reprója szerepel a kétkötetes kézikönyvben. Genthon István (Az új magyar festőművészet története) nem említi Fankó nevét (fogyatékos festői tudása miatt?). Két évig járt Bécsben Rahl akadémiájára (1862–64). A XIX. sz. második felének legjelentősebb magyar karikatúristája.

Székely András: Fankó János, Műgyűjtő 1972/11. sz. 42. l.

Jankó János

1833-ban született a Békés megyei Tótkomlóson. A szarvasi gimnáziumban tanult. Felenthezett nemzetőrnek, de nem vették fel (15 éves volt). 1850-ben visszatér Szarvasra (a szabadságharcot odahaza töltötte), diák létére ő tanítja a rajzot. Pestre kerül, ahol a Hölgyfutár közli először lapjait, majd Jókai 1858-ban megindulú Üstökösének állandó munkatársa lesz.

Székely András: Jankó János, Mügyűjtő 1972/n.sz. 42. l.

Jankó János

Termékeny és népszerű rajzoló volt. 1896-ig, haláláig kb. 70 ezer rajzot készített. Legnagyobb részük nyomtatásban jelent meg, kisebb része közgyűjteményekbe került, egy részük lappang. Festményei a falusi élet jeleneteit ábrázolják. A Kocsmai jelenetet (1853), A népdal születését (1888) és még számosat a MNG őriz.

Székely András: Jankó János, Műgyűjtő 1972/V. sz. 43. l.

5.

Jankó János

Késői képeiben kiányzik a koraiak primitív erőteljessége. A népdal születésén „mintha Mészöly Géza finomságát irigyelte volna meg": igen gondosan festette meg a hátteret. Az egész jelenet különben népszínműves, nőalakjainak több közük van Ferenczy Pásztorlányához, mint az alföldi menyecskékhez.

Székely András: Jankó János, Műgyűjtő 1972. 4. sz. 43. l.

Fankó János

6.

Szana Tamás egész könyvet szentelt munkásságának. A színpadias kompozíciókat kétte számon a festőtől.

Székely András: Fankó János, Műgyűjtő 1972. 4. sz. 43. l.

7.

Jankó János

Takács Mária 1936-os doktori disszertációban azt írja A népdal születésének egy korábbi, Kolozsvárra került változatáról, hogy amíg a nappali világításban színtelen, villanyfénynél a színek előtűnnek. Oka, hogy képeit Jankó műteremvilágításnál festette.

Székely András: Jankó János, Műgyűjtő 1972. 4. sz. 43. l.

Fankó János

1888-as festményén a Dahl-iskola módszerével élt: barnás árnyalatokkal alapozott és a sötét háttérből fokozatosan bontakoztatta ki a pirosakat, kékeket. Többé nem festett, fia halála és súlyosbodó betegsége véget vetett a művészi munkának. A szerző idézi egy 1952-es írásból.

Székely András: Fankó János, Hügyfüjtő 1972. 4. sz. 43. l.

Jankó János

A népdal születése jóval kevésbé „életképszerű", mint a debreceni Déri Múzeumban levő Csokonai, Csárdás, nagy a Bérkanyírás. A szerző idési M. Kiss Pál könyvéből (Jankó János. A gyulai Erkel Ferenc Múzeum kiadványai. 29-30. 1961.) a Bérkanyírás leírását. A 60-as, 70-es években az életképfestő sohasem lépett fel a direkt politikai mondanivaló igényével.

Székely András: Jankó János, Műgyűjtő 1972. 4. sz. 43. l.

Jankó János

A színekkel kissé hadilábon állt, ezért nagyobb kompozíciójhoz számos návelatot készített. Ezek elvesztek nagy happanyanak. Sok került belőlük külföldre. Takács Mária 58 festményét sorolja fel, de a felénél hiányzik az őrzési hely feltüntetése.

Székely András: Jankó János, Mügyűjtő 1972. 4. sz. 43. l.

11.

Jankó János

A brassweri hangú korai, 1860 körüli életképek és szín-
vázlatok tűntek el. Feltehetően olyan műgyűjtőknél kal-
lódnak, akik nem ismerik fel valódi értékeiket.

Székely András: Jankó János, Műgyűjtő 1972. 4. sz. 43. l.

Jankó János

Egyik életképének reprója

Mügyüjtő, 1972. 4. sz. 42. l.

Jankó János

I-s.: „Jankó Jánosról" cimmel ir a müvészről, aki egy emberöltőn át szakadatlan dolgozott, több mint harminc esztendeig rajzolt, télen-nyáron anélkül, hogy egy hét szabadságot tudott volna magának megengedni. "Amióta rajzolt, kenyérért rajzolt, tönkre tette magát a munkával." Körülbelül harminezer képet készitett.
Szélütés érte, de "amint a kezét ujra emelni birta, megint csak rajzolt."

A HÉT, Bp. 1896. ápr. 5.
VII. évf. 14. sz. 22o-221. lap.

Jankó János

Dolgozott "félszegen, ügyetlenül, dadogóan, mert félig vak volt, félig béna...Egy esztendei kinos vergődés után meghalt."
"A magyarság számára az volt ő rajzban, mint Petőfi és Jókai irásban." A fölfedezők osztályából való müvész.
Rendkivüli érzéke volt a tipusok egyénisége iránt. "Nemzeteket, foglalkozási nemeket egy-egy figurában megtestesiteni kevesen tudták ugy, mint ő."

A HÉT, Bp. 1896. ápr. 5.
VII. évf. 14. sz. 22o-221. lap.

Jankó János

A megemlékezés kiemeli Tisza Kálmánról készült rajzát, mely nem annyira Tisza Kálmán külső vonásaiban, mint inkább a Tisza Kálmánok tipusa. Mokány Berci, Mihaszna András, Bukovai Abszi, ismert alakjai. „Bismarckja bajusztalanul, akár Luthernek is beillenék." Alakjaira szinte az utcán lehet rámutatni, annyira közismert tipusok. Befejezésül az orosz-török háboru idején készült képeit méltatja, melyeken a háboru mozgalmas eseményeit örökitette meg.
A HÉT, Bp. 1896. ápr. 5.
VII. évf. 14. sz. 22o-221. lap.

Jankó János

népies élethépei hatást gyakorolták Munkácsy Mihály „Siralomház" műcének megfogalmazásakor.

Perneczky Géza: Munkácsy, Budapest, 1970. 84l

81

Jankó János

A fiatal kezdő müvész képe, -"A menyasszony hazavitele"- sok alkotó tehetséget bizonyit,- állapitja meg az "Október-novemberi mütárlat" c. kritika, a Müvészet c. rovatban.

Családi Lapok, Pest. 1854. II. félév.
8. sz. 387-388. lap

Jankó János

"Felköszöntés a korcsmárosra" c. képe ügyes kis darab,-mint a "Január-februári mütárlat" c. kritika méltatja a Müvészet c. rovatban.

Családi Lapok, Pest. 1855. I. félév.
3. sz. 133-135. lap

Jankó János

Jeleneteit a népéletből dicsérettel emliti meg a "Julius-augusztusi mütárlat" c. kritika. A kiállitáson szereplő festmény, -mint mondja- "kezdő müvésztől meglepő haladás."

Családi Lapok. Pest. 1855. II. félév. 3. sz. 132-133. lap

Sankó János festő

75 éve halt meg

Népszava 1971 március 28
10. old.

Jankó János, grafikus

L: Reich Károly

–: Napfáron a Kepes Krónika 8.

Esti Hirlap, Br. 1979 nov. 14

Jonkó János

plebejus szemléletét Munkácsy Mihály magasabb igénnyel próbálta a képzőművészet nyelvére fordítani.

Pernyeczky Géza: Munkácsy, Budapest, 1970. 84 l

Jankó

"Csokonai"-ja a "Hölgyfutár" c. lap idei mű-
lapja lesz. Az eredeti festmény szerepel a
Műtárlaton.
A lap -Budapesti társasélet c. rovata- fel-
hivja a Müegyletet, hogy a képet vásárolja meg.

Divatcsarnok, Bp. 1859. febr. 8.
14o. lap.

Jankó János

Fővárosi rajzolónkat egy londoni képeslap felkérte, hogy készitsen vázlatokat a magyar népéletből. Minden képet tiz angol fonttal fizetnek meg,-közli a Bel-és Külföldi Hirek c. rovat.

Divatcsarnok, Bp. 1862. aug. 12.
511-512. lap

Jankó János

"Alsó magyarországi életkép" c. müvét kiállitották a Mütárlaton, melyet megvásárolt a Müegylet, -közli a Budapesti társasélet c. rovat.

Divatcsarnok, Bp. 1859. január 18.
65-69. lap.

Jankó János

müveiről készült fametszetek is szerepelnek Petőfi összes müvei első diszkiadásának /1872/ illusztrációi között.

Rónai György: Gondolatok müvésznevelsőünk intézményesitésének centenáriumán.
Müvtört.Ért.1971.3.sz.204-212.l. 208.l.

Jankó János

„Madách Imre 1862-ben"
c. rajzának reprodukciója
a 17. oldalon

Kőhegy 1973 január

Jankó János

Lapja a 9. oldalon

Magyar Nemzet 1973 január 7

Jankó János

rajzai a 9. oldalon

Magyar Nemzet 1973 január 14

Jankó János

a daguerrotypia alapján
Készült rajzának reprója a 9.
oldalon

Magyar Nemzet 1973 március 11

Jankó János

A Borszem Jankó figuráinak megalkotója
"...a karikatúra első magyar mestere Jankó János.
Tiszteletreméltó elődök - a Charivari Beck Vilmosa
és Szeremlei Miklósa - után Jankó stilust és iskolát
teremt."

Dersi Tamás: Budapest élclapja: a Borszem Jankó.
Budapest, 1972. 1o. sz. 1.
36-38.l.

Jankó János

A magyar karikaturaművészet a kapitalizmus szülötte,képviselői Jankó János,Vadász Miklós, Kóber Leon,Linek Lajos.

Galambos Ferenc:Major Henrik
Látóhatár 1970/5-6 561.old.

Jankó János

Zord idők, bazalt

Magyar Képzőművészet
I. Kiáll. Katalógus 1946 jú

Jankó János

(1833-1896) eleven élményanyagot közölt a sajtóban: motívumai, alakjai a kritikai realizmus legbecsesebb alkotásainak előképzítője.

Pogány Ö. Gábor: Magyar festészet a XIX században, Budapest, 1970.

30 l

Jankó János

művei a szó szoros értelemben genre-képek;
a művészet autonóm probléma-világába
emelése helyett: a genre.

Fülep Lajos: Magyar művészet, Budapest, 1971

Sol

Jonkó János

„Lakodalmi dráma" című műve Izsó Miklós alkotásával egybevetve – szembeötlő és külső hasonlóságok dacára

Fülep Lajos: Magyar művészet, Budapest, 1971

791

Jankó János

Közölt reprodukció:

51. p. „Lakodalmi dráma", 1882, olaj, vászon, 109 x 201 cm.

Fülep Lajos: Magyar művészet, Budapest, 1971

Jankó János festő

Bécsben az Esterházy képtár 1849-1865 közti évek látogatói között szerepel a neve.

Urbach Zsuzsa: Száz éve közkincs...
Művészet, 1971. szeptember - 8.oldal

Jankó

A mult század elején a Markó generáció, a Jankó-család ,később Kernstokok bizonyiották a tehetségá öröklődését.

MagyarHIrlap 1975/107 6.o.

Bojár:Egy müvész ikerpár emlékezetek

Sauró János

Müve szerepel Kovács Antal

gyüjteményében Debrecenben

Mügyüjtő 1975/1

9.old.

Jankó János

Vadas József: "Mivel fizetünk?" c. beszámolójában a papirpénzek rajzolóiról ir:
A tizforintoson "Folyóparti táj" c. képe szerepel. A mult század második felében festette romantikus zsánerképeit és rajzolta merész karikaturáit a művész.

Élet és Irodalom, Bp. 1975. febr. 8.
XIX. évf.6. sz. 13. lap.

Jankó János, grafikus

Neves karikaturista a XIX. század ban.

– : Történelmi karikatúrák

2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1974. okt. 11.

Jankó János, Karikaturista 2

(1833-1896). Az első jelentős magyar Karikaturista. Az Üstökös, a Borsszem Jankó, a Bolond Istók c. „élczlapok" munkatársa.

Akácz László: A grafika rakoncátlan gyermeke 1088-1094.

Élet s Tudomány, Dr. 1975. jún. 6. XXX 2.3.

Jankó Jakos, karikaturista 1

Híres figurája: Sunyaró Vendel:

Rep.

(1093. old.)

Akácz László: A grafika rakoncátlan gyermeke A karikatúra 1088–1094.

Élet és Tudomány, Bp. 1975. jún. 6. XXX

23.

Sankó János (1833-1896)

„Az ünneplő" Olaj, vászon 30 x 41,5
Selesve lent középen. Sankó 1859

Utváltási ár: 6000 ft.

BÁV 36. Müvészeti Képaukció Ktalógus 1975 május

Jankó János, karikaturista

Az Üstökösben, a Borsszem Jankóban, a Bolond Istókban jelentek meg szinvonalas karikatúrái.

Lóska Lajos: Történelmi karikatúrák 7.

NÉPSZABADSÁG Bp. 1974 nov. 27.

Jankó János

Petőfiről készitett rajzát bemutatja a lap.
Repr.

A HÉT. Bp. 1899. juli. 30. X. évf.
31. sz. 505. lap.

Jankó János (1833-1906)

„Hazafelé" o.v. 30x36 cm

(Restaurált) Kikiáltási ár: 12000 ft.

BÁV 43.Képaukció Budapest,1977.szeptember

Sankó János (1833-1896)

„Folyópart, alakokkal" o.v. 67x90

s.l.j.: Sankó 887. Védett.

Utiáltási ár: 15000 ft

BÁV 42.Képaukció Budapest,1977.május

Sankó János

„Engelyés" o.v. 30x37 cm

Kiáltási ár: 12000 ft

BÁV 43.Képaukció Budapest,1977.szeptember

Sankó János (1833-1896)

„Határállomás" o. v. 52x75

S. l. j. Sankó J.

Zirváltási ár: 7000 ft

BÁV 39. Képaukció katalógus 1976 május

Jankó János

Rengeteg karikatúráját a Boland Istók, Üstökös, a Borszem Jankó, a Boland Miska és az Urambátyám közölte.

H. Gy: Jankó János karikatúrái
Tükör, 1977. március 6-41 lap.

Jankó János

30 esztendőig dolgozott 1866 tól
1896 ig Jankó János és ezalatt
az idő alatt hetvenezer kari-
katúrát készített.

H. Gy.: Jankó János karikatúrái,
Tükör, 1977. március 6 – 41. kép.

Jankó János

Jankó János volt az egyik a politikai karikatúrát, sőt egyáltalán a karikatúrát megteremtette Magyarországon.

H. Gy.: Jankó János karikatúrái
Tükör, 1977. március 6–41 lap.

Jankó János

Méltatás.

H. Gy.: Jankó János karikatúrái.
Tüllős, 1977. március 6–41 lap.

Jankó János, festő

— BÉKÉS MEGYEI oktatási intézmények jubiláltak szombaton. A szarvasi Vajda Péter gimnázium és szakközépiskola fennállásának 175., a békési szakmunkásképző-iskola 75., a tótkomlósi általános iskola pedig 50. évfordulóját ünnepelte; ez utóbbi felvette Jankó János, az egykori tótkomlósi festőművész nevét. Tegnap ünnepelte fennállásának 50. évfordulóját a pécsi gyárvárosi iskola is.

-: Hír

14

Népszabadság, Bp. 1977. jún. 12

Jankó János, festő

A mozgás motivuma Jankó János, Deák-Ébner Dajos, Lotz Károly, stb. képein szintén meg van, de ott a mozgás legtöbb ször kissé beállitottnak tünik, ig Sterionál sokkal bensőségesebb eszközökkel, gazdagabban és hitelesebben van megszerkesztve. 325.old

K. Gyurkovich Tibor: Sterio Karoly/1821-1862/ a mozgás festője 323.old

Müv.Tört.Ért. 1974. XXIII. 4.sz. Bp.

Jankó János

Kitünő szinérzékkel festett, jól jellemzett, igazi magyar jelenet a népéletből,- mondja kritikájában M.J.A.: "Állandó Mütárlat" cimmel, mely a julius 15. és augusztus 15.-e között megtekinthető Nemzetközi kiállitásról ad képet.

DÉLIBÁB, Bp. 1855. aug. 12.
9. sz. 105. lap.

JANKÓ JÁNOS, festő

A Békéscsabai Munkácsy Mihály Múzeum képzőművészeti emlékei között Orlai Petrich Soma, Veress Gusztáv, Jankó János műveivel együtt kiemelkedő helyet foglalnak el a megyéből származó Munkácsy Mihály alkotásai
55.old

SZ.GY: Bemutatjuk vidéki múzeumainkat.-Békés megye
55.old

Múzeumi Magazin. 1968. 7.sz.

Jankó János

A genrefestészet müvelői közül három kiemelkedő müvészt sorol fel D.M.I.: "Állandó Mütárlat" c. ismertetésében, akik igen jeles alkotásokkal szerepelnek a nemzetközi kiállitáson: Balogh Zoltán, Orlai Petrich Soma és Jankó János.

DÉLIBÁB, Bp. 1855. dec. 9.
26. sz. 311. lap.

Jankó János (1833-1896)

„Vándorló cigánycsalád"

o. vászon. 51X75 j. l. f.: Jankó J.

2. ár: 8000 ft. FOTÓ

BÁV 40.Képaukció katalógusa ,Bp.1976.szeptember

Jankó János

A múlt században itt nyugalomra és témára talált a művész.

Hanlisch Lenke könyve:

Bodri Ferenc: A szentendrei festészet története és stílusának vizsgálata 1945-ig.

Tolna Megyei Népújság, 1976. febr. 22.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1974 OKT 11

Esti Hirlap

Gaiko János karikaturista.

1021

Történelmi karikatúrák

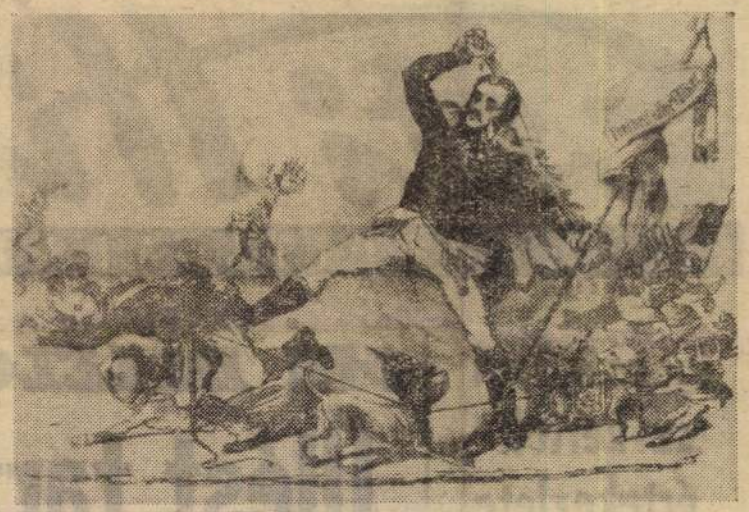

Kossuth Lajos, kezében a népek szabadságának zászlajával, karddal veri szét az európai reakciós hatalmakat. Egy német karikaturista ábrázolta őt így 1848-ban. A másik rajz későbbi keletű, 1897-ben készítette egy magyar újságkarikaturista, rajta Wlassits Gyula mond gyászbeszédet a koporsóban nyugvó protekció fölött, s a halottat zokogó urak veszik körül. Ez a kissé elhamarkodott — karikatúra is ott látható a Magyar Nemzeti Múzeumban megrendezett történelmi karikatúra-kiállításon. E kiállítás anyaga egy, a XVII. század végén keletkezett gúnyrajzzal indul. Témája a Thököly-féle szabadságharc. A Habsburg-birodalom sajtója a Rákóczi-felkelés vezéreit igyekezett nevetségessé tenni, amint ezt a kiállított, Vak Botytyánt ábrázoló karikatúra illusztrálja. Nagy humorforrásnak bizonyult Mária Terézia örökösödési háborúja. Több rajzon szerepelt a férfi ellenfelekkel küzdő uralkodónő. A napóleoni háborúk idején megjelent, színezett rézmetszeten a Habsburg-birodalmat jelképező huszár fügét mutat a francia nagyhatalmi törekvéseknek.

A 48—49-es szabadságharc bukása után a karikatúrák gyakori célpontja Metternich, Windischgrätz és Haynau. Jankó János a lat utolsó szakasza a két előtti évek nagy parlamenti küzdelmeiről.

Művészileg egyedülálló darabként tartják számon Munkácsy Mihály önarckép-karikatúráját. A tár-

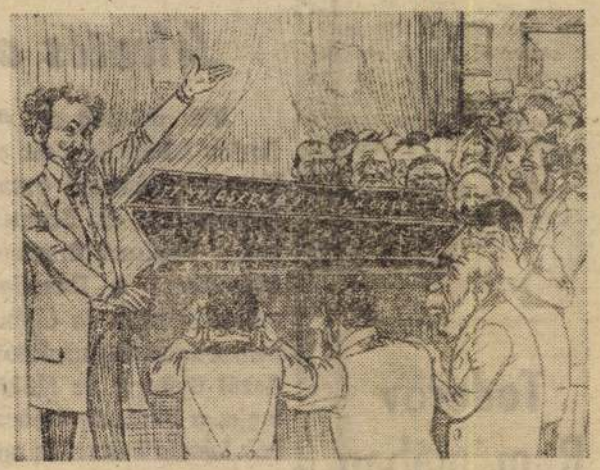

(Fotó: Wormser)

Ára 80 fillér

Esti Hírl

POLITIKAI NAPILA

Igazságügyi szakértők értekezlete

Ma délelőtt a Magyar Tudományos Akadémia dísztermében megkezdődött *a II. országos igazságügyi szakértői értekezlet*. A megnyitó beszédet *dr. Markója Imre* igazságügyi államtitkár mondta. Az értekezlet résztvevői szekcióüléseken vitatják meg a szakértőmunka feladatait, a megoldás lehetőségeit, kicserélik tapasztalataikat, mit lehet, mit kell tenni. Ugyanebben az időszakban lesz Szentendrén a Magyar Igazságügyi Orvosok Társaságának IV. nagygyűlése.

Todorov Romániában

Szófia, október 11.

MA DÉLELŐTT

Ülést tart a N Országos Ta

Jelentés a nemzetközi ka

Ma délelőtt az Országház Vadásztermében Sarlós István főtitkár elnökletével megkezdődött a Hazafias Népfront Országos Tanácsának ülése. A napirenden: dr. Szentistványi Gyulánénak, a Hazafias Népfront Országos Tanácsa titkárának előadásában – a Hazafias Népfront feladatai a közművelődésben és tájékoztató jelentés a Népfront nemzetközi kapcsolatairól. Megjelent az ülésen Aczél György, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, a Minisztertanács elnökhelyettese és dr. Orbán László kulturális miniszter.

A Hazafias Népfront, V. kongresszusa óta, mind na-

JANKÓ JÁNOS

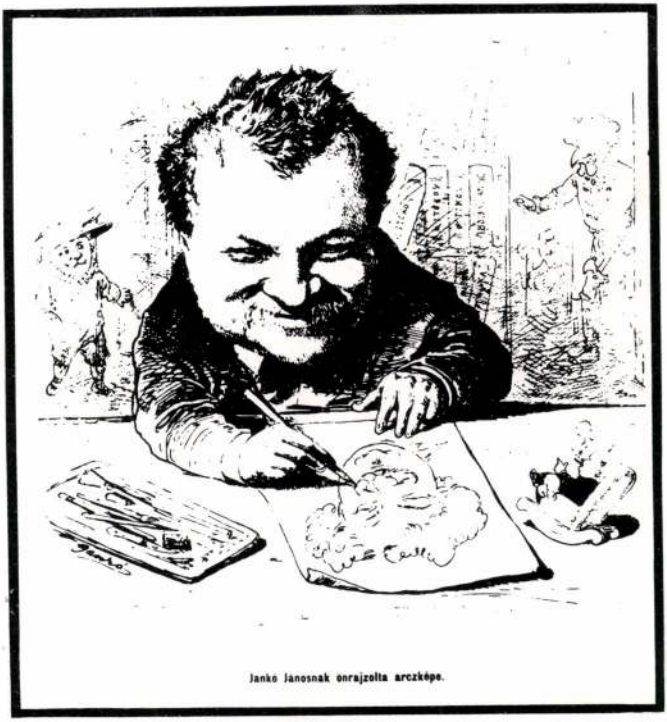

Jankó Jánosnak önrajzolta arczképe.

EMLÉKKIÁLLÍTÁS

JANKÓ JÁNOS

Tótkomlós, 1833. november 1. –

Budapest, 1896. március 29.

EMLÉKKIÁLLÍTÁS

a Magyar Nemzeti Galéria,
az Országos Széchényi Könyvtár,
a békéscsabai Munkácsy Mihály Múzeum
és a tótkomlósi Nagyközségi Tanács
együttműködésével készült

A katalógust szerkesztette: Born Miklósné
Műszaki szerkesztő: Hunyadvári András
Fotó: Váradi Zoltán
Felelős kiadó: Dr. Szabó Ferenc
Kner Nyomda Dürer üzeme, Gyula

Vígjátékíróink bizonyítják, hogy nem könnyű dolog találón bemutatni a mulatságos magyar embert. De hogy mennyi kedély, józan vidámság, derült bölcsesség lakik benne, példabeszédei, szólásmódjai tanúskodnak róla. Jóízű természetét, lelke verőfényét, pajkos tréfáit, lobbanó lelkesedését, jó szívét szépen le is tudják már festeni íróink. Hanem képben is lefesteni a magyar embert, a mulatságos magyar embert, hogy mulattasson, hogy a róla szóló anekdotákhoz illő és hű legyen – az sem könnyű feladat. Ezt a feladatot teljesíti immár harminc esztendő óta folytonosan Jankó János, aki végig illusztrált talán valamennyi jó adomát, amit széles Magyarországon csak beszélnek, mert azokat le szokták írni, felküldeni az élclapoknak, onnan aztán Jankó János kezébe kerül, csinálja meg képben.

Harminc esztendeje, hogy élclapok vannak Magyarországon: azokat minden héten Jankó János rajzolta teli. Csak a legutolsó időkben vált lehetségessé, hogy néha-néha Jankó közreműködése nélkül megjelenhetik egy-egy élclap. Mióta 1860-ban Bécsben megindult az öreg *Bolond Miska* naptára, az utána keletkezett élclapokat mind Jankó egymaga rajzolta. Minden vasárnap a magyar olvasóközönség három-négy élclapból mulat a Jankó humorán, karikatúráján és kifogyhatatlanságán. Rajzai aztán belejutnak mindenféle adomás könyvek-

MUNKÁCSY AMERIKÁBAN.

be, olvasmányokba, úgy hogy határozottan el lehet mondani: Magyarországon minden ember kezében megfordulnak Jankó rajzai. A külföldnek se termékenységre, se eredetiségre nincs hozzá hasonló művésze. A bécsi, németországi élclapok rajzai távolról sem állják ki a versenyt magyar kollégáikkal, mert nincs Jankó Jánosuk.

A mi Jankónk páratlan a maga nemében: tősgyökeres voltában, találékonyságában, művészi erejében és kifáradhatatlanságában. Meg is kell benne különböztetni több művészt: a humoristát, a torzképrajzolót, a magyar genre éles megfigyelésű

Grof RÁDAY GIDA.

rajzolóját és a komoly művészt, aki olykor-olykor szakítani tud magának órákat, mikor vászon elé ülhet festeni, mert máskor a papír előtt ül, tollal kezében, s úgy készíti az élclapok rajzait, novellák illusztrációit. Vagy 50-60 rajz – kisebb-nagyobb – minden héten kikerül a tolla alól. Mennyi lehet az, több mint egy negyedszázad alatt! Fölmegy 30 ezer rajzra is. Adja isten, hogy ezentúl még ennél is több legyen. Az élclapok szerkesztői a hét elején keresik föl Jankót írásban vagy személyesen, s közlik vele, hogy mit kell rajzolni a vasárnapi lapba. Jankó a feladott témát elkészíti menten, pedig azok a lehető legkülönbözők, mert az élclapok nemcsak krónikás és csípős adomákból élnek, hanem főképpen politikából, s a pártoknak éppen úgy megvan a magok élclapja, mint pártközlönye. Jankó tollától függ, hogy a miniszterelnök karikatúrája hogyan váljék be a *Bolond Istók*-ba vagy a *Borsszem Jankó*-ba. 1860 óta a közélet minden nagy és kis nevezetessége megfordult Jankó tolla alatt, ott vált ismeretessé akárhány az egész ország előtt, mint humorisztikus rajz, mint karikatúra. A magyar ember sajátságait senki nem tudja olyan aprólékos pontossággal rajzolni, mint Jankó. Legyen az úr vagy szegény, pap vagy zsidó, katona vagy cigány: Jankó megadja neki azt a kifürkészhetetlen specialitását, ahogy egy idegen művész kezéből az ki nem kerülhetne úgy, mert amit rajzol, az valóban ma-

Későn érő alma.

— Még nyáron, abban a nagy melegben fölküldtem a gyereket, hogy rázza le a fáról azt az almát, de az alma, úgy látszik, még most sem akar leesni; nagyon későn érő alma ez.

gyar paraszt, magyar zsidó, régi jó öreg úr. Ismeri ő a magyar ember tempóit, mozdulatait, minden indulatját, járását, állását.

Nagy csomó vázlattal, a falusi élet jeleneteivel megterhelve érkezett Jankó huszonkét éves korában az ország fővárosába, az Alföldről, ahol az ő bölcsője is ringott, a dús Békés megyében. Az ötvenes évek közepette volt akkor (művészünk 1833. nov. 1-én született Tótkomlóson), csendes és meglehetősen rossz világ Pesten, főképp kezdő festőre, mikor, aki már vitte is valamire, csak küszködött, vagy kiment külső országba. Szigorú napok vártak

„Van- kedved ily tanyához?
Vagy bár lásd magad"....

Vörösmarty: Éjféli ház.

a fiatal Jankóra is, aki, ha már nem folytatta az apja mesterségét – a tótkomlósiak emlékeznek még a derék, becsületes szűrszabóra –, nem is várhatott onnan hazulról sem segedelmet. Különben az öreg Jankó maga akart diákos embereket nevelni a fiaiból; az egyikből, a fiatalabból lutheránus pap lett, a másik pedig kijárta Szarvason, Eperjesen az iskolákat, s aztán törte magát abban a keserves iskolában, melynek neve a művészi pálya kezdete. Festegetett magyar népéleti képeket, de nem volt hol feltűnni velök, s néhány forintért adott túl raj-

Fehér holló.

— Látja kend azt az urat? Az a megyei árvaszéki pénztáros. Ritka becsületes ember. Még soha sem tudták rajta kapni.

tok, hogy mindennapi szükségeiről gondoskodhassék. Egy pár festményének árán (az 1856-i győri képkiállításon egy műbarát megvette az *Alföldi juhászok* című festményét, *Kocsmai jelenet*-ét a ki-

állítási bizottság stb.) fölment Bécsbe, mert Pesten akkoriban festészetet tanulni nem lehetett, legfeljebb kezdeni Jakobeynél. Jankó Bécsben szintén Rahl tanítványa lett, de e művész, ki a magyar festészetre mint tanár annyi hatással (talán nem is a legjobbal) volt, meghalt. Jankó rövid ideig külföldön időzése után ismét Budapesten folytatta festészeti tanulmányait, szorgalmasan dolgozta magyar motívumait, melyekkel nemcsak vázlatkönyve volt tele, hanem lelke is eltelt. Megismerkedett Frankenburg Adolffal, ki *Bolond Miska* cím alatt humorisztikus naptárt adott ki, s Jankóval készítteté hozzá a karikatúrákat, a humoros illusztrációkat. Az első magyar élclap a Jókai *Nagy tükör*-e volt, s abból meglátni, hogy mily nehezen ment a vidám dolgok rajzolása. Jankó könnyen föltalálta magát, úgy hogy a bécsi élclapok is megkívánták rajzait. A fiatal művész félreismerhetetlen tehetségét méltányolni kezdték Bécsben, s talán őt is elvesztjük, ha az ifjú szív gyöngéd vonzalmai vissza nem hozzák, s Pesten nem alapít családi fészket.

Az alkotmányos mozgalmak megindulásával a hazai közélet megélénkült. A nagy hullámvetés az irodalmi és művészi életet is megmozgatta. Jankót elhalmozták megbízásokkal. Már előbb is sok rajzot, leginkább a hazai népéletből vett genre-képeket készített a *Vasárnapi Újság*-ba, melynek sok éven át rendes munkatársa volt, 1860-tól kezdve

azonban mindinkább az élclapok vették igénybe munkásságát. 1860-ban indult meg Tóth Kálmán szerkesztése mellett a *Bolond Miska* élclap, s ez időtől kezdve úgy a lapnak, mint az *Üstökös*-nek (húsz évig folyvást), úgyszintén később, 1867 óta Ágai Adolf szerkesztése mellett megjelenő *Borszem Jankó*-nak és a Bartók Lajos által szerkesztett *Bolond Istók*-nak, s majd az *Uram-bátyám*-nak Jankó lett az egyedüli, fáradhatatlan rajzolója. Ezenkívül, közbe-közbe készített illusztrációkat novellákhoz, szabadságharci visszamelékezésekhez stb. Az ecset kezeléséhez csak kevés ideje jutott, de mégis megfestette *Csokonai felköszöntőjét*, melynek másá a *Hölgyfutár* 1859. évi jutalomképe lett. A rajzónt azzal a hittel fogta föl ismét napjában, hogy majd csak megszabadul tőle, mert nagyobb alkotásokra vágyott és sokszor bosszantotta, hogy szép rajzait a metszők mennyire elfaragták. (Azóta a sokszorosítás művészete is megváltozott, és Jankó tollal rajzolja képeit, s a mechanika pontról pontra visszaadja.) Amíg számította, hogy mikor veszi állandóan kezébe az ecsetet, az igazi erő és képesség teljességével domborodott ki művészi egyénisége s lett belőle a magyar képírásnak nevezetes specialitása, a hazai közélet minden eseményének és alakjának vidám rajzolója, a humoros ábrázolás mestere, a hírlapok illusztrátora, kinek ha száz keze van, mindenikre jut megbízatás. Így

A geszti vipera.

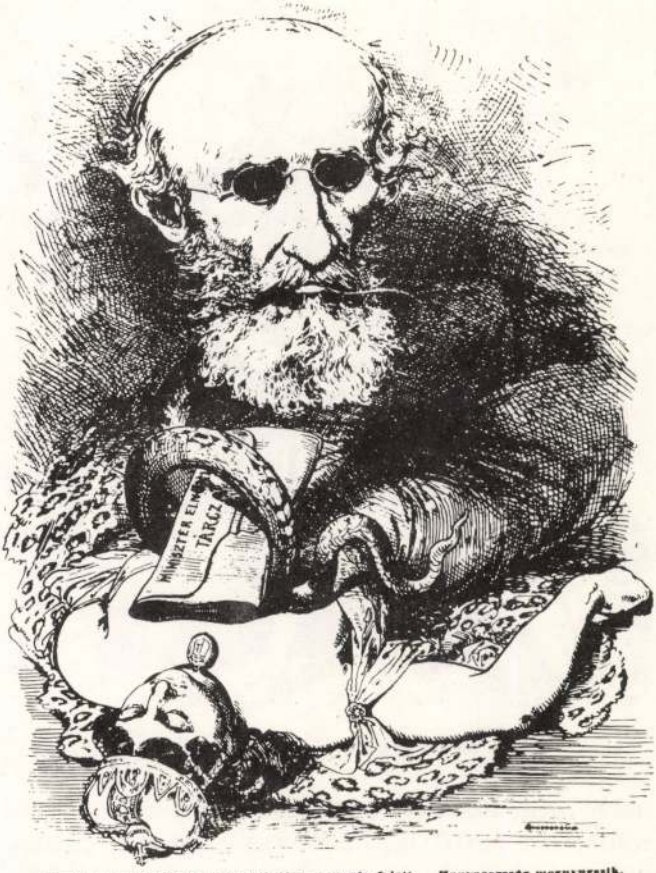

Míg ez a miniszterelnök nyugszik Magyarország felett. Magyarország megnyugszik.

Tr—frt. Éjnye no! Már most nem tudom: a kettő közül melyiket legyem alma máterré.

aztán nem lehetett megszabadulni a rajzóntól és tolltól, és Jankó irigylett magas művészi színvonalra emelte a magyar karikatúra és humor rajzát. De közbe-közbe mégis időt szakított és illusztrációó-

kat készített Petőfi *Tündér Ilona*-jához, festett népéleti képeket, melyek színes nyomású képekben terjedtek el, festett nagyobb műveket is, melyekben a becsvágyó művész jelent meg a közönség előtt . . .

A nemzeti múzeum képtára számára szerezték meg a *Lakodalmi dráma* című nagyobb festményét, melyet lapunk szintén bemutatott. Falusi nászmenet ez, mely éppen egy patak hídjához ér. A híd mellett, a puha zöldben elterülve egy fiatal legény, kezében pisztollyal. A menyasszony kétségbeesése meghatóan beszéli el a mennyegzői drámát. E festményt pár év előtt készítette, a műcsarnokban nagy érdeklődést támasztott, s a múzeumban is mindig egész csoport áll a szép festmény előtt, melynek ismerős alakjait hosszan elnézik. A lakodalmi dráma után nem sokára másik festménnyel is elkészült Jankó. Mozgalmas vásári jelenet ez, címe pedig *A lócsiszár,* és mai számunk közli. Ismerős rajta minden, s az apró mellékalakokon is megvan az a biztos jellemzés, amellyel Jankó oly pazarul bánik. A vásár képe, az ekhós szekerek, a vásárból haza igyekezők csak mellékes, de nagyon eleven háttere a jelenetnek, mely a kép közepét és előterét foglalja el. Az ivó előtt megállt szekerével egy pillanatra mester uram, s a kulaccsal befuttatta a gyereket. Látni lehet, hogy gazduram derék csizmadia mester. A szekér saroglyáján ott a láda, oldalt fel-

övé. A cigány temperamentumot alig lehet szerencsésebben kifejezni, mint ez az alak, kinek állásából, mozgásából, arcának heves kifejezéséből kirí a féktelen dicséret és esküdözés, úgy hogy mesterné asszonyom össze is csapja a kezét jókedvű bámulatában. Mennyi élet és jellemzés van azon a mellékes csoporton is, mely a korcsma ajtajában tűnik föl, a kéregető cigányasszonnyal, a purdékkal, s az ott elhelyezett pár alakkal, kik még a másolat kisded formájában is oly beszédesek. És mennyire pontos, figyelmes és tiszta a rajz, mily szeretettel dolgozva az apró részletek.

Jankóban sokat vesztett a hazai festészet, ha úgy vesszük, hogy sokoldalú és gazdag tehetsége kötve a sátorfa, aztán a telt kulaccsal a korcsmából éppen kiszaladó inasgyerekről is látjuk, hogy őkigyelme csakugyan nem mézeskalácsos, ha már tisztes személyéről le nem olvasnók. Ott van mellette az asszony is, igazi *ifj' asszony,* mint a mesterasszonyokat ma is nevezik az Alföldön. A mesterék pihenőjét rögtön fölhasználták a cigány lócsiszárok, kínálják szörnyen a magok gebéjét, pedig gazduram szekere elé sokkal különb van fogva. Tőrül metszett cigány alak mind a három: az egyik lovon ülő suhanc, a mellette álló vén dádé, főképp pedig az a fekete csóré, ki a szürkét olyan cigány tolakodással kínálja, s mutatja, hogy annak a nemesvérű paripának éppen olyan ép a foga, mint az

mennyi téren érvényesülhetett volna, de ő a humoros ábrázolása és magyar genre könnyebb faja mellett lett első művész, kinek eredetiségét, kimeríthetetlen bőségét, víg ötleteinek dúsgazdagságát máig sem tudják megközelíteni. Ha amazt nyerjük meg tőle, s ezt veszítjük el benne, akkor is megvan művészetünk érzékeny vesztesége, mégpedig oly téren, melyben most az egész országra nézve oly nagy hatással működik, s melyen irigyli tőlünk a külföld.

Mint ember szerény és szeretetreméltó. Megelégedetten él családi körében, gyermekei közt. 1866-ban nősült, nőül vevén Bajay Gizellát. Négy gyermeke közül ifj. Jankó János ismeretes, mint afrikai utazó és földrajzíró.

Jankó még friss erejű ember, az évtizedek óta tartó szakadatlan munka mellett is fiatalon maradt, oly fiatalon, hogy tőle függ, ha szép és emlékezetes múltja után még jövőt is akar készíteni magának, új téren, a nagy alkotások terén, ecsettel kezében. Hanem akkor üresen hagyja helyét, ahol őt megszoktuk, nélkülözni nem tudnánk, ahol a késő idők emlékezete is fölkeresi elismerésével is friss koszorúval.

Megjelent a Vasárnapi Újság 1890. 18. számában.

A KIÁLLÍTÁSON SZEREPLŐ RAJZOK

Csokonai és arató ünnep
p. tollrajz, 160x217 mm
J. j. l.: Jankó
MNG Ltsz.: 4367

Hazatérő birkanyáj (hátlapon: vágtató juhász)
p. tollrajz, 175x240 mm
J. j. l.: Jankó
MNG Ltsz.: 4368

Tanulmányfejek és karikatúravázlat
p. cer. 252x130 mm
J. j. l.: Jankó J. rajz
MNG Ltsz.: 4379

Tanulmányfejek (konvolutumból)
Lp. cer. 270x160 mm
J. j. l.: Jankó János
MNG Ltsz.: 4380

Népmulatság (Békés m.) 1887
p. olajvázl. 260x385 mm
J. j. l.: Jankó 87
MNG Ltsz.: 1902-1015

Illusztráció
p. tus, toll, 188x156 mm
MNG Ltsz.: 1917-225

Illusztráció 1882
p. tus, toll, 317x246 mm
MNG Ltsz.: 1917-226

Lóverseny karikatúra
p. tus, toll, 86x227 mm
MNG Ltsz.: 1917-306

A népdal születése. Ülő parasztasszony
p. cer. 364x246 mm
MNG Ltsz.: 1921-773

Menyecske (hátlapon karikatúrák)
p. cer. 292x194 mm
MNG Ltsz.: 1921-781

Menyecske
p. cer. 365x207 mm
MNG Ltsz.: 1921-785

Háttal álló nő (hátlapon drapéria)
p. cer. 433x273 mm
MNG Ltsz.: 1921-786

Ülő parasztasszony (a hátlapon is)
p. cer. 354x250 mm
MNG Ltsz.: 1921-787

A népdal születése. Furulyázó juhász feje
p. cer. 135x95 mm
MNG Ltsz.: 1921-788

Petőfi
p. cer. 271x213 mm
MNG Ltsz.: 1921-791

Botra támaszkodó, álló paraszt (a hátl. kéz- és lábtan.)
p. cer. 390x258 mm
MNG Ltsz.: 1921-792

Alföldi táj
p. lav. tus, 199x258 mm
MNG Ltsz.: 1921-804

Fatanulmány
p. cer. 366x249 mm
MNG Ltsz.: 1921-806

Falu
p. cer. 179x272 mm
MNG Ltsz.: 1921-808

Erdőrészlet
p. cer. 234x324 mm
MNG Ltsz.: 1921-811

Útonállók
p. lav. tus, fed. feh. 123x239 mm
MNG Ltsz.: 1925-1102

Sírkő
p. tus, toll, 127x95 mm
MNG Ltsz.: 1925-1107

Illusztráció (medvés)
p. tus, toll, 213x165 mm
MNG Ltsz.: 1925-1175

Csiky Gergely karikatúrája 1877
p. cer. 258x180 mm
J. j. l.: Jankó 1877
MNG Ltsz.: 1939-3376

Vajda János: Ábel és Aranka ill.
p. tus, toll, 142x208 mm
J. j. l.: Jankó J.
MNG Ltsz.: 1933-2382

Tiszaparti jelenet
p. tus, toll, 210x303 mm
J. j. l.: Jankó János
MNG Ltsz.: 1954-5500

János vitéz ill.
p. tus, fed feh. 330x235 mm
J. n.
Ltsz.: F. 67.120

János vitéz ill.

p. cer. fed. feh. 330x250 mm
J. b. l.: Jankó J./80
Ltsz.: F. 67.121

FESTMÉNYEK

Kocsmai jelenet
olaj, vászon, 28,7x23 cm
Ltsz.: 3207
MNG tulajdona

Tájkép
olaj, fa, 44x63,2 cm
Ltsz.: 4635
MNG tulajdona

Tiszaparti füzek
olaj, vászon, 79,5x106,5 cm
Ltsz.: F. K. 659
MNG tulajdona

Jelenet a cigányéletből
olaj, vászon, 42x42 cm
Ltsz.: 208/1/30
Déri Múzeum tulajdona

RÉSUMÉ

Jean Jankó, artist-peintre, maître précurseur de la caricature hongroise, est né a Tótkomlós le 1er novembre 1883. Ses parents – son père, tailleur de houppenlande en peaux de moutons, sa mère, Susanne Tomka, femme occupée des soins du ménage et de l'éducation d'enfant – apportaient de grande attention à l'instauration de l'avenir de leur enfant. Il a fait ses études à l'école élémentaire de Tótkomlós et au lycée de Szarvas. Et il a fait ses études de beaux-arts à Budapest et à Vienne chez Karl Rahl.

Des tendences de style hongroises du siècle XIX – tels que la peinture des scènes de vie populaire, celle des paysages, ainsi que la peinture historique – la peinture de genre populaire était intéressante pour Jankó, car c'était le seul sujet qui le regardait comme peintre. Certes, à son époque prématurée, il a employé le paysage comme fond de décor et plus tard comme sujet indépendant, mais ces peintures n'occupent pas de places significatives en son oeuvre.

Ce sont des sujets humoristiques, figurations réalistes qui caractérisent ses peintures de genre. Il figurait toujours une phase réelle de la vie. Le dessin et la caractérisation sont parfaites sur toutes ses peintures. Il a idéalisé les figures convenable-

ment à l'esprit du temps. Ce sont la technique minutieuse et l'exactitude qui le caractérisent en sa méthode.

C'est son activité de dessinateur qui s'élève en son oeuvre. C'est le dessin humoristique, la caricature que est son terrain véritable. On ne peut guère parler de l'art de caricature hongroise avant son apparition. Il était collaborateur permanent de plusieurs journaux de bon mot hongrois au cours de son travail de dessinateur pendant 40 ans. Ce sont les événements de quatre décades qui se ravivent dans ses dessins avec les personnages de la vie publique et de la politique, reflétant fidèlement les changements sociaux et politiques. La vérité du dessin était toujours ce qui l'intéressait comme dessinateur. L'humour caractérise ses dessins sains, exempts de l'exagération. En sa première époque, nommée héroique, ses caricatures se dirigeaient contre des institutions et contre des ordres par des dessins nobles, patriotiques, mais en leurs esprits exempts de la politique. C'est la caricature de portrait et l'avancement de la politique au premier plan qui caractérisent sa deuxième époque qui durait de 1867 à 1896, jusqu'à sa mort. C'était en cette période que sont nés ses dessins sociaux, politiques et populaires, dont les figures caractéristiques passaient en notion.

„A NAGYMAMA."

Csiky muzsajának legifjabb szülötte
A papajat rögtön *szépapává* tette.
Nagymamának is meg bajos Prielle Nelli
Lyral dalt kell még hozzá eucekelni.

JANKÓ János

ECSERY Elemér: A magyar népéletkép mestere. =
Uj Magyarország, 1993. okt.12. lo. ~~il~~

PROKOPPNÉ Stengl Marianna: Esztergom-Belváros : Műemléki séta. Esztergom : Gran Tours, 1993

küldték, menjen Münchenbe. Humoros rajzai közfeltűnést keltettek. Technikája, felfogása, vonalvezetése eleinte erősen éreztetik az apai örökséget, de rohamosan kezdi megtalálni önmagát. A „Fliegende Blätter" tüstént lefoglalja és a gyermekifjú világhíres nevekkel együtt jelenik meg. A „Herr Elemir" egyaránt kedves a szerkesztőségek jókedvtől harsogó szobáiban és a mesterművészek törzsasztalánál.

Művészi meglátása mindinkább magán viseli erős egyéniségének jellegét. Első a harcoló „modernek" táborában. Humorérzéke szédületes. Semmi se szent előtte. Tisztelői, barátai, tanárai szinte kételkednek, hogy lehet-e ennek az istenáldotta talentumnak továbbfejlődő lehetősége?

Georg György rajza

Apja fia volt. Amíg munkáival a könnyezésig kacagtatott, az ő lelke mélyen sajgott. Tudta, hogy tüdejében a halál csiráját hordozza.

Nagyon szenvedett. Nem írta meg haza. Konzultáló orvosa szavaiból a legrosszabbra következtetett. Megrettent a lassú pusztulástól, azután itthagyni bálványozott családját, meg nem érni művészetének beteljesülését, a rá váró sikereket és biztos diadalokat. Bolond fejjel cselekedett, mikor hősi pózzal revolverhez nyult...

Nem halt meg. Ellenben könnyelmű tettének áldozata lett az egyik szemevilága... Ez a csapás még tetézte kétségbeesését, boldogtalanságát. De mégis, mindinkább ragaszkodni kezdett az élethez, mint mindenki, aki már egyszer benézett a mors imperator sötét kapuján. Akkor kelt szárnyra *Roch* doktor szérumának a híre, elvitték Berlinbe. Eleinte úgy látszott, hatott a csudaorvosság. Teli munkakedvvel utazott vissza a bajor fővárosba. Rövidesen újult erővel kitört megint a gyógyíthatatlan nyavalya.

A reménység fiatal, remek gyümölcsöt igérő fája kipusztult... Rajzoló tollal a kezében halt meg, 1892 február 22-én...

Melyik a nagyobb tragédia? A csalódásokban megtört atya pusztulása, vagy a fiúé, aki maga kereste egyszer már a halált?...

Rozsnyay Kálmán

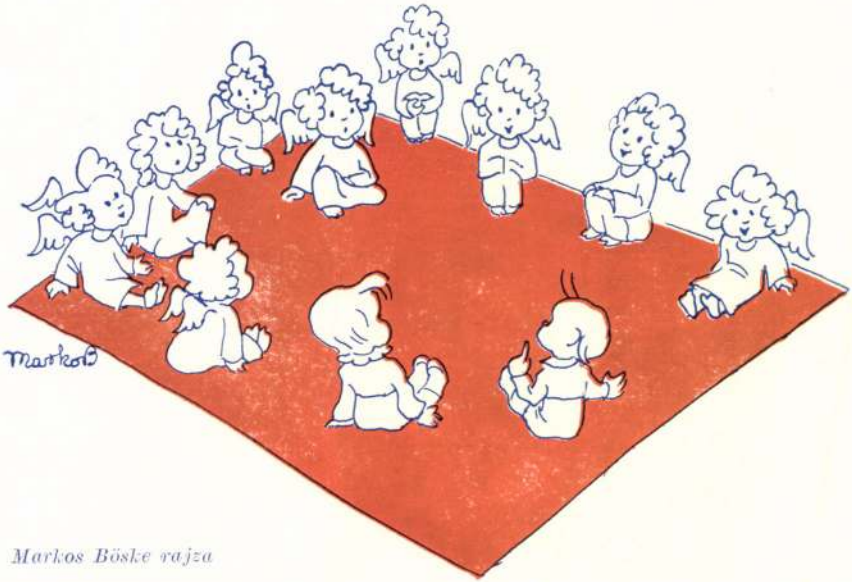

Markos Böske rajza

zál-utcában a házat, műtermet épít és súlyos adósságokba veri magát.

Gyötri a gond. Gyerekeinek nevelése sokat felemészt. Munkakedve, ereje megbénul. Közben elveszti a legdrágább gyermekét. Ez teljesen megtöri. Úgy összeesik, hogy barátai alig ösmernek rá. Iglófüred valamennyire helyrehozta és *Ágai* örömmel jelentheti olvasóinak:

Jankó János megint pingál,
Egészségben megint fungál!

*

A hátralévő pár esztendő nem egyéb, mint csupa kínlódás. A munka már teher. 1896 március 29-én megváltotta testi és lelki gyötrelmeitől az irgalmas halál. Akkor írta *Szana* Tamás: „íme eljött az első szomorú perc, melyet Jankó János nemzetének okozott . . .“

*

Elemér!

Ragyogó szemű, csupaélet gyerek volt. Ökölnyi korában már egyetlen játékszere a plajbász. Olyan rendkívüli tehetség nyilatkozott benne, hogy a boldog apa a legnagyobb reménységet fűzte jövendőjéhez. Amikor a komoly stúdiumok ideje eljött, beiratta a Mintarajziskolába. *Székely* Bertalan és *Lotz* Károly kijelentették, hogy ilyen tehetséges fiú még nem volt a kezük alatt. Rögtön megkapta a legnagyobb stipendiumot. Tanárai

pontossággal lemásolva megfesté. Jankót nem bántotta az eset, sőt örült neki, hogy egy halálra ítélt témája örök életre kelt.

Jankót a napi gond teljesen a rajzolásra szorítja. Egész idejét a hazai viccelapok és a bécsi „Kikeriki" kötötte le. De biztosítva volt a megélhetése, nem volt már akadálya, hogy oltárhoz vezesse szíve hölgyét. Pesten történt meg az esküvő, násznagya *Jókai*, nászasszonya az ünnepelt operaénekesnő, *Balázsné Bognár Vilma* volt. Nejével visszatért a császárvárosba. Jó ideig ott laktak, szíve azonban hazahúzta és mikor 1866-ban *Tóth* Kálmán megalapította a „Bolond Miská"-t, állandó szerződéssel hozta haza a túlboldog művészt.

Faragó Sándor rajza

Egyszerre az egész ország visszhangzik Jankó nevétől. Alig várják a lapot, a mesteri toll kacagtató humorát.

Erdei Viktor rajza

Majd megszületik a másik élelap: a „Borsszem Jankó", ennek is ő lett az üdvöskéje. Ujabb és újabb lapok jönnek és egyik sem egzisztálhat Jankó nélkül. Dolgozik, robotol, látástól-vakulásig. Amennyire mindinkább buzog tollának humora ezernyi rajzáról, úgy borul el napról-napra a kedélye. Letargiája annyira erőt vett rajta, hogy orvosai vidékre tanácsolják. Házat vesz Szentendrén, ott a kertjével, aprójószágával bíbelődik, de a szerkesztők ott se hagyják békén, hát újra visszahurcolkodik a városba. Ahol a régi élet kezdődik . . .

Végre, 1875-ben hozzájutott, hogy megfesse régi kedvenc témáját, az ízig-vérig magyar „Lakodalmi tragédiá"-t. Vetekedtek fölötte a vásárlók, de a Múzeum már előre lekötötte. Három másolatot kellett róla csinálnia. Az egyik Londonba került. Ekkor veszi meg a Klau-

Női akt. Márton Ferenc rajza. A kis aranyérem nyertese. Budapest, 1922.

tökélte, házasodni akart. Szerelme tárgya a szép *Bajay Gizella* volt...

Végre Bécs! Csodált mesterének legszorgalmasabb tanítványa. Szabad idején a nyilvános és magángalériákat bújta. *Rahl* kivételével, a professzorok nem szívelték. Véleményük szerint túlzottan magyar. Sőt, — mert attilásan, sarkantyús csizmában, darutollas pörge kalapban járt — gunyolták és kérték, ne látogassa az akadémiát ilyen farsangi maskarában. Önérzetét mélyen megsértették, de nem a dolmányt vetette le, hanem csökkenté az órákra való járást. Ekkor kezdődik egy életre szóló barátsága *Munkácsy Mihály*lyal, aki szegletes, mesterlegényes modorú, nagyon hiányos műveltségű, németül sem tudó ifjú lévén, nem igen kedvelték s naturalista tanulmányai se tetszettek a régi szabályokon nyargaló tanár uraknak, nem vették fel ingyenesnek. Jankó baráti körben összegyüjtötte az iskolapénzt. Abban az időben történt, hogy megragadta fantáziáját Jankónak az a vázlata, mely a siralomházban ülő betyár képe volt. Ezt később, Párisban, majdnem hajszálnyi

Ezt a hiányosságát ő maga is érzi. Nincs pénze arra, hogy külországba eljuthasson, egész energiáját kimeríti a mindennapi kenyérért való pacsmagolás. Van egy éhenkórász lóti-futi embere, ha kész van egy kép, leküldi vele a Váci-utcára, ott parádézik az úrinép, hátha megakad rajta valakinek a szeme? Talán 25 forint boldog gazdája lehet? Egyszer Jóska ismét vásárra indul. Kérdik a kép árát többen is, de drágálják. Végre kilibben egy arszlán a Privorszky-kávécsarnokból és Jóska kínálja, kelleti a képet.

— Mit kóstál?

Toncz rajza

— Negyven forintot.

Jankó János, aki messziről kísérte famulusát, látja, hogy megvan az alku, az áldozat fizet, mint a katonatiszt, rohan haza és várja a legényt, ki nagy meglepetésére négy nagy bankót nyom a markába. De igen-igen szomorú pofával.

— Hát neked mi bajod?

— Egye meg a fene, marha voltam, biztosan adott volna az az úrfi ötvenet is, ha annyit kérek!

Szépen keresett már, de ez nem elégíté ki. Érezte, tudta hibáit, színtelenségét, minden vágya volt Bécsbe jutni, *Rahlhoz*, aki akkor a leghíresebb tanár és ami főleg ösz-

NAGY ÉS KIS SZENZÁCIÓ

Herman Lipót rajza

Jeney Jenö: Politikai karikatura 1903-ból
(Ferencz Ferdinánd, Szentiványi, Barabás, Ugron és Kossuth Ferenc)

körükbe és megbámulják vázlatkönyveit, melyekben pezseg a színmagyar élet. Beajánlják a Múzeum direktorának: *Kubinyi* Ágostonnak, aki beiratja a *Marastoni*-féle festőiskolába. 1855-ben állít ki először a „műtárlaton" és neve egyszerre ismert lesz. 1857-ben a leghíresebb művészek munkái között az ő „Falusi kántora" is ott díszlik a *Ferenc Józsefnek* felajánlott albumban. De inkább csak rajztudása az, amit értékelnek, szinezésében mindig szürke, egyhangú.

13 (Budapesti Hirlap-nyomda)

nek folytatóját várta. De hitestársa, *Tomka* Zsuzsánna asszony, prókátort vagy papot óhajtott nevelni a kis legényből. Mért ne sikerüljön nekik is, ami Domanovszki komájuknak, a harangozónak? Annak egyik fia híres bölcsész, a másik gazdag fiskális lett. Ergo, Zsuzsánna asszony strimfliszárba kuporgatta az ezüst lázsiásokat, így a kis Jancsi eljutott a híresneves szarvasi luteránus gimnáziumba. Egyik nagyműveltségű tanára, — *Ballagi* Mór, — ösmeri fel elsőnek a diákgyerek rendkívüli tehetségét és az ő biztatására *Lányi* Gusztáv rajztanár veszi pártfogásába. Még ma is mutogatják a kollégium tékájában azt az akkor divatos „quodlibett"-et, melyet a kis Jankó finom varjútollal rajzolt. Látható azon egy nagy bankónak fertályrésze is, megtévesztő gondossággal másoltan. A nagyvakáción megismerkedik egy, a falujokba vetődött boltoslegénnyel, aki ügyesen festett és attól ellesi a pemzlikezelés mesterségét. Kezd arcképeket pingálni és azzal már pénzt keres. De jön a legendás 1848! Természetes, hogy a lelkes lángolásban ő is felcsap katonának, a verbuváló Ferdinánd-huszárokhoz; éppen idején tudja meg a kalandot János majszter és nagynehezen kimenti a harcias sihedert. Később mégis megszökik őkelme, a békéscsabai „mezitlábas sereggel". Nem tart soká a dicsőség, gyenge a legény, nem bírja a válla a puskát és hazatranszferálják... Viszsza megy Szarvasra, majd onnan az eperjesi iskolára. Ott *Kubinyi* Albert a protektora, kiviszi deménfalvi birtokára és ott születik meg Jankó János első képe, a kor hangulatának hatása alatt: a Világosi gyász. Amit fest, mind vevőre akad. A gimnáziumban meg a rajzot tanítván, számottevő összeget takarít meg. Természetes hát, hogy Pestnek, Mekkájának irányítja az apostolok lovát...

Jeney Jenő:
Gulner Gyula karikaturája

Első útja a gránátos-utcai „Komló-kert". Ott muzsikál a hazát gyászoló bánatos magyarok fülébe bánatos nótákat *Patikárus* Ferkó, ott viszi a szót, egri bikavér mellett *Vahot* Imre és *Lisznyay* Kálmán. Ott találja még rendesen *Tóth* Kálmánt, *Vajda* Jánost, *Sárossy* Gyulát és a már neves piktorok közül *Than* Mórt, *Ligeti* Antalt, *Lotz* Károlyt, *Telepi* Károlyt. Néha benéz az ivóba *Vörösmarty* és *Bajza* is. Szeretettel fogadják

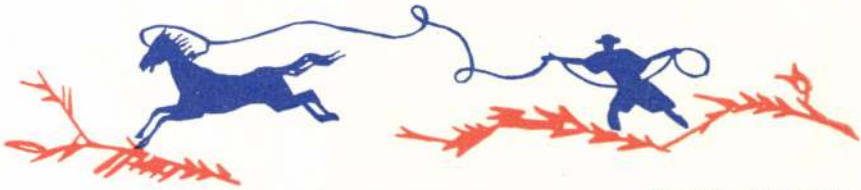

Horváth Jenő rajza

tunkat enyhíteni s a jövő borúját eloszlatni.

Kívánom önnek, hogy a munka legyen művészi pályájának legszebb üdve s akkor bizonyosan boldog lesz.

Budapest, 1890 március 22."

Ott tartott estebédre. Hitvese olyan nő volt, aminőt ma már csak mesének hisznek. Művelt, úri dáma, csak az urának, gyerekeinek, háztartásának élt. Mint régi pajtást fogadott a négy gyermek is. János, a huszas éveinek közepén és máris neves tudós; Elemér, apja szemefénye, tehetségének örököse; Gizália, a szépen fejlődő hajadon és a csöppnyi Abigail, aki olyan volt, mint egy Murillo amorett...

Horváth J. rajza

Ettől az estétől kezdve tárt ajtó, terített asztal és meleg szeretet várt engem mindig a Jankó-portán. Később aztán, hogy ösmerőseim köre tágult, *Telepyék*, *Margittayék*, *Vágó* Pálék, *Keleti* Gusztávék, *Barabás* Miklósék, *Zala*, *Strobl*, *Lotzék*, *Benczur*, *Pulszkyék*, *Jókai*, *Mikszáthék*, *Prielle*, *Blaháné*, *Justh* Zsiga, *Wohl* Janka, *Beniczkyék*, *Blaháné* vendéglátása és sok társaságbeli kortársam és főleg az a különszoba a Nicoletti kávéházban, — az Oktogonon, a mai Kovács-féle restaurant helyén, — mindjobban lekötöttek és én hálátlanul, ritkábban kerestem fel az áldott hajlékot, ahol az első baráti kéz nyúlott felém...

Horváth rajza

Három év mulva száz esztendeje lesz, hogy a magyar rajzolóművészet Petőfije, a békésvármegyei Tót-Komlós községben megszületett, egy zsuppfödeles kis paraszti viskó földes szobájában. Édesapja, akinek nevére keresztelték a kisdedet, értelmes szűrszabó volt. Az újszülöttben tisztes mesterségé-

dialektussal — az ezernyi kérdés, kedves emlékezés „régi jó időkre".

— Soha jobbkor nem jöhetett öcsémuram. Ma szombat van. Egyetlen szabad délutánom. Hacsak még be nem ront Ágai valami sürgős ötlettel. A vasárnapom se vakáció, már akkor kezdődik a robot.

Mert robot volt a munkája. Nem szíve szerinti. Diktáltak neki a szerkesztők aktuális vicceket, amíg az ő lelke vágya hatalmas, színes vásznak alkotásán merengett. Azért építtette ezt a monstruózus épületet, de sohase érte el benne a célját. Nagy asztalon temérdek, különböző nagyságú síma kartonlap halmozódott (csak arra rajzolt), meg régi vázlatkönyvei. Témáihoz ott kereste a modelt. Láttam, csak gyenge ceruzavonással vázolta fel a kontúrokat; aztán dolgozta ki mikroszkópikus finomságú tollvonásaival. Volt ott még egy sereg fotográfia: politikusok, színészek és egyéb hírességek. Fametszésű dolgaihoz való apró fablokkok, azokra direkt rajzolt és az mind preparálva volt valami fehér matériával. Érdeklődött tanulmányaim iránt, megmosolyogta, hogyan irtóztam az örökös gipszfigura-rajzolástól és szavaim áradozásából észrevette, hogy engem mégis csak a színház izgat; megigérte, hogy elvisz *Csiky* Gergelyhez, ami pár hónappal később meg is történt és fordulásra billenté életem szekerét...

Horváth Jenő rajza

Kaptam tőle egy nagy vázlatot, valami — soha el nem készült — történelmi kép első elgondolását. Valamely fiatal magyar király és udvara, igricek dalát hallgatván. Meg is dedikálta: „az ifjú múzsafinak". Fájdalom, pár esztendő multán szobatűz áldozata lett. Egyetlen emlékem tőle az a pár sor, melyet gyönyörű metszésű gyöngybetűivel, az első vizit emlékére írt volt albumomba:

„Akit a költői és művészi pályára nem az igazi hivatottság vezérel, abból rendesen csak középszerűség válik; aki nem találkozik az ambicionált elismerésben, világfájdalmi kórságtól gyötörve, az elől egyedül a bor és kártya birodalmába menekülhetni véli s ez által az erkölcsi öngyilkosságnak torkába rohan. Míg az igazi lángész, ha búbánat éri, munkakörében keres és talál vígaszt, egyedül az erős munka képes elodázni minden földi bajt, lelkünket felemelni, bána-

Jenő voltak a Váci-utca és Hatvani-utca legösmertebb alakjai. Kisváros voltunk és ha nem is ösmerték egymást személyesen az emberek, mégis mindenki tudta, hogy a másik ki fia-bornya.

Alaposan kicsíptem magam és Szent Rókus kápolnájánál befordultam a Klauzál-utcába. Jobbkéz felől, — a Dohány-utca sarkától, — a harmadik ház volt Jankóéké. Szolid, régimódi ház. Széles, zöldre mázolt kapuval, négy-négy ablak között. Balra lakott a házigazda, a jobboldali traktus árendába volt adva. Az udvar végén pár csenevész fa, de végesvégig zöldelő leánderbokrok sora. A kint őgyelgő termetes sváb szolgáló, hallván, hogy az uraságot kérdezem, a telek sarkában álló rengeteg hodály felé bökött, melynek fala csupa üvegből volt. Ez első műterem, amit láttam. Pár garádicson felugrálva benyitok és egy óriási teremben találom magamat, amely vezuvlott a csípős, erős szűzdohányos pipafüsttől. A sarokban nagynehezen felfedeztem egy *Deák* Ferenc figurájú derék bácsi körvonalait, szájában hosszúszárú selmecivel. Bemutatkozom és átadom az apám levelét. Elolvassa, ölel, csókol és ömlik szájából, — kedves, békési, kicsit tótos

Benedek Kata: Meseillusztráció

Benedek Kata: Meseillusztráció

Negyven éve csak és mégis micsoda más volt az akkori Pest! Kedves, festői kisváros. Girbegörbe utcák a belvárosban, gyönyörű, stílusos apró paloták, a remek empire Párisi-udvar! Eltüntek, hogy helyet adjanak a mai gipszfigurás, ízléstelen mammut házaknak... Pár régi kút, patinás kőszobor, még a bolti címerek között is művészi remekek, mint *Barabás* „Menyasszony"-a Kunz és Mösmernél. Az utcákat igazi úri nép tarkítja. A Kugler a mágnások, a Hangli a vidéki gentry és a belvárosi patricius familiák találkozó helye. A Margitsziget már olyan kirándulás, hogy oda hetekkel előbb készülnek. Az öreg *Podmaniczky* Frigyes, — akit rögtön felösmertem Jankó ónja után, — groteszkül kockás ánglius habitusában, az elmaradhatatlan piros szegfűvel, *Károlyi* „Pista", az első gavallér, *Pálmay* Ilka, a híres *Cziráky* tandemen, *Margittay* Tihamér, a divatot diktáló dandy, a szépséges *Széchenyi* grófkisasszonyok, — *Hanna* és *Alice*, — a lengő szakállú *Hermann* Ottó, a két csupa sikk menyecske: *Ilkeyné* és *Jármayné*, a félkezű zongorás gróf, az aranyifjúság elegáns, monoklis vezére: *Andreánszky*

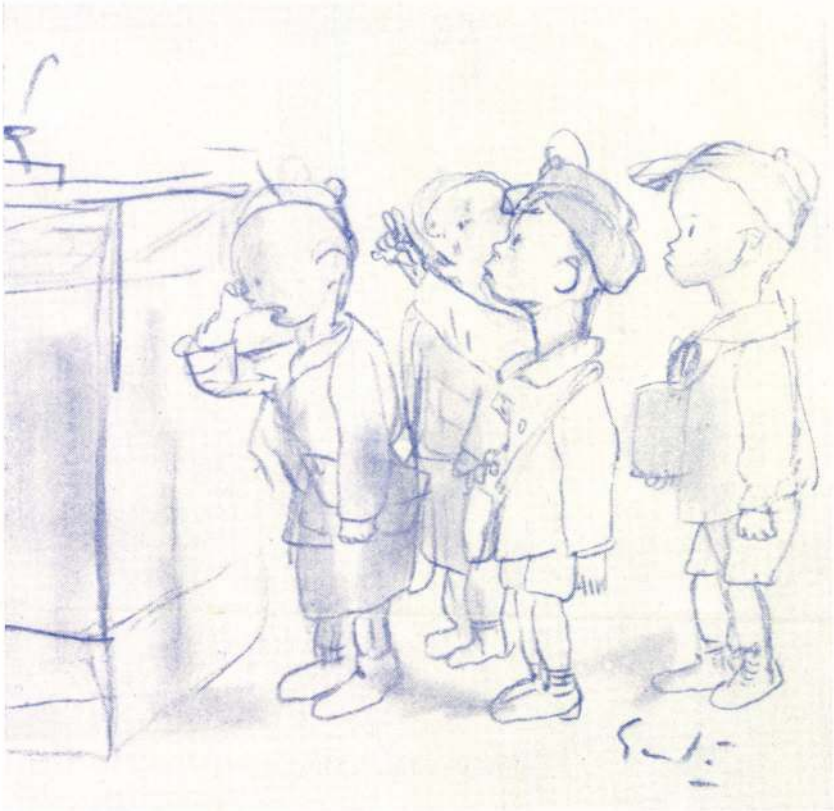

Áralkodó. Gedő Lipót rajza

dom, hogy éppen teátrális beállításával nyűgözött le a két műalkotás.

Minden betűt, mely a művészekről szólt, valósággal faltam. Vágyaim vágya volt őket szemtőlszemben láthatni. Arról, hogy szóbaálljanak csekélységemmel, persze álmodni se mertem. Egyszer levelet kapok az édesapámtól, melyben rámparancsol, hogy szarvasi konskoláris pajtását, Jankó Jánost, fel kell keresnem. Soha boldogabban nem teljesítém a hazulról jött ordrét.

ATYA ÉS FIÚ TRAGÉDIÁJA

Megfertőzött a szülői ház légköre. Művész akartam lenni. Iskolai rajztanító-mesterem talentumnak tartott. Kis diák voltam, amikor egy gyermeklap pályázata nekem adta a pálmát. Később a jó *Zombory* Lajos, — a mi drága „Jundink", — oktatott a pemzli titkaiba. Jómagam inkább a „festett világba" vágytam. Ideáljaim, — csupa félisten! — a színészek voltak. Bár házunk baráti köre (vagy tán éppen azért!) túlnyomóan Thália papjai közül verődött össze, — ha már művészi pályára vágytam, — inkább látták szívesen okos szüleim, hogy piktor legyek, azzal a titkos reménységgel, hátha egy második Munkácsy lesz belőlem?

Horváth Jenő rajza

Felkerültem hát az Országos Mintarajziskolába (akkor ez volt a mai Képzőművészeti Főiskola hivatalos titulusa), melyet azonban inkább ösmertek a „Tökéria" csúfneve alatt. Az akkor még kevésszámú piktorainkat rendre ösmertem, néhai jó *Szana* Tamás nagyszerű könyve, a „Magyar Művészek" révén. A felvételi vizsgán helytállottam. *Székely* Bertalan keze alá kerültem és dolgoztam nagy szorgalmasan addig, amíg az első előadást nem láttam a Nemzeti Színházban...

Természetes, hogy alig vártam a Szana művén át szívemhez nőtt mesterek eredeti műveinek láthatását. Amikor csak egy szabad órám volt, azt a Múzeum képtárában töltöttem, ahol *Piloty* gigászi vásznát uralták a többi képek. Jól emlékszem még ma is, hogy *Madarász* Viktor „Hunyadi László a ravatalon"-ja és *Jankó* János „Lakodalmi tragédiá"-ja tette rám a legnagyobb hatást; ma már tu-

Faragó Sándor rajza

Pirely

Ég a felhőkarcoló. Sch. Kovács rajza

12 (Budapesti Hirlap-nyomda)

Jankó János, festő- és karikatúristaművész (1833–1896).

Torz korképek 1848–1919" c. karikatúrakiállítás
" nyílt a Magyar Munkásmozgalmi Múzeumban. A karikatúra ősi műfaj. Népszerűségét akkor érte el, amikor sorra jelentek meg a főleg karikatúrát tartalmazó élclapok és amikor olyan neves magyar képzőművészek fordultak e műfajhoz, mint Vértes Marcell, Jankó János, Major Henrik, vagy Pólya Tibor.

Somogyi Néplap, 1983. szept. 10.

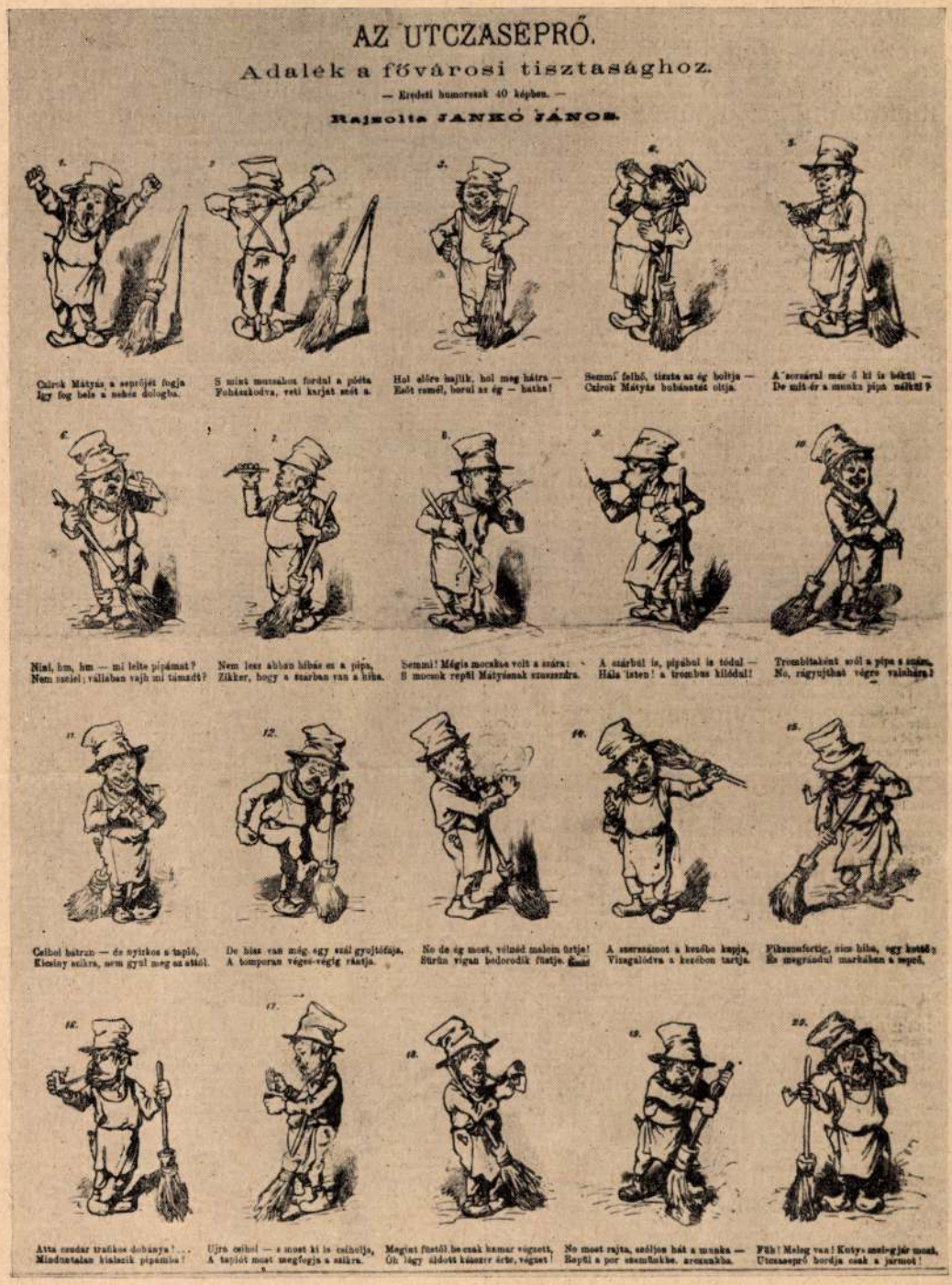

italicus), ki Olaszországból idezarándokolt és nyakán cepeli országról-országra hangszerét». Gúnyolják, bántják, számtalan cikkben ezeket a szegényeket. Néha azonban meg is védik, mint például a «Magyarország Képekben» 1868-ban azt kérdi: «avagy a kíntornánál kellemesebb-e a társzekerek csörömpölése, a hintók robogása, a gyalogkereskedők lovagjainak kiáltozása, stb.? Sőt, néha jól esik. Átcsapva az ellenkezőbe azt mernők állítani, a muzsika vulgivaga»... «Rendőrileg — fűzik hozzá — ki van mutatva, köztük csak elvétve akad magyar.» Néha egy-egy verklis, sípládás hírnévre vergődik, így például az öreg Flóriánt széltében-hosszában ismerik Pest-Budán, «aki legbüszkébb volt Don Juan-beli lemezére, noha néhány sípja már tüdővészes» — írja az egyik folyóirat. «A híres ária egyébként így hangzott: Nyujtsd

kezed óh — pfff — kedves, S jöjj palotámba — pfff —...».

Sok utcai alakot régen névszerint is ismertek. Így például a vén Lénit, akit hosszú cikkben mutat be a «Hazánk s a Külföld» 1872-ben. Léni tintát árult s híres írókat szolgált ki. Állítólag Jókainak s Petőfinek is ő hordta volt a «lúdtollba valót». Keze, ábrázatja tintás. A legnépszerűbb utcai figura Pesten a mult század közepe táján Joskó, a «szép dunavizes». Még szamara, Laura is közismert, amely cukorért fülével ollót csinált és egy darab sóskenyérért szájába vette a farkát. Joskót «hasbeszélő»-nek is nevezték, sőt a rút, italos figurát «gyönyörű Joskó»nak is becézték. Egyébként dunavizet árult, szamaras talyigáján, «jó lágy dunavizet mosáshoz». A «Wassermännerek» jól kerestek, 5 forintot is összeputtonyoztak egy nap. «Tanau vos», «Donau woss» = Dunavíz kiáltással lucskosan járták a maguk fertályát. A rajzolók sokszor megörökítették őket. Így Weber, Barabás, Jankó különösen szerette ezt a sajátosan pesti figurát. Verseket írnak róluk és témái a belletrisztikának. Így például az «Ország Tükre» 1865. évfolyamában olvassuk «az önző dunavízhordó» történetét, amelyben leírja az író, hogy: nincs eső, az emberek imádkoznak. Kérésüket a Mindenható meghallgatja, mire megered a zápor. A lakosság felfogja. Mindenki örül, csak a dunavizes nem, aki dühében megveri a feleségét.

Pestbudai alakok

Ma már kevés a házaló, legfeljebb ruhafogast kínálnak, meg vakok által készített kosarat, kefét. Nem is olyan régen még a facér asztalos járt házról-házra, meg az esernyőkészítő. Úgy vagy 30—40 évvel ezelőtt — az öregek emlékeznek még rá — tiroli asszonyok kopogtattak ajtóról-ajtóra puttonyokkal, jóízű, illatos masánszki almát kínálva. Férjük, a nagykalapos, császárvadász kinézésű, bőrradrágos tiroli káposztataposáshoz, savanyításhoz ajánlkozott. Száz év előtt a gyertyaöntők házról-házra járva gyertyát ajánlottak. A «Kümmelweib» fűszert, herbateát árult, amit nagy mennyiségben télvíz idején vásárolt mindenki, mert hiszen a disznóölés idején fűszerre nagy szükség volt, a teákra meg a betegségjáráskor igen rászorultak. Mindenfajta «Handwerksburschok» ajánlkoztak olcsó javításra. Az utcán, a házak mellett, a kapuknál, a sarkon s a standon a kofák rikoltoztak, avagy mint Furkács mondja: a «gyümölcsárulóesternék hangoskodtak.»

A tótok egész raja lepte el Pest-Budát. A drótozni-fótozni melódia még az 1914-es háború előttről fülünkben cseng. A felvidéki egy másik fajtája kosarat, szatyrot, furulyát, gyúródeszkát, vajköpülőt, főzőkanalat, esetleg egérfogót stb. kínált. Volt olyan bocskoros atyafi, aki palackot, flaskót, butykost, poharat, bögrét árult s ablakot «gittelt». Szívesen kereskedtek ősszel a nyitraiak szotyós körtével, tavaszszal a liptóiak túróval, csomóra kötött hagymával, hosszúra befont fokhagymával. A «Kronavett»-et ordítozó felvidéki bocskoros télen az ízletes húsú fenyőmadarat árúsította, amelynek elkészítését a «Nemzeti Szakácskönyv», 100 évvel ezelőtt így ajánlja: «Nyársra kell húzni a fenyőmadarat meg a pacsirtát, bekötve szalonnával, vagy meghintve zsemlyemorzsával.» A drótostót németül kiáltott: «reini, bindli, hofner flick». A «drótoznyifótoznyi» későbbi szólam. Persze, barátaink nemcsak lábast, cserepeket eszkábáltak össze, hanem rácsokat is készítetetk és vasaló alá valót árultak. A gyolcsostót szepességi háziviszonnal házalt, a barátja meg «Koccen»-t, azaz pokrócot cipelt a hátán. Később cigányok bitorolják ezt a mesterséget. Közkedvelt volt a borovicskás felvidéki ember, aki kis hordóból mérte a jó erős, fűszeres borókaitókát a kólikásoknak. Az olajos tótból kétfajta volt: az egyik akkor jött Pest-Budára, amikor a csípős bőjti szelek vették kezdetüket. Napraforgó- és lenolajat árult, nagy

fekete butykosából «verdung»-ként mérte. Mécsesbe is vették, de Húsvét előtt, nagybőjtben, a rendes hívő ember ezzel is főzött. Hamvazószerdán Pest-Budán úgy volt «módi», hogy nyers káposztára olajat öntöttek és amint azt az egyik folyóirat tanusítja: «igen jól esett az átmulatott farsang után». A másik fajta olajos gyógy- és szagos olajokat árult: «sebrevalót, krisztirhoz, fogfájásra, meg állatok gyógyítására». Volt ezeknek az olajos atyafiaknak még olyan szerük is, amellyel a «szerelmi bánatot» gyógyították.

A nemzetiségeket nemcsak a svábok és a tótok képviselték. A fuvarosok között például sok volt az oláh. Igen szeretett nálunk telelni a nagybajuszú, óriássá nőtt bosnyák. Fejükön fez, s mint tisztességes igazhívőhöz illik, ezalatt fehér kendő csavarva a kobakjára. Pipával, meggyfabottal, szipkával, agancsos bicskával, tükörrel, jófajta bajuszpedrővel, hasa előtt nagy kosárral koncsorgott az utcán és félkézzel pödörte — mindenki ámulatára a cigarettát. A bugyogós «rácbácsi» mákos cukrot, botraszúrt fügét, árpacukrot, datolyát, helvát és sok más keleti csemegét árult; a gyerekek legnagyobb örömére. A dalmát kucséber, azaz a «Gotscher», párost és páratlant huzatott s akinek szerencséje volt, kagylóval, csigával díszített datolyás, selyemcukros dobozt nyerhetett. Kocsmák előtt ődöngött a fehérkötényes borkorcsolya-, mandula-, mézeskalácsárus. Még száz évvel ezelőtt csak olasz árult gesztenyét Pest-Budán. Piros, kékbojtos sapka díszlett a fején s aranykarika volt a fülében. Az olasznak ez dukált. (Pest-Buda kőművesei s kőfaragói között is divat volt a fülbevalóhordás. Hittek abban a babonában, hogy véd a «szemkórság» ellen.) «Marróni arrosti, Heisssse Kastanien, bel signor, Igaz Garibaldi maróni, Parázs gesztenye» kiáltással állította meg a járókelőket. Az olasz gesztenyés a regula szerint a ferencvárosi búcsú napján jelent meg a város utcáin. A gesztenyének nagy becsülete volt akkoriban. Dokumentumként jegyezzük ide a «Nemzeti Ujság» egykorú hirdetését: «A Nemzeti Színház épületében a gesztenye árulási jog folyó hó 20-án, reggeli 9 órakor, a színházi irodában, a többet ígérőnek bérbeadatik. Pesten szeptember 11. 1846.»

A pest-budai éjszakának is megvoltak száz év előtt a jellegzetes figurái. A «lámpás-gyerek» pár garasért a duhajokat kísérte haza lámpájával. Utolsó mohikánja a lámpást vivő szektának az «öreg Poldi» volt, aki az Albecker-féle tabáni korcsmából, a Kereszt-térről az Erzsébet-hídig kísérte éjszaka lámpával, egy kis borravalóért, még vagy húsz évvel ezelőtt is a mulatozókat. Az éjjeli őr, azaz a «bakter», vagy «boltőr» ormótlan lándzsás, alabárdos, csizmás, pipás, nagykabátos s — mert ez is a kellékhez tartozott — rezesorrú alak, aki éjjel őrizte a konstablerrel együtt az utcát. Mindketten a vicclapok kedvencei voltak. Járták az utcát, amikor a lármás város már elcsendesedett. Éjjel már csak a «muzsika-banda», meg a «sramli» zümmögése hallatszott ki a lebujokból. Akadt elég belőlük: az egyik száz év előtti «Wegweiser»-ben olvassuk, hogy csupán bormérés nyolcszáz volt Pest-Budán.

Igen, még ha csak a régi Pest-Buda mindennapi alakjait idézzük is, elmondhatjuk Kazinczyval: «Édes és keserű emlékezetek váltogatják egymást lelkünkben.»

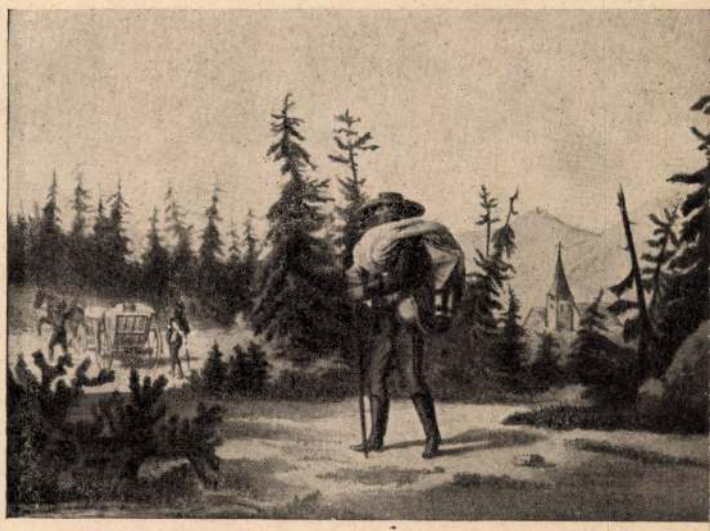

Az olajárús

A dunavizes

MAGYAR PARASZTCSIPKÉK

A szerző fényképeivel

Írta PALOTAY GERTRUD

Mint minden mesterkedés, amely az úri osztályból, vagy hivatásos mesterek kezéről jutott a nép körébe, a csipke is változásokon ment keresztül. A parasztasszony néha szándékosan, néha önkénytelenül átalakította az úri helyen, templomban ellesett, vagy a gombkötőktől tanult mintákat. Hiányosabb felszerelése, gyakorlatlansága, a durvább és egyszerűbb anyag, amivel dolgozott, épp úgy hozzájárult a minták elváltoztatásához, mint ízlésének, szépérzékének tudatos alakító ereje. S ha a paraszti csipke mintáiban sokszor nem is nehéz felismerni az egykori úri mintaképet, a merőben más szépségideál jegyében készült munka valami egészen más, különleges ízt-zamatot érzékeltet. A díszítményeket vaskosabbakká, határozottakká teszik, zsúfolják, a részleteket sokszor önkényesen elhagyják, egymástól független formákat összeolvasztanak, másokat szétszakítanak és új járulékokkal teljesen átformálnak. A felföldi szlovák parasztcsipke egyik jellemző sajátossága például az, hogy élénkszínű fonalat is használ a vert csipkéhez, legtöbbnyire az alap készítésére — leginkább sárgát, zöldet, feketét — s ebből a színes alapból emelkedik ki fehéren a virágminta. A felföldi szlovák parasztcsipkék másik csoportja, mely ugyancsak vert csipke, de mértanias diszítőelemeket használ, színeiben rendszerint igazodik annak a ruhadarabnak színeihez, amelyet díszít. Így gyakran látunk régi darabokon narancs- és citromsárga, máskor lila, kék vagy zöldszínű csipkét is.

De nemcsak a Felföld területén van ez így, hanem más, tisztán magyar lakosságú tájakon is. Általában azt tapasztaljuk, ha népi csipkéink birodalmában széttekintünk, hogy a nép kezén a csipke, rövidebb-hosszabb idő multán, megszínesedik. Ez történt pl. a szálhúzásos «subrikák» esetében is, amelyeken szeretik a fehér mellett a kék és piros fonalat is alkalmazni, különösen palócföldön A sóvári csipke pedig úgyszólván a szivárvány valamennyi színében virul. Ez a megszínesedés nem egyéb, mint az áthasonulási folyamat egyik lépcsőfoka: a nép a maga ízléséhez igazítja a neki idegent. A csipke, a maga klasszikus, renaissance- és barokkori példányaiban, fény- és árnyhatásokra volt elgondolva, ez pedig a népi esztétika törvényeinek, — úgy látszik — kevésbbé felel meg, mint a színek változtatása. Színes rececsipkét készítettek nálunk — a mult század folyamán — a Dunántúl több részén, így a Sárközben is, ahol a fehér mellett piros fonalat is használtak a hálóalap mintás kivarrásához. Kalotaszegi lepedőkben — «írásos» hímzésű, szép példányokon — ma is látunk fekete vagy piros pamuttal kivarrt recét. S érdekes, hogy Kalotaszegben, a rececsipkék utódjaként szereplő horgolások, amelyek a régi recék mintáit vették át, a mintával együtt gyakran a színezésmódot is lemásolták.

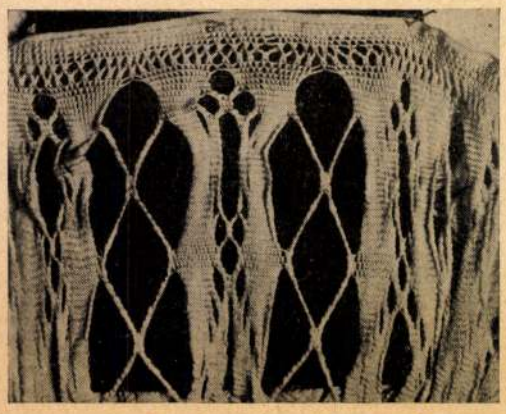

Kereten készült fonott csipke főkötőről. (Szlavónia)

Ezek, az úri osztály körében használatos csipkefélék, mint aminő a rece, a vert csipke, a kötött és horgolt csipke, a nép kezén nem nagyon régiek. S ha az úri osztály, mint okleveles feljegyzésekből kitűnik, eléggé korán vette is át e Nyugat-Európában dívó renaissance-kori kezdeményezéseket, a nép körében csak a XVIII. század végén, vagy a mult század elején nevezhető a csipkekészítés általánosnak. Helyenkint ugyan, ahol a jobbágyleányok, asszonyok a kastély úrnőjének segédkeztek a csipkekészítésben, bizonyára a maguk számára is készítettek ilyen munkát. Tudunk pl. arról, hogy Batthyány Ferencnétől 1608-ban még külföldre is kértek rokonai olyan szép magyar leányokat, akik a csipkeháló és a forgatott rece készítéséhez értenek. A Felföld bányavárosaiban pedig, az odavándorolt német bányászok révén terjedt el a vert-csipkekészítés, mégpedig, úgy látszik, igen korán. Erre vall, hogy Selmecbánya város már 1560-ban rendeletet ad ki, melyben ki-

I-ső levelemben már mondám, hogy ezen földszorost 3 különböző részre oszthatni, u. m. Atlanti és Csendestengeri lapályokra és a kettő közötti s hegyek közé zárt hullámzó rónára. Ezek, növényzet és meteorologiai tekintetben, egymástól meglepőleg különböznek. Az *Atlanti lapályon* örökös tavasz és nyár van ; a természet mindig zöld virágokkal van ékesitve s gyümölcsökkel terhelve; a legforróbb hónapokban, april és majusban is, igen bő harmatok vannak; de ezenkivül is a levegőben mindig van elég nedv arra, hogy az erdők az eső nélkül is folytonosan tavaszi viruló szinben tartassanak, bárha a föld olly forró és száraz, mint a sütőkemencze feneke mindjárt sütés után. — A *Csendestengeri lapályon* s az ezt a közép részről választó hegyek között, a száraz évszakban (januártól juniusig) sem egy szál zöld füvet, sem a fákon levelet nem láthat az ember — kivéve a mély völgyekben a patakok mentében. A természet ott ugy néz ki a száraz évszakban, mint északon száraz télben, azzal a különbséggel, hogy ott kemény hideg helyett, kegyetlen forróság van. Egyikben az ember megfagy, a másikban elolvad. Az egész természet kihaltnak látszik, mert a kopárság következtében vadállatok s vad madarak sincsenek. Illyen volt e vidék már február elején, s az esők megérkezését csak junius és juliusban várjuk. E szerint a természet ott fél évig meg van halva. A nép semmitsem termeszthet többször, mint egyszer, kivéve nehány kertet Tehuantepek körül, hol csatorna-öntözés által egy keveset másodszor is termesztenek a piaczra. Az Atlanti lapályon tengerit s egyebet 2—3-szor termesztenek évenkint. Sok földet bejártam már, de még eddig nem találtam vidéket, hol lakni annyira iszonyodtam volna, mint a Tehuantepek földszoros *déli részén*. Itt láttam olly nagy *kaktusokat*, a millyenekről fogalmam sem volt. Ezek élőfa alakuak, 14—20 láb magasak. Derekuk 8—12 hüv. átmérőjü, 4—8 láb magas s olly kemény, hogy azt fául venné az ismeretlen. Ágai 7—8 szegletüek, tövisesek, 3—5 hüv. átmérőjük s zöldek. — A két lapály között hegyek közé zárt *hullámzó róna*, minőségére nézve a két lapály közé sorozható. A forró hónapokban itt a természet sem tavaszi szinben nem mosolyg, sem ki sincs halva; de a száraz évszakban azért mégis szárazabb, mintsem azt telepedéshelyéül választnám vagy ajánlnám.

Uti társamnak egygyel több oka van Tehuantepeket el nem felejteni. Tehuantepekben a fogadókban nincsenek apró vendégszobák egykét személyre, hanem nagy teremek vannak, mellyekbe 8—10 tábori ágy van betéve a vendégek számára. — Utasok, kik egymást azelőtt soha sem látták, tétetnek egy szobába, s néha az ember ollyan kinézésü és külsejü egyénekkel jő össze, kikkel ha az országuton találkoznék, önkénytelenül pisztolya után nyulna. Ezen nagy vendégszobákon gyakran ajtó helyett csak egy függöny van. De ha van is ajtó, a ki az ágyba előbb megy, a többi hálótársait ki nem zárhatja, s a közös gyertyát az asztalon égve kénytelen hagyni. Igy a vendégszobába éjjél-nappal nemcsak cseléd, hanem bármi idegen bejöhet bátran. Épen az utolsó éjszakánkon Tehuantepekben, midőn utitársam már utánam ágyba ment, a többiek számára az ajtót nyitva s a gyertyát égve hagyta, s midőn reggel öltözködött, zsebét könnyünek érezte s vizsgálás után azt találta, hogy valaki az ő terhét kevesbitette azáltal, hogy erszényét, 80 dollárral aranyban s ezüstben, elvitte. Szerencsénkre én pénzemet a fejem alá tettem, melly elég volt, uti-költségeink fedezésére Minatitlanig.

(Vége következik.)

TÁRHÁZ.

Liszt Ferencz és a magyar zene.

A lapok rég jelentették, hogy Liszt Ferencz egy munkán dolgozik, melly a magyar zenét fogja ismertetni a világgal. Ugylátszik, sokan nagy várakozással voltak e munka iránt, s előre örültek, mint fogja Liszt Ferencz a magyar zenét minden más zene fölé emelni : és pedig nem csak a magyar előtt — mert hisz ez meg van győződve a magyar zene elsőségéről — hanem a nagy világ előtt. — Én soha sem voltam illy vérmes reményekkel : — mert a mennyire Liszt Ferenczet ismerni alkalmam volt, ugy voltam rég meggyőződve, hogy Liszt F. minden inkább, mint magyar. Magyar csak annyiban, a mennyiben Magyarhonban született, — de minden egyéb hiányzik benne, a mi a magyart magyarrá teszi. — Épen azért inkább némi aggodalommal, mint örömmel vártam Liszt munkáját, félvén, hogy a világ előtt a magyar zenéről ferde ismertetést adand. S ime, aggodalmam nagy mértékben igazolva van. — Liszt nem is magyar zenéről, hanem czigány zenéről ir.

Nem olvastam ugyan Liszt munkáját, de a lapok egyhangulag állitják, hogy Liszt ezen munkájában azt állitja : miszerint a magyar zene tulajdonképen czigány zene, s a magyar csak a czigánytól fogadta magáénak. — Hinnem kell, hogy a lapok tudósitása való. — Ha pedig való, akkor ez a legnagyobb botrány, a mit e téren valaki elkövethetett, annál nagyobb botrány, ha ezt Liszt teszi, kit a világ magyarnak, és igy e tárgyban tökéletesen tájékozottnak hisz. — Boszantó, ha külföldön, kivált a szomszéd Németországban, boldog boldogtalan jogositottnak érzi magát, Magyarhonról s különösen a magyar nemzetről bármi badarságot való gyanánt árulni: de menynyivel boszantóbb, ha azt magyar születésü, ha azt épen Liszt teszi, kit a nemzet olly lelkesültséggel vallott magáénak, kit koszorus költőnk Vörösmarty megénekelt. — „Zengj nekünk dalt — — —“ mondja a jó Vörösmarty : no hisz zengett ollyat, mellytől minden magyarnak a füle cseng. Őt kérte a nagy költő :

„Zengj nekünk dalt, hogy mély sirjaikban
Őseink is megmozduljanak.“ — — — —

Bizony azt hiszem, hogy Liszt betölté nagy költőnk kivánságát : őseink, ha tehetnék, bizonyára megfordulnának mély sirjaikban a dalra, mellyet Liszt a magyar zenéről zeng. Ugyan volt kinek nyujtani ama hirhedett diszkardot, bezzeg megvédte vele Liszt a magyar becsületet!

Azt hiszem, nem csupán magam meggyőződését mondom ki, midőn azt állitom, hogy ezen botrányos badarságot nem szabad ellenmondás nélkül hagyni; nem szabad hidegen nézni, miként terjed a magyarról ismét egy ferde fogalom. — Szegény magyar! türni fogod-e, hogy a nemzetek előtt nemzeti zenédet, dalodat, tánczodat eldisputálják? Ki vagy te akkor, minő életrevalóság van benned, ha mindenedet, még nemzeti zenédet, dalodat, tánczodat is mástól loptad vagy kölcsönözted?

Hisz a magyar zene, magyar dal, magyar táncz volt az, melly még a lassu vérü németeket is felvillanyozta, melly az angol, franczia, szóval mindazon nemzeteknek mellyeknek bemutatták, osztatlan tetszésében részesült, s aligha csalatkozom, midőn azt állitom, hogy a magyar zene, dal, táncz, egyik tényező volt, a nemzetek rokonszenvének megnyerésében. — S most Liszt F. azt mondja nekik : a mit annyiszor megtapsoltatok, a mi olly kitünő tetszéstekben részesült, a miért a magyart megszerettétek, az nem is a magyaré, azt a czigánytól, a világ legmiveletlenebb népétől lopta, s a magáénak adja ki.

Azt hiszem, hogy a legerélyesebben kell tiltakoznunk Liszt ezen állitása ellen, melly bármi badar legyen is, a magyar névre káros azért, mert olyanok előtt mondatik, kik az állitás alaptalanságát be nem láthatják, s ollyan mondja, kiről azt hiszik, hogy teljes hitelt érdemel. — Tiltakozni kell pedig nem csak itthonn, nem csak lapjainkban, hanem ott és azon uton, mellyen ezen botrány terjed.

Nem lesz pedig nehéz munka, Liszt F. állitását kellő világosságban felmutatni. Mert hisz, a magyar zene, dal, táncz olly analog dolgok, hogy a ki azt állitja, hogy a magyar zene czigány-zene, okvetlenül azt is kell állitania, hogy a magyar népdal czigány-népdal, — és a magyar táncz czigánytáncz. Vagy lehet-e a magyar tánczot a világ bármelly más zenéjére tánczolni, mint a magyarra? Már pedig képtelenség gondolni is, hogy a magyar a czigánytól tanult tánczolni, vagy hogy népdalai dallamát a czigánytól lopta volna. — Ez magában is olly világos, hogy semmi további bizonyitásra nem szorul. Jól mondja a „Pesti Napló“ : nem a magyar a czigánytól, hanem ellenkezőleg a czigány a magyartól tanulta el nemzeti zenéjét, — mint eltanulta minden más nemzetnek zenéjét, mellynél sátrát állandóul felütötte; — s én hozzá teszem, hogy el is kelle neki tanulnia, ha hegedüjével keresetet akart magának szerezni. Sőt magában Magyarországban is, kivált a korábbi időkben, midőn a magyar zene nem volt még olly országszerte elfogadva, a czigány a magyarok között a magyart, a németek között a Ländlert huzta, — a tótok s az oláhok között is mindenkinek a maga nemzeti zenéjével szolgált, szóval eltanulta azon nemzet zenéjét, mellynek körében letelepedett.

De hisz, ezt Magyarhonban mindenki tudja, — ezt magyar előtt nem kell bizonyitgatni : — de bezzeg kell ott, hol a magyart és zenéjét és népdalát és tánczát nem ismerik, vagy igen felületesen ismerik, s mégis sokat helyezünk abban, hogy bennünket ferdén ne ismerjenek, — és a hol mégis Liszt szavát tekintélyképen veszik.

Remélem, hogy a napi-sajtó is hivatásának ismerendi, oda működni, hogy e tekintetben a kellő lépések mielőbb megtörténjenek. *S—y J.*

* * *

A fentebbi czikk közlését szükségesnek látjuk, mint méltó kifakadását azon átalános indignatiónak, mellyet Liszt Ferencz meggondolatlanságának kifolyása országszerte okozott. Azonban azt is hozzá kell tennünk, hogy a t. czikkiró aggodalmait nem osztjuk, mert az, a mit Liszt Ferencz ir, — *nem veszedelmes*. Ennek bizonyságaul elég legyen kivonatilag idéznünk azon ismertetést, mellyet a legtekintélyesebb franczia folyóiratban (Revue des deux Mondes) annak szellemdús zeneitésze, *Scudo* ur, Liszt legujabb munkájáról legközelebb világ elé bocsátott.

A franczia birálat veleje következő :

„Liszt ur nem mindennapi müvész. Nem is emlitve zongorászi csodálatos ügyességét, mellyet egész Európa bámult, el kell ismernünk nemesebb lényét, élénk értelmiségét s magasabb törekvéseit. A természet igen bőkezű volt irányában, de egy áldást mégis mngtagadott tőle, a teremtés, az alkotás erejét, a mi az égi adományok legfőbbike. Liszt Ferencz a világ legboldogabb embere lehetne, ha meg tudott volna elégedni sorsával; ha az ő vágyai nem állottak volna olly aránytalanságban tehetségeivel, mellyekkel soha sem tudott okosan gazdálkodni. Mint csodagyermeket elkényeztették a restauratió alatti időkben a párisi társas körök, hol csókokkal halmozták el nagyjövőjü homlokát, mellyen már az ihlettség hajnalát látták ragyogni; mint hullámzó fürtü, karcsu termetü ifju erős szenvedélyü asszonyok, müvészek, bölcsészek s vándorszinészek társaságába tévedt, kikkel örökké az országuton tanyázott, rögtönözve a falusi korcsmák zongoráin s a falusi templomok orgonáin — s mindenütt bámultatva magát. Midőn az ál-regényesség, szerelmi enyelgések és hűbele-Balázs-féle élvek ezen korszaka elmult : akkor Liszt Ferencz a nagy harczi paripát nyergelte meg s mint diadalt ünneplő virtuóz futotta be a világot, mindenütt gyámolitva a gyengéket, biztatva az erőseket, csókra nyujtva kezeit az elámult népségeknek s jatszva

olly szerepet, melly legjobban felelt meg jövője feletti illusióinak. Azonban a vándor virtuóznak csak egy élete van. A közönség kiváncsisága elpárolog s csupán a termékeny elmének sikerül uj meg uj elragadtatást szülni. Liszt Ferencz is érezte e visszavonulás szükségét. Kinevezték a Szász-weimari herczegi udvar karmesterének Hummel helyébe (a ki szintén magyar származásu ember volt, s kinek bővebb ismertetését a V. U. egyik közelebbi száma közölni fogja. *Szerk.*) Weimárban, azon városban telepedett meg Liszt, a honnan a német költők királya, Goethe, 50 évig igazgatá a német irodalmi mozgalmakat. Alig lehetett föltenni, hogy a világ zajához hozzá szokott Liszt Ferencz csendesen meg fogja magát huzni e menhelyében. A mit a világ előre megérzett, be is következett.

Liszt Ferencz egy „uj zeneiskola" előharczosa lett, a mit ő és tanitványai a „jövő zenéjének" szerettek nevezgetni. Liszt elmélete nem volt uj; épen olly régi volt az, mint a józan ész, miután az ennek épen ellenkezője. Ez volt a világ fenállása óta valamennyi nagyravágyó tehetetlenségnek theoriája. Irt ő egy rakás érthetlen zeneszerzeményt, symphoniákat, óriási jeleneteket, symbolicus cantátékat stb. A közönség és műértők mind ezek irányában érzéketlen maradtak; azonban Liszt Ferencz és hű csatlósai ama müvekazt álliták, hogy megértésökre nem holmi philiszteri rőffel mérés, hanem magasabb szellem kivántatik. De azért Liszt és tanitványai magukra maradtak, mint a pusztában tévelygők.

Zeneszerzeményeken kivül irt Liszt Ferencz könyveket is. Könyvei hasonlóak voltak symphoniáihoz. Akár német akár franczia nyelven irt Liszt, irataiban mindig fel volt található ugyanazon lelkesültség, ugyanazon lyraiság, ugyanazon vágyak, ugyanazon kibontakozni nem tudó költőiség. Az évek hosszu sora nem volt képes megváltoztatni szellemét, nem meghűteni lelkesedését, vagy megmásitni rendszerét.

Azonban Lisztnek mégis támadt egy jó gondolata, melylyel ha komolyan tud bánni, egy igen érdekes mű születik meg. Előszeretettel viseltetvén azon rejtélyes csavargó faj irant, melylyel Európa minden országutján találkozunk s melly különösen nagy számmal található Magyarország vidékein: Liszt Ferencz tanulmányainak tárgyává tette a *czigányok* szokásait, hagyományait s különösen zenéjét — a miket ő gyermekségében látott, és tapasztalt. Érdekes lett volna megtudni, van-e a czigányoknak *külön* zenéjök s miben különbözik ez a többi európai zenétől? Vajjon azon *magyar dallamok*, melylyeket a czigányok előadnak*) s mellyeknek Liszt Ferencz kiadójává tette magát, külön hangrendszeren alapulnak -e? Mi az a czigánymüvészet, a mellyről Liszt Ferencz beszél? Átalában létezik- e czigány, orosz, német, franczia müvészet, vagy a müvészet, nem mindenütt egyszerűen müvészet-e, melly az érzelem, jellemek és helyzet különfélesége szerint alakul? A jellemek, helyzetek és hagyományok véghetetlenül változhatnak; de a müvészet, ha e nevet megérdemli, mindenütt ugyanaz.

Ha Liszt F. e kérdéseket tűzte volna maga elé értelmesen és világosan: legalább hű maradt volna fölvett tárgyához. Azonban ő a metaphysica örvényébe s a lélektan fellengősségébe sodorta magát, a honnan nem birt kigázolni, daczára annak, hogy jónak látta, universalis tudományának minden sátorfáját a piaczra kirakni. Roppant zürzavar és zagyvalék az, a mit elénk tálalt.

(Nem követhetjük itt a franczia müitész idézeteit Liszt munkájából, mellyek még a zenetanban jártas szakértőre nézve is élvezhetlen zavart beszédek; csupán annyit jegyzünk meg, hogy Liszt Ferencz hazánkfia, a „hangok nagy tanárja" a magyar zenében előforduló „lassut" igy nevezi: *lazza*, s a frisset igy: *frischka*. Megvárnók Kertbeny hazánkfiától, hogy ezért rendre utasitsa nagy barátját és honfitársát.)

Szóval, Liszt Ferencz ismét ollyanba kapott, a mihez nem ért, a mit meg nem bir. Minő érdekes munkát irhatott volna ő az uj iskola zongoraműveiről, a mihez senki sem birhat több jogosultsággal, mint ő, — ha ő fejébe nem veszi, hogy egy uj müvészeti hitvallásnak legyen kijelentő prófétája. Szegény Liszt Ferencz! egy cseppet sem vénült meg 25 év óta, mióta e komédiát elkezdé Berlioz barátjával. Ő mindig az még most is, a mi volt: *nemes lélek és nagy gyerek!*

(Igy itél Liszt Ferenczről és legujabb müvéről a mivelt világ egyik leghivatottabb szakférfia. Sajnálattal irtuk utána a kárhoztató itéletet; de — megnyughatunk benne.)

Irodalom és müvészet.

+ (*Egy pár kötet „magyar beszélyfüzér"*) fog nemsokára megjelenni Boroszlóban. A beszélyek, mint a „Hölgyfutár" irja, Jókai, Beöthy László, Abonyi Lajos, Vadnai Károly, Balázs Sándor és Vas Gereben müveiből vannak kiszemelve. A fordítást a fiatal Brody Zs. eszközli.

△ (*Vidéki naptáraink közöl*) ez évben legelső fecske volt a jeles tartalmu *Sárospataki naptár*, mellyet már ismertettünk; ezt követte a „*Fehérvári Naptár*," az 1860-ki szökő-évre, I. évi folyam, szerkeszti *Környei* János. Ára 30 ujkrajczár; Székesfehérvárott Rader Antal könyvkereskedő tulajdona." Tartalma: A naptári rész, mellyben a nap- és holdfogyatkozások elősorolása közt az 1860-ban julius 18-án leendő jeles napfogyatkozás leirása képekkel is föl van világitva. A cs. kir. Felséges uralkodó osztrákház; Képek Székesfehérvár multjából, *Környeitől;* Átalános mivelődés, Környeitől. A vak koszoruja, elbeszélés. A pusztai élet, Vas Gerebentől. A csikós, költemény. Gondolattöredékek. Éles igazságok. Adomák. A montenegróiak; Mulattatók; Közönséges vásárok Magyar- és Erdélyországban; Legvégül hirdetések következnek. E naptár kis tetjedelméhez képest elég tartalmas — és teljesen megfelel azon czélnak, mellyet mint vidéki naptárnak maga elé tűznie kellett. Ohajtjuk, miszerint a közönség pártolása lehetségessé tegye, hogy hosszu évek során át folytonosan, testben lélekben gyarapodva jelenhessen meg.

+ (*Zajzoni „Kordalok"*) czimű munkája Bécsben második kiadásban is megjelent. Kiállitása ép olly csinos mint az első kiadásé; ára is ugyanaz t. i. 1 fr. uj p.

— (*Tóth Kálmán*) „Egy királyné" czimű 4 felvonásos drámája, melly ez idén a Teleki-féle tragoediai dijban részesült, de a szinpadon eddig még elő nem adathatott, csinosan kiállitva megjelent.

⊙ (*Bélyegmentes folyóiratok.*) A belügyministerium egyetértőleg a pénzügymintsteriummal és a legfelsőbb rendőrhatósággal a magyarországi tőkormányzóságot értesité, miszerint az 1858. nov. 23-án császári rendelet értelmében a következő időszaki nyomtatványok, u. m.: Borászati lapok, — Falusi gazda, — Kerti gazdaság, — Törvényszéki lapok, — Törvényszéki csarnok, — Tanodai lapok, — Orvosi hetilap — mint szaklapok bélyegmentesek, ellenben a „Cyrill a Method" néplap bélyegmentes melléklapja a „Priatel Skolya" kivételével bélyegdijköteles. (B. H.)

+ (*Tóth Kálmán*) figyelmezteti a vidéki szinigazgató urakat, hogy „Egy királyné" czimű pályanyertes drámája, melly legközelebb kikerült a sajtó alól, csak „kézirat gyanánt" nyomatott ki a „Hölgyfutár" előfizetői számára, s megjelenése legkevesebbet sem von le azon jogból, mellyel a szerzők müveik előadhatása iránt birnak, melly jogot Tóth Kálmán megjelent drámájára nézve szintén fentartja magának.

+ (*Egressy, Szigeti és Réthi*) hirszerint a jövő őszszel vendégszerepelni fognak nemzeti szinpadunkon.

+ (*Bogya Róza magyar énekesnő.*) Párisban már két szépművészeti társaság tagjául neveztetett ki.

+ (*Lind Jenny, Joachim hegedümüvész hazánkfiával*) müutazásra megy Londonba.

+ (*Havi szinigazgató „Kolozsvári szinházi közlöny"*) czimü napi lapra nyert engedélyt. Ez uj lap első oldalán mindig a szinlapot hozandja nagyban; többi hasábjai szépirodalmi s müvészi czikkekből, s valószinüleg szinmüvekből is állandanak; végül hirdetések is fognak közöltetni. Tehát Kolozsvár megelőzi e részben Pestet. Havi szintársulata N-Szebent, hol igen kedvező fogadtatásban részesült, e hó 14-én elhagyván, Brassóba ment, honnan működése befejezte után a Maros-vásárhelyieket is meg fogja látogatni. A bukaresti fejedelmi szinháztól is meghivást kapott, hogy ott az ősz folytán operai és népszinmüi előadásokat tartson.

+ (*Meyerbeer „Ploermeli bucsu"*) czimü legujabb operájának, első harminczkét előadása Párisban 195,200 frankot jövedelmezett, tehát átmérőleg 6500 frank esik minden egyes előadásra. — Londonban julius 26-án került elöször szinte e hires opera a Conventgarden-szinházban. A gentlemanek tomboltak a lelkesedéstől, s elrangadtatásuk bizonyságaul mindjárt a nyitányt megismételtették; utóbb a darabnak minden szebb részét megujrázták, ugy hogy az előadásnak csak éjfélután egy órakor lett vége.

— *Szeged*, aug. 10. (*Dugonics emlékének megünneplése.*) Városunk lelkes közönsége jóakaró figyelmeztetés által felbuzditva csakugyan megmutatta, hogy belátja, milly kincset bir nagy fiában, *Dugonics* Andrásban. Ugyanis a „Szegedi Hiradónak" jul. 24-én megjelent 25-ik számában Karcsai G. jámbor kegyelettel s lánglelkesedéssel elevenité fel Dugonics emlékét halálának 41-ik évnapját megelőzőleg, már a következő napon városunk hölgykoszorujának egyik diszcsillaga D. sirszobrát gyönyörü virágfüzérrel ékesité föl. Még evvel nem lőn befejezve a Dugonics iránt fölélesztett lelkesedés, f. hó 7-én ugyanis derék szinészeink ülék meg irodalmunk e kitünő bajnokának s egyik alapitójának emlék ünnepét, adván a boldogult által irt nemzeti zamatu szomorujátékot, Bátori Máriát, mire a szinlap eleve figyelmezteté a közönséget. A kitűzött időre mi is sieténk a szinházba tisztelet-adónkat lerevandók. A szorosan vett polgári osztály szépen volt képviselve, de annál fájdalmasabban vevők, hogy ugynevezett felsőbb osztályunkból alig nehányat pillanthatánk meg, mit egyébiránt hajlandók vagyunk a fergeteggel fenyegető időnek tulajdonitani. Szinészek és hallgatók egyaránt az ünnep méltóságához illőleg viselék magukat. Amazok lelkesedéssel, összevágó kerekséggel adák, ezek szent kegyelettel hallgaták a darabot, s olly illedelmesen és szerényen viselék magukat, hogy bármelly előkelő szinház közönsége példát vehetne tőlök. E sorok czélja egyedül az ünnepély egyszerü fölemlitése, hogy buzditó például szolgáljanak másoknak is, mindazáltal nem mulaszthatjuk el, hogy Dézsi s Benedek urak és F. Szabó Amália asszony iránt jeles játékukért méltánylatunkat ki ne fejezzük. Az ünnepélyt elhunyt jelesünk fölékesitett aranykeretü arczképe előtt, „Garay megüdvözülése" czimű szóhangnégyes eléneklésével zárák be, s mi azon meggyőződéssel hagyók el a szinházat, hogy a nép, melly elhunyt jelese iránt illy kegyeletet, illy tiszteletet tanusit, megérdemli becsülésünket, s hogy attól méltán várhatjuk, miszerint az irodalom és müvészet fölvirágzásának előmozditását szivén viselje. *Keszthelyi.*

+ (*A müegylet*) közelebb a következő müveket vásárolta meg: 1) Vén czigány és tanitványai, *Jankótól*, Pesten; 2) Nyári tájkép, *Perzel* L.-től, jelenleg Münchenben; 3) Tájkép, szintén *Perzeltől*; 4) A kis falusi épitész, *Hanelytől*, Bécsben; 5) Olasz táncz, *Webertől*, Pesten; 6) A vak kolduS, *Pecztől*, Pesten; 7) A végrendelet, *Geyertől*, Augsburgban. — Látniváló, hogy a megvásárolt képek nagyobb részt magyar festészek müvei. Az uj választmány az egyleti év elejétől fogva átalában jobban látszik felfogni a müegylet hivatását, mint az előbbi. Illy eljárás mellett aztán nem lesz kénytelen a journalistika a választmánynyal szüntelen zsémbeskedni.

*) Látszik e kérdésekből, hogy a franczia müitész sem hajlandó a magyar zenét czigánytulajdonul elismerni. Szerk.

Sankó János (1833-1896)

„Vonuló parasztyekerek"
o.v. 35 x 41 cm s. l. j.: Sankó J. Restaurált.
kiriáltási ár: 12000 ft

„Vísparti táj csónakkal" o.v. 50,5 x 75 cm
s. l. j.: Sankó J. (Sérült) Védett.
kiriáltási ár: 25000 ft.

BÁV 54.Képaukció Bp.1981.május

Jankó János, festő

L: Szerelmey Miklós

Szántó Péter: Borsszem Jankó Szeperszlár 12

Élet és Irodalom Bp. 1983. okt 7 XXVII/40

BUDAPEST

a főváros folyóirata

81|3

Jankó János rajza az 1873-i bécsi kiállítás alkalmával külföldi látogatókat váró Budapestről. Az angyalkák: Gorove István közlekedési miniszter, Pulszky Ferenc, a Nemzeti Múzeum igazgatója, Barabás Miklós festőművész, Országh Sándor, a Közmunka Tanács előadója és Sennyey Pál báró képviselő. Cikkünk a 32. oldalon. **Csigó László** reprodukciója.

JANKÓ JÁNOS

Jankó János, festőművész, karikaturista (1833–1896).

A Békési Galéria kiállítása a XIX. sz. magyar képzőművészetének alkotásait reprezentálja. – A tótkomlósi Jankó János a múlt század vicclapjának, a Borsszem Jankónak volt neves karikaturistája. „Menyegzői drámája" hibátlanul felépített, szélsőségesen színpadias pillanat, (emlitve). Képe könnyen áttekinthető, a szereplők ötletes mozgásával irányítja tekintetünket és a művész fölényes tudással kerüli el a naturalizmus csapdáját, a szétfolyó szerkesztést.

Ungár Tamás: A Galéria kiállítása Békésen.
Békés Megyei Népújság, 1984. jan. 21. 8. old.

Jadrá János

A debreceni Déri Múzeum kincsei

Alföld 1987/7

Jankó János

Kékely András: Régi is uj ismerősök
A XIX. sz. művészete a Nemzeti
Galériában

Népszabadság, 1987. XI. 28

Jankó János, festőművész (1833–1896).

A Borsos és Than után haladó Jankó, Szemlér és társaik által kialakított paraszt-idillizmus túllépője, a tehetségével kimagasló Munkácsy Mihály volt.

Hevesi Szemlér
1981. 1. 2-old
Szelesi Zoltán: Medgyessy és az alföldi művészet

JANKÓ János karikaturista

EMLÉKKIÁLLÍTÁS NYÍLIK MEG *július 8-án a magyar karikatúra első nagy alakjának számító Jankó János születésének 150. évfordulója alkalmából a békéscsabai Munkácsy Mihály Múzeumban. A művész a nagy pesti élclapok, egyebek között a Borszem Jankó és az Üstökös kiváló karikaturistája volt.*

Népszabadság 1983. VII. 2.

MŰVÉSZ GALÉRIA II. KIÁLLÍTÁSA

1947 NOVEMBER 2-TŐL NOVEMBER 12-IG

CSABAI ÉKES LAJOS
FESTŐMŰVÉSZ
EMLÉKKIÁLLÍTÁSA

ÉS

JANKÓ JÁNOS
SZOBRÁSZMŰVÉSZ

GYŰJTEMÉNYES KIÁLLÍTÁSA

ELŐSZÓT IRTA:
RABINOVSZKY MÁRIUSZ

MŰVÉSZ GALÉRIA
HEGEDŰS LÁSZLÓ
Budapest, V, Sztálin-tér 3.

CSABAI ÉKES LAJOS

Ember és művész: egy. Ha őszinte a művészet, ha a lélek mélyében megalapozott, úgy alkotójának mása, alteregója, egész embervoltának kisugárzása. Az érzékenység, a jóság, az emberség, amely Csabai Ékes Lajos egyéniségéből sugárzott, megelevenedik művészetében. Világos tekintete csupa értelem volt és csupa felfogókészség, mosolya az enyhéké, a megértőké, a megbocsájtóké, kézszorítása a becsületeseké. És ezzel összhangban festészetének szilárd alapja a természet szeretete volt, egy korban, amely keserűen viaskodott a természettel, vagy írtózattal menekült tőle, vagy idegen akaratot zsarnokian kényszerített rá. Csak az festi meg így a tavaszi fácskát, aki együtt érez a szellős napfényben megbillenő fiatal lombbal. Így festi a felhőtorlaszt, akit szíven ütött egy viharos alkony emberentúli pátosza. Így fest gyermeket, aki megértette a kisdedek ki nem mondható, csendes álmélkodásba burkolódzó bánatát.

S így állta meg helyét becsülettel. Mert a természeten kívül — vagy inkább eggyéforrottan a természet szeretetével — szerette, becsülte, ápolta a mesterséget. Minden képén érezni a nemes technika értékelését s az elszántságot arra, hogy az olajtubus tarka pépjéből, a krétás doboz színes rudacskáiból, a görbe szénpálcika omló porából képet formáljon, hogy lelket kényszerítsen az anyagba.

S mindezt hangoskodás nélkül, finoman, tapintatosan, szerényen ott is, ahol a díszítő érzék nemesítő szándékával szerkezetet épít. A hang, amit megütött, tisztán cseng és megmarad emlékezetünkben. E kiállítás falai siratják a tiszta művészt, a tiszta embert.

Rabinovszky Máriusz

CSABAI ÉKES LAJOS KÉPEI:

	Forint
1. Templom. Szénrajz.	700
2. Dunai táj. Pasztell.	800
3. Tájkép. Pasztell.	800
4. Szentendrei táj. Pasztell.	800
5. Gomolygó felhők. Olaj.	800
6. Fák. Olaj.	1.000
7. Ősz. Olaj.	1.800
8. Híd. Olaj.	1.000
9. Portré. Olaj.	Mgt
10. Kútnál. Pasztell.	1.000
11. Cirkusz. Olaj.	1.200
12. Gyerekek. Pasztell.	1.600
13. Gyermekek galambbal. Pasztell.	1.500
14. Szentendrei híd. Olaj.	2.000
15. Táj. Tempera.	2.500
16. Kútnál. Olaj.	2.000
17. Dombos táj. Pasztell.	1.000
18. Anya gyermekeivel. Olaj.	2.000
19. Dunán. Pasztell.	900
20. Birkózó fiúk. Pasztell, tuss.	800
21. Fa. Pasztell.	1.000
22. Varrónő. Szén.	700
23. Tájkép. Pasztell.	1.000
24. Jegenyék. Pasztell.	1.000
25. Férfifej. Szén.	700
26. Táj házzal. Pasztell.	900
27. Patak. Pasztell.	900
28. Csellista. Szén.	800
29. Fej. Szén.	800
30. Ülő férfi. Tuss.	700
31. Lovak. Szén, pasztell.	900
32. Fák. Pasztell.	800

ANKÓ JÁNOS SZOBRAI:

	Forint
1. Anya gyermekével. Kő.	1.300
2. Zsákhordó. Terrakotta	1.000
3. Zord idők. Terrakotta.	1.200
4. Asszony. Terrakotta.	1.000
5. Mandolinos. Égetett agyag.	1.300
6. Attila. Bronzban.	3.000
7. Kecskepásztor. Égetett agyag.	1.300
8. Garasos barát. Égetett agyag.	1.200
9. Teniszező. Bronzban.	2.000
10. Futó. Bronzban.	1.300
11. Döntsd a tőkét. Bronzban.	3.000
Gipszben.	1.800
12. Elég. Terrakotta.	1.300
13. Napibéres. Égetett agyag.	1.300
14. Fiú-akt. Bronzban.	6.000
Gipszben.	2.500
15. Buste. Terrakotta.	1.000

Felelős kiadó: Hegedűs László.

3785.47 Független-nyomda, Budapest.
Felelős: Lengyel Lajos igazgató.

MDK

Jankó József, szobrászm.
szül. 1872- ?

Csupán néhány émet mintázott ugyanakkor, mikor Beck Ö. F. résztvett a Szt.László emlékérem-pályázaton.

Lyka Károly: Beck Ö.Fülöp szobrászm.1873-1945.
Élet és Tudomány. 1955. aug. 3. 963-966.l.

M.D.K.

JANKÓ Kálmán építész

Résztvesz a Székesfehérvár, Dózsa György tér és környéke rendezésére kiírt tervpályázaton

Társtervező: Vidos Zoltán, Ágoston Miklós, Nagy Endre

Magyar Építőművészet 1960. 1. sz. 64. l.

JANKÓ János festő

1882

586. nov. 24. Jankó János „Lakodalmi drama" cimu festménye megvétetett. 104.

M. Ert. 1991. 1/2.

Varga Miklós 2170

57

8

64

Jankó Kálmán épitom.
és Papp Dezső – Fiaslyutalcai
látótelep 3. IV/2 ép. (foto)
9. XXXI. 12 tanterma iskola. (foto)

Budapesti Városépítési Tervező Vállalat 1949-59
(tervek és fényképek) Szerk. Gyöngyösi István, Rajkó Ervin
Bp. 1959

Jankó Kálmán épitész M.D.K.

"Mikró-hotel" tipuste ve

Mikro-hotel Gyulán'

"agyar Nemzet 1964. február 2. 9 .l.

Jankó Kálmán

Kereskedelmi Tervező Iroda munkáiból /Jankó Kálmán, Pintér Katalin, Kisszebeni Marcell, Weil József, Vásai Béla épitész / Magyar Épitőipar, 1966. 15. évf. 1.sz. 26-27. l.

Az 1966. évi magyar müvészettörténeti irodalom bibliográfiája /Müvtört. Ért. 1969. 3.sz. 243-283. l./ 248. l.

Sandri Kálmán

gyulai tourény-nállója –
emlétve.

Magyar Nemzet
1969. jan. 9

Jankó Kálmán, [építész] MDG

Az új Palatinus Littermet tervezte.

Palatinus Lüfé. Rajz. Depr.

Kapalyag Imre: Boltok a tervezőasztalon 9.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1963. szept. 24.

Jankó Kálmán

l.

Evang. templ.

330. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

MDK

Jankó Károly, festő

Falusiak utazása Pestre. Er. rézk.
(Rajz, nyomt. Rohn, Pest. 1860)

4 eredeti körajz, Petőfi „Helység kalapácsa" - hoz. Pest. 1860

Rendk. finom körajzok. Csak próba lenyomatok vannak.

Szent György Cét, XXI* mür. graf. aukc. - 1919.
IX. 29. - X. 2. - A Gyűjtő. V évf. 5 sz. - Kül. sz. - 67 l.

Jankó Mária

1918

Ki tud róla?

öltségvetés b, pont- 80

80.– ~~200.–~~

készítése és elhor-
nak több rész-
e, czéljából – közbe-
tizben – Dr. Luxe
megbizásából,
ás, fuvar stb. / átalány 295.–

összesen ~~4295.00~~
4175.–

váltó üz. részvény
üldött 1000.+2300.= 3300.–

Maradvány összeg ~~995.00~~
tvenöt korona 875.–

mber hó 15.-én.

t mun-
abályszerű
korona
tavasolom.

Vavrina József

VAVRINA JOZSEF
épitő-mester
LÖCSE

Kalman
tag.

Jankó Márta

1914/15 – 1917/18

Ferkèpzomfoiskèvk

95. l.

...majd
...: A porticii
... képe párizsi és
... gyüjteményben és
nyilvános múzeumban (New-York, Metropolitan Mus., Baltimore, The Walters Gall.). — Irodlaom: *Daviller* (Párizs, 1875), *Yriarte* (Párizs, 1886).
Fónagy.

FORTY, *Jean François*, párizsi ötvös és cizelláló mester a XVIII. sz. második felében. Díszítménytervei: kandallók, világítótestek, órák, vázák, ötvösművek és templomi felszerelések, Louis XVI.-ízlésben vannak tartva.

FOSSANO, *Ambrozio da*, l. *Borgognone.*

FOSSATI, D. *Antonio*, festő, * Morto 1708. Velencében tanult, honnan Daniel Gran hívta Bécsbe, hol 1723. a Schwarzenberg-palota és a Hofbibliothek kupolájának festésénél segédkezett. 1728—30. a pozsonyi prímási palota, a pannonhalmi refektórium és a győri apátúrház ebédlőjének freskóit festette. 1730. visszatért Velencébe.

FOSTER *Birket*, angol rajzoló és festő, * North Sields 1825, † Weybridge mellett (Surrey) 1899. Néhány illusztrált gyermekkönyvet adott ki és a London News-ba rajzolt, illusztrálta Longfellow Evangeline-époszát (1850) és más költőket. 1860 óta főleg vízfestményeket készít az angol népéletből, de különösen a gyermekvilágból, melyek reprodukciókban nagyon elterjedtek (Album; München, 1880). — Irodalom: *Huish* (London, 1890).

FOUQUET (ejtsd: *fuké*), *Jean*, francia festő és miniatűrista, * Tours 1420 körül, † 1481. A korabeli francia (touraine-i) festészet kimagasló alakja. 1445 körül Rómában járt, itt festette meg IV. Jenő pápa elpusztult arcképét a S. Maria sopra Minerva-templom szentélyébe. Visszatérve, készítette VII. Károly portréját (Louvre). E király utódjának, XI. Lajosnak, udvari festője lett, sőt arról is tu-

Jankó Pál

hangnekesítő

l.

Uj Magyar Sion

1885. XVI. 688

689. l

Magyarad
Hügel Otto
1880

MDK

Jankovich stobr.

L-r: Képek és szobrok az uj kir.palotában.
Épitő Ipar 7.sz.1905.febr.19. 62 l.

Jankovich

festō

1840-es évek

Páris

l. Szana 1890

63. l.

c./ gondoskodik a Tanács
seinek és bútorzatának szakszerű kezelésér
szabályszerű leltár vezetéséről;

d./ anyagi felelősség mel
a főtitkártól utalványozott összegeket, ve
jeszti a számadásokat;

e./ gondoskodik arról, h
és az ülések egyéb résztvevői kellő időben
helyéről és tárgysorozatáról;

f./ helyettesíti a főtit
tón adminisztratív ügyekben. Nem adminiszt
lyik bizottsági titkárt bízza meg akadályo

2./ Három bizottsági titkár, aki
j k el.

3./ Egyéb, az irodai munk k vége

18.

A főtitkár és a vezetése alatt

M D K

Jankovits Axentie, Versec.

festő

Kapossy János: Építők, szobrászok, festők és grafikusok Magyarországon 1828-ban. Miv. Ért. 1952. 1.sz. 138 l.

MDK

Jankovics /magyar/

Romok Nápoly környékén

Az első magyar művészkiállitást a Pesti műegylet 1840-ben rendezte. Művészet 1909. 405.l.

JANKÓ János szobrász

Ő nyeri a zárt József Attila szoborpályázatot

PÓTÓ János: Emlékmü, politika, közgondolkodás.
Bp. : MTA Törttud.Int., 1990
65-66.p.

UMELCI A MAJSTRI

v 16–17–18–19. storoci na územi dnes

Podľa publikovanych archivnych vyskumov s
(P. Horváth, V. Luxová, M. Maliková, A. P
zostavil István Bardoly

MTA Művészettörténeti Kutató

Budapest

Jankovich

festő Páris
1840

l.

Kelp 18. l.
20. l.

Vázon, mérete: 6

, jobbra fordul, de szembe néz. Bal-
a vállára vetett piros belésű kék kö-
nagához, ecsetet tart; nagy parókája
szemöldöke barna, ráncos arcza beret-
kendőjét csomóra kötötte és ingének ujja
ük. A kép hátán ezeket olvassuk:

g Philipp
gendas,
en Mahler
r der Mahler Academie
Augspurg
ů Augspurg A. 1666.
d. 27. november.

Nbg. 1741. d. 9. Maij
Joh. Jac. Haid
Pinxit 1743.

N. Tankovic

festo

gebürtig in der serbischen Wojwodschaft, ist Maler und lebte 1843 zu Paris. Im Jahre 1870 waren mehrere seiner Gemälde, neapolitanische Landschaften darstellend, in der Pester Kunstausstellung zu sehen.

Kukuljević-Sakcinski Ivan
Slovnik umjetnikah jugoslavenskih, d.i. Lexikon der südslavischen Künstler (Agram 1858. L. Gaj. gr. 8° S. 121. (lap.

Wurzbach. Biogr. Lex. 1863. X. K

78. l.

Czapek Bruno

festō.

Jankovich

tájfestő.

1840. ben Párisban élt. Magyar. Egy Lépe 1840-ben „Vidék és romok Nápoly környéken" a pesti mű egyesület által megvétetett.[1]

---

1) Honmüvész. 1840. I. 438-445 l.

Nagy Iván: Magyarországi képző müvészek a legrégibb időktől 1850 ig. Szaradok. 1874 évf 87 l.

Jankovics von
Jeszenicze

Thieme Becker

XVIII. 389. l.

(Lyka)

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Jankovits

Páris 1840

1840. pesti kiáll.

Vidék s romok Nápoly környékén, oláff., a mü-
vésztől a Pesti Mücgyletnek
ajándékozva.

L 1840

Reinach: Repertoire IV. 14, 16, 18,

Jankovich

l.

Szana Szárév

58. l.

Jankovits

l.

LykaMagymű1800-50

233, 263, 505, l.

A.S.E.F. & R.C.P.R.
ABSTINE
OPERI MANVM TVARVM FORRIGES DEXTER
SVP.PAT.DVX.L.L.

Jankovič

l.

Lykanemzromantika

152 · l.

dok.

Europai Film Könyv Lapterjesztő
és Könyvkiadó R. t.
V Visegrádi ut 36 IV 1

Budapest

Jankovich

Pestő
harankfiától Párisból már érkezett egy nápolyi vidék. 1)
Az 1840. pesti kiállitason: Romok Nápoly környékén. A művész ajándékából az egyesülete. 2)

S.F.)

1) Pesti művészeti egyesület. Athenaeum 1840 I. 638. l. 2) u. ott II. K. 31. l.

Parlagi
Pesti mukiállitás. Honnuvén 1840. 438. l. 445 l.

Jankovics

Ltab I. 56

Jankovics

Stáb IV. 112

rések.

ék.

Jankovics

Lib II

132

Jankovich Ferenc, Kossuth-díjas, kölyv...
Tavr László: Új emlektáblák a fővárosban. Forum...

Táblával jelölték meg a közelmúltban Jankovich Ferenc egykori lakóházát, a Mátrai utca q.sz. alatt.

Budapest folyóirat, 1988., 10., 29-old.

Date 10.1904

Jankovich Ferdinand

geb. in Fünfkirchen,

22 J. alt.

1857-52

Bécsi akadémia
könyvtár

Miske Kálmán báró V. 36.

Jankovich Emil

geb. in Sandorf in Ungarn

167. ale.

1856-57

Bècsi akadèmia
Ujhàzy

Königly – Winkler Elemér V. 99.

Jankovics Emil

1855–6

gipsz utani fejrap
III fokr. Kit. okl.

N2 14 l.

Jankovics Emil

Marasztoni akad.
1855/6
Körajz masolatt
II folio kit okl.
N2 13 l.

Jankovich Emil

festő

Sándorfáról (Nyitra m.)

1856-ban 16 éves.

lásd

Fleischer Béla. 55. l.

Tervrajz.

Ezen összesen tizenegy la
A) alaprajzát, B) keresztmetszet
D) a főoltár nézetét, E) a kan
a hozzá tartozó korlátrészlette
ablak rajzával, G) a fülke rész
diszités részleteivel, H) a pil
I) a pillérek feletti boltivek
ivek diszitésrészleteit hátán
főket hátul ||| püspöki jelvénye
hetjük.

Szines rajz, mér. 4

L hátul a főbejára

JANKOVICH ANTAL

1844

160. A Fenséges Nádor a Magyar Nemzeti Múzeum könyvtárában helyeztetés végett általküldi az Igazgatónak Hunyadi Mátyás király pajzsa színekkel ékesített rajzát, mellyet Jankovich Antal a párisi pattantyússág fegyvertárában őrzött eredeti után másolt, a Magyar Nemzeti Múzeumnak ajándékozza

Mügyt Ért. 1990 1/2 125

. . . . . (név) . . . . . sz.

. . . . . Ft összegű megbízási díj kifizetését kérem.

nap.

. . . . . .
aláírás

molás

. . . . . .

Jankovich Aristidne
Ordódy Magda

zul. Bagotán 1888 jun. 4.
Rk.
1912/13. II. elsőontázbeli mu-
vésznő. Bory Jan-

felolvasás

Marosi Arnold VI. fo

Jankovics Arisztidné

1912/13

Ferkèpzomfoiskèvk

95. l.

J a n k o v i c h B é l a
épitész

Fővárosi Lapok.1868.okt.21. /Fővárosi hirek./

Jankovich Bésán

Endréné grofné

hadiárva szövőcskolája

Gichathalom

Hinzett párnák

Magyar Iparművészet

1930, 7-8. sz

Caraffa Jeromos

Derékon alól, balra, toj
fuvó két allegorikus alaktól ta
van. Jobbkezében parancsnoki pá
tán nyugtatja. Vértet visel. Fe

Hieronymus Car
Marqves de Monte

s e felett jobbra: 118.

Rm., mér. a rl. 28.8 :

Szn. 81
332-900

Festészet, önálló táblaképm XIX sz.e.f

Jankovich N.:Vidék és romok Nápoly
környékén / a Pesti Müegyesület tárlata
1840-ben/

Századok 1874.84-102 o.
Nagy Iván:Magyarország képzőművészei

M.D.K.

Jankovics
festő

A negyvenes években ez a magyar festő Nápoly
videkén festett, s küldte hazájába képeit.

Beszeviczy Albert: A tájképfestés a XVIII. században 1772.
Bp. 1910.

Jankovits A.

tervezte a negedi Miknáth u. 13. sz. későromantikus (1879 utáni) házat.

Török László: Magyar építészet a historizmus korá ban. Építés- Építészettudomány, 1969.1-2.sz.131-180.l.

152.l.

Jankovics Béla MDK

szobrász

Szt Gellért szobor /1932/.

286.o.

Borsos-Sódor-Zádor: Budapest. Bp. 1959.

Jankovics Cirill /Horvátország/ MDK

a bécsi képzőművészeti akadémián szorgalmi dijat kapott.

Vas, Ujs. 1889, 487 l.

Eger (Heves)

Frank Tivadar-utca 3. Ház, föld

Ives kapu, XVIII. század.

/Genthon, 195o/

M.D.K.

Jankovics András, keramikus

Az Apátfalvi Keménycserépgyárban doogozott. Rozsnyói sz
szá mazású. Valószinüleg ott és más üzemekben is dol-
gozott.- 248.o. 22.jegyz.

Molnár László: Az Apátfalvi Keménycserépgyár a XIX.
században utolsó harmadában./kb.1867-1894 között/ 241.

Az Egri Múz. Évkönyve. Hevesmegyei Múzeumok Közlemé-
nyei. 1967. Eger, 1967

Jankovics Cirill

horváth szárnarásu
épitész. Bécsben a képzo
mir akademia tanult
s 1889ben Hasenauer
épitész tanár szanfolen
van Horgalini díjat
szert.

4871

JANKOVITS Gyula szobrán

Jókai szobra, 1906 + eletrajzi adatok

Müvtört.Ért. 1990 1-2 1,3,4,5,

suttogása. S mily utánozhatatlanok romjai, levegője. Alakjai ellen ugyan lehetne némi kifogás, de az a többi tökély mellett elenyészik".

A bécsiek közül Schiavoni Natale olasz származású művészről ír nagy elragadtatással: „Le a kalappal uraim! Ez olly név, mely a pesti műkiállításon Markó után első helyet vívott ki magának. E teremben mindjárt egy Madonnát látunk tőle, ki habár nagyon földi, habár arcvonalmain nem látszanak is ki a buzgó szent ihlés szárnyai, ha nem ömlik is el rajta ama mély vallásos titkály, melyben az ég tükrözi magát, s a földnek az égit mutatja: de színezete, puha s lágy ecsete, a színek bájoló egybeolvasztása által mégis meglepő. Rajza tiszta, stylje fellengős, kifejezése erő- és bájteljes".

A nagyobbik teremben Danhausernek, „a bécsi iskola egyik matatorának", Anyai öröm c képét erősen kifogásolja. Itt Neefe Hermann „architekturai darab"-ját találja a legjobbnak s így ír róla: „Elmélyedve és bámulva áll aze mber a magas, nagyszerű ívhajlások előtt; s a mesterileg előteremtett perspektíve által végtelen holdvilágította távolba vész el a szem".

Az ötödik teremben megdícséri Alexievics Miklósnak „Stankovics István metropolitává választása" c. kompozícióját és Hora hazánk fiát, kitől „két némberi arckép van a művész sajátságos szorgalmával dolgozva". A cikkíró végül köszönetet mond a nemes művészi egyesületnek „azon szép élvezetért, mellyet ez intézetnek életbeléptetése által szerzett".

A Honművész néhány héttel később újabb cikket közöl az akkor már bezárt kiállításról, mégpedig a hivatásos műbírálónak tekintett Novák Dániel „cs. kir. akadémiai művész és architectus" tollából. A később oly dicstelen véget ért Novák (a szabadságharc alatt mint osztrák kémet kivégezték) már nem ír ilyen lelkesedéssel a kiállításról, sőt ugyancsak megkritizálja azt. Szerinte „a beküldött műdolgozatok között olly silányak voltak, hogy a bécsi akadémia tanítványainak leggyengébbje is azt magáénak vallani irtózott volna". A vízfestmények között különösen Alt Jakab és Rudolf műveit dícséri. Ezeken különösen jó „a merész bánásmód a színek felhordásában, a színelő, színközép és színfenék eszes felosztása a perspektiva szabályai szerint".

Általában csak a külföldieket dícséri, a magyar művészeket erősen leszólja s azt ajánlja nekik, hogy kiállítás helyett egyelőre inkább még tanuljanak. Barabást is szigorúan megbírálja, csak Markót dícséri, kinek képei szerinte „Ruisdael, Hackert, Everdingen tájfestményeivel méltán vetekedhetnek. A staffage olly jó, hogy nagyítóüveggel megtekintve Teniers alakjaival a próbát kiállják". Einslenek a tájképeit kifogásolja s azt tanácsolja neki, „hogy át nem hágva a korlátot, az arc s egyes alakok festésénél megállapodjék, nehogy eddig szerzett érdemei csonkulást szenvedjenek". A külföldiek közül különösen Möller „dolgozatát" és Krämer „műszüleményét" dícséri, továbbá Perger Antal életképét, „mellyben sok humor van, miáltal képes az letartoztatni a vizsgálónak figyelmét". Hosszasan foglalkozik Danhauser József kompozíciójával, mely Liszt Ferencet ábrázolja Paganini, Rossini, Hugo Viktor, George Sand és Dumas Sándor társaságában és sok minden oda nem tartozó dolgot belemagyaráz a képbe.

Összevetve az elhangzott bírálatokat, megállapíthatjuk, hogy az első pesti kiállítás — az 1830-i és 34-i kis „műkitételeket" nem tekinthetjük öncélú kiállításoknak — az akkori viszonyok szerint jó közepes színvonalú lehetett, mennyiség tekintetében pedig elég gazdag volt, mivel 7 szobormű, 4 üvegfestés, 29 porcellánfestés, 3 krétarajz és 278 olajfestmény szerepelt rajta. Természetes, hogy nem lehetett oly elsőrangú, mint a külföldi nagyvárosok kiállításai, „hol a közönség e kéjdús élményben már számos év óta részesült", de kezdetnek elég jó volt. A pestiek meg is voltak vele elégedve, szorgalmasan látogatták s a kiállítás hatása alatt a műegylet fizető tagjainak száma 1200-ra emelkedett.

BENDE JÁNOS

get, az Üdvözítőt, táj- és arcképeket), Orbán István (Hunyadit, bibliai képeket), Einsle (arcképeket), Pesky (Kölcsey arcképét). Résztvett még Heinrich F. és Stanislavlyevic. A kiállításnak szép sikere volt. Bár csakhárom napig — 1834. június 30-tól júlus 2-ig — volt nyitva, mégis „számos nézők járultak annak szemlélésére, helybenhagyólag a míveltség ezen ágában is tett csinos kezdetet". A kiállítás alkalmából a Honművész még a következőket írja: „Régi közóhajtása volt már a Pesten élő művészeknek, hogy valamint külföldön, fővárosunkban is olly rendszeres műegyesület álljon öszve, melly évenként bizonyos helyen jelesebb műdarabjait a festés, a rézmetszés, szobrászat s más egyéb szép mesterségek és művészetek nemeiből nyilvános nézésre kirakná. Több tekintetben hasznos lenne pedig az illy intézet, mivel: 1. a műkedvelőket hathatósabban ösztönözné további szorgalomra s magok tökéletesítésökre. 2. A rendszeres művészeket s munkájikat a közönség könnyűszerrel ismerni tanulná. 3. Az eladandó műdarabok hamarabb lelnének kedvelőkre s vevőkre sat." Majd a következő kívánsággal fejezi be a cikket: „Vajha ezen kicsinyben megkezdett szépművészeti intézet szaporább gyümölcsökkel díszesítve, ezután évenként feltűnhetne a honi ipar és míveltség bizonyítására s előmozdítására."

Ez a kívánság hat év mulva teljesült, a Pesti Műegylet megalakulásával. Az 1839. év február 3-án gróf Dessewffy Aurél, báró Eötvös József, báró Jósika Miklós, Lukács Móric, báró Prónay István, gróf Serényi László és mások „A Pesten felállítandó művészeti egyesület programmája" címmel felhívást bocsátottak ki és felszólították „hazánk minden szépet és jót pártoló fiait és leányait", hogy vegyenek részt egy oly egyesület megalakításában, mely hivatva van „a képező művészetek művelésére s nemzetünk szellemi kifejlődésére" jótékony hatást gyakorolni. A felhívás kellő sikerrel járt, az egyesület az 1840. év tavaszán megalakult s mivel alapszabályainak 3. pontja szerint célja volt „évenként festvényeket és szobrászati munkákat kiállítani", azonnal hozzá kezdett első kiállításának megrendezéséhez.

Az egyesület alapszabályainak 4. pontja kimondta, hogy mivel „a művészet hazánkban még zsenge kezdeteiben van, az idegen művészek munkái sem záratnak ki a kiállításból". Valóban, művészetünk akkor még nem volt elég fejlett ahhoz, hogy csak magyar, vagy legalább is itt élő művészek munkáiból nagyobbszabású kiállítást lehetett volna rendezni. Ez kitűnt mindjárt az első kiállítás előkészületeinél és Grimm Vince, a Műegylet műtárosa, kénytelen volt Bécsbe utazni, hogy az ottani művészeknél és műkereskedőknél szedjen össze megfelelő műanyagot. Az alapszabályoknak ez a pontja azonban, bármily megokolt volt is, visszaélésekre nyujtott lehetőséget és e miatt később sok támadás érte az egyesületet.

A Műegylet első kiállítása 1840. június 7-én nyilt meg a Vigadó csarnokában és éttermeiben. Az anyag a megnyitáskor hazai és bécsi művészek műveiből állt, ehhez járult később a müncheni művészek kollekciója is, akik bécsi kiállításuk bezárása után, Novák Dániel felkérésére, szintén ideküldték műveiket. Szerepelt néhány olasz művész is és így az első pesti műkiállítás nemzetközinek volt nevezhető. Színvonaláról egymással ellentétes vélemények hangzottak el a korabeli kritikusok részéről. A *Honművész* cikkírója aggodalmának adott kifejezést, hogy a külföld imádói gúnyos orrfintorgással fogják ezt a „rögtönészett" kiállítást, „de aggódása csakhamar mondhatlan kéjjé és édes ámulássá változott, midőn a csarnokba lépve első tekintetre is oly tárgyakba ütközött szeme, melyek előtt a legfínnyásabb követeléseknek is lohadni s ha magasztalásukra nem is, de elismerésre mégis fakadniok kell".

Az első terem bejáratánál Casagrande és Lentulus? szoborművei fogadták a nézőt. Ebben a teremben voltak elhelyezve a müncheniek művei. Ezek közül Müller, Krämer, Volf kisasszony, Schorn Jakab, Kumpe, Kaltenmoser, Quaglio, Rottmann, Habenschaden, Jodl, Klenzel műveit említi a cikkíró és megcsodálja a három „Daguerrotyp" képet, különösen „azon mondhatatlan pontosságot, mellyel a nap minden camera obscura által felvett tárgyat legkisebb s csak fegyverzett szemmel látható részeiben is egész s fél árnyéklattal híven lerajzol".

A kiállításon szereplő „magyar honban született, vagy itt élő" művészeket mind felsorolja a cikkíró. Ezek a következők: Alconieri, Aumeyer Mihály, Balkay Pál, Barabás Miklós, Boutibonne, Brodszky Sándor, Casagrande, Einsle, Heinrich E., Jankovich, Joannovich Katalin, Kann Henrik, Kärgling Henriette, Kiss Bálint, Lacza Endre, Lang Rudolf, Marastoni Jakab, Markó Károly, Medvey, Molnár József, Nákó, Nigg, Pfeffer Ignác és Ilona, Rausch J., Roth M., Schmidt József, Schöfft Borbála, Szale János, Tikos Albert, Treu, Weide.

A magyar művészek alkotásai közül különösen Barabás Miklós „Galambpósta" c. festményét és Markó Károly olasz tájképét magasztalja a cikkíró. Az utóbbiról így ír: A második teremben „egy üdlött névre mutat a lajstrom: Markóéra, a magyar Claude Lorrainéra. Művészegyesületünk büszke lehetne e férfiú műveinek kiállíthatásával; mert ez valóban ritka szerencse, minővel már rég hírben álló intézetek sem dicsekedhetnek". Az olasz tájat ábrázoló festményről így ír: „A hívebben visszanemadhatott lombok közt szellőket vélünk susogni; a harmatos füvet dagadni képzeljük; az árnyakba hűsölni vágyakozunk; a virágnak csak illata hiányzik, a csermelynek pedig

egyik legfőbb ékességét, amelynek misztikus hangulatát, színes melegségét köszönheti. Mai iparművészetünk Sztehlo Lili mellett több kiváló és korszerű üvegfestővel dicsekedhet, Johann Hugóval, Dudás Jenővel és másokkal, de ereje teljében dolgozik még a modern magyar üvegfestészet megalapítója, Nagy Sándor is.

A profán építészet számára is megtalálja az üvegfestészet a maga fealadatait. Napjaink embere nem csupán hideg üzleti elme: az életforma keménysége egyre több poézisben, meghittségben, melegségben keres megnyugtatást. Nem a sörözők, bárok festett üvegnyílásainak kisebbszerű, de sokszor kecsegtető feladataira gondolunk. Az otthonra — nem a bérotthon — hanem a saját otthon nyujtotta lehetőségre. Lennie kell itt a lármától, fénytől, időjárástól óvott szobának, illetve szobarésznek; kandallóval, dohányzó zsöllyékkel bíró menedéknek, ahol egy-egy színes üvegablak a család multjának, eredetének, jó vagy balsorsának egy-egy jelenetét szórja puha fénnyel ránk és utódainkra. De ezen meghitt témákon túl az üvegfestészet igazi formájának, monumentális és közösségi alkalmazása a templomon kívül is nyit lehetőségeket. A magasztos célú üvegfestészet reményteljes jövője lebeg előttünk: a mult és a ma dúló háborúinak emlékcsarnokai, hősi szentélyei, nemzeti patheonjai számára készítendő modern üveg-monumentumok.

VOIT PÁL

MOLNÁR C. PÁL: SZENT FERENC.
FAMETSZET.

Benda J.

Jankovich Joannovits Katalin

AZ ELSŐ MŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁSOK MAGYARORSZÁGON

A Biedermeier-kor — bár igazi nagy művészt és nagy alkotásokat nem mutathat fel — fontos korszaka a festészet fejlődésének és a festészet is fontos tényezője e kor művelődésének. Egy újonnan feltörekvő osztálynak, a polgárságnak volt ez a kora s mint ilyen nélkülözte a régi kultúrák hagyományait, melyből a szobrászat és építészet táplálkozni szokott. A kort jellemző egyszerű érzés- és eszmevilág nem volt alkalmas plasztikai, vagy építészeti kifejezésmódra s így a Biedermeier-kornak saját, különleges szobrászi és építészeti formanyelve nincs. Az akkori festők azonban szervesen gyökereztek koruk polgári életében és olyan stílust teremtettek, mely nemcsak különbözött a rokokó- és klasszikus-ízléstől, hanem határozottan magán viselte a kor bélyegét és jelentős kifejezője volt a Biedermeier érzésvilágának. Amint a régebbi stílusok a fejedelmi és főúri mecénások fényűzését és pompaszeretetét tükrözték, a Biedermeier-festészet a mindennapi polgári életet mutatta be s részben a polgárság ízléséhez és igényeihez alkalmazkodott. A művészet tehát mintegy demokratizálódott s az egyes nagyúri műpártolók helyét a polgárság foglalta el.

Ez a körülmény hozta magával azt, hogy míg korábban a művészek többnyire csak egyes mecénások megrendelésére készítették műveiket, ebben a korban a festők már saját elhatározásukból alkottak és műveiket nyilvános kiállításokon tették közszemlére, hogy azokra az új műpártoló osztály, a polgárság soraiból szerezzenek vevőt. A kiállítások tehát ekkor jöttek szokásba s így azokat a Biedermeier-kor vívmányának tekinthetjük.

Hazánkban tulajdonképeni Biedermeier-korról nem beszélhetünk, mivel azt a városi polgárság teremtette meg a saját képére és hasonlatosságára, a magyar közéletnek, művelődésnek és társadalmi életnek pedig ezidőben a falusi és vármegyei életet élő birtokosnemesség volt a fő tényezője. A magyar Biedermeier-festészet nagy mértékben állott német, elsősorban bécsi hatás alatt. Érthető, ha ebben a korban honosodtak meg nálunk német, főleg müncheni és bécsi mintára a műpártoló egyesületek, kiállítások és egyéb olyan intézmények, melyek új, az addiginál nagyobb fejlődési lehetőséget biztosítottak képzőművészetünknek.

Az első olyan műegyesület, mely a kiállítások rendezését is felvette céljai közé, 1823-ban alakult meg Münchenben az ottani művészek, főleg Quaglio, Stieler és Hesz Péter kezdeményezésére. Ennek a mintájára alakult meg az 1840. év elején a Pesti Műegylet és még ez év júniusában megrendezte az első komolyabb kiállítást Pesten, de már hat, illetve tíz évvel azelőtt is volt egy-egy kisebbszerű kiállítás a magyar fővárosban. Ezek előkészítették a későbbiek talaját s bizonyára hatással voltak egy olyan egyesület alakulásásra, mely művészeket és műpártolókat egyesítve, hivatva volt a magyar művészet fejlődésének az előmozdítására.

Az első nyilvános kiállítás, melyen képek és szobrok is bemutatásra kerültek, 1830. május 30-án nyílt meg Pesten. Nem volt kimondottan művészeti jellege, jótékony hölgyek rendezték az akkoriban alapított kisdedóvó-intézetek javára s képzőművészeti alkotások mellett iparcikkek és kézimunkák is szerepeltek rajta. A kiállított műtárgyak közül az egykorú kritika kiemeli a magyar biedermeier kiváló ötvösművészének, Szentpéterynek domborított ezüstműveit, Heinrich Bonifácius arcképeit (köztük Kazinczy Ferencét), Weide két életképét, báró Orczy Nina három nagy tájképét, Schöfft József Madonnáját, Szentgyörgyi János virág- és gyümölcsképeit és Heldwein István hasonlatárgyú vízfestményeit. Muller János tussrajzokat, Girschka tizenhat tollrajzot állított ki. A szobrászok közül Dunaiszky Luther és Almássy Mihály alabástrom mellszobrát mutatta be, Bauer egy leánykát, a pozsonyi Messerschmidt pedig tűsszentő embert ábrázoló szoborral szerepelt, Kempel József VIII. Pius pápa, Jézus és Mária mellszobrát állította ki. A kiállítási helyiségeket Egger Vilmos díszítette távlati falfestményekkel.

Ennek a szerény kezdetnek csak négy év mulva lett némi folytatása, midőn a pesti evangelikus iskolák előljárósága elhatározta, hogy az intézethez kapcsolt „rajziskola jelesebb növendékeinek szebb műveit, mintegy további ösztönzésül" az iskola épület egy tágas termében a nyilvános vizsgák alkalmából kiállítja. „A szép cél nagyobb emelése végett — mint a Honművész 1834. évi 54. számában olvassuk — több egyéb pesti művészek egyesültek és szép munkájikból csinos rámákban annyi példányt adának ezen műkitételre, hogy velek az egész nagyterem megtelnék."

A „műkitétel"-en a következő művészek állították ki műveiket: Dunaiszky (egy síremlék gipszmintáját), Kärgling Ferenc (tájképeket, Madonnát, egy kis Napóleon képet), Kärgling Henriette (virágcsendéletet), Pfretschner (miniatür képmásokat), Oswald A. (ugyanazt), Donáth, Schwindt K. (Zrínyit, Imre herce-

Szépmüvészet 1942.

A szobor. (Jankovich Gyula műve.) — A leleplezési ünnep. — Fehérruhás leányok. — A híd, melynek birtokáért hősies rohamot intézett a honvédség.

A TÁPIÓBICSKEI HONVÉDSZOBOR LELEPLEZÉSE. — Jelfy Gyula fölvételei.

— Hát mit csinál? — kérdezte a kis papné.

— Mit? Hát elmegy aludni, mikor itt az alvás ideje.

Hatalmasat kaczagott rajta.

Énók felállott, a feleségéhez lépett s gyöngéden megölelte, félkarral, feltünés nélkül.

Icza felnézett rá s a szemük összeragyogott. Megértették egymást, az ő viszonyuk sohasem fog így elparasztosodni.

Így telt az idő hiábavaló beszélgetésekkel, míg egyszerre csak jelentette valaki, hogy kész a vacsora.

— De miféle terülj asztalkám van nálatok! — kiáltott Mihály. — Az én feleségem csak jó gazdasszony! mert olyant én nem eszek sehol, mint űnálla! de ha ilyen hirtelen vendég jön, van olyan lótás-futás, ugrálás, hogy az ember majd megbolondul. Itt meg csak azt mondják, hogy készen van a vacsora, osztán tessék, annyi étel van felrakva, hogy elég vón egy hadseregnek.

— A hány ház, annyi szokás, nem tudja? — nevetett a kis háziasszony.

— No, e jó szokás! Ezt konczédálom.

Letelepedett az asztal mellé, fehér szalvétát kötött a nyakába s szétnézett a társaságon, hátradőlve a széken és két öklét fesztelenül felrakva az asztalra.

Icza mosolyogva nézte s nagyon tetszett neki, hogy ilyen otthon érzik magukat a vendégek nála.

Énók szót alig szólt egész este. Csak hízott az örömtől, mert tudta, hogy az egész traktusban hire lesz ennek a mai estének. Mert az az igazi próba, hogy hogy állja meg a helyét a fiatal asszony a legelső napon, mikor váratlan vendégek lepik meg. És ismerte Mihály urat, a kinél nagyobb szájú ember nincsen hét vármegyében. Ez úgy el fog mondani mindent, apróra, mint a parancsolat.

A bor is izlett. A túrósgaluska felséges volt, a csirkepaprikás pedig olyan, hogy a király konyháján olyant még nem is láttak.

— No, mi csak jól jártunk, hogy erre tévedtünk, — mondta Mihály úr s még egyszer szedett a csirkéből, ha kipukkan is! — Mert szó köztünk maradjon, nem is épen erre volt az utunk.

— Úgy! Hisz ez annál szebb, — szólt Icza, — akkor nem is a rút időnek köszönjük a szerencsét, hanem a jó embereknek.

— Biz igen! Hát nem tetszett észrevenni nagyságos asszony, hogy pakliztam ki a meghivást. Iszen ha én nem akartam vón beinvitáltatni magám, az én két lovam úgy elröpített volna minket, hogy a porunk se marad itt. Mer olyan két lova nincsen még egy papnak a traktusba.

— Örülök neki, hogy az uram ilyen népszerű ember a kollegái közt.

— A mán igaz, olyan ember, mint Pap Énók, olyan nincsen több az egyházmegyében. Már eddig is volt valaki, de mióta megházasodott, azóta meg épen gyöngye a papságnak. Mert, tetszik tudni, a pap csak akkor pap, mikor már papnét is hoz a parókiára, addig csak amolyan lézengő ritter.

— Jaj, de hát aztán ki tudja, beválik-e a papné? — mondta a háziasszonyka.

— Beválik-e? — kurjantott Mihály úr. — Meghiszem azt! Ilyen papné nincs több egész Magyarországon. Éljen a legszebb papné!

Koczczintottak s fenékig itták a poharat.

— Éljen a legügyesebb papné! — kiáltotta újra Mihály s újra kiürítették a poharakat.

— Éljen a legderekabb papné! — rikkantott újra Mihály úr és felállott, hogy kissé már meg-megbicsakló nyelvvel a következő szónoklatot tartsa:

— Uram, uram, Pap Énók uram, szállok az úrnak!

— Halljuk! Halljuk! — mondták mindnyájan. A kis papné is azt mondta, hogy halljuk s igen örült hamis kis szive mélyén, hogy hallani fog egy igazi hamisítatlan falusi dikcziót, a miben nem is csalódott.

— «Van a mezőkben egy kis állat, a mely kis állat olyan kis állat, hogy azt muszály megnevezni annak, a ki sikerült tósztot akar mondani. Hát én kedves barátom sikerült tósztot akarok mondani, tehát megnevezem ezt a jeles kis állatot... (Halljuk!) Ez az állat a nyúl. (Nevetés.) És hogy mért oly jeles ez a nyúl nevű kis állat? (Halljuk!) Mert rövid a farka. (Kaczagás.) Nos tehát tisztelt kedves barátom, még annál a rövid nyúlfarkánál is rövidebb lesz az én beszédem. (Nagyszerű.) Mert én kedves barátom csak annyit akarok mondani, hogy nincs a magyar nyelvben olyan kedves szó, a mely kifejezze, milyen kedves asszony a te feleséged, nincs olyan büszke szó, a mely kifejezze a te büszkeséged, nincs olyan örvendő szó, a mely kifejezze a mi örömünket, hogy ezt a te kedves büszkeségedet megismertük. (Éljen! Éljen! Éljen! — ezt a háromszoros éljent részben a szónok, részben a kollega s részben ketten együtt kiáltották el.) Mindezeknek a következménye pedig mi légyen, az légyen, hogy a gyertya nem arra való, hogy véka alatt maradjon, hanem arra, hogy az egész társaságnak fényeskedjék. Tehát azt jelzem és mondom és indítványozom, hogy az egész megye megismerhesse a te kedves kis feleségedet, a nagy Magyarország legkülönb kis papnéját, az e téli lelkészi értekezletet itt fogjuk tartani Gáton, itt ebben a kedves kis lelkészi paradicsomban, hogy végre annyi sok várako-

zás után egy igazi vidám, meleg és sikerült értekezlet is legyen már a megyében. És ezzel ürítem az én poharamat a te kedves és aranyos és kitünő kis feleséged, a legderekabb papné egészségére!»

Énók a feleségére nézett. Az rendületlen arczczal figyelt s nem lehetett rajta látni semmit. Ő a maga részéről tudta, hogy ez nagy siker és nagy kitüntetés, azonban nem volt benne bizonyos, hogy a felesége is annak veszi-e.

Egyelőre ő is vivátot kiáltott a szónoklat után, aztán a poharáért nyúlt s azt szerencsésen fel is borította.

Nagy rémület fogta el, mikor a piros bor végigfutott a hófehér abroszon, s csak kapkodott, mint a vizbefuló.

— Nem baj, nem baj, szerencse! Hova dült? Ohohó! keresztelő lesz! — kiabált Mihály pap.

Az asszonyka hangosan nevetett és pironkodott.

— Sót rá! Sót kell hinteni rá, nem látszik meg! — tanácsolta a hallgatag vendég s mindjárt rá is borította a sótartót, nem a nélkül, hogy meglehetős menynyiségű paprikát is ne hintsen az abroszra.

De a jókedv nem csökkent mindaddig, a míg a csöndesebbik és kövérebbik papnak meg nem jött az esze s ki nem jelentette, hogy feljött odakint a hold, lehet indulni.

Sok bolondság jutott még eszükbe, míg arra került a sor, adomák, a melyeket kár volt elmondani, viczczek, a melyek edzett idegeknek valók voltak, s a fiatal asszony, ha megmutatta, hogy ért a falusi emberek fogadásához, most megmutathatta, hogy elég erős fenékig üríteni a poharat.

Csak Énók volt kissé nyomott hangulatban. Restellte magát a kollegái miatt. Sokallta a parasztságot s szivesen elengedte volna már őket. Nagy keservesen aztán eljött annak az ideje is.

Előállott a szekér s a papok felszedték nagy bundáikat, a melyekben medvéhez inkább hasonlítottak, mint papokhoz.

No, hál' Istennek, csakhogy már vége a borszagú czuppanós csókoknak s fenn ülnek a szekeren az urak.

Még egy csomó harsány jóéjszakát, aztán kidöczög valahogy a bricska.

Pap Énók félve fonta körül a karjával a felesége derekát, s úgy tipegett vele befelé, mint a bárány, a kit a vágóhidra visznek. Nem tudta, mi vár rá odabenn?

(Folytatása következik.)

Diane: *(Paulay Erzsi)* «Vigyázzatok, mert nem tudjátok, se a napot, se az órát, a mikor az embernek Fia eljön.» (IV. felvonás.)

A «BALGA SZŰZ» ELŐADÁSA A NEMZETI SZINHÁZBAN. — Balogh Rudolf fölvétele

SZINHÁZ.

A balga szűz. Henri *Bataille* drámája a Nemzeti Szinházban.

Ez az a franczia darab, mely az utolsó évadban Páris legnagyobb szinpadi sikere volt, legyűrte és túlélte Chanteclert, azután világútra indult, a múlt héten egyszerre hat nagy németországi szinházban került szinre és a hét végén a Nemzeti Szinházban *nagy* estét szerzett a közönségnek, az elsőt ebben az évadban. A német kritika elég kedvezőtlenül fogadta a darabot. A szigorúbb Lessingek in effigie megkorbácsolták a szerzőt, mint csalót, a ki álutakon jogtalanul eltulajdonította a sikert, a révedező, lirizáló, lelküket kiürítő anti-Lessingek — mert ilyenek is vannak — szófukar megvetésben részesitették Bataille ügyességét, ki csak a nagy közönségnek tud irni, nem nekik. Wer schimpft, der kauft, — tartja a német üzletember; tehát bizonyos, hogy a darabnak nagy jövője van. A mi kritikánk is, mely újabban nagyon a német befolyás alá került, szidja a darabot, de a közönség tódul a szinházba és gyönyörködik a drámában és az előadásban. A bemutató alkalmával a második felvonás után a következő párbeszédet hallottuk: *X. úr:* A darab rosz, természetesen, de a legnagyobb baj az, hogy nagyon roszúl játsszák. Nem mennénk? *Feleket:* Ne! És az egész közönség ott maradt a szinházban féltizenkettőig, *X. úr* is, és mindenki. Igazán rosz a darab és igazán roszúl játsszák?

«A balga szűz» a franczia művészet bizonyos irányának terméke, a franczia szellem bélyegét hordja magán, tehát minden más nemzet és minden más irány képviselői fényt és árnyékot találnak majd benne, mert nemzetietlen művészet egyáltalán nincs, nemzetközivé pedig csak az idő tud tenni művészetet. Hálásak lehetünk Bataille iránt, hogy nem akar tételt bizonyítani, mert a tételes drámát nagyon megúntuk, a francziát is, ámbár ez a legművészibb, de a tételes drámához több kell, mint művészet, kell az erkölcsi élet mélységeibe való alászállás, mi helyett a franczia inkább fényes vád- vagy védőbeszédet mond. A franczia ezt most is szereti, a retorika mindenrendű franczia drámának szükséges kelléke, de egyebütt a retorika értéke rendkívül hanyatlott, a régi formájú bizonyára haldoklik. A franczia dráma főereje a világos, formás alkat, a kitünő fölépítés, a legfinomabb eltanulhatatlan művészi érzék a részletek kialakításában, a párbeszéd utolérhetetlen elevensége és tapintata. Az emberek azt mondják, a mit mondaniok kell, és a legjobban mondják. A franczia drámának leggyöngébb oldala a lirai elem, a költői érzés, a közvetetlen belső élmény közvetetlen megnyilatkozása. Minden művészetnek van technikai és van konvenczionális része, melyet el lehet tanulni, a franczia néha nagyon is konvenczionális, szinte a ridegségig, nagyon is józan, nagyon is kiszámító. Ez minden régi tradiczionális művészeti élet fogyatkozása. A franczia kritika egészen más, mint a mienk, vagy a német. A franczia gyönyörködik minden művészi részletben, minden új artisztikus vonásban és a kritikus örömmel említi ezeket. A német kritika mindig a legelső elvekből indul és ha a darabnak száz szépsége van, az neki mind semmi, ha az, a mit ő a fődolognak tekint, nem felel meg izlésének. A német kritika rendkívül individualisztikus. Mindenkinek megvan a maga esztétikája, és mindig a fundamentumnál kezdi. A német kritikus önérzete isteni. Senki ne merjen közeledni hozzá. Oly homályos is, mint Isten szándékai. A franczia kritikus azon az alapon áll, mint a művész, igazi visszhang, igazi képviselője a közönségnek és ezért roppant tanulságos. Egy német kritikustól csak Isten tanulhat, illetőleg még az is tanulhatna tőle, ha megértené. Hová lett Lessing világossága és pozitivitása!

Bocsánatot kérünk e kitérésért, de talán nem távoztunk nagyon Batailletól, a kinek darabja minden izében a franczia tradiczió terméke. Témában is. A házasságszegő férfiú ép oly népszerű alak a franczia szinpadon, mint a bűnös nő, sőt ma talán népszerűbb, mert ez a téma nincsen annyira kimeritve. A komoly drámában, ha a férj bűnös, a nő tiszta lesz, de drámai viselkedése nagyon különböző lehet. Tőr, revolver, méreg nagyon banális. Az egyik hatásos varians lehet: fogat fogért; a másik az ezzel való fenyegetés (a remek Francillonban). Van még jobb: a hites feleség sikeresen megküzd a vetélytársnővel, legyőzi, kidobja. Bataille ezt választja: a feleség végtelen jó, nagylelkű, nemcsak megbocsát, hanem meg is védi a férjét az új viszonyból származó veszedelmek ellen. Ezzel meg-, illetőleg visszahódítja. Az anyai vonás a feleségben győzelmeskedik az aszszonyon, az asszony féltékenységén, kizárólagosságán. Sőt ez hozza meg a kibonyolítást.

Nem a férfiú pártol vissza bűnbánólag a feleséghez (az már sokszor volt), hanem a bűnös leány, a férfiú szeretője engedi át helyét a feleségnek. Megöli magát. A feleség nagylelkűsége, jósága, nemessége nyomja kezébe az öngyilkosság fegyverét. Idáig az egészet mint kombinácziót tárgyaltuk és természetesnek találjuk. A franczia drámairodalom nagy része az adott témák megoldási lehetőségeinek ily kombinálásából származik. Ha úgy tetszik,

Jankovich György

kalligrafus

l.

Csatkaisoprházak

86 cl.

gyűjtés szenvedélye mind inkább és
tárgyak utánzása és hamisítása is
mesterséggé fejlődött a hamisítás.

Meglepő tény, hogy a modern han
a régieket. Az újabban és jól csinált
dig fölismerni, hanem egyéb segéd
valódi voltát megállapíthassuk, ellen
kevésbbé gyakorolt szem is azonnal
kort is, melyben az készült. Abban
archaisztikus-e valamely tárgy. A gö
rültebb utánzatát, mely a maga idejé
ejtette, mi azonnal fölismerjük. Sőt a
készítmények utánzatokként szerepel
szet hatása alatt készült renaissance
mesterek műveinek a múlt századb
Vagy még ennél is találóbb példa te
zata. Akkoribban nem csak Meissen
mányt is tömegesen adták el chinai
lan kedvelő, a ki a delfti készítmény

Jankovich, Georg

festö

l.

Csat Frey Öst Kunstt

XXIV. K

94. l

MŰEMLÉKEK ORSZ. BIZOTTSÁGA
VEGYES MŰVEK.
19.

Perthes, Boucher. Des outils de pierre.
Paris, 1865.

füz.

1 db.

Jankovics Gyula

Magyar Nemzet

1986. IV. 22

Elfekvő szobor

Pomázon élt egy szobrászművész: Jankovics Gyula, aki a Szent Gellért-szobrot alkotta és még több művéről is említést tesz a lexikon. A Jankovics utca 33. szám alatt lakott egészen haláláig — 1934-ig. Mellszobra, amely bronzból készült, teljes épségben a katolikus papi lakban található. Nőtlen ember lévén, házvezetőnője a paróklán adta le a szobrot megőrzésre és közel negyven évig a padláson porosodott.

Mint a pomázi Helytörténeti Klub vezetőségi tagja fedeztem fel — községtörténeti kutatásaim során — a szobrot és kértem annak kiadását, hogy megfelelő helyen állítsuk fel, hiszen olyan szegények vagyunk a szobrok és műemlékek terén. A jelenlegi pap nem támogatta a kérést, mivel a bronzszobor kihelyezése veszélyeztetné a tárgy biztonságát. (Ellopnák?) (Szentendre mellett, itt a Dunakanyar lábánál bennünket teljesen visszamaradt parasztközségnek kezelnek.) Koromnál fogva — 86 éves vagyok — tenni szeretnék még valamit Pomáz kulturális fejlődése érdekében, ehhez pedig segítségre lenne szükségem.

Kacsovszky Nándor
Pomáz

Yankovich-Bésán Endvéné grófné.

a Magyar Sparművészek Társulata helyiségeiben a grófnő gichathalmi hadiárva-szövőiskolájában készült kézi X zöttesek kiállítását nyitja meg.

Magyarság, 1928. febr. 29.

Jankovich-Bésán Endréné grófné.

Az Orsz. Magyar Iparművészeti Társulat helyiségeiben nyitják meg a grófné giczhathalmi hadiárva-szövőiskolájában készült háziszőtteseknek kiállítását.

Nemzeti Ujság, 1928. febr. 29.

Jankovich-Besán Endréné grófnő

iparművész

"Eris iparművészeti és lakberendezési kiállitás a gróf Csekonics-palotában - részt vesz:
Szőttesekkel.

Nemzeti Ujság
1930.V.11.

gróf Jankovich-Bésán Endréné

iparművész

Friss iparművészeti szalon kiállitása a Kecskeméti u' cai Csekonics-palotában - részt vesz:
hadifárvafoglalkoztató intézetének értékes produktumai val.

Magyar Hirlap
1930.V.18.

Magyarország, 1928. ápr. 9.

Jankovich-Bésán Endréné grófné

*** A gichatalmi hadiárva-mühely kéziszőtteseinek kiállítása.** Csütörtök délelőtt nyitották meg az Országos Magyar Iparművészeti Társulat nagytermében *Jankovich-Bésán* Endréné grófné gichatalmi hadiárva-mühelyében készült kéziszőtteseinek kiállitását. A kiállitás anyaga mintázataikban olyan változatos, aminőt eddig nálunk kéziszőttesben nem igen készitettek. *Gergely* Jolán, a mühely vezetője, a kéziszövés igazi hazájában, Svédországban, tanulta ennek az iparművészetnek ugy a tehnikáját, minta gyakorlatát és az ő szaktudása teszi lehetővé ennek a szép és hasznos ágnak továbbfejlődését. Hazánkban vagy ripszalapon, csikós vagy kockás szinezéssel formálják a mintát, mig most a kiállitott szőttesek egy részében nemcsak a szinek, hanem a beleszövés módja adja meg a mintát. Ezzel a sajátos tehnikai eljárással a modern lakásba is beillő artisztikus használati cikkeket és ruhaanyagokat lehet készíteni. Jankovich-Bésán Endréné grófné komoly nemzetgazdasági érdeket szolgált, akkor, amikor ennek a háziiparnak meghonositására és fejlesztésére mühelyt nyitott és egyben a hadiárváknak és falusi lányoknak munkaalkalmat adott. A kiállitást *Vass* József népjóléti miniszter jelenlétében *Patkó Szandtner* Aladár nyitotta meg. Jelen voltak *Klebelsberg* Kunoné grófné, *Zichy* Rafaelné grófné, *Altmann* Gyula miniszteri tanácsos és sokan mások. A kiállitás délelőtt 9—2-ig van nyitva a Képzőművészeti Társulat Andrássy-ut 69. szám alatt lévő helyiségében.

M-928 III 9

2

MDK

gr. Jankovich-Bésán Endréné

textil

6. Iparm. és Háziipari kiáll. Magyar Iparművészet, 1929. 135. l.

MDK

gr. Jankovich-Bésán Endréné, Giczhathalom

szőnyeg, gobelin

O. Iparm. és Házipari kiáll. Magyar Iparművészet, 1929. 133. l.

Jankovich Éva, grafikus MDh

Rajza. Repr.

Réczei Margit: Bonika 11.e

Család és iskola, bp. 1960. november XI/11.

MDK

Jankovich

Szt.Gellért, szobor

A tiz szobor.
Mücsarnok,,1899. 25.sz. 397 l.

Jankovich György, szobrász MDK

Az Országház épületét 253 diszitö szobor ékesiti, közöttük az övé is.

Bajó Gyula: Budapest ujabbkori épületszobrászata. Bp. 1942. Pázm. P. Tud. Egy. dolgozatai. 63. l.

Jankovich György

Gent Gellért szobrcsoport
(1904) – XI. Gellért hegy

A szárdves Budapest szobraiból
Corvina Bp. 1972

9. kép

Jankovics György

alkotása a Gellért szobor az Erzsébet hid budai hidfőjénél

Rajztanitás 1976/2/24

Dr Maksay: Müemléki séták

Jankovich György

9. sz. reprodukció.:

„Szent Gellért szobrcsoport" XI. Gellért-hegy.

Székely András: A szépséges Budapest szobraiból, Budapest, 1972

271

Jankovich Miklós, régész (1773-1846), műgyűjtő 1.) folytatás

Kelecsényi Gábor: Literáti Nemes

Literáti Nemes Sámuel könyv- és regiséggyűjtő a szakmájához szükséges ismereteket nyilván autodidakta módon szerezte meg. Mint a múlt század egyik legjeleseb műgyűjtőjéhez, Jankovich Miklóshoz intézett egyik levelében írta: „Sok hálával tartozom Nagyságodnak, midőn nemcsak kevés históriai esméretemet, de gondolkodni tudásomat is Nagyságod kegyes hazafiságának, bölcsességének és jószívűségének köszönhetem". — Jankovich Miklóssal 1828 elején vette fel a kapcsolatot. Felajánlotta tehát Jankovichnak szolgálatait és elősorolta mi mindennel rendelkezik. Végül is bekerült Jankovich ügynökeinek sorába.

Budapest folyóirat, 1988., 6., 36-old.

Jankovich Miklós, régész, műgyűjtő (1773-1846). 2. Folytatás

Kelecsényi Sábor: Literáti Nemes

Amikor Literáti látta, hogy még szakértőket is meg tud tévesztení, ugyancsak kedvet kapott a hamisításhoz. Mesterkedéseire Jankovich Miklós már 1830-ban felfigyelt. Megvásárolt tőle egy kínai betűkkel írt lapot, amelyen magyarul ez a mondat állott: „Ezt a pogán írást a Torocz-köi jukba lelte a fiam 1702 esztendőben." Jankovich a hátoldalára jegyezte: „Az 1830 esztendőben Pesten Literáti Nemes gyűjteményéből szerzém ezen másoknak megtsalására tudatlanul kolvolt levelet. Melynek hamis voltát a bőr is, melyre az írás igen késői vízfestékkel tudatlanul mázoltatott és könyvnek borítékja jeleit fenntartotta, nyilván bizonyítja." Mindez nem zavarta kapcsolatukat. Jankovich bízott abban, hogy a hamisítványokat felismeri, miközben értékes régiségeket szerezhet.

Budapest folyóirat, 1988., 6., 37-old.

Jankovich Miklós, végész-műgyűjtő /1773-1846/. 3.) Folytatás. (Vége.)

Kelecsényi Gábor: Literáti Nemes.

Jankovich Miklóst is megtévesztette a leghíresebb Literáti-hanúsítvány, az „T. András korabeli imadságok", Erről a Klagenfurtban 1842-ben „talált", Jankovich birtokába került „nyelvemlékről" egy évtized múltán a kor neves ösztörténésze és nyelvésze, Jerney János nagy tanulmányt tett közzé. Összehasonlította a szöveget Szent István és Kálmán korából származó oklevelekkel, külföldi kódexekkel.

Budapest folyóirat, 1988., 6., 37-old.

Jankovich Nándor

Pécsről, 1852-ben szabad-
kézi rajzot tanult.

Jankovich Nándor, Pécsről, 1852-
ben szabadkézi rajzot tanult.

54

lása

Fleischer Béla 54. l.

T. 4018.

zentély felé, a mely előtt három
alad a hadi ékitménynyel diszitett
tán a jajgató muzulmánokkal, a fél-
rsóját vivő spahikkal, a kivont kar-
t és zsidókat kivégzőkkel, a vidéki
árvérbe áztatják, a janicsárokkal,
el. Felirata:

rocession
er den 30 Sebtember 1697 befolhen hat,
n er grosse Niderlag der Seinigen in

1. Solle eine Kisten von Todten ge-
befejezése: Endlich in der Mitten die-
ihre Armb, Brust, vnd Angesichter zerrissen.

vk. 27 : 25.2 cm

Zanković Maša, horvát festőnő. A művész-ipari iskolát látogatta Bécsben és Münchenben. Jelenleg zágrábban él.

Strossmayer kalendar za god. 1909, 197 oldal.

Jankovics festő

Részt vett az 1840. junius jan Pesten megnyitott mükiállitáson. Emliti Képz. Szemle. 1879. 281.

JANKOVICS GYULA. LIBATOLVAJ.

Műcsarnok 1891/92 téli K.

Jankovics Gyula

Jankovits Gyula

szobrász

l.

Mihályi Pannonh.

5. l.

A Müemlékek Orsz. Bizott
f.hó 26-án szombaton Gerevich Ti
lete alatt teljes ülést tartott.
sen a Bizottság tagjai nagy szám
lentek meg, köztük Rakovszky Iv
Országos Közmunkatanács elnöke, K
K. Róbert, Kaán Károly államtitk
Némethy Károly tanácsnok, Kuzsin
Bálint, Láng Nándor egyetemi tan
Csányi Károly müegyetemi tanár, L
Jenő és Láczay-Fritz Oszkár épit
Lux- Kálmán, Gróf Festetics Pál
Ottó pápai kamarás, Ybl Ervin m

Jankovics Gyula NDK

Libatolvaj, gipsz

Műcsarnok 1896. ezredéves kiáll.

Jankovics Gyula MDK

Libatolvaj, gipsz

Műcsarnok 1891/92. téli kiáll.

Jankovics Gyula MDK

Libatolvaj, repr.

Műcsarnok 1891/92. téli kiáll.

MDK

Jankovits szobrász

L-r: Képek és szobrok az uj kir. palotában. Épitő Ipar, 7. sz. 1o5. febr. 19. 62. l.

1905.

MDK

Jankovits

a nyugati szárnyépület lépcsőcsarnokában lévő "Libatolvaj"alkotója.

Cs:

Képek és szobrok a királyi palotában.
Magy.Ip.müv.1905.168.l.

Jankovich Gyula

Libatolvaj c.
nobra repr. 375. l.

Szana Szárév

Janda mini-oszt. förö
Betugg.

MÁRVÁNYCSOPORT
A LÉPCSŐHÁZ NYUGHELYÉN.

JANKOVICH GYULA
MŰVE.

Kir. palota

Magyar Iparművészet

1903.

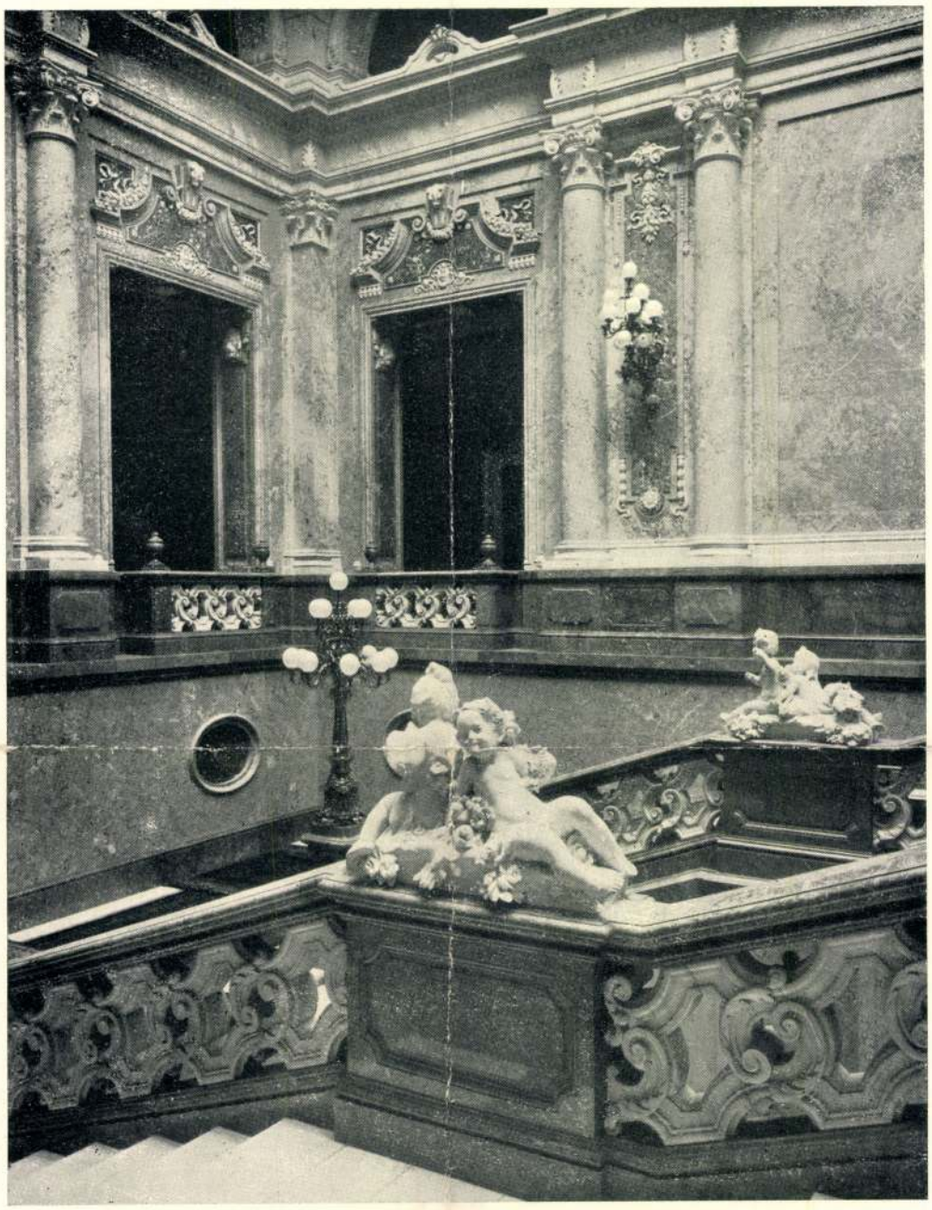

A KRISZTINAVÁROSI SZÁRNY LÉPCSŐHÁZÁNAK RÉSZLETE.

Jankovits Gyula

l.

Liber Bpestszobrai

306 l

Jankovits Gyula

Szent Gellért szobra a második világháború alatt súlyosan megrongálódott, újjáépítését 1954-ben folyamatosan végzik.

Gádor E.: Budapest szobrai, Budapest, 1955. 35 l.

Jankovits Gyula

Szent Gellért szobra sajátosan megrongálódott az 1944/45 ős ostrom folyamán

Gádor E.: Budapest szobrai, Budapest, 1955. 20 l.

M.D.K.

Faurovits Gyula, szobrász

műve a Szabadság-hegyen, a Normafa-út és Eötvös utca sarkán 1906-ban felállított Jókai-szobor.

Róna Tibor: Budapesti kirándulóhelyek
Bp. 1/1960/. Panoráma, /Magyarország írásban és képben 1.köt./ 122. old.
+ 1kép 124. "

Jankovits Gyula

Budapesten született 1865-ben, Pomázon halt meg 1932. Budapesti iparművészeti tanulmányai után München-be, majd Párizsba ment tanulni. 1894-től Budapesten dolgozott.

Goldor E.: Budapest szobrai, Budapest, 1955. 35 l.

Jankovits Gyula

Főleg emlékszobrok készítésével foglalkozott. Budapesten rívül felállított emlékművei: Asztrik apát (Pannonhalma) Milleniumi emlékek (Dévény, Brassó) Honvéd emlék (Tápióbicske) II Rákóczi F. (Zombor).

Gádor E.: Budapest szobrai, Budapest, 1955. 351.

Jankovits Gyula

„Szarvas Gábor", V. ker. Roosevelt tér; 1899-ben állíttatott fel, bronz, a mellszobor magassága 0,90 m. a talapzat márvány, 2,74 m magas.

Gádor E.: Budapest szobrai, Budapest, 1955. 35 l.

Jankovits Gyula

Szarvas Gábor szobrának felállítását az Országos Középiskolai Tanár Egyesület kezdeményezte. Az alapzaton álló, balérágat nyujtó fiatal lány a nyelv tisztaságát jelképezi.

Gádor E.: Budapest szobrai, Budapest, 1955. 35 l.

Jankovits Gyula

„Salomon Ferenc", V. ker. Roosevelt tér, 1902-ben állíttatott fel; bronz, 1,32 m. magas, talapzata mészkő, 2,35 m magas. A bölcsész- és jogász egyetemi hallgatók kezdeményezésére a Történeti Társulat gyűjtéséből készült.

Gádor E.: Budapest szobrai, Bpest, 1955. 35 l.

Jankovits Gyula

„Szent Gellért," XI. ker. Gellérthegy, 1904-ben állított fel. Bronz, 6,76 m magas, talapzat nélkül, magassága, 4,56 m. Az építészeti rész Francsek Imre mérnök tervei szerint készült.

Gádor E.: Budapest szobrai, Budapest, 1955. 35 l.

Jankovits Gyula 7

Gellért szobra az I. Ferenc József által kijelölt ún. tíz királyszobor egyike volt. Elkészítéséhez az uralkodói adományon kívül az épülő Erzsébet híd költségvetéséből is támogatást kapott.

Gádor E.: Budapest szobrai, Budapest, 1955. 35 l.

Jankovits Gyula

„Jókai Mór", XII. ker. Szabadsághegy Normafa út és Eötvös út elágazásánál. Felállítottak 1906-ban. A szobor anyaga bronz, 0,87 m magas, talapzat mészkő, 2,04 m. magas.

Gádor E.: Budapest szobrai, Budapest, 1955. 35 l.

Jankovits Gyula

Jókai mellszobrát halála után két évvel állították fel, ez volt az első mellszobra a Fővárosban, a Pesti Hegyvidéki Turista egyesület kezdeményezéséből épült.

Gádor E.: Budapest szobrai, Budapest 1955. 35 l.

Jankovics Gyula

U. 1676.

Jankovics Gyula

Kerritett a Tokai mór
Svábhegy mellszobrát

~~Va~~

Tokai szobra a Svábhegyen
Vas. Lys 1906 ~~[illegible]~~ 598 C
Keppel

Jankovich Gustav

[illegible]

[illegible]

Vas. Ujs 1902. 569

Jankovich Gyula

~~wod~~

Harvas Gábor Hobra

Vas Vys 1899. 453 l.

lepjel

életrajzral, nagy

erdlep felh.

lelepl. 1899. jul. 7 án

wod

Vas. Vys 1899. 470 l.

Jankovits Gyula

életrajz

irod

Csókaesy 20. l.

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton u. 3/B.
Telefon József 8.53.

Jankovits Gyula

Univerzeti lexikon

361. l.

s csaknem szembe néz. Hajá, szemöldöke,
álla fekete; szeme barna. Atillájá s fehér
mentéje sötétkék. Az előbbin hat s az utób-
b van. Felirata alól:

ntia vincit
nnia

mes Paulus Teleki de Szék, Sacri Regni
no 1630.

6 cm.
dika 1824

Jankovits Gyula

Hobraj

red

BPP I. 98.1

.....*műhely.*

őnökség!

.....hó.....n történő kifize-

.....indokából személyesen meg nem

.....szamu.....

i .....hó.....

.....

sajátkezű aláirás és munkásszám.

Jankovich Gyula

mutázta a dévényi és brassói
millenium emlék
árpádkorabeli hozótek
alakját

érd

Erd II

.....*mühely.*

főnökség!

.....hó.....n történő kifize-

.....indokából személyesen meg nem

.....szamu.....

n.

vi .....hó.....

.....

sajátkezű aláirás és munkásszám.

Jankovits Gyula, szobrász, stb. marad,

l. 361. old.

Jankovich Gyula

Hobrán

U. 1861.

1. okr.

~~Kelta~~ sik ~~temető~~ II. 144, 145

Jankovics Gyula

1896. mill. Erall

[illegible]

Jánosy Zoltán V. 310.

Jankovics Gyula

szobrász

szül. 1865. Bpest.

ind

Krück

I. 560. l.

Rámai nieszkólap, csonka fejváros

II. 86

1903 VIII. 5.

Budapest

Miniszterhez A nyitravármegyei muzeum és a szatmári Kölcsey kör gyűjteményeinek segélyezési folyamodásai visszaküldetnek (425/903 ; ~~egyúttal elint. 73/903.~~)

Jankovics Gyula

önelet

~~Brouzkarika VII. 243~~

JANKOVITS *Gyula*, szobrász, * Budapest 1865, † Pomáz 1932 dec. 23. Itt, Münchenben és Bécsben végezte tanulmányait s Libatolvaj c. szoborművével hamar ismertté vált Budapesten, ahol 1894 óta egy sor emlékművet mintázott: Szt. Gellért, Szarvas Gábor, Salamon Ferenc (mind Budapesten); Asztrik Pannonhalmán; Rákóczi Zomborban stb. kötetlen, realisztikus stílusban.

E. G. I 504 f

722. Isr

A XIX. s

Asztalos Sándor.

Térden alólig látható
de szembe néz. Jobb kezét
jával pedig a szekrényre
támasztotta és a mely el
paletta tűnik szemünkbe fe
oldalt hajtja; haja, szem
szakálla barna. Fezének b
látszanak, begombolt kabá
Balról a festőállványon v
mappa van. Jobbról félrev

Vászon, méretei 134 : 96·5
80 K. — Vétetett a gr. Kr
A megszerzésére vonatkozó a
lelt. sznál. — Átvétetett 1895 áp
jegyzék 26. — Az átvételt tı
8-iki 14895 sz. leirat (159–96).

Jankovits Gyula

nebrán

+ Pomár 1932 dec. 23

Rivai XXI. 468. l.

Jankovits Gyula

nobrasz

A bundás pehárc
kut terve a Jászmú-
zeumban.

Bleinjászberény 41 l.

Jankovits Gyula

l.

Liber Bpartsobrai

224. l.

EBET

LITÁSA

-ig

Jankovics Gyula

Nobrász

vrád

Megfagyott Muzsikus

1906. 42. l.

karikatúrával.

máseseset a legteljesebb vákuumig kihasználja
szénben lévő melegnek a legjobb esetben is cs
alig 20%-át tudja hasznosítani, addig ugyanez
teleppel, de fáradtmelegértékesítő, vagyis fűt
berendezéssel kapcsolatban 75% könnyen elérhe

A gőzben, illetve a szénben rejlő melegnek ily
nagymértékű kihasználása természetesen cs
tiszta ellennyomásos üzemmel érhető el, vag
ha a turbinán áthaladó *teljes* gőzmennyiség
tési célokra felhasználható. Nagyvárosi villam
erőművek és a rákapcsolható fűtési művek köz
azonban a nagyságrendi különbség ma még
nagy, hogy a kettő kapcsolásából származó g
dasági előnyök csak részben aknázhatók ki.

Ha a Révész-utcai telepet egy nem túlnagy,
az Elektromosművek által annak idején javas
15.000 kw teljesítményű turbina felállításával
egészítjük, akkor annak fáradtmelege és a rák
csolandó városfűtés melegszükséglete között il
lényeges nagyságrendbeli különbség nem áll fe
úgy, hogy ebből a legfontosabb szempontbó
helyzet különösen kedvezőnek mondható.

A 15.000 kwó-s turbinát, 28 ata kezdőnyom
nál, teljes terhelésnél és *kondenzációs* üzem
65.000 kg, 4 ata *ellennyomásnál* pedig mint
175.000 kg gőz hagyja el óránként. Ellennyomá
üzemnél természetesen, mivel a gőz nyomásesé
nem használjuk ki teljesen, a kwó-nkénti g
fogyasztás lényegesen nagyobb, mint konden
ciós üzemnél, ez azonban az erő-fűtésimű *össz*
tásfoka szempontjából semmi szerepet nem
szik feltéve, hogy az egész fáradtgőz-mennyi
fűtési célokra értékesíthető.

Ellennyomásos üzem esetén a turbina fára
gőzében, ha azt 80°-ig akarjuk kihasználni, m

Angliában, Amerikában, Belgiumban nyilvánvaló, hogy utat kell nyitni a nőnek az önálló, tisztes foglalkozás felé. Nálunk mások a viszonyok. Itt megtalálná minden nő a maga jövőjének biztosítékát, csak éppen át kellene változtatni a társaséletünket, le kellene apasztani az igényeket. Azért a nőkérdés nálunk eminenter és kizárólag társadalmi kérdés és akik a nőkérdést szivükön viselik, akik buzgón apostolkodnak a nő helyzetének javításán, kezdjék meg munkájukat a társasélet reformjával.

Elösmerjük, hogy ez jóval nehezebb és hálátlanabb föladat, mint az angol és amerikai asszonyok emancipáló mozgalma. Odaát, túl a tengeren néhány parlament többségét kell rábeszélni arra, hogy törvényhozással nyissanak utat a nőknek uj életpályák felé. Tehát aránylag kevés embert kell rábírni erre a reformra. Nálunk azonban, ahol a társaséletet kell átalakítani, a kezdeményezővel szemben egy milliókból álló ellenséges tábor kél föl, amely az előitélet, a hiúság, a léhaság, a külsőségek kultuszának kegyetlen fegyvereivel védekezik.

Ki mer nálunk egyszerü, csak lelki kulturát kereső életet élni, ha nem akarja magát kitenni az egész léha társaság megvetésének? Ki képes a társadalomban még oly szép célokat elérni, ha nem alkalmazkodik a társadalom üres komédiáihoz? Aki először törne lándzsát a reformnak érdekében, azt kinevetnék, mint nem e világba való különcködőt. S a tisztelt társadalom nevetését kevés ember állja. Nehezebb azt elviselni, mint a nők egyetemi oktatása vagy szavazati joga mellett küzdeni.

Aránylag tehát kedvezőbb ama londoni asszonyparlament tagjainak a helyzete, reményteljesebb a küzdelme mint azoké, akik nálunk serénykednek a nőkérdés körül. Minálunk igenis teljesen érvényben tartható az a szép axioma, amelylyel lady Aberdeen a londoni asszonyparlamentet megnyitotta. És azért nálunk céltalan és fölösleges ettől az axiomától elállani és az asszonyok szavazati jogát, az egyetemi iskolázást, a diploma elnyerhetését és szabad gyakorlását követelni. Jelentős és szép dolgok ezek is, de nem felelnek meg a mi viszonyainknak. Buzgólkodjanak ezek érdekében az angol, amerikai, belga emancipátorok: nálunk más a föladat.

De van-e, aki ezt a föladatot a magá vállaira merné venni? Ebben alaposan kételkedünk. Tövises út volna annak az embernek pályája. És munkája eredménye — ha ugyan szó lehetne róla — korántsem világítana oly színesen, korántsem járna annyi tapssal, mint például egy oly kérdés megoldása, hogy az asszonyok ügyvédi oklevelet is szerezhessenek.

Hangos sikert nem várhatna az illető. És mert a hangos siker szintén egyik követelménye a mi társaséletünknek, kötve hiszszük, hogy az ambiciózus emberek óriás tömegében akadna valaki, aki egy ilyen ideális és nagyszerü cél érdekében lemondana róla.

A londoni asszonyparlament tanulságos és okos eredményekkel jár. Jó volna példáját követni. De csak olyan módon, hogy elsősorban alapos visum repertumot vegyünk föl a *mi* nőkérdésünkről és annak alapján a *mi* bajaink gyógyítása érdekében buzgólkodjunk.

KŐRIS

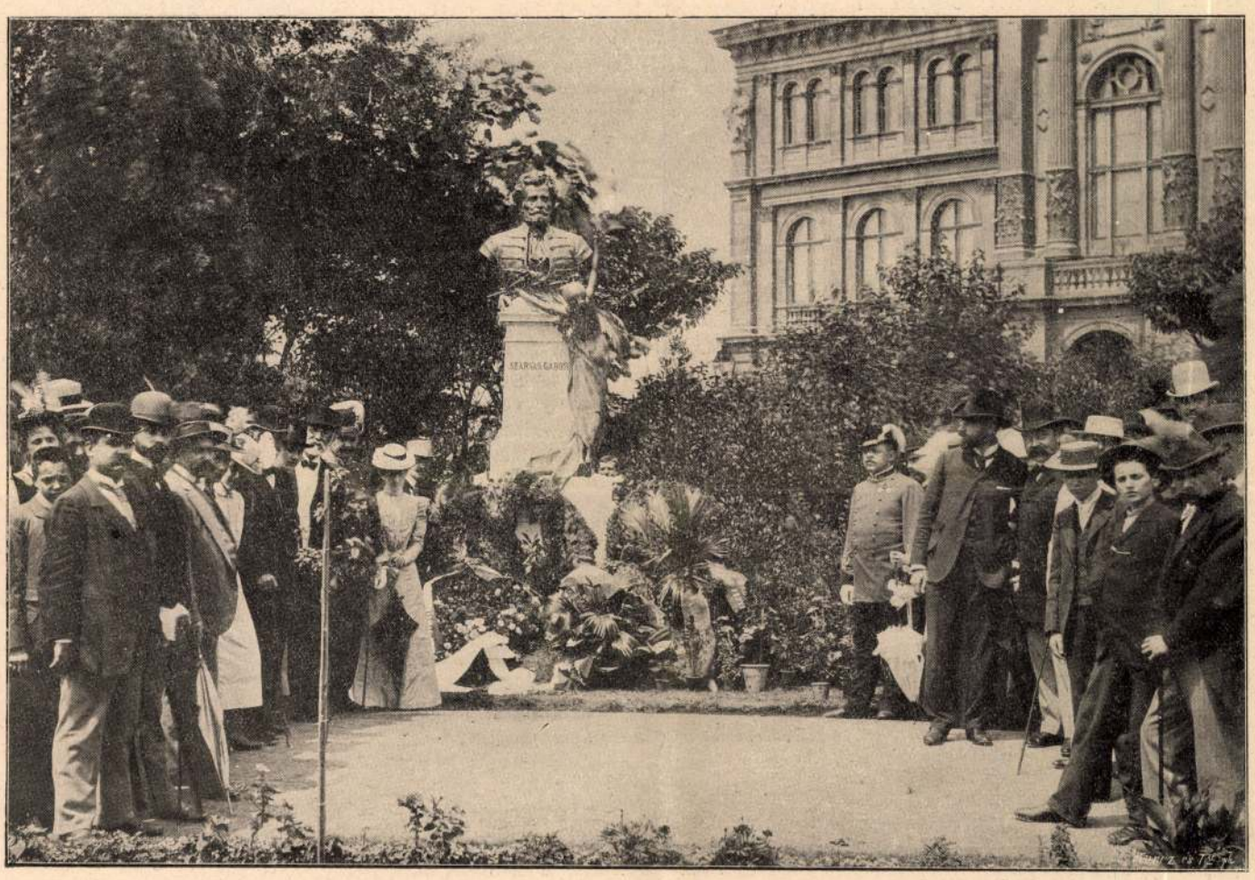

Szarvas Gábor szobrának leleplezése

Az *Uj Idők* eredeti fölvétele

Uj Idők 1899. V. 41. sz.

KÉPEINK

Szarvas Gábor szobrának leleplezése. Vasárnap az Országos Középiskolai Tanáregyesület és számos tudományos és irodalmi társulat résztvétele mellett folyt le Szarvas Gábor, a magyar nyelv megtisztítója szobrának leleplezése. Az Akadémia előtt elterülő kis park lombjainak árnyékába gyült a díszes társaság a lepellel borított szobormű köré, amely előtt *Beöthy* Zsolt mondott szép beszédet, *Sajó* Aladár pedig elszavalta alkalmi költeményét. A szoborról azután lehullt a lepel, *Halmos* polgármester átvette a város nevében, az államvasutak munkásainak dalköre pedig elénekelte a himnuszt. A szoborra az Országos Középiskolai Tanáregyesület gyüjtötte dicséretes buzgalommal a költségeket.

Az első magyarországi üdülőház. Néhai *Machlup* Adolf gyáros a végrendeletében nagylelkűen negyedmilliós alapítványt tett a Vörőskereszt-Egyesület részére, amelynek kamataiból a végrendelkező kivánsága szerint kényelmes és modern berendezésü üdülőházat építettek az egyesület Erzsébet-kórházának parkjában. Ezt az első magyarországi üdülőházat vasárnap nyitotta meg *Darányi* miniszter. Az üdülőház huszonnégy lábbadozó beteget fogadhat be vallásküllönbség nélkül. A nemes emberbarát emlékét ez a jótékony intézmény dicsőségesen fogja ébren tartani.

Hid a Margit-szigetre. Az ország nagy érdeklődése mellett kezdték meg 1872 tavaszán a Budát és Pestet összekötő Margithíd építését. Negyvenhat terv érkezett be a nagy műre, a díjnyertes Ernst *Gouin* párisi mérnöké lett. Egykoru metszeteken, amelyek a Margithíd tervezett formáját mutatják be, látni lehet a teljesen kész hidat azzal a a mellékszárnynyal, amely a híd közepétől levezet a Margit-szigetre. De csak papiroson volt meg ez a szárnyhíd: 1872-től máig kellett várni, míg ez a terv testet öltött. Immár elhatározott dolog, hogy a Margit-sziget szárazföldi úton is hozzáférhetővé tétessék úgy a pesti, mint a budai lakosoknak. A sziget legdélibb csúcsán már megkezdték az előmunkálatokat, amelyeket egy fényképfölvételünk mutat be.

Rokokó. Az illatos és légies poétáskodás világa a rokokó, formák kultusza, amely stilizálva iparkodik a természetet eljátszani. A rokokó-világ negédes, moráltalan. De illatos, tisztaságot szinlelő, játszi. Figurái, törékeny, alakoskodó, affektáló alakok, szinte arra valók, hogy a delikát márvány testét öltsék magukra. A finom, pásztorleányka gúnyájába öltözködött kisasszony, a szép *bergére* ezer és ezer változatban tér vissza a *Watteau*-legyezőktől kezdve márvány-művekig minden művészi kifejező módban. Ez is egy az ezer közül, amelynek képét itt közöljük: igaz francia szellem lengi át gyöngéd, kecses, könnyed, formás. Igazi rokokó-mű, megtestesítője a *Roi Soleil* különálló világának.

A szultán fiáról. Az ozmán birodalom uralkodóinak családi viszonyairól csak a legujabb időben szokás megemlékezni. Azelőtt legfölebb akkor történt róluk említés, ha erőszakos módon állott be trónváltozás. Maga a szultán legidősebb fia nem játszott nevezetes szerepet, mivelhogy nem ő volt a törvényes trónörökös, hanem a legidősebb nagybátyja. Úgylátszik, hogy ezentúl *más* lesz a trónöröklési rend Törökországban, mivelhogy a szultán fia korán kezd szerepelni. Nem több öt évesnél és már is írnak róla a török ujságok abból az alkalomból, hogy ünnepélyes szertartással fölavatták a mohamedán vallás hívének. Ez a szertartás nagyon ünnepélyes, hasonlít ahhoz, melyet a zsidó vallás hívei kénytelenek eltűrni nyolcnapos korukban. Mondják, hogy a kis Abdul-Rahim vitézül viselkedett és jutalma abban állott, hogy édesatyja egy egész, csupa tíz éven aluli gyermekekből álló, de azért tökéletesen betanított ezredet ajándékozott neki. Ennek az ezrednek főbb tisztjei a hadügyminiszter fia, ki már kilencéves és Eyub basa táborszernagy fia, ki már nyolcéves. A katonás szellemet tehát jókor beléjük ojtották. Egy más ujítás is tapasztalható ezzel az alkalommal: a kis Abdul-Rahimot lefényképezték katonai kiséretével, ami eddig sohasem történt, mivelhogy az izlám ortodoksz híveinek fölfogása szerint nem volna megengedve, hogy igazhívő lefestesse magát, vagy bármely más útonmódon megcsináltassa a képmását. Ezt a legelső fényképet közöljük mai számunkban.

MINDENFÉLE

Radó Kálmán. A magyar közéletnek egy szorgalmas és ösmert alakja hunyt el julius elsején. *Radó* Kálmán, az elhunyt, csak ötvenéves volt még, neve mégis a magyar politikusok legösmertebbjei közül való. Répcelakon (Vasmegyében) született és működése javarésze hozzáforrt ehhez a megyéhez. Eleinte Sárvárt, legutóbb Felső-Eört képviselte a parlamentben, közben a Rábaszabályzó-Társulatnak volt kormánybiztosa és Vasmegye főispánja. Azokban a nagy zavarokban, amelyek megbolygatták ez év legelején a magyar politikai életet, *Radó* Kálmán régi barátja és bizalmasa, *Széll* Kálmán mellé állott és minden energiájával segített neki a pártközi béke megalkotásában. A csönd és béke megteremtése körül nevezetes érdemeket szerzett. Halálát a dunántúli ág. ev. egyházkerület is gyászolja, amelynek főfelügyelője volt. Számos kitüntetésben részesült hosszu közpályáján: elnyerte a kamarási méltóságot, a Lipót-rend lovagkeresztjét, a porosz János-rendet, hat évvel ezelőtt pedig valóságos belső titkos tanácsossá nevezte ki a király. Radó Kálmán néhány héttel ezelőtt utazott Karlsbadba, hogy ott a nyáron át kipihenje az év fáradalmait. Julius elsején délelőtt még vendégeket fogadott, délután ötkor szívszélütés érte, amely véget vetett munkás életének. A halottat hétfőn szállitották haza s a répcelaki családi sírboltban helyezték örök nyugalomra.

Radó Kálmán

Fürdővendégek kerestetnek. Nagy a panasz a magyar fürdőhelyeken. Alig akad vendég. Lehet, hogy ebben a rossz időjárásnak is van része, de ez mégsem lehet az egyedüli ok, mert akkor a külföldi fürdőknek is meg kellene sínleni Falb diadalát. (A vén garabonciás ugyanis megjósolta, hogy az idei nyár gonoszul viseli magát.) Pedig azok alig érzik és mint a marienbadi, franzensbadi, ischli, ausseei, gasteini, toblachi és más *osztrák* fürdők és üdülőhelyek kurlistái mutatják, oda már tömegesen érkeztek a *magyar* vendégek. Amiből az következik, hogy Petőfi, ha ma élne, még mindig zenghetne keserü dalt a külföld magyarjairól! Nálunk még mindig az divatos, ami külföldi. Az érzékenyebb lelkiösmeretűek azzal próbálják magukat megnyugtatni, hogy a magyar fürdőélet egy kicsit unalmas és nagyon drága. Pedig, hogy mennyire nincs igazuk, mutatja leginkább az a körülmény, hogy ujabban a külföld számos notabilitása megkedvelte a magyar fürdőket. Alsó-Tátrafüredre most érkezett a Berliner Tagblatt főszerkesztője, *Lewisohn* Arthur egész családjával, ott fog nyaralni és már is nem győzi dicsérettel a magyar fürdői élet kellemetességét. Más magyar fürdőknek is számos külföldi vendége van, úgy, hogy leginkább ők mentik meg legalább a látszatot. Azt sem lehet a magyar sovinizmusnak betudni, hogy Frigyes királyi herceg egész családjával már harmadszor nyaral az idén Alsó-Tátrafüreden, holott neki Pozsonytól, rendes székhelyétől sokkal közelebb volna Stájerország. Szóval, ideje volna, hogy a negyvenes évek védegyleti mozgalom mintájára egy kis hazafias agitáció készülne a magyar fürdőhelyek érdekében.

Waldeck-Rousseau és Galliffet márki. A Dreyfus-ügy jegyében született meg az uj francia kormány, élén *Waldeck-Rousseau*-val. A Dreyfus-ügy végleges lebonyolítása és a köztársaságnak a monarkikus és egyéb fölforgató elemek ellen való megvédelmezése a programja. Az uj kabinetben Waldeck-Rousseau személye képviseli a puritán köztársaságot, *Milleraud* szocialista vezérnek a kabinetbe való belépése jelzi az összes

Jankovich Gula

[illegible]

T. K. E. Hasom uj 7 obor.

Vas Vp 900. 38. [illegible]

Eippel.

Jankovich Gula

IROD.

A czenk hegyi egyedéri
emlék. Vaslyp 1896
721 l. Eippel

Jankovich Emila

IROD.

A děvčiji zpredeví
emlékmu. Vas. Ip
496. 702 l.
Kapjel – 704 és
705 lapon

Tankovich Eulcs

wed
2

Vas Zp 902.740.

Jankovich Gyula

---

wod

Salamon Ferenc nob
vázák telepleirése
Vm Zp 902. 7461
Zoppot.

telepl. 1902. nov. 9.

Jankovich Gyula

Vrd

Vasilyp. Geol. 641-2

A vörösmarty zobor

Gáfatervei.

Jankovich Gyula

az új osszeglaz szobrai kösül
az épitet kutsegen:
Zsolt, Taksony,

Ex Zol.

Jankovch Gulas

[illegible]

Vas Zyg 1904. 825

Jankovich Gula

Urod.

Thalykálna. Salamon Ferencz szobra. Szárádok. 1902. 950-952.

Jankovics Gyula

A tápióbicskei honvéd-
szobor fentitől.
Teleplatték 1910 őszen

Irod
Vas. Ujs 1910. 903. l.
(Képekkel)

..... nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláírása.

élyezem:

.....

: vagy helyettesének
láírása.

. — Endrényi Imre, Szeged.

Jankovich Emila

irod
z

Abonyi Lajos zsobraiak
leleplezése Abonyban.
Vas Lap 1905. 299-300 l
kapjel
lelepl 1905. ajor. 30.

Jankovics Gyula

Irod

Ornag Vilag 1898.

414 l.

(Szarvas Gábor Csobra)

Jankovich Gila

irod

Vaszyp 1903. 576

Jankovich Gyula

vol

Abonyi Lajos
Nobra.
Vas Up 1905.
155. l. a
univerz. arcklajé
vel.

Jankovits Gyula

ivód

Szarvas Gábor szobrának leleplezése Adán

V. as Ny 1898.

454-5-l.

Geppel -

leleplezték 1898.

jun. 19.

Jankovich Gyula

ind

Erv

s' las'd

Erd

Jankowich Gyula

Isobrást

irod

Vas. Ugs 1897. 562

Jankovich Gyula

IROD.

Vas Vp 1896. 581'l

Pannonhalma ninge-
kjyvet. (Astrik
ösch)

Jankovich Emila

IROD.

Vas. Up 1896.
4991.

Jankovich Gyula

[illegible]

Kas. Zsp 1900. 528 l
Egyiet

Asztrik püspök pannonhalmi
[illegible].

Jankovics

A képzőmüvészek közül tizenhárman pályáztak a "Mübarátok Köre"-féle 1500.- forintos dijra. Közöttük szerepel a müvész is, mint M.: "A téli kiállitás" c. beszámolójában irja a nov. 25. én megnyilt, a Mücsarnokban rendezett tárlatról, de a kiállitott müvet nem nevezi meg.

Képes Családi Lapok, Bp. 1891. dec. 6.
XIII. évf. 49. sz. 778-779. lap.

Jankovits Gyula

műcél a Szent Gellért szobrot 1904-ben állították fel a Gellért-hegyen.

Tóth Endréné: Budapest Enciklopédia, Budapest, 1970.

3071

Jankovics Gyula és Vagó László

A Vörösmarty-szobor-pályázat,
második kategoriába
osztott pályamű

repr.
Művészet 1902. 332 l.

bélyegzőhivatali jelzője VI. 28.–

Párís város ötvös finomsági jele

VI. 28.

Jankovits Gyula

l

Liber Bpestonobrai

228. l.

ÁNT E

festőm

TEMÉNY

árcius 24-t

Belépő

Igazgató: Schmidek Tibor dr.

Jankovits Gyula

Salamon Ferenc nobra
1902 XI. 9.

l.

Liber Bpest nobrai
235. l. 236. l.

LÓRA

GYÜJT

M

Felelős kiadó: Fränkel József. Európa nyomda rt. —

Jankovits Gyula

Szarvas Gábor szobra

1899. VII. 2.

l.

Liber Bpest szobrai

231—232. l.

PMŰVÉSZE

V., Mária Va

hren

/ESI

ÉS

Jankovich Gula

---

malt

—

Vaslyp 1899.
808 l.

Jankovits Gyula

4 /

MAGYAR MŰVESZET

1933. 31.

VASÁRNAP

21

Ágnes, Ágnes

HÉTFŐ

22

Vince, Artúr

KEDD

23

Raimund, Zelma

Jankovits Gula

szobrász

+ 67 éves korában

Pomázon 1932 dec. 23.

Az Est Hármaskönyv.

1934. 460-l.

Érsekujvár.

Az előtérben fekvő várba
hatók, a háttérben pedig a h
E laphoz az iránytü is van a

NAIHAI

magyarázó szövegének kezdete:
Porta di Strigonia
Jelzése: Data in luce da Gioa
Stampe in Roma al
con Priuileggio del

Rm., mér. a vk. 19.2

140-95.

Jankovics Gyula

1906

lezték le a Sváb-hegyen Szeptember 8-án lep-
Jankovics Gyula készítette.

Művészet 1906. 422. l.

T. 1745.

vezőt tartó hölgy öltözete fehér
dudoros és lebentyüs tunikával,
szedett kivágott fehér tafetas-ruha
ttérben, a félrevont függönyön in-
,ább könyv látszik. Felirata:

lejts-hez
ha készitési terméből
rund Pest 1869.

1.4 cm.

Jankovits Gyula

l.

Liber Bpest nobrai

251. l.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Jankovits Gyula

Kt. Gellért-szobor

lásd

Liber Bpest szobrai

245–247. l.

Jankovits Gyula

Tókai mellszobra a
Svábhegyen

laid
a
Liber Bpest szobrai

260.l-

vezményben részesítik. Így tüzelőanyag, burgonya, hatósági ebédjegy. Ebben az időben a segélyre szorultak száma 118 volt.

1931. évben megszervezte a bizottság a *diakonátusi intézményt.* Tíz körzetre osztotta fel a területet. Az első diakonusok, akik istentisztelet keretében tettek fogadalmat: *özv. Csató Istvánné, Gancs Ida, dr. Rákos Lászlóné, Wachtel Emilia, Balogh Lajos, Köntés Pál, Mészáros Gábor, Nagy András, Nagy Lajos* és *Rácz Jenő* voltak. Látogatásuk alapján megállapította a bizottság, hogy 193 oly szegény van, akin segíteni kell. A rendszeres szegénygondozás ellátásának érdekében szegénynapokat állapított meg a bizottság hetenkint kétszer. Ezeken a szolgálatot *Dicsőfi Kálmánné, Sebestyén Andorné, dr. Rákos Lászlóné, özv. Csató Istvánné* úrnők, *Balogh Lajos, Nagy Lajos* diakonus testvéreink látták el. izeri *Izsák Gyula* bizottsági tag körlevélben szólította fel az összes tehetősebb egyháztagokat, támogassák a munkát pénz, élelem és ruhanemű átadásával. Eleinte nehezen ment, de mindig volt mit adni, mert Isten segített.

1932 január elején a presbitérium *izeri Izsák Gyula gondnokot kérte fel a szegénygondozás irányítására,* ugyanekkor dr. Nemes Nagy Mihály ügyész indítványára *az évi adó 10%-át szavazta meg a presbitérium a szegényakció céljára.* Megindult a *10 dekás*

Jankovits Gyula

Bpest. Szent Gellért
Gellért hegy.

Liber Bpest szobrai

245.

Jankovits Gyula

Bjest. Salamon

Ferenc mellszobor,

Ferenc József-tér

Liber Bjest. szobrai

235.

Jankovits Gyula

Byrest, Jókai mell-
szobor, Szábhegy,
Normafa-út.

Liber Byrest szobrai

260.

Jankovits Gyula
nőtlen.
szül. 1865 ápr. 9. Budapest.
Szamos díj.

lása okv.
Fleischer Béla. 55. l.

T. 4635.

uk a bástyákkal és köröndökkel meg-
n oldalt hegyek kötik le figyel-

O : 14.3 cm.

98.

Jankovics Gyula: *Libatolvaj.*

Jankovics Gyula
Vas. Ujs. 1891. 8044.

esítette, kiről tudva volt, hogy nyilt ellen-
az 1796-diki alkotmánynak.

mi *Bonaparte Lucient* illeti, ő a nélkül,
bármely párthoz csatlakozott volna, nem
ezte a kormánynyal való elégedetlenségét.
sággal már ekkor *Bonaparte* kezeiben volt
atatlanul is összpontosulva a hatalom; ő
várta mindenki a belső nyugalom fentar-
t, általa remélt dicsőséget és békét. Még
lőtt a VIII. évi alkotmányt megteremtette
a, már rég mindenre rányomta erős akarata
egét. Visszahívta a száműzött papokat s a
tidor 18-ika áldozatait, reformálta a minisz-
mot és saját teremtményeivel töltötte be a
ontosabb helyeket. Így Berthier-t hadügy-
iszterré tétette, Fouché-t a rendőrosztály
e állíttatta, s Talleyrandra bízta a kül-

vehetné, mely annyi százado
Francziaország jóllétét s tette
ját. Pitt pedig a parlamentben
e szavakkal zárta: «*Cur* igitur
infida est, quia periculosa, qu
test.»

Mindez nem zavarta azonba
1800 febr. 19-én nagy szertartá
lalta el a Tuileriákat. Belépő t
enne-hez, ezek voltak első szav

— Nos, Bourienne, itt vagyu
is kell maradnunk!

Mivel pedig az alkotmány eg
kötötte, hogy az első konzul n
szersmind a hadsereget is, tehá
tel *Berthier* lett megbizva. Azo
naparte is csak azt várta, hogy

Jankovich Gyula

cród
Szent Gellért szobra. Vas. Up
1900. 44 l.

Szent Gellért
szobor
Budán

Jankovits Gyula

Pyrest. Szent Gellért
Gellért hegy.

Liber Pyrest sobrai

245.

Jankovits Gyula

Byrst, Szarvas Gábor
mellszobor, Ferenc
József-tér.

Liber Byrst szobra

231.

rtá-
éter
vna
ve-
ak-
tik.
üvő
án-
k a
ltal
neg-
kell

érseknek, hogy a jegyesek újjára húzza. Az esketés után még egy istentisztelet tartatott, mire az udvari méltóságok elhagyták a templomot. A palotában a fényes termek egész sora szolgált a nászlakomára. A czárnő egy baldachin alatt ült; minden pohárköszöntőre felhangzott oda künn az ágyúk dörgése. A lakomának 11 órakor este vége lett s megkezdődött a táncz. Ennek befejeztével a czárnő a legfőbb udvari méltóságokkal az új pár lakosztályába ment át. Ott az új asszonyt átöltöztették, a czárnő maga adott rá egy selyemcsipkékből készült inget. Ekkor a czárnő bevezette az új férjet is. Az új pár letérdelt a czárnő előtt, a ki megcsókolta,

Jankovits Gyula
Vas. Ujs. 1894. 828. l.

A TÁRSULATI TAGOK SZÁMÁRA TARTANDÓ SORSJÁTÉK SZABÁLYZATA

Az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat alapszabályainak 4. § *c)* pontja értelmében évente, az évi költségelőirányzatban erre a célra felvett és az igazgatóság által különböző nagyságú nyereményértékekre felosztott bizonyos összeget sorsol ki tagjai között a következő feltételek mellett:

1. A kisorsolásra fordítható összeg az előző évben a tagsági díjakból befolyt bevétel arányában állapítandó meg.

2. A sorsolás mindenkor lehetőleg a tavaszi kiállítás megnyitása előtt, de legalább is kiállítás első napjaiban tartandó meg. A sorsolásban a pártfogók 15, az alapítók 3, s a rendes tagok tagságuk első három évében 1 számmal, minden további három éve alatt pedig egygyel több számmal vesznek részt. Az alapítót, vagy az alapítóvá lett rendes (egyes) tagot ez a jog belépése idejétől számítva szintén megilleti, hozzáadva az alapítói minőségben őt megillető három számot. Testület, mint alapító, mindenkor csak három számmal játszik.

Jankovits. Gyu

Část

Liber Bpest zobrai

277. l. - 278.

privigyei kerület fölajánlotta neki, s
politikusoknak a mandátumát, de ő m
szélsőbal későbbi vezérét, Simonyi Er
hogy az ily módon számüzetésből vis
A választást Zsámbokréthy mint e
1865-ben a privigyei mandátummal ő
selő s ez időtől fogva, három megsza
volt a Háznak.

Cherbuliez Viktor, a híres franc
elhunyt Párisban, 70 éves korában. El
és műtörténelmi czikkeket írt. Kés
írásra adta magát s csakhamar az
közé sorozták, 1881 óta tagja a franc
nak. Nagyszámú regényei közül ma
jelent «A különcz», «A pepi király»,
és társa», «Egy becsületes asszony tört
Paulina», «Saint-Maur kisasszony jeg
László» és «Noirel József».

Elhunytak még a közelebbi napol
Ferencz, pápai prelátus, czímzetes b
éves korában, Maros-Vásárhelyt. T
erdélyi római kath. egyház igazgatósá
is. — Berzeviczey Berzeviczy Antal
éves korában Egerben. Harminczkét
telek község plébánosa, a hol nag
Berzeviczy Albert nagybátyját gyászol
ban. — Szabó Károly, 1848/49. hon
Pozsonyvármegye volt főszolgabírája,
ban, Nagy-Udvarnokon. — Reviczky
vármegye főjegyzője, Sátoralja-Ujhe
korában. — Menich János dr., tiszt.
járási és uradalmi főorvos, 85 éves k
— Moldován Lajos, több verespatak
nak vezérigazgatója, megyebizottsági
takon. — Party Ferencz, Békésmegye
tárnoka, 85 éves korában, Székes-F
Petróczi Petróczy Aurél, államvasú
éves korában, Budapesten. — Valk
kohómérnök és nyug. áll. vasipari sz
gató, Gölniczbányán, 45 éves korá
Károly, fővárosi katonaügyosztályi segéd, a népfel-

Jankovich Gyula

VÁSÁRNAPI UJSÁG

Gyötrelmek. Nem egyidennapi erővel szól. [illegible]
[illegible] — hogy Vörösmarty szavait [illegible]
[illegible] A kötelesek [illegible]
[illegible] és [illegible] kétségbeesés [illegible]
[illegible] utolsó [illegible]
[illegible] szerint [illegible]

Marangos. [illegible]

Nem siró az [illegible] volna, ha [illegible]
annyira kopott szem volna.

Az ezüst szem. [illegible]
csakugy [illegible]

Árnyak az éjben. [illegible]
[illegible]

Nem kézolhatók [illegible]
A mindörökös. Bocz. Vilmos. [illegible] kösz. Dol. A tánczos
kirándulás menjé [illegible]

SAKKJÁTÉK

[illegible] szám feladvány. Oorrim A.-tól.

sötét.

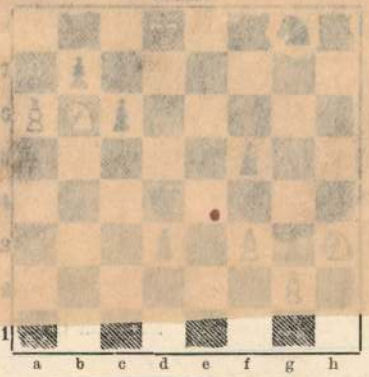

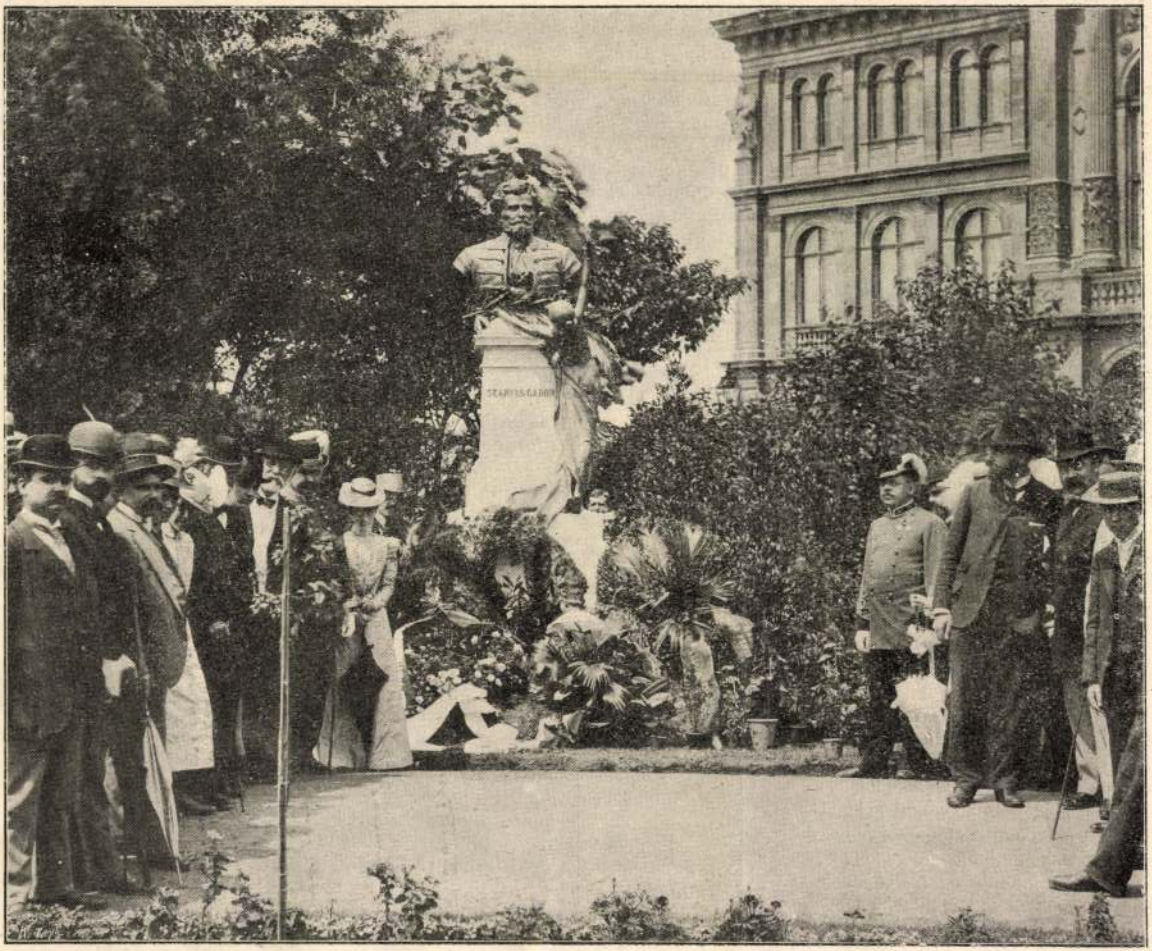

SZARVAS GÁBOR SZOBRÁNAK LELEPLEZÉSI ÜNNEPÉLYE.

ismét fogunk hallani hangokat, amelyek gúnyos szkepszissel kételkednek a magyar kultúra fejlődésképességében, amelyek Ázsiát emlegetnek és újra és újra ismétlik, hogy az európai embernek innen ki kell vándorolni. Akik így szólanak, menjenek le Kolozsvárra, de mihamarább, amíg a régi színház épülete még áll. Nézzék meg kívülről-belülről a rozoga, korhadt hajlékot, azután pedig sétáljanak át arra a nagy térre, amelyen az új palota emelkedik. És azután gondolkozzanak. Gondolják meg, hogy az emberi természet csodálatos sajátosságai közé tartozik, hogy a mult bajait alábecsüli és a jelen bajait túlbecsüli. Valószínü, hogy a hosszu, fáradtságos és diadalmas utat, amely a régi barakkból az új csarnokba vezetett, csakhamar el fogják felejteni. Valószínü, hogy az új szinpadon, a nézőtéren, a ruhatárakban nemsokára hibát hiba után fognak fölfedezni és hangosan zugolódni miattuk. Kultúrális fejlődésükben lépten nyomon találkozunk ezzel a jelenséggel. A gáncsolók nem látják a haladás okozta óriási változásokat vagy napirendre térnek fölöttük. És azután újult erővel emlegetik a szellemi csődöt és a kivándorlást.

Ámde minden frázis és minden panasz, minden szemforgatás és minden siránkozás dacára a magyar kultúra haladása mégis bizonyos és kétségbevonhatatlan. Egyes mozzanatait nem szabad túlbecsülnünk, de viszont nem szabad a fogadó beszédek és bankett-toasztok prizmáján át néznünk. Kolozsvár ünnepében nem az a lényeges, hogy kik voltak ott és mit mondottak. Miniszterek, államtitkárok, koszorúk és pezsgő nélkül is jelentősége ugyanaz volna. Erdély kultúrális fejlődésében egy kőjel készült el, amely az eddig megtett utat mutatja. Az út tovább visz a jövőbe és új jelek fognak új fázisokról beszámolni. *W. P.*

Miért nem szeretik a magyar embert?

Először is azt kérdezném: szeretik-e a magyar embert? És csak azután, hogy: miért nem szeretik?

A kérdés fölvetője természetesnek tartja, hogy nem szeretik, és mindjárt az okot kutatja.

Nem értek vele teljesen egyet.

Szerintem lehetetlen egy fajra, egy nemzetre általánosságban kimondani: ezt szeretik, ezt nem szeretik.

A fajnak kétségkívül van valami egységes jellege. Az angol flegmatikus; a német durva; a francia eleven; az olasz szenvedélyes stb. Ezek olyan alaptulajdonságok, amelyekkel számtalan más — közös lélekből eredő — tulajdonság is jár. E tulajdonságok összességének éppen úgy vannak fény-, mint árnyoldalai. A kérdés csak az, hogy melyik oldaláról vizsgáljuk a gömböt, a fényesről, vagy az árnyékoltról; azaz más szóval, ki a nézője? milyen a néző lelki élete?

A Riviera egy városkájában sétáltam. Egy fa alatt féllábu olasz ült, gitáron játszott; közbe-közbe tányérozott. Valami miatt öszekapott egy suhanccal. Dulakodtak, amire két rendőr közbelépett. A suhancot az egyik, a koldust a másik rendőr fogta karjánál. A koldus nem akart a rendőrrel menni és kiszabadította magát a rendőr kezeiből; mialatt gitárja a földre esett és kissé megsérült. A nyomorék egy ideig szótlanul bámult a hangszerre, — egyetlen kenyerére; azután hirtelen fölkapta, a magasba emelte és úgy vágta a kiálló sziklához, hogy izzé-porrá törött. Azután szótlanul hagyta magát bekísérni.

Borotváltképü angol ült a szomszéd padon.

— Kár a hangszerért, — dörmögte unottan.

— Verrückter Kerl, — mondotta egy német.

Választékosan öltözött, hegyeszakállu emberke is tanúja volt a jelenetnek. Egy ideig bambán állott ott, hirtelen hozzám fordult, — az egyetlen sajnálkozóhoz.

— Szegény ördög, — mondá franciául, — úgy tudom sajnálni. — Mintha egy könnycseppet láttam volna szemeiben megcsillanni.

Szó nélkül kezet szorítottunk, mintha régi jóbarátok lennénk.

Ezt a kis kitérést, amelyhez száz hasonló példát lehetne fölhozni, csak azért tettem, hogy megmutassam, menyire másképpen méltányolja egy és ugyanazt az esetet más-más bíráló. Nemcsak az egyéni, hanem a faji jellemmel is így van ez.

Visszatérek tehát a kérdéshez: szeretik-e a magyart? és ha nem szeretik, úgy miért nem szeretik?

A mondottakból látjuk, hogy azt sem mondhatjuk, hogy szeretik, azt sem, hogy nem szeretik ezt vagy azt a fajt. Fajok szerint különféle lélekkel viseltetnek iránt unk.

Nézzünk néhány példát.

Az angol nagyobbára nem ismer bennünket, azonosít az osztrákkal. Ha valamit mégis hallott rólunk, akkor a balkán népek közé sorol. A franciákkal hasonló a helyzet; bár ezek, mint lovagias faj iránt viseltetnek némi szeretettel. A német nem szeret bennünket. A szláv népek, a lengyel kivételével, mind gyűlölnek.

Ápropos: az olasz is szeret bennünket.

Készakarva említem szomszédainkat utóljára. Ezeknél ugyanis a rokon- vagy ellenszenvet nagyon befolyásolják a történeti és politikai alakulások. Ezt a külföldön járó egyénnel is éreztetik.

Meg tudom érteni, ha egy pánszláv polgár minden magyart a Dunába szeretne fojtani. Ezer év óta akadályozza ez a kis faj a szlávság egyesülését. Ha szláv hazafi lennék én is velük éreznék.

Ősöktől átöröklött fajgyűlölet van az egymással folyton harcban álló népek között.

— Huncut „fokos"!

— Die csikósen; die Petyáren!

A közös ellenség, közös sors is, összehozott majd a lengyellel, majd az olaszszal. Szeretjük egymást mai napig.

Nem olyan ijesztő a kép. Ha a közömbös fajoktól eltekintve számosabbnak is találjuk azokat, akik nem szeretik a magyart, nem kell a hibát csakis magunkban keresni, lehet az a természet által adott faji ellentét, vagy a történeti alakulás következménye is. Így van ez a többi fajokkal, sőt családokkal, egyénekkel is; több a kíméletlen kritikus, mint a jóbarát.

Pedig ők sem jobbak a Deákné vásznánál!

Puszta-Tenyő, *Lederer Hárdy*

Jókai Mór szobra a Svábhegyen
Jankovics Gyula müve

A SZERKESZTŐ ÜZENETEI

Magyar leány. Legcélszerűbb, ha már most tagjává lesz a Képzőművészeti Társulatnak az 1907-ik évre. Akkor már is ingyen tekintheti meg az őszi kiállításokat és a téli tárlatot. Tag lehet bárki évi húsz korona lefizetése ellenében. Ezért nemcsak az összes kiállításokat nézheti meg akárhányszor, hanem kap még néhány jegyet hozzátartozói számára egyszeri belépésre, résztvesz a műtárgyak évenkinti kisorsolásában, amire a Társulat most 50—60.000 koronát költ és ingyen kapja a „Művészet" cimü folyóiratot, amely minden számában ötven—hetven művészi, részben szines reprodukciót közöl.

B. I. Jani naplója. Kedves, ügyes dolog, bár kissé szentimentális. Jönni fog.

H. Kálmánné. Négy levél. Ügyesen van megírva, de témáját már nagyon sokan dolgozták föl. Éppen ezért közölhetetlen.

Lola. Tizenhatéves leány jobban teszi, ha nem indul egyedül félnapi útra, ha pedig szülei ellenzik, akkor meg éppen ne erőszakoskodjék. És tizenhatéves leány ne irjon se verset, se novellát, mert teljesen lehetetlen, hogy jót tudjon irni. Saját élettapasztalatai még nincsenek, ilyenformán mindaz, amit gondol, jobb vagy rosszabb olvasmányainak visszhangja. A beküldött dolgozatokról is csak ezt mondhatjuk.

Tudni vágyó. Magyar nyelven ilyen könyv még nem jelent meg.

Uj Idők 1906. XII. 38 sz

Egy esztétikus. Nem látjuk indokát, hogy Wilde Oszkárról most tanulmányt közöljünk. Mindenekelőtt Wilderől különböző aktuális alkalmakkor kitünő esztétikusaink úgyszólván már mindent elmondottak. Majdnem minden esztendőben egy-egy új Wilde-darab kerül nálunk is a színpadra, ilyenkor újra és újra taglalják és méltatják a szerzőt. Ebben a pillanatban azonban semmi sem hívja föl reá a figyelmet. Ami különben magát a cikket illeti, tele van súlyos ténybeli és stíláris tévedésekkel. Mindjárt a bevezetés Wilde öngyilkosságáról szól. Honnan veszi ezt az adatot? Wilde 1900 novemberének végén súlyos neurasztenikus rohamban halt meg, de nem lett öngyilkos. Ilyenformán az öngyilkossághoz fűzött reflexiók is tárgytalanok. „Így lett az ő élete egy nagy paradoxon", állapítja meg ön. Több alaposságot és jobb magyarságot kérünk.

Exisztenciák. Úgy a tárgyban, mint a megírásban van valami, ami fölkelti a figyelmet és mégis mindakettőben ismét hiányzik valami. Bár dilettáns munka, vannak irodalmi részletei, másutt ismét ellapul. Legnagyobb baja, hogy nem folyik könyedén és hogy halmozások vannak benne, amelyek elterelik a figyelmet. De egészében nem érdektelen kísérlet, amelyet talán jobbak is fognak követni.

Sz. B. A fügét tűvel kevéssé megszurkáljuk, tiszta, forró vízbe tesszük, kissé megfőzzük, szitán leszűrjük. Azalatt ugyanannyi cukrot, mint amily súlyu a gyümölcs, vízben megmártunk és sűrűre főzünk s belétesszük a gyümölcsöt, egyszer fölforraljuk. Másnap a cukrot leöntjük a gyümölcsről, fölforraljuk s újra a gyümölcsre öntjük. Ezt két napon át kell így ismételni. Aztán üvegbe tesszük, leöntjük a cukorral s hólyaggal lekötve pároljuk.

Karica. Rendelje meg a „Les Annales politiques et littéraires" cimü hetilapot.

T. M. Ezzel a dologgal foglalkozó magyar könyv még ezideig nem jelent meg.

Egy szikla. 1. Még a tiszta rizspor a legártatlanabb valamennyi között. Bár ennek is megvannak a maga hátrányai. 2. Egger-féle petrolt tessék hajhullása ellen használni. Ecetet semmi esetre sem.

Iris. 1. Dehogy is mutat az biztosan tüdőbajra. Szó sincs róla. Éppen úgy lehet a legkönnyebb gége- avagy hörghuruttól is. Ahelyett, hogy ezen töprengene, vizsgáltassa meg magát orvostól, aki majd rövidesen eldönti a dolgot. 2. Csakis gyakorlat útján. Fogadjon német társalkodót vagy töltsön pár hónapot német vidéken. Könyvből folyékony beszédet nem lehet elsajátítani.

Régi előfizető. Ranolder-féle tanítónőképző-intézet, az Angol kisasszonyok intézete, az Erzsébet nőiskola, II. kerületi tanítónőképző.

6635. Sorsjegyei ezideig nem nyertek.

K. R. A versek régi és nagyon gyakran variált dolgokról szólnak, nincs bennök egyéni hang és gondolat. Nem közölhetjük.

Egy amatőr. Képeit, sajnálatunkra, nem közölhetjük. Részint fejletlenek, részint a témájuk nem vág az Uj Idők keretébe.

Érdeklődő. 1. Tudtunkkal, nincs a Nemzeti Színházhoz szerződve. 2. Először Grácban adták, a nyár folyamán. A budapesti Operaház is előadja. 3. Könyvalakban nem jelent meg.

Sportsman. 1. Ha Bécsben véget értek, nyomban Pesten kezdődik az őszi meeting, október első napjaival. 2. Az egész akció még csak papiron van meg. Kérdés, hogy mikor lép ki a kérvényformából. Ujabban a fővárosi tanács is átírt a Lovaregylet igazgatóságához, hogy legalább a harminckrajcáros helyen szüntesse be a totalizatőrt. Ebből láthatni, hogy ha a szegény ember nem tud magára vigyázni, hát vigyáz rá a hatóság.

Jeanette. Nem vált be.

Kodak. 1. Így látatlanba nem adhatunk választ. Kérünk fölvételeket, s akkor véleményt mondunk. 2. A brómezüst kópia fénytelen; tompa tónust ad az egésznek.

K. F. *Az idegen.* Verses elbeszélését érdeklődéssel olvastuk és örömünk telt egy igaz költői lélek szárnysuhogásában. Hangulatkeltő előadása, a forma művészi kezelése, a tartalmi mozzanatok tarkán váltakozó csoportosítása mind kiforrott irodalmi erőre vall. Csak az a baj, hogy lapunknak nagyon hosszu s így nem tudjuk az idejét se megmondani: mikor közölhetjük. Rövidítse meg egy kissé, mert lehet anélkül, hogy csorba esnék rajta.

K. M. L. *Anyámhoz.* Gyöngédség, szeretet lengi át minden sorát. A téma azonban oly magasztos, hogy művészibb kézzel kellett volna az anya iránt való szent érzést szívünkbe varázsolni. Így ez a szent érzést is hatástalanul surran át szívünkön.

T. Á. *A platánfa. A barometrum. A kis híd. A nagyerdőn.* Költői tehetséget mutat mind a négy költeménye, de hangulatai, gondolatai még nem bontakoznak ki a maguk teljességében. Nyelve nem fejezi ki tisztán, amit akar. Reméljük, hogy ezt az ifjúsággal járó küzdelmes időszakot tanulmányai segítségével le fogja győzni: nyelve kristályozódik s képeit, eszméit, érzéseit kifejezőbb formába tudja majd önteni. Bizalommal várjuk a folytatást. Csak egyszerre ne sokat. Ne siesse el a dolgot, ne türelmetlenkedjék!

M. M. A. *Vándorúton. Ábrándvilág.* Szépen zengő strófák. Több bennük az ábrándozás gomolygó köde, mint az élet ködoszlató napfénye. Pedig a *Vándorúton* refrénje hivatva volna az élet valóságát a legideálisabb régiókba fölemelni anélkül, hogy ködbe veszne. Az *Ábrándvilág* lelke nyomtalanul beolvad az álmodozás levegővilágába. A dal virága gyökerezzék az élet földjében. Ringassa szellő, csókolja napfény, öntözze harmat, de a rögből is kapjon táplálékot.

R. É. Megrendelheti bármely könyvkereskedésben. Ára fűzve 3 korona 50 fillér, kötve 5 korona.

A. K. *Láttad-e?* Ez különb dal a többinél. Uj hangu, eredeti, megkapó költemény. Mély bánatba ejtő, hitével fölemelő. Közölni fogjuk, hogy olvasóink is gyönyörködjenek benne. *Verebek.* Ez is mutatja írójának előkelő lelkét a maga eredetiségében, de ennek a kidolgozása mintha fogyatékosabb volna. Tartalma többet ér, mint a formája.

B. T. *Kalászzúgás.* (Fordítás.) *Nyári éjjel.* Mind a kettőt a közlendők közé soroztuk.

L. I. *Levél.* Tiszta szívből fakadt, nemes hangu vers. Kár, hogy a szépen gördülő sorok közé bele-beletéved egy-egy oda nem illő vagy fölösleges sor. Kapunk még mi onnan szebbet is, jobbat is.

X. Y. *Vége. Dal a kis hugáról.*

Nem közölhetők: Szerettem egykor... Síratni kéne ... Házam előtt ölelkezik... Perdita. Ha ... Pillangók. Várok ... Finis ... Talány. Látlak ... Séta. A feledés forrása. Dal. Vergődés. Levél egy szolgabíróhoz. Ha fölnézek ... Hull a zápor ... Fenn a bércen ... Emlékezés. Epilog. Késő. Az a fehér rózsa ... Este. Elmúlás. Nyári álom. Csalódások. Mosolygószemü szőke lányka ... Strófák. Este. Te vagy ... Tóparton. Mit szeretek rajtad? Játék volt ... Feledj el ... Emlékszik? A csapszékben szól az ének... Mégis, mégis ... Anya elment messze... Mesék. Emlékkönyvbe. Álomkép. A rózsa. Álmodtam ... Temetőben. Emlékezés. Fogság. Merengés. Eljött a tavasz ... Óh, akkor ... Ősz volt akkor ... Az asszony miatt ... Válasz. Itt és ott ... Ideál. Vége. Öröm és bú. Tudom, hogy már te ... Alig derült ... Csoda-csók. Egy arcképre. Ha majd ... En. Végakarat. Egy lecke. Nyári este. Álmok. Végrendelet. Két darú. Az első csók. Hattyúdal. Mulatság. Esti harangszó. Játék. Gyermekszerelem. Nem tudta bevárni. A csók. Echo. Szirén. Az élet tavasza. Ne higyj a leánynak ... Újra egy rövid dal ... Este. Menekülés. Hajnalhasadás. Violák. Vándordalok. Cigány húzza ... A bújdosó. Megcsalva. Elvira. Olyan az én lelkem ... De régen is volt ... Előre! A kova. Tied. Mese. Az árnyak.

A többi levélre legközelebb válaszolunk.

—

TARTALOM

Szöveg: *Andrássesik örökösei.* Regény. Írta Krúdy Gyula. — *A fehérblúzos lány.* Írta Bródy Sándor. — *Budapest vidéki haj- és kendőviselet.* Irta Hathalmi Gabnay Ferenc. — *Kohányi Tihamér.* Irta Gárdonyi Géza. — *Sólyom és Fehér.* Irta Lőrinczy György. — *Főbíró úr érvényt szerez.* Irta Nagy Endre. — *Rovatok:* Mindenféle. Szerkesztő üzenetei. — Fordított regény: *Smaragda.* Irta Niemann E.

Képeink: A tescheni hadgyakorlat (3 kép). — A kassai honvédszobor. — Dohányszüret. (2 kép). — Pihenés. — Budapest és vidéki haj- és kendőviselet (8 kép). — Laelia. — Csudák-csudája. — Jókai szobra. — Högyes Endre.

Kéziratokat nem adunk vissza.

Laptulajdonos: **Singer és Wolfner.**
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, VI., Andrássy-út 10. szám.

Láb- és kézizzadás ellen *Podos* a legbiztosabb szer. Ára 1 korona. Kapható mindenütt. Főraktár: Gyógyszertár, Budapest, VI., Gyár-utca 17.

Ha őszül a haja, használja a *„Stella"* vizet, amely nem fest, hanem a haj eredeti színét adja vissza. Üvegje 2 korona, Zoltán Béla gyógyszertárában Budapest, V., Szabadság-tér. (Sétatér-utca sarkán.)

Gyorsírás, gépírás! *Keresk. gyorsíró és gépíró szakiskola,* Budán, Fő-u. 50. és Iskola-utca 27. (saját épületében). Összesen 40 korona tandíjért (5 koronás részletekben). Magyar, német gyorsírás és gépírás teljes kiképzése. Ingyen tankönyvek, gyakorló órák és állásközvetítés.

A legújabb gyógyirány, amely a társadalom legjobb és legműveltebb köreiben sikerei révén nagyban terjed: a vérgyógyítás (hemopátia), amely kizárólag a vér gyógyításával gyógyítja a neuraszténiát és egyéb idegbajokat, továbbá asztmát, gyomor-, szív- és vesebajokat, köszvényt és görvélykórt és ezzel a kezelési móddal a jelenleg általában divó kezeléssel szemben feltünően jobb eredményeket ért el. Erre a gyógymódra legkedvezőbb a tavaszi idő, mivel ekkor a rohamos fejlődés következtében a vér legkönyebben hozható rendes fejlődésbe. Mindazok, akik a fölsorolt bajok egyikében szenvednek, forduljanak — mielőtt valamely gyógyfürdőt fölkeresnének — ezen gyógymód megalapítója és egyedüli művelőjéhez: Kovács J. dr.-hoz, akinek e célra teljesen berendezett rendelő-intézete Budapesten, V., Váci-körút 18., I. emelet alatt van.

Jankovics Gyula

a dévényi ezredévi emlékmű szoborálakja fenti műve –

wod

Vas. Ujs. 1896.
702. l. (A dévényi ezredévi emlékmű.)
Ez a förtelem repr.
u. o. 705. l.

Jankovics Gyula

Jankovich Gyula tehetséges ifjú szobrász hazánkfia nagyobb alkotással lépett elénk. Az

«Özönvíz» czímű szoborcsoportja érett s magas művészi színvonalon álló kiváló alkotás.

Vas. Ujs. 1894. 823 l.
(A Műcsarnok téli kiállításából)

VÁSÁRLÁSI SZABÁLYOK.

Miután az összes kiállító művészeket köteleztük utolsó szabott áraik kitírására, ennek folytán a kifüggesztett eladási árakból semminemű engedmények nem tehetők.

Ezen eladási árak minden terem sarkában vagy bejárata mellett kifüggesztvék. *Az eladásokat kizárólag a Műtárnok* és nem a titkári hivatal *közvetíti.* Az írásban adandó vételajánlatok záros határidőn belül feltétlen fizetésre köteleznek. A vételár $^1/_4$-e a vásárlás aláírásakor; $^3/_4$-e pedig legkésőbb 1913 május 1-ig fizetendő a Műtárnok kezeihez.

Az összes műtárgyak csakis tűzkár ellen vannak biztosítva.

A megvásárolt műtárgyakat a Társulat a Műcsarnok helyiségében köteles átadni. A házhoz szállítás, csomagolás, biztosítás, írásbeli rendelkezés alapján, feltétlenül a műtárgy tulajdonosát terheli. A Társulat felelőssége a műtárgy átadásával, illetve a Műcsarnokból történt elszállításával feltétlenül megszünik.

Az 1913 tavaszi kiállításon megvásárolt művek, 1913 május 2-től 15-ig adatnak ki igazolt tulajdonosaiknak. A fenti határnapon, a visszamaradt összes művekért, a tűzkár elleni biztosítással együtt, önként megszünik a Társulat felelőssége is.

A Képzőművészeti Társulat
Igazgatósága.

Jankovics Gyula

Irod

Vas. Ujs. 1896. 719–720. (A dévényi ezredévi emlékmű föl-avatása. Képekkel.) – 721. l. (A cenkhegyi ezredévi emlék. Képpel.)

A ket emlék oszlopainak csucsan levo árpádkori vitézt fenti kerzitette.

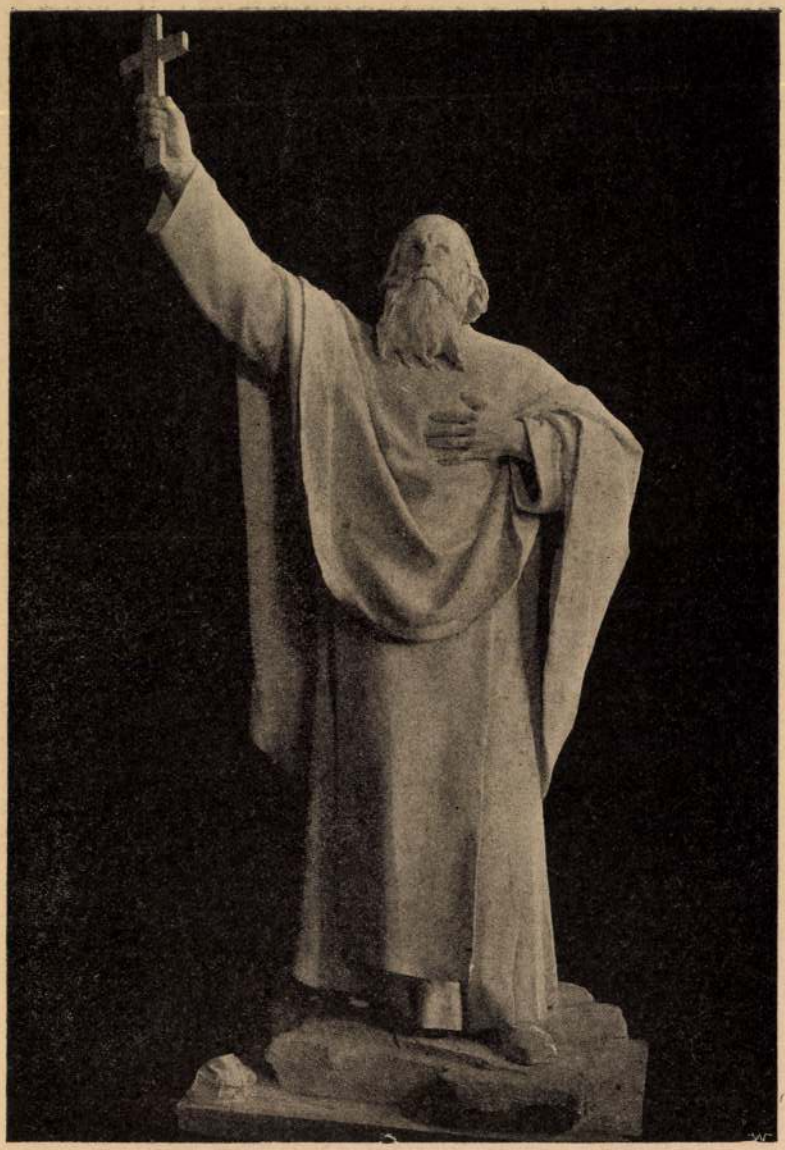

Szent Gellért püspök szobra.

Pesti Hirlap Naptára, 1901. 96 f 116 f

* Szenzációs találmány! *

A szájpadlás nélküli fogak

fölöslegessé teszik az inylemez használatát.
A szájból kivenni nem kell, **nem is lehet.** A valódi fogaktól meg nem különböztethető. 121

* Számos elismerő levél. * Jótállás. *

WELLNER GYULA

speciálista a szájpadlás nélküli műfogak készitésében,

VI., Andrássy-ut 38. szám.

GERENDAY A. és FIA
akad. szobrász
MÁRVÁNYMŰ GYÁRA
BUDAPESTEN,
Mária-Valéria-utcza 2. szám.
Gyári udvar és műterem:
Kerepesi-út 90. szám.
Rajzokkal díjmentesen szolgálunk.

Jankovics Gyula

Vas. Ujs. 1897. 562. l.
(Szobrok.)

Asztrik püspök szobra, el-
keszült fentitől, melyet erede-
tileg a pannonhalmi
ezredévi emlékre szán-
tak

Szarvas Gabor szobra
szintén elkeszült.

Bp. IV. Deák Ferenc u. 1.

Pénzintézéti Központ

38.

ágos Bizottsága

ny	száma:	19
	kelte:	19
	beérkezése:	19

k száma:

lintézett szám:

áma:

áma:

sta:

Jankovits Gyula †

Geboren zu Budapest am 9. April 1865, absolvierte derselbe die Kunstgewerbeschule in Budapest, um sich drei Jahre in München und sechs Jahre an der Kunstakademie in Wien auszubilden, wo er Schüler der Meister Zumbusch und Hellmer war. Nach Studienreisen nach Venedig, Rom, Florenz und Erlangung von 5 Preisen an der Akademie in Wien, der Goldmedaille der Dorfverband-Ausstellung und der Millenniums-Ausstellungs-Medaille in Budapest, widmet sich J. vollkommen der monumentalen Plastik und verfertigte nur eine einzige Plakette. Gestorben am 25. December 1932 in Pomáz.

Egy nüve leirva.

Ilu Prmagyerem 263. l.

Viselet.

Női ruha.

A balra haladó két hölg
néz, kivágott tunikás ruhát vise
a növények közt lámpa köti le f

DIVATKÉP
Melléklet a Magyar Ba
ezután: Az öltözetek MONASZTERL
legalól középütt: Ny. Rohn és G

Kny., mér. 19 : NS

Jankovics Gyula

zobrazy

irod

Művészet 1902. 430. l.

Jankovits Gyula

nobrász

l.

Lex Magyarás

255. b. l.

Jankovich Gyula

Szobrok. A *pannonhalmi* ezredévi emlék kiegészítő része, Asztrik pannonhalmi első apát szobra Jankovich Gyula mintája szerint már ércz-ben is elkészült, s az apátság kolostorának udvarán, gránit talapzaton állítják föl, november havában.

Vas. Ujs. 1897. 761. l.

Cranach

Lucas

Velhagen u.

Klasing

1/2 pole

Jankovich Gyula

T. K. E. Három új
nobor. Vas. Lys.
1900. 62 i. l. (képpel).

A cikk Holló!
Barnabásnál.

MÁRVÁNYCSOPORT
A LÉPCSŐHÁZ NYUGHELYÉN.

JANKOVICH GYULA
MŰVE.

Jankovich Gyula
Lőfz kérely

Haüszmann A: A kir. vár
belső kiképzése és iparmův-i
felszerelése. MI. 1903.

A KRISZTINAVÁROSI SZÁRNY LÉPCSŐHÁZÁNAK RÉSZLETE.

MÁRVÁNYKANDALLÓ. KÉSZÍTETTE SEENGER BÉLA.

A MÁTYÁS KIRÁLY TEREM RÉSZLETE.

A FAMUNKÁT KÉSZÍTETTE THÉK ENDRE.

eszközt nagyobb fény és pompa kifejtésére; a modern stílü bútorokat pedig a kiséret számára szolgáló lakosztályok és mellékhelyiségek berendezéséhez lehet csak felhasználni.

A történelmi stílusokat azonban nem alkalmaztuk szolgai utánzással, nem másoltunk, hanem az illető stílus szellemében terveztük meg minden egyes esetben díszítéseinket. — Ahol pedig nagyobb szabadsággal élhettünk anélkül, hogy a stílus jellege ezáltal szenvedett volna, beleszőttük a magyar ornamentikát és arra törekedtünk, hogy nemzeti jellegünket a művészi és műipari berendezésnél lehetőleg érvényesítsük.

Gyakran hallottam azt, hogy a királyi várat magyar stílusban kellett volna építeni és annak felszerelését is magyaros zamattal megoldani.

Nem kívánok e kérdésre, mely ámításon alapszik, e helyen bővebben kiterjeszkedni, annyit azonban mégis meg kell jegyeznem, hogy magyar *építő-stílusunk* még nincsen és mindaz, ami e „jelszó" alatt utóbbi időben keletkezett, csak elvétve sikerült *kisérlet*, mely, meglehet, hogy idővel — kulturális és művészi viszonyaink fejlődésével kijegecesedhetik egy stílussá, melyet magyarnak elfogadhatunk, de jelenleg még a tapogatódzás és keresés első stádiumát sem lépte át.

Van azonban magyar ornamentikánk, legalább olyan, melyet magyarnak tarhatunk. Ezt fejleszteni, nemesített alakban építészetünkbe beleolvasztani, — és ily módon nem magyar építő stílust létesíteni, hanem nemzeti jelleget önteni építészi és műipari alkotásainkba, — ez egy oly törekvés, mely a modern magyar építész feladatához tartozik.

Ezen az úton haladtunk a kir. vár építészi és művészi ékítményeinek tervezésénél és ahol csak lehetett, alkalmaztuk a magyaros motivumokat, plasztikus alakban, vagy pedig mint szövött vagy festett díszítést. Amint az a számos ábrából is látszik.

A királyi vár magyaros jellege még más eszközök révén is jutott kifejezésre.

Történelmi multunk ugyanis egyenesen megkövetelte, hogy nemzeti életünk elmúlt nagy korszakainak emlékét megörökítsük. Eltekintve a több helyen alkalmazott festménytől és szobrászati tárgytól, melyek a magyar történetre vonatkoznak, emlékszerü alakban kivántuk kifejezésre juttatni az Árpádok, Hunyadiak és a Habsburgok korszakát, mely célból a palota egyes gócpontjaiban korhű kiképzésű termeket alkottunk.

A Szt.-István teremről, mely az 1900. évi párisi kiállítás magyar iparművészeti osztályának egyik kiváló tárgyát képezte, már volt szó e folyóiratban (III. évfolyam 3. sz.), amiért is mellőzöm annak újbóli leírását.

A másik történelmi terem Hunyadi Mátyás király emlékét örökíti meg. E terem a krisztinavárosi szárny első emeletének közepét foglalja el, és két fejedelmi lakosztálynak összekötő csarnokát képezi.

Ezt a termet korai olasz renaissance stílusban terveztük. Falai gazdag faragású tölgyfa burkolattal vannak ellátva és részben aranyozva. A fal felső részében nyolc nagyméretű mező szolgál Benczur Gyula tanár festményeinek felvételére, melyben a mester Mátyás király életéből vett jeleneteket fog ábrázolni.*

A teremnek fiókozott mennyezete van, kék alapon és aranyozással, közepén Mátyás címerével. A terem főtengelyében a királynak féléletnagyságú bronz lovasszobra lesz felállítva Fadrusz János mintája szerint. A terem bútorzatát képezi több eredeti olasz asztal ébenfából és elefántcsont-berakással, valamint nehány pad és szék aranyhimzésü kék bársony szövettel.

A királyi vár legelőkelőbb helyét foglalja el a Habsburgok terme, a dunai

* *Megjegyzés.* Mivel a festmények még nem készültek el és ez a nagy munka több évi időt kiván, – a falterületek ideiglenesen szövettel vannak bevonva.

homlokzat középtengelyében, a nagy kupola alatt. E terem 20 méter hosszu és 12 méter szélesség mellett két emeletnagyságu és tükörboltozatos födémmel bir.

A terem falai szines márványburkolattal készülnek, Mária Terézia időbeli barok stílusban, gazdag aranyozással. Boltozatos mennyezetén Lotz Károly mesterünk most fejezte be emlékszerü nagy festményét, mely fejedelmi házunk Apotheosisát tünteti fel. A művészi virtuozitással megfestett nagyszerü alkotás újabb tanujele mesterünk nagy tudásának, művészi képességének és magas kora dacára oly bámulatos erőnek és a fantázia frisseségének, valamint a pontos és tökéletes rajznak, melyet, sajnos, fiatal művészeinknél nélkülöznünk kell. Lotz Károly ezzel a festményével egy újabb ágat font az elismerés azon babérkoszorújába, melylyel a nemzet neki tartozik.

A terem falfülkéi részére készíti Senyei Károly a Habsburg-ház azon királyainak és királynőinek fehér márvány mellszobrait, kik a budai királyi váron építettek; nevezetesen: III. Károly, Mária Terézia, I. Ferenc József és Erzsébet.*

A most említett historikus termeken kívül még egészen korhű stílusban készült egynéhány lakószoba a fejedelmi lakosztályban és pedig azon oknál fogva, mert ezekhez szükségelt kiváló művészi értékkel biró bútorok megvoltak, avagy alkalmi vétel útján lettek beszerezve, mint pl. az empire stílü fejedelmi irószoba eredeti bútorzata.

Az udvar leltárában voltak továbbá XV. és XVI. Lajos-korbeli, rendkívüli szépségü bútorok (karosszékek, asztalok, pamlagok, stb.) ezeket fel kellett használni, a helyiséget ezen stílus szerint kiképezni, és a hiányzó bútorokat kiegészíteni, amit Thék Endre mesterünk oly kitünően végzett, hogy munkáját a régitől nem lehet megkülönböztetni.

* Ennek a teremnek részleteiről még nem lehetett fölvételeket készíttetni, mert az a márványburkolási munka végett be van állásolva.

Több rendbeli külföldi utazásaimon pedig gyakori alkalom nyílott nagybecsü régi és eredeti stílü bútorokat jutányos áron vásárolni, amelyeket azután mintának felhasználva, itthon utána készítettünk. Ugyanezt cselekedtem Angliában is, honnan a modern bútoripar legkiválóbb példányait hoztam el és ezek szolgáltak iparosainknak mintául.

Egy előkelő lakás szépségéhez és lakályosságához azonban nemcsak stílszerü és kényelmes bútorok kellenek, hanem művészi és műipari tárgyak is, melyek azt kiegészítik és valóságos otthonná alakítják.

Ha a külföldnek úgy fejedelmi, mint főúri palotáit tekintjük, első sorban feltünik az azokban felhalmozott művészi és iparművészeti tárgyak nagy mennyisége. Valóságos kincsekkel találkozunk itt, milliókat érő képtárak, Gobelinek, márvány- és bronz-szoborművek, órák és vázák, arany és ezüst iparművészeti tárgyak és ezerféle csecse-becsék töltik meg a lakást és képezik azt a nemes és művészi környezetet, melyben tulajdonosa él.

Ezt persze nem lehet máról holnapra teremteni. Ennek beszerzése nemcsak pénzkérdés, hanem ehhez a jó ízlésen és művészi érzéken kívül még hosszú idő kell, mert e gyűjtemények megszerzésén némely helyütt generációk fáradoztak.

A budai régi kir. várban a művészet csakis azon festmények által volt eddig képviselve, melyeket Ő Felsége a képzőművészeti társulat kiállításain vásárolt. Értékes iparművészeti tárgyak egyáltalán nem voltak, amiért is feladatomnak tartottam, hogy a rendelkezésre álló összeg keretében a lehetőség határáig ilyenekről gondoskodjam, és e tekintetben már évekkel ezelőtt kezdtem meg a gyűjtést és a rendeléseket. Művészeink fiatalabb generációja pedig számos mintákat készített, melyeket ezüstből, márványból vagy bronzból valósíttattunk meg; több alkalommal az Iparművészeti

Meissl Ágost, *Pataky* László, *Ipoly* Sándor, *Brodszky* Sándor és *Grünwald* Gy. Imre. Megemlítjük itt, hogy az Egyesület tagjai, akik közt *Münnich* Aurél, *Nagy* Sándor, *Benke* Gyula, *Harkányi* Frigyes báró, *Heltai* Ferenc orsz. képviselők, *Horánszky* Lajos, *Stieber* Vince apátplébános, *Neuschloss* Ödön, *Alpár* Ignác stb., stb. nevével találkozunk, legnagyobbrészt évi 120 forintot fizetnek, de vannak olyanok is, akik ennek az összegnek a háromszorósával, sőt négyszeresével vettek részt a sorsolásban s ennek megfelelő nagyobb nyereményekben részesülnek. Az Egyesület, mely teljes csöndben működik, fönnállása óta már közel 50.000 forint áru műtárgy kisorsolását közvetítette.

—

— **Mátyás király emléke az új királyi palotában.** *Strobl* Alajos most egy rendkivüli érdekes és nagyszabásu szoborcsoporton dolgozik epreskerti műtermében. A szobor *Mátyás* királyunk emlékét fogja megörökíteni és hatalmas segédmintáján már az utolsó simításokat végzi a mester. Az emlék Mátyás királyt *mint vadászt* örökíti meg. Az új királyi palota nagy udvarának dísze lesz és barokkoszlopos falazatával a Szent Zsigmond-kápolna falához fog támaszkodni, közvetlenül a palotának a Szent György-tér felé szolgáló főbejárója mellett. Az emlék, amely tulajdonképpen egy nagyszerü kút, architekturájával együtt mintegy tizenkét méter magas lesz. Az oszlopok között, amelyek keretképpen veszik körül a szoborművet, fönt áll Mátyás király vadászöltözetben, amint egy tölgyfaerdőből kilép. Kezében vadászlándzsát tart, lába előtt pedig a leterített tízennyolc-agancsos szarvas fekszik. Alatta egy barlangszerü nyílásból eredő forrás mellett vannak kiserői: a kürtös és a falkanagy több hatalmas vadászebbel, amelyek a forrás vizét szürcsölik. Az alsó csoport háttere sürü sás. A barlangból eredő forrás óriási kőmedencébe ömlik. A vízet egyenesen a Dunából fogják fölhajtani a kútba. A szoborcsoporttól jobbra az oszlopok alatt látható *szép Ilonka* alakja. Egyszerü parasztos ruhában ül egy fatörzsön és védőleg rejteget egy őzikét. Szép Ilonkának társa balról, szintén az oszlopok alatt, egy fegyverkovács, amint az ijjat kovácsolja. Az összes szoboralakok bronzból készülnek, a király háta mögött levő domborművü tölgyfaerdő márványból, az emlék építészeti része pedig haraszti terméskőből. A király alakja három méter magas, míg a kürtös, a falkanagy, szép Ilonka és a fegyverkovács alakja másfél életnagyságu lesz. Ugyanolyan méretüek lesznek az állatok. Az emlék csúcsán ez a fölírás lesz: *Mathias Rex*, alatta pedig Magyarország kőbevésett címere. A művész a király alakját kiállítja a párisi világkiállításon. Strobl az emléket, amelynek építészeti részét *Hauszmann* tanár csinálja, körülbelül három év alatt készíti el. Az emlékmű nagyszabásu voltát bizonyítja, hogy több mint *százezer forintba* fog kerülni.

— **A tíz szobor.** A király ajándékozta tíz szobor nagyban készül a munkával megbízott szobrászok műtermeiben. A munkával *Szárnovszkyn* kivül *Róna* József van legelőbbre, aki *Zrinyi* Miklós nagy mintáján dolgozik már s legközelebb be is fejezi. Utána *Jankovich*, *Szent Gellért*-szobra következik. Jankovich Szent Gellértet sziklatalapzatra helyezi s mint hittérítőt ábrázolja, akit a szikla tövében egy megtért pogány hallgat. Ifj. *Vastagh* György *Bethlen* szobrán dolgozik, akit egyszerü, sima talapzaton fejedelmi öltözetben örökít meg. ~~Holló~~ Barnabás *Bocskay* István szobrát csinálja, szintén álló alakban, egyszerü talapzaton, amelynek aljában egy kuruc vitéz áll lobogóval a kezében. ~~Bezerédy~~ Gyula *Tinódy* Lantos Sebestyén emlékét szobor-csoporttal örökíti meg. Tinódy egy bástya fokán ül s dalt zeng a magyar dicsőségről; nehány vitéz körülötte hallgatja. ~~Donáth Gyula~~ *Werbőczyt* fogja megörökíteni. *Tóth* Istvánra vár a leghálásabb föladat, ő csinálja ugyanis *Hunyady* János szobrát. Tóth Hunyadyt gótikus talapzatra helyezi páncélos hadvezér-öltözetben. *Radnai* Béla *Pázmány* Pétert mint szónokló hercegprimást fogja ábrázolni. *Anonymus* rejtélye emlékét *Ligeti* Miklósra bízták, aki Anonymust egy középkorbeli szerzetessel ábrázolja, amint egy elhagyatott, magános, időmegviselte kőpad sarkában ül és mélyen elmerülve néz maga elé. Csuhájával egészen befödi a fejét, úgy, hogy az arcából jóformán csak szemei látszanak. Mellette a padon vaskos régi könyv hever, amely a história könyvét jelképezi. A szerzetes alakja patinázott bronzból fog készülni, a pad egy ódon, repedezett vörösmárvány-pad lesz, a talapzata pedig bizanci részletekkel kevert románstilü emelvény, amelybe szintén ódonságot akar bevinni a művész. Ligeti egyáltalán azt akarja, hogy a szobor antik hatásu legyen, ami szintén emelje alakjának misztikusságát. A művész azonban nincsen megelégedve a szobor helyével. Anonymus szobrát tudvalevőleg Budára, az Attila-körútra szánják, az ő sejtelmes alakjához azonban a zakatoló, robogó villamosokkal, kocsikkal teli lázas nagyváros nem illő keret. Ő inkább valami kertbe, akár a Városligetbe szeretné elhelyezni a szobrot és lépéseket is fog tenni, hogy ha csak lehet, a szoborhoz illő milliőbe helyezzék el. A tíz szobor közül először a *Pállfy*-szobrot, *Zrinyi* Miklós szobrát *Szent Gellért* püspökét, *Bocskayét* és *Bethlenét* állítják föl.

—

— **A párisi kiállítás katalógusának címlapjára** a kiállítás m. kir. kormánybiztossága pályázatot hirdetett, melynek terve szeptember 21-én dőlt el. A pályázatban 62 művész vett részt 83 rajzzal. A pályabíróság tagjai voltak: *Miklós* Ödön kormánybiztos elnöklése mellett *Lechner* Ödön, *Pap* Henrik, *Karlovszky* Bertalan, *Balló* Ede, *Fittler* Kamill és *Györgyi* Kálmán. Az első *500 koronás* pályadíjat a zsüri *Rintel* Géza rajzának itélte oda, a második *250 koronásat* *Weisz* Gyulának, a harmadik *150 koronás* díjat pedig ~~Helbing~~ Ferencnek.

—

Műcsarnok

(a tíz szobor) 1899. 25. 397

L Marótí

— **Három szobormű.** A jövő évi állami költségvetés előirányzatába jelentékenyebb összegeket vesznek föl annak a három szoborműnek a munkálataira, amelyeknek állami költségen való létesítését a törvényhozás elhatározta. Ezeknek elseje *Andrássy* Gyula gróf emlékszobra, amelynek fölállítását még az 1890. III. t.-cikk rendelte el. A másik kettő a honalapító *Árpádot* s a nemzet történeti multját megörökítő emlékmű és *Szent István* király lovasszobra, melyeket az 1896. VIII. törvénycikk rendelkezéséhez képest kell megalkotni.

—

— **A kiralyi palota ujjáépítése.** Az uj budai királyi palota építése szükségessé tette a régi királyi palota gyökeres átalakítását. Az egészet ugyanis összhangzásba hozzák az uj szárnyépületekkel, amelyek stilszerü, modern fejedelmi paloták. Ehhez képest a régi palotának *teljesen átalakítják a főhomlokzatát és tetőzetét.* Az építésvezetőségnek ennél sokkal nagyobb gondot ad a belső helyiségek átalakítása. A palotában ugyanis a mult század divata szerint tömérdek zeg-zug folyosó, lépcső és kamraszerü szobácska volt, amelyeken még a benfentesek is alig tudtak eligazodni. Most mindezeket lebontották és szép nagy helyiségekké alákították át. Emiatt költözött át a várkapitányság is eddigi helyiségéből a palota másik szárnyába. Ez átalakításokkal egyidejüleg fejezik be a királyi palota Szent Zsigmondkápolnájának ujjáépítését. Mindezekkel a munkálatokkal a jövő tavaszig elkészülnek.

—

— **A Nemzeti Szövetség — a művészetért.** Az *Országos Nemzeti Szövetség* tanácsa nemrégiben népes értekezletet tartott, amelyen a szövetség társadalmi osztályának a munkaprogramját tárgyalta. A programot *Zseny* József alelnök adta elő. Eszerint az osztály elsősorban *egy képzőművészeti tárgysorsjátékot* akar rendezni, melyhez az engedélyt a pénzügyminisztertől könnyü lesz megszerezni. Művészi bizottságot szervez, mely kiválogatja s megállapítja a kisorsolandó képeket és szobrokat s azután gondoskodni fog egy megbízható bankázról, mely megállapított ár mellett a vállalatot átveszi és üzleti részét lebonyolítja. Ilymódon a szövetség 30—40 ezer forint alaptőkéhez juthat, számos művész jövedelmét emeli s a közönséggel a képzőművészeti termékeket megkedveltetvén, műérzékét nevelni segíti. A tanács az eszmét általános helyeslésel fogadta és fölkérte buzgó alelnökét *Zseny* Józsefet, hogy a terv megvalósításához szükséges lépéseket tegye meg. Mi a magunk részéről csak hálás köszönetet mondunk a *Nemzeti Szövetség* érdemes alelnökének azért, hogy programjában a műízlés fejlesztését is fölvette s minél szebb sikert kívánunk a nemes vállalkozáshoz.

— **A magyar diszítőstyl.** *Feszty Árpád*, aki e hó elején Budapestről pár évre Firenzébe költözött, még a magyar diszítőstyl megosztása érdekében memorandumot adott be a kultuszminiszternek, melyben kifejti, hogy a modern művészeti diszítőirányok azon motivumokhoz hajlanak, amelyek a magyar nemzeti diszítőstyl elemeinek újraébresztését lehetővé teszik. Inditványozza egy mintalap-gyüjtemény kiadását, mely felölelvén a magyar diszítmények még megmenthető emlékeit, alkalmul szolgálna az ujabb kor kereteihez mért applikációkkal a magyar iparnak fölvirágoztatására. E cél érdekében a következőket javasolja, amire ő maga vállalkoznék:

1-ször. Műipari termékeink teljes megismerése céljából beutaznam hazánk minden részét, behatolva a pásztor-kunyhók rejtekéig, nemcsak magam, de több olyan művészmunkatárssal, akikben nemzeti formáink iránt érzést és tehetséget talalok, akiket a jelzett irányban kioktatnék és lelkesítenék, segítségökkel fölkutatnám, összegyüjteném és lerajzolnám mindazt, ami becses és használható.

2-szor. Meglevő művészi formáink művészi továbbfejlesztése céljából oly mintalapokat készitenék, a melyeken világos rajzzal és szinekkel láthatná ugyanazon iparos — szűcs, faragó, himző, fazekas, szőnyegszövő — 1-ször saját munkáját a mostani állapotában, és mai nyers, rikító voltában. 2-szor látná saját munkáját művészi átalakitásban, finomabb rajzban, előkelőbb és harmónikus színekben, 3-adszor látná azt is, hogy ezen formákat hogy és miként applikálhatja számos variációban, különböző közkereseti tárgyakra, például:

A diszes bunda iránt fogy a kereslet, meg kell mutatni, hogyan alkalmazza a szücs a bunda válldiszét az előkelő szalónok számára nagyban keresett pamlagvánkosokon, a bunda szegélydiszéből, hogy készitsen takarószegélyt s mindazon diszitményekkel, a melyet eddig csak a szürön, gubán alkalmazott, hogy készitsen paravánt, teritőt, szőnyeget. A himző-leányok a ma már divatból mindinkább kihaló háromszögü vállkendőjük remek díszével, amely a csipkével vetekedik szépségben és előkelőségben, hogy diszitsenek asztalteritőket, abroszokat, finom női zsebkendőket, függönyöket, talcaaljakat, a fazekas, hogy készitsen korsóinak formáival és szinével virágtartót, hamutartót. Lakatos, asztalos, falusi faragó mind megtanulja, hogy a saját mesterségét miként alkalmazza a mai korban keresett tárgyakra és ez által azon mesteremberek, akik elszegényednek azért, mert azon cikkek, melyeken művészetüket érvényesitették, ma már nem képezik a kereslet tárgyát, művészetüket a mai szükségletnek megfelelő és használatban levő tárgyakon értékesiteni tudnák.

Nem új művészetre kell őket oktatnunk, hanem meg kell velük ismertetnünk a mai kivánalmakat, meg kell tanitani arra, hogy mi kell a mai világban a közönségnek és hogy miért adnak pénzt az emberek, akkor ők diszeikkel a keresett tárgyakat ékesítve, piacot fognak találni, a melyen tehetségük és szorgalmuk bő jutalmat fog nyerni.

Amíg népünknek ily gyakorlati módon mutatnánk meg az útat művészete számára, akkor egy központi szövetkezet, mely az országot behálózna, az ily úton előállitott cikkeket bevezetve a lakberendezésekbe és a kereskedelembe, piacot szerezne népünk munkájának ugy itthon, mint a külföldön. Teljes hazafias és művészi meggyőződésemmel hiszem, hogy ezúton a legmagasabb szinvonalra emelkednék népünk műipara s népünknek állandó és bőven jövedelmező keresetforrást is biztositana, s hogy az

MDK

Jankovich Gyula

Szent Gellért-szobor mintája agyagban

Műcsarnok, 11.sz. 1900, márc. 18. 143 l.

MDK

Jankovich Gyula szobrász

márványcsoport a lépcsőházban

Hauszmann A: A kir. vár belső kiképzése és iparm. felsz. MI. 1903.

173 l.

MDK

Jankovich Gyula

Mücsarnok, 1901 346 l.

Jankovich Gyula ~~Donath Gyula~~ 346, 347. l.

tovább ~~Feszty Árpád~~

~~Halmi Artur~~ 347. l

Jankovics Gyula 347. l.

l. Mücsarnok

1901. 346. l

Sz-Sz

4/Pg

Hosszmetszet. Keresztmetszet

4. ábra.

A két gép kapcsolása

Hosszmetszet.

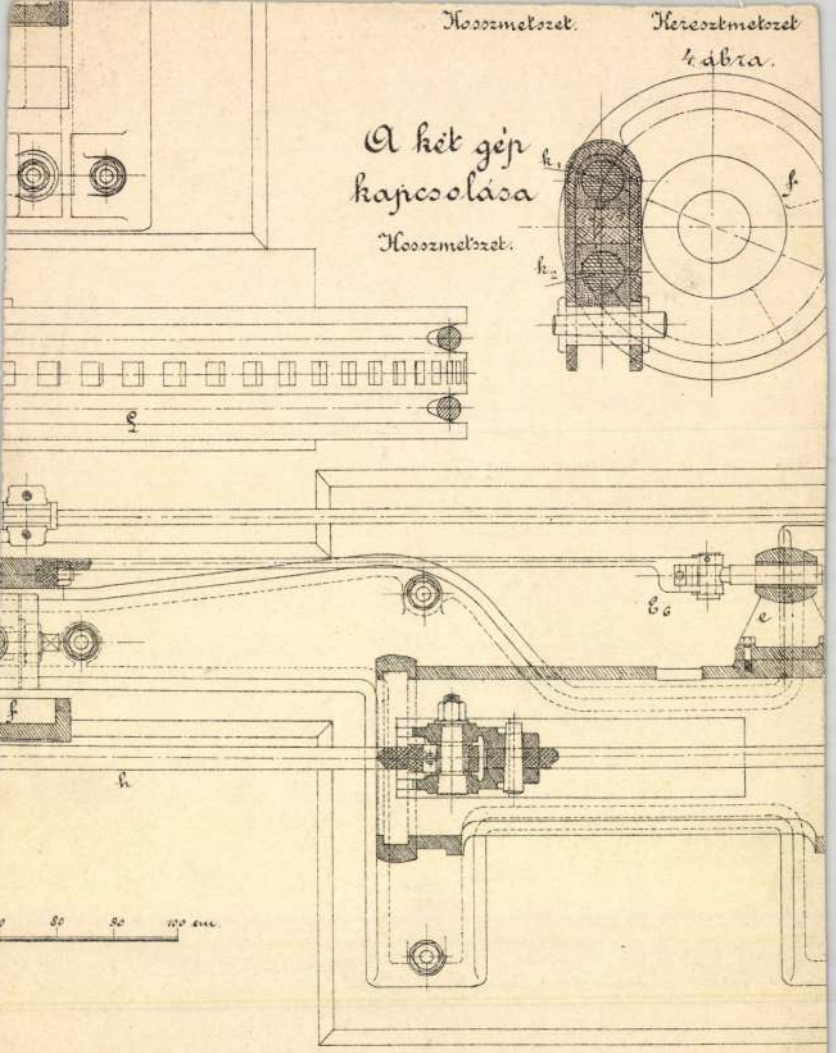

Szomód (Romania)

Nep. Sz. János- szobor, keresztet szigeten állt.

(Szabó Erzsébet, 1951)

MDK

Jankovich Gyula

Szarvas Gábor mellszobra

Műcsarnok, 1899. 10.sz. 144 l.

Jankovics Gyula

ród

Műcsarnok 1901. 378

..... nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláirása.

elyezem:

.....

vagy helyettesének
irása.

— Endrényi Imre, Szeged.

— **Petőfi-szobor Aradon.** Az aradi Kossuth-kör legutóbbi ülésén, Barabás Béla országgyülési képviselő és Nagy Kálmán indítványára, nagy lelkesedéssel egyhangulag elhatározták, hogy *Petőfi* Sándornak Aradon szobrot emelnek. E célra már legközelebb megalakítják a szoborbizottságot, a költségek fedezésére pedig gyüjtést rendeznek.

—

— **A magyar iparművészeti társulat bazárá** ismét megnyilt az Iparművészeti Múzeumban. A bazáron láthatók a karácsonyi kiállításon volt modern szoba-berendezések és a karácsonyi kiállításon volt egyéb tárgyak nagy része is. A társulat a napokban vásárolja meg a karácsonyi tárlaton volt tárgyak közül ez idei sorsolásának nyereményeit, amelyeket tagjai között február 26-án fog kisorsolni. A bazár kedden, szerdán és csütörtökön 9-től 1-ig, vasárnap pedig 9-től 12-ig látható.

—

— **Előadások az Iparművészeti Múzeumban.** Az Iparművészeti Múzeum ismeretterjesztő előadásainak sorrendjét már részben megállapították: Január 26-án Gróh István tart fölolvasást a modern és magyar stílusról; február 9-én, 16-án és 23-án Czobor Béla tart sorozatos előadást ezzel a címmel: A kereszténység az iparművészetben. Március 2-án és 9-én Morelli Gusztáv fametsző-tanár olvas föl a sokszorosító művész eljárásairól.

—

— **Az Iparművészeti Múzeum fejlődése.** Az Üllői-úti Iparművészeti Múzeum 1899-ben szépen fejlődött, ami főleg Wlassics Gyula kultuszminiszter gondoskodásának köszönhető, aki a Muzeum javadalmazásának emelését a törvényhozás előtt keresztül vitte. Ennek segélyével vált lehetségessé egy új, antik és renaissance korabeli emlékeket magába foglaló terem berendezése. Ezenkivül több új kiállítási szekrényt is beszereztek, amelyekben a múzeumnak félezernél több, eddig raktáron tartott műtárgya lett kiállítva. A gyüjtemény mintegy 350 darabbal gyarapodott, főkép kerámiai, textil és fémműtárgyakkal. A múzeumot a mult évben összesen 138,394-en látogatták. A múzeum megnyitása óta (1897 november 20.) összesen 337,507 látogató volt a múzeumban. Külföldiek is sokan látogatták. A kultuszminiszter által meghonosított tudományos előadások ciklusából két előadás a mult év január és február hónapjaira esett, amikor a magyar keramiáról és lakásberendezés történetéről négy-négy estére kiterjedő előadást tartottak nagy hözönség előtt. A könyvtár a mult évben 387 kötettel és 1450 műtárgygyal gyarapodott.

—

— **A telefonpalota pályázata.** A budapesti új telefonpalota tervpályázatának biráló bizottsága a múlt napok egyikén tartott ülésén határozott a pályázat eredménye ügyében. Az első díjat a „Messzeszóló" jeligés műnek itélte oda, amelynek szerzője Balázs Ernő, a második díjat kapta „Szólj magadért" jeligés terveért ifj. Orczy Gyula; a harmadik díjat a „Coeur ász" jelü tervükkel Lechner Ödön és Baumgarten Sándor nyerték el. A bizottság megvételre ajánlotta a következő szerzők terveit: Bierbauer István (alfa omega), Lechner Ödön és Baumgarten Sándor (carreau ász), Hübner Jenő (Szikra), Schömer Ferenc (Körben negyszög), Pártos Gyula (Villám II.).

—

— **Festő tanfolyam.** Bihari Sándor, Knopp Imre és Glatter Ármin az általuk fontartott női festőiskolával kapcsolatban férfiak számára berendezett tanfolyamot nyitnak. A tanfolyamot a délutáni órákban 2—5 óra közt tartják s úgy dilettánsok, mint művészi pályára készülők részt vehetnek benne. A tanfolyam látogatásának díja havi 24 korona.

A szerkesztő üzenetei.

H. Gy., Budapest. Igen szépen köszönjük e hó 16-án hozzánk intézett nagyrabecsült sorait, melyek teljesen társulatunk intencióinak felelnek meg. Minden kétséget kizárólag úgy határozott társulatunk igazgatósága, hogy azon számok, melyek az első huzáson nyernek, *a tavaszin nem vesznek részt*, talán lehetett volna annak világosabb kifejezést adnunk a körlevélben, ámbár az úgy is benne van, hogy *egy* nagyobb sorsolást rendezünk, mely csupán praktikus szempontokból lesz két részre osztva. A második huzás tulajdonképpen csak folytatása lesz az elsőnek. Remélem sikerült igen tisztelt tagtárs úr aggályait teljesen eloszlatni.

M. A., Budapest. A Képes Folyóirat ügyére esetleg még a „Műcsarnok" hasábjain is visszatérünk.

R. P., Szeged. A huzás, amint lapunk mostani számából láthatja társulatunk igazgatósága, kir. közjegyző és politikai biztos jelenlétében ment végbe.

Igazságszerető tag, Budapest. Bizony sajnos, igaza van. Kérjük fejtse ki nézetét bővebben a „Műcsarnok" hasábjain. Hiszen legfőbb törekvésünk odairányul, hogy leplezetlen őszintességgel tiszta helyzeteket teremtsünk végre művészi életünkben.

P. N, Budapest. Annak a hirnek a közlése csak a köteles diszkréció megsértésével történhetett. Annak idején az eredményt természetesen mi is közölni fogjuk.

Többeknek. Budapest. Társulatunk tagjainak a tagsági jegyei évről-évre *más számot kapnak*, miután az ujonnan belépő tagokat minden évben beillesztjük a betüsorba.

D. J., Budapest. Azt amit ön U. I. cikkelyében mint gyanusítást megrótt, amint látja, a „Műcsarnok" mostani számában V. E. mint pozitiv tényt tárgyalja.

Több művésznek, Budapest. 1. A kormány művásárlásai tárgyában — úgy tudjuk — most folynak az alkudozások az illető művészekkel. 2. A párisi kiállítás fölvételijuryje eljárásának az eredményét még nem hozhatjuk nyilvánosságra.

Tagjainknak és olvasóinknak. Ismételten kérjük, hogy miután a titkári hivatal pénz fölvételére nincsen följogosítva, mindennemü pénzküldeményeiket ne a titkárság címére, *annál kevésbbé névre*, hanem *társulatunk számvevőségének a címére* szíveskedjenek (VI., Bulyovszky-utca 2.) megküldeni.

Szerkesztőség:
Budapesten, Városliget, Műcsarnok.
Kiadóhivatal:
Singer és Wolfner Budapesten, Andrássy ut sz. 10.

BUDAPESTI HIRLAP NYOMDÁJA

— **Erzsébet királyné arcképei.** A király már tavaly intézkedett, hogy a megboldogult királyné udvarhölgyei és környezete emlékül megkapják a királyasszonynak arcképeit, amelyeket kitünő mestereknél rendeltek meg. A többek között Benczur, Horovitz és Koppay is festették a királyné arcképeit. Most készült el a művével Koppay. Ez a kép gróf Festetich Máriának, a királyné volt udvarhölgyének van szánva. A pompásan sikerült portrait mostanában ki van állítva a grófné bécsi palotájában. Maga a király is megnézte a képet s nagy elismeréssel szólt róla.

—

— **Új királyarckép.** *Peske* Géza festőművész nemrég fejezte be a nagyváradi igazságügyi palota számára nála megrendelt király arcképet, melyet már át is vett az illetékes bizottság. Az életnagyságu képet, mely a királyt a Szent István-rend ornátusában ábrázolja, legközelebb már rendeltetési helyére szállítják.

—

— **A Szépművészeti Múzeum új vásárlásai.** A *Szépművészeti Múzeum* legujabban ismét meggazdagodott több nevezetes régi művel. A kormány egy külföldi műkereskedőtől megvette Pieter *Wouverman*-nak egyik legszebb képét 1800 koronán, amelyért máris 4000 koronát igértek. A bécsi szecesszionisták kiállításán a kormány aránylag olcsón jutott *Ranft*-nak egy és *Leheutre* két képéhez, amelyek valamennyien tájképet ábrázolnak. Amint hirlik, a kormány tárgyalásokat folytat *Zala* György művészszel is, az annak tulajdonát képező eredeti *Velazquez*-kép megvétele tárgyában. Szakismerők általában eredetinek tartják, bár *Balló* Ede festőművész, aki Pradóban hosszabb ideig tanulmányozta a Velazquez művészetét, csak részben látja benne a nagy mester kezét.

—

— **Ferraris és a német császár.** ~~Ferraris~~ Arthur, aki most New-Yorkban tartózkodik, a hamburgi kereskedelmi kamarától azt az értesitést kapta, hogy II-ik Vilmos császár ujra modellt fog neki állani és pedig ahoz az életnagyságu képmásához, melyet a hamburgi keresk. kamara a „Deutschland“ nevü pompás új csavargőzös számára festet le. Ez az új gőzös a hamburg-amerikai vonal egyik legszebb kettős-csavaru gőzöse lesz s a császár képmását a keresk. kamara a hajó szalonja számára ajándékozza. Ferraris tudvalevőleg már többször festette a német császárt s ez alkalommal egyszer érdekes jelenet játszódott le közöttük. A császár egyik új képhez ült modellt s délelőttre igérte megjelenését a műteremben. De csak délután állított be s mindjárt mentegetődzni kezdett: „Úgy kellett egy kis időt lopnom, hogy ide jöhessek, annyi a dolgom“. Ferraris így felelt: „Felséged nagyon is megerölteti magát“. — „Nos, felelte a császár, hiszen meg is fizetik a fáradozásomat“.

—

— **A királyi palota szobrai.** A budavári új királyi palota oromzatát és belsejét számos szobormü fogja ékesíteni. Ezek egyrésze allegórikus, míg másrésze történeti vonatkozásu. Az építésvezetőség a főváros majdnem mindenik nevesebb művészének részt juttatott e munkából. Legutóbb Holló Barnabás szobrászt bizta meg, hogy készítse el az ősz és nyár allegórikus szobrait. Holló most mintázza e szobrokat, melyek a főkapu fölé jönnek.

—

— **Műkiállítás Budán.** A budai vigadó sokféle újsággal fog szolgálni a budaiaknak. A vigadójuk révén saját, külön műkiállításuk is lesz. A budai vigadó megnyitó ünnepét rendező bizottságnak támadt az az ötlete, hogy az ünnepre szánt műtárgyakat kiállítja a vigadó helyiségeiben. A kiállítás 20-án nyílik meg és öt napig lesz nyitva. A vigadó saját, külön kiállításán számos kitünő művészünk neveivel találkozunk, akik értékes műveket adományoztak. Így: Ströbl Alajos, Lotz Károly, ~~Fadrusz János~~, ~~Hegedüs László~~, Kallós Ede, Ligeti Miklós, Radnai Béla, ~~Holló Barnabás~~, Tóth István, ~~Fadrusz Jánosné~~, Vaszary János, Telkesy Valér, Kernstock Károly, ~~Bruck Lajos~~, Zemplényi Tivadar, b. ~~Brauneeker Stina~~, ~~Ebner Lajos~~ és még számosan. A kiállított műtárgyakat a vigadó megnyitó ünnepén 50 krajcáros tombolajegyekkel kisorsolják.

—

— **Mátyás király szobra.** Az országnak egyik legmonumentálisabb emlékműve lesz a Mátyás király lovasszobra, mely a nagy király szülővárosának, kincses Kolozsvárnak a főterét fogja ékesíteni. A hatalmas szoborművet ~~Fadrusz János~~ mintázza, aki nemrég készült el a főalak mintájával, melyet a szobrbizottság igen sikerültnek talált. A gipszmintát a művész műtermében most darabolják föl és a héten az ércöntőbe szállítják, ahol bronzba öntése legközelebb megtörténik.

—

— **Szent Gellért emléke.** Az új eskütéri hiddal szembe, a Gellérthegy sziklafalába, melyet most faragnak ki művészi formára, érdekes műemlék jön. A király által ajándékozott tíz szobor egyike Szent Gellért emlékszobra, melyet Jankovich Gyula szobrászművész készit. Az emlék főalakja *Gellért* püspök hatalmas agg ember, aki szent áhitattal tekint föl az égre, jobbjában keresztet tart, míg balkezét keblére szorítja. Arca és alakja egyaránt hiven jellemzi a apostolt. A talapzatról egy pogány magyar vitéz tekint föl a püspökre. A hatalmas emlékmü a pesti oldalról is látható lesz.

—

— **Két arckép.** Rosner Ervin báró máramarosmegyei főispán arcképét, mely a megye megrendeléséből készül, most fejezte be *Keszthelyi* Sándor festőművész, aki legközelebb ugyancsak a megye megrendelésére boldogult Erzsébet királyné arcképét is megfesti.

—

— **Kammermayer Károly síremléke.** A székesfőváros tanácsa nemrég tartott egyik ülésén elhatározta, hogy Kammermayer Károly volt polgármester síremlékét ~~Donáth~~ Gyula szobrászművész által készítteti el. A művész már legközelebb hozzáfog a síremlék elkészítéséhez.

—

Ujságok 1900

(a Telef. pak.) 52. l. 47

Jankovits Gyula

Carrarai másvány Libatolvaj nolna a budai palota „Táncterem ruhatára" előterében állt.

Czagány István: A budavári palota és a Szent György téri épületek. Bp. 1966. Müszaki k., 194 l., 212 kép

112. l.

M.D.K.

Jankovich Gyula

"A Jókai-szobor a Svábhegyen" cimmel hozza a lap a müvész szobrát.
Repr.

Magyar Salon, Bp. 1906. okt. hó. külön kötet 27. lap

J a n k o v i c h G y u l a
szobrász

MŰVÉSZET
I.évf. 1902.
350-351.
"Ez a nyár a szobrászok nyara.."

J a n k o v i c h Gyula szobrász

M Ú V É S Z E T
II.évf. 1903.
196-199.
"Szárnovszky F."

Jankovich Gyula szobrász

Századok 1902. ~~XXXVI~~ 600 o.
Vegyesek

Jankovich Gyula szobrász

Századok 1902. 950 o.

Thaly Kámán: Salamon Ferenc szobra

J a k o v i c h Gyula szobrasz

MŰVÉSZET
I.évf. 1902.
354-355.
"Pályázatok."

Jankovich Gyula

Vas. Ujs. 1899. 808. l.

Szobrok. A királyi megrendelésre készülő nyilvános szobrok közűl *Tóth* István is befejezte Hunyadi János szobrának mintáját. A szoborbizottság a napokban nézte meg és dicsérettel ajánlotta a miniszterelnöknek elfogadásra. A talapzat gót stilű s Vajda-Hunyad várának egyik tornya szolgált mintáúl. Hunyadi alakja nyugodtan áll, két kezét hatalmas kardjának markolatán nyugtatva, mintha őrködnék. A pánczél és fegyver korhű. A hét méter magas szobrot az Albrecht-útnak a Mátyás-templom előtti fordulóján állítják föl. — *Jankovich* Gyula is jól előrehaladt már Szent Gellért szobrával. Ennek mellék alakja is van, egy zordon magyar, ki a szobor lépcsőjénél a megtérés mély meghatottságával hallgatja a térítő püspököt. *Kamermayer* Károly, Budapest néhai polgármesterének síremlékét ~~Donáth~~ Gyula készíti. A pályázaton ő nyerte el az első díjat. A síremlékre a város közgyűlése 12,000 frtot szavazott meg. A szoborműnek 1901 május végére készen kell lenni, hogy Kamermayer halálának évfordulóján, június 5-dikén fölavathassák.

governativo — da deputati di nazionalità ungherese che godano la piena fiducia degli elettori ungheresi, capaci di assicurare e garantire alla minoranza una tutela più efficace e fattiva dei suoi diritti e dei suoi interessi. La rappresentanza parlamentare del gruppo etnico ungherese dovrà contare un adeguato numero di deputati, anche se questo potrà essere inferiore al numero che spetterebbe alla minoranza in ragione del suo indice numerico. Secondo i risultati del censimento del 1921 e di quello del 1931, gli ungheresi costituiscono la maggioranza assoluta (60—95%), della popolazione nelle città di Zenta (86.73%), e di Magyarkanizsa (94.81%), e nei distretti di Bácstopolya (77.70%), Zenta (81.96%), e di Törökkanizsa (59.24%); costituiscono inoltre la maggioranza relativa nel distretto di Staribećej (49.9%), e nei due distretti della Baranya (39—40%). La minoranza ungherese di Jugoslavia avrebbe pertanto diritto di essere rappresentata alla Skupstina da almeno 6 deputati che però, a rigor di termine — tenuto conto del suo indice numerico —, dovrebbero essere 12—13; ed al Senato, da almeno 3—4 senatori. Attualmente, invece, il mezzo milione che costituisce la minoranza ungherese di Jugoslavia, è rappresentato alla Skupstina da un unico deputato, ed al Senato da un unico senatore di nazionalità ungherese, il

Jankovich Gyula

szobrász

(itt Jankovich-
Miklósnak
írva.)

Gentmüeml

57, 164, 275. l.

Jankovich Gyula

Zombori II. Rákóczi

Ferenc szobor

eltávolítva

Magyarmuzeum

Koppel

U. 3227

Kassa, 1943. augusztus 27.

Lux Kálmán müszaki fötanácsos urnak

Budapest

IX. Högyes Endre utca 10.

ıos Ür !

küldöm az anyaggazdaálkodási hivatal ál-
ıseket és nyilatkozatot, azzal a tiszte-
atkozatot aláirni, két tanuval aláirat
ıggazdálkodási hivatalhoz / M. Kir. Ipari
ıst II Fö utca 68 / átküldetni.-
. és Markoék megkapták s felküldték az
ld utca 13, ezenkiül a laposvas, szög

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA
638 / 1943 szám.
1943. IX. 24. n.

43.
is
so-

6-án.
l:
k.
ök.

A m.kir. vallás-és közoktatásüg
a keb.számv. VII.osztályhoz int

Utasitom, hogy a 127.68
a "Müemlékek Orsz.Bizottsága" e
16.136 sz.csekkszámlája javára,
ercsi ref.templom felülvizsgálá
sza történt hivatalos kiszállás

Jankovich Gyula

zobrázt

vród

Mesterházy Jenő:

A budai királyi palota hajdan és most.

Bp. 1929. 22 l.

ıondják mesevilágot keres, pedig csak
lecsendesedett, konvenciók nélküli
ıennyeknek országa bennetek vagyok."
ı Millet áhitatos, de mégis materiá-
ɔadt élet keresztjének a hordozói,
yok, akik Németalföld nyugati tájain
l. Mély meglátásaiban azonban nincsen
den szélsőség nélkül éli végig képein
skereszténységet. Sok hasonlatossá-
k vívódó, magányos, gazdag lelkéhez.
ytelenségbe burkolózott, húsból és
ségkép talál rá az evangélium nagy
t, egészséges levegőjére.

MDK

Jankovich Gyula

Libatolvaj, gipsz

Királyi vásárlások a Mücs. tárlatain. SzmKT 50 - 133.l.

M.D.K.

Jankovich Gyula,szobrász

Az 1903-as győri képkiállitáson szerepelt.Szobor vagy rajzzal 1865-1932.

Csatkai Endre:"Győr város kultúrképe.".Az 1903-as képkiállitás.237.o.

Arrabona,8.A Győri Máz.Évkönyve.Győr.1966.Aantus János Máz.

Jankovich Gyula

Vágó (József?)

I. pályázat II. kategoria

Sajó: Vörösm-

70. l. u. kép.

		1	Herepey-Szabó, Levéltári ad
		1	A magy.képzőművészet lexik
XI.18.			b.fizetése
XII.5.			"

Tar

E számla lezárása óta kösz
P 20.- fizetését.

M.D.K.

Jankovich Gyula

"Özönviz" c. sikerült kompozicióról ir
Murányi Iván: Téli Tárlat c. kritikájában.

Képes Családi Lapok, Bp. 1895.
17. évf. a 848. lap után következő melléklet-
letben.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György út 41.

M.D.K.

Jankovich Gyula

"Özönviz" c. festményével elnyerte a kétezer forintos dijat, -közli "A HÉT TÜKRE" c. rovat

Képes Családi Lapok, Bp. 1895. jan. 13.
17. évf. 3. sz. 47. lap

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

M.D.K.

Jankovits Gyula

A Bartha szoborpályázatra beküldte pályamüvét a müvész, mint a "Képzőmüvészet" c. rovat hirül adja.

Szinház és Élet, Bp. 19o8. május 1o. VI. évf. 2o. sz.

M.D.K.

Jankovich Gyula, szobrász

Vágó László val közösen készített művét a Vörös martyszobor pályázaton második kategóriában díjazta a zsűri.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1902. XXIII. évf.

okt. 8. sz. 3. old.

M.D.K.

Jankovich

"Özönviz" szobormüvét bemutatja a lap.
Repr.

Magyar Salon, Bp. 1895. juni. - 23. kötet
535. lap

M.D.K.

Jankovich Gyula, szobrász

tervét a corvin-téri diszkút második és ismét meddő pályázatán az öt egyenlően díjazott közé sorolták

Vállalkozók Lapja, Bp. 1903. XXIV. évf.

febr. 4. sz. 8. old.

MDK

Jankovich Gyula, szobrász

S zarvas Gábor , a nagy magyar nyelvtudós szobrát mintázta. Bronzképmás, kötalapzaton.

Szarvas Gábor szobra.
"Mücsarnok".1899. 373.l.

Jankovich Gyula

MDK

Csak nevét emliti a XIX század szobrászai közt.

Mirowi Myskovszky Ernő: A magyar képzőmivészet története. Bp. 1906. 58.l.

MDK

Jankovich Gyula

pályamüve 4ooo koronával jutalmazva.

A Milacher-féle kutpályázat... Müvészet, 19o3.

65 l.

Jankovich Gyula

MDK

Salamon Ferenc szobor. /Roosevelt tér!/

290.o.

Székely László/szerk/: Budapesti zsebkalauz.
BP. 1959.

Jankovich Gyula MDK

Hiradás arról, hogy a Magyar Tudományos Akadémia előtt , a Széchenyi szobor mellett felállitják Salamon Ferenc mellszobrát, amelyet Jankovich mintázott.

Uj szobor az Akadémia előtt.
Mücsarnok.1901.11.sz.175.l.

Jankovich Gyula

Utrecken arról, hogy a magyar Tudomány és Akadémia elütt, a "szobenyi szobor mellett felállítják Selmecen Ferenc mellszobrát, amelyet Jankovich mintaszerű.

Uj szobor az akadémia elütt.
Nagyarok.1901.jú.se.175.l.

Jankovich Gyula

MDK

Szarvas Gábor szobor /Roosevelt tér/
Szt Gellért szobor.

294.o.

/~~Pásztor~~/ Székely László/szerk/:Budapesti zsebkalauz.

Bp. 1959.

MDK

Jankovich Gyula, szobrászm.

Szent Gellért emlékszobrát, melyet a király ajándékoz /ezen kivül még kilencet/ az uj eskütéri híddal szembe, a Gellérthegy sziklafalába faragott háttér elé állitanak fel, most készíti. Hatalmas agg ember, arca és alakja hiven tükrözi apostoli jellemét.

Szent Gellért emléke.

Műcsarnok.1900. 4.sz. 51.l.

Jankovich Gyula

Vas. Lap. 1899. 472. l.

A tiz szobor. A király adományából a főváros nyilvános tereire készülő tiz kisebb szobor mindenike készül már, s némelyik csak az öntésre vár, így *Szárnovszky* műve, Pálffy tábornok szobra. *Róna* József a Zrinyi Miklós nagy mintáján dolgozik már s legközelebb be is fejezi. *Jankovics* is kész Szent Gellért mintázásával. Gellértet sziklatalapzatra helyezte s mint hittérítőt ábrázolja, a kit a szikla tövében egy megtért pogány hallgat. Ifj. *Vastagh* György Bethlen Gábor szobrán dolgozik, a kit egyszerű sima talapzaton fejedelmi öltözetben örökít meg. *Holló* Barnabás a Bocskay István szobrát csinálja, szintén álló alakban, egyszerű talapzaton, a melynek aljában egy kurucz vitéz áll lobogóval a kezében. *Bezerédy* Gyula a Tinódi Lantos Sebestyén emlékét szoborcsoporttal fejezi ki. Tinódi egy bástya fokán ül s dalt zeng a magyar dicsőségről; néhány vitéz körülötte hallgatja. *Donáth* Gyula Verbőczy alakján dolgozik. *Tóth* István Hunyadi János szobrát góthikus talapzatra helyezi pánczélos hadvezéri öltözetben. *Radnai* Béla Pázmány Pétert mint szónokló herczegprímást fogja ábrázolni. Anonymus emlékét *Ligeti* Miklósra bízták. A tíz szobor közül először a Pálffy-szobrot, Zrinyi Miklós szobrát, Szent Gellért püspökét, Bocskayét és Bethlenét állítják föl.

10/Pg

A pincztérén mégsem is feltűnő mészárszék épületében, hol a költő szülei laktak, a mészárszéken kívül csak egy szobás lakás volt abban az időben. A mostani mészárosnak második szobájánl szolgáló helyiségét, az ajtaboi időben rekesztették el közfallal a jó nagy mészárszéktől. Petőfi Duna-Vecsén időzése idejében a szek-árendás a megjelölt Zsuzsika-atyja: Nagy Pál volt, ki látván az öreg Petrovicsék szuk lakását, felajánlott a templom-utczában lévő házában Petőfinek egy szobát, ezt Petőfi el is fogadta. Ebben a házban írta Petőfi Duna-Vecsén szerzett költeményeinek legnagyobb részét. A ház, mely most legújabban Pesztóczky Lajos ügyvéd lakása, mai napig sincs emléktáblával megjelölve. Csikay Imre főszolgabiró magára vállalta, hogy emléktáblával jelöli meg a házat.

Rátkay interpellacziójának az a [illegible] Petőfi fehéregyházi emlékének nincs őrzője, míg az ott elesett orosz [illegible] kosmetikét Oroszországból [illegible] s ez a lapokban [illegible]. A költő állítólagos sírja fölé emelt emlék körül gyönyörű park van. A sírt egy öreg honvéd őrzi, a [illegible] lakása van a parkban épült díszes Petőfi-házban. Ez házban egy külön szobában pedig sok [illegible] emlékét gyűjtöttek össze. A szobában látható az egy, melyben Petőfi halála előtt való éjszaka hált Keresztúron. Ott van a kávéscsésze is, melyből utolsó reggelijét elfogyasztotta és [illegible]

MDK

Jankovich Gyula

Szt.Gellért, szob.

Három uj szobor. Vas, Ujs. 1900. 38.sz. szept. 23.
621-622 l.

— **A tíz szobor.** A főváros területén fölállítandó tíz szobor elkészítésével megbízott művészek egy részének a miniszterelnök a napokban küldötte meg a megbizatásra vonatkozó szerződést. A szobrok helyét és elkészítését illetőleg eddig a következő végleges megállapodások történtek: A körtéren négy szobrot állítanak föl és pedig: *Zrinyi* Miklósét, készíti *Róna* József. *Pálffy* Miklósét, készíti *Szárnovszky* Ferenc, *Bethlen* Gáborét, készíti ifj. *Vastagh* György és *Bocskay* Istvánét, készíti *Holló* Barnabás. Ezek a művészek szerződés szerint egyenkint 20.000 forintot kapnak a szobor elkészítéseért és fölállításáért. A Népszinház előtt lesz *Tinódy* Sebestyén szobra, melyet *Bezerédy* Gyula szobrász készít el, a szerződésben kikötött 24.000 forintért. *Jankovics* Gyula 26.000 forintot kap *Szt. Gellért* szobrának elkészítéséért. A szobor a Gellért-hegy alján fog állani. Az Attila-úton fölállítandó *Anonymus* szobráért *Ligeti* 20.000 forintot kap. A művészek a szerződésben kikötött összegekért kötelesek a szobrokat a leleplezésre teljesen készen, a fölállítás körül fölmerülő összes költségeket is beleértve a kijelölendő helyre szállítani.

—

— **A királyi palota galériája.** A királyi palotának pompás galériája lesz, amelynek elrendezésén most dolgoznak. Ebben a galériában helyezik el azokat a szoborműveket, amelyeket a király vásárolt magyar művészektől. Az első szobor *Jankovits* Gyula *Libapásztora* lesz, amelyet most faragtat a királyi palota építésének vezetősége márványba. A szobrot *Carrarában* faragják s az építésvezetőség most leküldi a művészt Carrarába, hogy a szobor átvételénél személyesen legyen jelen.

—

— **Irányi Dániel emléke.** A függetlenségi és 48-as párt tudvalevőleg megbízta *Kallós* Ede szobrászunkat, hogy a párt néhai nagynevü elnökének, *Irányi* Dánielnek síremléket készítsen A művész most csinálja az emlékmű segédmintáját. Irányi mellszobra egy érdekes oszlopon áll, amely székely kapurészletet ábrázol, úgy hogy a szobormű minden tekintetben magyaros jellegü. Az oszlop aljában fiatal magyar leány áll, kezében a függetlenség lobogójával. A szobrot a művész még ebben a hónapban mutatja be a függetlenségi párt vezetőinek.

—

— **Nemzetközi művészeti kongresszus.** A brüszszeli nemzetközi művészeti kongresszus, melynek érdekes programját annak idején lapunk egyik előző számában közöltük, szeptember 24-én kezdte meg működését, melyet azóta már be is fejezett. A kongresszuson természetesen a belga köztársaságok és egyesületek voltak leginkább képviselve; ezeken kivül legtöbb szakembert küldött Franciaország, majd Svédország, Norvégia és Angolország. Franciaországból a többek között *Bourgeois* volt miniszter volt ott; Norvégiából *Möller*, Hollandiából *Cingpers* építészek; Angliából *Clarke* a Sauth Kensington igazgatója, Amerikából *Storer Bellamy* nagykövet stb. A magyar kormányt *Fittler* Kamill műépitő és az iparművészeti iskola igazgatója képviselte, s kivüle a magyarok közül még *Nyári* Sándor dr. orsz. képtári segédőr is résztvett a kongresszuson. A kongresszus elnökévé *Beernaert* Ágostont, a belga képviselőház elnökét választotta, míg alelnököket a nagyobb számban képviselt országok és testületek a maguk kebeléből választottak. Bernaert elnök megnyitó beszédében hangsúlyozta, hogy a mai kornak nemcsak az a feladata, hogy művészeket neveljen, hanem hogy a *tömeget is megnyerje a művészeknek.* A kongresszus több határozatot hozott, melyek közt a következő a legfontosabb: »mindazon tárgyak, melyek nyilvános művészetre vagy történelemre nézve érdekesek, azaz, a melyek fölvilágositást adhatnak a mult idők társadalmi állapotairól, ha nem képeznek állami tulajdont, közérdekü magántulajdonnak nyilváníttatnak.« Ennek folytán a tulajdonjog némileg korlátoztatik, épp úgy, mint Olaszországban, a hol az ilyen műtárgyak eladásánál az államot illeti meg az első vételi jog. Kimondták továbbá azt is, hogy az iskolákban a műtörténelemre nagyobb gond fordítandó. A kongresszus tagjai kirándulásokat tettek a külömböző műemlékekhez. Megnézték a brüsszeli városházát, a mechelni dómot és Brügge műemlékeit. Megemlíijük még, hogy amagyar kormány képviselője abban a kitüntetésben részesült, hogy az első szakosztályban Beernaert elnök helyettesévé választatott és mint ilyen, vezette a tanácskozást.

—

— **Pályázati hirdetések.** *Magyar Iparművészeti Társulat* elnöksége legutóbb két pályázati hirdetést tett közzé. Az elsőt, amely a közelebb kibocsátandó koronaértékü új m. kir. okmánybélyeg-jegyekhez készítendő művészi becsü tervrajzokra vonatkozik, a *m. kir. államnyomda*, a másikat pedig, mely oklevél-tervezetre szól, az *Országos Iparegyesület* megbízásából. Mindkét pályázatban csakis magyar állampolgárok vehetnek részt. A koronaértékü bélyegjegyek képmintájából négyféle, a filléresekéből pedig háromféle, egymástól eltérő tervezet készítendő, és pedig a koronások kétszínnyomásra, a filléresek pedig háromszínnyomásra tervezendők. A tervrajzok közül az elfogadott *hét* legjobb pályamü egyenkint *300*, s a használhatóság tekintetében hozzá legközelebb álló hét, *150 korona* dijazásban részesül. A pályaműveket bezárólag 1898. évi december hó 31-ikéig kell a *Magyar Iparművészeti Társulat* titkári hivatalához (IX Üllői-út 33.) beküldeni. Az oklevél-pályázat hirdetése megkivánja, hogy a kompozicióban az újszerü fölfogás mellett a magyaros jelleg is érvényesüljön, s hogy a tervezetben az oklevél rendeltetése — érdemes iparosok és ipari munkások kitüntetése — megfelelően kifejezve legyen. A pályaművek díjazására két díj áll rendelkezésre, az első díj *300 korona*, a második *200 korona*. A pályaművek 1899 január 1-jének déli 12 órájáig a *Magyar Iparművészeti Társulat* titkári hivatalába (IX, Üllői-út 33.) küldendők be. Mindkét pályázatra vonatkozó részletes föltételek úgy a *Magyar Iparművészeti Társulat*, mint az *Orsz. Magy. Képzőművészeti Társulat* titkári hivatalában (Városliget, új Műcsarnok) rendelkezésre állanak.

Szerkesztőség:
Budapesten, Városliget, Műcsarnok.
Kiadóhivatal:
Singer és Wolfner Budapesten, Andrássy-út 10. sz.

BUDAPESTI HIRLAP NYOMDÁJA.

Gyula, *Strobl* Alajos, *Steindl* Imre, *Légrády* Károly, *Vidéky* János és *Heuffel* Adolf vettek részt, egyhangulag abban a véleményben volt, hogy a bemutatott tíz közül *egyik sem felel meg a kitűzött célnak*, s azt javasolja, hogy építészek és szobrászok közt szükebbkörü pályázatot tartsanak. Az emlékmű maximális költségét 12.000 forintban állapították meg.

Ugyancsak a közgyülés azt is elhatározta, hogy Kammermayer Károly arcképét megfesteti. A képzőművészeti bizottság az elnöklő Rózsavölgyi alpolgármestert kérte föl, hogy lépjen érintkezésbe a legkitünőbb arcképfestőkkel.

Millacher Lajos budapesti polgár 20.000 frtot hagyományozott diszkút céljaira, a többek közt azzal a kikötéssel, hogy a kútra nyilvános pályázatot hirdessenek, s hogy a kút a II. kerületben legyen. A bizottság azt javasolta, hogy egyik közelebbi ülésre a végrendeleti végrehajtót hívják meg, az együttes megállapodás céljából.

Kossuth Lajos szobrára és mauzoleumára 347.539 frt gyült össze, amely pénz az időközi kamatokkal együtt most már 354.000 frtra növekedett. A tanács fölhívta a képzőművészeti bizottságot, hogy a művészi kivitel és a költségek megállapítása tekintetében tegyen előterjesztést. A bizottság a helyszínrajz, építés- és pályázati föltételek megállapítása végett, albizottság kiküldetését javasolta, a mely *Heuffel* Adolf középítési igazgatóból, *Steindl* Imre műépitészből és *Strobl* Alajos szobrászból áll. A pályázatban kizárólag hazai művészek vehetnek részt.

A Wesselényi-emléktábla elhelyezése tekintetében javasolja a mérnöki hivatal, hogy a stilszerü keretbe helyezett emléktáblát a Kishíd-utca folytatásában lévő dunaparti lejáró-lépcsőzet kimagasló részén állitsák föl. A bizottság ehez hozzájárult s azt javasolta, hogy a kivitellel *Holló* Barnabás szobrászt bízzák meg, a ki az Akadémia falán levő Széchényi-emléktáblát is készítette s a kinek műtermében már a Wesselényi emléktábla mintája is készen áll.

Tull Ödönnek a Szervita-teret éjjeli világításban ábrázoló képét a bizottság 800 frtért a városnak megvételre ajánlja.

Még néhány jelentéktelenebb tárgy elintézésével az ülés véget ért.

Művészeti hírek.

— **A képzőművészet rendezése.** Egyik kővel nyomtatott félhivatalos ujság közölte a következő érdekes hírt: *Wlassics* Gyula vallás- és közoktatásügyi miniszter az ősz folyamán értekezletet fog összehívni, amelynek célja lesz véleményt mondani arról, hogy: 1. Az országos képzőművészeti tanács fentartandó-e vagy nem? S ha igen, jelen szervezetében-e vagy más alapokon ujjászervezve? 2. A képzőművészeti oktatással foglalkozó intézmények mily elvek alapján lennenek kiegészítendők oly irányban, hogy a magyar művésznövendékek legmagasabb kiképeztetésöket is itthon nyerhessék? Ezenkivül Wlassics miniszter az országos közoktatásügyi tanácsot véleményadásra szólítja föl a képzőművészeti szempontoknak a középiskolai oktatás egész vonalán való érvényesítésre. Mind e kérdésekben az előmunkálatok már folyamatban vannak. — Mi a legnagyobb örömmel veszünk tudomást ezekről a tervekről, melyek arra vannak hivatva, hogy a magyar képzőművészet életbevágó kérdéseit megoldják s a legnagyobb érdeklődéssel nézünk az értekezlet tanácskozásai elé.

—

— **A Szépművészeti Múzeum juryje.** A közoktatásügyi kormány tudvalevőleg nemrég írta ki a Szépművészeti Múzeum tervére a pályázatot, melyet kivonatosan lapunk mult számában mi is ismertettünk. A pályázati fölhívás közölte a jury tagjainak névsorát, mely nagy zúgolódást keltett művészeink között. A művészek ugyanis kifogásolták, hogy a jury tagjai között *egyetlen szobrász és festőművész sincs*, pedig első sorban ezek volnának illetékesek annak a megitélésére, hogy a műtárgyak elhelyezésére szolgáló helyiségeknek milyeneknek kell lenniök s hogy teljesen megfelelnek-e a kivánalmaknak. A művészek a jury tagjaiban nem látták a garanciát arra, hogy a termek világítás, berendezés s elhelyezés tekintetében kifogástalanok lesznek s azért a Képzőművészek Egyesületében mozgalmat indítottak, amelynek célja az volt, hogy a miniszter a jurybe művészeket is hívjon meg, sőt az ügyben a Képzőművészek Egyesülete ülést is szándékozott tartani. A tervezett ülés azonban alkalmasint elmarad, miután, mint értesülünk, *Wlassics* Gyula dr. vallás- és közoktatásügyi miniszter elhatározta, hogy az épületterveket fölülvizsgáló bizottságba kiválóbb festő- és szobrász művészeinket is meghívja, hogy véleményüket meghallgassa.

—

— **Trefort Ágoston emlékszobra.** Wlassics Gyula dr. vallás- és közoktatásügyi miniszter tudvalevőleg *Strobl Alajos* szobrászművész által elkészíttette egyik, különösen a képzőművészetek terén elévülhetetlen érdemeket szerzett hivatalbeli elődjének, néhai *Trefort Ágoston* vallás- és közoktatásügyi miniszternek márványmellszobrát. A szobrot, mely már készen áll Strobl műtermében, még ebben a hónapban fölállítják és ünnepélyesen leleplezik a mesteriskola kertjében.

—

— **Feszty Árpád kiállítása.** A városligeti új Műcsarnokba, az *Orsz. Magyar Képzőművészeti Társulat* téli kiállítása előtt még egy másik érdekes különkiállítás lesz látható. Körülbelül e hó 20-ától a jövő hó közepéig ugyanis *Feszty* Árpád fogja kiállítani két millenáris festményét, a »Bánhidai csata«-t és a »Zsolt vezér eljegyzése«-t, amelyeket Komárom- illetve Biharmegye rendelt meg a művésztől s melyeknek kisebbméretü vázlatai már az Ezredéves Országos Kiállításon ki voltak állítva az új Műcsarnokban. A nagy festményeken kivül a művésznek a két képhez készített vázlataiból és tanulmányaiból is lesz egy érdekes gyűjtemény kiállítva.

Feszty Árpád

tovább

Műcsarnok 1898. 91. l.

(Szi-Sz.)

Jankovits Gyula, szobrászművész
Gellért:

Benkó Károly:
Pest-budai szobrok.
II.

Képes Újság, 1979.
jan. 20.
1/.

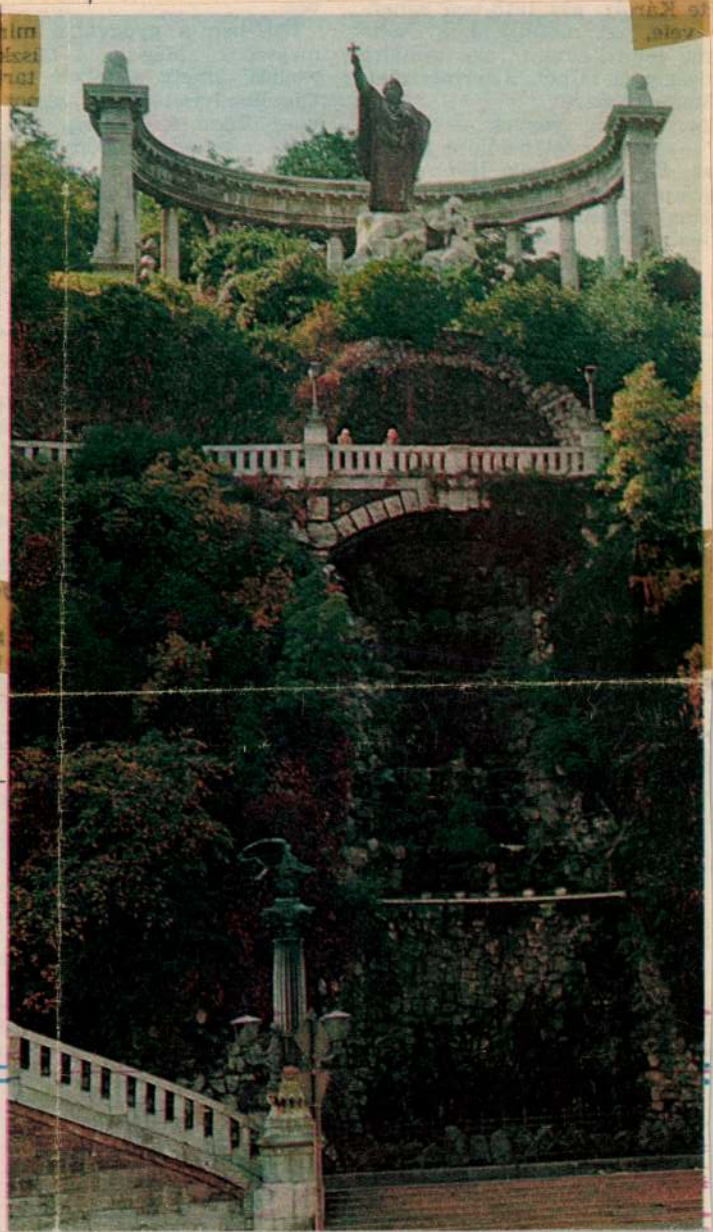

Gellért

Gellért püspöknek emléket állítani 1902-re szándékoztak azért, hogy egybeessen az Erzsébet híd megnyitásával. A királyi adományként készült szobrot Jankovits Gyula készítette. Az építményt, beleértve a vízesést is, Francsek Imre tervezte. A szobor első tervét (magassága három méter volt, s deszkából felállították körvonalait a hegyen) kis mérete miatt nem fogadták el. 1904-re alakult ki a végleges megoldás.

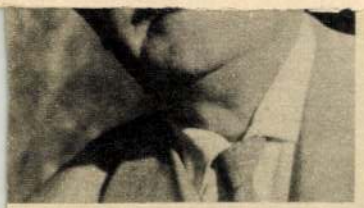

...tro Quartuts
25-6-1901

... értük utól, ahol ő már kényeln... dőlt a karosszékben, és kackiá... bajúszát símogatta, csinosítgatt...

Az ég bűnömül ne vegye, ... doltam róla, hogy íme, a kacorkirály.

— Rendelkezzék velem! — mondta, és csak azután kínált meg hellyel.

Átült az íróasztalához.

— Gyönyörű ez a nyár! — sóhajtotta. — Budapest gyönyörű! Nem tudok betelni vele.

Megkértem, mondja el valamelyik régi nyári élményét.

— Ez már az interjú? — kérdezte.

Megilletődött. Egy régi nyári éjszakáról

Már nem nevetett.

Nem is nevet többé. Tizenegy éve halott. Mindent elmondott. Legföljebb azt kérdezhetné:

— Mi az isten csodáját nem értenek rajtam?

Mert még mindig kételkedünk benne, hogy ez a hebrencs és mokány öregúr felnőtt-e valóban a Nobel-díjhoz.

Simon Gy. Ferenc

Jankovics Gyula MDK

szobrász

Szarvas Gábor gipsz szobra

Műcsarbok 1899.26.sz. 409-412.o.

gy oszlopa,
kolosszusa:
élben van.
zem Jankó-
szélütötten.

dolgokra is s a két szerkesztő a „Szerkesztői üzenetek“ rovatban gyakran váltott egymással csipkelődő üzeneteket, melyek a „benfentesek“ számára sokszor nagyobb mulatság volt, mint maga a vicclap.

Ámde míg Ágai a síma udvaronc tipikus mintaképe volt, aki csak a toll fegyverével harcolt, addig Bartóknál igen könnyen kiugrott hüvelyéből a villogó penge is. Ágai nem volt a vér embere, érthető tehát, ha a Bartókkal való személyes találkozást kerülni óhajtotta.

Nagy.

Dr Sz

a Mo K

26.72

Jonkovich Gyula

1904-ben alkotta Szent Gellért szobrát.

Berza László, Bernát György, Erdei Ferenc

szerk.: Budapest lexikon, Budapest 1973.

13351

3821

Jankovits Gyula

műve: Salomon Ferenc szobra a MTA épülete előtt.

Benda László, Bernáth György, Erdei Ferenc stb.: Budapest lexikon, Budapest 1973. 13351

10181

Jankovits Gyula

„Szarvas Gábor" és „Salamon Ferenc" szobrát alkotta.

Berza László, Bernát György, Erdei Ferenc stb.: Budapest Lexikon, Budapest 1973 1335 l

10041

Jankovich Gyula

Nobrász

Szarvas Gábor nobra az akadémia előtti szén. E mellszobor másodpéldányat állítottál fel szülővárosában Adán.

Rapcsányi

298. l.

Jankovics Gyula

szobrász

cód

Évkönyve, a Bács-Bodrog vármegyei Tört. Társulat — XXVII. évf. Zombor, 1911. 91-93. l. (II Rákóczi Ferenc szobra Zombor-ban)

J a n k o v i c h G y u l a
szobrász

Magyarország. 1899.márc.30. (Salamon Ferencz szobra.)

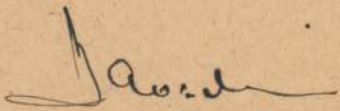

Jankovics Gyula

u. 1861

Vas. kis.

1906. 598. l.

Perth
Athenaeum
1872

L. Rowland author

Jankovics Gyula

nobrais

Jókai Mór nobra

a Svábhegyen

fentstöt

Thirring Bpest

176. l.

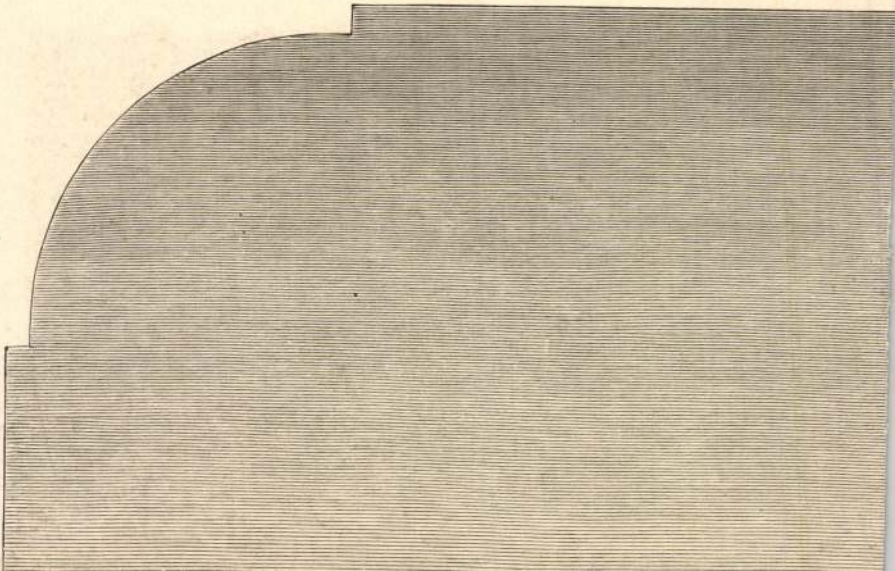

Jankovics Gyula

l-

Müv. Kronika

1905. 2 rz. 7 l.

Kegyelmes Uram!

249. sz. a. hozzám intézett nagybecsü átiratában foglalt szives figyelméért hálás köszönetemet fejezem ki. Amint gazdatisztemtől értesülök, Mihalik József országos felügyelő ur is megerősíti abbeli nézetemet, hogy a szigetvári vár falaiban sem kő, sem tégla Zrinyi korából nem található.

Fogadja Nagyméltóságod őszinte nagy-

MDK

Jankovics Gyula

Magyar kiállitó müvészek névsora. Mücsarnok, 1899. 22.sz. 346-348 l.

MDK

Jankovics Gyula

Mécsarnok 1899. 13. sz. 191.l.

mDK

Jankovics Gyula,

ő is aláirta az ívet, melset a miniszternek küldött

Ujváry, tiltakozásul Hock reformkodás ával szemben

Ujváry Ignác: Válasz az "Okiratos válaszra."
Műcsarnok c. hiv. lap. 1898. nov. 227. I. évf. 17. sz.
155. l.

Jankovics Gyula MDK

Libatolvaj, repr.

Mücsarnok 1896. ezredéves kiáll.

MDK

Jankovics Gyula szobrász

A MUcs. kiáll. pályázatai. Vas.Ujs. 1891. 872. l.

Jankovics Gyula

kobrász Műcsarnok

1933. nemz. képzm. kiáll.

280, 281, 282

Jankovics Gyula

Hobrász

Bent Asztrik – Hobra Pannonhalmán fentitől.

Mihályi Ernő:

Művészi élet Pannonhalmán.

Pannonhalmi Szemle

1943. 277. l.

Jankovich Gyula

Hobrics

l.

Siklóssy FKT tört

439. l.

Topoya

Jankovics Gyula

Szobrász

a brassói Czenk-
negyen állott millen-
niumi emlék szobrá-
szati része.
A románok felrobban-
tották.

Olaymagykul

219, 221. l.

ros polgármestere

...ápítési) ügyosztály
...ostafiók 438.

BUDAPEST
1950 A

Bizottsága,

Budapest.

IX. Hőgyes Endre u. lo.

mintája — 61518

Jankovich Gyula

Szent Gellért bpesti
nobra
Repr.
Kiss Sikl Kath. Magy
29. l.

Jankovits Gyula

Szent Gellért bjesti
szobra.

Repr.

Magyverecke

IV. 348. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Jankovich Gyula

Boldog Asztrik
apát és ísek
nobra Pannonhalmán

Repr.

Kiss Szikl Kath. Magy

22. l.

Jankovich Gyula

nobrász

arck. repr.

Kiss Szikl Kath. Magy

365. l.

Jankovics Gyula

szobrász

ród

Kővárymüllen

147-1.

FENYVES
F

Jankovics Gyula

ired

Fiebermodmův

118. l.

Jankovich Gyula

Hobrán

rząd

Divald 1927

161. l

GYŐRI SZEMLE
SZERKESZTŐJE.

Kedves Barátom !

Budapesti tartózkodásom során kerestem, sajnos nem tudtam kapcsolást kapni. Most már csak egy legközelebbi utam alkalmával kerülhet sot a személyes találkozásra. Mindenesetre a Képzőmüvészeti Társulat által összeállitott müvészjegyzéket mellékelten megküldöm.

Őszinte tisztelettel köszönti

Győr, 1943.nov.24.

| | | |

.....számhoz.

Hivatalos

A kiküldött neve, állása, fizetési osztálya .....

A kiküldetés helye, célja és a rendelet kelte, száma .....

Az elindulás menetrendszerinti ideje .....

A megérkezés menetrendszerinti ideje .....

Tétel	Idő		Az utazás részletezése é felszámitása
	hó	nap	

Jankovich Gyula

A děvenyi emlék
zobrázati rezze

vród
i
Erd

digitalis purpurea

piros gyűszűvirág

Jankovits Gyula

nobrász

l.

Lechkéfor

POSZTÁSMEGYERI PARTON.

Jankovits Gyula

nobrán

Thieme Becker

XVIII. 389. l.

(Lyka)

8
MAGYAR KIR. POSTA
12
MAGYAR KIR. POSTA

Jankovich Gyula

Nobrair

ivód

Jblutolsó 68. l.

~~A 1898. XI. 16-dikí feltájekt~~
~~(396/98), az 1898. XI. 21-dikí~~
~~alkiúsa engedtetett ad, hiszen~~

ú aranyozott és faragott tró-
ios és Perse szőke leánya: Kirke, kinek fejdísze
llagokkal díszített fekete fályol borítja.
ját tart, melyet csokorra kötött fehér
aljával a jobbra álló Odysseusnak arany-
melyet a hátul látható szolgáló a nála
Odysseus a csábító szavak kiséretében fel-
narasztalást visszautasítva jobb kezét kis-
t okolre fogja. Fejen fehér sapka van, palástja
vetett szijon lógó diszkardot étkövek díszítik.
ek kárfai Sphynxet ábrázolnak s a melynek
kisugárzással a nap rayzog, disznókat
ttérben fák díszlenek. Alól balra a trón ta-
.

XX

vászonra, méretei 66:99 cm.
896-ban a 60868/96 n. rev. Jelettel. L. még a
63491/96 n. kiratot
fol.

Jankovics Gyula
szobrász

d- azt akarta tudni, hogy mi van ebben. Egyszerre
á- tépte fel s olvasni kezdte, de lassan ment, mert
ult szemei előtt tánczoltak a betűk és ereje is csak
dt, annyi volt, hogy a papírt is csak megfeszítéssel
gy tudta kezében tartani.

nt

őt

az

vé.

át,

ott

be

ny-

an

ett

nk

o-

ja,

ze-

íz-

a

le.

ö-

Helén!

Ha én élve el nem jutnátok [illegible] akarok veled lenni. Én neked mindent megbocsátok, [illegible] jöttem elmondani. Te szerencsétlenné tettem [illegible] magad útján engem is. Késő volt ezt már eskövőd után elmondani, mert te már másnak adtad magad. És megeskűdtél addig, a míg én nem voltam eszméletnél. Én megbocsátom neked, hogy boldog, ha az tudsz lenni. Én pedig ídegen földön keresem feledést; de mikor már nem birtam tovább, eljöttem haza meghalni. Te hallgattál az emberekre, a barátokra és téged megcsaltak. Az a medaillon, melyhez azt a hazugságot fűzték, a tiéd volt. Egy nyomorult kezébe került azon az utolsó Anna-bálon, melyen együtt vesztettük el, és míg a többi pajtás kedveseikkel kérkedett, volt a ki elmondott egy sikamlós meséi, a melyhez, hogy bizonyságot adjon, elővette a medaillont. A többit tudod. Én neked mindent megbocsátok! Légy boldog, Helén.

Elolvasta és nem értette, de a mint másodszor kezdett hozzá, egyszerre világos lett előtte minden, egyszerre tudta meg a valóságot. Tekintete a halott nyugalmas arczára esett, melyen ott futott alá a nagy sebhely, egészen a szemig. És egyszerre elkezdett sírni . . . kaczagni s sikoltva kiáltott fel:

Nem volt nagy az szerém volt a mindig

Jankovics Gyula

nebrass

l.

Thirfelsö dimanstul

72. P.

M. KIR. KÖZPONTI ILLETMÉNYHIVATAL

BUDAPEST, I., VÁR.

BUDAPEST 1934 OKT. 27. 11.

szám.

Műemlékek orsz bizottsága
Budapest.
VI.Állatkerti út 1.

Hivatalból.

Díj átalányozva.

8182/1934.

ker..

kos szövetségese, a kor, már a nagyvilágba szólítja, hogy támogassa feladatai megoldásában. Teljes készenlétben találta az ifjút, ki az első hívó szóra honvédnek állott. Mint egyén beleenyészik a legfenségesebb individualitásba, a harczoló nemzeti hadseregbe, melyben éreznie kell a mindnyájukat összetartó közös gondolat feltétlen egységét; minden egyért, s egy mindnyájáért.

S mikor az az egység szertefoszlik, részese a tovatűnő nemzeti élet legszertelenebb elzüllésének. Maga is csak kóválygó a világban, czéltalanúl, reménytelenűl, életpályák változtatásával. Látszólag a véletlen veti az irodalom terére; Pestre jő és a szépirodalomnak szenteli tehetségét.

Akkoriban a nemzet egész élete az irodalomban vonta meg magát. S már e téren kezdődik Salamon harcza a korlátlan szabadság ellen, a Petőfi utánzók elleni támadásával, melyben a jó izlés határairól, a helyes mértékről alkotott nézeteit páratlan virtuozitással fejtegette. A Petőfi-utánzókat, kik a hazafiság örve alatt szabadon garázdálkodtak a pieriai berkekben, a természet megfigyelésére utalja s felmutatja nekik a valódi Petőfit, a természet e vadvirágát, a mely utánozhatatlan, mert maga az őszinteség és egyszerűség. Elképzelhetjük, minő hatása lehetett efféle tanulmányoknak az 50-es években, midőn a művészet világszerte ép oly egyenesen haladt a természetes felé, mint a hogy ma távolodik mindentől, a mi természetes.

Azonban a szinhely változik. Az októberi diploma kiadása után a sajtó szabadabban mozoghatott s a nemzeti közmunka sulypontja egy lendületre a politikába helyezkedik. Salamon a lehetőség első pillanatától fogva már publiczista.

Neki termettebb szerepre még soha sem vállalkozott. Megvolt benne minden: erkölcsi integritás, határozott meggyőződés, tájékozottság a politikai kérdésekben, tudományos készség és az irály férfias szépsége.

Merem állitani, hogy a Deák-párton nálánál erősebb pártember nem volt, nem véve ki magát a vezért sem. Állhatatosságát gondolkodásának mathematikai menetrendje magyarázza. Minden tekintetben egymásra utalt erők állandó egyensulyának vette a kiegyezést, mely semmiféle más szövetség által nem pótolható. E czélból kérdéseket intéz a lehetőséghez, hypothesisek formájában. Mi lenne, ha Magyarország egészen önálló volna; mi lenne, ha Nagy-Németország Bécsig érne; mi lenne, ha Prágában az orosz az úr? S az e hypothesisekre adható feleletekben igazolja állítását a meggyőződés oly hangján s oly logikájával, melynek tisztaságát és jogosultságát a másvélemény is kénytelen tiszteletben tartani.

Salamon Ferencznek hirlapirói és publiczistai tevékenységéből hajtott ki történetirói munkássága. A tudományok hierarchiájában a legegyszerűbbről, a minden mástól leginkább független mathematikáról, ím eljutott a legösszetettebb és a többitől leginkább függő történettudományhoz. Meglépte innentől túlig az ismeretkörök minden peripheriáit.

Nem hagyott ugyan hátra egységes nagy magyar történelmet, de nincs a magyar történelemnek a legrégibb kortól a maga koráig oly időszaka, melynek körében ritkabecsű műveket ne alkotott volna. S egész közéletünknek nincs oly nevezetesebb alapvető intézménye, melyről ne nyilvánitotta volna mindig eredeti, tehát mindig tanulságos véleményét.

Gazdag szellemének sokoldalúságát mindenestől belevitte egy oly tudományba, mely eladdig pusztán csak az elbeszélő fokon maradt, vagy egyoldalúan, főleg a közjogi fejlődés feltüntetésével, egész feladatát kimerítettnek tekintette.

Ő Bacon inductióját alkalmazta a történelemben. Ma már tisztán látjuk műveinek e részben való hiányait. Ám azért a maga korában minden kivánalomnak megfelelt már azzal, hogy törekedett az inductióra, miáltal az akkoriban vezérszerepet vivő exact tudományokkal egyenlő szinvonalba igyekezett hozni a történettudományt. Ekként épen módszere által aratta legnagyobb sikereit: egyidőre egész iskolát teremtett irodalomban és egyetemen egyaránt.

Hogy az egyetemen, tehát élőszóval is eredményes volt tanítása, módszere megkapó korszerűségének mindenekfölött való bizonysága. Mert Salamon Ferenczben a mi ragyogvány volt, csakis iróasztala mellett érvényesűlt. Élőszavára a fénysugarakból semmi sem jutott.

Mégis... minő hatást gyakorolt reánk; mily csodálattal és lelkesedéssel csüngtünk beszédén; minő áhitattal lestük minden igéjét! Azon egy év alatt, míg hallgathattam, egyetlen előadását mulasztottam el, de eleve fölkértem egy barátomat, jelenleg kolozsvári egyetemi tanárt, hogy írja le számomra. Kincsek elvesztésének tartottam volna, ha egyetlen előadását nem kapom meg.

Még akkor így ment a világ sora. Később megváltozott. A nemzeti eszme elérte czélját. Folyó munkák békés időszaka következett. A szellemek új iránya is kezdte ütögetni a fejét.

Salamon néma szemlélője maradt a dolgok új rendjének, e soha nem látott új világnak. Szakmunkákba temetkezett; de előadásai egyre terhesebbek reá nézve. Csak gyermekded, naiv kedélyét, játszi humorát s odaadó szeretetét őrizte meg legközelebbi hozzátartozói és barátai s a vele egybe forrott irány iránt, melynek egy életet áldozott.

Immár egy évtizede, hogy búcsút vett tőlünk. Most újra itt van, jelenvalóvá tette őt leghivatottabb bíráinak, munkatársainak kegyelete. Itt van e téren, melynek minden röge ráemlékeztet, e téren, hol a korona és a nemzet egygyé válását jelképező koronázási domb állott, hol a legnagyobb magyar szobra és a magyar tudomány székes palotája emelkedik és a hol napnap mellett hatalmasan hullámzik az élet, melynek ép az ő felfogása szerint, magistrája kell hogy legyen az igazságra törekvő történelem.

Az emlékben, mely előtt állunk, a művész Salamon Ferencz átszelleműlt arczvonásait örökíté meg, a Magyar Történelmi Társulat azt a mély hálát, melylyel a Gondviselésnek tartozik, hogy Salamon Ferenczet magáénak vallhatta. E társulat nevében küldöm kegyeletünk tárgya felé a commilitók ősi szózatát, most, ez ünnepélyes perczben, midőn érczbeöntött képmását im, először pillantjuk meg: *Salamon Ferencz, légy üdvöz!*

Ballagi Aladár.

SALAMON FERENCZ SZOBRÁNAK LELEPLEZÉSE.

Most tiz éve, 1892 október 9-ikén halt meg *Salamon* Ferencz s emléke ez alatt a tiz esztendő alatt nem homályosodott el, hanem tovább él és hat munkáiban, melyek ma is történeti irodalmunk legbecsesebb alkotásai közé tartoznak, tovább él tanítványaiban, a kik kegyelettel ápolják hagyományait. Salamon Ferencz a szabadságharcz utáni irói és tudós nemzedék legjelesebbjei közé tartozott, mint publiczista, mint kritikus és mint történettudós egyaránt nagy szolgálatokat tett mivelődésünknek. Működésének legfontosabb része történeti munkái, melyeknek az igazság rendíthetetlen szeretete, erős kritikai érzék, biztos és nagy eredményekre segítő módszer és művészi előadás a legfőbb jellemvonásai. E tekintetben nemcsak a maga műveiben nyújtott fényes mintákat, hanem mint iró és mint egyetemi tanár tanítványaiban és követőiben is hasonló szellemet igyekezett ébreszteni. Ebből érthető az a kegyelet, melylyel életében személyéhez, halála után pedig emlékéhez ragaszkodnak s a melynek szép bizonysága az az emlékszobor, melyet vasárnap, nov. 9-ikén lepleztek le a Magyar Tudományos Akadémia előtti kertben, melynek közepén Széchenyi István szobra emelkedik.

Salamon szobrát közadakozásból emeltette a Történelmi-Társulat s *Jankovich* Gyula szobrász készítette, a kinek ugyanazon kert másik sarkában egy másik műve is van már: Szarvas Gábor mellszobra. Haraszti kőből épült talapzaton áll Salamon bronz mellszobra, mely java férfikorában ábrázolja őt, jobb vállára vetett palásttal.

A leleplezési ünnepélyen a Történelmi-Társulat nevében *Thaly* Kálmán alelnök üdvözölte a megjelent küldöttségeket, melyek sorában ott voltak az egyetem és műegyetem, az Akadémia, a főváros, a kolozsvári egyetem, a Kisfaludy-Társaság, a Nemzeti Múzeum s a legtöbb más tudományos és irodalmi társaság képviselői. Ott volt Salamon Ferencz özvegye, mostoha leánya és veje is. A vendégeknek az Akadémia képestermében történt üdvözlése után az Akadémia előtti térre, a szobor elé vonúltak, a hol *Ballagi* Aladár egyetemi tanár elmondotta felavató beszédét. A beszéd végével lehullt a lepel a szoborról s a küldöttségek, a család és Salamon egyes tisztelői is letették talapzatára koszorúikat. A szobrot *Thaly* Kálmán rövid beszéddel átadta a főváros gondozásába a főváros képviselőjének, Rózsavölgyi polgármesternek. Az ünnepély után Salamon tisztelői és tanítványai lakomára gyűltek össze az István főherczeg-szállóban s az itt felhangzott pohárköszöntők legnagyobb része is Salamon emlékét dicsőítette.

TOMORI PÁL LEGENDÁJA.

Ismerős a kardja jó Tomori Pálnak,
Ember-ölni segít a kaszás halálnak.
A martalócz ozmánt csúful megugrasztja,
Dráva, Száva vizét vérrel megárasztja.

Velezd falujától Putnok nincsen messze,
Csak a Sajó vize folyik gátúl közte.
Velezd falva még a Tomori birtoka,
Csatározás után pihenni jár oda.
Sisakját, mellvasát Velezden otthagyja,
Úgy megy át Putnokra, bokrétás kalpagba.

Hej, van ott egy kis-lány, alabástrom arczú,
Szelíd galambszemű, liliomszál, karcsú.
Ha átmegy Pál délben, el se mozdúl addig,
Míg a fáradt nap a vízbe nem hanyatlik.
Feléje se néz már a csata terének,
Lánczra verték szívét a vitéz vezérnek!

Mire elvirítnak a pünkösdi rózsák,
Elgyürüzte Pál úr a legszebbik rózsát.
Mire az őszi szél a faágat rázza,
Meghal a menyasszony gyilkos forró lázba.
Szegény Tomori Pál szépen eltemette,
Siratta sokáig, végre elfeledte.

Beforr a mély seb is, alig-alig látszik.
Elhervadt a virág, van tavaszra másik.
Megismeri Pál úr ujfent a szerelmet,
Maga érett férfi, jegyese még gyermek.
Fekete hajfürtje borúl homlokára,
Gilicze szavaként cseng a kaczagása.
Úgy örül mindennek: a virúló nyárnak,
Zöld lombos erdőnek, kevély tornyos várnak.
Pál csataméneit mind' ismeri rendre,
Fölülteti Pál úr a legkezesebbre.
Nagy futós agarak körül ugrándoznak,
Sebes sólyom is van — vadászni is fognak!
«... Arra az erdőig — valóságos Éden! —
Amoda a dombig a miénk egészen!»

De megesik egy nap — már a kalász sárgul —
A szép kis menyasszony nem kel föl az ágybul.
Lehajtja a fejét csipkés vánkosára —
Nincs ezerjófüve a mezőnek rája!

A kastély tetején halálmadár fészkel,
Egy nap az öreg pap megjön a szentséggel.
Mire hármat csenget, egy imát mond halkkal,
Fönt a kék egekben több van egy angyallal.

«Szegény Tomori Pál, meghalt a jegyesed!»
A nagy, erős ember, mint nyárlevél, remeg.
Keserves búgással ráborúl az ágyra
És pöröl az éggel siró bánatába':

«Te hatalmas Isten, hová lett a kincsem?
Elvetted az elsőt, a második sincsen!
— Forró könycseppjei kemény arczán húllnak —
Mért is hívnak téged igazságos úrnak?»

De rárivall a pap: «Ne káromold, ember!
Örök titok mindig, mit az Isten rendel.
Hol keze ver, áldás fakad még belőle —
De útja ott fönn jár, homályos felhőbe'!...»

— Hallgatja Tomori s megreszket beléje,
Az ég felé fordúl a szeme fehére.
Mint a ki látást lát, csak néz egyideig,
Ott a kemény padlón két térde megtörik:

Jankovich Gyula

46. SZ. 1902. (49. ÉVFOLYAM.) | SZERKESZTŐ NAGY MIKLÓS. | FŐMUNKATÁRS MIKSZÁTH KÁLMÁN. | BUDAPEST, NOVEMBER 16.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világkrónikával) együtt { egész évre **24** korona, félévre — **12** « | Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG { egész évre **16** korona, félévre — **8** « | A POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világkrónikával) { egész évre **10** korona, félévre — **5** « | Külföldi el fizetésekhez a postailag meghatározott viteldíj is csatolandó.

SALAMON FERENCZ SZOBRA ELŐTT.

— Ünnepi beszéd a szobor leleplezésekor. —

Díszes kör, a Magyar Történelmi Társulat nevében és megbizásából fordulok emlékedhez, dicsőült társunk és nagynevű mesterünk. Nem hiú dicsbeszéddel, melyet egyikőnk szelleme sem tűr meg, hanem az igazság szavával, mely megilleti azt, a ki hite szerint mindig az igazságért harczolt.

Nem igen ismerek életpályát, mely változatosságban gazdagabb, áttekinthetőségre nézve kristálytisztább lenne, mint a Salamon Ferenczé. Mert az egész a legteljesebb harmóniában olvadt össze a maga kora összes vágyaival és törekvéseivel. Ha ismerjük az egyiket, ismerjük jóformán a másikat is. Mikor csak irodalmában élhetett a nemzet, Salamon Ferencz aesthetikus és szépiró; mikor a politika koczkáján forog a nemzet sorsa, Salamon Ferencz politikus hirlapiró; s midőn a positiv alkotások kora következik be, Salamon Ferencz positivista történetiró.

Ez a párhuzamos fejlődés, nem a «fac me talem, talis ero» jelensége, nem a pályaváltoztató, ingadozó egyén ténye, hanem az egymásban egymásra ismerő kor és egyén tökéletes azonosulása.

Az európai emberiség vezérgondolata a múlt század huszas éveitől kezdve, hármas tagoltságban: szabadság, egyenlőség, nemzetiség; összefoglalva individualismus, melynek alapja atomistica, az alkatelemek érvényesülése a nagy közösségekben.

Salamon összes hajlamaival és mint protestáns papfiú, mintegy beleszületett a kor ezen áramlatába. A kor mindenben a protestantismus szellemét lehelte, — azt a szellemet, mely mint az egyetemestől való elkülönzés a *nemzeti állam* melegágya, mint a szabad vizsgálat hirdetője a *szabadelvüség* őre és a mely, mivel önmagát kormányozza, a létfentartás ösztönével képezi az egyént *önsegélyre*.

Enyed, a hol Salamon Ferencz felnőtt, az erdélyi magyar protestantismus szellemi életének központja, a hol a harminczas és negyvenes években számos ifjú ember nevelkedik, kikre majdan, férfikorukban, soha nem álmodott szerep vár. Kevés tanár, kevés óra, sok szabad idő mellett, tág tere nyilt ott az önmunkásságnak, melynek irányát érdemes megfigyelnünk, mert első hajlamaiban árulja el legvilágosabban a lélek önmagát.

Salamon Ferencz, mintha csak az etoni iskola növendéke lett volna, minden idejét nyelvek tanulására s a mathematika és természettudományok tanulmányozására fordította. A mathematika iránti előszeretet a tiszta munkára, a helyes mértékre, a tökéletes bizonyosságra törekvést árulja el; a nyelvtudomány, reá nézve, legbiztosabb eszköz volt az inductiv módszer elsajátítására.

Alig végezte iskolai észfejtő gyakorlatait, tit-

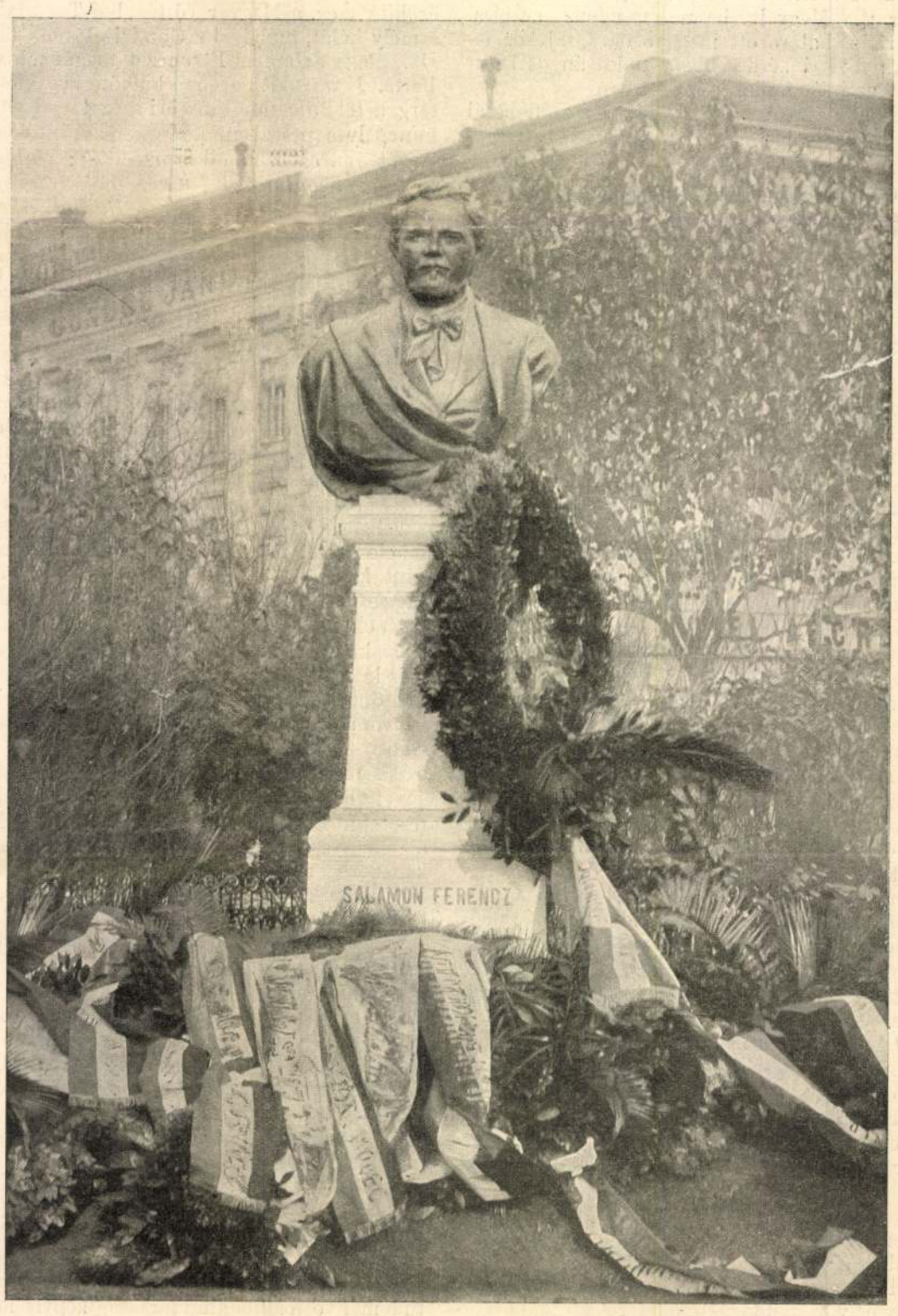

SALAMON FERENCZ SZOBRA A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA PALOTÁJA ELŐTTI PARKBAN.

PANNONHALMA ÜNNEPE.

Pannonhalma aug. 26-ikán ünnepelte ezredéves ünnepét, mert a Szent-Benedek-rend ez ősi monostora — a keresztény hittérítés, a magyar oktatás, a hazai tudomány e bölcsője és fészke — szintén ezer éves már. Szent István király alapította s ruházta föl kiváltságokkal. Már az első király is többször megpihent itt, s itt pihentek meg, a Dunántúl a honfoglaló hadak is, mikor meghódították az új hazát. Ezért az ezredév hét emlékoszlopa közül egyet Pannonhalmára állítanak, annak a nagy halomnak legmagasabb pontjára, melyről a Benedek-rend várszerű monostora tekint alá.

Ennek az emlékműnek alapkövét helyezték el aug. 26-ikán, nagy, fényes gyülekezet jelenlétében, melyben a kormányt *Wlassics* Gyula közoktatásügyi miniszter képviselte. Díszes és monumentális emlék hirdeti, hogy itt szüntek meg a harczok, itt végezte be csatáit Árpád vezér és István király itt a kulturának és hitnek állított oltárt.

Nagy kupola-csarnok fog itt emelkedni. Költségei közel 120,000 frtot tesznek. Ebből az államra 105,000 frt esik, a Benedek-rend pedig a kupolacsarnok belsejében elhelyezendő *Asztrik*-szobrot 12,000 frtért rendelte meg. A kupola-csarnok *Berczik* Gyula műszaki tanácsos terve után készül, s az építést *Varga* József építész vezeti, ugyanaz, ki a monostor újjáépítését is teljesítette. Asztrik szobrát *Jankovics* Gyula szobrász készíti.

Az építés folyt, az alapfalak elkészültek. A csarnok magassága a párkányig 13½ méter, tehát három-emeletes háznak felel meg, e fölé jön a 6 méter magas kupola, erre még 2 méter kup, az úgynevezett «lámpás», s ezen a magyar korona, mely keresztjével együtt másfél méter. A bejáratot faragott kövekből építik, a háttért sajtolt téglából, s vakolatlanúl hagyják. Négy oszlopon nyugszik a kupola. A bejárattól jobbra-balra fülkékben ülő szoborlakok. A csarnok belsejét Asztrik álló szobra foglalja el, melyet lapunk mai száma közöl.

A szász eredetű *Asztrik* még Géza fejedelem idejében, 994-ben jött Magyarországba, mikor a fejedelem Adalbert prágai érseket hivta meg Esztergomba, hogy fiát, Vajkot és családja többi tagjait megkeresztelje. Asztrik magyar földön maradt s István király mellett folytatta a hittérítés művét és szervezte a keresztény egyházakat, helyettese volt a beteges Domonkos (szerzetesi nevén Sebestyén) esztergomi érseknek s az érseki talárt is megkapta a pápától. István király Asztrikot küldte Rómába II. Szilveszter pápához királyi koronáért, Asztrik a Pannonhegyen épült kolostor első apátja lett, s méltán kapcsolja össze az ő szobra a honalapítás és a Benedek-rend magyarországi történetének emlékét. Jankovics Gyula szobrász, ki Asztrik szobrának mintájával már elkészült, a pannonhalmi első apátot a Rómából hozott koronával együtt tünteti föl. A teljes egyházi díszben álló Asztrik két kezében egy vánkoson tartja a koronát, s magasba emelt fejével áldást látszik könyörögni. E mellett balkezében van a kettős apostoli kereszt.

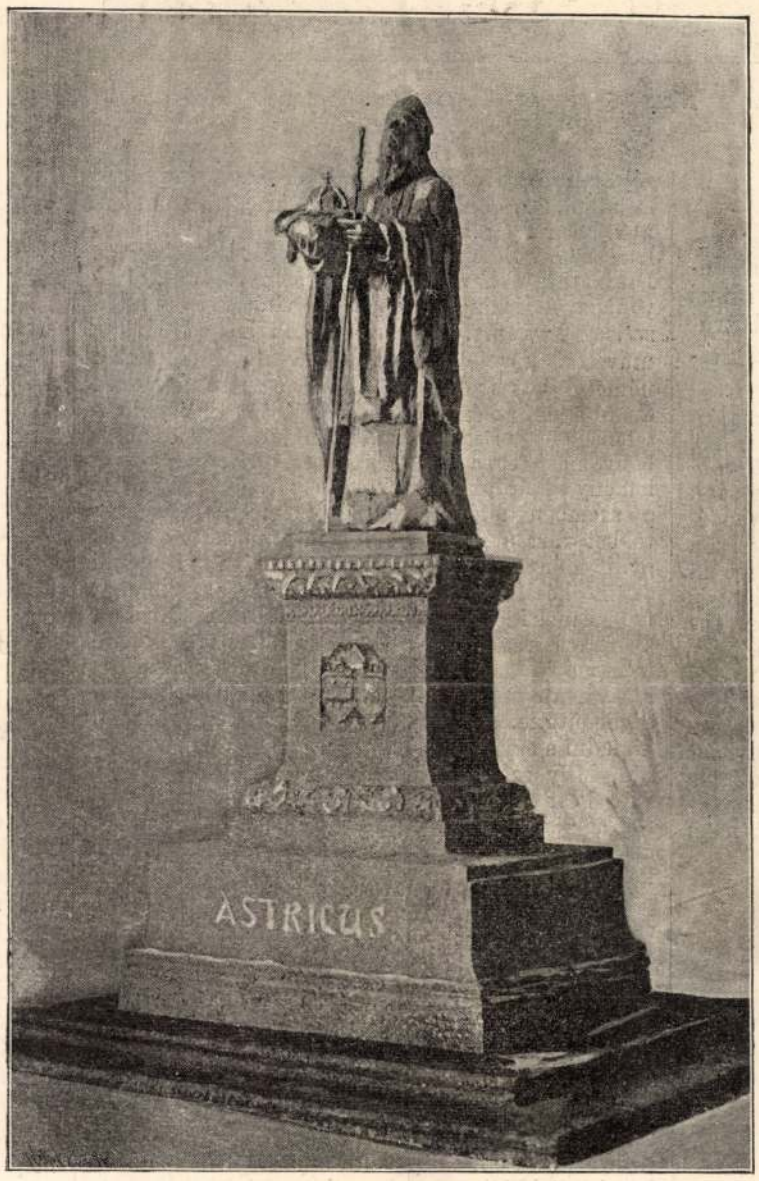

ASZTRIK ÉRSEK.
Jankovics Gyula szobormüve a pannonhalmi ezredévi emlék-csarnokban.

*

Az ünnepélyre Budapestről külön vonat vitte a vendégeket. A vonaton, mely aug. 25-ikén d. u. 3 órakor indult el, utazott *Wlassics* közoktatásügyi miniszter, és vele *Dessewffy*, *Rimely*, *Majorossy* püspökök, *Antal* Gábor ref. püspök, számos képviselő, a főrendiház több tagja, *Gerlóczy* és *Márkus* polgármesterek, *Beniczky* Lajos alispán Pestmegye küldöttségével, állami tisztviselők, hirlapirók. *Komáromnál* szállt be *Frigyes* főherczeg képviselője, *Schmedesz* altábornagy, Komárom város és Komárommegye képviselői, *Sárközy* Aurél főispánnal.

Győrött nagy lelkesedéssel fogadták a minisztert és kiséretét. A minisztert *Zechmeister* Károly polgármester üdvözölte; mire *Wlassics* miniszter melegen válaszolt.

A miniszter Zalka győri püspöknél szállt meg, mig a többi vendégekről Győr város közönsége igazi előzékenységgel gondoskodott. Az elszállásolási jegyeket már a külön vonaton szétosztották.

Hét órára a küldöttségek gyülekeztek a vármegyeház dísztermében, melynek karzatát előkelő hölgyközönség foglalta el. A küldöttségeket a miniszter egyenként fogadta. Ennek végeztével a Lloyd-épületben Győr város fényes bankettet adott a miniszter és kisérete tiszteletére. A honvédzenekar, fölváltva játszott a czigányzenekarral. *Laszberg* Rezső gr. főispán a királyra mondott felköszöntőt, *Francsics* Norbert, Győr város képviselője Wlassics minisztert éltette lelkes szavakban. *Wlassics* miniszter a városi polgárságra emelte poharát. Nagy éljenzés közt mondta, hogy a czivilizácziónak azon nagy küzdelmében, melyet nekük meg kell vivnunk, a legerősebb biztosíték a városi élet, a városi kultura fölvirágzásában keresendő. És ezért, midőn a kultuszminiszter azt mondja, hogy legfőbb munkatársait a városi életben leli föl, akkor igazságot mondott ki, a mely igazságnak megvalósítására törekedni kell minden tényezőnek ebben az országban. *Schmedesz* altábornagy Frigyes főherczeg nevében német nyelven a magyar nemzetet éltette; *Szávay* Gyula Győr város hatósága részéről a nemzetet, *Czobor* Béla Pannonhalma volt apátját, s a győri gymnázium volt igazgatóját, Vaszary bibornok primást, *Rákosi* Jenő a nőket. Volt még számos felköszöntő.

*

Győrből aug. 26-ikán reggel 8 órakor indult a külön vonat Pannonhalmára s 9 órakor érkezett oda. Nagy közönség volt már ott. A minisztert *Goda* Béla alispán üdvözölte a szent-mártoni állomáson. Körülbelül 300 kocsi várt a vendégekre. A felvonulásnál két felől Győrmegye községei álltak sort, zászlókkal, jelző táblákkal. A monostor pompás templomában kezdődött az ünnepély Te Deummal. Előbb *Fehér* Ipoly főapát fogadta a vendégeket és üdvözölte a minisztert.

Az isteni tisztelet után a monostor könyvtári termében, hol 125,000 kötet van együtt, gyültek össze. A *Benedek-rend magyarországi ezeréves ünnepét* ünnepelték ott. *Fehér* Ipoly főapát hazafias üdvözlete hangzott először azokhoz, kik eljöttek, «hogy a nagy mult és a dicső ősök kegyeletes emlékének felujításában egyesítsék az apró lángokat egy hatalmas tűzoszloppá, mely az újabb ezredévre bevilágítsa a nemzet bizonytalan utjait».

Vojnits Döme, az esztergomi gymnázium igazgatója, érczes hangon szólt ezután a keresztény vallásnak behozatalról a magyar földre, s a pannonhalmi apátság alapításáról. *Halbik* Cziprián tihanyi apát a Benedek-rend művelődési hivatásáról tartott történelmi értekezést. Közbe a növendékpapság énekelt.

Erre következett az országos ünnep, az emlékmű alapkövének letétele. Viharos idő volt. A zászlós árboczok csak úgy hajlongtak; az állványok recsegtek. Az ünnepély főszereplői számára díszes sátor volt emelve.

Wlassics miniszter beszéde uralkodott az ünnepélyen. A nemzeti Genius nagy apotheozisának mondta az emlékművet, mely itt hirdeti őseink bölcseségét. A nyugati czivilizácziókhoz való csatlakozás és a szent korona szimboluma tapad ez emlékműhöz. De rámutat az emlék a nemzet nagy ősi erényére, a magyar nemzeti jelleg féltékeny megőrzésére. Feláldozott sokat ősi szokásaiból, de nemzeti érzülete, közjogi alkotó képessége biztosította a magyar nemzeti lét önállóságát. Nem vált hűbéresévé egyik világhatalomnak sem azért, hogy a kereszténységet felvette, azért, hogy a királyságot megalkotta. Magyar volt az állam minden ízében, magyar és hazafias az egyház. Csodálatos az alkotó erő, melylyel eltérve az akkor Európaszerte uralkodó feudalizmus elveitől, megalkotta az egészen magyar vármegyei rendszert, mely akkor az egységes magyar állam legnagyobb tényezője volt. Az a tartalom pedig, melylyel a magyar genius kitöltötte a Szent István fejére tett szent korona közjogi tartalmát, páratlanul áll a művelt világ alkotmányjogaiban. Késő nemzedékek, ha idejöttök e szent helyre, beszéljenek nektek a történelem nyugodt itéletével és szent intelmével e kövek többet, ékesebben és lelkesítőbben, mint emberi szó tud. A nemzet kövesse az utat, melyet az emlékmű hirdet. Magyarok istene, add, hogy ez emlékmű lássa virulni a magyar nemzetet.

Viharos lelkesedés fogadta a beszét det. *Fehér* Ipoly főapát megáldotta ezután az emlékcsarnok alapkövét s felolvasták az abban elhelyezendő okiratot, mely megegyezik a többi ezredéves emlékbe tett okirattal, természetesen a pannonhalmi helyre való vonatkozásban. A miniszter tette meg az első kalapácsütést s átadta az emléket megőrzésre a pannonhalmi Benedek-rendnek és Győr vármegye közönségének. A főapát és az alispán köszönetet mondva, átvették az emléket.

Még *Győrmegyének* a helyszinén tartott közgyülése volt hátra, melyen gr. *Laszberg* Rudolf főispán elnökölt. Elhatározták, hogy az országgyülés mind két házához feliratot intéz a megye a honalapítás emlékének törvénybeigtatásáért.

Lakoma következett legvégül, számos felköszöntővel. *Wlassics* miniszter kezdte a királyi család éltetésével. Az áldomások közben felolvasták az üdvözlő táviratokat, köztük Vaszary herczegprimásét, az evang. egyházkerületnek szombathelyi közgyüléséét.

A falu korcsmájában Győrmegye vendégelte meg a községek küldötteit. A miniszter ott is megjelent, s *Goda* alispán köszöntötte fel, aztán *Nagy* Gábor vagyonos gazda.

A vendégek nagy része esti 7 órakor utazott el.

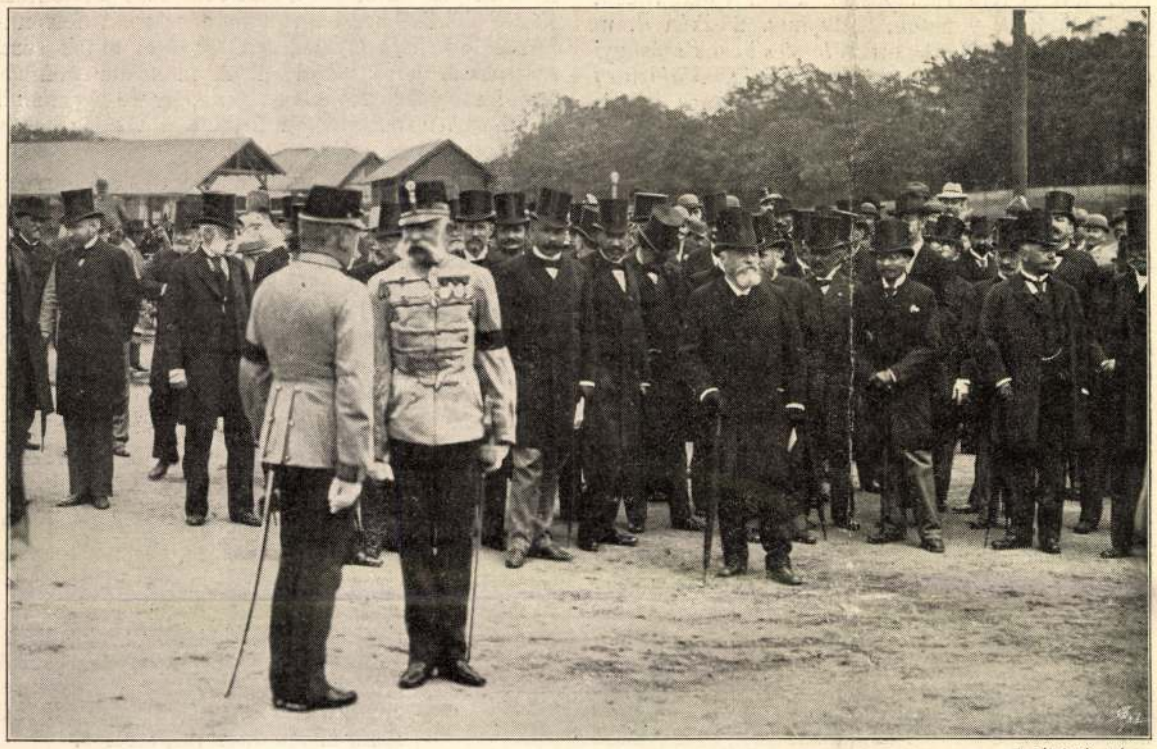

Erdélyi fényképe.

A KIRÁLY LÁTOGATÁSA A TENYÉSZÁLLAT-KIÁLLÍTÁSON.

BAJZA-ÜNNEP.

A Mátraalján *Szücsi* falu aug. 23-ikán kegyeletes irodalmi ünnep szinhelye volt. Itt született *Bajza* József, a jeles költő és kritikus 1804 jan. 31-ikén. Szülőházát márványtáblával jelölte meg az egri irodalom- és művészetbarátok egyesülete.

Az egyesület meghivására Budapestről megjelentek: *Beniczkyné Bajza* Lenke, az ismert irónő, a költő leánya, *Gyulai* Pál az akadémia, *Kozma* Andor a Kisfaludy-társaság és *Szana* Tamás a Petőfi-társaság képviseletében. A budapesti vendégeket Hatvanban, Vámos-Györkön és Gyöngyösön ünnepiesen fogadták s hosszu kocsisor kisérte ki őket Szücsibe, melynek határán lovasbandérium és a község szélén diadalkapu várta őket. Az emléktábla Kopcsányi Pál földbirtokos házán van, mely régebben a Bajza-családé volt. A ház egyszerű, de barátságos, régi uri épület. A község népe nagy tömegben állott a ház előtt. Az emléktábla leleplezése előtt *Scossa* Dezső tanfelügyelő alkalmi beszédet mondott. Utána *Türk* Frigyes tanár elszavalta *Zalár* József veterán költőnek és Hevesmegye alispánjának (ki betegsége miatt nem jelenhetett meg) itt következő költeményét:

Bajza.

Borongva néztél vészfelhős egére
S gyászán kesergve zengted a hazát;
De a szabadság rég várt csillagát
Szemed az éjben biztatón kisérte.

Az örök szépet s szent művészetét te
Hivatlanoktól ugy oltalmazád,
Mintha az isten bizta volna rád;
Az eszmény, ez volt szived bölcsesége.

S jön a szabadság . . . majd a vész rivall . . .
Te őrül állsz ki egyik szirttetőre,
S állsz rendületlen, mint a sziklafal.

De a szabadság véres szemfedője
Szemedből minden lángot kitörölt,
S a haza romján szived összetört.

Gyulai szólt ezután az akadémia nevében. Mind az akadémia, mind a Kisfaludy-társaság kegyelettel viseltetnek Bajza iránt, — mondá, — egykor az akadémiának vezérférfiai közé tartozott, a Kisfaludy-társaságnak pedig egyik alapítója. A nemzet kegyeletét mint kitünő költő és még kitünőbb kritikus érdemli meg, a ki nem csekély befolyással volt irodalmunk fejlődésére. Mint lyrai költő senki sem művelte oly kizáróan s több sikerrel a tiszta dalt nála. A szerelem és hazafiság e megható dalait széltében énekelték s éneklik ma is. Azonban az ifjú költő álmodozásait csakhamar a férfiú kritikai táborozásai váltották fel. E század elején Kölcsey igyekezett megállapítani a magyar kritikát, de oly ellenzésre talált irodalomban és közönségben, hogy visszavonult s többé nem kritikákat, csak eszthetikai értekezéseket irt. Ekkor lépett fel Bajza, tele hévvel és bátor kitartással. Éles dialektikája, szivós küzdelme kivivta a kritika jogait, szabadságát s összetörte az ellene táplált balfogalmakat. Diadalra juttatta az Aurora-kör széptani irányát, Révai nyelvtani rendszerét, Kazinczy nyelvújitását. A «Kritikai lapok», «Figyelmező», «Athenaeum», melyeket szerkesztett, épen oly nevezetes emlékei irodalmunk fejlődésének, mint az ő fáradhatatlan munkásságának és kritikai szellemének. Másfél évtizednél többet töltött el folytonos harczban. Polémiái élénk érdeklődést keltettek fel. Dramaturgiai harczai emelték szinkritikánk szinvonalát. A Kazinczy-Pyrker-féle vitában az a nemzetiségi hév, mely a haza fiaitól a hazai irodalom művelését követelte s megbélyegezte a magyarból németté lett irókat, szükséges és jótékony volt. Csató elleni polémiáiban a politikai és irói jellemtelenség leplezése egy különben jeles iróban, erős benyomást tett a közönségre s elősegítette a közvélemény szilárdulását. A közönség kezdte megszokni a szemben álló irányok és személyek tusáját s többet várt a folyóiratoktól, mint pusztán czikkek gyűjteményét. Igy alapította meg Bajza az irodalmi sajtót s készítette elő a politikait, a mely csakhamar fejlődésnek indult. A negyvenes években visszavonult a szerkesztéstől és kritikától egyaránt és történelmi tanulmányokhoz fordult. Azonban a forradalom kizavarta nyugalmából s a nemzeti katasztrófa kétségbe ejtette. Kedélye elsötétült, szelleme kezdett kialudni s egy emésztő kór, lassu halál martaléka lőn. Mily szomorú látvány volt az Akadémiában vagy Pest utczáin az egykor deli és erős férfiu megtört alakja, elváltozva, mint egy élő halotté. Egészen azt fejezte ki, a mit ő maga mondott egyik szép költeményében:

Elhunyt lelkem lángja, lettem
Néptelen ház, puszta rom.
Tünik, hamvad életem,
Isten hozzád nemzetem!

Az idő rohan, az irodalmi és politikai világban új bajnokok és küzdelmek állanak elő, a régiek háttérbe szorulnak s néha még emlékök is elhomályosul. Épen azért köszönet és hála Hevesmegye lelkes fiainak, különösen az egri irodalmi körnek, hogy nem engedik elhomályosulni Bajza emlékét. Méltán büszkék földijökre, mert egy kitünő irót tisztelhetnek benne, a ki jelentékeny hatással volt a nemzeti élet fejlődésére, egy tiszta jellemű buzgó hazafit, a kit hazafi bánata ölt meg. Fény nevére, áldás emlékére!

Végül *Szana* Tamás a Petőfi-társaság nevében fejezte ki az irodalom háláját az emlékmű alkotói iránt és a szózat eléneklésével a leleplezési ünnepély véget ért.

Az ünneplő társaság ezután nagy részt *Kopcsányi* Pál dúsan terített asztalának vendége volt.

AZ EZREDÉVI KIÁLLÍTÁSBÓL.

X.

A tenyészállat-kiállítás.

Magyar fajta szarvasmarhák, bivalyok, liptói fejős juhok és ezek őrzői.

Az ezredévi kiállítás igen érdekes részeit képezik az időszaki kiállítások, a melyek különösen tanulságosak szoktak lenni s gyakorlati jelentőségük is igen nagy.

Nagy terjedelménél, gazdag anyagánál és fontosságánál fogva kivált ezek közül a május hó 25-től, 31-ig megtartott *tenyészállat* kiállítás, melyet ő felsége a király is rendkivüli érdeklődéssel méltatott figyelmére.

Fényesen bebizonyult ezzel a kiállitással, hogy az utóbbi évtizedekben, mily óriási haladást tett a magyar állattenyésztés. Nemcsak az által pedig, hogy a hazai fajták nemesítése körül mutathat fel szép eredményeket, hanem, hogy a jelesebb külföldi fajtákat, tájfajtákat is kitünő sikerrel meghonosította s minden elfogultság nélkül elmondhatjuk, hogy akár a pirostarkákat, fekete-tarkákat vagy borzdereseket tekintjük, oly kitünő tenyészetekkel, oly kifogástalan egyedekkel dicsekedhetünk már, melyek az illető fajták hazájában is a legnagyobb elismerés tárgyait képezhetnék.

Szintén örvendetes haladást mutatnak a hazai szines tájfajták s keresztezések tenyészetei, különösen pedig a «bonyhádiak», a mely Magyarországon előállott tájfajta, immár a külföld nagymérvű érdeklődését is felkeltette.

A legörvendetesebb jelenségnek mondhatjuk pedig, hogy e kiállítás által nyilvánvaló lett, miszerint a mi régi, megbecsülhetetlen *magyarfajta szarvasmarhánk* okszerű tenyésztését, ismét mind buzgóbban felkarolják, minélfogva bizton remélni lehet, hogy eme, hazai viszonyaink közt páratlan fajta, ismét visszanyeri azon jelentőségét, a melyet teljes joggal megérdemel s a melyről egy felülkerekedett áramlat által, már-már leszoríttatott.

Ezen legjobb igás fajta ujból való fellendülését mutatta az a 885 gyönyörű jószág, mely itt, — úgy az alföldi és erdélyi, valamint a hegyi jellegben, — be volt mutatva s nemcsak a magyar gazda szemét gyönyörködtették, hanem a külföldi szakemberek tetszését is nagy mértékben megnyerték.

A szép fehér, vagy daruszőrű magyar marhák szemlélete után, meglepőleg hatottak a hatalmas testű fekete *bivalyok*, melyeknek szoborszerű idomzataik mindjárt elárulták az óriási erőt, mely ezen lusta kinézésű állatokban rejlik, a mely tulajdonság nagyszerű igássá is képesíti a bivalyt, csak épen az a kis gyöngéje meg ne volna, hogy nagyon szereti nyáron a vizet. Nem csak inni azonban, hanem beleheveredni, mint a viziló. S mivel pedig a bivalynak ez a javíthatatlan természete megvan, hát bizony úgy forró nyáron, kivált ha a legyek is boszantják, nagyon könnyen gondol egyet s a legközelebbi tócsába nyakig bele merül, mit sem törődvén hajcsárja tiltakozásával, sem pedig avval, hogy vele együtt az utána akasztott szekér rakománya is megfürdik.

Tán ezért is van a bivaly hazánkban aránylag oly kevéssé elterjedve, úgy, hogy némely vidéken teljesen ismeretlennek mondható. Különben nagyobb elterjedésének bizonyosan akadályul szolgál, a bivalyvész is, mely az utóbbi években sok helyen megtizedelte eme sajátságos kérődzőket.

Mindazonáltal vannak számottevő bivalytenyészeteink, kivált az erdélyi részekben és itt-ott tul a Dunán. És a mit ezek a tenyészetek a kiállitáson bemutattak, az a maga nemében nagyon kielégitő volt.

Magyarország *juhtenyésztése*, az utóbbi évek megváltozott viszonyai következtében, — mint egész Európában általában — hajdani nagy jelentőségéből igen sokat veszitett, különösen a mi a mennyiséget illeti. Mindazonáltal a legelső helyek egyikén állunk kivált finom gyapjasok tekintetében ma is, mig olyan vidékeken, hol a legelő s más viszonyok kiválólag kedvezők a juhászatra s a hol nem a gyapju a fő haszonvétel, — ott, mennyiségileg is kielégitőleg áll még juhászatunk.

Igy többek közt Liptómegye némely helyén, hol a tej, illetve az ebből nyert hires liptói turó képezi a juhtenyésztés főhasznát.

A liptómegyei gazdák szövetkezete szép ilyen fejős raczkát állitott ki, 50 darabot, karámokban, egyuttal bemutatva az ott szokásos fejő gazdaságot és a turó készitésmódját is.

A gazda természetesen legnagyobb nyönyörűségét találhatta ezen szép állatokban, de megtalálta ott a magáét a néprajz embere is, szemlélhetvén azon különféle festői öltözetű *gulyás, bivalyos* és *juhász* alakokat, melyek az ország minden sarkából itt összeseregelve, komoly méltósággal őrizték, gondozták, a rájuk bizott válogatott sereget.

A kiállitva volt jószágok szakszerű ismertetéséhez egész könyvre volna szükség, s abba mélyebben nem is bocsájtkozhatunk, csak épen annyit jegyzünk még meg végül, hogy a kiállí-

A TERMÉSZETES GYÓGYINTÉZET FÜRDŐ- ÉS LAKÓHÁZA A FÜZÉR-UTCZÁBAN.

aztán enyhült és eső hüvösítette, New-Yorkban junius 27-én kezdődött az elviselhetetlen hőség és rendkívül sok áldozatot követelt. New-Yorkban ettől kezdve julius első napjáig 300-nál több halálos napszúrás fordult elő; csak junius 30-án 87. Julius elsejéről egy távirat azt jelentette: A hőség miatt 150 rendőr betegen fekszik a kórházakban. A Bellevue-kórházban junius 30-án tizenhat tonna jeget fogyasztottak el a betegek kezelésénél. Az üzletek egész nap zárva vannak. A lakosság nagy része az éjjelt szabad ég alatt, a városi kertekben tölti, mert zárt helyiségekben lehetetlen megmaradni. Orvosi szakemberek azt mondják, hogy ha ez a hőség még három napig tart, akkor az Egyesült-Államokat nagy csapás érheti.

A khinai császárné sátra. A khinai háború alatt főleg Peking megszállásánál, a szövetséges csapatok nagyon sok becses tárgyhoz, khinai műipari czikkekhez, szövetekhez, finom porczellánokhoz juthattak. A császári palotákat is megszállván, a régiségek és finom ritkaságok közt válogattak és hogy válogattak is, elégszer volt szó róla. A franczia kormány a franczia partokra érkezett egész hajónak ily szállítását lefoglalta és visszaküldötte. De azért akadt sok hadi zsákmány. Most azt jelentik, hogy a franczia csapatok megszerezték, magokkal is vitték a khinai császárné gyönyörű sátorát, melyet kirándulásai alkalmával szokott használni. A sátort állítólag egy mandarin ajándékozta Laurent franczia alezredesnek, ki viszont a franczia tengerészeti miniszternek küldte el. A sátor tíz méter hosszú, hét méter széles sárga selyemből van, gyönyörű himzésekkel. Összes sulya 156 kilogramm. A sátort egyelőre a párisi invalidus-palotában helyezték el s azután valamelyik állami muzeumba kerül.

A bélyegekben történő befizetések megszüntetése. A magyar kir. államvasutak igazgatósága, a kereskedelemügyi magyar kir. miniszternek a magyar kir. pénzügyminiszterrel egyetértőleg kibocsátott rendelete alapján bélyegekben történő befizetéseket többé nem fogad el. Figyelmezteti ennek alapján a közönséget, hogy ezután bármi néven nevezendő befizetéseit csak készpénzben vagy pedig a postatakarékpénztár útján teljesítse.

LÉGHÁZAK.

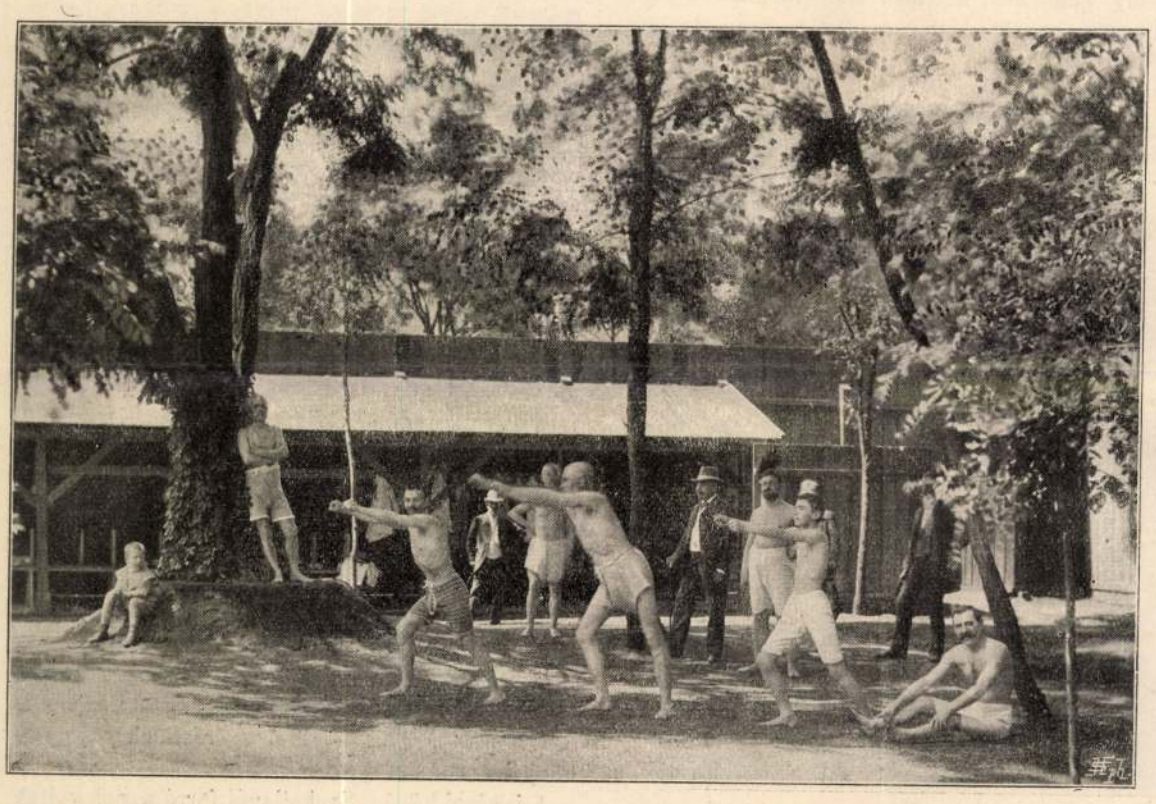

A LÉGFÜRDŐ BELSEJE.

TERMÉSZETES GYÓGYINTÉZET BUDAPESTEN.

HALÁLOZÁSOK.

Mádi Kovács György táborszernagy holttestét julius 3-ikán reggel szentelték be a gerjeni kastélyban s onnan Paksra, a családi sírboltba szállították szülei mellé. A jeles katona már régen betegeskedett, de halála mégis hirtelen történt. Június 30-ikán, vasárnap este még orvosával, dr. Góth Lajossal sakkozott s aztán reggeli öt órakor már meghalt. A király nevében Bolfras főhadsegéd intézett a családtagokhoz részvétet nyilvánító táviratot. Lobkovitz herczeg budapesti hadtestparancsok bejelentette, hogy a temetésen Rohonczy altábornagy fogja képviselni. Temetésére kivonúlt a tolnai ulánusezred, Tolnavármegye képviseletében az egész megyei tisztikar, a 12. gyalogezred, melynek Mádi Kovács tulajdonosa volt, képviseltette magát. A koporsót e hó 3-ikán reggel Zányi faddi plébános szentelte be Gerjenben, a temetési szertartást pedig Pakson, Császka György kalocsai érsek végezte nagy papi segédlettel. A paksi temetésen a magyar királyi honvédség is küldöttséggel képviseltette magát, mert az elhunyt tizennyolcz évig a honvédséghez tartozott. Álgya Sándor huszárezredes és Tanárky Béla százados képviselték a honvédséget, s díszes koszorút helyeztek a ravatalra. A koszorú nemzeti szalagján ez a fölirat: «Szeretett bajtársának a magyar kir. honvédség.» A temetésen ott voltak: a hadtestparancsnok képviseletében Rohonczy altábornagy, Vojnárovits Elek, Zoltán Elek, Andrásfy altábornagyok, és sok más katonai és polgári előkelőség, az elhúnyt ezredének küldöttsége, a község előljárósága és több falu népe. Koszorút igen sokan küldöttek a ravatalra. Részvéttávirat mintegy háromszáz érkezett a gyászoló családhoz.

Beöthy Zsiga, a kolozsvári nemzeti szinház művésze, a fiatal szinész nemzedék egyik legtehetségesebb tagja meghalt julius 5-ikén Budapesten, hosszas betegség után. Szinészi pályáját a fővárosban kezdte, hol sokan ismerték a fiatal embert, s a legnagyobb részvét nyilvánúl a Beöthy-család gyásza iránt. Édes atyja az irodalom és a tanári szék jelese, Beöthy Zsolt, a Kisfaludy-Társaság elnöke; bátyja pedig Beöthy László, a Nemzeti Szinház igazgatója. Édes anyja Rákosi Szidi, a Nemzeti Szinház művésznője fia betegségének roszra fordultával állandóan

figyelmet. Majd a gomba-módra szaporodó zeneiskolák kerültek szóba. Itt állami felügyelet volna szükséges. Hangzottak fejtegetések a kötelező középiskolai zene és énekoktatásról. A Bécsből jött *Frank* Ferencz németűl mondta el, hogy Ausztriában is rosz a zenészek sorsa, s ebben tényezők a katonai zenekarok, melyek elnyomják a művészetet. Beszélt a bécsi mintára szervezendő magyarországi zenészszövetségről, mely összeköttetésbe lépne a bécsivel. A másik bécsi küldött *Schoff* Henrik is nagyon ajánlotta ezt, de a gyűlés nem igen hevűlt az eszméért. *Kövessi* Ferencznek a katonai zenekarok ellen tartott előadását *Donáth* Lajos azzal egészítette ki, hogy a katonai zenekarokat a vidéki szinházakból is szorítsák ki, s a szinházi igazgatókat kötelezzék rendes zenekarok tartására. *Sztojanovics* Jenő ismert zeneszerző a katonai zenekarok fölött szintén éles hangon itélt, mert 20—30 forintért játszanak egy este, így tehát művészi zenekarok nem versenyezhetnek vele. Mióta Poroszországban eltiltották, hogy a katonai zenekarok egyenruhában játszanak, egészen megcsappant iránytuk az érdeklődés. Így kellene tenni nálunk is a katonai zenekarok versenye ellen.

MI UJSÁG?

* **A budapesti egyetem Földrajzi Intézetének hallgatóit,** mint minden évben, úgy az idén is nagyobb tanúlmányútra vitte dr. *Lóczy* Lajos tanár, *Cholnoky* Jenő adjunktusa kiséretében. A kiránduló társasághoz csatlakozott még dr. *Lörenthey* Imre magántanár és *Seemayer* Vilmos műegyetemi tanár-segéd asszisztens is. A kirándulók Kőrösmezőn keresztül *Lemberg* felé igyekeztek. Kőrösmezőn túl azonban épen előző éjjel egy felhőszakadás megrongálta a pályát, úgy hogy a kirándulóknak Tartarovtól Jaremczéig 24 kilométer útat gyalog kellett megtenni a sok helyen teljesen elpusztított országúton. Lembergből azután *Kiev*-be utaztak, onnan *Moszkván* át *Szent-Pétervárra,* mindegyik városban nehány napot töltve. Pétervárról *Finnország* tóvidékeibe utaztak, a világhírű *Imatra* vízeséshez, azután a *Szaima* tavon hajóztak, majd *Helsingfors* fővárost tekintették meg. Innen Szt.-Péterváron keresztűl *Königsbergbe* utaztak, hogy a parti homok-gátakat és általában a tenger partján látható tüneményeket tanúlmányozzák. A szép *Breslau* városon keresztűl tértek haza. Mindenütt a legnagyobb szivességgel és barátsággal fogadták őket, a mit különben *Lóczy* tanár világszerte ismert jó hírneve a tudós világ előtt előre is biztosított. Az utazás költségeihez a vallás- és közoktatásügyi miniszter évenként 2000 koronát ad. Az intézet ilyen kirándulás alkalmával meglátogatta már Dalmácziát, Olaszországot és Szicziliát, azután a Balkán-félszigetet, jövőre pedig valószinűleg a Kaukázus havasi világát fogják fölkeresni.

A király nyaralása. Ő Felsége julius 2-án Ischlbe érkezett s a nyár nagy részét ott fogja tölteni.

Erzsébet királyné szobra Pöstyénben. A *pöstyéni* fürdő parkjában mellszobra lesz Erzsébet királynénak. *Jankovich* Gyula szobrászt bízták meg elkészítésével, ki a gipsz mintát be is végezte már s pár nap előtt próbaképen fölállították. A szobrot magát márványból faragják ki.

FEHÉRRUHÁS LÁNYOK CSOPORTJA.

Lónyay grófné már hosszabb idő óta betegeskedik, s most Badenben üdül, hol Jenő főherczeg rendelkezésére bocsátotta pompás villáját. A múlt héten meglátogatta leánya, *Erzsébet* főherczegnő. A grófné most már annyira jobban van, hogy tolószéken a kastély parkjában tartózkodhatik. A grófné megengedte, hogy a park minden részét a közönségnek megnyithassák. Gróf Lónyay Elemér e hó 2-ikán Bodrog-Olasziba utazott, birtokára. Visszatérése után feleségével együtt a morvaországi Auszterliczbe megy, a hol hosszabb ideig maradnak.

Egy elhúnyt iró családja javára. Néhány hó előtt húnyt el *Áldor* Ármin hirlapiró. Özvegyének, árváinak nem maradt semmijük. Javukra egy bizottság gyűjt. Pár nap előtt Laxenburgból érkezett adomány, melyet *Tomor* Róza kisasszony, Tomor Ferencznek, az öreg paedagogusnak leánya küldött. A postautalványra ez volt fölirva: az Áldor-árvák javára *E. M.* 12 korona, *T. R.* 4 korona. Az E. M. betűk *Erzsébet Mária* főherczegnőt, a néhai trónörökös leányát jelentik.

Vörösmarty szobrának a helye. A Vörösmarty-szobor országos bizottsága nevében Sajó Aladár jegyző julius 3-án adta át *Halmos* polgármesternek a bizottság kérelmét, hogy a költő szobrának helyéűl a lipótvárosi Gizella-teret engedjék át. A polgármester a hely választását szerencsésnek mondta, a kérés teljesítése azonban nemcsak ő tőle függ, de minden befolyását fölhasználja, hogy a bizottság kérelme teljesüljön.

Az eskütéri híd. Az eskütéri híd építésén nagy munkát végeztek a tavasz óta. A két parton a hídfő már tavaly elkészűlt, s a hatalmas alkotmány oly magas, mint a plebánia templom tornya. A tavaszkor kezdték meg az állványok építését egyik parttól a másikra. Ezernyi ezer gerendát használtak föl. A hajók közlekedésére három szűk nyílást hagytak. Az óriás állványokkal is elkészűltek, s megkezdődött a vasláncok összeállítása az egyik oldaltól a másikig.

Hegedüs Sándor kereskedelmi miniszter e hó 3-ikán nézte meg a munkálatokat és a lánczok szerelését. A nagy mű gyorsan halad, az utolsó két láncz-szemet e hó végén már elhelyezhetik és nyomban reá megkezdik a hídtest fölszerelését, melynek befejező munkálatai azonban a jövő évre maradnak. Az ünnepi hídavatás, melyen jelen lesz a király is, a ki először fog átmenni a teljesen kész hídon, a jövő év október havában lesz. A miniszter elrendelte, hogy a nagyszabású építkezés nevezetesebb részeit fényképekben örökítsék meg. Az állványozás maga oly kiváló műszaki munka, hogy annak megtekintése végett külföldről is számosan jönnek Budapestre, mert ritkán épűl híd ily nagy vízen. Eddig bécsi, berlini és svájczi mérnökök jártak itt s közelebb franczia és angol szakértők érkeznek ide, hogy a maga nemében páratlan, egynyílású Dunahíd építését tanúlmányozzák.

A műegyetem új épülete. Az új műegyetem építését a budai Lágymányoson az idei őszön megkezdik. A pavillon-rendszerben épülő új műegyetem egész kis városrészt fog alkotni. A műegyetem múzeum-körúti mostani épülete a tudomány-egyetemé lesz. Itt helyezik el a bölcsészeti fakultást, a melynek egy része, a vegytani és az embertani intézet úgy is a műegyetem szomszédságában van. A tudományegyetem központi épületében így kényelmes helye marad a jogi és a hittudományi karnak, továbbá a különböző egyetemi hivataloknak.

Hármas jubileum Jászóváron. A premontrei tanítórend *jászóvári* székhelyén június 29-ikén hármas jubileumot tartott. A most végződött iskolai évvel töltötte be a rend három érdemes tagja szerzetesi életének és tanügyi működésének negyvenedik évét. A tanügy, irodalom s tudomány terén érdemes három rendtag: *Nátafalussy* Kornél, a nagyváradi tankerület kir. főigazgatója, dr. *Károly* Gy. Hugó, igazgatói czímmel felruházott állami felsőbb leányiskolai rendes tanár Budapesten, dr. *Stöhr* A. Szilárd, a kassai kir. konviktus kormányzója, az orsz. közoktatási tanács tagja. Mind a hárman az 1861—62-ik tanévben kezdték meg érdemekben és sikerekben gazdag tanári pályájokat. A Jászóváron június 29-ikén tartott rendtanácsban dr. *Takács* Menyhért prépost-prelátus nagy elismeréssel emlékezett meg a jubilánsokról s érdemeiket jegyzőkönyvbe iktatták.

A juniusi hőség. Szokatlanúl forró napok voltak junius végén Amerikában, sőt Angliában is. Nálunk is mutatkozott a kánikulai hőség egy-két napon, de

BANDÉRIUM A VENDÉGEK FOGADÁSÁNÁL.

A NAGY-SZALONTAI KOSSUTH-ÜNNEPRŐL. — Fiedler K. fényképei után.

A BALATON JEGÉN.

Olvasóink legnagyobb része csak nyáron ismeri a szép Balatont, s úgy ismeri azt, mint nyugtalan, könnyen felháborodó víztömeget, a melynek arczulata napról-napra, sőt a napnak minden órájában változik. Majd sima, mosolygó s ezer színben tükrözi vissza a nyárias felhőkkel tarkázott eget, majd ha nyomasztó hőség száll a tó medenczéjére, homályos lesz a levegő, egyhangú a tó színe is. Máskor meg a zivatar sötét felhője alatt smaragd-zöld lesz a tó s fehéren tajtékzó hullámai zúgva törnek meg a fürdőház czölöpjei között.

Vannak sokan, a kik ismerik a Balatont őszszel, szüretkor is, a mikor már tarkára sárgúlt lombok koszorúzzák a lassan hideggé lett viz partjait. Ilyenkor is szép a tó, különösen a hosszantartó, derült őszi alkonyatok idején.

De azt hiszem, nagyon kevesen vannak, a kik ismernék a Balatont télen, befagyva. Egy darabja ilyenkor a tó az éjszaki sarkvidék jégvilágának.

Igaz, hogy nem minden télen fagy be a tó teljesen és tartósan. De ha befagy s vastag jégpánczél fogja le a locsogó habokat és csonttá fagyott a partokon is minden, akkor nem sok

ÁLLOMÁS TELJES KÉSZENLÉTBEN.
(Elül a lakósátor és a műszer-szállító gyalogszán.)

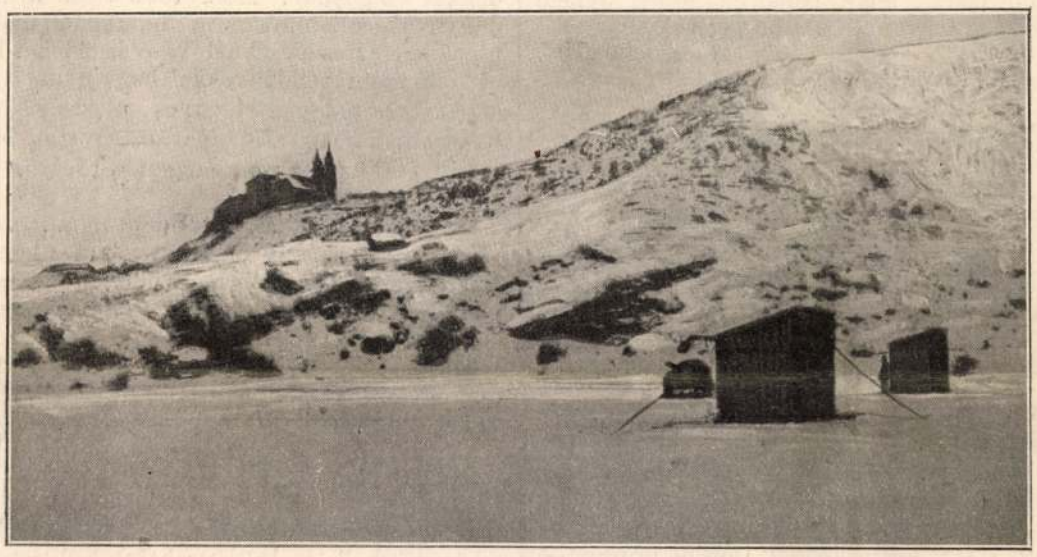

ÁLLOMÁS A TIHANYI PARTOK ALATT.

képzelődés kell ahhoz, hogy valaki a sarkvidékek jégvilágában képzelje magát.

Az elmúlt télen érdekes és kellemes emlékű expedicióban vettem részt a Balaton jegén. Dr. Lóczy Lajos, a Magyar Földrajzi Társaság Balaton-bizottságának elnöke a Balatonon folyó tudományos kutatások keretébe bele vonta a Föld vonzó erejének tanúlmányozását is a tó vidékén.

Röviden elmondom, hogy miféle tanúlmányok ezek. Ha készítenénk egy rendkívűl finom rugós mérleget, azaz olyant, a melyik valamely testnek a sulyát nem úgy méri meg, mint a közönséges mérleg, hogy egy másik testnek — a mértéksulynak — a sulyával *összehasonlítja*, hanem az által, hogy a rugó összenyomódása annál nagyobb, minél nagyobb suly nehezedik a rugóra, akkor olyan műszerünk van, a mivel rendkívűl érdekes dolgokat lehet megállapítani. De a rugónak rendkívűl finomnak kell lennie, olyan finomnak, hogy a gramm ezeredrészeit is megérezze.

Ez a rugós mérleg azt fogja mutatni, hogy egy kilogrammnyi tömegnek nem mindenütt egyforma a sulya, azaz nem mindenütt egyformán nyomja össze a rugót. Némely helyen jobban, más helyen kevésbbé. Tudományos nyelven ezt ugy mondjuk, hogy a «gravitáczió», vagyis a nehézkedés különféle.

Különféle oka van annak, hogy a nehézkedés a Föld felszínén nem mindenütt egyenlő. Egyik oka az, hogy a Föld szilárd kérgében különféle sűrűségű anyagok vannak. Ugyanolyan térfogatú bazaltnak a tömege sokkal nagyobb, mint ugyanolyan térfogatú homokkőnek, tehát nehezebbnek is fogjuk érezni. A hol a Föld kérgében, közel a felszínhez nagy bazalt-tömegek vannak, ott a nehézkedés is nagyobb lesz, mert a testek annál nagyobb erővel nehézkednek egymás felé, minél nagyobb a tömegük.

Az anyagnak ez a megfejthetetlen tulajdonsága, hogy nehézkedik, azaz, hogy az egyik anyagtömeg a másikat mintegy magához húzza, ez szolgál most a geologus kezében eszközül arra, hogy a Föld szilárd kérgének szerkezetét nagy mélységre megismerjük.

Csakhogy ilyen finom kutatásokhoz nem használhatjuk a rugós mérleget. Nagyon durva és megbizhatatlan eszköz az. Azelőtt az ingát használták, mert az inga annál gyorsabban leng, minél nagyobb a nehézkedés. Rendkívűl kényelmetlen dolog azonban ez, még olyan tökéletesítések mellett is, mint a hogy azt báró *Eötvös* Lóránd tanár a Ságh-hegy tetején használta.

Sokkal jobb és bámúlatosan egyszerű az az eszköz, a melyet ugyancsak báró *Eötvös* készített ilyen czélra.

Képzeljük el, hogy valami nagy terem alatt van egy óriási nagy, üres pincze. A pincze egyik sarkában álljon valami sulyos nagy tömeg, pl. egy jó nagy hordó bor. Fenn a teremben, a terem közepén, függeszszünk fel valami rendkívűl finom, vékony drótra vízszintes rudacskát. hogy az egészen szépen, vízszintesen lebegjen. Ha megvárjuk türelmesen, míg a felfüggesztés folytán keletkezett, mindenféle lökésekből származott mozgások megszünnek s a rúd egész nyugodtan egy helyben marad, akkor bizonyos, hogy a drót semmiféleképen sincs többé összecsavarodva.* Ha ilyenkor a rudat megfogjuk s eredeti helyéből kifordítjuk, úgy, hogy azért vízszintes maradjon, akkor világos, hogy a drótot egy kicsit megcsavartuk. Ehhez pedig bizonyos erő kell. Természetesen, minél finomabb a drót, annál kisebb erő, de valami mégis csak kell.

Már most a vízszintes rudacska egyik végére tegyünk egy kis sulyt. A másik végére is kell akkor ellensuly, de azt ne tegyük rá magára a

* A gyárból kikerűlt s most használatba vett drót csak 4—5 év múlva csavarodik ki a felfüggesztés után «majdnem» teljesen.

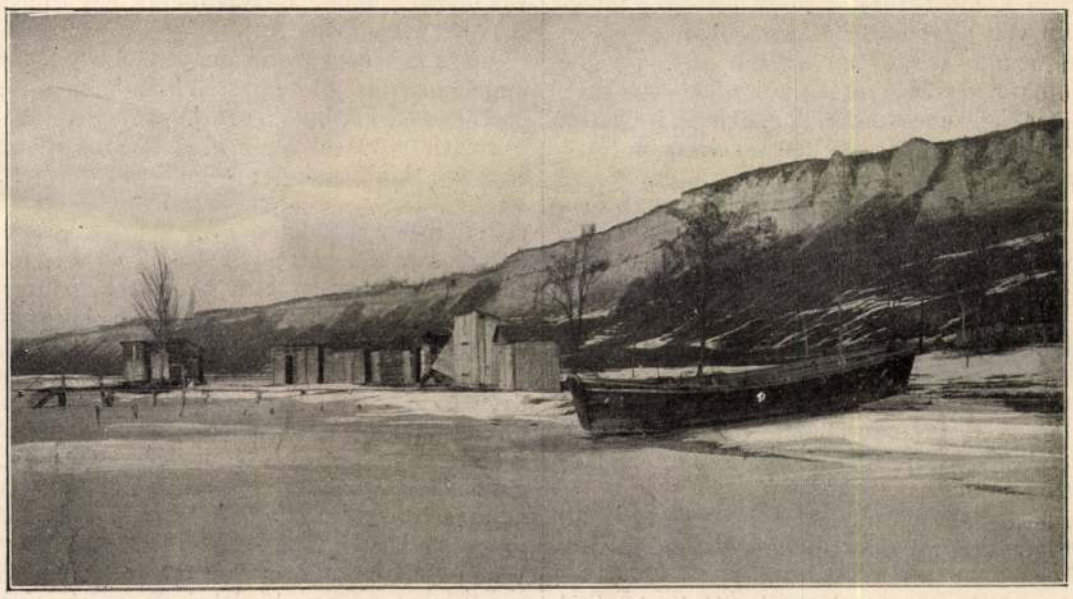

ALIGAI FÜRDŐK A MAGAS PARTOK ALATT TÉLEN.

A BALATON JEGÉN.

pálczára, hanem valami vékony kis dróton függeszszük fel a pálcza végére.

A pálcza egyik végén tehát fenn, a másik végén pedig valami fél méterrel alább van a suly.

Mind a két suly nehezedik már most nem csak a Föld felé, hanem minden környező tárgy felé, így a pinczében levő hordó felé is. Minél nagyobb ez a tömeg, annál nagyobb lesz a nehézkedés, de a távolság növekedésével a hatás nagyon gyorsan fogy. A pinczében levő hordóhoz a lefüggő suly közelebb van, mint a pálczika másik végén levő suly, tehát a lefüggő suly nagyobb erővel nehezedik a hordó felé, mint a felső suly. Ha már most a hordó nem épen a műszer alatt van, hanem, a mint mondtuk, a pincze egyik sarkában, akkor a pálczika két végére ható erők oldalt igyekeznek fordítani a pálczikát s mivel a két végére különböző erő hat, el fogják azt forditani s ezzel a drót egy kevéssé becsavarodik.

Ennek a csavarodásnak a nagyságát kell csak megmérnünk, ebből kiszámíthatjuk a két suly nehézkedésének különbségét, sőt ennek alapján a pinczében levő hordó helyét is, — föltéve, ha ismerjük annak tömegét.

Tényleg az egész Eötvös-féle műszer nem is más, mint a mit itt leírtam. A többi rész rajta a csavarás nagyságának megmérésére, meg arra szolgál, hogy a finom szerszámot a levegő áramlásaitól, mindenféle elektromos vonzásoktól, stb. megvédelmezzük.

A Föld felszine fölé emelkedő hegyek és egyéb tárgyak szintén hatnak a műszerre s ha a Föld kérgében rejlő tömegek eloszlását akarjuk tanúlmányozni, akkor emezeknek a hatását le kell számítanunk, a mi meglehetősen bonyolúlt számítást kiván.

Ezért találta báró Eötvös a saját szempontjából elsőrangú észlelő helynek a Balaton jegét.

A műszer óriási lépést jelent földünk ismeretében. Eddig alig tudtunk a föld kérgéről 1—2 kilométernél nagyobb mélységből valamit. Ennyire jutnak le ugyanis a legmélyebb fúrások. A báró *Eötvös* zseniális találmánya 10—20 kilométer mélységről szolgál hiradásokkal, olyan mélységekről tehát, a melyekben elméletileg semmiféle anyag sem lehet már szilárd állapotban.

Az expediczió alatt tehát ezt a műszert hurczoltuk a tó jegén szabályosan kiválasztott helyekre. A nappal azzal telt el, hogy a műszert szétszedtük, becsomagoltuk, s tovább szállítottuk könnyű, léczrámás ponyvasátorával, meg a deszkából készült nehezebb lakósátorral együtt s az új állomáson a műszert újra felállítottuk.

Éjjel aztán folyt az észlelés. A tél azért is kedvezett a munkának, mert az éjszakák hosszúk. Csak éjjel lehet ugyanis a műszert használni, mert nappal a Nap sugárzása egyoldalú fölmelegedéseket és zavarokat idéz elő.

A lakósátor padlózva volt s petroleum-kályhával fűtöttük. Biz ott nem volt valami nagy a tisztaság, a lámpa a legnagyobb óvatosság mellett is füstölt. Volt a sátorban egy deszkapad, a melyen az obszervátor pihenhetett, egy karosszék, a melyben az éjjeli őr virrasztott s másfél óránként felverte az obszervátort, a ki ruhástól aludt. Minden másfél órában fel kellett kelni, kimenni a műszerhez, a mely bizonyos távolságban volt a lakósátortól, azt leolvasni, átfordítani, azután a sátoron kívűl, a szabad jégbe hőmérőket tűzni le a jég különféle rétegének hőmérsékletét megvizsgálni, azokat is le kellett olvasni s csak azután térhettünk vissza a lakósátorba, újra egy kicsit aludni.

A hangulat az időjárás szerint más és más volt. Csikorgó, kemény, derűlt éjszakákon, a mikor a csillagok rendkívűl élénk fénynyel ragyogtak, legkellemesebb volt az ott tartózkodás. A jég, ha nem takarja nagyon vastag hó, ilyenkor folyton ropog, durrog, ha kevés hó van rajta, akkor sajátságos nyögő hangokat ad, de folyton repedezik. A legnagyobb hideg, mint mindenütt, reggel nap-felkelte idején van, de a mint felbujt a nap, rögtön, rohamosan emelkedik a hőmérő.

Ködös, borús éjszakákon a jég néma. Az 50 lépésnyire álló műszersátor lámpását alig lehet látni.

Ha az ember a sátorlámpák világító köréből kimegy, a teljes semmiségben képzelheti magát. Valami derengő világosság ilyenkor is van, teljesen soha sem sötét a hó, legalább az ember a lába nyomait mindig meglátja s azon vissza talál a sátorhoz. Egyébként semmi sem könnyebb, mint ködben teljesen elveszteni az útirányt. Csak meg kell állni valami észlelet miatt s többé nem tudja az ember iránytű nélkűl az útat. El is láttunk mindenkit, a ki csak valamiféle összeköttetésben volt velünk, jó iránytűvel, hogy minden körűlmények között partra találjon.

Tekintettel a jég tetemes vastagságára, az egész expediczió nem volt veszélyesnek mondható. Egyedüli veszély az, ha a jég gyenge s a szél feltámad, mert akkor könnyen megtörténik, hogy a jeget feltöri s kiveri a partra. Ekkor sátor, műszer ott veszne s legfeljebb az emberéletet lehetne megmenteni.

Ilyenféle jelenségek mutatkoztak márczius 5-éről 6-ára virradó éjjel is, a mikor az enyhe szél veszedelmesen megnövelte az olvadozó jégbe vágott lékeket, a jég tele volt vízzel s minden felé lyukak kezdtek támadni. Az éjszaki szél éjjel orkánná erősűlt, s messze fenn voltunk éjszakon, Alsó-Örs táján. Alsó-örsi halászok szoktak minden reggel értünk jönni, hogy tovább vontassanak. Reggel ugyancsak aggódva vártuk őket, hogy át tudnak-e jönni, nem nyílt-e meg a jég az éjszaki partok alatt? Egy elszabadult jégtáblán tutajozva tudtak csak átjönni s azonnal a leszereléshez láthattunk. A szántalpakon csúszó sátrakat, a mint megoldottuk köteleikről, elkapta a szél s 12 embernek adott munkát, hogy visszatartsa.

Ilyenkor szép a Balaton! A ki férfi és szereti a természetet zord fenségében látni, az el ne mulaszsza, hogy csikorgó hideg télben kirándúlást tegyen a Balaton jegére.

Cholnoky Jenő.

ERZSÉBET-SZOBOR PÖSTYÉN FÜRDŐN.

A pöstyéni fürdő szép parkjában is nem sokára szobor hirdeti már ama meghatóan belső ragaszkodást, szeretetet, melylyel boldogúlt Erzsébet királyné iránt az egész nemzet viseltetett s a kinek emlékét oly híven őrzi szíve mélyében.

A szép eszmét egy évvel ezelőtt az ottani fürdőorvosnak, dr. Fodor Kálmánnak neje, szül. Berchthold grófnő pendítette meg s annak megvalósítása körűl is első sorban ő buzgólkodott. Most már a szobor gipsz-modellje elkészűlt s bemutatása közelebb, ünnepélylyel egybekötve ment végbe, melyen szép számú lelkes közönség vett részt, közte Erdődy Imréné grófnő, — a kinek fölvétele után képünk is készűlt, — továbbá az ő leánya, aztán Oberndorff grófnő, Fekete báróné és leányai, Van der Hoeven bárónő, stb, kik a rendező-bizottsággal az ünnepély sikerére buzgón közreműködtek.

A szobrot *Jankovics* Gyula jeles művészünk mintázta s a dicsőűlt királynét azon ruházatban tünteti fel, melyet a koronázáskor viselt volt.

A RIKKANCSOK.

Mióta a krajczáros, — vagyis már most kétfilléres — ujságok megszülettek, azóta a főváros utczai alakjai is szaporodtak egy tipussal: a «rikkancs»-haddal.

Kik s mik ezek a rikkancsok? Azt a fővárosi ember nagyon jól tudja. A kétfilléres újságok árulói ezek, kik különösen kora reggel s esti öt óra után százával lepik el a főváros utczáit s harsány kiáltásaiktól: — «E-esti ujság!... Friis ujsáág!...» és ki tudná miféle más ujság, — sehol sincs nyugodalom. Az utczasarkokon öthat kinálja egyszerre portékáját, de még a legszűkebb sikátorban sem igen mehetni úgy el, hogy egyszer csak fülünkbe ne harsogjon: «Második kiadás!»

Ezeket az ujságárulókat nevezte el a budapesti humor «rikkancs»-oknak, arról a szakadatlan rikoltozásról, a melylyel az unalmas csönd enyhítéséről oly lármás buzgósággal gondoskodnak. Kivált eleinte, míg szabad volt az ujságok szenzácziósabb tartalmát is kikurjongatni. Most már a rendőrség tilalma folytán vége ugyan emez aranykornak, csak az ujság nevét lehet fennen hirdetni, de azért most is bátran megérdemlik a «rikkancs» nevet.

A rikkancsok sok százra menő seregében mindenféle ember van. Nem egy kerűl olyan, a ki diplomát tudna felmutatni, olyan sem ritkaság, a ki fogaton járt valaha s takaros földbirtok, vagy dús jövedelmű üzlet tulajdonosának mondhatta magát. Elvétve jó falusi alakok is akadnak, némelyikről még most is lerí a hajdani jó mód. Egyiknek-másiknak mintha még most is a «cselő hé, csáli hé» kiáltásra állana a szája, a mivel valamikor azt a czímeres négy ökrét biztatgatta, — de bizony most már csak «tessék Esti Ujság» vagy «Friss Ujság» lesz belőle. Szomorún hangzik ez a kiáltás, sokszor kíséri egy-egy gyenge sóhajtás is, de hát hijába, forgandó a világ sorja s mindig dicséretesebb kétfilléres ujságot árúlni, mint Amerikában, vagy az öngyilkosságban keresni menedéket.

Vannak aztán öreg, töpörödött anyókák, kis gyermekes menyecskék, toló kocsiban ülő nyomorékok, de a rikkancsok zöme mégis a fürge 10—12 esztendős gyerekekből áll. Ezek vívták ki szakadatlan lármájukkal a «rikkancs» nevet. Ezeknek sem nyelvük, sem lábuk nem nyugszik egész nap.

Mikor kora reggel, délután, meg estefelé megjelennek a két filléres lapok, már akkor a rikkancs-had százával lepi el az illető kiadóhivatal környékét, azután megrakodva egy-egy nagy csomó ujsággal, mesés gyorsasággal árasztják el a főváros minden részét. S még az utója alig jutott a maga példányaihoz, már az eleje rég ott kiabál a távoli külvárosokban, de hirtelen elárasztják a Városligetet, Svábhegyet s egyéb kiránduló-helyeket is.

Vannak köztük, a kik már sokra vitték: segédekkel dolgoznak. Ezek több száz ujságpéldánynyal rohannak s a hidaknál, nagyobb utcza-kereszteződéseknél váró segédeket látják el kellő számú példányokkal, hogy nyargaljanak azokkal a maguk bizonyos utczasarkára. S nyargalnak is a szél gyorsaságával és lármájuktól csakhamar visszhangzik a főváros egész roppant terűlete.

Különben a rikkancsi állapot nem is valami rosz és sok szegény embernek biztos kenyeret ad. Naponta átlag megkeresnek 1—2 koronát, némelyik többet is, a mi bizony nagy segítség szegény embernek; sőt szükség esetén meg is lehet belőle élni, a mint hogy sok rikkancs csakugyan kizárólag az ujságárúlásból él.

NYÁRI DIVAT.

A kánikulai napok egyedűl czélszerű viseletének a könnyű moll- és battisztruhákat kell tartanunk. Ezt a felfogást magáévá tette az egész elegáns hölgy világ.

Gyönyörűek e mollruhák — különösen a fehérek — melyeket lehellet-könnyűvé tesz a sok beleöltött csipkebetét. Olyan munka ez, mint a legfinomabb fehérvarrás. Szeszélyes, szinte kiszámíthatatlan mintában alkalmazzák ezeket a lenge szövetekre; alól a dús, habos fodrokat szintén sűrűn törik át a csipkebetétek és fodrok. A csipke alatt kivágják a szövetet s a varrását gondosan elrejtik egy lehetőleg keskeny bársonyszalag vagy parányi mousseline de soie bodor alá. Ez most a legújabb és legelegánsabb dísz, a mit *inkrusztácziónak* neveznek. A foulard-ruhák is ily módon vannak csipkékkel áttörve.

A szoknyák határozottan ránczba rakottak, plissébe törtek, melyek oly szorosan vannak letűzve, hogy csak mint keskeny, vonalnyi csíkok domborodnak ki. A derék többnyire csipkeszegélyű és díszű boleró. Ez utóbbiaknál igen kedvelt ujdonság a félbő, testhez nem álló bolero, mely hátul rövid s egy corselet-jupe fölé emelkedik. Az újjak mig alul bővek, fent szorosan a vállhoz simúlnak. E tekintetben kissé túlságba csap át a divat, a mennyiben némely ruhán óriási dudorok libegnek könnyű mollból, battisztból vagy mousseline de soieból. Ellenben a nyári divat kedves jelenségei gyanánt kell említenem a kecses «dervis» újjakat.

Ernyőkben legdivatosabb a fehérszalagú virágos selyem. Rózsa, ibolya, azalea és mezei virágok vannak rajtuk csinos bokrétákban s oly finom kivitelben elszórva, mintha kézifestés lenne minden szirom. Nyelük fából, fémből és kristályból van. A festett fanyelek már nem divatosak; és semmi csokor, rojt vagy egyéb dísz nincs rajtuk.

Az idei divat különlegességei közűl leginkább a kalapok változatossága tünik föl.

Jankovich Gyula, szobrász

„Libatalpaj" c. szobra súlyosan sérült állapotban a Fővárosi Emlékmű Felügyelőség szobortárában van. (emlitve).

Régi és új szobrok terekben és raktárakban.

Fővárosi Emlékmű Felügyelőség.

Magyar Nemzet, 1976. nov. 12.

Kalapdíszül rendkívül divatosak a piczi, szerény mezei virágok. A legelőkelőbb párisi virágüzletek kirakatai telve vannak a parasztos kosarakban felhalmozott, bokrétába kötött vadvirágok garmadáival. Kék, rózsa, sárga és fehér szinben látjuk őket ott heverni, oly természethű utánzatban, mintha csak most kerültek volna oda a harmatos rétről. S a nefelejts, búzavirág, margaréta és pipacs természetes bája valóban páratlan a maga nemében.

Egyszerű, kerek szalmakalapot magunk is könynyen diszíthetünk, ha izléssel és ügyesen két-három vadvirág-bokrétát tűzünk a karimájára. Közbe pedig egy-egy bársonyszalagból bogozott csokrot. Így, minden egyszerűsége mellett is, rendkívül kecses és fiatalos kalapot nyerünk, mely pompásan illik a moll, karton és piké ruhákhoz.

Két képpel is bemutatom a legexclusivebb toiletteket, melyeket e napokban csodáltam Monaszterly és Kuzmik cs. és kir. udvari szállítók műtermében.

Az egyik fehér selyemvászonból készült hármas, hímzett fodorral. A hosszú, alúl bő alj fent apró ránczokba rakott és szorosan simúl a csipőhöz. Dereka szintén apró ránczokba tűzött, fehér selyem mousseline betéttel és széles, himzett gallérral, mely szabadon hagyja a nyakat. A derék szabása oroszos; bő ránczait egy többszörös öv szorítja le. Az újjak szintén bővek, hármas dudorukat keskeny, sötétkék bársonyszalag szorítja le. Ez utóbbiból bogozott, hosszú lengőkben aláomló kokárda diszíti a gallér bal csücskét. A durva fonású széles kalap kettős karimája közé kék bársonyszalaggal vegyes fehér selyem mousseline simúl.

A másik ruha mályvaszín fátyolmousselineből szabott. A csipőtől kettős sorban fekete tüllbetét van a szoknyába inkrusztálva, míg a kettős, dús és széles fodron valódi, sárgás csipkemedaillonok vannak elszórva. Dereka szintén fekete tüllbetétes, valamint a rövid, könyökig érő újjak is.

A nyakat ama tömérdek, laza selyemmousselineből tűzött fodrok takarják, melyek most a boát helyettesítik. Elől s az aljon hátul hosszú, keskeny bársonyszalagok libegnek alá. A kalap szintén mályvaszínű szalma, nagy, fekete bársonycsokrokkal és sárgás csipkerosettával.

S. Bella.

Gróf Erdődy Imréné amateur fölvétele.

ERZSÉBET KIRÁLYNÉ SZOBRA PÖSTYÉNBEN.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Sándor Miklós: Az élet versekben. *Költemények, Komárom, 1901.* Mint e kötet első szakaszának feliratából láthatni, a benne levő legrégibb vers 1858-ban kelt. Ezóta mostanáig nagy idő telt el, de a múzsa soha sem hagyta el a szerzőt. Nem sugallt neki világra szóló, fényes verseket, magas költői becsvágy nem is igen háborgatta a szerző lelke nyugalmát. Egyszerű, közvetlen hangon mondja el egyszerű érzelmeit, sokkal inkább önmagának s egy szűkebb baráti körnek, mint a nagy közönség kényesebb fülének. Pályája kezdetén, mint ez időtájt a kisebb költői tehetségek mind, Petőfi hatása alá került s ez meglátszik rajta még ma is. Semmi sem jellemzi benne jobban a műkedvelőt, mint az, hogy se hang, se tartalom dolgában nem találunk lényegesebb változást, fejlődést műveiben az alatt a negyven évnél hosszabb idő alatt, mely az első és utolsó közt eltelt. A dilettánsra vall verseinek pongyola formája, gyakori bőbeszédűsége, izlésének bizonytalansága is. S ebből a szempontból nézve könyvét, egy rokonszenves, dalos kedvű embert ismerünk meg belőle, a ki szereti a népdalt, a vidám baráti kört, áldoz a szerelemnek is, benyomásait azon frissen foglalva dalba, igénytelenűl, mesterkélés és szinfalhasogató páthosz nélkűl, de különösebb művészet nélkűl is. Nyelve is jóízű, magyaros nyelv; majdnem kizárólag a népdalok ütemes formáit míveli. A 241 oldalos könyv ára 3 korona. Mutatványúl az alábbi költeményt közöljük a kötetből.

Ne kétkedj.

Liget virági közt
Hófehér ruhában,
Andalog a rózsám
Azt hiszi, nem vártam . . .
Akáczfa lombjának
Leveleit tépi: —
«Szeret, vagy nem szeret»?
Százszor ujra kérdi . . .

Ártatlan angyalom,
Ne epeszd a szíved! —
Nem is gondolod, hogy
Mily közel a híved . . .
Régen itt állok az
Orgonalomb alatt,
Gyönyörködve nézem,
Kétkedő arczodat.

Ne tépdeld aranyom,
Az akáczlevelet! —
Hogyha kétkedel még, —
Kérdezz meg engemet;
Megmondom én neked,
Harmatos virágom!
Hogy nélküled nem is
Lenne boldogságom.

Tündérország se szült
Nálad szebb virágot,
Kívüled e földön.
Mást semmit se látok . . .
Nem kell nekem senki
Ezen a világon . . .
Beváltom a szavam:
Te leszel a párom!

Madách Imre őseiről egy 48 oldalra terjedő tanúlmányt írt *Latkóczy* Mihály. Részletesen elmondja benne a Madách-család történetét, a legelső őstől kezdve, a kit még nem Madáchnak, hanem *Radon*nak hívtak s a ki II. Endre, később IV. Béla királyoknak volt hű embere s szolgálataiért e királyoktól nagyobb donatiókat kapott. A *Madách* név a szerző szerint szláv eredetű s eredetileg «mézes», talán «mézes szavú», vagy «méhcsősz» a jelentése. Az első ősnek, Radon comesnek fiai közűl viselte egyik, a ki 1258-tól 1278-ig szerepelt. A későbbi idők folyamán a Madáchok közt mindig akadtak kiváló egyénségek, a kik ha vezérszerepet nem játszottak is a közéletben, a család tekintélyét és vagyonát fentartották. Alsó-Sztregovát, a hol az «Ember tragédiája» költője született és élt, már a XIV. században birta a Madách-család. Az írói hajlam úgyszólván családi örökségkép szállt benne apáról fiúra; számosan közülök a «literatus» melléknevet viselték, a XVII. században (1590—1647) élt sztregovai Madách Gáspárnak számos érdekes verse maradt fenn, mintegy 100 évvel később pedig Madách János három nyelven: magyarúl, latinúl és tótúl is irt verseket. A reformáczióbor a család a protestantizmus híve lett s az is maradt 1768-ig, a mikor Madách Sándor, az előbbinek fia, kit Migazzi Kristóf bíbornok váczi püspök neveltetett, áttért a katholikus hitre. Ez a Madách Sándor szerezte vissza törhetetlen erélylyel az idők folyamán idegen kézre került családi vagyont s ezenkívül az irodalommal is foglalkozott; több kéziratban maradt jogi és politikai munkát, sőt verseket is írt s értékes családi könyvtárt szerzett össze Sztregován. Az ő fia volt *Madách* Imre, a költő apja, a kinek neje, *Majthényi* Anna, költői lelkűletű s magyaros míveltségű nő volt. *Latkóczy* érdekesen, vonzó előadásban mondja el a család történetét s tanúlmányát haszonnal és élvezettel olvashatják, a kiket a tárgy érdekel. A füzet mint külön lenyomat jelent meg a budapesti VII. kerületi főgimnázium idei értesítőjéből.

Tengerparti séták, *irta Garády* Viktor. A magyar tenger életét ismerteti e könyvben a szerző, a ki fiumei ember. Oly megfigyeléseit közli benne az olvasóval, a melyeket csak az lát meg, a ki éles szemmel és szeretettel vizsgálja a természet rejtettebb jelenségeit. Különösen a tenger állatvilágával s a fiumei halászok életével ismerkedünk meg e könyvből, a melyet vonzó olvasmánynyá tesz a szerző könnyed, magyaros stílusa s élénk előadási módja. A kötetet a «Budapesti Hírlap» nyomdája állította ki csinosan, ízléses vászonkötésben. Ára 5 korona.

Véső és ecset. Irta *Zorkóczy* Gyula. A könyvben rövid vonásokkal a szobrászat és képírás története van elmondva s a leghíresebb külföldi, valamint a hazai festő- és szobrászművészek ismertetve. A kötet Zólyomban jelent meg s a szerzőnél 2 koronáért megrendelhető.

A kecskeméti Katona József-kör évkönyve 1898—1900. Szerkesztette Kovács Antal. A gondosan összeállított kötet mindenek előtt a kör belügyeivel foglalkozik, azután több dolgozatot közöl *Kovács* Antal, dr. *Kovács* Pál, *Fazekas* Ferencz, *Márton* Sándor, *Szent-Gály* Gyula és dr. *Szilasi Pázmány* Zoltán tollából s nyilvánvaló lesz, hogy a kör elismerésre méltó tevékenységet fejtett ki. A sok érdekest tartalmazó évkönyv Kecskeméten, Sziládi László könyvnyomdájában jelent meg.

A Nyelvtudományi Közlemények 31-ik kötetének 2-ik füzete megjelent. Szerkeszti *Szinnyei* József, kiadja a Magyar Tud. Akadémia. Ára 1 korona 50 fillér. A terjedelmes füzetben *Halász* Ignácz ir a déli-lapp nyelv alaktanáról. *Patkanov* Szerafin az irtisi osztják szójegyzéket folytatja, *Suhajda* Lajos az Érdy és Jordánszky kodex kétbetűs magánhangzóiról értekezik, *Simonyi* Zsigmond az Abel-féle szójegyzékről, *Hellebrand* Árpád pedig a könyvészetről ír hosszabb dolgozatot. Ezen kívül több kisebb szakközlemény is foglaltatik a füzetben.

Praehistória. Irta *Bibó-Bige* György. E kötetben az ember a történelembeli kor kezdetéig van leírva: ismertetve a kőkorszak, bronzkorszak, a czölöptelepek, stb. Végűl csatolva van a történelem előtti kor időrendi táblázata s több képes tábla, melyek praehistóriai fegyverek, eszközök rajzát tüntetik fel. A könyv Szabadkán, Bittermann nyomdájában jelent meg.

Az állatok világa czímű nagy természetrajzi műnek most jelent meg 28-ik füzete, melyben a róka kölönböző fajai vannak bemutatva. Több sikerült metszet és egy szines táblázat élénkíti a különben

NYÁRI SÉTAÖLTÖZÉK.

is nagyon érdekes és sok újat tartalmazó füzetet. «Az állatok világá»-t *Méhely* Lajos szerkeszti s a *Légrády-testvérek* adják ki. Ára egy füzetnek 80 fillér.

Magyar méhészek zsebnaptára czímen a jövő évben kézikönyvet ad ki *Paczek* Béla, a mely bőséges útbaigazítással fog szolgálni a méhészeket érdeklő kérdésekben. A 18 íves munka ára 1 korona 20 fillér lesz.

Korvinák a külföldön. *Széll* Kálmán miniszterelnök a külügyminisztérium útján tárgyalásokat folytat a *belga* kormánynyal a *brüsszeli* királyi könyvtárban lévő Korvin-kodex átengedése végett.

A kodexért Ő Felsége hajlandó cserébe adni a bécsi cs. és kir. udvari könyvtárban lévő és a belga nemzetre vonatkozó néhány okiratot. A magyar kormány még több helyen is tett lépéseket, hogy a Korvinákat haza hozhassa. *Cheltonhamban* Sir Thomas Phillips gyűjteményében két Korvina van, a melyek átengedése iránt már egy izben alkudozott a kormány a tulajdonossal, de ez akkor oly nagy összeget kivánt az átengedésért, hogy a kormány kénytelen volt a vételről lemondani. Most Széll Kálmán miniszterelnök újabb ajánlatot tett, de a tulajdonos ezuttal is nagy összeget kér. Mindazonáltal remélhető, hogy az egyezmény mégis létrejön. A *szerajevói* bosnyák nemzeti muzeumban egy kötet található, ennek megszerzését szintén csere útján óhajtja a miniszterelnök s ezzel kapcsolatban még több kodex tulajdonossal alkudoznak.

A Nemzeti Szalon új kiállítása. A Nemzeti Szalon vezetősége elhatározta, hogy egész éven át folytonosan rendez kiállítást. Most már meg is nyílt a nyári kiállítás 150 teljesen új művel. A kiállítás naponta reggeli kilencz órától esti hét óráig tekinthető meg 50 fillér díj mellett.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A vidéki múzeumok segélyezése. *Wlassics* Gyula vallás- és közoktatásügyi miniszter, a ki nagy figyelemmel van a vidéki múzeumok és könyvtárak működése iránt, újabban közel *hetvenezer koronát* utalványozott e közhasznú intézmények segítésére. Az állami segítséget a múzeumok és könyvtárak országos tanácsának javaslata alapján osztották ki a vidéki tudományos és művészeti múzeumok és régiségtárak közt. Több természettudós külön is kapott állami segélyt, hogy a vidéki múzeumok számára természetrajzi gyűjtést folytathasson.

Ereklye-múzeum a Tud. Akadémia palotájában. Az Akadémia palotájában elhelyezett országos képtárt ha átviszik a szépművészeti múzeumba, az Akadémia 40,000 korona bértől esnék el. A kormány azonban továbbra is megtartja a helyiséget. Szó volt róla, hogy a néprajzi gyűjteményeket beveszik ide, de azok itt nem férnének el. A Nemzeti Múzeum igazgatója azt ajánlja, hogy az Akadémia másodemeleti helyiségét ereklye-múzeumnak rendezzék be. A Nemzeti Múzeumban ugyanis tömérdek ereklye-tárgy van, a melyeket ott nem lehet jól elhelyezni. Az Akadémiába költöznék át a Deák-szoba, itt lehetne berendezni az *Erzsébet* királyné szobáját a *Széchenyi-, Kossuth-, Eötvös-, Arany-* és *Petőfi-szobát.* Ezenkivül a kormány ingyen hajlékot adhatna a Kisfaludy-, a Petőfi-, a Filológiai és a Néprajzi Társaságnak, a melyek most széjjelszórtan működnek s az Akadémia vendégszeretetét élvezik. E terv megvalósítása ügyében *Wlassics* Gyula közoktatásügyi miniszter fog dönteni.

MI UJSÁG?

Építkezések a budai várban. A budai vár évről-évre többet veszít tisztes ódonságából. A százados régi házak helyét modern, nagy bérházak vagy paloták foglalják el; a várkapuk eltüntek, a bástyák oldalán, vagy belsejében épült lépcsőzeteket is díszes följárók helyettesítik. A kik szerették Budában, hogy réginek maradt, már szinte megeléglik az átváltozásokat. A legközelebbi időkben ismét nagy átváltozások történnek Budavárban.

A vár éjszaki részén a *pénzügyminiszterium* új palotája épül; József főherczeg palotája és a volt fejérvári kapu közt levő emeletes kis házakat lebontják és helyükre építik majd a palotát a *hadtestparancsnokság* és a *katonai műszaki igazgatóság* számára. Ha ez az épület készen lesz, akkor bontják majd le a régi Pálos-kolostort, a melyben ez a két katonai hatóság most van és akkor bontják le a szomszédos várszinházat (egykor templom) is, és az így nyert terűleten építik fel a miniszterelnökség új palotáját, a mostaninak helye pedig a Szent-György-tér nagyobbítására marad, hogy így emelje Erzsébet királyné ott felállítandó szobrának hatását. A mi a *királyi várlak* építkezését illeti, jelenleg az istálló-épűlet külsejét hozzák összhangzásba a várlakéval, a melynek középső új része a felette emelkedő óriási kupolával befejezéséhez közeledik. Ezek az átalakítási munkálatok november elsejéig előreláthatólag véget érnek. Őszig a főudvarmesteri hivatalnak és a várplébániának is át kell költöznie a Stöckl-épületből a várlak éjszaki szárnyába, mert a mostani Stöckl-épület helyére építik az új várőrséget, s ennek az általános építőterv szerint már őszre födél alá kell kerűlnie. A királyi lak építkezésén kívül, a várbeli új középűletek emelésére is évek hosszu sora szükséges. Az új parlamenti palota építésére a mostani költségvetésbe felvett összeget a következő években a kormány az említett építkezések czéljaira szándékozik igénybe venni.

Károly Ferencz József főherczeg Magyarországon. *Ottó* főherczeg elsőszülött fia, a tizennégy esztendős *Károly Ferencz József* főherczeg e hó 15-én este Bécsből Budapestre érkezett gróf *Wallis* kamarai előljáró társaságában. A fiatal herczeg a Hungária-fogadóba szállt, a hol a közös étkezőteremben megvacsorázott, miközben magyarúl társalogtak. A fiatal főherczeg tiszta kiejtéssel beszél magyarúl. Másnap reggel korán kelt és azután sok képes levelezőlapot küldött szét főherczegi rokonainak. Fél tíz órakor az őrnagygyal gyalog a városba ment, a honnan délben érkezett vissza a fogadóba s ismét a közös teremben étkezett. Ebéd után *Békés-Csabára* utazott, melynek környékén vadászni készűlt. A főherczeg több nagyobb vidéki várost is meglátogat.

Békés-Csabáról irják: A főherczeg julius 16-ikán *Dobozra* érkezett, a hol gróf Wenckheim Dénes vendége volt. Másnap korán reggel kihajtatott a dobozi erdőbe és részt vett a tiszteletére rendezett vadászaton. Délben fényes ebéd volt a dobozi grófi kastélyban, melyen a Wenckheim-család tagjain kívül néhány megyebeli előkelőség is részt vett. Délután *aratási ünnepnek* volt tanúja a főherczeg. Az aratási ünnepen részt vett tizenöt gabonás szekér, és közel ötszáz ünneplőbe öltözött mezei munkás vonult el a kastély előtt énekelve. Károly főherczeg a grófi családdal az erkélyről nézte a szép jelenetet.

NYÁRI ÖLTÖZÉKEK.

Zankoczi Gyula

HDK

Jankovics Gyula, szobrász

alkotása, az ezredéves emlékmü Dévényen is a nemtelen bosszu áldozata lett. Ugyancsak Rákóczi Ferenc szobra Zomborban.

Lukács György: Trianoni vandalizmus.
Bvk KMT.1928. 1-6.l.

Jankovich Gyula

vád
z

Műcsarnok
1900. 231. l.

(Erzsébet szobor
Pöstyénben)

BLUM ÉS TESTVÉRE

ANGOL URI SZABÓSÁG ÉS URI DIVAT
HERRENSCHNEIDER UND ENGLISCHE HERRENMODE
GENTLEMEN'S TAILOR
TAILEURS POUR MESSIEURS
BUDAPEST, IV, VÁCI-UTCA 31-33.

TELEFON: 188-222.
PIARISTA ÉPÜLET

Postatakarékpénztári csekkszámla: 28.435.

Végte
utolsó ittlévte al
nem tett eleget.
Tekin
most már sürgős s
a mellékelt csekk
hal adéktalanul, d
kiegyenlíteni szív
további értesítés
fogjuk átadni.

Jankovits Gyula
szobrász
† 1932. dec. 24.
67 éves korában

usk-görög.
-I. századból.

balkeze letörött. Jobbját csípő-
rekán megkötötte.
cm. — Lelt. sz. 1285. — Vétetett
itól 250 lirán, vagyis 224·26 K-án.
us 31-én (246–895). — Az elszá-
95 és az 1895 november 28-iki
— Az elszámolást jóváhagyta az
635–900) és az 1901 augusztus
–901).
str. 18. l. — Verzeichniss N° 195.

-29

Jankovics Gyula

Nuove a tápióbicskei honvédemlék (Zászlót lengető honvéd) 1910.

Bar Bpestbalp

52. f –

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni.
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

~~NYOMTATVÁNY.~~

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

Jankovics Gyula
nyomtatvány
Jókai Mór szobra c
Gyáthegyen
Az utas könyve
Bp. 1935. 105. P.

MEGHÍVÓ

A

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGÁNAK

19 ..... évi ..... hó ..... n ..... napján

.....

délelőtt / délután ..... órakor megtartandó végrehajtó-bizottsági / rendes / albizottsági ülésére.

Tárgy: .....

Elnök megbízásából:

.....

Hornyánszky V. R.-T. Budapest.

Jankovics Gyula

pöstyéni ~~nepali~~ Erzsébet ki-
rályné sobor.
A csehek megrongáltak

Olaymagyrult
238, l.

114-266

, tul.
Bp. V.
123-851

il. Pau-
r-né,
40.
183-682

G. Kab-
IV. Pe-
380-428

pest,
Bel-
187-312

ZIÓ
sti Duna-
183-314

NSIÓ
S-TÉR 14
áros leg-
b beren-
g- és me-
nos szo-
unára és
rsékelt árak.
4-760
fon!

thon
Borbás
tván
27-364

ció,
egy. 450
Rege-
Kath. nő-
itt.
365-101
Budapest.
269-013

dr.-né
est. IV.
13.
186-590

ZIÓ
zül. Salgó
380-190

2000-□-öles parkban. Budapest, Hűvösvölgy, XII. Vadorzó-út 1/3. 164-414

„PALACE" penzió
Budapest, VII. Károly király-út 3/a
423-761, 423-764

Parlament
pensio.
Teljes komfort. Bp.
V. Zoltán-u. 6 115-938

POÉTA PENSIO
a Rózsadombon, Bpest, II. Ady Endre-u. 22. 153-277

Printz Jánosné Penzió- komfortos családi otthon. Bpest. Mészáros-utca 2—Ág-utca 3. 150-827
Siófok: Bezerédy-u. 5.
Tel: 36.

RenaissancePensió
Bpest, Irányi-utca 21. szám
I. em. 186-081 III. em. 382-527

RICHTER RUDOLF-NÉ penziója Elsőrangú uriotthon. Hideg meleg folyóvíz. Kitűnő ellátás. Napozóterrasz. Bpest Andrássy út 86 126-837

Rózsa Penzió Bpest. II Tapolcsányi-u 6 152-290

Stift Pensio, Budapest, IV. Váci-u. 11/b. 185-623

Svábhegyi **OTTHON** Pensió, Bp. XII. Rege út 2 (Széchenyi Emlékműnél) 165-421

Szentkirályi pensió, Bpest, VIII. Szentkirályi-u. 6. 145-367

Török Penzió, Bpest II. Török-u. 10. Lukács fürdőnél kitűnő konyha. 155-296

Debrecen

Hungária pensió, tul. özv. Hegedűs Sándorné, Debrecen, Piac-u. 59. 23-39

Pál bérlő, **Mátrafüred 2**

Miskolc

AVASI PENSIO, Miskolc, Papszer-u. 20. 18-44

Siófok

Dombay Zoltán **„Strand Hotel"** tul: Siófok, 84 Budapesti irodája V. Zoltán-u. 16. 119-341 119-377

Elite-Grill pensió, Tötössyné Siófok. Tel.: 70

Printz Jánosné Penziója Siófok Bezerédy u 5 T 36

Sopron

Pálovich Istvánné dr. Felsőlőveri penziója. Sopron, Fenyvessor 7. 8-21

Tómalom strandfürdő és penzió Kovács Vince. Sopron. 1-52

Ungvár

Turul penzió és vendéglő, tul. Geiser Gyula, Ungvár, Zugó-u. 2. 3-26

Pénzszekrények.

Budapest

Arnheim S. J. cs. és kir. udv. száll. Gyár és iroda: Bp XIII. Árboc u. 3. 292-941
Raktár: V. Gr. Tisza István u. 20. 380-353

BUDAPESTI PÉNZSZEKRÉNYGYÁR
Gelléri József Bpest, III. Timár-u. 24. **Alapítva: 1904.** Gyárt: Páncélszekrényeket, tűzmentes okmányszekrényt, kazettát, kartotékszekrényeket, kulcsokat. Befalazható pénzszekrények. Speciális nyitás, javítás, szállítás. 362-375

MDK

Jankovics Gyula szobrász

Zsolt, Taksony

/Az épület külsőjén elhelyezett szobrok./

Zámborszky Ilona: A magyar országház. Bp. 1937.
129-132 l.

MDK

Jankovics Gyula

Jankovics Gyula és Vágó László palyaterve.
Repr.

Cikk:Vörösmarty szobor palyázat.

Vas.Ujs. 1902. 660.l.

MDK

Jankovics Gyula

Jankovics Gyula és Vagó László palyaterve.
Repr.

Cikk:Vörösmarty szobor palyazat.

Vas.Ujs. 1902. 660.1.

MDK

Jankovics Gyula

Jankovics Gyula Vörösmarty-szobor palyaterve.

Vas.Ujs. 1902. 657.l.

ÖZV. HEGEDÜS SÁNDORNÉ.

1820—1899.

Már lapunk mult heti számában mély részvéttel hirt adtunk arról a nagy gyászról, mely Hegedüs Sándor kereskedelmi miniszterünket agg édes anyjának június hó 23-án történt elhúnytával érte. Most bemutatjuk a 79 évet élt tisztes matrónának az arczképét is, melynek fenkölt lelket és jóságos szivet elárúló vonásaiból oly tisztán kiolvasható, hogy az, a kit ábrázol, méltó lehetett arra a nagy tiszteletre, a melylyel az erdélyi, különösen a kolozsvári társadalom egész életén át környezte.

A férfi értéke közjóra irányúló tetteiből, a nő értéke pedig abból a boldogságból tűnik ki, a melyet maga körül főleg saját családjára áraszt, s bölcs tapintatát az hirdeti legfényesebben, ha igazán megérti és alkalmazza is azt az elvet, hogy «a férfi háza a világ s a nő világa a ház». Néhai özv. Hegedüs Sándornét úgy a boldogitásra, mint a családanyai bölcs tapintatra kiválóan képesitette mind lelkületének veleszületett nemessége, mind műveltsége.

Özv. *Hegedüs* Sándorné, körmendi *Váradi* Anna, régi nemes családból származott 1820-ban. Hajadonkort érve, a szintén régi nemes családból való magyarzsákodi Hegedüs Sándorral lépett házasságra, ki Kolozsvár kiváló ügyvédei közé tartozott, honnan később falusi birtokára költözött. Boldog házasságukat Isten nyolcz gyermekkel áldotta meg, kik közül a legidősebb, a mostani kereskedelmi miniszter is még csak 18 éves volt, mikor a derék férj és apa 1866-ban elhúnyt. A még java korában levő özvegyet mélyen lesújtotta férjének elvesztése; de nem esett kétségbe. Biztos, hozzáértő kézzel ragadta meg a gazdálkodás vezetését, de nem látta czélosnak, hogy azt állandóan folytassa. Gyermekei sorra növekedtek: azok neveltetéséről kellett gondoskodnia. De mert falun erre alkalom nem volt, gyermekeit pedig nem akarta idegen kezekre bízni: megvált különben is szerény gazdaságától s visszaköltözött Kolozsvárra, hogy serdülő gyermekei az ő személyes felügyelete és vezetése alatt járják iskoláikat. S az özvegyek és árvák Atyja dúsan megjutalmazta anyai jóságát, gondosságát. Életben maradt három fia és két leánya egymás után keltek szárnyra, a családi fészek lassanként üresen maradt, de a nélkül, hogy anya és gyermekek közt csak legkevésbbé is meglazúlt volna a példás szeretet. Azonban ha fájt is az édes anyának az egyedül maradás: vigasztalta gyermekeinek előmenetele, mely szerető szivét olyan boldogsággal töltötte el, a minő ritka anyának jut osztályrészül. Anyai boldogságára az tette föl a koronát, midőn fő büszkeségét, Sándor fiát, a Széll Kálmán kormányának megalakulásakor Magyarország kereskedelemügyi miniszterévé nevezte ki Ő Felsége. Akkor ő nála boldogabb anya bizonyára nem volt az országban! Fájdalom, e boldogságnak nem sokáig örülhetett. A 79 éves kor elernyesztette testi erőit, melyeket a lélek ereje nem volt képes felüditeni. Megérte szeretett fia dicsőségét, megízlelte az anya lehető legnagyobb örömét s így húnyta le örök álomra szemeit.

Június 25-én volt a temetése olyan részvét mellett, a melynél nagyobbat és bensőségesebbet aligha látott valaha Kolozsvár városa.

A LONGOBARDOK HAZÁNKBAN.

Az olaszok most ünneplik honfiuk, *Paulus* diaconus halálának ezerszázadik évfordulóját, ki az immár rég elenyészett longobard nép történetét oly szépen és érdekesen megirta volt. Ez alkalomból, részt venni kivánván az ünneplésben, dr. *Márki* Sándor történettudósunk egy kiváló tanulmányt írt a hazánkban is nevezetes szerepet játszott longobardokról, Paulus diaconus emlékének ajánlva azt.

Az értékes munkában el van mondva, hogy Attila halála és a hun birodalom felbomlása után hogyan hullámzottak a különféle germán népek hazánk területén s a szomszédos tartományokban, de különösen kiterjeszkedik a longobardokra, kikről a legértékesebb és legkimerítőbb feljegyzések épen Paulus diaconustól maradtak fenn, a ki maga is longobard származású lévén, nagy szeretettel foglalkozott népe történetével.

A dr. Márki Sándor említett tanúlmányából mi is ismertetünk itt néhány részletet.

Dunky fivérek fényképe után.

ÖZVEGY HEGEDÜS SÁNDORNÉ.

A roppant hun birodalom felbomlása után a herulok rendkívül vitéz, bár nem nagy népe tanyázott a longobardok szomszédságában, kiktől a Vág völgye felé a Kis-Kárpátok választották el. A longobardok amazoknak adót fizettek, mígnem az 508-ban történt összeütközés folytán a longobardok kerekedtek felül.

Eme háborúnak különös oka volt. Ugyanis a mondott évben, midőn a békeszerető *Rodulf* volt a herul király, ez az adó átvételére saját öcscsét küldte *Tato* longobard királyhoz. A longobard király húga Rometrud és a herul királyfi azonban évődés közben komolyan összeszólalkoztak s a nő vendégség közben orvúl leszuratta a királyfit. Rodulf, kit tétlenségéért alattvalói eddig is gyaláztak, boszúra gerjedve, háromszor is visszautasította a longobardok engesztelő követeit s háborút izent.

Az összeütközés alkalmasint Marcheggnél történt meg, mert oly sík volt a hely, hogy a táborában koczkázó herul király fára mászatott egy embert, a ki őt a csata fordulatairól értesítse. A csata június elején történhetett, mert a len zölden hullámzott, maguk a herulok pedig már elég melegnek találták az időt, hogy mezteleníül indúljanak a csatába. A herulok feje fölött fehér átlátszó felleg, a longobardok fölött pedig nehéz fekete felhő lebegett.

A csata várakozás ellenére a longobardok javára ütött ki, s a fán vigyázó ember a herul királyt csak akkor figyelmeztette serege bomlására, mikor már többé nem menekülhetett.

A nem remélt fordulat oly zavarba hozta a herulokat, hogy a Morvának nézték a hullámzó zöld lenvetést és neki fohászkodtak, hogy átúszszanak rajta. A bukás keservéhez tehát még a nevetségesség is járúlt, mert a longobardok kedvükre vagdalhatták a kiterjesztett karokkal úszni kívánókat.

Rodulf maga is elesett s a győztesek kezébe kerűlt sisakja és zászlója, a bandum, melynek neve, bandériumra bővülve, utóbb nagy jelentőségre tett szert a magyar haditörténetben. Tökéletes vereségök után most már a herulok nem maradhattak a longobardok szomszédai.

Kétségkívűl üldözte is Tato a menekülő herulokat s háborgatta őket szállásaikon. Nem lehetetlen, hogy a Kis-Magyar-Alföld déli részén fekvő Tata voltakép a győztes longobard király nevét viseli.

E csata óta az addig oly félelmes herulok jelentékenysége megszűnt, míg a longobardok rendkívűl emelkedtek hatalomban.

Most még egy másik hatalmas germán néppel, a gepidákkal kellett leszámolniok, a kik a Dunától Erdély legkeletibb részéig laktak, s most Pannoniát is el akarták foglalni, melyet Justinianus császár a longobardoknak ajánlott fel, sőt át is engedte nekik Pannonia erősségeit és egyéb helységeit, azonkívűl pénzzel is bőven ellátta őket; miért is odahagyva Csehországot, Audoin vezetése alatt 546-ban a dunántúli dombos vidékre költöztek át, «a gepidáktól nem messze» telepedvén meg.

Pannoniában az új lakosok többnyire csak romokat, a háborúk és kórságok következtében nagyon megritkúlt lakosságot találtak. Ez lehet az oka, hogy mindjárt megérkezésök után becsaptak Dalmácziába s Illyriába, egészen Epidamnusig pusztítottak és sok rabot, zsákmányt ejtettek. A rabok közűl néhányan visszaszöktek ugyan, de ezeket visszakövetelték s vissza is kapták új szövetségeseiktől, a keletrómaiaktól, ha mindjárt szüleik kebléről kellett is elrángatni a szerencsétlen menekűlteket. Esztelen vakmerőségük — a hogy a gepidák nem sokára vádaskodtak Justinianusnál — valóban arra késztette őket, hogy neki rontsanak mindenkinek, a ki feléjök közelít.

Mikor azonban a gepidákkal való bonyodalom mind fenyegetőbb jelleget öltött, Audoin abbahagyta a rablókalandozásokat és azonnal követeket küldött Justinianushoz. Figyelmeztette, hogy a gepidák a szolgálat ürügye alatt mennyi kárt tettek birodalmának s hogy most egyenesen Pannoniát akarják meghódítani; figyelmeztette, hogy ők, a longobardok már készen állnak a gepidák ellen s tovább a császár se higyjen ámításaiknak; a longobardok és rómaiak csak azért is egyesüljenek a gepidák ellen, mert ezek arianusok, ők pedig katholikusok. S a császár adott is nekik segédcsapatokat.

A gepidák még nem lévén készen a kettős küzdelemre, fegyverszünetet ajánlottak, mit a longobardok mindamellett is elfogadtak, hogy — régi germán lovagias szokás szerint — már az ütközet helyét és idejét is kitűzték.

A fegyverszünet lejártával azonban csakugyan kitört a háború a longobardok és gepidák közt. De mikor a két sereg már szemben állt egymással, «minden különösebb ok nélkül» megmagyarázhatatlan félelem lepte meg őket s ütközet nélkül kölcsönösen megfutottak. A két király és kisérete helyén maradt ugyan, de nem tudta meggátolni az általános bomlást. Audoin, abban a hiszemben, hogy csak az ő hadai szaladtak meg, békekérő követeket küldött Turisinhez, a gepidák királyához, a kit azonban csak kevesed magával találtak. Turisin bevallotta, hogy népe kergetés nélkül futott meg, mire a longobardok bizonykodtak, hogy rajtuk is így esett meg a szégyen. Úgy vélték, mindez azért történt, mert Isten nem akarja a két nép romlását. Akadékos-

kodás nélkül fegyverszünetet kötöttek tehát két esztendőre.

Mind a két nép hazatért szállására, megegyezni azonban nem tudott. Végre a longobardok az avarokat hívták segítségül, követeik által ezeket mondván az avaroknak:

Egyesüljenek velök a gepidák kiirtására és közösen osztozzanak e nép kincsein és földjein. Az avarok majd nyugodtan és boldogan élhetnek, mint az egész Scythia urai; nagyon könnyen elfoglalhatják Thraciát, fölverhetnek minden görög tartományt s egész Bizanczig nyomúlhatnak.

Az avar kágán sokáig úgy mutatta, hogy nem látja be ennek a háborúnak a czélját s hogy volna ugyan ereje hozzá, de nem akar belebocsátkozni. Végre sok sürgetés után kijelentette, hogy csak úgy ad segítséget, ha a longabardok azonnal átengedik neki minden marhájok tizedrészét, győzelem esetében pedig a gepidák egész földjét, valamint a zsákmány felét.

A longobardok elfogadták az egyezséget s így aztán a két nép serege egyesülten támadta meg a gepidákat.

Valahol Ujvidék környékén történt a csata, melyben 40—60,000 ember esett el magával Kunimunddal a gepida királylyal együtt, kit maga Alboin a longobard király vágott le. A longobardok győzelme teljes volt. Roppant zsákmányt, tömérdek foglyot ejtettek. Ezek közt volt Rosamunda, a szép gepida királyleány is, ki atyja gyilkosának, Alboinnak keze közé jutott. A győztes longobard király levágatta az elesett gepida királynak fejét, hogy ivóserleget csináltasson belőle s Paulus szerint olyan vérengzést vitt végbe, hogy a népes seregből hirmondó is alig maradt, a hatalmas gepida birodalom pedig megsemmisült. Ez történt 567-ben.

Most már Alboin hozzá látott, hogy népeivel együtt az elfoglalandó Itáliába telepedhessen át. De nagy hadserege mellett is kétségesnek tartotta vállalatát s nem akart Italiába úgy távozni, hogy végkép feladja Pannoniához való jogát. Úgy szerződött hát az avarokkal, hogy átengedi ugyan nekik pannoniai szállásait, ezeket azonban az avarok kétszáz esztendőn belül bármikor kötelesek visszaadni, ha nem tetszenék az új haza, vagy onnan valamely oknál fogva ki kellene vonúlniok. A milyen szokatlan volt ez a kikötés egy nemzetközi szerződésben, ép olyan példátlan a longobardoknak az a tette, hogy pannoniai szállásaikat elindulásuk napján fölperzselték, módosabb lakosait pedig a magukkal való kivándorlásra kényszerítették.

A longobardok 568 április 2-án, húsvét másodnapján keltek útra feleségeikkel, gyermekeikkel, vagyonukkal, jószágukkal együtt, miután Magyarországon 34 évig állott fenn államuk. Valóban, példátlan esemény a világtörténelemben, hogy egy népnek honfoglaló útra való indúlását s egy másik népnek, az avarnak honfoglalását ilyen naptári pontossággal lehessen meghatározni. A mely nap elindultak Magyarország utolsó államalkotó germánjai, ugyanaz nap lettek az avarok is Magyarország urai.

A következő pár század alatt mind a két nép lassanként elenyészett. Az avaroknak csak a neve maradt fenn a történelemben s a longobárdoknak is szintén csak a nevét őrzi éjszaki Olaszország egyik tartománya: Lombárdia.

TREFORT EMLÉKEZETE HOMONNÁN.

Kegyeletes ünnepély folyt le junius hó 29-én Homonnán. E városnak, mely hazánk éjszakkeleti szélén, pár órányira fekszik a galicziai határtól, lakossága pár évtizeddel ezelőtt még jóformán teljesen tót volt, ma azonban nincs benne ember, a ki a hogy úgy, de ne tudna magyarul. S e szép és nagy jelentőségű eredmény az iskoláknak, különösen pedig a 23 évvel ezelőtt ott felállított s azóta felső kereskedelmi iskolával kibővített polgári iskolának köszönhető, melynek hazafias tanári kara nemcsak a tanulók lelkébe öntötte bele a magyar nyelv és magyar haza szeretetét, hanem eltöltötte azzal az egész város társadalmát, sőt környékét is.

Az iskolát a város közönsége saját filléreiből építtette fel s Trefort Ágost, a város szülötte, akkor vallás- és közoktatásügyi miniszter nyitotta meg. A tanulóság kegyelete jeléül önképzőkörét «Trefort-kör»-nek nevezte el s folyó évi június 29-én gránit emléktáblával jelölte meg a jeles férfiu születési házát.

A leleplezési ünnepély nagy fénynyel, a város minden rendű és rangú lakosságának jelenlétében folyt le. *Kováts* József igazgató megnyitója után *Kerekes* György tanár, a Trefort-kör elnöke vázolta Trefort életét és jellemezte működését. *Klár* Sándor tanuló Szász Károlynak Trefort halálára írt ódáját szavalta el. Az Akadémia nevében *Ballagi* Géza jogtanár és akadémiai tag, a város nevében *Cseley* Gusztáv nyugalmazott járásbiró koszoruzta meg az emléktáblát. A család nevében *Szalay* Imre, a Nemzeti Muzeum igazgatója, kinek neje Trefort leánya volt, meghatott hangon mondott köszönetet az ifjúságnak. *Nemes* Lajos zemplénmegyei kir. tanfelügyelő pedig Wlassics miniszter képviseletében fejezte ki elismerését a kegyeletes tett fölött. Az ünnepély végén az ifjuság énekkara *Ugray* Lajos tanár vezetése mellett a Hymnuszt és a Szózatot énekelte el, mivel a szép ünnepély véget ért.

Kerekes György.

SZARVAS GÁBOR SZOBRÁNAK LELEPLEZÉSE.

A magyar tanárok kara emelte Szarvas Gábornak, a magyar nyelv tisztasága védőjének a szobrot, s a magyar tanárok julius 2-iki országos közgyűlésének megnyitó napján avatták fel. A mellszobor az akadémia előtti befásított tér egyik sarkában áll, melynek közepén Széchenyi nagy álló szobra emelkedik. A liget másik sarkában Salamon Ferencz történetírónk szobrát fogják elhelyezni.

Beöthy Zsolt, ki a tanárok gyűlésén mint elnök a megnyitó beszédet tartotta, Szarvas Gábor emlékének is kegyeletes szavakat szentelt. A gyűlés, melyet az akadémiában tartottak, az ülés után 11 órakor levonúlt a térre, hol már nagy közönség gyűlt össze. Az akadémia nevében megjelent *Gyulai* Pál, a főváros részéről *Halmos* János polgármester, az iskolaegyesület részéről *Gerlóczy* Károly, stb. Ott volt Szarvas Gábor özvegye is. A szobor kőtalpán öt díszes koszorú nyugodott és pedig az Akadémiáé, a filologiai társaságé, az országos középiskolai tanáregyesületé, a természettudományi társulaté s az özvegyé. *Wlassics* közoktatásügyi miniszter, kit hivatalos dolgai Bécsben tartottak, innen küldött táviratot.

Az ünnepélyt az állami vasutak munkás-dalköre a «Szózat» eléneklésével nyitotta meg. Aztán *Beöthy* Zsolt mondott beszédet. «Szarvas Gábor a magyar nyelv szeretetét — ugymond, — a tudomány szeretetével ezerek és ezerek szivében forrasztotta össze, amazt megnemesítvén, emezt fölemelvén. Félszázad óta tudott elsőbben és igazán iskoláink lelkéhez férkőzni; munkássága egész magyar nyelvtanításunkba új lelket vitt, mély és egyetemes érdeklődést, mely őket új és erős kapcsokkal fűzi a nemzeti lélekhez. Ne csak tudását ünnepeljük, hanem erkölcsét is; messzeható tekintetét, erős meggyőződését, szívós kitartását, égő lelkesedését. Nézetei, állításai lehettek és lehetnek vitásak, de ha mind megdőlnének is, ha nyelvünk egész tudományát új mesterektől tanulnánk is, erkölcsével, hatásával és ennek tanúságaival Szarvas Gábor akkor is mestere és mintaképe marad a magyar tudósnak és a magyar tanárnak. Maradjon is mindenha. E szobor bizonyságot tesz róla, hogy mi, az ő egyszerű társai, kik közűl kiemelkedett, megértettük tanítását. Ime az első szobor, melyet középiskolák tanárai tanártársuknak emeltek, magyar földön áll és magyar tudóst dicsőít. Legyen örök, mint az igazság és az érzés, a mely állította!»

A lelkesen megéljenzett beszéd után *Sajó* Sándor jászberényi tanár szavalta el hatással alkalmi költeményét. A vers egy része így hangzik:

Diadalmas lelke leszáll most ez érczbe,
— Várja őt örömmel ő, a legnagyobb, —
Büszke hódolattal bátran megy elébe:
Te vagy az örök láng, én részed vagyok.
Ott küzdöttem én is — egymagam egy tábor, —
A te dicsőséges, szent zászlód alatt . . .
A te dicsőséged milljó sugarából
Adsz-e, Legnagyobbunk, egy szál sugarat?

S nézd, a szobor mozdul: fényes magasából
Im lehajlik hozzá, kezet fog vele,
S együtt álmodoznak erős magyarságrul,
Fölbuzduló hittel, szent lánggal tele . . .
Oh, e hitnek, lángnak, ha csak egy sugára
Megilleti szívünk, el nem veszhetünk,
Soha meg nem dőlhet a magyarság vára,
Ha a hősök lelke együtt küzd velünk!

Magyarság harczosi! szivben egybeforrva,
Álljunk ide sorba, mint a katonák,
Nézzünk diadallal, hittel e szoborra,
Nemzeti nyelvünkért így küzdjünk tovább!
És míg koszorúját megfonja a hála,
Lelke megihlessen híven, igazán,
Zengjen ez a lélek, ajkrul-ajkra szállva,
Igaz magyar szóban az egész hazán.

A tetszést aratott költemény után *Hofer* Károly főigazgató, a tanáregyesület elnöke fölkérte a polgármestert a szobor átvételére. *Halmos* polgármester emelkedett szavakban mondott köszönetet. A programmot az államvasutak munkásdalárdája a Himnuszszal fejezte be.

A szoborról Beöthy beszéde alatt húllt le a lepel. *Jankovics* Gyula műve jó hatást tett a jelenlevőkre. Az ünnepélyt az «István főherczeg»-fogadóban lakoma követte.

A PETŐFI-ÜNNEP ELŐKÉSZÜLETEI.

Július 31-ikén lesz ötven éve, hogy Petőfi eltünt a fehéregyházai csatasíkon. Ez a nap a magyar kulturának emlékezetes napja, mert egyik nagy költőjét vette magához a halhatatlanság. Az ország azon emlékezetes helyein, hol Petőfi megfordult, hová viszontagságos életének szálai szövődnek, meg is ülik. A kegyelet azonban országos ünneplés után sóvárog. Erről intézett kérdést a képviselőház julius 4-iki ülésében *Rátkay* László képviselő, a függetlenségi párt tagja és író. A miniszter nyomban válaszolt, s ez bizvást kielégítheti az ország kegyeletét.

Rátkay László interpellációjának ez a veleje; E hó 30-án lesz 50 éve, hogy Petőfi Sándor meghalt a segesvári síkon. Petőfinek már meghódolt a halhatatlanság. Az ő dicsőségéhez nem adhat a nemzet, abból csak nyerhet és vehet. Ezért kell őt megünnepelni. Ő nemcsak minden idők legnagyobb lirikusa, hanem a magyar hazaszeretet glóriás alakja, a ki akkor vérzik el, midőn hona szabadságáért harczol. Művei a szabadság és hazaszeretet forrása. Már pedig a magyar politikának, és különösen a közoktatási politikának nem alfája és omegája-e a hazaszeretet? A midőn tehát a törvényhozás Petőfi emlékéhez járul, csak erősödni megy a hazaszeretethez. És mert halála összeforr a nagy idők emlékével, ama nagy időkével, melyekben nemzet lett a nemzet és alakult a parlament, melynek utódai vagyunk: hódolni neki tehát kötelességünk. Részletezi ezután, hogy a nemzetnek sok volt a mulasztása eddig. Nincs Petőfi-ház. Az Akadémiának van Goethe-szobája, de nincs Petőfi-szobája. Művei a népnek most is drágák: filléres kiadásokat kell rendezni. Ezzel szemben fölemlíti, hogy a segesvári síkon levő emléket, az ott elesett Skariatin tábornok emlékszobrát nyugdijazott orosz katonák gondozzák: Petőfi sírjának azonban nincs gondozója. Indítványt azonban mindezek daczára nem akar tenni. Ez a kormány kötelessége, és hiszi, hogy a kormány sietni is fog teljesíteni. A következő kérdést intézi a miniszterhez: Szándékozik-e a közoktatásügyi miniszter úr Petőfi Sándor halálának ötvenéves évfordulója közeledtével a kormány nevében sürgősen előterjesztést tenni az iránt, hogy a nemzet és törvényhozás ezen az ünnepen hogyan legyen képviseltetve? Továbbá az iránt, hogy a nemzet és tövényhozása halhatatlan költője iránti háláját méltóan miként rójja le?

Wlassics Gyula közoktatásügyi miniszter azonnal felelt. Azt gondolja, minden jó hazafi érzelemvilágának húrjain szólott Rátkay. A mit ő a nagy költőknek a hatásáról mondott, nincs itt a házban senki, a ki ellenkező véleményben volna. Mindenki tudja, hogy a nagy költőknek a nemzeti érzés fejlesztésére minő rendkívüli hatásuk van, minő kulturális eszköz ez, minő hatalmasan kell ápolnia ezt mindenkinek, a kinek kötelessége a nemzeti kulturának az ügyét előmozdítani és így különösen szólónak, a ki ez idő szerint a kultura ügyeinek hivatalos őre. Azt is helyesli, hogy Petőfit nem kell politikai kérdéssé tenni. Ez nagy hiba is volna: nem is lehet ez politika, mert Petőfi a nemzet egyetemének nagy költője, Petőfi a nemzet büszkesége és dicsősége, őt semmiféle párt a maga részére le nem foglalhatja. Petőfi Sándor a nemzet egyeteméé és a nemzet egyetemének kell az ő emlékéről ahhoz méltóan gondoskodni. Azt is mondotta Rátkay, hogy ilyen nemzeti és hazafias ünnepélyekről a kormány távol szokta magát tartani. Nem tudja, hogy mire vonatkozik ez, de őt e tekintetben vád nem illetheti. Meg szokott ragadni minden ily alkalmat, hogy a kormányzatára bizott miniszterium képviselve legyen. Vagy maga szokott megjelenni ilyen ünnepélyeknél és maga tartja a beszédeket, vagy pedig kiváló egyénekkel képviselteti magát minden nevezetesebb kulturális ünnepnél. Az interpelláczió két kérdésből áll. Az egyik az, hogy szándékozik-e a közoktatásügyi miniszter Petőfi Sándor halálának 50 éves évfordulója közeledtével a kormány nevében sürgősen előterjesztést tenni, az iránt, hogy a nemzet és törvényhozása

MEIKLIJOHN, ÉJSZAKAMERIKAI HADÜGYI ÁLLAMTITKÁR DOLGOZÓ SZOBÁJA.

A HADÜGYMINISZTERIUM ELŐCSARNOKA WASHINGTONBAN.

tetése, stb.) rendezésével igyekszik a művelt közönség igényeit kielégíteni. Szólt a hazai *műemlékek* föntartása érdekében sürgős intézkedésekről is, de erre jelenleg csak húszezer forint áll rendelkezésére. Legfőbb teendő a *múzeumi gyűjtemények elhelyezése*, mert ezek a mostani épületben el nem férnek. Azt az elvet tűzte maga elé, hogy a Nemzeti Múzeum palotáját a nemzeti történetre vonatkozó gyűjtemények számára (régiségtár, könyv-, kézirat- és leltár) tartja fönn, más gyűjtemények (természettár, néprajzi osztály) számára uj helyiségekről kell gondoskodni s e kérdést az uj parlamenti palota s az uj technikai egyetem épületek építkezéseinek befejezésével fogja megoldani. — *Teleki* Sándor gróf a múzeumi tisztviselők szaktudományi munkásságára hivja föl a miniszter figyelmét, mert ezzel szemközt nagyon szerény az anyagi helyzetök. *Szalay* Imre igazgató jelentést tett a Múzeum mult félévi működéséről és szerzeményeiről, az intézet vagyoni viszonyairól. *Berzeviczy* Albert a múzeumi előadásokat a szabad lyceum mintájára óhajtja rendeztetni, ugy, hogy ezek amannak programmjával szerves összefüggésbe is hozassanak. *Fraknói* Vilmos a kiállított múzeumi tárgyak megjelölésének (magyarázó föliratok) kérdését s a nagy közönség számára irandó, könnyen áttekinthető, tömör szövegű katalógusok szerkesztésének szükségét vetette föl. Ennek megvitatására bizottságot választottak. Tagjai: Fraknói, Thaly, Teleki gróf, Forster Gyula, Szalay Imre a Nemzeti Múzeum igazgatója és Zsilinszky államtitkár.

A magyar tud. akadémia junius 20-ikán tartotta a szünetek előtti utolsó ülését. Kettős ülés volt: először a III-ik osztály ülésezett, s erre összes ülés következett.

A III-ik osztály ülése Than Károly elnöklete alatt ment végbe és vendégektől terjesztettek elő dolgozatokat, szaktudományi vizsgálódásokról szóló jelentéseket, többek közt *Bókai* Árpád előterjesztette *Fenyvessy* Béla és *Hasenfeld* Artur «A zsirosan elfajult sziv erejéről és munkaképességéről» czimű értekezését, majd *Háry* Pálnak a «gyógyszeres vas felszivódásáról» szóló tanulmányát, *Fodor* József *Rigler* Gusztáv egyetemi magántanár vizsgálódásainak eredményeit a tifuszbaczillusnak a talajban való magatartására vonatkozólag, stb.

Az *összes ülésen* az akadémia uj másodelnöke, *Wlassics* Gyula miniszter foglalta el az elnöki helyet, és *Szily* Kálmán főtitkár tett előterjesztést a folyó ügyekről.

Jelentette, hogy az első osztály két emléktáblával akarja megjelölni a liptómegyei *hibbei* templomot, hol Balassa Bálint költő csontjait megtalálták. A templom külső falába illesztendő felirat ez volna: «*Gyarmathi Balassa Bálint emlékére állittatta a Magyar Tudományos Akadémia 1898-ban. Lantjáról szép, gazdag és hathatós magyar nyelven dús képzelő erő, mély vallásos érzés, lángoló hazaszeretet, heves szenvedélyek, nyughatatlan gondok zengtek hazaszerte.*» A templom belsejében a sir fölött ez legyen: «*Gyarmathi Balassa Bálint vitéz főur és nagy költő, Esztergomvár ostrománál 1594. május 19-én megsebesült, ugyanott 1594 május 26-án meghalt s e templomban temettetett el. Szerette hazáját, szerzett éneket, dalt. Harczmezőn esett el, a hazáért élt, halt. E táblát Liptóvármegye közönsége állittatta 1898-ban.*» (A javaslatot az akadémia összes ülése elfogadta.) Jelentette még a főtitkár, hogy az akadémia nagybecsű könyvhöz jutott, Mátyás király törvénykönyvének 1488-iki lipcsei kiadásához, mely eddig csak hiréből volt ismeretes. Az egyetlen előkerült példányt a véletlen juttatta az akadémia birtokába. Nem régiben ugyanis Budapestre szállították a Szirmay-családnak eddig Kassán őrzött levéltárát és ebben a mikor a XV. századbeli oklevelek között kutatott dr. *Borovszky* Samu, megtalálta az ős-nyomtatvány kincsét. 1754-ben került Dóbai Székely Sámueltől a Szirmay-család birtokába. Minden czikk kezdőbetüje szabadkézi munka. Maga a könyv negyedrét alakú s 130 lapból áll. Némelyik helyén ott olvasható XVI-ik századbeli birtokosának névaláirása.

A Szent István-társulat jubileuma. A Szent István-társulat szeptember végén üli meg fennállásának ötven éves jubileumát. A társulat ekkorra már Szentkirályi-utczai palotájába fog átköltözni, a hol nyomdát rendez be. A zárókő letételére a királyt kérik meg, mig a helyiségek felszentelését maga Vaszary Kolos bibornok herczegprimás fogja végezni. A társulat ekkor diszközgyülést tart.

Vendvidéki magyar közművelődési egyesület czimmel a Dunán túl új közművelődési egylet alakult, mely a vas- és zalamegyei vendek tekintélyes számát óhajtja a nemzetellenes izgatásoktól megóvni. A délszláv áramlat ugyanis már a jóravaló vend népre is nyujtogatja kapzsi kezét. Az ottani magyarság jól teszi, ha mielőbb sorompóba áll s elősegíti a vendek magyarságát.

MI UJSÁG?

* **A «Vasárnapi Ujság» 1898. évfolyamának első feléhez adandó nagy képmellékletünk** *Budapest főváros általános képe* lesz, egy méternyinél szélesebb alakban. E ritka nagyságú, érdekes képet, mely nagy fejlődésben levő fővárosunkat a budai Várhegyről fölvéve ábrázolja, a legközelebbi julius hó elején fogjuk előfizetőinknek szétküldeni. E díszes mellékletet új előfizetőink is megkapják.

Izabella főherczegnő és a magyar régi himzések. *Izabella* főherczegasszony az iparművészeti muzeumban tett látogatásakor a kalauzoló Radisics Jenő igazgatónak magyarázataira több izben megállt a himzett műemlékek előtt. Tetszett neki a különböző időkből való keleties szőnyeg-sorozat, mely a szövés fejlődésének sorrendjében van az erkélyen kiállítva. De főként a művészesen készült egyházi ruhák, a XVII. század végéről, s a XVIII. elejéről való casulák, pluvialék kötötték le figyelmét. A főherczegasszony azt a kivánatát nyilvánította, hogy az egyházi ruhák himzéseiről másolatot készíthessen. E végből Radisics igazgató több misemondó ruhát elküldött a főherczegasszonynak, a ki a magyaros jellegű himzésekről négy héten át rajzot készített. Ezeket részint az ő fáradozásából megalakult és védnöksége alatt álló pozsonyi himzőiskola fogja mintákul használni, részben pedig a XVII. századból eredő műemlékhez szakasztottan hasonló egyházi köntösöket készíttet majd kegyuri templomai számára.

József főherczeg Belgrádban. A honvédség felügyelője, József főherczeg az ország déli határainál tartván szemlét, *Zimonyból* átment a szomszédos *Belgrádba*. Junius 22-ikén délben külön vonaton érkezett oda. Fogadására a pályaudvaron megjelent *Milán* ex-király, a szerb hadsereg főparancsnoka, Gyorgyevics miniszterelnök, Vukovics hadügyminiszter és a tábornoki kar. A kiséret bemutatása után elléptettek a diszszázad előtt, mire a főherczeg a diszkocsiban a királyi palotába hajtatott, a hol *Sándor* király üdvözölte a fenséges vendéget. A reggeli után, melyen a főherczeg kisérete, Schiessl belgrádi osztrák-magyar követ és a tábornoki kar is részt vett, a főherczeg, a kit *Sándor* király és *Milán* király egészen a pályaudvarig kisértek, szivesen elbucsúzott tőlük, és katonai tisztelgésben részesülve, visszatért Zimonyba.

Az ezredévi kiállítás utolsó ünnepe. A harmadévi kiállítást az a kilencz kötetnyi nagy munka fejezte be, mely részletes jelentést ad a kiállításról. Ezt *Matlekovits* Sándor volt kereskedelmi államtitkár szerkesztette. A jelentés elkészülése alkalmából fényes társaság gyült össze junius 23-ikán este a Royal-fogadóban, hogy barátságos összejövetelben és az áldomások formájában fejezze ki az elismerést Matlekovits iránt, nem feledkezvén meg dolgozótársairól sem. Ott volt báró *Dániel* Ernő kereskedelemügyi miniszter és *Vörös* László államtitkár is. Matlekovitsot a miniszter köszöntötte fel, mint a ki a kiállítás állandó emlékét alkotta meg. *Matlekovits* hosszabban válaszolt s azt a figyelmet, mely lakomát rendez az ő tiszteletére, a ki — ugy mond — se miniszter, se bankdirektor, annak tulajdonítja, hogy ebben az országban mindenkinek kötelessége annyit tenni, a mennyit tehet, s benne feltalálták azt az egyéniséget, a ki velök állandóan működni akar. *Vörös* László államtitkár nagy hatás közt mondta ezután, hogy a kilencz kötet nem sirhant lesz, mely a kiállítás tanulságait eltemeti, mert a bennök lüktető erő kitör a sirból is. Szóltak még *Falk* Zsigmond lovag, a ki Dániel minisztert, *Gelléri* Mór, az orsz. iparegyesület igazgatója, a ki Matlekovits főmunkatársát, Szterényi osztálytanácsost, *Thék* Endre, a ki Vörös államtitkárt éltette, továbbá *Herman* Ottó, ki a becsületes munkára emelt poharat, mely ezen kiállításon oly nagy arányokban nyilvánúlt; *Bessenyey* Ferencz képviselő az ünnepeltet éltette.

Magyar művészek a párisi világkiállításon. A magyar festők és szobrászok legkiválóbb műveikkel vesznek részt a párisi világkiállításon. A közoktatásügyi miniszter a szépművészeti muzeum költségvetésébe százezer frtot vett föl, a melyet a kiállítandó művek megvásárlására fog fordítani. A művészek belenyugodtak abba, hogy a miniszterium készülő műveikre előleget nem ad, kikötötték azonban, hogy csak a kebelükből alakított művészbizottság által megbirált művek küldhetők a párisi kiállításra. A magyar képzőművészet monografiáját dr. *Lippich* Elek miniszteri titkár, a művészi osztály vezetője, készíti el a kiállításra.

A pétervári szépművészeti akadémia tiszteletbeli tagjává választotta Zichy Mihályt, Oroszországban élő nagy művészünket. E kitüntetés annál nagyobb, mert a pétervári szépművészeti akadémiába a czári család tagjain kivül csak husz tagot lehet beválasztani.

Arad város kegyelete. Az 1848-iki emlékek megörökítésére Aradon alakult bizottság Salacz polgármester elnöklete alatt elhatározta, hogy a kormánytól sorsjáték engedélyezését kéri és országos gyüjtést rendez az ereklye-muzeum fölépítésére,

Az egész ünnep a maga keresetlen egyszerűségével és komoly méltóságával becsületére vált Ada városának és méltó volt Szarvas Gábor emlékéhez.

Előfizetési fölhivás.

A «VASÁRNAPI UJSÁG» a legrégibb magyar szépirodalmi és ismeretterjesztő képes lap, *újabban hetenként egy félívvel bővítve,* «***A Vasárnapi Ujság regénytára***» czímű *állandó szépirodalmi melléklettel jelenik meg, mely, mint a főlap, szintén* ***művészi képekkel*** *van díszítve.* — A «Vasárnapi Ujság» *a női munkára és divatra* vonatkozó képeket és czikkeket is ad, s félévenként művészi becsű *nagy képmellékletet,* összesen **több mint ezer képet évenként.**

A «Vasárnapi Ujság» társlapja, a most már 44-ik évfolyamában lévő **„Politikai Ujdonságok,“** melyet mint az *események hű és részrehajlatlan előadóját*, valódi hézagpótlónak ismert el a magyar olvasó közönség, a hét eseményeit kellő magyarázattal ellátott gondos, tömör összeállításban tárja az olvasó elé, úgy, hogy a közönség *együtt* találja benne mindazt, a mi a napilapokban *elszórtan* jelen meg, s így e lap, kivált vidéken, hol a postajárás a napi értesülést különben is megnehezíti, *a napilapokat is sok tekintetben pótolja.* A «*Politikai Ujdonságok*» állandó ingyen melléklete a «**Magyar Gazda**» czímű *gazdasági és kertészeti képes lap.*

Mind a két lapnak kiegészítőjéül szolgál a «**Világkrónika**» czímű képes heti közlöny, mely hetenként egy íven, számos képpel illusztrálva jelen meg.

ELŐFIZETÉSI FÖLTÉTELEINK.

	egész évre	félévre	negyedévre
A Vasárnapi Ujság	8 frt — kr.	4 frt — kr.	2 frt — kr.
A Világkrónikával együtt...	9 « 60 «	4 « 80 «	2 « 40 «
A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok	12 « — «	6 « — «	3 « — «
A Világkronikával együtt...	13 « 60 «	6 « 80 «	3 « 40 «
Csupán a Politikai Ujdonságok	5 « — «	2 « 50 «	1 « 25 «
A Világkrónikával együtt ..	6 « 60 «	3 « 30 «	1 « 65 «

Az előfizetések a «**Vasárnapi Ujság**» és «**Politikai Ujdonságok**» kiadó-hivatalába, Budapest, Egyetem-utcza 4. küldendők.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Német dalok. *Műfordítások, mint zeneszövegek. Czigláyi Bélától.* Már a czím is sejteti a mű czélját, de még világosabban mondja el maga a műfordító, a kötet előszavában. Sőt még további czélt is említ. Nemcsak dalolásra alkalmas szövegben kivánta visszaadni a nevezetesebb német műdalokat, hanem egyúttal érdeklődést akart kelteni hazánkban a műdal iránt s előkészíteni a magyar műdal megszületését. Magukról a fordításokról előszavában kissé túlságos önbizalommal emlékezik meg: «E fordítások — úgymond — az eredeti költeménytől szerkezet dolgában egy hajszálnyit sem térnek el, mert hitem szerint, minden eltérés egy-egy szeplőfolt volna a múzsa arczán, a mint ez a teremtéskor a költőt elbájolta. Az illető daloknak pedig, a melyeknek e fordítások szövegeit képezik, hangról-hangra, szótagról-szótagra követői. Az eredeti költemény s az eredeti dal együtt való élvezését tehát semmi döczczenés nem zavarja.» Az alakhű fordításra, — kivált kisebb daloknál, hol a tartalom és forma a legszorosabban összeforr — öntudatosan törekszik minden jobb műfordítónk; Czigláyi e tekintetben se nem kivétel, se nem úttörő. Elismerjük, hogy szótagról-szótagra adja vissza a dalok eredeti szövegét, de az még nem elég a műfordításhoz, a színt, a hangot, a kifejezések erejét és báját, a lelket is vissza kell adni — s ez e kötetben nem nagyon sikerül, vagy legalább is sokszor nem. Olykor azonban kitűzött feladatához sem marad hű, s meglehetősen kiforgatja az eredeti formát. A fordító az egyes költeményeket a zeneszerzők szerint csoportosítva közli, e főcsoportokon belől a költők szerint: ilyen formán Schubert—Goethe, Schubert—Heine, Schubert—Walter Scott stb. stb.

A kötetből álljon itt mutatványul a következő költemény:

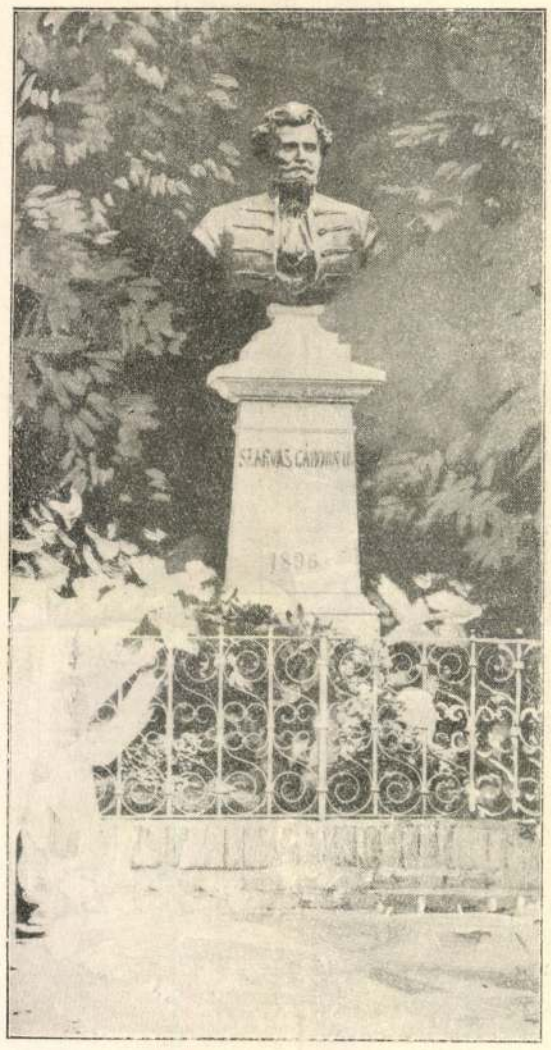

Tőke Ágoston fényképe.

SZARVAS GÁBOR SZOBRA ADÁN.

Hová ?

Hallám patak csörgését,
Sziklából mint fakadt,
A völgybe mint ontá le
Az ezüst habokat.

Én nem tudom, mi szállt meg,
Vagy ki tanácsolá :
Vándorbotommal én is
Ereszkedém alá.

Le, csak le, egyre lejebb,
Le a patak nyomán —
S vidám csörgését mintha
Frissebbnek hallanám.

Az én utam ez vajjon ?
Patakcsa, mond, hová ?
Érzékim zuhogásod
Ugy elvarázsolá !

De ez — mit is beszélek !
Patakszó nem lehet :
Tündérek zengnek ott lenn
Bűbájos éneket.

Patak szavát, oh vándor,
Kövesd, a merre visz,
Minden patak malmot hajt,
Ott tán lelsz — társra is.

A magyar alkotmányról német és franczia nyelven. Ez év ápril hónapjában megjelent Berlinben «A magyar alkotmány történeti előadása» czimű munka, a melyet német nyelven irt meg Budapesten élő magyar hirlapiró, dr. *Radó* Sámuel. A könyv alig két hónap multán, franczia nyelven is megjelent *E. Plon, Nourrit et Co.* párisi könyvkiadóknál ilyen czimmel: «*A. de Bertha: La Constitution Hongroise. Précis historique, d'après le Dr. Samuel Radó.*» *Bertha* Sándor, Párisban élő derék hazánkfia ültette át francziába a tartalmas könyvet, mely a magyar közjogot, a magyar alkotmányt ismerteti történiai fejlődésében. A könyvből az idegen közönség világos és helyes képet nyer arról, a mit rólunk tudni érdemes művelt embernek, ha a tudás és igazság szeretete vezérli. A franczia átdolgozás magyarázó jegyzetekkel és díszes kiállításban megérteti a francziákkal, hogy Magyarország nem Ausztria, nem is a tartománya, nem német, nem szláv, hanem külön alkotmánynyal biró ország és külön nemzet, mely ezer év óta védte itt az európai czivilizácziót tatár és török ellen. Bárcsak olvasnák is Francziaországban, hol még tekintélyes lapok sem tudnak különbséget tenni Bukarest és Budapest közt, s prágai dolgokat a magyaroknak tulajdonítanak. Főleg a nemzetiségi kérdést tárgyalja bőven a könyv, még pedig oly szép és kerekded, érthető alakban, hogy a franczia lapok bő kivonatokat közölnek az illető fejezetből.

Festészetünk és szobrászatunk a millennium évében. *Keleti* Gusztáv, a mintarajziskola érdemes igazgatója, külön füzetben is kiadta érdekes jelentését az ezredéves kiállítás képzőművészeti csoportjáról. Keleti e dolgozata a leglelkiismeretesebb tanulmányok közé tartozik. A magyar és horvát képzőművészetről számol be s a mellett, hogy jóformán minden egyes kiállítóról megemlékezik, rövid áttekintésben a magyar képzőművészet általános képét is ismerteti. A magyar képzőművészet — ugymond — tegnapról keltezett keresztlevelével meglepően felnövekedett dísznövényül jelentkezik a világ előtt. Ezredévi kiállításunk műcsarnokában s szerteszórva a kiállításnak más helyein bemutatott termékeivel oly életképességet tanusít s a fejlettségnek oly jelenségeivel lép föl, mely a külföldi látogatók zömét bámulatra ragadta s benn az országban a legközönyösebb szemlélőt is elismerésre készteté.» Majd igy végzi jelentését, egy franczia irót idézve: «Nincs jogunk szerénykedni, mert ezzel igazságtalanok lennénk önmagunk iránt!»

Magyar írók élete és munkái, *Szinnyei* József kir. tanácsos, a nemzeti muzeum hirlapkönyvtára őrének életrajzi munkájából megjelent az 50-ik füzet (VI. kötet 4. füzet), mely a *Kläger* és *Koch* nevek közé eső 188 irónak életrajzát foglalja magában. Az eddig megjelent 50 füzetben 10,881 irónak életrajza s munkáinak jegyzéke van felsorolva. A munka a tud. akadémia megbizásából Hornyánszky Viktor könyvkereskedő kiadásában jelenik meg és egyes füzet ára 50 krajczár.

A nagyidai czigányok. Ezen a czimen *Dittrich* Vilmostól irodalomtörténeti tanulmány jelent meg Arany humoros eposzáról, mely nagy gonddal szedi össze a nagyidai czigányok esetéről szóló történiai adatokat és meséket s azt találja, hogy a czigányok hősieskedését egy hiteles forrás sem bizonyítja. A történeti tény mindössze annyi, hogy 1556-ban Ferdinánd katonái bevették Nagyida várát, melynek ura, Perényi Ferencz, Izabella pártjára állt s aztán lerombolták a várat. A nagyidai czigányveszedelmet pedig a nép képzelete fűzte hozzá. A szerző ismerteti a nagyidai czigányok szereplését irodalmunkban ; Arany előtt a mondát földdolgozták költői elbeszéléssé, szindarabbá Katona József, Garay János, Szigligeti Ede és mások. Szerző azután részletesen foglalkozik Arany eposzával, s művét, melynek ára 1 frt, id. Szinnyei Józsefnek ajánlotta.

Paraszt drama, regény, irta *Péterfi* Tamás. A szerző a szabadságharcz félszázados emlékezetének hangulatában Erdély küzdelmeihez fordul a regény feldolgozásában, s nehány korrajzi vonással idézi vissza az ötven év előtti véres küzdelmeket. A marosvásárhelyi kereskedőnék segítették a szerzőt, hogy könyve megjelenhessen, s ezért a kötetet «a marosvásárhelyi kereskedőnék tiszteletére» ajánlotta. Megjelent M.-Vásárhelytt Adi Árpád nyomdájában. Ára 1 korona.

Gyakorlati útmutató a méhek tenyésztésére. Kezdők számára irta *Bacskay* Sámuel ev. ref. lelkész, a Csap vidéki méhészkör elnöke. E czímmel tanulságos népszerű munkácska jelent meg, mely 20 pontba foglalva nagy szakértelemmel és ügyszeretettel mondja el a méhészetre vonatkozó legszükségesebb tudnivalókat. Magyarázatai s útmutatásai valóban gyakorlatiak, a szerző saját tapasztalatain alapúlók, melyeket a legegyszerűbb földmíves ember is könnyen megérthet és hasznára fordíthat. A 70 lapra terjedő s csinos kiállítású füzet a csapi (ungmegyei) nyomdában látott napvilágot mint a szerző saját kiadása. A munkát, melynek ára csak 45 krajczár, ajánljuk az érdeklődő közönség figyelmébe.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A múzeumi tanács ülése. *Wlassics* Gyula közoktatásügyi miniszter a múzeumi ügyek intézésére külön tanácsot alakított, mely e hó 21-ikén tartotta első ülését a miniszter elnöklete alatt, ki nagyérdekű nyilatkozatot tett egy *új múzeum* építéséről.

Wlassics Gyula miniszter üdvözölvén a tanácstagokat, örömének adott kifejezést, hogy a hazai könyvtárak és múzeumok főfelügyelői állásában olyan vezéregyéniséget üdvözölhet, mint *Fraknói* Vilmos püspök. Ezután a Nemzeti Múzeumnál létesítendő reformokról szólt. Szükségesnek látja, hogy a Múzeum tárlatait *esti világitással* lássák el, hogy a gyüjteményeket a nap folyamán elfoglalt közönség is láthassa. Ezzel kapcsolatban a rendszeres *múzeumi előadások* (tárlatok, fontosabb leletek ismer-

A MAGYAR NEMZETI MÚZEUM NÉPRAJZI OSZTÁLYA.

Lapunk múlt heti számában megemlékeztünk arról, hogy f. hó 16-ika óta székes fővárosunk egy új tudományos intézettel, a néprajzi múzeummal gazdagodott. A Nemzeti Múzeum ezen új osztálya, melyet *Wlassics* Gyula közoktatásügyi miniszter személyesen nyitott meg, nemcsak igen tanulságos, hanem a maga nemében látványosságnak is beillik. Egyik főczélja az, hogy a tanulni vágyó közönséget, különösen a tanuló ifjúságot, szemléltetve megismertesse a földgömb különböző népeinek használati eszközeivel, s így azoknak sajátságairól, valamint műveltségi állapotáról is fogalmat adjon. Másik fő feladata az intézetnek, hogy hazai népeink, első sorban a magyarságnak ősi művelődési kincseit összegyűjtve megőrizze s a néprajz búvárainak könnyen hozzáférhetővé, tanulmányozhatóvá tegye.

Szinte felejthetetlen marad előttem, mily örömöt szereztünk ezelőtt két évvel a nagy tudós *Virchow* Rudolfnak, ki ezredévi kiállításunk alkalmából meglátogatott bennünket. Egy-egy székelyföldi csirke-itató vályún, a somogyi kanász czifra faragású karikásán, egy-egy debreczeni szűrhímzésen napestig is ellegeltette volna szemeit. Búcsúzásakor ezeket mondta: «Önök boldogok, mert ebben az országban még a föld szinéről szedegethetik azt, a mihez mi már csak évszázados, részben idegen kulturhatások törmelékein keresztül juthatunk: t. i. *népünk ethnosának tárgyi bizonyítékaihoz*».

A néprajzi gyűjtemény megalapítására még néhai *Eötvös* József báró tette meg az első lépést, midőn 1868-ban az országos költségen Kelet-Ázsia szigeteire induló *Xántus* Jánost néprajzi tárgyak gyűjtésével is megbizta.

Xántus e megbizás folytán sok érdekes dolgot gyűjtött, melyeknek aztán haza térte után ő lett az őre. A most megnyílt néprajzi gyűjteménynek a maláj és indo-khinai művelődési körbe tartozó s jelenleg öt szobában elhelyezett tárgyai nagyrészt az ő fáradozásainak köszönhetők. Az ő szerzeményei még azok a szintén ide tartozó bronz és egyéb műipari tárgyak is, melyek az iparművészeti múzeum megalapításakor ennek az intézetnek tulajdonába mentek át és jelenleg is ott vannak. A Xántus által gyűjtött néprajzi tárgyakat ideiglenesen a Múzeum természetrajzi osztályának egyik folyosóján helyezték el, összezsúfolva 20 szekrényben, melyek csak arra voltak jók, hogy az értékes dolgok a végpusztulástól megmentessenek.

Trefort Ágoston minisztersége idején a Magyar Nemzeti Múzeum mostani igazgatója, *Szalay* Imre, miniszteri tanácsos vette át a közoktatásügyi miniszteriumban a művészeti osztály vezetését, melybe a múzeumok is tartoznak. *Szalay* a műrégészet és művelődéstörténet emlékeinek megbecsülése iránti érzéket atyjától, Szalay Ágostontól örökölte. Hivatalos működésének egyik első ténye volt, hogy a Múzeum néprajzi gyűjteményeinek fentartására és bővítésére évi segélyt biztosított, melyet Xántus a hazai néprajz tárgyi anyagának gyarapítására igyekezett fölhasználni. A mint azonban a buzgón gyűjtött tárgyak egyre szaporodtak, a múzeumi folyosó teljesen elégtelenné lett azok befogadására; ezért e gyűjtemény kitelepítése iránt haladéktalanúl intézkedni kellett.

De, minthogy alkalmas hely nem volt, a becses készletet előbb a városligeti képzőművészeti csarnokba, onnan nem sokára a királyi palota nedves bazár-épületébe, végre pedig most ismét a pesti oldalra, a Kálvin-tér szomszédjába egy nagy bérházba költöztették, mely a Lónyay- és Csillag-utcza sarkán áll s melyben régebben egy ideig a József-műegyetem volt elhelyezve. Itt most 32 szobát foglal el az immár valóban megalakúlt *Néprajzi Múzeum*, melynek annyi viszontagság után, habár még mindig ideiglenesen, legalább alkalmas hajléka van. Már a Múzeumban létekor nagyobb lendületet kapott e gyűjtemény ügye, mikor Xántus mellé 1894 elején igen rátermett munkatársat neveztek ki ez osztályhoz *Jankó* János személyében, a ki már addig is szép sikerrel foglalkozott úgy gyakorlatilag, mint az irodalomban. Ez idő óta szinte rohamossá lett a gyarapodás. Egymást érték a néprajzi osztálynak ajándékozott gyűjtemények. Nevezetesen a Fenichel-féle gyűjtemény, *Teleki* Samu gróf két rendbeli gyűjtése, a kiállítási néprajzi falu egész készlete, *Zichy* Jenő gróf kaukázusi és *Herman* Ottó halászati és pásztoréleti tárgyai, továbbá *Ribényi* Antal misszió-gyűjteménye, a *Bettanin*-féle ázsiai gyűjtés, és az 1873-iki *iparművészeti kiállítás* 2000 darabja.

MAGYAR TÁRGYAK A NÉPRAJZI MÚZEUMBAN.

Xántus János elhalálozásával *Jankó* János került az osztály élére, majd pedig e sorok írójával s közelebb még egy újabb taggal szaporodott az osztály tisztviselő személyzete. A gyűjtemények rendezése az által vált lehetővé, hogy az intézet az ezredéves történelmi kiállítás szekrényeit megkapta és azokat a csillag-utczai bérelt épület szobái alkalmasan befogadhatták.

Az eddig 30 ezer darabból álló gyűjtemény felállítását Jankó János távolléte miatt, mint ideiglenes őr e sorok írója és Bátky Zsigmond tisztviselő végezte.

A néprajzi múzeum megnyitása alkalmából néhány képet mutatunk be.

Egyik nagyobb csoporton a maláj-pápua művelődési körbe tartozó tárgyak közül két bálványalak tűnik ki, talán egy-egy pápua ős szobrai, melyeket istenekül imádnak. Nevezetes, hogy e népek még ma is a kőkorszakot élik, mert ők úgy ezeket a szobrokat, mint szerszámaikat olyan kőbaltával készítik, a milyen a szobrok lábánál látható. E kőbalták azt is mutatják, hogy milyenek voltak azok a neolith, azaz csiszolt kőkorszakbeli balták, a melyeket az európai őslakók is használtak. Ezekkel a kőbaltákkal vésik be a kemény teknősbéka héjába az afféle diszítéseket is, minőt a kép baloldali sarkában lehet látni, s mely többnyire a legkülönbözőbb módokon egymásba fonódó emberi és állati alakokra, békákra, gyikokra, stb. bontható fel. A fegyverzet egy pajzsot, több nyilat és az Admirálitás-szigetekről származó obszidián-kő lándzsát mutat. Alul eredetien bogozott, apró kauri-csigákkal diszített tarisznyák láthatók, az egyiket ezenkívül amulett is ékesíti. Ezek fölött van az a szerszám, mely az ősember tűzgerjesztő furójához hasonlít, de a melyet ma már csak kagyló-karpereczek fúrására használnak. A képet nehány nyakék, egy új-irlandi táncz-álarcz és egy halfigurával diszített evezőlapát egészíti ki. Legfelül Biró Lajos küldeményéből egy új-guineai hajót mutat be rajzolónk. A hajó legjellemzőbb része a felfordulást lehetetlenné tevő vendéghajó, a maláj hajóépítés egyik sajátossága.

A második csoport a Nagy-Szunda szigetek művelődési világából való. Az emberi hajcsomókkal diszített pajzs, a szigetség egész területére jellemző díszkardok (fölül egy állókard, alul egy jávai kriz) mind a dáják népek azon vad szokását hirdetik, hogy mennél több emberkoponyára tegyenek szert. Ez ott a tekintély egyik forrása.

Harmadik képünkön a középső alak Gautama Buddha-királyfi szobra, még pedig sziámi alakításban; mögötte egy japáni napernyő, tőle jobbra egy khinai pagoda és a földön egy legyező látható.

Zichy Jenő gróf gyűjteményéből a negyedik képen egy karacsáj házat, egy kézi tambourint, egy tollas buzogányt, egy bokharai kendőt, egy cserkesz kardot és több ékszert mutatunk be. Ötödik képünk a Teleki Samu gróf által ajándékozott masszai gyűjteményből egy pajzsot és egy lándzsát mutat. A félhold alakú fa szerszám egy nyakvánkos, a mellette fekvő harczibárd a becsuánok jellemző fegyvere. A földön heverő hangszer «marimba» néven a zambézi mentén lakó törzseknél divatozik. A hangolt falemezek rezonátoraitól kisebb-nagyobb koba-

Ellinger legutóbbi fényképe.

MADARÁSZ JÓZSEF.

kok szolgálnak. E rajzon még egy hatalmas elefántcsont-karperecz látható.

A 6-ik képcsoportban a finn-ugor népek néhány használati tárgya van föltüntetve, mindannyi a korán elhunyt *Pápai* Károly vogul-osztyák gyűjteményéből. Középütt a bűvölő samán (pap) varázsdobja s a hozzá tartozó mystikus jelzésű dobverő látható, fölötte egy vogul férfi van téli bundában. Az emberalakkal ékített kosárka nyirfakéregből készült. A bunkós végű, csonthegyű nyilvessző és a szán az élelmet és ruházatot szolgáltató vadászat kellékei.

Gyűjtésünk fősulya mégis a magyar hazát lakó népek, első sorban a magyarság ethnographiai tárgyainak megszerzésére irányult.

A 32 szobából tizennégyet a magyar gyűjtemény tölt meg, melynek tárgyaiból képünk egy matyó tálas fogast, egy büdszentmihályi czifra szűrt, egy tulipántos ládát és széket, egy magyar motivumokkal diszített, szász eredetű vánkos czihát, egy palócz és egy oláh faragott guzsalyt, egy somogyi ivó-kabakot és sótartót, egy pillangós karikást, egy kukoriczaőrlő követ és bőrszitát, végül pedig néhány halászati és alul balra egy tűzzel vájt zsendicze merítőt mutat be.

A művelődés gyors haladtával kétségkivül rövid idő alatt végkép eltünnek mindezen tárgyak, a mint hogy már eddig annyi e nemű okmánya elveszett népünk ősrégi kulturéletének. Mentsük meg tehát, a mi még megmenthető!

Dr. Semayer Vilibáld.

MADARÁSZ JÓZSEF.

Valósággal unikum-számba megy az a jubileum, melyet Madarász József országos képviselőnek rendeztek a minap, junius 19-én sárkeresztúri, fejérmegyei választói Sárbogárdon. Ötven esztendős fordulóját ünnepelték annak, hogy Madarász az ő kerületöket képviseli.

Ötven esztendő nagy idő, akármiféle állásban töltse is az ember, de kétszerte nagyobbnak látszik, ha valaki mint képviselő töltötte el. A képviselőséget többnyire ideiglenes foglalkozásnak szokták tekinteni, mely az időnkénti választások eshetőségeitől függ. A kit ma megválasztottak nagy lelkesedéssel, soha se tudhatja, nem bukik-e meg a legközelebbi választáson s gyakorta kiváló politikusokkal is megesik, hogy mandátum nélkül maradnak. Madarász Józseffel ez nem történt meg soha. A sárkeresztúriak kitartottak hűségükben iránta 50 esztendőn keresztül, holott — s ez nagyban emeli bizalmuk értékét — Madarász soha egy krajczárt sem adott ki kortes czélokra, még csak zászlókra vagy kortes tollakra se.

A képviselőháznak érdekes, tipikus alakjai közül való az öreg Madarász. Vezérszerepre nem vágyott, szerényen, kevesebb feltűnéssel, de annál több lelkiismeretességgel és buzgósággal teljesíti képviselői kötelességeit. Ő az első az ülésre érkezők közt s ő távozik utolsónak. Alig van ülés, a melyen — ha csak különös ok: betegség, vagy más egyéb nem gátolja — meg ne jelenne. Gyakran fel is szólal érczes, szép hangján; nem a nagy szónokok közül való, de őszintesége, elvhűsége elismerést szereznek neki politikai ellenfelei részéről is. A függetlenségi eszméknek állandó lelkes hive; tüzes hazafiságában a teljes nyelvbeli purismusig megy, a midőn azt kivánja, hogy minden fogalmat magyar szóval fejezzünk ki. Ez ügyben többször föl is szólalt a Házban.

Ő a legöregebb képviselő. Egész életén át az ellenzéken volt. Ellenzék volt 1848-ban is az első magyar miniszteriummal és Kossuthtal szemben is.

1861-ben a határozati párthoz tartozott, a kiegyezés után a hét függetlenségi képviselő egyike volt. Azóta is ellenzéke volt minden kormánynak s következetességgel vallotta elveit, melyek ma is ugyanazok, a melyeket mint egész fiatal ember Fejérmegye ülésztermében s később az 1848-iki országgyülésen hirdetett.

Régi nemes családból, 1814-ben született, tehát most 84 éves. Atyja fejérmegyei birtokos volt. Az 1832—33. országgyülésben mint a távollevők követeinek egyike vett részt az akkor 18 éves ifjú, báró Majthényi Antalné helyett. Pozsonyban az országgyülési ifjak közé kerülve, az ellenzék jeles szónokainak beszédein lelkesült. Ez időben, 1833 húsvétján kirándulást tett két barátjával Bécsen keresztül Prágába, még pedig gyalogszerrel. Prága fekvése és környéke megtetszettek Madarásznak, de Bécs annál kevésbbé, mert a mint Emlékirataiban mondja: «Bécs nekem nem tetszett. Az élénkség, a szépség, gazdagság ellenszenvemet költötte fel, mert hiszen ezek miatt szegényült el hazám; s mielőbb távozni kivántam innen.» A negyvenes években László bátyjával együtt élénk részt vett a vármegyei életben, szervezvén az ellenzéki mozgalmat. Mikor aztán kinevezték 1848-ban a miniszteriumot s összehivták az új alapon szervezett országgyűlést, Madarász a sárkereszturi kerülettől kapott megbizó levelet. Követte az országgyülést Debreczenbe is, mindig az ellenzéken küzdve, mert ő a Kossuth és Szemere demokrácziáját is kevesellette. A szabadságharcz után fogságot szenvedett 1856-ig Kufsteinban, 1861-ben újra őt választották a hű sárkeresztúriak, 1865-ben szintén s azóta is minden választáson.

Ennek a hosszu, kitartó hűségnek választók és képviselő között volt az ünnepe a Sárbogárdon tartott jubileum. Részt vettek benne a kerület választói rendkivüli számban, a nép fiaiból s az értelmiségből valók, nemkülönben a függetlenségi képviselők közül 12-en, köztük Kossuth Ferencz. Banderium fogadta Madarászt s kisérte a népgyülésre, a hol az ősz honatya meghatva mondott köszönetet választóinak hűségükért. Az ünnepben résztvevő képviselők közül is többen tartottak még beszédet. Az ünnepélyt nagy lakoma zárta be, melyen a felköszöntők — természetesen — többnyire Madarászt éltették. Számos üdvözlő telegramm is érkezett, valamint képviselőtársai már előbb is melegen üdvözölték ősz társukat jubileuma alkalmából, pártkülönbség nélkül, több miniszter is.

Hosszú pályáján sok nevezetes eseménynek volt tanuja Madarász s ismerte mind a férfiakat, kik hazánk legújabbkori történetében szerepet játszottak. Beöthy Ödön és Kölcsey beszédein mint gyermekifjú hevült, Lovassy Lászlóval barátságban élt. Kossuth országgyülési tudósításait ő is segitette irni, később maga is ismeretségbe jutott Kossuthtal, Szemere Bertalannal, Wesselényi Miklóssal, Vukovics Sebővel, Deák Ferenczczel és sok más kiváló államférfival.

Madarász megirta emlékiratait is egy jókora kötetben, mely 1883-ban jelent meg s ebben ugyszólván napról-napra kiséri élete folyását.

SZARVAS GÁBOR SZOBRÁNAK LELEPLEZÉSE ADÁN.

Ada város, a hol Szarvas Gábor született, még az ezredévi ünnepélyek idején elhatározta, hogy nagy fiának, a hirneves nyelvésznek, szobrot emel Ada főterén. Az eszmét lelkes adai polgárok, első sorban Wolf József és dr. Burtik Győző, csakhamar a megvalósulásig érlelték, támogatva a budapesti szoborbizottságtól, mely Szarvasnak a fővárosban állítandó szobrára indított országos gyűjtést. A szobor, Bács-Bodrogmegye és Ada város támogatásának, valamint az Adán és vidékén folytatott lelkes gyűjtésnek eredményekép elkészült. Alkotója egyik jeles fiatal művészünk, *Jankovits* Gyula akadémiai szobrász.

A leleplezés ünnepére, junius 19-ikére, a Magyar tud. Akadémia, a Magyar Néprajzi társaság, az országos középiskolai tanáregyesület s az Eötvös-kollégium részéről küldöttségek mentek le Adára. A megyét és Zenta városát is küldöttség képviselte. A szép számu közönség közt jelen voltak Szarvas Gábor összes hozzátartozói, özvegye kivételével, a ki akadályozva volt a megjelenésben.

Adán *Latky* plebános üdvözölte az érkező vendégeket, kiknek nevében *Simonyi* egyetemi tanár felelt. A város lobogódiszben pompázott, kivált főutczája, a Szarvas Gábor-út és a középületek. Az adai két lap ünnepi kiadásban jelent meg.

Az ünnepélyt az adai daloskör éneke nyitotta meg. Az első szónok dr. *Burtik* Győző volt, a szoborbizottság lelke, a ki a szobor történetét adta elő. Beszéde alatt leleplezték a szobrot. Azután *Simonyi* Zsigmond tartott szép emlékbeszédet s letette az Akadémia koszorúját a szoborra. Utána *Szigetvári* Iván fővárosi tanár beszélt Szarvas Gábor személyes barátai nevében, találóan jellemezve a nagy tudóst, mint az erkölcsi függetlenség példaképét, ki csak egyetlen tekintély előtt szokott meghajolni, az igazság előtt. — Erre *Vikár* Béla a Magyar Néprajzi Társaság képviselője adta elő ünnepi ódáját, melyben Szarvas Gábor életét és működését dicsőíti. Ezt az ódát, melyet az ünneplő közönség nagy tetszéssel fogadott, lapunk mai számában közöljük. Utána *Mészáros* tanár koszorúzta meg a szobrot a zentai főgimnázium tanári kara részéről. Végre *Wolf* József elnök átadta a szobrot a város hatóságának. Az ünnep a daloskör énekével záródott. Koszorút küldtek még: Harrer Paula úrnő, Szarvas Gábor özvegye, — az adai nők, az elöljáróság, a tanítótestület, az iparos olvasókör, a szoborbizottság és «egy külföldi honleány», a Moszkvában élő Schraderné.

Az ünnep a lehető legszebb időben folyt le. A mellszobor, a mely életnagyságot meghaladó alakban ábrázolja Szarvast, mind hasonlóság, mind pedig művészi kivitel tekintetében igen sikerült munka és sokan üdvözölték a szintén jelenlevő művészt, Jankovitsot.

Érdekes, hogy Ada és vidékének vegyesnyelvű, magyar és szerb lakossága tömegesen vett részt az ünnepen s látható nagy érdeklődéssel kisérte annak minden mozzanatát.

A Mariska szerencséje

Elbeszélés

Írta HERCZEG FERENC

Unom a melegvérü nagy bestiákat, amelyek az erdőkben, a réteken legelésznek, tülekednek és szerelmesen bőgnek. Úgy viselkednek, mintha az egész világ az övék volna. Egyet csavarok a mikroszkópon és ime, a zavaros vízcsepp mélyéből idegen, néma állatkák bukkannak föl. Derék kis infuzóriumok, amelyek érzéketlenül mozgatják a csápjaikat és közömbösen falják föl egymást. Nem szeretnek, nem örülnek az életnek és talán nem is fáj nekik az elmulás.

Vég-Daruváron, ahol én kis diák voltam, mindjárt a rác templom mellett, — igen-igen hosszu, ódon téglafal áll a főutcán. A daruváriak úgy mutogatják azt az ócska falat, mintha nevezetesség volna.

— A kisasszony kertjének a fala!

Vén gyümölcsfák könyökölnek a falnak és kiváncsian néznek ki az utcára. Alkalmasint nagyon unatkoznak odabenn. Egy nagy fenyőfa is látható kívülről; messzi földön az egyetlen fenyő. A törzse olyan kopasz, mint a zászlórúd, csak a legtetején van egy pár sötétzöld ága.

Szarvas Gábor szobra — *Jankovits* Gyula szobormüve

A kertfal végén van a ház. A kisasszony háza! Nagyon hosszu és alacsony épület. A teteje, miként régi házakon gyakran látható, majd két akkora, mint a vakolatát hullató fala. Ráncosképü kis törpére emlékeztet, akinek nagy kucsmát nyomtak a fejébe. A ház csúcsos homlokfalán kerek padlásablak van; az meg olyan, mint az ásító ember szája.

Úgy beszélik, hogy az ódon háznak egykor, talán még a forradalom előtt, egy szélütötte pap volt a gazdája. A béna papot húsz évig senki sem látta, csak az a kisasszony-rokona, aki ápolta. Végül csak meghalt a pap és a házát kertestül a kisasszonyra hagyta. Így lett a ház a kisasszony házává, a kert pedig a kisasszony kertjévé.

A kisasszony már akkor vénecske volt és nem gondolhatott arra, hogy férjhez menjen. De ha fiatalabb lett volna, talán akkor sem gondolt volna férjhezmenetelre, mert gyűlölte a férfiakat és utálta a gyermekeket. Nem is állott szóba senki fiával Daruváron. Egyedül élt, mogorva elzárkozottságban, egy hülye rác ember és a vén felesége társaságában, akik a kertjét öntözgették.

Különös, de való, hogy a kisasszony igen nagy tekintélynek örvendett a városkában. A sok kiskereskedő és parasztgazda között ő képviselte egyedül az arisztokratikus elvet. Ha valaki ilyen kispletykafészekben előkelő pozicióra akar szert tenni, akkor egyszerüen csak mély megvetést kell az egész közönséggel szemben mutatnia. Ez csalhatatlan módszer. Mindenki meg fogja szólni, de mindenki vágyakozni fog az ismeretsége után, az emberek zúgolódni fognak ellene, de meg fognak előtte hajolni.

A vég-daruváraiak egész legendákat beszéltek a kisasszony kertjéről, a melyben harminc esztendő óta nem járt közülök senki. Ha igazat beszéltek volna, akkor ez a kert lett volna az ország legszebb kertje. Csodálatos bujaságu, tropikus vadonnak képzelték, ahol fantasztikus madarak röpködnek a gyermekfej nagyságu gyümölcsök alatt roskadozó fákon. Az exotikus madarakról szóló meséhez egy öreg páva

Uj Idők 1899. V. 40 sz.

szolgáltatta az anyagot, amely pávának rekedt kiáltása néha kihallatszott az utcára. Különösen olyankor, ha esősre fordult az idő.

A daruváriak igen irigyelték a kisasszonyt. Azt képzelték, hogy mérhetetlen boldogság lehet hajnaltól alkonyatig ott járni-kelni a csoda-kertben, ahová más ember be nem teheti a lábát. A kisasszony sorsa azonban tényleg nem volt irigylésre méltó, mert a kertjét állandó ostromzár alatt tartották a kisdiákok és a parasztsuhancok és a pogány határszélen álló végvár őrzése nem járhatott több gonddal, mint járt a kisasszony kertjeé. A kertbe ugyan nem lehetett bemászni, mert a fal fokáról borotvaélü üvegcserepek meredtek a merénylő elé, a vásott gyerekek azonban köveket és tégladarabokat dobáltak a falon át, úgy, hogy alkonyatkor néha életveszélyes volt a kertben való andalgás, gyakran pedig egymás hátára kapaszkodva, lekopasztották a falon áthajló faágakat.

A kisasszony, akinek a vásott kölykök kimondhatatlan sok keserűséget szereztek, azzal töltötte az ideje java részét, hogy lesben feküdt a sarokablak függönye mögött. Amint aztán a kis mihasznák megindították a közáport, a kert úrnője kidugta fejét az ablakon és vércsevijjogáshoz hasonló perelése fölverte a csendes utca visszhangját. A fiuk aztán eszeveszett futásnak eredtek, mert alapjában véve nagyon féltek a kisasszonytól. Olykor aztán megesett, hogy a fiuk egyebütt rakoncátlankodtak és a kisasszony késő estig hiába várta a támadásukat. Ilyenkor a hiábavaló várakozás idegessé tette és ha éjszakára becsukta az ablakot, olyan kedvetlen volt, mintha elveszett volna a napja.

Megesett egyszer — körülbelől huszonöt esztendővel ezelőtt — hogy két jónevelésü kis fiucska egy szép uj labdával a kertifal tövében játszott és hogy a labda véletlenül átrepült a falon. Az egyik fiu tüstént futásnak eredt, a másik azonban, a labda tulajdonosa, leült a fal tövében és keservesen kezdett sírni. Biztosra vette, hogy nem fogja többet viszontlátni a labdáját. Akár csak a kútba esett volna.

Egy szép, nagy leány ment át az utcán.

— Mit sírsz, Sándorka? kérdezte.

— A labdám, az uj labdám — beesett a kertbe — szepegte a fiu.

— Ne sírj, Sándorka, majd kihozom, — mondta a leány.

Bátran odalépett a sarokablakhoz, amelynek függönye mögött most is ott lappangott a vén kisasszony.

— Néni, kérem, a kis Sándorka labdája a kertbe esett. Legyen olyan szíves és szóljon az öreg Stevónak, hogy dobja ki az utcára . . .

A fiatal leány bizalmas megszólítása egészen kihozta a vén kisasszonyt a sodrából. Olyan furcsának találta a dolgot, hogy jó ideig nem is tudott mit válaszolni. Csak nagy sokára szólalt meg, mogorva hangon:

— Eredj be és keresd meg magad. Stevó nem ér rá . . .

A fiatal leány habozva állott meg a kapu előtt . . . Egy percig úgy rémlett neki, mintha csak álom volna az egész. Hogy ő most be fog menni a kisasszony kertjébe, látni fogja annak titokzatos pompáját, amelyet még daruvári ember nem látott! Mikor megnyomta a kilincset, egyszerre babonás félelem fogta el. Hátha valami baj éri odabenn? Hátha nem fog többet visszatérni soha? Ej, gyerekség!

Bement — a vesztére!

Egy élő lelket se talált az udvaron. Nagy, négyszögletü, csodálatosan kopár udvar volt. A kövezetből kiserkent a fű. A fészer alatt egy ősrégi hintó állott. Olyan szomoru és furcsa volt a hintó, mint egy beteg állat. Ha az ember sokáig ránézett, kedve lett volna sírni.

Az udvar végén ütött-kopott kerítés dülöngött, arra volt a kert. A leány belépett a kisasszony kertjébe, aztán csodálkozva nézett körül. Minő csalódás! Exotikus pompának, délszaki virulásnak sehol semmi nyomát sem látta. Kopár, nyirkos, elhanyagolt kert volt az. Vagy két tucat elvénült fa állott benne, amely már régen nem termett semmiféle gyümölcsöt. Förtelmesen összerepedezett, gumós, mohás faszörnyetegek voltak, melyek kétségbeesetten nyujtogatták égnek kopár ágaikat. Az utakat gyér egres-bokrok szegélyezték. A kert közepén valami pavillon-féle állott, az krinolinos hölgyeket ábrázoló régi divatképekkel volt teleragasztva.

A leány megtalálta a labdát egy bokor tövében. Mikor lehajolt utána, elsikoltotta magát és ijedten hátrált meg. Egy szúrós gonosz szempárra esett a tekintete. Eleintén azt hitte, hogy kígyó lappang a bokorban, de aztán megismerte, hogy madár. A vén páva volt.

A leány kidobta a labdát az utcára, aztán gyors léptekkel elhagyta a kertet.

A konyhajtóból kiszólt a vén kisasszony.

— Megtaláltad?

— Meg, néni.

Egy ideig ott állott még a leány, aztán kíváncsian benézett a konyhába.

— Mit csinál, néni?

— Tüzet kellene raknom, hogy kávét forraljak vacsorára.

— Hát az öreg Paraszkéva hol van?

— Betegen fekszik a cselédházban, a Stevó meg ápolja.

— Majd segítek tüzet rakni, néni.

A leány bement a konyhába és hamarosan tüzet rakott.

Aztán észrevette, hogy a lámpából kifogyott az olaj és előkérte a petroleumos kannát.

— Kinek a leánya vagy? — kérdezte a vén kisasszony, aki a konyhaszéken ülve nézte a látogatóját.

— A Gergőé.

— Az üveges Gergőé?

— Azé. Gergő Mariskának hívnak.

— Értesz te a háztartáshoz?

— Hogyne, hisz' az édes anyámra is én főzök.

— Varrni is tudsz?

— Ezt a ruhámat is magam varrtam. De most haza kell mennem, néni.

— Jó éjszakát, Mariska.

Jankovics Gyula szobrász

Szarvas Gábor szobrát mintázta meg, melyet a Ferenc József téren állitottak fel.

A 29. sz. példány 460. lapján a lap bemutatja a szobrot.
Repr.

Képes Családi Lapok, Bp. 1899. juli. 9.
XXI. évf. 28. sz. 448. lap

SZARVAS GÁBOR SZOBRA.

Három évvel ezelőtt, mindjárt Szarvas Gábor halála után, szóba hozták különösen tanári körökben, hogy a magyar nyelv tisztaságának és helyes irányban való művelésének ügyében nagy érdemeket szerzett tudós emlékét maradandó emlék-jellel kellene itt a fővárosban is megörökíteni s hogy az az emlék nyilvános helyen fölállítandó szobor legyen. Az Országos Középiskolai Tanáregyesület, melynek Szarvas Gábor buzgó tagja volt, vette kezébe az ügyet s országos gyűjtést indított Szarvas Gábor szobrára. Végrehajtó-bizottságot alakítottak e czélra, melynek elnökéül a tanáregyesület elnökét, *Beöthy Zsoltot* választották meg. A gyűjtés, mely javarészt a tanárok közt folyt, de részt vettek benne a magyar közönség egyéb körei is, s melyhez a Magyar Tudományos Akadémia is tekintélyes összeggel járult, nem eredményezett ugyan valami nagy összeget, — de elegendőt arra, hogy a terv megvalósulásához hozzá fogjanak. 1897 őszén a végrehajtó-bizottság megbízta ifjabb szobrásznemzedékünk egy jeles tagját, *Jankovics* Gyulát az egyszerű mellszobor mintájának elkészítésével. A szépen sikerült szobormintát a művész már a következő év tavaszán bemutatta a bizottságnak, mely egyhangú elismeréssel azonnal el is fogadta. Most már kész a szobor, sőt föl is van állítva, csak fölavatásra vár. Július 2-ikán, vasárnap leplezik le ünnepiesen, Beöthy Zsolt ünnepi beszédével és Sajó Sándor alkalmi költeményével.

Az Akadémia előtt, a Széchenyi szobrát körülvevő kis park Duna felőli sarkában helyezték el a szobrot, mely alapzatával együtt 3.80 méter magas. Az alapzat pátyi mészkőből készült, a mellszobor pedig bronz-öntvény, mely találó hűséggel mutatja a kitűnő tudós arczvonásait. A talapzathoz egy szintén bronzöntésű zsenge ifjú leányka alakja simúl, babérágat, a nemzet elismerését nyujtva föl a szobor felé. A szép leány-alak szüzies tisztaságával a magyar nyelv tisztaságát jelképezi, melynek oly törhetetlen védelmezője volt Szarvas. A felfogás nemes egyszerűsége s a kivitel gondos finomsága a művész rátermettségének szép bizonyitéka. *Jankovics* Gyula e művével újabb igazolását szolgáltatta a tehetségéhez fűzött remények alaposságának. Megjegyezzük, hogy ugyanő készítette Szarvasnak múlt évben leleplezett adai szobrát is.

A sikerült szobor bemutatása mellett vázolni kivánjuk egyuttal röviden készítőjének művészi pályafutását is.

Jankovics Gyula Budapesten született 1865-ben. Művészi tanulmányait állami ösztöndíjjal Münchenben kezdette, a hol három évet töltött. Majd azután a királyi ösztöndíjat elnyerve Bécsbe ment, a hol a képzőművészeti akadémián Helmer és Zumbusch tanárok tanítványa volt s hat évi ott tartózkodása alatt ötször nyert akadémiai kitüntetést. Akadémikus korában állította ki első művét, a «Libatolvaj» czimű szoborcsoportot a képzőművészeti társulat 1891-iki téli kiállításán. Az általános tetszést aratott szoborművet a király Ő Felsége vette meg s a királyi vár épitése intéző-bizottságának határozatára Olaszországban márványban faragták ki a várpalotai galéria részére. 1894-ben az «Özönviz» czimű szoborcsoportja keltett a műkiállításon figyelmet s kis híjja, hogy a képzőművészeti társulat 2000 forintos nagydíját el nem nyerte, a mennyiben egyik jó nevű festőnkkel szemben egyenlő számu szavazatot kapott s csak az elnöki szavazat döntött az utóbbi mellett. A művész ez időtől fogva sűrűn kapott megrendeléseket. Így ő készítette többek között a brassói czenk-hegyi és a dévényi ezredévi emlékeket, a pannonhalmai szent Asztrik szobrot s a királyi palota allegorikus szobrai közül a szobrászatot és festészetet jelképező alakokat. Jelenleg Salamon Ferencz, nagy nevű történetirónk szobrán dolgozik, mely ugyancsak a Széchenyi-szobor körüli parkba fog kerülni, a Szarvas Gábor szobrának pendantjául. Ő van megbízva egyuttal a királytól a nemzetnek felajánlott tiz szobor egyikének, Szent Gellért szobrának elkészítésével is.

FRANCZIA HADIFOGLYOK MAGYARORSZÁGON.

A «Vasárnapi Ujság»-nak a franczia forradalomról közölt czikksorozatai kapcsán ismételten kutatás tárgyává tettük a forradalomkori franczia-magyar érintkezések történetét. Ismertettük a párisi «Archive Nationale» kiadatlan forrásai alapján a Párisban nyaktilón kivégzett magyar Blankenstein-huszár, Tóth János pörét, nyomoztuk a franczia emigránsok magyarországi települési kisérleteinek történetét. Most a Chassin és Hennel által kiadott «Les volontaires nationaux pendant la revolution (Paris. 1899)* nagy kötetének a franczia hadilevéltárból merített anyaga után érdekesnek véljük összeállítani a hazánkban elhalt franczia hadifoglyokra vonatkozó adatokat. Két vesztett ütközet, Condé ostroma, 1793 április 19-én, s Quesnoy kapitulációja ugyanazon év szeptemberében szolgáltatta legnagyobb részét e foglyoknak, kiket a győztes osztrákok Magyarországba internáltak.

SZARVAS GÁBOR SZOBRA. — Jankovics Gyula szobormüve.

A régi pesti temetőben rég szétszórta a szél már porladó csontjaikat is azon vitéz harczosoknak, a kik a szabadságért, testvériségért és egyenlőségért küzdöttek a szövetkezett Európa nagyhatalmasságai ellen. Pedig nagy számmal voltak ott eltemetve a Condénál, Quesnoynál elfogott francziák, tisztek, közemberek, tüzérek, gyalogosok, kiknek nevét megörökítetlenül hagyták, sőt halálukat egyenesen siettette a rosz bánásmód, a kik között a mai Francziaországnak nem egy előkelő családja talál elfeledett ősére. Chassin szerint a magyar fővárosban lelte sírját Boudinot, Cochois káplár, Accolas tüzérkáplár, a híres franczia jogász vérszerinti elődje, Lapierre, Hubert, Gollien, Simon dobos, Stieger, Berthé, Ferrand, Rebuffé, Isidore Dupuis, Bideaut, Beliard, Rousselle, Renaud; — azután Plé, André, Cumière, Tessier, Le May, Filard hadnagy, Morel, Tallon, Mercier, Mory dobos, Gallet őrnagy, Roussy, Nicolas, Dissault adjutáns, Wassipul, Contin dobos, Rouyer, Pinbot, Garin, Tourette. Továbbá Didier, Lefèvre, Reval, Devaux, Valette, Tellier, Francoze kapitány, Dufour hadnagy, — majdnem félszáz rövid két év alatt.

De a foglyok nagy része nem juthatott el Pestig sem, már Pozsonynál ledöntötte a kór, megtörte őket a bánat, a nélkülözés. Így haltak el Pozsonyban: Hercant hadnagy, Chavance, Hutret, Mignon, Falconet, Boudoin, Pondoit, Spanger, Emil Toulouse, Leclair vagy Lükler Tom, Belland, Jean Binet, Grémy, Serteaux, Mellié, Lefèvre, Patcher, míg mások eljutottak Eszékig s az ottani osztrák katonai parancsnokság lelketlen szigorának estek áldozatúl. Ezeknek száma különösen nagy; ott temettettek el: Borre, Quinot káplár, Bion, Robeau, Guillot, Grenjean, Gavard, Roger, Louis Varenne, Couiller, Harpin, Le Noel, Vanores, Guyot, Denbert, Dugnau, Finard káplár, Massa granátos, Leloa, Peantre, Roche, Vovarie, Lebouret, Durand, Varin, Chéron, Messé, Anverne, Pertin, Verdinaux, Gnière, Davrise, Petit, Lempereur, Morel, Feuilliet, Sevard dobos, Vautré, Carré, két nevezetes név: Quinet és Tissot, s egy még végzetesebb hírű, Guillotin (Jean Baptiste), a *nyaktiló föltalálójának fia.* Mások ismét egész Nagyváradig kalandoztak el, s ott lelték kora végöket: Objoie, Bosain, Ancellet káplár, Berger gránátos, Gobelin, Arbelais, Georges, Bulle. Mindezeknek ma már a sírhantja is elenyészett; korhadó fakeresztjök, ha volt, rég kidőlt pihenő poraik fölött.

Feltünő a foglyok közt a halálozások nagy száma a Dunán lefelé tett út alatt. Rakásra húlltak a harcz fáradalmaitól elgyötrött szerencsétlen emberek, az idegen égalj, s a hosszú út viszontagságaitól megtizedelve. A szerencséjére még idején menekült *Oriverger,* miután hazájába visszatérve, nyugdíjaztatta magát, elbeszélte, hogy hogyan vonszolták a földön, hogyan ütlegelték puskaagygyal az osztrákok, míg a szenvedett bántalmaktól örökre harczképtelenné nem vált. Sokan ellenben nem bírták ki a kínzásokat, s még a hajón, vagy az útba eső községekben elpusztúltak nyomorúltul. Csak így magyarázható, hogy Pozsony, Komárom, Vácz, Apatin, Baja, stb. nagy dunamenti községek is megannyi temetőivé lettek a nagy franczia hadseregnek. *Beaumé, Cochin* Komáromban, Michel *Daulney* Apatinban, *Horry* Váczott, André *Chéron* Baján, míg testvére Eszéken, André *Caussé* Alpáron lelték halálokat.

Különösen irtó hatással volt a boldogtalan internáltakra az Alföld és a délvidék mocsaras, váltólázas földje és levegője. A kik Temesvárott voltak elhelyezve, azok közül tán egy sem maradt életben. Az ott elhaltak száma 1793-tól 1795-ig, tehát két rövid év alatt megüti a harminczat. A város temetőjében feküszik Dubosq, Louvet, Charles Bretagne, Biret, Arnoud, Bernard tüzér, Daigle tüzér, Degrave, Ferrand, Leroux káplár, Lequienne, Menoux, Desrozières, Fauvreau, Dugellé, Brochet, Roisin, Ségnin, Couronneau, Leclerc, Mozard, Beaubigny, Millehomme, Hemon, Legrand és Zola nagyhírű védőjének egyik nemcsak név, de vérszerinti atyjafia, Laborie. Aradon aluszszák örök álmaikat: Nicolas, Menus, Jannin tüzér, Fleury, Picot, Lune, Manoury káplár, Boissat, Severin, Goulet, Lamare, Vettin, Robinaux, Cognion dobos, Daumergnes, Geron, Favier, Potin, Lefèvre, Thero, Vichu, — Szegeden pedig Sivot, Durieux hadnagy, Levergne, Lemiroux, Thiebaut, — nem egy, azóta híressé vált név.

Szembetünőleg csekélyebb volt a halálozási arány például a Lipótvárra internáltak közt. Ezek közül csak Delanoue, Bougret, Larques, Martial, Brouard s a 22 éves Berbey estek áldozatúl. De szabadulásuk után is hányat szerteszét hányt a sors az ismeretlen országnak egyik végétől a másikig. Egyikök, Desvilles, Szolnokig jut, s ott zárja le sanyarú nélkülözések közt szemeit. Laurent kapitány Munkácsra kerül s

* A nemzeti önkéntesek a forradalom alatt.

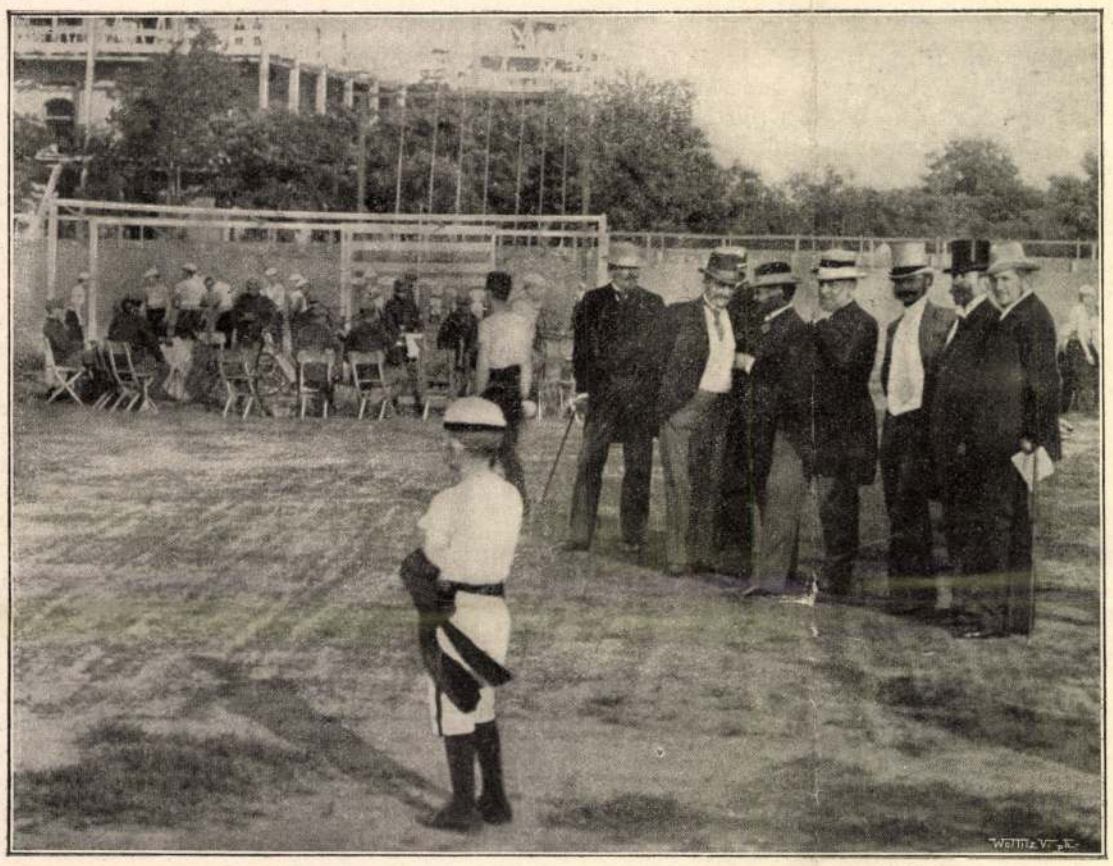

Erdélyi fényképe után.

IFJÚSÁGI TORNAVERSENY BUDAPESTEN JUNIUS 26-ÁN. — Wlassics miniszter képviselők társaságában.

ott végzi életét; kettőjükre, Collin és Colletier-re Kassán borúl a sír hantja. Hasonlóan jár Baudin is, kit Alberti-Irsára üldöz végzete. Öt Quesnoynál fogták el, mint tüzértisztet, ép akkor, mikor az ostromlott város azt a határozatot hozta, hogy vitézsége és atyja érdemei iránt való tiszteletből őt, mint szülöttjét föl fogja terjeszteni a hadügyminiszterhez az ötven újonnan szervezett hadbiztosi állások egyikére. Kinevezése azonban már későn érkezett. Időközben a város meghódolt a szövetségesek előtt s a fiatal katonát mint foglyot hurczolták Magyarországba. És bár a helyet fentartották számára, sőt kicseréltetésére is megtették a lépéseket, hazáját s a forradalom győzelmét nem láthatta többé, meghalt Albertiben 1794. január 8-án.

De még Vörösvárra is jutott a hadifoglyokból: az étampes-i születésü, 45 éves Perros kapitány, sőt Kászonyra (Kahony?) is egy Vilmann nevű. Azonkívül magyar földön, bár ismeretlen helyen veszett nyoma egy egész seregnek, köztük Vivier, Orliac, Tonnard, Besnard, Amyot, a sceaux-i születésü Guillon, Demanche, Hullot, Bradeseine hadnagynak, Dubort, Desbodiers, Lefèvre, Dudin, stbnek. Mi lett belőlük, nem tudni. Soha sem tértek vissza hazájukba; itt honosodtak meg s alapítottak később családot, ha ugyan a nedves börtönök egészségtelen és romboló hatását kibirták, a mely a fiatal Pierrot szervezetét is annyira feldúlta, hogy Franczia-országba visszatérve, örökre képtelenné lett a szolgálatra s nemsokára nyugdíjaztatni volt kénytelen magát.

Az osztrák hatalom kazamatáiról, a fogság szigorúságáról különben más adatunk is van: ez a de Ligne-gyalogság azon fél dandárának, mely a forradalmi korszak alatt legtöbbet sinlődött a magyarországi börtönökben Sopronból 1796. április 23-ikán Petiet hadügyminiszterhez intézett ama terjedelmes jelentése, melyben előadatik, hogy a hetedik párisi zászlóaljnak lehetetlen volt kereteit újból megalakítania, mert zászlóaljunk — úgymond a jelentés — a Condénál vívott ütközetben foglyúl esvén, és csak pár hónappal ezelőtt váltatván ki, legnagyobb része a legénységnek, a mely ellent tudott még állani a hosszú és kegyetlen fogság szenvedéseinek, csaknem kivétel nélkül kényszerülve volt az útban eső városok katonai kórházaiba menni, hogy ott állítsák helyre minden képzelhető sanyargatás által megrongált, sőt tönkretett egészségöket, s némelyek hosszabb, mások rövidebb ideig ott is tartózkodtak.

Ilyen vége lett a dicső forradalmi hadseregnek, mely annyi lelkesedéssel, a hazafiui áldozatkészség oly szép és megragadó példaadásával toborzódott össze. Pénzt, fegyvert a nemzet önmegtagadó nagylelkűsége szerzett össze, hogy fiait a határra küldje harczolni. A paloták aranyai s a kunyhók fillérei egymásra halmozódtak a nemzeti adakozás oltárán. Voltak, a kik egy rozsdás kardot, egy ócska puskát, pár vállrojtot, nadrágot, mellényt, ezüst órát, rézmedáliát, pisztolyt, dohánytartót, sipkát ajánlottak fel a háború költségeire. Asszonyok függőiket, kocsisok lovaikat adták oda a hadsereg szükségeire. Egy polgár öt fiát küldte a határra, egy hölgy három fiát. Egy házaspár pedig, kiket nem áldott meg az ég gyermekekkel, legalább azt a kegyet kérte, hogy tizenkét eltávozott önkéntes fiát ápolhassa apjuk távolléte alatt. Más asszonyok követték férjeiket a sereghez; így Deruiter hollandi születésü csizmadia felesége, és Heiron Francziska, a ki csak férje halála után hagyta el a 41-dik féldandárt, melynek a számára kiadott bizonyítvány szerint mindig derék tagja volt.

Ezek voltak azok a vitéz francziák, kik a magyar föld porának hozták el szabadságszerető szivök végső sóhajtását. Méltók arra, hogy kegyelettel emlékezzünk róluk, a kik nem érhették meg dicső eszméik diadalát. *V. S.*

IFJÚSÁGI TORNAVERSENY.

Emlékezetes marad mindenki előtt, a ki látta, az ezredévi ünneplések egyik ritka szép jelenete: a mikor az ország középiskoláinak ifjusága katonás rendben, az ifjúság vidám erejétől duzzadva sorakozott a millenniumi nagy versenypályán s bemutatta a tornászatban, a katonás gyakorlatokban szerzett ügyességét, életrevalóságát, talpraesettségét az összegyűlt fényes közönség, a közélet előkelőségei és első sorban a király előtt. Öröm és büszkeség töltötte el az apák szivét, látva, hogy a fiak ezernyi serege mily pompás rendben, fegyelmezettséggel végzi gyakorlatait s örömtől és büszkeségtől csillant meg a király szeme, látva a jövő nemzedéknek iránta való igaz lelkesedését, ifjui tüzét. Szellemileg és testileg erős, egészséges nemzedéket nevelni: ez a középiskola feladata és az ezredévi tornaverseny arról tett meggyőző tanubizonyságot, hogy ezt a feladatot el is érték, legalább annyira, a mennyire a viszonyok megengedik.

Gróf *Csáky* Albin miniszterségéhez füződik az ifjúsági tornaversenyek kezdeményezésének érdeme. Eredetileg úgy tervezték a dolgot, hogy kerületenként tartanak az ország minden vidékén s minden évben ilyen tornaversenyeket. Néhányszor meg is tartották évenként, de azóta a terv kivitele s fejlesztése nehézségbe ütközött s most már ritkábban van alkalom rá, hogy az ifjúságot ily ünnepekre gyülekezve lássuk.

Wlassics Gyula jelenlegi vallás- és közoktatásügyi miniszter, a ki minden alkalmat megragad, hogy az ifjúság nevelése iránti jóakaratát kimutassa, a testi nevelés kérdését is újból napirendre hozta. Ennek bizonysága az a tornaverseny is, melyet a miniszter egyenes kivánságára tartottak most, a tanév végeztével a budapesti középiskolák tanulói, ugyancsak a millenniumi versenypályán.

Összesen mintegy ezerháromszáz tanuló állott föl a versenypályán 23 oszlopban. Az idő kezdetben esős volt, de utóbb kiderült s az ifjak zavartalanul folytathatták gyakorlataikat, melyeket *Ottó* József dr. főrendező vezetett az iskolák torna-tanárainak közreműködésével. Énekkel kezdődött az ünnep, majd szabadgyakorlatokat tartottak, melyeken rendkívüli szép látványt nyújtott a nagy ifjú sereg mozdulatainak pontos összhangzása. Majd a szertornázás következett, a legkülönbözőbb tornaszereken, általános nagy érdeklődés közepett. Igen jó hatást tett az összetartozás érzése, mely az ifjuság között uralkodik. A győzteseket valóságos ünneplésben részesítették iskolatársaik, mindegyik a saját dicsőségének is tekintvén a vele egy iskolába járónak sikerét. Még érdekesebbek voltak az ifjusági játékok, melyeken bemutatták a labdázásnak s egyéb játékoknak legkülönbözőbb fajtáit, az ősi körmétától, nagymétától egész a legújabb divatú, angolos labdarúgásig és füleslabda játékig. Jókedv, bajtársias szellem, szemesség és ügyesség jellemezte e szép játékokat.

Az érdekes ünnepély azzal végződött, hogy az ifjak zászlaikat meghajtva elénekelték a Himnuszt s aztán lelkesen éljenezve elvonultak a miniszter előtt, a ki elismerésének kifejezésével zárta be a jól sikerült ünnepet s az ifjak szép rendben, egy vidáman és kedvesen töltött délután érzetével hazavonúltak.

Bemutatunk ezúttal az ünnepről két képet, melyeket ott a helyszinén vettek föl. Az egyik az ifjúság fölvonulását ábrázolja, háttérben a földtani intézet most épülő palotájával, a másik pedig a közönségből egy csoportot. Ott látni a képen a nézők között *Wlassics* minisztert, *Szilágyi* Dezsőt, *Berzeviczy* Albertet és velök több országgyűlési képviselőt egy csoportozatban.

A tornaünnepet díszes közönség nézte végig, köztük számos képviselő s főrendiházi tag, a kik a miniszterrel együtt mentek ki, gyönyörködni az ifjú nemzedék pompás mutatványaiban.

ELŐFIZETÉSI FÖLTÉTELEINK:

	egész évre	fél évre	negyedévre
A Vasárnapi Ujság	8 frt — kr.	4 frt — kr.	2 frt — kr.
A Világkrónikával együtt	9 « 60 «	4 « 80 «	2 « 40 «
A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok	12 « — «	6 « — «	3 « — «
A Világkrónikával együtt	13 « 60 «	6 « 80 «	3 « 40 «
Csupán a Politikai Ujdonságok	5 « — «	2 « 50 «	1 « 25 «
A Világkrónikával együtt	6 « 60 «	3 « 30 «	1 « 65 «

A «**Vasárnapi Ujság**» a női munkára és divatra vonatkozó képeket és czikkeket is ad, hetenként «*Regénytár*» mellékletet, s összesen **több mint ezer képet** közöl évenként.

A «Vasárnapi Ujság» társlapja, a most már 45-ik évfolyamában lévő «**Politikai Ujdonságok**», melyet a hét eseményeit kellő magyarázattal ellátott gondos, tömör összeállításban tárja az olvasó elé, úgy, hogy a közönség együtt találja benne mindazt, a mi a napilapokban elszórtan jelen meg. A «*Politikai Ujdonságok*» állandó ingyen melléklete a «**Magyar Gazda**» czímű *gazdasági és kertészeti képes lap.*

E lapoknak kiegészítőjéül szolgál a «**Világkrónika**» czímű képes heti közlöny, mely hetenként egy íven, számos képpel illusztrálva jelen meg, és az általánosabb érdekű napi események részletes magyarázatára szolgáló czikkeken kívül rendesen közöl *nagyobb elbeszéléseket*, utirajzokat, úgy szintén mulattató közleményeket, talányokat, stb.

Az előfizetések a «Vasárnapi Ujság» és «Politikai Ujdonságok» kiadó-hivatalába, Budapest, Egyetem-utcza 4. küldendők.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Pósa Lajos. *Száll az ének. Szavalni való hazafias versek.* Bár a közfelfogás pár évtized óta sokat változott, azt hiszszük, hogy a gyermek- és ifjusági irodalom fontosságát ma sem becsülik eléggé. Nevesebb íróink legfeljebb morzsát hulltatnak néha-néha, de tehetségök színe-javát nem itt viszik oltárra. Talán Pósa Lajos az egyetlen, ki lelkének legértékesebb

Kedves barátom! Szeptember 15 óráig nem kaptam meg. Ha van egy plakettem és épített le lehet venni a adatokat kiegészíteni és a tegnap szétszedve az oldalakat, mint pl. a felirás teljes szövege, azzal hogy körirat-e vagy jobbra vagy balra van-e? Üdvözlettel Szt. Prokopius Béla

2.

25 cent

Minden egyes emlékérem vagy plakett, leirását kérem külön-külön a következő adatok közlésével megszerkeszteni:

Méret? milyen a nagysága? 25 centiméter ~~négyszögletes~~

Öntött? vert? trébelt? vagy galvano-e? öntött

Alakja? kerek, ovális, négyszögletes, vagy 5, 6 vagy 8 stb. szögletű, vagy szabálytalan alakú-e? négyszögletes

Anyaga? Arany, ezüst, bronz, ón, vagy gyps-e stb. és hány példányt készítetett mindegyikből. egy bronz, és több gipsz példány

Egyoldalú vagy kétoldalú-e a plakett, vagy emlékérem? Egyoldalú

Előlap.

A felirás teljes és pontos szövege, azzal, hogy körirat-e, vagy az érem vagy plakett alsó vagy felső részén, jobbra, balra, vagy a középen van-e, vizszintesen, vagy függőlegesen stb. Domború vagy mélyített-e az írás? balra, domború

Az arcképnél, fej-e vagy mellkép? jobbra vagy balra, szembe, fél, vagy 3/4 profilban jobbra vagy balra van-e ábrázolva az illető plakett vagy emlékérmen, holott a jobb vagy bal, az érmet szemlélő jobb, vagy bal oldalának megfelelően veendő, hajadon fő? szakáll? szemüveg? stb. Öltözet? Nőnél hajviselet? mellkép jobbra hajadonfő bajusz

Egyéb az emlékérmen, vagy plaketten foglalt díszítés, mint pl. babérlevél, alul vagy felül, drapéria? alul babérlevél

Az emlékérem vagy plakett szegélye, gyöngykör, vagy sima, vagy egyszerű vonal, keret stb.? egyszerű vonal

Mesterjegy vagy teljes név, hol van? mesterjegynél milyen? és hol?

Hátlap.

A felirat teljes és pontos szövege, úgy mint az előlapnál.

A hátlapon foglalt allegorikus, vagy egyéb compositióknál az alakok leirása, férfi vagy nő? meztelen-e, lepellel borított, vagy más öltözetű? páncélos, álló, vagy ülő, fekvő, vagy térdeplő alakok fordulnak szóban, jobbra, balra, vagy szembe fordulva?

A fej födetlen-e vagy sisakos, fátyollal, vagy koronával stb. fedett?

Mely alak, jobb vagy balkezében mit tart? vagy tesz? Megjegyzendő, hogy a jobb kar vagy láb stb. az ábrázolt alak jobb keze, vagy jobb lábának megfelelően irandó le.

Több alaknál ezek száma, neme? Mi van az emlékérem közepén, bal vagy jobb oldalán, mi van elől, mi van a háttérben? alul vagy felül?

Babér, cser, vagy szöllőlevél, vagy buzakalász koszorú övezi-e a hátlapot? Milyen a perem?

Van-e, hol és milyen mesterjegy?

Szt Prokopius Béla
Budapest
IV. Piarista u. 2

Jankovits Gyula

szobrász

Életrajzi adatok.

Név Jankovits Gyula

Születési hely Budapest év 1865 hó Aprilis

9. nap

Végzett művészeti tanulmányok Iparművészeti iskola, 3 év Münchenben

tat ön a Bécsi akadémián

Mesterek Zumbusch és Hellmer tanárok

Tanulmányutak. Velence, Róma, Flórenz, München,

Elnyert dijak, kitüntetések stb. bécsi akadémián 5. díjj. faluszövetség kiállitásán arany érem, Millenium-kor a Műcsarnokban a kiállitási érem

Munkásságának iránya. (kisplasztikus, architektonikus, vagy monumental szobrász, érmész stb.) Főképpen a monumentális,

Méltóságos Uram!

Mult év Szeptemberte volt szerencsém Méltóságos Urnak, az életrajzom s munkáimat megküldeni. Sajnos plakettek ahogy emlékszem csak egyet készitettem, és így nem vehetek részt a jövendő műben. Hálásan köszönöm Méltóságos Urnak szives figyelmét, és irányombani fáradságát.

Pomáz, 1930 IX/11

Mély üdvözlettel vagyok Méltóságos Urnak

nagy tisztelője Jankovits Gyula

MDK

Jankovics Gyula, Bp.

1891. I.Gundel dij

Bécsi képzőm. akadémia magyar ösztönd. névsora
Fleischer Béla. 1o2. l.

Jankovich Emila

wod
l

Erzsébet Kiráfné 'nobra
Pöstzeiben. Vas zp
1902. 533. l. Eippel.

Zankovich Gyula

pöstyém Erzsébet
királyné szobor
eltávolítva –

Magyarmenelpuszt

U. 3227

TASSOVI MINISTERIUM
BUDAPEST
TÁLYA

A kiadvány hiteléül:

Bátonyi h.

min.s.hiv.igazgató

MÁGY. KIR. VALLÁS- ÉS KÖZ
ÜLTEZETÁGW

Jankovics Gula

lásd

Pusztulás. 99.

102, 103

106.

2072-909-14
Pincze

890. Asztal. (bakon)

1 darab feketére festett puhafa asztal két kettős lábpárú és keresztléczekkel ellátott bakon.
Méretei 140 cm. széles, 246 cm. hosszú, 74 cm. magas.
Becsértéke.....40 K

Régi leltári száma 7.

Jankovich Gyula

cred

Erzsébet nobor Pöstyén
für dön. Vastyp
1901. 470 l. Eggel

Jankovich Gyula

pöstyéni Erzsébet királyné mellszobrát a cseh eltávolitották

Magyarság, 1934 sept. 8

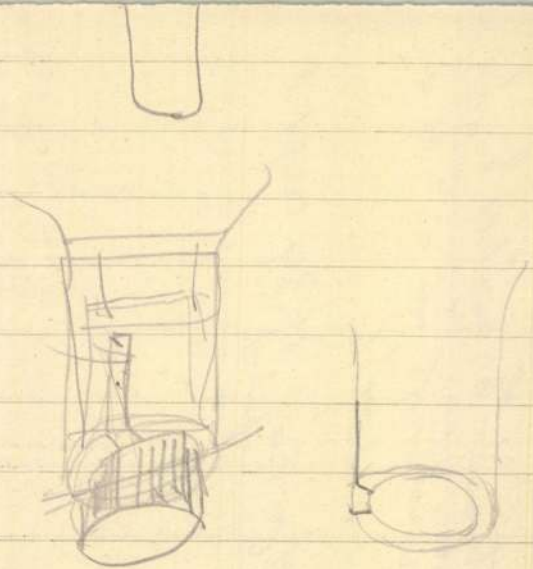

MDK

Jankovits

a homlokzat és külsö szobor diszek egyik alkotó-
j

6. Képek és szobrok a királyi palotában.
Magyar Ip.müvészet. 1905. 168.1.

MDK

Jankovits szobrász

Zsolt és Taksony vezér alakját készitette az Országház szobrai közül.

Cikk: Az új országház ünnepéhez.

Ország-Világ, 1894. 19.sz. 315.l.

M. D. K.

JANKOVITS Gyula szobrász

Bp. Várpalota Szent György tévre néző homlokzat: Hungaria (allegórikus szoborcsoport)

Ybl Buda 268, l.

M.D.K.

JANKOVITS Gyula nobrász

Libatolvaj

Ybl Buda 276. l.

MDK

Jankovits Gyula

Hungária szoborcsop., kő

Libatolvaj, márv.

Egyéb köztulajdonból elveszett műtárgyak jegyzéke
Bp. 1952.

Jankovits Gyula

MDK

1865 Bp. - 1932 Pomáz/

szobrász

Bp. München,Bécs tanulmányai után 1894-től Bp. dolgozott.
"Asztrik apát" Pannonhalma
"Millénumi emlék" Dévény
" " Brassó
Honvéd Emlék. Tápiobicske.
II. Rákóczi Ferenc. Zombor.

35.o.

Gádor Andre: Budapest szobrai. Bp. 1955.

Jankovits Gyula MDK

szobrász

"Szarvas Gábor" Bp. Roosevelt tér. 1899

"Salamon Ferenc" Roosevelt tér. 1902.

"Szt Gellért" Gellérthegy. 1904.

"Jókay Mór" Szabadság hegy. 1906.

35.o.

Gádor Andre: Budapest szobrai. Bp. 1955.

MDK

Jankovits Gyula

Az állami árverési csarnok aukcioi. 1921. febr.
8o.l.

Jankovits Gyula szobrász M.D.A.

Gellért-szobor /1904/.

Kreisich Gábor: Bp. városépitésének története a kiegyezéstől a Tanácsköztársaságig Bp. 1954. 104.l.

Mankovics Gyula

Szobrán alkotása Gellért püspök szobra

Dr. Randai Lóránt: Az Erzsébet-híd budai hídfője

Élet és Tudomány 1962 szept. 1107.l.

Jankovics Gyula

Szobrám alkotám Gellért püspök szobra

Dr. Kaudai Lóránt: A Erzsébet-kid budai
hidfője

Élet és Tudomány 1962 szept. 1107.l.

Jankovits Gyula

Nobrány

l

Lykaszobr 96-14

32. l.

Jankovits Gyula

l.

Lykaszobr 96 – 14

34. l.

M.D.K.

Jankovits Gyula

Szobrászmüvész Rákoczi Ferencről mintázott szobrát leleplezték Zomborban.

Rákoczi szobor Zomborban.

Városok Lapja 1910. 51.szám. 545.old.

Jankovits Gyula MDK

Jákob viszontlátja Józsefet, gipsz

Mücsarnok 1892/93. téli kiáll.

Jankovits Gyula MDK

Özönviz, gipsz

Mücsarnok 1894/95. téli kiáll.

mdk

Jankovits Gyula szobrászművész

alkotását a 6 m. magas Gellért szobrot az Erzsébet-hid tengelyében állították fel a levésett sziklák fölött.

Radnai Loránt: A citadella. Bp. 1963. 25 l.

Jankovits Gyula

MDK

Aetas beata, szobor

Műcsarnok 1913-14 téli kiállítás

M.D.K

JANKOVITS Gyula szobrász

Festészet

Szobrászat

Allegorikus alakok a várpalotán

Ybl Buda 256, l.

Jankovits Gyula

MDK

szobrán

Bundás Juhász - Zitterv

a Jász Múzeum Cintokában.

Blénessy János: A Jász-Múzeum ismertetése Jászberény 1933

40.0

Jankovits Gyula
szobrász

M.D.K

731) Szobrászat és Festészet alakjai

732) Ungyalok

733) Hungária szoborcsoport

734) Libatolvaj

Egyéb köztulajdonból elveszett műtárgyak jegyzéke. 531.
Bp. 1952.

M.D.K.

Jankovits Gyula nobrán

A bálterem elősarnokában — a budai várban — „Le voleur d'oies" c. nobra; carrarai márványból.

Chateau Royal à Budapest. Bp. é.n. 12,

MDK

Jankovits Gyula

Pieta, gipsz

Vén cigány, bronz

II.Rákóczi Ferenc, bronz

Nemz. Képzőmüv. kiáll. Mücs. 1933. ápr.

25 l.

MDK

Jankovits Gyula

Mária, ifjabb.

Vén György, broma

II. Rákóczi Ferenc, broma

Noma. Kéjnőnélv. Kiáll. Máso. 1933. évr.

25 f.

~~Hernog, 194,196-98, 237.l.~~
~~Hikisch Rezső,~~ 172, 286, 307, 373, 431.l. /1876-1934/

~~Horvai János~~, 165.l.
~~Horváth Géza~~, 333-34, 431.l./sz.1879/
~~Hurtay vésnök-Pénzverde~~, 325.l.
Jankovits Gyula, 432.l./1865-1932/
~~Jxxx

~~Giergl Kálmán épit. 273.l.~~

~~Györgyi Géza épitész~~

~~Ybl Miklós irodavezetője, 253, 268, 272-3, 277~~

~~Hauszmann Alajos, épitész~~

~~253, 255, 257, 262-3 265, 272 275, 277~~

~~Holló Barnabás szobr. 256,~~

Jankovits Gyula 256, 268,

Kölló Miklós, 256, 263

Lechner Ödön

Ligeti Miklós, 267, 274

Mayer Ede

Lotz Károly, 261, 269, 70, 272

Mednyánszky László 261

Radnai Béla, 265

Bóna Józs. 271, 276

Roskovits Ignác, 257, 274

Róth Miksa, 265

Senyei Károly, 263, 4, 6, 7, 8, 270-1, 276-7 277

Strobl Alajos 257-9, 271, 274-5, 277

Tóth István, 263

Ybl Miklós 253, 261, 62, 270, 271

Zsolnay Vilmos, 256, 274

Ybl E.: A budai várpalota épitése.

MÜVTORT TANULMANYOK. MÜVTÖRT. DOKUMENTACIÓS KÖZPONT ÉVK. 1954-55. Bp. 1957.

253-277.l.

Magyar-Mannheimer, 269

Karlovszky B. 269,

Kisfaludi Strobl 270

23/Pg

Gerő Gyula

szobrász Műcsarnok

1933. szept. Fiatal művészek

kiáll. 16, 114, 122,

8/. MDK

Jankovits Gyula, szobrászm.

1910: Honvédemlék /Tápióbicske/.
1911: Artézi kutszobor /Jászberény/.
1912: Rákóczi szobra /Zombor/.

Két mellszobrát a gyulai muzeum örzi. A kerepesi temetöben áll egyik müve: Fejérpataky Lászlóné siremléke.

Jankovits Gyula.
Magyar Müvészet. 1933. 31,32.old.

7/.

MDK

Jankovits Gyula, szobrász.

1902: Szent Gellért /Budapest,Gellérthegy/.
1902: Salamon Ferenc /Budapest/.
1903: Erzsébet királyné /Pöstyén/.
1903: Abonyi Lajos /Abony/.
1905: Szent István /Kocsér/.
1906: Jókai /Bpest,Svábhegy/.

Jankovits Gyula.
Magyar Művészet.1933. 31,32.l.

MDK

Jankovits Gyula szobrászművész

Azháború előtt az udvari dij (Hofpreis) nyertese volt.
A háború után több művészi kivitelű háborus emlékművet készitett.

Rát Str. 645.1.

MDK

Jankovits Gyula szobraszművész

Hat évig Bécsben dolgozott és itt öt alkalommal nyert palyadijat.
"Harcoló amazonok" c.alkotása. A bpesti Szent Gellért-szobor, a svábhegyi Jókai- és a somlói Rakóczi-szobor ugyancsak Jankovits alkotásai.

Rát Str. 645.l.

6/.

MDK

Jankovits Gyula, szobrászm.

1894: Teksony; Zsolt /uj Országháza/.
1895: Asztrik püspök/Pannonhalma/.
1896: Millenáris emlékmü /Dévény és Csak-hegy/
1897: Szarvas Gábor emlékmü /Bpest/.
1899: A szobrászat; A festészet/budai kir. várpalota/.

Jankovits Gyula.
Magyar Müvészet.1933. 31,32.l.

5/.

MDK

Jankovits Gyula, szobrászm.

Müveinek jegyzéke: 1888. Mária a kis Jézussal
A bünbánó Magdolna. 1889. Harcoló amazo-
1890: Férfi-akt. nok.
1891: Libatolvaj. /Budai kir.várpalota/.
1892: Jákob viszontlátja Józsefet.
1893: Az özönviz.

Jankovits Gyula.
Magyar Müvészet.1933. 31,32.l.

4/.

MDK

Jankovits Gyula, szobrász.

Bécsi ideje alatt egész sor akadémiai díjat kapott. 1894-ben Bp.-en telepedett le. A várbazárban kapott műhelyet. 1891-ben állitott ki elöször genre-szobrot: Libatolvaj cimmel. /Bécsben a Gundel-díjjal tüntették ki/. Itthon pedig megvásárolta a király.

Jankovits Gyula.
Magyar Művészet. 1933. 31. l.

Jankovits Gyula, szobrász.

Bp. született 1865-ben, itt egy évig a föv. Ipariskolát, 1880-84-ben az Iparmüv. Iskolát látogatta. Mátrai vezette be a mintázás technikájába. Innen ösztöndijjal Münchenbe ment, ahol eleinte egyházmüvészeti-műhelybendolgozott, azután Keindl-nél tanult. Itt készült két szobrára: Mária a kis Jézussal, A bünbánó Magdolna - megnyerte a 420 ft.-os bécsi ösztöndijat. Hat éven át látogatta a bécsi akadémiát. Helmer és Zumbusc voltak a mesterei.

Jankovits Gyula.
Magyar Müvészet.1933. 31.l.

MDK

Jankovits Gyula, szobrászm.

Főképpen a bécsi uj-barokk szobrászati stílus tanulságait hozta bp.-i műhelyébe s mindjárt első kiállitott szobrával, a Libatolvaj-al feltünést keltett. Azután egymásután kapta az emlékszobrokra való megbizatásokat, amelyek utolsóját -a Rákóczi-szobrot leplezték le 1912-ben Zamborban. Több nagyobb szobor azóta nem került tőle a nyilvánosság elé.

Jankovits Gyula.
Magyar Müvészet.1933. 31.l.

MDK

Jankovits Gyula szobraszművész

Bpesten szül.1865.-ben.Középisk. a fovaros
ban végezte, majd négy évig az iparművészeti iskolát látogatta, ahol Matray Lajos tanitványa volt. Allami ösztöndijjal 3 ámm évig Münchenben folytatott tanulmanyokat.

Rát Str. 645.l.

MDK

Jankovics

Szent Gellért szobra.

lo szobor. Vas. Ujs. 1899, 472 l.

JANKOVICS GYULA

[NÉV NÉLKÜL]: „Beim Ofner Brückenkopf..."

A GT. GELLÉRT SOBROT MÁR ÖNTIK

PESTER LLOYD 1902 febr. 23

dására:

ire de l'argument
istique

n. 40-ben

mácsolást biztosítunk.

Jankovits Gyula

műve a Szabadság hegyen a Normafa úton álló Jókai Mór mellszobor.

Bezza László, Bernát György, Erdei Ferenc stb.: Budapest Lexikon, Budapest 1973. 1335 l.

5001

Jankovich Gyula
szobrany

Kaszab Géza. A Kossuth
szobrok. Aradi Közlöny
1907. № 73. sz.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Jankovich Gyula

szobrász

Kaszab Géza. A Kossuth-szobor pályázata. Aradi Közlöny. 1907 évf. 62 sz

Jankovits Gyula szobrász ~~szül.~~ *) 1865 ~~április 9-én~~ Budapesten, hol ~~A reáliskola iskola végeztével egy évig~~ az iparrajziskolában, ~~azután~~ 1881-5. ~~1885-ig~~ az ~~ev. magyar~~ ipar-művészeti iskolában (Mátrai Lajos), ~~vezetése alatt mint~~ ~~állami ösztöndíjjal tanult. Majd München-be ment, hol~~ (1886-9. ~~1887-ig~~ ~~egyszer~~ Münchenben) ~~tanult~~ ~~állami ösztöndíjjal végezte tanulmányait. Münchenből pályázott a Királynak a bécsi Képzőművészeti akadémiára szóló~~ ~~ösztön díjára, melyet el-nyerván~~ (1889-92. a bécsi képzőműv. akadémiára ~~ment, hol hároman~~ Hellmer tanár osztályán ~~képezte magát. Bécsi tanulmányainak~~ (az) első évében a Füger-érmet, a második évben a Neuling-díjat, s harmadik évben pedig a Gundel-díjat nyerte. ~~el.~~ 1892-5. ~~ben újabb három éve megkapta a~~ a Király ösztöndíjával ~~melyben osztán~~ Zumbusch tanár mesteriskolájában ~~tanult~~ volt, hol 1893. ~~-ban~~ az udvari-díjat, 1894. ~~ben~~ pedig a mesteriskola díjával tüntették ki. Az utóbbi díjat Özönvíz cs. szoborcsoportjával nyerte el, melyet 1894. ~~-ban a budapesti~~ a bécsi kiállításon, 1895. ~~-ben~~ pedig Berlinben állított ki. ~~Ebben az~~ Ez) időben ~~állította~~ készült a ~~ki Budapesten~~ Libatolvaj cs. ~~csoportja, melyet 1897-ben a bécsi akadémián kiállított, s melyet a király vett meg. E szobor márványba faragtatván,~~ (a budai Királyi műve, melyet márványba faragva palotában helyezte el. Házatáva Budapesten) ~~A bécsi akadémiáról való kizárása után a Lovász-ban~~ (telepedett le, hol ~~elő megbízatásai~~ Takony és Zsolt fejedelmek szobrait ~~vallott~~ mintázta) az (az országház részére. 1896. ~~-ban~~ a ~~Henki~~ és a dévényi millénniumi emlékek, majd Asztrik püspök szobrának elkészítésével bízták meg. Az utóbbi szobormű-vet Pannonhalmán állították fel. 1898. ~~-ban~~ hosszabb

~~Jankovits Gyula 2.~~

olaszországi tanulmányúton volt, mely alkalommal felkereste Rómát, Firenzét, Pisát és Velencét. A tanáregyesület megbízásából 1901. Szarvas Gábor, 1902. pedig Salamon Ferenc szobrait készítette, melyeket a bpesti Ferenc József-térnek a M. Tud. Akadémia előtt lévő parkjában helyezték el. I. Ferenc József királytól a magyar nemzetnek adományozott tíz szobor közül J. sz. Gellért szobrát készítette 1902. s ekkor ez évben mintázta Erzsébet királyné mellszobrát, mely márványba faragva a pöstyéni fürdő parkjában állt. 1905. készült Abonyi Lajos író szobra, Abony nészére, a következő évben pedig Tókai Mór mellszobra. Közben kisebb emlékeket készített a vidék, siremlékeket a fővárosi temetők és több szobrot a királyi palota számára.

Jankovits Gyula 11, 39, 42 szobrász
(in: Déry Attila; Budapest eklektikus épületszobrászata
/Művészettörténet-Műemlékvédelem I. /OMF kiad. Bp. 1991.

ÖSSZEFOGLALÓ MÜVEK

.... nap

/Aradi Nóra/
igazgató

.....ig.

sai alapján irandó munkáinak két
a illetve Adattára részére meg-

Jankovics Gyula

Bécs.

Műcsarnok
1894/95. téli kiáll.
1896. mill. kiáll.

~~Segina h. n.~~ V. 254. – i kemplonok

II. 170.

/902 augusztus 6.

A v. és k. o. Minister a Főfség egységes-
napidíj-igényének ügyét rendezi s az
czimen kért utazási pótlékokat engedé-
yezi (432/902)

Jankovics Gyula
szobrász

meghalt Pomáz
1932. dec. 23.

Magyar Művészet
1933. 1. szám –

167

s keresztény lovasok küzdenek egymás-
vértes kezéből két török a zászlót igyek-
két fejű sas látható. A háttér hegyes
a küzdelem. Az egymással viaskodókon
rom sebesült fekszik.

méretei 51: 80 cm.

gnon.

atéka 1863. aug. 22.

1/.

MDK

Jankovits Gyula, szobrászm.

1865.Bp. - 1932.Pomáz.

Már régen visszavonult müvészeti életünktöl. /Mintegy 2 évtizede./A millenium idéjében s az azt követö két évtizedben sürün emlegették nevét.Millenáris emlékmüvei, portraitszobrai, föleg pedig a bp.-i Szent Gellért-szobor leleplezése kapcsán.

Jankovits Gyula.
Magyar Müvészet.1933. 31.1.

JANKOVITS Gyula szobrász

Árpád korabeli vitéz szobra, Dévény emlékmű

Asztrik szobra, Pannonhalma, ezredéves emlék

Vár, Turul

SZŰCS György: A millennium emlékműszobrászata. In: A bánhidai Turul. I. Tatabánya, 1992

43.

44.

46.

MDK

Jankovits Gyula, szobrász.

Pieta.	Gipsz.
Vén cigány.	Bronz.
II.Rákóczi Ferenc.	"

Bp.Mücs.-OMKT Nemz.Képzömüv.kiáll./Rend.M.Kir.Vall.-és Közokt.Min./ 1933 ápr.19.-máj.25. Kép.tm. 25.l.

Jankovits Gyula, MDK

a jury dicsérettel méltatta pályamüvét.

A Bartha-szoborpályázat. -Vállalkozók Közlönye.
1908 máj.13.

MDK

Jankovits Gyula

Beck C. Fülöp: Emlékezései. Bp.1957.

432.l.

Jankovics Gyula

MDK

Zala György: Művészek lakomája. Műcsarnok, 1898, nov. 20. 16. sz. 145 l.

MDK

Jankovics Gyula szobrász

müve 4oo koronával honorálva.

A Milacher L. hagyatékából . . . Müvészet, 19o2, 431 l.

Zelenka Pál, ev. püspök VI.193

Jankovich Gyula

Műcsarnok
1913-14 tél. Znák. 298.

Szalay-féle Tájékoztató VI. 197

Jankovits Gula

Mitesanok
1914. tav. Kiall 260

Fábry Sándor – Esti showder

18–49 évesek	
1. Csillagok háborúja 6.	RTL Klub
2. Big Brother	TV2
3. Barátok közt	RTL Klub
4. Napló	TV2
5. Való világ – párbaj	RTL Klub
6. Aktív	TV2
7. Tények	TV2
8. Való világ	RTL Klub
9. Vészhelyzet	RTL Klub
10. Acitvity	TV2
11. Szeret, nem szeret	TV2
12. Nagy durranás	RTL Klub
13. Esti showder Fábryval	RTL Klub
14. Az elveszett ereklyék fosztogatói	TV2
15. Atomvihar	RTL Klub
16. Magellán	TV2
17. Tea	TV2
18. Frei-dosszié	TV2
19. Játssz a túlélésért!	TV2
20. Híradó	RTL Klub

Teljes lakosság	
1. Big Brother	TV2
2. Barátok közt	RTL Klub
3. Napló	TV2
4. Aktív	TV2
5. Való Világ – párbaj	RTL Klub
6. Tények	TV2
7. Csillagok háborúja 6.	RTL Klub
8. Való világ	RTL Klub
9. Heti hetes	RTL Klub
10. Skandinávlottó-sorsolás	TV2
11. Rex felügyelő	TV2
12. Fókusz	RTL Klub
13. Magellán	TV2
14. Activity	TV2
15. Claudia	TV2
16. Vészhelyzet	RTL Klub
17 Walker, a texasi kopó	TV2
18. Híradó	RTL Klub
19. Tea	TV2
20. Szeret, nem szeret	TV2

Jankovich Miklós gyűjteményei a Nemzeti Galériában

Négy múzeum közös tárlata – A romantikus főúr csaknem négyszáz műtárgya ismét a közönség előtt

Négy közgyűjtemény összefogásával jött létre az a nagyszabású kiállítás a Nemzeti Galériában, amely Jankovich Miklós gyűjteményeiből ad gazdag ízelítőt a nagyközönségnek. A Magyar Nemzeti Múzeum, a Magyar Nemzeti Galéria, az Iparművészeti Múzeum, a Szépművészeti Múzeum és az Országos Széchényi Könyvtár a magyar közgyűjtemények alapításának kétszázadik évfordulója előtt tiszteleg a napokban nyílt tárlattal.

Dudás Éva

Jankovich Miklós kissé elfeledett – teljességében eddig soha át nem tekintett – életműve nagyszabású kiállításon látható a Magyar Nemzeti Galériában.

Jankovich talán minden idők legnagyobb műgyűjtője volt, hiszen 1846-ban bekövetkezett haláláig hihetetlen mennyiségű műkincset, könyvet, levéltári anyagot halmozott fel pesti házaiban. Kollekciójának legjelentősebb részét az ötvösművek teszik ki: régi arany és ezüst ékszerek, középkori reneszánsz és barokk díszedények, liturgikus tárgyak alkották ezt a több száz darabot számláló gyűjteményt, köztük olyan emblematikus darabokkal, mint a híres Patrona Hungariae-násfa.

A Jankovich Miklós (1772–1846) gyűjteményei című kiállítással kapcsolatban Bereczky Loránd, a Nemzeti Galéria főigazgatója elmondta: a romantikus főúr gyűjteményei – melyek első része az 1830-as években teljes egészében, a második pedig 1852-ben részben a Magyar Nemzeti Múzeumba került – máig a magyar közgyűjtemények legjelentősebb fondjait alkotják. Mikó Árpád, a kiállítás rendezője és a tárlathoz kapcsolódó katalógus szerkesztője hangsúlyozta, hogy Jankovich Miklós annak idején óriási mennyiségű, változatos összetételű műkincsanyagot halmozott fel, ám vásárolt kortárs képzőművészeti tárgyakat is.

Jankovichnak – a kor divatjának megfelelően – több korabeli olasz festőtől származó képe volt, de az idő folyamán ezek mellett sok késő gótikus táblakép is a tulajdonába került, melyek nagy része ma a Szépművészeti Múzeumban és a Nemzeti Galériában látható. A reneszánsz és barokk művek sorából kiemelkedik Jacopo Tintoretto férfiképmása – amiről sokáig azt hitték, hogy Zsámboky János arcképe –, Giovanni Domenico Tiepolónak az Atyaistent ábrázoló festménye, valamint Andrea Pisano költői szépségű Madonna-szobrocskája. A magyar történelmi személyiségeket ábrázoló festmények képezik a Történelmi Képcsarnok törzsanyagát, melyek között megtalálhatók David Richternek II. Rákóczi Ferencet és feleségét ábrázoló alkotásai.

A mintegy hatvanezer kötetet számláló könyvtárával több mű jutott a Nemzeti Múzeumba, mint amennyit az alapító, Széchényi Ferenc kollekciója tartalmazott. A magyar, latin, német, szláv, görög, héber, arab és egyéb nyelveken íródott közép- és újkori kéziratokon kívül több száz ősnyomtatvány, több ezer antikva és egyéb értékes dokumentum került köztulajdonba. A tárlat rendezője kiemelte, hogy a műgyűjtő megszerezte például bibliotékája számára az első magyarországi nyomtatott könyvet, Hess András Chronica Hungarorumát és Luther Márton saját kezűleg írott végrendeletét is.

A csaknem négyszáz műtárgyat felvonultató bemutatón minden gyűjteményi anyagból láthatók remekművek, valamint kevésbé ismert, vagy éppen most először kiállított alkotások is.

A gazdag gyűjteményeket bemutató kiállítás február 16-áig tekinthető meg a Magyar Nemzeti Galériában.

Fotó: Dezső Tamás

Német dupla csövű pisztoly a XVI. századból – Jankovich Miklós gyűjteményének egyik darabja

HIRDETÉS

zését szolgálja. A reklám is kelt emóciót, de ott a megcélzott ember magára hagyva dönt. Az események azonban hangulatot ébresztenek, amelyben a célszemélyek nyitottabbá, elfogadóbbá válnak. Ez a sikerének titka" – fejtette ki Dezső Anita, az egyik vezető szakcég, az Event Line ügyvezető igazgatója.

Bár igen sokan vállalnak Magyarországon rendezvényszervezőt, például köztudott, hogy erős a lobbirendezvényekben, a Gála az étkeztetés piacvezetője, a Fantasy Art a divatvonalon áll az élen, az Extrém a sport-, az Ambrózia '91 az állami rendezvények lebonyolításában, az Event Line a médiakapcsolatokban jeleskedik stb. A Matáv-tenderen nyerő eséllyel megjelenő szakmai krém azonban már ma is túlságosan drága a kis- és közepes vállalatok számára, csolódjon nevükhöz, megrendelőként legfeljebb annyit szeretnének elérni, hogy szakmai üzenetük elérje a szakmai közönséget, vagy a meghívott partnereiket tisztességgel megvendégelhessék, s azok érezzék jól magukat. Így aztán összemosódik az event marketing, a prezentáció és a reprezentáció.

A rendezvénypiac igen érzékeny az üzleti környezet változásaira. Az idei visszaesést sok mindennel magyarázzák: a szeptember 11-ei eseményekkel, a világgazdasági recesszióval, a választások miatti kivárással stb. Hogy ebben van némi igazság, azt jól mutatja, hogy fittyet hányva a jövő évi igen drasztikus szigorításoknak, a cégek reprezentatív rendezvények sorával indítják a jövő évet. Február végéig Budapesten gyakorlatban meg a közepes cégek is évi négy-öt rendezvényt engedtek meg maguknak, ami mára egy-kettőre esett vissza. A multik is kevesebbet költenek, mert igen sok vállalatnál a rendezvénybüdzsét a regionális központokban határozzák meg, s ott a cég egészének állapotát figyelembe véve döntenek, a globális recesszió teljes elmúltáig általában alacsonyan tartva a kereteket. De iparági átrendeződés is a cég tulajdonosi az adomlentes értékhatárt, ami az összes bevételének 0,5 százaléka, de maximum évi 2,5 millió forint lehet.) Ugyan ez a megközelítés nem teljesen igazságos, de a vállalatok sem ártatlan báránykok. Dezső Anita úgy véli, hogy már vannak jelek a probléma kreatív feldolgozására. Például előtérbe fognak kerülni a jótékonysági és önkéntes akciók és rendezvények.

Megkeresik a konkurensek elégedetlen ügyfeleit

Öten a Pannon GSM második sorában – Új szervezeti struktúra a mobilszolgáltatónál

Az eddigi kettő helyett öt vezérigazgató-helyettes segíti a jövő év első napjától a Pannon GSM új vezérigazgatója, az ősztől hivatalban lévő Klaus H. Rasmussen munkáját.

A területek konzekvens szétválasztásával három üzletág alakul januártól a második magyar mobiltársaságnál. A Pannon GSM lakossági és céges ügyfeleit látja el egy-egy divízió, és a műszaki részlegek is egyetlen egységbe kerülnek. E három divíziót egy-egy vezérigazgató-helyettes irányítja majd. A lakossági üzletág vezetője Király István lesz, aki jelenleg marketingigazgató. Az üzleti részleg élén a most is vezérhelyettes Kőnig Róbert áll majd, a műszaki divízió vezetője pedig Huszlicska József lesz, aki addig a stratégiai fejlesztésekért felel. Lényegében megtartja feladatait és posztját Drozdy Győző vezérigazgató-helyettes, aki a hatóságokkal és a konkurens cégekkel folytat „kétfrontos harcot". Az ötödik, pénzügyi vezérhelyettes Kocsis Gábor, a jelenlegi gazdasági igazgató lesz. Az új struktúra egy klasszikusabb vállalatvezetési stratégiát tükröz, mint a jelenlegi.

A Pannon GSM Rt. vezetése januártól

MH-grafika — *vigh. = vezérigazgató-helyettes* — Forrás: Pannon GSM

Az előző vezérigazgató, Björn J. Flakstad ugyanis olyan rendszert működtetett, amelyben ő és két helyettese egyaránt „főnöke" volt valamennyi igazgatónak, egységnek. Jövőre azonban már ezek mindegyike egyértelműen egy-egy vezérigazgató-helyetteshez lesz rendelve. (Maradnak közvetlenül Rasmussen által irányított osztályok is.)

A vezérigazgató szerint az új struktúra alkalmasabb lesz a cég hatékonyabb működtetésére a piaci verseny most induló újabb szakaszában, amikor a mobilellátottság maximumához közeledik az ország. A Pannonnál 67 százalékos penetrációt várnak ugyanis ez év végén, de hosszú távon sem számítanak 80 százaléknál többre. Ez azt jelenti, hogy a szolgáltatóknak egyre inkább egymástól kell ügyfeleket elhódítani, nem pedig az eddig rádiótelefonnal nem rendelkezőket bevonni a piacra. „Meg fogjuk keresni azokat, akik elégedetlenek jelenlegi szolgáltatójukkal. Saját kuncsaftjaink jó kiszolgálásával pedig egyfajta pszichológiai szerződést kötünk velük, így láncolva magunkhoz őket" – mondta Rasmussen az átszervezésről szóló sajtóbeszélgetésen. *TI*

Született vezetőkről – vezetőknek

Születik vagy nevelődik a jó vezető? A kérdés évszázadok óta eldöntetlen. Legyen az hadvezér, politikus, autógyáros vagy informatikai guru, vezetői tulajdonságok és erények nélkül nem sokra jut. Márpedig ez a képesség jórészt tanulható és évek alatt elsajátítható – állítja egy most megjelent könyvben Charles M. Farkas és Philippe de Backer. A külföldön már nagy sikert aratott kötet még az első számú vezetőkbe vetett bizalom lavinaszerű megrendülése előtt íródott, s ezért külön érdeme, hogy nem a Jack Welch-, Louis Gerstner-féle megasztárokra koncentrál, hanem jóval többet akar: látleletet adni a vezetői képességekről, azok kialakulásáról és fejlesztéséről. A szerzők hat kontinens 163 legsikeresebb vállalatának első számú vezetőjét kérdezték minden esetben ugyanarról: „A vezetőknek mekkora szerepük van a cég sikerében vagy bukásában?" Az interjúkötet érzékletes könnyed stílusban mesél az első számú vezetők hétköznapi életéről, az általuk alkalmazott vezetői stílusról, és konkrét példákon keresztül mutatja be, hogy mely döntéseik bizonyultak sikeresnek és melyekre cáfolt rá később az élet. A feldolgozott interjúk alapján a szerzők öt vezetői stílust különböztetnek meg. Hogy egy adott vezető melyik stílust alkalmazza, érzi a magáénak, elsősorban egyéni karakterétől és a vállalat piaci helyzetétől is függ. Edvard Reuter, a Daimler-Benz autógyártó cég ügyvezető igazgatója mondja: „Az üzlet élő szervezet. Mindig lesz valami, amiben megváltozik a környezete, a versenytársa, valami más kritikus tényezője. Észre kell venni a változásokat, és a változások irányítójává kell válni." A szerzők arra késztetik az olvasót, hogy önmaga vonja le a következtetéseket, lássa meg a buktatókat, vegye észre a válságból kivezető út lehetőségét. Ehhez nagyszerű segítséget nyújt a százötven életpálya és a sikeres menedzserek több ezer apró és nagyobb diadala és fájó kudarca. *SzaP*

HIRDETÉS

ERZSÉBET KIRÁLYNÉ SZOBRA PÖSTYÉNBEN. — Jankovics Gyula szobormüve.

ERZSÉBET KIRÁLYNÉ SZOBRA PÖSTYÉNBEN.

Az Erzsébet királyné iránt érzett kegyelet legujabban a kies *Pöstyén* fürdőben állított emléket, fehér márvány mellszobrot. A természetet annyira szerető királyné szobra e hó 10-ike óta ott áll a fürdő parkjában, százados hársfák között.

A márvány mellszobor egyik legjobb fiatal szobrászunk, *Jankovics* Gyula müve, ki a budapesti esküttéri híd budai fejéhez a Gellért-szobrot is készítette. A királynét ifjabb éveiből tünteti föl, az 1867-iki koronázásból emlékezetes képei után, magyaros ruhájában, diadémmel fején, lehulló fátyollal. A sötét háttérből szépen kiválik a szobor s a természetadta környezet hangulata egészíti ki hatását. Nem régiben kápolna állt itt, de leromboltatván 1899-ben, ott találtak legalkalmasabb helyet a szobornak.

Közadakozásból emelték a szobrot. A szoborbizottság elnökségében egész buzgósággal fáradozott dr. *Fodor* Kálmánné, szül. Berchthold Jozefin grófnő. A leleplezés aug. 10-én, napsugaras, szép időben, a fürdővendégek és a környék nagy részvételével ment végbe. A gödöllői Erzsébet-szobor női szoborbizottsága is képviseltette magát gróf *Ráday* Gedeonné vezetése mellett. A szoborbizottság vendégszeretőleg gondoskodott a küldöttségek fogadásáról.

Istentisztelettel kezdődött az ünnepély, mind a r. kath. kápolnában, mind a protestáns imaházban. Aztán a parkba vonúlt az ünneplő gyülekezet, melyben ott voltak többek közt *Kramolin* Viktor nyitrai főispán, *Markhót* Gyula alispán, gróf *Grevenitz* lovassági tábornok, *Kittenberger* esztergomi kanonok. A Szózat eléneklése után *Praznovszky* József plébános hazafias szellemű beszédet mondott, miközben lehullott a lepel a márványszoborról. Gróf Erdődy Ferencz nevében *Terstyánszki* Lajos jószágigazgató átvette a szobrot, melyre *Könyves-Tóth* Kálmán debreczeni lelkész a magyar fürdővendégek, dr. *Alexander* Bernát a Tudományos Akadémia, dr. *Rauh* königsbergi ügyvéd a németországi fürdővendégek, *Fodorné* Berchthold grófnő a szoborbizottság és *Semsey* Mariska, az Operaház tagja a magyar nők koszorúját tette le a szobor talapzatára. Délben lakoma volt, este pedig díszelőadás a nyári színházban *Semsey* Mariska közreműködésével. A színházi előadás után díszmenetben Mátyás király vadász-felvonulását mutatták be a fürdővendégek közreműködésével. A menetet *Pécsi* Kálmán, a Vígszínház rendezője rendezte. Végül «Velencze Pöstyénben» czímű látványosság, virágcsata és tűzijáték rekesztette be az ünnepet.

Számos üdvözlő távirat érkezett dr. Fodor Kálmánné elnökhöz. Gr. *Paar* Ede, a király főhadsegédének táviratán kívül, melyet a király meghagyásából küldött, táviratot küldtek *Wlassics* Gyula és *Darányi* Ignácz miniszterek, a gödöllői és a bécsi Erzsébet-szobor bizottság, valamint számos közintézet és testület.

FÖLDÜNK KELETKEZÉSÉNEK KORA.

Ma már általában elismert dolog, hogy a föld keletkezése sokkal régebben történt, mint a hogy a régi felfogás nyomán hinni szokás. De azért hiában keresünk a természettudományi és geologiai művekben egészen pontos számot a világ teremtésének idejére vonatkozólag. Természetes, hogy ezt a kérdést a tudósok megközelítőleg sem tartják megfejthetőnek; legfölebb a föld és a naprendszer keletkezésének idejét próbálgatják némileg megközelítőleg számokban is kifejezni.

Régebben ezek a számok rendkívül eltérők voltak egymástól, mert hiányzott minden megbízható számítási alap. Jelenleg azonban komoly tudósok olyan adatokra építenek, a melyek legalább a valószinűség megközelítését lehetővé teszik.

A legújabb vizsgálódók egyike Wellish angol tudós, ki az ismert Kant-Laplace-féle elméletre támaszkodva, arra az eredményre jut, hogy az a korszak, midőn a föld kérge már annyira kihült, hogy az első réteges leülepedések keletkezhettek, $3^4/_{10}$-szer hosszabb időbe telt, mint az azóta napjainkig eltelt idő. Minden geologiai korszaknak, azaz minden réteg lerakodási idejéül azt az időszakot veszi, mely alatt az egyenlítő és a föld pályájának átlagpontjai egyszer megkerülik az egész égboltozatot s ez az úgynevezett platói, vagyis nagy év. Ily módon számítva, a föld már kerek számban kilencz millió éve, hogy megalakúlt, mint külön világtest. Számításai egészen tudományos jellegűek, de természetesen ő maga is csak föltevésnek tartja elméletét s egyáltalán nem állítja, hogy az említett évszám egészen pontos volna. Mindamellett kétségtelen, hogy a mathematikai alappal biró s valószinű számítás egyelőre eléggé megbízható.

Még érdekesebb Thomson Vilmos híres angol természetbúvárnak a nap korának megállapítására vonatkozó számítása. Thomson abból indúl ki, hogy a nap a meleg kisugárzása következtében lassanként folyvást hűl. Mivel a nap melegének fokát megközelítőleg képesek vagyunk megállapítani s azt is tudjuk, hogy eredeti melege, midőn ködanyaga megsűrűsödött, legalább tiz milliószor nagyobb kisugárzást fejtett ki, a számításra már van némi alapunk, de ezenfelül még a kihűlés idejét is meg lehet állapítani. Mindezt tekintetbe véve, Thomson számítások és okoskodások eredményeként azt állítja, hogy a nap legalább 100 millió év óta sugároz ki világosságot és meleget, de ez a működése még legfölebb ötször ily hosszú ideig tarthat, de egyszersmind folyvást gyöngűl s bizonyos évmilliók múlva kevesebb lesz, mint a mennyire az embernek szüksége van.

A nap és föld keletkezésénél természetesen még sokkal későbbi az ember keletkezése, bár ez is régibb, mint a hogy őseink hitték. Ma már példáúl egészen bizonyos, hogy a khinaiaknak 2200 évvel Krisztus előtt egészen rendezett államuk volt; ugyanakkor már az Eufrates és Tigris partjain is fejlődött társadalmi élet mutatkozik s valószinűleg jóval ezelőtt szintén ilyen élet volt a Nilus torkolata körül is. Ezenkívül a régészeti leletek is sokkal régibb időszak mellett tesznek tanúságot. Közép-Európában sok lelet került napfényre oly korszakból, midőn itt még sarkvidéki éghajlat volt s ezek a leletek nemcsak emberek létezéséről tesznek tanúságot, hanem azok életmódját, különösen vadászatukat, ruházatukat is híven tüntetik elénk. Ezen kor után Közép-Európának egész állatvilága átalakúlt, egyes fajok teljesen kihaltak vagy kiköltöztek, a mi csak hosszú időszakok lefolyása alatt történhetett meg. Az európai régészeti leletek tehát arról tesznek tanúbizonyságot, hogy az ember már sok-sok ezer évvel ezelőtt élt itt.

A tudósok újabban abban állapodtak meg, hogy Európában két jégkorszak volt s az ember már e két korszak között is élt. Valószinű, hogy

Amateur fényképek után.

ERZSÉBET KIRÁLYNÉ SZOBRÁNAK LELEPLEZÉSE PÖSTYÉNBEN.

Dr. Fodor Kálmánné, gróf Berchthold Jozefin, a pöstyéni Erzsébet királyné szobor-bizottságának elnöke.

az utolsó jégkorszak és a jelenkor között rövidebb időszak esik, mint a két jégkorszak között. Heim zürichi tanár, ki e tekintetben kiváló szaktudós, azt állítja, hogy az utolsó jégkorszak óta legalább 10,000 év telt el, de legfölebb 50,000, s hogy a két jégkorszak a föld történetében bizonyos periodikus körjelenség, mely valószinűleg összeköttetésben áll a már említett plátói nagy évvel, azaz körülbelől 26,000 év alatt ismétlődik. Ha tehát kerekszámban véve 10,000 év folyt le a legutolsó jégkorszak óta, még most fele időszakát sem értük el a legközelebbi jégkorszaknak. Pedig kétségtelen, hogy a legutolsó jégkorszak előtt már éltek emberek a földön s volt bizonyos műveltségük is. Az emberi nem keletkezésének ideje tehát 10,000 évnél sokkal régibb.

Ez magában véve igen rövid idő más élőlényekével összehasonlítva, de sokkal hosszabb, mint apáink gondolták s ha a két jégkorszakot a plátói évvel számítjuk, ma már az emberi nem 30—40,000 esztendős a földön. Természetes, hogy az első korszak még inkább a természetrajz, mint a történelem körébe tartozik, sőt a rendszeres történelem alig éri el a 3000 esztendőt, egyes kisérleteket nem számítva. Lesz-e még az embernek oly hosszú ideje a földi életben, mint a mennyi eddig volt, teljesen bizonytalan, bár valószinű. Mindenesetre eljő az a kor, midőn ember többé nem lesz, mert a föld élete örökös változás.

SZABÓ JÁNOS.

1835—1902.

Nagy veszteség érte a magyar református egyházat a nemrég váratlanúl elhúnyt Szabó János békés-bánáti esperes halálával, kinek arczképét most bemutatjuk.

Az érdemekben dús egyházi férfiú esperessége öt vármegyére terjedt ki, több mint kétszázezer lélekkel; kerületébe esik az egész Bánság is, jobban mondva az ott szétszórva lakó magyarság, melyet az ő feladata volt községenként fölkeresni s nemcsak a hitnek, hanem a magyar nemzetiségnek is megtartani. Ezenfelűl az egyházi felsőbb hatóságoknál folyton elhalmozták egyéb megbizásokkal is; az egyházkerületi, országos konventi és zsinati üléseken évtizedek óta hűségesen részt vett s mind e feladatai betöltése czéljából gyakran elhagyta népes családját, úgy hogy életének egy jó részét folytonos utazásokban töltötte. Ismerték a vármegyék házain és a miniszteriumok palotáiban, mert számtalanszor fordult ide a kicsiny gyülekezetek s ezek papjai és tanitói érdekében támogatásért vagy pártfogásért. S e részben hűségesen kezére dolgozott elnöktársa, gróf Ráday Gedeon is, kivel az egyházmegyén jóformán együtt kezdte s együtt végezte pályáját — mindvégig a legteljesebb öszhangban és meghitt, igaz barátságban.

S mind e rengeteg elfoglaltság és munka, melyhez még saját gyülekezetével való elfoglaltsága is járult, nem törte meg rendkívüli kitartását, szivósságát. Egészsége, kedélye folyvást jó volt, mindenkihez figyelmes és gyöngéd, barátai iránt odaadóan meleg érzelmű, társaságban szeretetreméltó. Ezekhez véve még megnyerő, férfias külsejét, ékesszóló előadását, higgadt és okos életelveit: érthetjük azt a ritka közkedveltséget, melyben mindazoktól részesült, a kikkel csak valaha érintkezésben állott, valamint azt a nagy hatást, mely az ő föllépését mindenütt kisérte.

Buzgó munálkodásáért, bokros érdemeiért sok elismerésben és kitüntetésben részesült. A mult április havában is egyházmegyéjének gyülekezetei és papjai ezüst babérkoszorúval lepték meg. A vallás és közművelődés terén szerzett édemeiért már rég óta a Ferencz József-rend lovagja volt. Mintegy tiz évvel ezelőtt a tiszántúli református egyházkerületi püspöki székre is jelölték; a választásnál azonban Kiss Áron nyert többséget. Mily közszeretetnek örvendett Szabó János, arról az a nagy részvét is tanúságot tett, mely temetése alkalmával nyilvánúlt mindenütt e hazában, hol reformátusok laknak. Debreczenben mintegy száz lelkész kisérte ki a koporsót a Kossuth-utczai temetőbe a sok ezernyi sokaság élén.

*

A boldogult a békésmegyei Szeghalmon született 1835-ben. Atyja ottani mérnök vala, anyja dabasi Halász Juliánna. A theologiát Debreczenben végezte, majd két évig a külföldi protestáns egyetemeken folytatta tanulmányait. Művelte a zenét és a költészetet is, névtelenűl irt dalait messze földön ismerték s költeményei közűl a «Vasárnapi Ujság» is többet közölt. 1862-ben Kőrösön lett tanár. 1896-ban pedig Hód-Mező-Vásárhelyre vitték papnak. 1878 óta volt esperes, régtől fogva pedig elnöke a kerületi tanügyi bizottságnak s előadója a konventen a missziói ügyeknek. Kiváló alkalmi szónok volt s különösen nevezetes az az emlékbeszéde, melyet Révész Imre felett mondott és az, melyet Kiss Áron püspökké avatása alkalmával tartott. Tizenkét élő gyermeke maradt, kik között hat még kiskorú. *Sz. S.*

LAKY DEMETER.

1818—1902.

A hazai művelődésnek, a nemzeti szellem élesztésének s az irodalomnak szolgálva töltötte el 84 évre terjedő hosszú életét *Laky* Demeter, a premontrei kanonok-rend perjele, kinek midőn most arczképét bemutatjuk, életrajzi adataiból közöljük a következőket:

Laky Demeter 1818 deczember 25-én született Keszthelyen. A középiskola alsó hat osztályát szülőhelyén, a bölcseletet Győrött jelesen elvégezvén, 1838-ban a csornai premontrei kanonok-rendbe lépett. A győri papnevelő-intézetben végezte a theologiai tanfolyamot. Már mint hittanhallgató Milton «Elveszett paradicsomának» fordításával kivívta Czuczor Gergely elismerését.

1843-ban pappá szenteltetvén, három évig Szombathelyen tanárkodott. 1846-ban Türjére helyeztette át magát s itt irta meg «A költészetnek rövid elméleti és gyakorlati rendszere és történeti vázlata» czímű könyvét, mely mint első magyar iskolai poetika, középiskoláink elterjedt könyve lett.

1847—48-ban Keszthelyen volt a költészet és szónoklat lelkes tanára. A szabadságharcz alatt mint főhadnagy főleg a felső határvidéki magyarság fölkelő csapatainak szervezésében vett tevékeny részt. Ezért 1849-ben vasban töltendő nyolcz évi várfogságra itélték. A büntetésből harmadfél évet Olmützben, másfél évet Josefstadtban le is töltött. Fogsága idején a jeles Römer Flórissal s egy Neupauer nevű 20 éves ifjúval volt egy czellában. A legtöbb időt zárt ajtók mögött töltvén, társaival együtt szellemi munkával igyekezett magát elfoglalni. Itt fordította angolból Gibbon «A római birodalom hanyatlásának és bukásának történetét», mely azonban az akkori cenzura miatt kiadatlan maradt.

1854. okt. 14-én levették Lakyról a négy évig éjjel-nappal hordott bilincseket és miután a hátralévő négy évi fogságot elengedték neki. egyenesen Csornára ment, hol eleinte mint házgondnok, majd préposti titkár, a rendi növendékek tanára, utolsó három évtized alatt pedig a rendnek perjele működött. 1887-ben a Ferencz-József-rend lovagkeresztjét, 1898-ban a rajki czímzetes prépostságot nyerte. 1893. júl. 23-án ünnepelte papságának félszázados évfordulóját.

Rendi teendői mellett lankadatlanúl foglalkozott a tudományokkal és az irodalommal. Művei az említetteken kívül: «Irályrendszer» (1854), «Irodalomtörténet» (a Szt-István-társulat megbizásából 1861-ben), «A csorna-premontrei kanonokok rendének története» (megjelent a rend 1862. névtárában), «Irály és költészettan» czimű munkája, mely 1862-ben jelent meg s husz éven át tiz kiadásban forgott közkézen, «Ékesszólástan»-a (1864) is jó iskolai könyv volt. Lucanus «Pharsaliájának» műfordításával az Akadémia dicséretét nyerte meg 1867-ben. «A női erény és méltóság irányelvei» 1889-ből való. A pápai gimnáziumi tanároktól 1858—59-ben szerkesztett «Ifjusági Plutarch»-ban Szt. Norbert élete és O' Conel Dániel életrajza jelent meg tőle. Számos költeményt is irt s értekezéseket közölt a «Katholikus Szemlében». Egyházi és alkalmi beszédeit a Győrött megjelenő «Borromaeus» folyóirat közölte.

A boldogúlt e hó 2-ikán fejezte be érdemekben gazdag földi pályáját; azt a pályát, melynek folyását osztatlan elismerés követte mindenha s melynek emléke mindig tiszteletben fog maradni.

INCZÉDY LÁSZLÓ.

1855—1902.

Újabb költészeti és politikai irodalmunkban hivatott tehetségével szerezte meg *Inczédy* László azt a részvétet, mely augusztus 10-ikén, még élte javában történt halálával oly általánosan és őszinte fájdalommal hatott mindenkire, azokra, a kik költeményeit olvasták és politikai czikkeiből az erős, hazafias meggyőződést ismerték föl. Költeményeiben határozottan látszik a költő szép érzéseiben, melegségében, gyöngédségében, nyelve erejében és hallatszik a megkapó hang énekében, kitörésében. Politikai czikkeiben az alkalom szitotta tűz ég, a meggyőződés tör ki és iróját a kétkedés emészti. Jól ismerte politikai életünket, közjogunkat; pártállásánál fogva azonban gyanakodva szemlélte. Ha a költészetre oly benső adományokkal és a poétanyelv is oly behízelgő szózatosságával megajándékozott tehetségét szembe állítjuk a politikai íróval, ki csak-

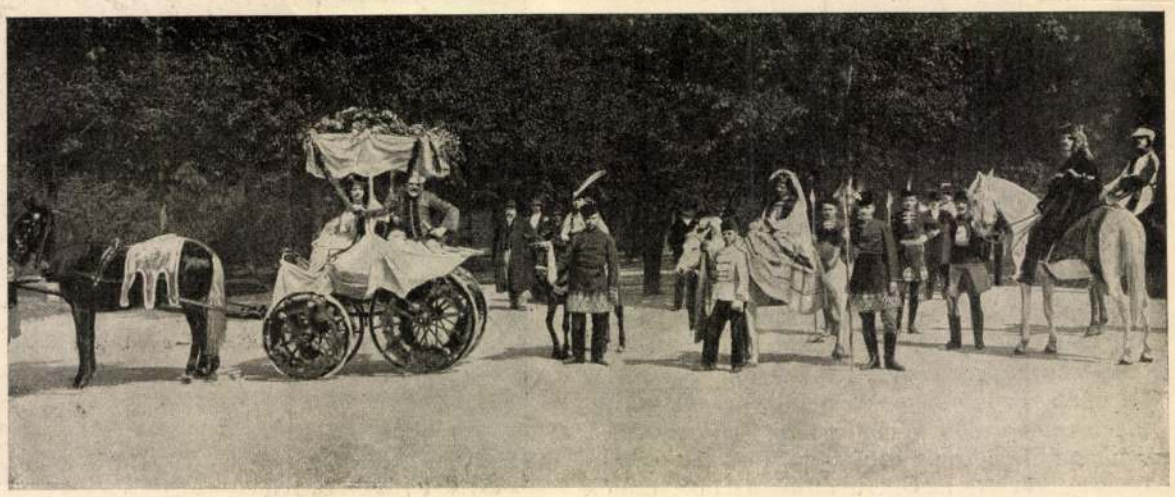

A PÖSTYÉNI ERZSÉBET KIRÁLYNÉ-SZOBOR LELEPLEZÉSI ÜNNEPÉRŐL. — Történeti körmenet: Mátyás király hazatérése a vadászatról.

MDK

Jankovics Gy ~~[illegible]~~ nobrán

„Libatolvaj" c. művét a király vette meg.

1891.

MDK-A-I- 1/2989.

MDK

Jankovics Gy.

Az árviz, gipsz

Szt.György Céh XVII. auk. 1914. márc. 77 l.

III. évf. Budapest, 1900 március 18. 11. sz.

Műcsarnok

Az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat lapja

Megjelenik minden hó elsején, a Műcsarnokban rendezett kiállítások ideje alatt minden héten.

Szerkeszti
Ambrozovics Dezső
titkár.

A Társulat tagjai ezt a lapot ingyen kapják. Nem tagoknak előfizetési ára egy évre négy korona.

Székely Bertalan.

Sok évi elvonultság után a nyilvánosság elé engedte művét Székely Bertalan. Mennyi idő telt el, anélkül, hogy a közönség látott volna valamit is a ritkán szereplő mester műveiből! Utóljára néhány szénvázlatot küldött az új Műcsarnokba a milléniumi kiállításra: e vázlatok a kecskeméti városháza falfestményeinek voltak előmunkái. Azóta hallgat. Azelőtt pedig nem igen volt érkezése arra, hogy a műtárlaton részt vegyen. 1882-ben az Opera előcsarnokában dolgozott, 1884-ben a Deák-mauzoleumot díszítette, 1886-ban a Mátyás-templom falképeihez fogott, 1887 és 1888-ban a pécsi székesegyház kápolnáinak festői fölékesítésével volt elfoglalva. Eközben csak egy vászonképet festett, amelyről tudunk: Zrinyi szigetvári hőstettét, amelynek két vázlatát is láttuk az e héten megnyilt Székely-kiállításon. (A két vázlat egyike, a 47-es számu, annyiban is érdekes, hogy Makart, a művész híres barátja átfestette.) Látni való, hogy Székely Bertalan, ha nem is szerepelt a műtárlatokon, mégis tömérdek munkát végzett az utolsó húsz évben. Hozzá még csupa olyan föladat jutott ki neki, amelyhez nagy kedvvel foghatott. Monumentális falfestmények: ez volt vágyainak vágya. Monumentális festőnek indult már Piloty műtermében. Előbb azonban, — szinte hirtelenül, — elbúcsuzott az intimebb művészettől. A válás pillanatában támadt a Székely-kiállítás legszebb képe: a 30-as számu magafestette arckép, egy keményállu, magashomloku, erélyes, majdnem dacos fiatal székely fej, szélesen, pasztózusan mintázva, a világos szinek lágy változataiban. Olyan brilliáns egy fej, amilyent 1859-ben valószínűleg egy Piloty-tanítvány sem lett volna képes megfesteni. Pedig akkor iskolatársa volt Lenbach, Makart, Gabriel Max és más ily rangu tehetségek. Ki tudja, mily irányt vett volna Székely és egy egész nemzedéke a magyar festőknek, ha ezt a fejet még egy sor ilyen fej követi vala és nem nagy epikai festmények, amelyekbe olyan erősen szólhatott bele az akkori müncheni iskola. Másként történt. A 30-as számu kis műremek magában maradt, mint egyetlen hírmondója a művész tehetsége dacos föllobbanásának. Székely félretette ezt az arcképet, annyira félre, hogy évekig nem is tudott róla senki sem, ellepte a por s csak a véletlen mentette meg. Azután hozzáfogott a nagy históriás darabokhoz. Ezek hírt és dicsőséget szereztek neki. Sőt róluk, bennük ismeri a magyar közönség országszerte Székelyt.

Ez az irányváltoztatás nem volt ötletszerü, sem holmi szeszély szülötte. A kor s környezet birta rá a fiatal magyar festőt. Az ötvenes és hatvanas évek Magyarországa szomoru, búbánatos, fekete Magyarország volt. A szabadságharcot csak az imént verték le s megkezdődött a legszomorubb abszolutizmus. A jelen tele szenvedéssel, reménytelenséggel, börtönből kiszakadt sóhajjal. Költők és írók a mult ragyogó korszakaiba települtek át, hogy legyen még valami, amin lelkesülhessenek. Őket követték a festők. Valamennyi akkor szereplő művészünk, a tájképspecialistákon kívül, a magyar történelem nagyszerü drámáit vetette vászonra. Orlai, Molnár, Madarász, Kovács, Thán, egész történelmet festettek össze. Az akkori Magyarország hangulata tükröződött ezeken a műveken, amelyeknél nem mindig az volt a kritérium, hogy miképpen vannak megcsinálva. Az emberek legnagyobb része megelégedett azzal, hogy a festők vigasztalásul ugyazt a ragyogó és erőt sugárzó panorámát nyitották meg nekik, amelyet oly meghatóan énekeltek meg az elnyomatás idejének költői. Székely, akiben erős volt a faji érzés, nem állhatott ellent ennek a hatalmas, országos hangulatnak. Történelmet festett ő is, kezdte a mohácsi tragédián, II. Lajos király drámai halálán. Akkor ezt a képet parafrázisnak is lehetett venni: a mocsárba bukott magyar király személyesíthette a Világosnál elbukott magyar nemzetet. Az ilyen célzásokat akkor jól megértették Magyarországon: a költők tanították rá a népet. Ama tilalommal teljes időkben ezek a képek voltak a hazaszeretetnek hieroglifjei, amelyeket

csak a beavatott magyarság tudott teljes értelmében elolvasni.

De elhatározó volt Székely művészetére az akkori festészeti divat is, amely éppen Münchenben különös erővel éreztette hatását. Piloty volt a kor hőse, a nagy történelmi színjátékok az uralkodó genre. De még azok a fiatal művészek is, akik nem írták alá a müncheni reformátor új hitvallását, belekerültek az úgynevezett történeti stílus körébe. Hisz a Pilotyt megelőző korszak művészei, a Corneliusok és Kaulbachok, akik nagy munkájukkal telehintették Münchent, történelmet festettek ők is. Az epikus elemeket zordon nagysággal, szédítő páthoszszal vitték az ujonnan épült nagy falakra, az esztétikusok pedig köteteket írtak az azokban rejlő fönségről. Intim művészetről szó sem volt: a naivság legfeljebb meserajzolásban, meseciklusok komponálásában csapolódott le. Abban a környezetben Székelynek történelmi festővé kellett válnia, ha nem is hozza vala magával otthonról a borús, reménytelen, tragikus hangulatakat. De mert magyar volt, még pedig az abszolutizmus bánatos korát élő magyarja, kétszeresen predesztinálódott a történelmi festészetre.

Ehhez ragaszkodott, ezt művelte, ezt műveli. Az egész kiállítás erről beszél. Még ott is, ahol egy-egy női fej, vagy Léda a kép tárgya. Hogy az intimitás helyét a széles, monumentális formákra való törekvés foglalja el, erre mutat. De itt vannak többi képei, amik valósággal, sőt archeológiai szakszerűséggel megfestett történelmi darabok. Valamennyin megérzik a kor hatása még pedig kétszeresen: először is beszélnek a magyar ember akkori hangulatáról, másodszor beszélnek az akkor uralkodó művészeti irányról. Tehát kortörténeti és műtörténeti érdekességük szorosan egybeforrt. És azt hisszük, hogy Székely Bertalant ebből a két szempontból tárgyalja az igazságos magyar műtörténetet.

A művész, aki most már jó ideje elzárkózott a nyilvánosság elől, e héten ünneplésben részesült, kiállítása sok embert vonz. Műtermének zsölléjéből láthatja, hogy éppen nem feledték őt el, ahogy olyik mondja s érezheti, hogy meg is értik mindenfelé azt, amit művészi pályáján akart és elért. A közönség sem olyan hálátlan, mint általában mondják. Meg tudja érteni, hogy minden kornak más a nyelve, más a hangulata és hogy a tehetség nincs egy kizárólagos iskolához kötve. Kibukkan a jobb-roszszabb idők kosztümje alól s az emberek észreveszik, és tisztelik akkor is, ha nincs rajta vadonatúj, ma készült ruha.

Lyka Károly.

Néhai özvegy gróf Nemess Nándorné műveinek a kiállítása.

A városligeti Műcsarnokban március 6-ikán nyilt meg néhai özvegy gróf *Nemess* Nándorné, báró Ransonnet Eliza hátrahagyott műveinek a kiállítása, mely egy nagy és három kis termet tölt meg és a legszebb világításban mutatja be az elhunyt művész-grófnénak a művészet iránt való igaz és őszinte szeretetét.

Az érdekes kiállítást, melynek jövedelme a művészi segély- és nyugdíjalap gyarapítására van szánva, állandóan de igen előkelő és válogatott közönség látogatja, melynek soraiban mindjárt az első napokban ott láttuk: *Plósz* Sándor igazságügyminisztert, *Berzeviczy* Albert, *Andrássy* Tivadar gróf, *Andrássy* Gyula gróf, orsz. képviselőket, gróf *Bethlen* Lajosnét, gróf *Csáky* Györgynét és nővérét, gróf *Bethlen* Gábornét, *Lukács* Antal főrendiházi tagot, *Miklós* Ödön orsz. képviselőt, a párisi kiállítás m. kir. helyettes kormánybiztosát, *Benczur* Gyulát, *Kammerer* Ernő orsz. képviselőt, az Országos Képtár kormánybiztosát, *Barkóczy* bárót és családját, báró *Lipthay* Bélánét, *Katona* Béla dr. koronaügyészhelyettest, K. *Lippich* Elek miniszteri osztálytanácsost, *Széchenyi* Béla grófot, gróf *Teleki* Józsefnét, *Ghyczy* Béla ny. altábornagyot, *Nemess* János grófot, gróf *Festetich* Taszilónét, *Pfeiffer* Kálmán miniszteri tanácsost, *Földváry* Mihály orsz. képviselőt és cs. és kir. kamarást s arisztokraciánk, közéletünk, irói- és művészvilágunk sok más kitünőségét.

A kiállítást a fővárosi sajtó is a legnagyobb elismeréssel fogadta, amelynek igazolásául közöljük az alábbi lapszemlét.

A „Pesti Hirlap" egyebek közt így ír:

„Az elhunyt grófné tipusa azoknak a művészlelkeknek, akik csak a maguk gyönyörüségeért festenek s akik éppen ezért a legjobb alkotásaikat sohasem adják ki a kezeik közül. Nemess Eliza emellett nagy vagyona révén rá sem szorult arra, hogy műveit áruba bocsájtsa s ha néha-néha egy-egy alkotásával meg is jelent tárlatainkon, ezek rendszerint a gyöngébbek közül valók voltak, úgy, hogy a most bemutatott hagyatéknak 300 darabja között is ezek a legjelentéktelenebbek. Ezért tehát csakis a grófné bizalmasabb ismerősei tudhatták, milyen nagybecsü alkotások révén számíthat Nemess Eliza arra, hogy a komoly művészek között említtessék az ő neve, aki magasan tulszárnyalta a főrangu dilettáns művészi szárnypróbálgatásait."

A „Magyar Hirlap" tudósításában egyebek közt e sorokat olvassuk:

„Holnap nyílik meg a Műcsarnokban a néhai Nemess Eliza grófné képeiből rendezett kiállitás, amely egy rendkívül ízléses és nagytehetségü dilettáns nagy

szorgalmáról tesz tanubizonyságot. A képek a grófi család kastélyában őriztettek, nagyrészük oda kerül vissza, az erősebb művészi becsüeket — a grófné így végrendelkezett — a Szépművészeti Múzeumban fogják elhelyezni. A kiállítás jövedelme a művészi segély- és nyugdíjalapé, tehát jótékony és kegyeletes dolog."

„Ezenkívül igen érdekes is. Nemess Eliza ama diletánsok közül való, akiknek némely munkája olykor sikerültebb, mint egy valóságos művészé. Sőt mintha a mesterségét is jobban tudná — ötletszerűleg. Például van a most kiállított gyűjteményben egy-egy portrait, amely valóban előkelő, biztos, sőt férfias munka. Ilyen a grófnőnek egy önarcképe, ábrándos és jóságos szőke asszony finom feje, szokatlanul nagy érzéssel megrajzolva."

„Jelentőségteljesek és értékesek a megboldogult grófnő Deák és Liszt Ferenc arcképei, jók egyiptomi studiumai, az akvarelljei között is sok kedves akad. Megdöbbentő és megható a nagy szorgalma és az a pietás, amivel a festés művészetén csüggött. Halálos betegen, úgyszólván az utolsó pillanatig dolgozott, itt van utolsó skicce is."

A „Magyar Nemzet" a következőleg ír:

„Legszebb műve, mely igen elevenen mutatja be művészi teknikájának legmagasabb fejlődési fokát, egy önarckép, az első nagyteremben, díszes virágkörnyezetben, az egyik sarokba állva (38. szám). Ezt 1878-ban festette; itt biztosak és tiszták a színek, egyébként is életelevenség, bensőség és megnyerő igazság jellemzik műveit."

A „Pesti Napló" tudósításában az alábbi kegyeletes sorokat olvassuk:

„A városligeti Műcsarnok négy termében holnaptól kezdve vagy háromszáz képet szemlélhet meg a közönség. Egy élet alkotása, emléke ez a kiállítás: tükre egy művészetet kedvelő, ritka finomlelkü asszonyi léleknek: néhai özvegy gróf Nemess Nándorné, báró Ransonnet Elizának. A színek és formák szépsége élt a lelkében s ezért könnyen megtalálta a régi mesterek műveiben és künn a természetben. Képesség is adatott neki, hogy amit látott, meg is eleveníthesse a maga számára. Mester nélkül, az ecset titkainak mélyebb ismerete nélkül festette meg táj- és arcképeit, érdekes tanulmányait, nagymesterek remekeinek másolatait, melyeknek mintegy fele van most kiállítva a Műcsarnokban. Öt-hatszáz képet alkotó rejtett művészi élet után áhította egyszer a nyilvánosságot s a halálos ágyán, mikor mint életében annyiszor, megemlékezett a művészekről, kérte, hogy műveit mutassák be egyszer a magyar közönségnek."

Majd így folytatja:

„Érdemes megnézni ezeket a legtöbbször vázlatos, odavetett dolgokat, melyeknek azonban szinte meglepő a közvetlensége. Nagy érzéke volt a festői szép és érdekes iránt. Kitetszik ez abból is, ahogy a régi mesterek képeiről a lemásolni valót vagy az életből a tanulmányfejeket kiválogatta."

A „Budapesti Hirlap" többek közt a következő sorokban emlékszik meg a tárlatról:

„Négy teremben, körülbelül kétszázötven olajfestmény, vázlat, rajz és akvarel beszél egy a művészet szeretetében nemesül eltöltött életről s valóban meghatottan gondolunk a finom ízlésü, fenkölt gondolkozásu dámára, ki saját portréját festvén, művésznő volt, — többi képén pedig tartózkodás nélkül, őszintén szereti az ecset mestereit, másol, utánoz, olyan áhitatosan, annyira lelkéből, akár imádkoznék. A grófné amatőr volt, a szó legideálisabb értelmében; pompásan értett a művészet mesterségéhez s nemcsak lelkesedett, de olykor ecsetje meg is közelítette a művészi alkotás szintjét. Bejárta Európa múzeumait, másolta a remekeket, elment színek után Keletre s ahol megfordult, mindenütt talált valami csinosat, amit sok gyakorlottsággal, kedvesen lefestett vázlatkönyvébe. Szorgalma irigylésreméltó, de nem is tekintette a festést munkának, gyönyörüség, élvezet volt az néki s élte végén enyhülés; sulyos szenvedések közt, halálos betegen, ágyában is festett. Itt van a kiállításon az a kép, amelyet a halál vett már ki keze alól."

A „Budapesti Napló" tárcarovatában méltatta gróf Nemess Nándorné művészetét, amelyről egyebek közt így ír:

„Dilettánsból lett művésznővé gróf Nemess Nándorné Ransonnet Eliza, azokban a szép esztendőkben, amikor először lengedezett tavaszi szellő a magyar művészetben. A hetvenes években fejlődött ki legszebben tehetsége, körülbelül párhuzamosan a magyar művészet egyéb erős alakjaival, de a nyolcvanas években hanyatlani kezdett, mint ahogy akkor nagyon hanyatlásnak indult az egész magyar művészet. A grófné egészen asszony volt: már a bibliás idő is megállapította, hogy a gyöngébb nem híven követi az erőset. Az ő művészete megérezte a környezet szuggeszcióját, sőt egész fejlődési menetén percről percre reagált azokra a művészi hatásokra, amelyeknek körébe került. Hasonlatos volt a mimózához, amelynek levélkéi mindig a ragyogóan sütő nap felé fordulnak."

Majd így folytatja:

„De a hetvenes évek táján hirtelenül megtalálta magát is. Tíz év alatt aztán festett néhány olyan értékes fejet, amilyent abban az időben bizony nagyon kevés magyar festő tudott festeni."

„Minő öreg fejek ezek! Szeretném, ha egymás mellé akasztanák a 41-es, 59-es, 86-os, 166-os számuakat, ezek öreg asszonyok, nagyobbára egész vagy háromnegyed fordulatban, oldalt erősen megvilágítva. A hetvenes évek meleg, átlátszó árnyéka telepedik az öreg orcákra, a megvilágított formák aztán ízesen, puhán siklanak bele az árnyékba, lendületes, tovaszaladó ecsetvonásokban, könnyedén, játszva, biztos úton."

Alább a következő sorokat olvassuk:

„Ezek előtt a hetvenes években termett munkák előtt mély tisztelettel emelünk kalapot. A grófné velük kiérdemelte azt, hogy beleszámíttassék a magyar művészek gárdájába. Ezek nem dilettáns munkák, mint amilyeneknek ő az ő arisztokrata szerénységében mi-

nősítette. Erős irásu munkák, akkor egy asszony csinálta, ma világhírü lenne vele egy férfi-festő. Szeretnénk az itt említet: finom darabok közül néhányat a Múzeumban látni. Nemess Eliza, a hetvenes évekbeli, megérdemli. Vele abban az időben alig mérkőzhetik annyi magyar festő, amennyit az ujjaimon el tudok számlálni."

„Tulajdonképpen mától kezdve él ez a nemes asszony minálunk. Ki ismerte egészen diszkrét elvonultságában? Ki látta azokat a képeket, amelyek a legerősebb dolgai voltak? Mi mostanáig csak a másodvirágzás, talán a lombhullatás korszakából láttunk egyetmást. A hetvenes évek végétől fogva Nemess Eliza nem egészen Nemess Eliza többé. De hisz nagy dolog az is, hogy volt egyszer..."

Az érdekes kiállítás, mely hű tükre egy igazán finom művészlélek élete munkájának, március 24-ikéig naponta reggel 9-től délután 6 óráig látható 2 korona belépődíj mellett. Az ízléssel kiállított tárgymutatót a látogatók ingyen kapják.

A tárlattal kapcsolatosan a Műcsarnok oldalvilágításos termében azok a festmények és vázlatok is láthatók, amelyeket egy hölgybizottság, a művészek özvegyeit és árváit segélyező alap céljaira ki fog sorsolni.

A sorsjegyek, darabonkint két koronáért, a kiállítási pénztárnál kaphatók.

Mayer Ede

Szobrászművészek sérelme.

A „Műcsarnok" mult számában megírtuk, hogy a Magyar Képzőművészek Egyesülete szobrászati szakosztálya a székesfőváros tanácsánál keresett orvoslást azért a sérelemért, amelyet a lipótvárosi Szent István-bazilika relief-pályázatának önkényes eldöntésével a templomépítő-bizottság úgy a pályázatban résztvett művészeken, mint a szobrászművészek összességén ejtett. Arról is megemlékeztünk, hogy a tanács a szakosztály beadványát, csöndes mosolyrakésztő megokolással bár, de — elutasította.

Már akkor jeleztük, hogy a megsértett művészek nem hagyják annyiban a dolgot és a tanács sérelmes határozatát megfölebbezik a székesfőváros közgyűléséhez.

Ez meg is történt, amennyiben az egyesület szobrászati szakosztálya március hó 16-ikán az alábbi fölebbezést nyujtotta be a tanácshoz:

Tekintetes székesfővárosi Tanacs!

A budapest-lipótvárosi Szent István-bazilika szentélyének díszítésére szolgáló domborművek kivitelére adott megbízás tárgyában folyó 1900. évi február hó 12125/1900 I. szám alatt kelt határozata ellen ezennel föllebbezéssel élünk.

Megdöbbenve kellett sérelmes határozatában tapasztalnunk, hogy a tekintetes Tanács azon magasabb szempontokat, melyek szakosztályunkat a templomépítő-bizottmány önkényes eljárása ellen való állásfoglalásra birták és észrevételeinknek megtételére kényszerítették, nemcsak méltányolni és megszívlelni nem igyekezett, de sőt mi több, egyesületünk beavatkozásának jogosultságát is kétségbe vonta.

Azt, hogy egyesületünk akkor, amikor, — mint a jelen esetben is, — nem pusztán a pályázatban résztvett művészek magánjogi sérelméről, hanem egy, a képzőművészeten ejtett sérelemről is van szó, jogosult-e vagy sem tiltakozó szavát fölemelni, és a tekintetes Tanács előtt talán érthetetlennek látszó magasabb kötelességérzetből az eljárt bizottmány tévedését föltárva, megfelelő és most még idejét nem mult orvoslást követelni, ezt vitássá tenni nem lehet.

Egyesületünk ezen ellenorző szerepe mint megalakulásának és társadalmi tevékenységének egyik legfontosabb tényezője, tőle el nem vonható, mert hiszen éppen ezen ellenőrző tevékenységének érvényesíthetése és érvényesítése képezi legfőbb biztosítékát annak, hogy művészi érdekek egy vagy más indokolatlan, esetleg magántekinteteknek alá ne rendeltettessenek, vagy hogy, miként a jelen alkalommal is, a pályázat föltételeinek önkényes elmagyarazása és alkalmazása ne szolgálhasson jogcímül közáldozatok árán emelendő alkotásokra adandó megbízásokra, illetve ezek kivitelére.

Szintúgy merőben téves a tekintetes Tanácsnak azon álláspontra helyezkedése, mely szerint minden mű vagy munka megrendelése és az ezekre adandó megbízás saját legjobb belátásának lehetne csupán föntartva, mert hiszen ily értelmezéssel vajion mily hatálya volna egyáltalán a pályázati föltételeknek? Készségesen elismerjük azt, hogy a pályázatban körülírt eljárás pontos betartása után a döntés joga a pályázaton kiírt hatóságot megilleti, de nem illetheti meg ezt semmiképpen akkor, midőn a döntés csakis a föltételek pontjai egyik legsarkolatosabbikának teljes mellőzése és eklatáns megsértésével történhetik meg.

A tekintetes Tanács pályázati föltételei nemcsak a pályázaton résztvett művészekre nézve, de önmagára nézve is, mint a székesfőváros közönségének képviselőjére, föltétlenül és minden egyes pontjában osztatlanul kötelezők voltak s miután az általunk előbbeni előterjesztésünkben idézett 6. szakasz értelmében a vázlatok megbirálása mindenkor szakértők útján volt eszközlendő s ezen eljárás a templom épí'ésére fölügyelő-bizottság által nem követtetett: a tekintetes Tanácsnak a bizottság pályázatellenesen hozott javaslata fölött nem „legjobb belátása szerint" dönteni, hanem ezen javaslatot ugyanezen bizottsághoz visszautasítani lett volna föladata, s állott volna elvitázhatatlan kötelességében.

Azon kifogás pedig, hogy a megbízás már végérvényesen kiadatott, vagy hogy a kivitellel meg nem bizott művészek az ügynek köztudomásu elintézésében megnyugodtak, a tekintetes Tanács intézkedései helyességének igazolására éppen nem szolgálhatnak, ez utóbbi azonban, megengedjük, hogy fölötte kedvezően alakította a tekintetes Tanácsra nézve téves eljárásának esélyeit.

Végül nem kevésbbé mellőzendő az arra való hivat-

kozás is, mely szerint egyesületünk már elkésetten élt volna előterjesztésével, mert az adott megbízás, mint a pályázati föltételekbe ütköző, érvénytelen, semmis, s így a tekintetes Tanácsnak ebbeli intézkedésével ezen ügy vég- és jogérvényesen befejezettnek nem tekinthető.

Midőn egyuttal és újból is nyomatékosan kiemelni kivánjuk azt, hogy szakosztályunkat a tekintetes Tanácsnak valóban lesujtó intézkedése ellenében való küzdelemre egyedül a magyar képzőművészet hírnevének föntartása, emelése, nem pedig a hatóság határozataival való szembeszállás viszketege indítja, oly kérelemmel fordulunk a tekintetes székesfővárosi Tanácshoz, miszerint jelen fölebbezésünket Budapest székesfőváros törvényhatósága tekintetes közgyüléséhez fölterjeszteni sziveskedjék, ahol az iránt esedezünk, hogy úgy a jelen, mint előbbeni föllebezésünkben is előadott indokaink kegyes figyelembe vételével a sérelmes 12925/1900 I. szám alatt hozott tanácsi határozatot megsemmisíteni, az adott megbízást visszavonni, a tekintetes Tanácsot szabályszerü eljárásra utasítani s ezzel szakosztályunknak a magyar képzőművészeten szenvedett s panaszlott sérelméért megérdemlett igazságot szolgáltatni méltóztassék.

Tisztelettel a Magyar Képzőművészek Egyesülete szobrászati szakosztályának nevében:

Budapest, 1900 március 15.

Telcs Ede, jegyző — *Zala György,* elnök

Reméljük, hogy ennek a fölebbezésnek meglesz a foganatja. De amennyiben csalódnánk, úgy vagyunk értesülve, hogy elutasítás esetén a művészek még az utolsó fórumhoz, a belügyminiszterhez is megfölebbezik az ügyet, aki minden valószinűség szerint érvényt fog szerezni az oly szembetűnően megsértett és mindenkire nézve kötelező pályázati föltételek tekintélyének.

Művészi körökben nagy érdeklődéssel várják az ügy fejleményeit.

Művészeti hírek.

— **Az Országos Képtár új szerzeményei.** Az Országos Képtár, mely állandóan kiváló figyelmet fordít modern metszetgyüjteményének a gyarapítására, — mint értesülünk — legutóbb 50—55 rendkivül érdekes grafikai lapot szerzett be a következő mesterektől: Béjot E., Bétout, Evenpoel H., Forel A., Foulonier, Lalanne, Müller — Páris, Ribot E., Rassefosse, Short Fr., Strang W., Enser J., Bremond, Stuever C. M., Kempf G., Michalek P., Vogeler H., Pontini Fr., Nicholson stb. Legközelebb Londonból érkezik egy nagyobb kollekció a gyüjtemény számára.

— **Művészeti fölolvasás Kassán.** Kassán irják nekünk, hogy *Hornyay* Ödön dr. kir. törvényszéki bíró, kinek a művészet iránt való lelkesedéstől sugárzó cikkelyeivel olvasóink gyakrabban találkozhattak e lapok hasábjain, mult vasárnap „Műpártolás“ címen rendkívül érdekes fölolvasást tartott, amely a jelenvolt hallgatóság lelkes hangulatából ítélve, alkalmasint arra fog vezetni, hogy a „Kassai Képzőművészeti Társulat“ már a legközelebbi jövőben meg fog alakulni. A fölolvasó mindenekelőtt a művészet lényegéről értekezett és áhítatos szavakkal, megkapó közvetlenséggel adta elő művészeti hitvallását, melynek fenkölt szelleme valósággal gyujtó hatással volt a hallgatóságra. Előadásának második részében a művészet pártolásának a szükségességét fejtegette s a művészet szeretetét, mint a boldogság egyik föténye zőjét állította oda hallgatói elé, végül pedig a műpártolás módozatait részletezte és bemutatta egy alakítandó művészeti egyesület tervezetét. A fölolvasáson Kassa városnak az egész intelligenciája jelen volt és a legmelegebb ovációkban részesítette *Hornyay* Ödön drt, aki anélkül, hogy a maga személyét csak legkevésbbé is előtérbe tolta volna, óriás hatást ért el, melynek gyakorlati eredménye sem fog elmaradni. Az érdekes fölolvasás nyomtatásban is megjelent és egy koronáért kapható bármely kassai könyvkereskedésben.

—

— **Hegedüs miniszter a Beschorner ércöntőben.** Hegedüs Sándor kereskedelemügyi miniszter február 28-ikán a Beschorner-féle udvari ércöntőben megtekintette a párisi kiállításba küldendő tárgyakat. A minisztert Küller gyárigazgató és Horthy tanár üdvözölték és vezették a gyárban, ahol a miniszter megtekintette a Sennyey Károly mintázta és a háborut allegórikusan ábrázoló nagy csoportot, mely a budai királyi várlak főbejáratához kerül, továbbá a Holló Barnabás mintázta és az eskütéri hidnál alkalmazandó nagy Wesselényi-domborművet és a Horthy mintázta kandallót, melyet a főváros polgármesteri szobájában fognak fölállítani. A miniszter megszemlélte még Zalának Gábriel óriangyal szobrát, Fadrusznak Wesselényi-szobrát és a munkában levő Mátyás-szobrot, továbbá a gyárban készült iparművészeti gyártmányokat, melyeket nagyobbrészt Horthy tervezett és mintázott.

—

— **A „Műbarátok Körének tervei.** Nagyjelentőségü reformot határozott el a Műbarátok Köre nemrég tartott választmányi ülésén. Az ülés elején dr. *Szendrei* János titkár tett jelentést a folyó ügyekről. A kör 1500 forintos évi ösztöndíját Kernstock Károly festőművésznek itélték oda. Egyuttal elhatározta a választmány, hogy a jövő

hóban megnyíló kiállításokon *magyar művészektől 12.000 koronáért festményeket és szobrokat vásárol*, s azokat tagjai között kisorsolja. Végül gróf *Andrássy* Tivadarnak egy nagyjelentőségü inditványát fogadták el, melynek értelmében a kör *az iparművészet emelése céljából* meg akarván könnyíteni a művészek és műiparosok, valamint a nagyközönség közti közvetítést, *állandó kiállítást és vásárt fog létesíteni.*

—

— **Munkácsy „Honfoglalás"-a a Szépművészeti Múzeumban.** Az O. É. jelenti a következőket: „Miután bizonyossá vált, hogy az új parlament ülésterminek falbeosztása és a falterületek rossz megvilágítása a kép felfüggesztését a parlamenti palota célba vett helyén meg nem engedi, Széll Kálmán miniszterelnöknek nem szűnő gondját képezte a kép méltó elhelyezése. Sikerült ezt biztosítania a Szépművészeti Múzeum palotájában. Ha a nyitott oszlopos előcsarnokból a nagyszerü arányu vesztibülbe lépünk, az épület főtengelyében éppen szemben találjuk magunkat az óriás képpel. Alatta nyílik a főbejárás a gyűjteményekbe. A csarnok kiképzése, arányai a képre való tekintettel vannak megállapítva s így az a kellő magasságból pompás világításban lessz élvezhető. Nagy [illegible]téneti és műtörténeti jelentősége pedig ezen a díszes helyen a legméltóbban fog érvényesülni." Akarjuk hinni, hogy ez még nem az utolsó szó ebben az ominózus ügyben!

—

— **A párisi katalógus.** Ismeretes, hogy a párisi magyar kiállítás kormánybiztossága pályázatot hirdetett a magyar kiállítás katalógusának címlap-rajzára. Annak idején el is döntötték a pályázatot, többet díjaztak is, de illetékes helyen egyiket sem tartották kivitelre elfogadhatónak. A kormánybiztosság azért most megbízta *Hegedüs* László jeles festőnket, hogy készítse el a címlapot. Hegedüs a magyar géniuszt rajzolja a címlapra, amint feje fölött Szent-István koronáját tartja, amely őt glóriával ragyogja be. A géniusz röpülő alakja alatt a párisi magyar ház látható.

—

— **Az új országház falfestményei.** Az új országház építő-bizottsága március 5-ikén vette át *Dudits* Andortól a *Kardvágás* jelenetét ábrázoló kép kartonját. A nagyméretü falfestmény a parlament delegációs termének főfalát fogja diszíteni. Hossza 16 méter, magassága 7 méter 60 centiméter lesz. A kép teljesen korához hűen ábrázolja a Lánchid előtti téren lefolyt ünnepi jelenetet, melynek főalakja a király lóháton ülve Szent István palástjában, kezében a karddal vágást tesz a világ négy tája felé. A domb körül mozgalmas csoportokban sorakozik az ünneplő kiséret, az 1867-iki koronázási ünnep összes ismert alakjai, mintegy háromszázan. A lovas kiséret alakjait művészi szabadsággal festette meg Dudits. Az Árpádkori öltözetek láncos ingétől a *Nagy Lajos* és *Mátyás* király korabeli páncélos öltözetekig, majd a Mária Terézia idejében hordott viseletig minden magyar ruha föl van tüntetve a képen. Az előtér festői csoportjait az ország nemzetiségeit képviselő alakok teszik hatásosá. Dudits nyomban hozzáfog a kép elkészítéséhez s novemberig készen lesz a falfestménynyel.

—

— **Budapest a párisi kiállításon.** Március 9-ikén délelőtt tekintette meg a polgármesterrel több bizottsági tag ama tárgyakat, melyeket a főváros kiküld a párisi kiállításra. Azokat a festményeket is kiküldik, melyeket a bizottság nemrégiben kifogásolt. A gyűjteménynyel együtt kerül még a kiállításra *Rauscher*nek Budapestet madártávlatból ábrázoló festménye s több akvarel, továbbá *Bruck* Lajos pompás festménye a halpiacról.

—

— **Székely Bertalan kiállítása.** Szombaton, március hó 10-ikén nyílt meg a Nemzeti Szalonban *Székely* Bertalan műveinek kollektiv kiállítása, mely a kiváló mesternek nyolcvanhét olajfestményét, vázlatát, vízfestményét és rajzát mutatja be a közönségnek. A rendkivül érdekes kiállítással kapcsolatosan a Szalonban egy nemzetközi grafikai és vázlatgyüjtemény is látható, amelyben különösen a *Malonyay* Dezső tulajdonában lévő Munkácsy-kollekció számíthat a közönség érdeklődésére. A kiállítás négy hétig lesz nyitva. Március 13-ikán este sikerült lakoma volt Székely Bertalan tiszteletére, melyen az érdemes és szerény mester lelkes ovációk tárgya volt.

—

— **A Szegedi Képzőművészeti Egyesület** március hó 4-ikén tartotta évi rendes közgyülését, melynek első tárgya a választmány jelentése volt. Ebből kitünik, hogy a derék egyesületnek, mely megalakulásakor 35 alapító és 405 rendes tagot számlált, most 48 alapító és 677 rendes tagja van. Az Egyesület a lefolyt esztendőben két kiállítást rendezett, amelyen összesen 78 mű kelt el 6574 forint 50 kr. értékben. A két kiállításon összesen 6837 darab belépőjegyet adtak el. A jelentés ezután beszámolt a most folyó évben rendezendő két kiállítás előkészítéséről, melyet a közgyülés egyhangu lelkesedéssel vett tudomásul. A közgyülésen nagy vihart idézett föl *Hock* Jánosnak, az Egyesület tiszteletbeli tagjának váratlan megjelenése, aki hosszabb beszéd kiséretében úgy szóval, mint irásban lemondott a tiszteletbeli tagságról. Az Egyesület elnöke a

lemondást a következő szavakkal vette tudomásul: „Azok után, amiket ön itt elmondott, lemondását örömmel elfogadom!“ Ez a kijelentés csak fokozta a jelenvoltak izgatott hangulatát, úgy hogy a közgyülés azzal a határozattal oszlott szét, hogy egy legközelebbre összehivandó rendkivüli közgyülésen fog behatóan foglalkozni Hock János lemondásával.

—

— **Az új börzepalota.** Az új börzepalota *Alpár* Ignác tervei szerint fog épülni. Ismeretes, hogy annak idején pályázatot hirdettek a börzepalota tervére, amelyen *Alpár* nyerte az első díjat s ismeretes az is, hogy a sajtó majdnem egyhanguan egy más, díjazásra sem méltatott terv mellett foglalt nagy hévvel állást. A közvélemény azonban kevéssé bántotta a börzetanácsot s most némi javítások kikötésével *Alpár* tervei szerint fog a magyar börze palotája fölépülni.

—

— **Gyulai Pál szobra.** A Kisfaludy-Társaság új elnökéhez, *Beöthy* Zsolthoz *Lévay* Henrik báró főrendiházi tag levelet írt, amelyben kijelenti, hogy a társaság számára fölajánlja a volt elnöknek, *Gyulai* Pálnak a márvány-mellszobrát. A szobrot *Stróbl* Alajos tanár mintázta. A Társaság az Akadémia palotájában levő ülésterme számára bizonyára örömmel fogadja el az értékes művészi adományt.

—

— **Magyar festő a pápánál.** XIII. Leó pápa, mint Rómából jelentik, ismételten fogadta *László* Fülöp festőművész hazánkfiát, aki azért utazott az örök városba, hogy a szent atyát lefesse. László immár megörökítette a pápa arcvonásait és megfestette *Rampolla* biboros arcképét is. A művész képeinek teljes befejezéséig Rómában marad és csak e hónap vége felé tér vissza Budapestre. Mindakét arckép a párisi kiállítás magyar festészeti osztályában is ki lesz állítva.

—

— **Egy Munkácsy-kép sorsa.** *New-Yorkból* írják: A mult héten adták el néhai Hilton Henrik nagybecsü képtárát. A vevők legjobban érdeklődtek a képtár fődísze, *Munkácsy* Mihálynak „Látogatás a gyermekszobában“ című festménye iránt, amelyet végre is John D. Crimmins vásárolt meg 6100 dollárért. A képgyüjtmény másik magyar képét, *Bruck* Lajosnak „Karácsonykor“ című kis festményét George J. Seabury vette meg 400 dollárért. Összesen 169 kép került eladásra és 118.715 dollár folyt be értök.

—

— **Magyar művész sikere a külföldön.** *Basch* Árpád ismert magyar plakátrajzolót az a kitüntetés érte, hogy elsőrangu külföldi szaklapok foglalkoznak művészetével. Csak nemrég közölte válogatott munkáit az angol „*Poster*“, most pedig a párisi „*Les maîtres de l'affiche*“ című gyüjteményes vállalat reprodukálja plakátjait s nagyon elismerő sorokat írt a szerzőjükről.

—

— **II. Szilveszter pápa szobra.** II. Szilveszter pápa emlékére, aki Szent István királynak kilencszáz évvel ezelőtt a koronát küldötte, szobrot állítanak föl Budapesten. A szobor költségeit a püspöki kar födözi, hozzájárulnak a káptalanok is. A szobor helyére nézve nem történt végleges megállapodás. Némelyek a budavári koronázó-templomban szeretnék látni a pápának a szobrát. Minthogy azonban II. Szilveszter pápát az egyház eddig nem nyilvánította szentnek, a szobrát nem lehetne oltárra helyezni, hanem csak valamelyik fülkébe, ami némelyek szerint nem volna méltó a nagy emlékekhez, melyek az ő nevéhez füződnek. Fölmerült az a terv, hogy a Halász-bástyán, Szent István király szobrának megfelelően Szilveszter pápa emlékszobrát kellene fölállítani. Végleges határozat még nem történt és talán csak akkorra várható, midőn a magyar katolikus egyház megalapításának 900 éves megünnepléséről a részletes programot a kormánynyal egyetértve megállapítják. *Rómában* májusban leplezik le a II. Szilveszter pápa sírjára tett emléktáblát. Ugyanakkor Magyarországból is nagy zarándoklat megy Rómába.

—

— **Az Unio képe.** Kolozsvár városa tudvalevőleg az ezredéves ünnepségek alkalmából elhatározta, hogy lefesteti annak az erdélyi országgyülésnek képét, amely 1848-ban az Uniot elhatározta. A nagyszabásu festményt, melyen kétszáznál több életnagyságu portrait lesz, a városi székház dísztermében helyezik el.

—

— **Szent Gellért szobra.** Szent Gellértnek, a vértanuhalált halt magyar apostoli hittérítőnek az emlékét hatalmas emlékszobor fogja hirdetni a róla elnevezett hegy alján. Az emlékmü mintája agyagban már készen van *Jankovich* Gyula szobrász várbazárbeli műtermében. A király által a nemzetnek adományozott tíz szobor végrehajtó bizottsága *Podmaniczky* Frigyes br. a közmunkatanács elnöke és *Romy* Béla miniszterelnöki osztálytanácsos vezetésével a napokban tekintette meg a szobor mintáját, melyet sikerültnek talált és bronzba öntése iránt közelebb intézkedni fog.

—

— **Az Iparművészeti Múzeum** újból megnyilott a nagyközönség számára. A gyüjteményeket ujra rendezték és a múzeumot hétfő, péntek és szombat kivételével naponkint délelőtt 9 órától 1 óráig díjtalanul lehet megtekinteni. Az Iparművészeti Társulatnak az Iparművészeti Múzeumban lévő bazára szintén megnyilott.

— **A kassai honvéd-emlék.** Kassáról írják, hogy *Mátray* Lajos szobrász, kit az ottani honvédszobor-bizottság az emlékmű elkészítésével megbizott, amaz értesülés után, hogy *Andrássy* Dénes gróf nagyobb összeggel járult a szoborhoz, most egész nagyságban akarja a honvéd-szobrot elkészíteni. Eredetileg is így tervezte Mátray, de a pénzhiány miatt nem vihette ki a szobornak teljes nagyságban való elkészítését. A szobor tetején turul madár ül, amely a győzelem szimbolumaként szétterjesztett szárnyakkal, karmai közt kardot tart. Egy más értesülés szerint a szoborra a bizottság pályázatot fog hirdetni s a benne résztvevő legjobb mű szerzőjét fogja a kivitellel megbízni.

—

— **Tisza Lajos gróf szobra.** A szegedi polgárság közvetlenül Tisza Lajos gróf halála után gyűjtést indított, hogy elhunyt országgyülési képviselőjének szobrot állítson. A szoborbizottság most már beszüntette a gyűjtést, mert a város is nagyobb összeget szavazott meg a szobor céljára. A bizottság Lázár György orsz. képviselő elnöklete alatt legközelebb összeül, hogy a pályázati föltételeket megállapítsa.

—

— **A budavári Szt. Zsigmond-kápolna oltárképei.** A budai királyi palota ujjáépítése alkalmából restaurált Szent Zsigmond-kápolnát három nagyszabásu oltárkép fogja diszíteni, amelyeknek megfestésével a királyi palota építő-bizottsága most bizott meg három művészt. Az egyik oltárképet, amely Szt. Istvánt fogja ábrázolni, *Roskovics* Ignác, a másik oltárképet, amely a szent család életéből vett jelenetet fog ábrázolni, *Hegedüs* László, a harmadikat, amely Szent Zsigmondot ábrázolja, *Thury* Gyula festi.

—

— **Kiállítás a Glaspalastban.** A Münchener Künstlergenossenschaft ezévi kiállítása junius 1-én nyílik meg a kir. Glaspalastban és október végeig tart. A bejelentés határideje április 30-ika, a beküldés pedig április 10-ike és 30-ika közt eszközlendő. Az egyesület vezetősége az Országos Magyar Képzőművészeti Társulathoz intézett átiratában a kiállításra a magyar művészeket is meghívta s arra kérte a Társulatot, legyen gondja rá, hogy tagjai közül a kiállításon minél számosabban vegyenek részt. A kiállításra szóló meghívók és más egyéb szükséges nyomtatványok már megérkeztek a Társulat titkári hivatalába, ahol azokat az érdeklődő művészek a hivatalos órák alatt bármikor átvehetik.

—

— **Művészeti boncolástan.** *Tellyesniczky* Kálmán dr. egyetemi magántanárnak ilyen cimű nagyszabásu munkájából most jelent meg a második füzet, mely három ívnyi terjedelemben egyedül a testarányok fontos kérdését tárgyalja három előadás keretében. Az érdekes füzetet számos fametszet ékesíti. A művet, mely a maga nemében az első és eddig egyedüli magyar munka, ajánljuk úgy a művészek, mint a művészet iránt érdeklődők figyelmébe. A második füzet ára két korona.

—

— **Morelli Gusztáv fölolvasása.** Érdekes fölolvasást tartott március 9-ikén *Morelli* Gusztáv tanár, a jeles magyar fametszőművész az *Iparművészeti Múzeumban* a grafikai művek előállításáról, jelesen a fametszésről, mint legrégibb sokszorosítási eljárásról. *Morelli* hosszu ideig a külföldön tartózkodott, negyedszázadánál tovább áll hazánk legelőkelőbb fametszőintézete élén és igy a leghivatottabb ismertetője a sokszorosító eljárásnak. Fölolvasása első részében a fametszés történetét és fejlődését mutatta be 1435-től kezdve, amikor a Szent Kristófot ábrázoló első fametszet készült. A szigoruan szakszerü, de mégis nagyon élvezetes előadást a közönség nagy érdeklődéssel hallgatta. A fölolvasó szemléltető magyarázatokkal is szolgált, bemutatta a fametszet készítési módját minden fázisában, a nyers földolgozatlan állapotban levő fatönktől, a fa földolgozása, a fára való rajz, fametszés és a kész fametszetről való galvánklisé készítéséig. Végül a cinkográfiáról és a nyomdai gépek mai tökéletességéről szólva, bemutatta működésben azon történelmi nevezetességü kézisajtót, amelylyel a Kossuth-bankók próbanyomatai készültek. A fölolvasás második részét Morelli március 16-ikán tartotta meg. A díszes közönség mindkét előadást a legnagyobb érdeklődéssel hallgatta s a fölolvasó tanárt szép óvációban részesítette.

—

— **Új excellenciás művész.** Berlinből írják, hogy a német császár *Werner* Antalt, a Képzőművészeti Akadémia igazgatóját, huszonötéves igazgatói jubileuma alkalmából az „excellenciás" címmel tüntette ki. Menzel Adolf mellett Werner Antal a második német művész, aki az excellenciás urak sorába emelkedett.

A szerkesztő üzenetei.

Festőnő. Budapest. 1. A vidéki kiállításokra szánt műtárgyakat nem kell becsomagolva küldeni a Műcsarnokba. 2. A bejelentések a vidéki tárlatokra is nyomtatott bejelentési íveken kell, hogy történjenek.

R. S. Budapest. 1. A párisi kiállításra szánt művek már legközelebb útnak indulnak, miután a kiállítás április 14-ikén okvetetlenül megnyílik. 2. A kiállításról alkalmasint képes tárgymutató is készül, amelyben minden valószinüség szerint az összes kiállított művek sokszorositva lesznek.

V. R. — M. R. — B. T. dr. — H. F. Sorsjegyeik nem nyertek. Az első nyeremény a 63. számu, a második a 359. számu s a harmadik a 764. számu sorsjegyre esett, mint azt annak idején úgy a napilapokban, mint a „Műcsarnok" február 11-iki VII-ik számában közöltük. Az első nyeremény nyerője: *Radó* Ignác dr. nagyváradi ügyvéd, aki a nyereménytárgyat már át is vette.

Művész. Budapest. A tavaszi kiállítás beküldési határideje március 31-ikén este 6 órakor jár le. A tárlat április 10-ikén nyilik meg és junius 10-ikéig tart.

Szerkesztőség:
Budapesten, Városliget, Műcsarnok.
Kiadóhivatal:
Singer és Wolfner Budapesten, Andrássy ut 10. sz.

BUDAPESTI HIRLAP NYOMDÁJA

Jankovich Gyula
Kallós Edé

antikváriusok kirakataiban lépten-nyomon a *kizárólag érzék-ingerlésre szánt,* írásban és képben való nuditásoknak valóságos orgiái kinálkoznak a tanulóifjuságnak az erkölcsi megrontására — és ezekkel az igazán megmételyező befolyásokkal senki sem törődik már!

Alexander Bernátnak azt a javaslatát, amely szerint a tanulók maguk látogassák a tárlatokat és a képtárakat és kevés képet, de sokszor és hosszasan szemléljenek a megkivántató elmélyedéssel, éppen az általa képviselt fölfogásból kiindulva nem tartanók helyesnek, mert az az ifju, minden vezetés, minden irányító kéz nélkül, teljesen magárahagyatva sokkal inkább ki van téve annak a veszedelemnek, hogy esetleges hajlamait követve, éppen a nuditásokat ábrázoló műtárgyakat fogja sokszor megnézni és bennök elmélyedni.

Egyébiránt a dolog, azt hisszük, úgy áll, hogy azok, akiknek természetében az érzékiségre való hajlandóság megvan, sokkal több ingert találnak az olyan nyakig felöltözött alkotásokban, amelyekről érzéki vágyaik láthatatlan ujjaival fokozatosan szedik le a leplet, mint a teljes nuditásokban, amelyek mindig sokkal kevésbbé ingerlik az érzékeket, mint amazok. Szóval az ilyenekre nézve a műtárlatoknak a *megfelelő magyarázatok* és *fölvilágosító kommentárok* mellett való látogatása *erkölcsileg is csak előnyös lehet,* mert megnyitja előttük *az ideális, a művészi fölfogásnak addig ismeretlen birodalmát.*

Teljesen egyetértünk ellenben *Alexander* Bernátnak azzal a kivánságával, hogy *a rajztanárok* (sőt a többiek is) *művészettörténeti irányban erősebbek legyenek* és — ezt már mi tesszük hozzá — a *saját műízlésük fejlesztésére is kiváló gondot fordítsanak,* mert annélkül a miniszteri rendelet végrehajtásának bizony csak fogyatékos eredménye lehet!

Ezzel még korántsem merítettük ki a *Tanáregyesület* fölfogásával szemben és *Wlassics* miniszter rendeletei mellett fölhozható érveinket s lehet, hogy a kérdésre jövő számunkban még egyszer visszatérünk.

Egyelőre csak ezeket a főbb ellenvetéseket ajánljuk teljes tisztelettel *Beóthy* Zsoltnak és *Alexander* Bernátnak, továbbá a magyar közoktatás többi lelkes bajnokának nagyrabecsült és szíves figyelmébe.

—br—

Palkovics A.; a m. tudósnő népszerű-sítése. Nőnap 1899. 9, 10. l.

Magyar műkincsek.

A karácsonyi könyvpiac szép és nagy stilben nekiindult műtörténeti díszművel gazdagította irodalmunkat: a *Műbarátok körének Magyar műkincsek* czímü kiadványával. A reprodukáló tehnika és a nyomdászmesterség minden fogását a maguk szolgálatába szegődtették a szerkesztők, hogy a munka díszét emeljék s lett is belőle olyan pompázó kiadvány, amely külső megjelenésével minden külföldi díszművel versenyre kelhet. Még a papirost is külön készíttették hozzá egy maidstonei Whatmann-papirmalomban, a betüket külön metszette hozzá a Franklin-Társulat, a rézkarc-, heliotipikus, heliogravürös képek és a nagyrészt kitünően sikerült temérdek színes műmelléklet Párisban készült *Kádár* Gábor műhelyében. Ezek után nem csoda, hogy a két kötetes, nagy folióalaku mű bolti ára 100 forint. Voltaképpen a *Műbarátok Köré*-nek tagjai számára készült, a magyar könyvpiacra csak száz példány kerül eladásra, kétszázat francia fordításban adnak ki.

28/Pg

Eredetileg az volt a kiadó kör terve, hogy ebben a munkában nyilvánosság elé kerüljön a magyar nép minden kiválóbb műkincse, nevezetesen az első két kötet magában foglalja a Budapesten és Bécsben őrzött magyar műkincseket, a harmadik Magyarország nyugati és délnyugati részeinek művészeti ereklyéit, a negyedik kiterjeszkedjék Felső-Magyarországra, az ötödik Erdélyre. Mint értesülünk, a mű az első két kötetre fog csak kiterjedni, a továbbiak kiadásától a kör eláll.

Ez a körülmény nem folyik be a munka teljességére, amelyre az úgy sem törekedett, mert hisz nem magyar műtörténetről van itt szó, hanem egy nagy és díszes albumról, amely összefüggés nélkül álló cikkben mutasson be egy-egy érdekes fejezetet művészeti multunkból s a fejezetbe tartozó műemlékeket lehetőleg tökéletes képekkel illusztrálja A szöveg emlékeztet azokra a művekre, amelyeket valamely tudományos nagyság ünneplésére emlékalbumok formájában szoktak kiadni. Előszót írt *Jókai* Mór, utána jön a többi szerző, nevezetesen *Szana* Tamás, aki a magyar gyüjtőkről és gyüjteményekről ír, *Toldy* László Budapest műkincseit ismerteti, *Hampel* József a Magyar Nemzeti Múzeum műkincseit mutatja be, *Radisics* Jenő (a szerkesztő) az Iparművészeti Múzeumot, *György* Aladár könyvtáraink nevezetességeit ismerteti, *Szalay* Imre az ezredéves kiállítás történeti főcsoportjáról ír, *Böheim* Vendel a Habsburg-ház műkincseit ismerteti, *Szendrey* János (a főmunka-

Műbarátok 1899. 10. l.
(a bécsi csak)

társ) a magyar hadi emlékeket mutatja be. A szöveg sok általánosan ismert dolgon kivül hoz ineditumokat is, nevezetesen örömünkre szolgál arra az érdekes fölfedezésre utalni, amelyet *Böheim* Vendelnek köszönünk, aki a Habsburg-ház műkincsei közt ráakadt egy XVI. századbeli magyar üvegfestő-művész nyomaira, sőt műveire is. Erről eddig nem volt tudomásunk, sőt nem ösmertünk egyáltalán egyetlen egy magyar üvegfestőt sem és egy pár jelentéktelen töredéken kivül semmi festett ablaküveg nyomára nem akadunk a magyar műtörténeti emlékek közt. Tudományos érték dolgában ez a fölfedezés nagy jelentőségü s gratulálunk hozzá a szerencsés kezü tudósnak. A többi cikk nagyobbára ösmert adatokkal szolgál. Így tehát nem jöhet műtörténeti kritika alá, amire nyilván nem is aspirálnak a szerzők.

A könyv tehát inkább külső diszénél fogva jelentős. Amatőrök számára készült, akik inkább a képeket nézik majd, semmint a szöveget. A képek reprodukciói pedig majdnem kivétel nélkül teljesen sikerültek. Eredeti fényképfölvételek és *Ágatha, Háry, Rauscher* és *Richter* Aurél rajzai nyomán készültek azok, lehetőleg minden divatos reprodukáló tehnika fölhasználásával. Elrendezés, nyomás, tónus-megválogatás mind avatott kézre vall, csak a könyv diszítés lehetne kissé gazdagabb, ami korántsem szállítaná alább a könyv nemes előkelőségét. Az óriási anyagi áldozat, amelylyel a *Műbarátok Köre* erre a kiadásra vállalkozott, csak azt a kései óhajt kelti bennünk, bárha a szöveg is annyi meglepetést hozott volna nekünk, mint a gazdag illusztrativ rész. Nevezetesen sajnáljuk, hogy éppen az oly becses erdélyi és felső-magyarországi rész maradt el, amely tömérdek, eddig rosszul vagy sehogysem reprodukált és ismertetett műkincset hozhatott volna nyilvánosságra. A külföld számára készülő francia kiadás becsét is emelte volna ez, mert amit a két kötet rejt magában, nagyobbrészt már ösmeri a külföldi tudományos világ is.

Így is szép, dicséretreméltó vállalkozás a *Műbarátok Körének* kiadványa. Szemet gyönyörködtető, pazar könyv, amely méltó a magyar műbarátókhoz. A kiadvány sikere talán mégis arra buzdítja a *Kört,* hogy újra fölvegye az elejtett tervet s kiadja Magyarország többi műkincseit is. Nagy szolgálatot tenne vele műtörténeti irodalmunknak, Olyan hatalmas mecenások kellenek a tömérdek anyag összehordásához és méltó kiadások, mint amilyennek a *Műbarátok Köre* bemutatkozott. Buzgalmáért köszönetet mond neki a művészet minden barátja. *L. K.*

A magyar szobrászat népszerüsítése

Hogy egy művészi hajlamokkal fölruházott és határozott tehetségekkel bíró nemzet az élet gondos tanulmányozása, munkásságának bámulatosan kitartó szorgalma s a természet ezerféle kincseinek mélyreható és alapos megfigyelése által a művészet terén mily fényes eredményeket képes fölmutatni és alkotásait milyen sikerrel bírja diadalra juttatni, arról igazán meggyőzhetnek bennünket a mostani, kizárólag magyar művészek alkotásaiból álló téli műtárlat mindenki által elismert magas művészi szinvonalon álló, izléssel elrendezett *vásznai,* melyeknek behatóbb tanulmányozása után bizvást elmondhatjuk, hogy ezzel a kiállítással a multban csak az 1887. évi őszi kiállítás és a harmadévi milléniumi tárlat vetekedhetik.

Bizonyos tekintetben, helyesebben a művészetnek egy bizonyos ágában az említett kiállítások fölötte állanak a mostaninak s éppen ez az, amire ennek a cikknek a keretében kissé bővebben ki akarok terjeszkedni.

A képzőművészeteknek ezen említett egyik ága alatt szépen fejlődésnek indult és folyton izmosodó szobrászatunkat értem, mely ugyan egyes kiváló becsü művészi alkotásokat leszámítva, tekintettel a művészek számára és a nyilvánosságnak szánt bőséges megrendeléseikre a kiállításokból ítélve, mennyiség dolgában bizony elégtelennek, sőt talán szegényesnek is mondható. Pedig éppen az imént fölhozott kedvező körülmények folytán meg vagyok róla győződve, hogy ha szobrászaink tekintélyes számu gárdája a festőkéhez hasonló lelkesedéssel szállaná meg a művészet hajlékául emelt csarnokot, ezen a békés harctéren épp oly könnyüséggel hódíthatná meg a nagyközönséget a szobrászati alkotások számára, mint amilyennel azt a festők megcselekedték.

Dacára annak, hogy a magyar faj veleszületett művészi hajlamainál fogva kiváló érzéket kellene hogy eláruljon a művészet alkotásai iránt, mégis azt tapasztaljuk, hogy a nagyközönség körében csak igen kevesen vannak, akik éber figyelemmel kisérik szobrásznemzedékünk tevékenységét. A legtöbben a szobrászatnak csak néhány korifeusét ismerik részben az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat kiállításairól, részben pedig egy-egy helybeli szobormű leleplezése alkalmából s ezeknek nevei egyes nevezetesebb alkotásaiknak révén már úgyszólván átmentek a műértő, a művészetet szerető közönség köztudatába. Vannak viszont sokan olyanok, akiknek talán a vélet-

len, talán igazságtalan mellőzés, avagy tán fiatal koruk révén még nem nyilott alkalmuk arra, hogy alkotásaikkal a közönséget megismertessék és így nevüket forgalomba hozzák. Úton-útfélén szobrászati megrendelésekről olvasunk a lapokban s így önkénytelenül fölmerül bennük az a kérdés, hogy szobrász-művészeink, akiknek jórésze hoszszabb időre bőséges megrendelésekkel el van látva és így bizonyára sok érdekeset produkál, miért marad úgyszólván következetesen távol a kiállításokról? S annál is inkább hangsulyozhatjuk ezt a kérdést, mert meg vagyunk róla győződve, hogy úgy a kritika mint a közönség igen szivesen fogadná, hogy ha mindazok a kisebb-nagyobb szobrok, amelyek időnkint egyes vidéki városok számára készültek, mielőtt rendeltetési helyükre elküldetnének, a Műcsarnok kiállításain bemutattatnának a közönségnek, melynek amúgy is aligha lesz alkalma ezeket a helyszinén megtekinteni. De még ha ez nem is volna keresztülvihető, annyit mindenesetre meg kellene tenni, hogy az illetők még készülő vagy már kész műveiknek legalább a mintáit a közönség számára hozzáférhetőkké tegyék.

Mennyi örömünk telnék például benne, ha a tíz szobor elkészítésével megbizott művészeink akár együttesen, akár külön-külön bemutatnák mintáikat a nagy közönségnek! Ha együtt láthatnók pl. ~~Bezerédi Gyula~~ *Tinódi*-ját, ~~Holló Barnabás~~ *Bocskay*-ját és a székesfőváros által megrendelt Wesselényidombormütervezetét, *Jankovics* Gyula *Szent Gellért*-jét, *Kallós* Ede *Irányi*-síremlékét és *Bessenyei*-jét, *Köllő* Miklós *Petőfi*-jét és már bronzba öntött *Kossuth* szobrát, *Lovas* Lajos Kecskemét számára készített *milléniumi-szobor tervezetét*, (melynek megvalósítása, fájdalom, az ottani szoborbizottság intrikája folytán meghiusult), *Szárnovszky* Ferenc *Pálffy*-ját, *Tóth* András *Szilágyi István*-ját, *ifj. Vastagh* György *Bethlen*-jét, ~~Donáth Gyulának~~ elsőrendü művészi színvonalon álló *Vajda János síremlék* tervezetét, stb. stb.

Itt vannak ezenkivül szobrászművészetünk korifeusai — akikről tulajdonképpen első sorban kellett volna megemlékeznünk — akiknek mindenike egy-egy nagyobbszabásu megbizatással van már évek óta elfoglalva. Igaz ugyan, hogy a rájuk bízott monumentális alkotások legnagyobb része fővárosunk számára készül és így annak idején alkalmunk lesz bennük gyönyörködni, mégis tekintettel arra az országszerte tapasztalható nagy érdeklődésre, melylyel a közönség ez alkotások készülésének minden mozzanatát kiséri, kivánatosnak tartanók, ha e szoborműveknek teljes tervezetei vagy legalább egyes részletei a közönségnek végleges elkészülés előtt is bemutattatnának.

Ezekután visszaidézve emlékeztetünkbe a fentebb elismeréssel kiemelt két tárlaton az akkori viszonyokhoz képest úgy mennyiség, mint minőség tekintetében oly kiválóan képviselt szobrászatunkat, szinte magunk előtt látjuk úgy az 1887 évi őszi, mint 1896. évi milleniumi kiállításunk egy-egy kimagasló szobrászati alkotását, ú. m. *Zala* Györgynek az *Aradi vértanuk* szobrához készített *Ébredő szabadság* és *Harckészség* címü szoborcsoportozatát, valamint ugyanannak a művésznek az Andrássy-út végén emelendő *millenáris emlékműnek* kis mintázatát mely utóbbi az ezredéves országos kiállítás képzőművészeti osztályának volt egyik kiváló vonzóereje. S erről elmélkedvén, eszembe jut, hogy milyen sajnálatos, hogy Zala György a millenáris emlékmű egyik teljesen kész, sőt ha nem csalódom, már ércbe is öntött alkotórészét, a Gábor arkangyalt nem küldte be a mostani téli kiállításra. Nemkülönben szívesen láttuk volna a kiállításon *Savoyai Jenő*-nek *Róna* József által készített és már régen bronzba öntött lovasszobrát, mely, mint mondják, pénzhiány következtében még mindig a Beschorner-féle műöntödében várja Zentára leendő elszállíttatását. Azt hiszem egyébiránt, hogy mint sikerült mesterművet és mint első hazai lovasszobor bronzöntvényt föltétlenül érdemes volna ezt a művet a legközelebbi tavaszi kiállításon bemutatni, amikorra talán ugyanennek a művésznek *Zrinyi*-je is elkészül annyira, hogy legalább a mintája kiállítható lesz. Ugyancsak a Beschorner-féle ércöntőde udvarán láttam nemrég, ha nem csalódom, ~~Fadrusz~~ János által erőteljesen mintázott *Wesselényi Miklós* szoborcsoport bronzöntvényét, melyet a vidékre leendő elszállítása előtt szintén kivánatos volna a Műcsarnokban a nagyközönségnek bemutatni. Ugyancsak ~~Fadrusz~~ Jánosnak kolozsvári *Mátyás* szobrát, *Strobl* Alajos *Szent István* lovasszobrát, vagy esetleg a hozzá tartozó négy reliefet, valamin *Senyeinek* az új királyi palota kapujának diszitéséül szolgálandó két szoborcsoportozatát, vagy *Széchi* Antalnak, a Baross-szobor művészének az Erzsébet-térre szánt és pályadijat nyert szökőkút tervezetét, stb. stb. is igen szívesen látná a közönség a Műcsarnok egyik-másik kiállításán.

Meg vagyunk róla győződve, hogy ha a jövőben rendezendő műkiállításokon úgy a művészek, mint a többi illetékes tényezők a fentebb jelzett szempontot figyelmükre méltatják és mindent elkövetnek arra nézve, hogy

a művészek műtermeiben vagy az érczöntődében készen álló szobormüveknek minél nagyobb részét beküldjék, illetve megszerezzék a műcsarnok kiállításai számára, ezek a kiállítások érdekesség és vonzóerő dolgában igen sokat fognak nyerni, mint ezt legutóbb az ez évi berlini műkiállításon volt alkalmunk tapasztalni, melynek szobrászati osztályát a pályázat útján megrendelt óriás császár- és Bismarck-szobrok tették oly kiválóan érdekessé és tanulságossá.

Amikor úgy a nagyközönség, mint a szobrászművészet érdekében hazafias érzéssel eltelve, ismételten hangsulyozzuk a kiállítások szobrászati osztályának lehető tág körre való kiterjesztésének és gazdagításának szükségességét, egyúttal arra kérjük az illetékes tényezőket, hogy az egészséges fejlődést gátló minden néven nevezendő kicsinyes szempontok figyelmen kivül hagyásával kövessenek el mindent a szobrász-művészet népszerüsítése érdekében és legyenek rajta, hogy a szobrászművészet és a nagyközönség között legalább is olyan kapcsolatot hozzanak létre, mint aminőt a festőművészeknek szorgalmukkal, lelkesedésükkel és termékenységükkel létrehozniok sikerült.

Erre nézve s ezt ismételten hangsulyozzuk, a legalkalmasabbnak tartjuk az időszaki kiállítások közvetítésének a fölhasználását, mely a legegyszerübb és legcélravezetőbb eszköze annak, hogy az ország minden részébe szánt műemlékeket és egyéb szoborműveket a nagyközönséggel megismertesse. Ebben az irányban haladva, azt hisszük, nagy lépéssel vinnők előbbre úgy a szobrászat fölvirágoztatását, mint a közönség műizlésének fejlesztését.

Palkovics Adolf.

Vásárlások a Téli Kiállításon.

(Folytatás.)

A Téli Kiállításon történt vásárlásoknál a *Műcsarnok* mult számában közölt tudósításba tévedés csuszott be, amennyiben *Stein* János »A versaillesi parkból« és *Kacz* Endre »Őszi alkony« czimü olajfestményeit, valamint *Háry* Gyula »Zugligeti részlet« czimü vizfestményét, nem *Wailder* János, hanem *Wälder* Alajos vásárolta meg.

Az elmult hét folyamán a Téli Kiállításon a következő újabb vásárlások történtek:

81. Neogrády Antal: »Eső után«, olajfestmény; vevője: Szabó Antal.

82. Lohr Ferenc: »Chrysanthemum«, pasztell; vevője: Kronberger Jánosné.

83. Gross Béla: »Böske«, olajfestmény; vevője: Schwarcné.

84. Szenes Fülöp: »Éjfél után«, pasztell; vevője: Herzl Izidor.

85. Paczka Ferencné: »Gyermekarckép«, aluminiummetszet; vevője: Finály Gábor társ. nyerő tag.

86. Edvi Illés Aladár: »Tanulmány,« vízfestmény; vevője: Finály Gábor társulati nyerő tag.

Az eddigi vásárlások összege *17.992 forint*, mely összegből 3200 forintot társulatunk pénztára fizet ki az illető művészeknek.

Művészeti hírek.

Lapunk mai számához mellékelve küldjük meg tagjainknak a „Műcsarnok“ I-ső évfolyamának czimlapját és tartalomjegyzékét.

—

— **A téli kiállítást** az elmult héten is sokan látogatták. A tárlat első négy hete alatt a fizető látogatók száma meghaladta a 17.000-et. A képes tárgymutatók is szokatlan kelendőségnek örvendenek, úgy hogy most van sajtó alatt a *negyedik* kiadás. Eddig 6000-nél több képes tárgymutató fogyott el. A középiskolák fiatalságából a tárlatot csoportokban 1386-an, egyenkint pedig 1153-an, összesen tehát 2539-en látogatták. A csütörtöki zeneestély ismét fényesen sikerült. Itt említjük meg azt is, hogy társulatunk igazgatósága a csütörtöki estékre az új Műcsarnok tanácskozótermét is ruhatárrá alakította át, úgy hogy most már a közönség teljes kényelméről gondoskodva van. A téli tárlat folyamán immár csak *két zeneestély* lesz, január 5 én és 12-én. Vasárnaponkint a a tárlat 1-től 4-ig az *ingyenes közönség* számára belépő-dij nélkül, 5—8-ig pedig villámos világításnál a rendes — *egy korona* — belépődij mellett látható. A kiállítás bezárólag *január 15-ikéig* lesz nyitva.

—

— **Plakát-pályázat a tavaszi nemzetközi tárlatra.** A társulatunk által az 1899. évi tavaszi nemzetközi kiállítás plakátjára hirdetett 500 koronás pályázat határideje *január 2-ikán déli 12 órakor* jár le, amikorra az összes pályaműveknek be kell érkezniök a társulat titkári hivatalába. (Városliget, új Műcsarnok.)

—

— **Kérelem nyerő tagjainkhoz.** Azok közül, akiknek tagsági jegyére a társulatunk tagjai javára 1898 április 18-dikán megtartott sorshuzáson nyereményérték esett, ennek fölhasználása iránt még a következők nem nyilatkoztak: *Nessi* Ernő (200 frt), *Hont-vármegye* (100 frt) és *Hofmeister* Juda dr. (100 frt). Felkérjük az illetőket, hogy nyeremény-

Jankovich Gyula

Vas. Ujs. 1896. 205. l.

13. SZÁM. 1896. 43. ÉVFOLYAM.

MI UJSÁG?

A pannonhalmi ezredéves emlék. Az ország hét különböző részén tervezett honalapitási emlék közül a *pannonhalmi* lesz a legnagyobb. Eredetileg ezt az emléket a főapátsági épület udvarára szánták de végleges megállapodás szerint a Kalvária-hegyre kerül, a honnan a monumentális kupolacsarnok a zárdaépület hatalmas arányai mellett is kellően érvényesülhet. A kupolacsarnokban helyezik el a benczés-rend költségén megrendelt Asztrik-szobrot, a mely főpapi díszben ábrázolja a magyarországi első főapátot és az első esztergomi érseket. A szobrot *Jankovich* Gyula mintázza.

MDK

Jankovics Gyula szobrász

Asztrik érsek.Jankovics Gyula szobormüve a pannonhalmi ezredévi emlék-csarnokban. Repr.

Cikk: Pannonhalma ünnepe.

Vas.Ujs.1896.35.sz. 581.l.

vanilinnek pompás szagú homologjait, előállították a bromdinitrobutilxilolt, azt a vegyületet, mely a tibeti pézsma-őz termékének: a drága pézsmának szagát illetőleg teljes mása, előállították a frissen szakasztott ibolyáéval teljesen azonos illatú *jonont*, az illatos széna szagával biró *kumarint*, stb.

Úgy látszik, nem vagyunk távol az időtől, midőn az illatszer-technika a virágok teljes mellőzésével, virágok nélkül állítja majd elő a virágok illatát. *Dr. Hankó Vilmos.*

KONFUCZIUSRÓL.

A khinaiak híres bölcs vallásalapítóját, Konfucziust (Küng-si), ki Krisztus előtt ötszáz évvel élt, tudvalevőleg nagy tiszteletben tartják még ma is a mennyei birodalomban. Ötszáz évvel halála után utólagosan herczegi rangra emelték, minden nagyobb városban templomot emeltek a tiszteletére; utódai és rokonai maig is az előkelőségek közé számíttatnak s életének minden mozzanatához regék és legendák fűződnek.

Különösen tisztelik őt, mint őszinte embert, kiben nem volt semmi önzés és büszkeség s kinek magaviselete és modora még jelenleg is mintaképe a valódi khinainak. Ha valahová ment, — irják felőle, — alázatosan megállott az ajtó küszöbén, mindenkor felállott a tisztviselők, a vakok és a gyászoló emberek előtt; ha részvétét akarta kifejezni, nem tett fel piros kalapot, sem világos zöld ruhát nem vett magára.

A tanítványai, különösen Sung-si és Yaon-si által összeállított gyűjteményes nagy műben, mely a bölcsnek mondásait s tanait foglalja magában s melyet *Lungni*nak hívnak (*lun* = beszélni, *gni* = felelni), egy helyen egészen részletesen le van irva a híres ember külseje és magaviselete.

Ruházatának jobb újja rövidebb volt, mint a bal, hogy dolgait kényelmesen végezhesse; hálóinge félakkora volt, mint termete s alsó ruhája háromszögű szegélyekkel volt ellátva.

Életmódja egyszerű volt, de nagyon szertartásos. Nem ette meg az eledelt, ha nem jól vágták fel s nem adtak mellé hozzávaló mártást. Nem ette meg a rosz pecsenyét, a száraz eledelt, az éretlen gyümölcsöt s nem ült le az asztalhoz, ha nem volt kellőkép megterítve. Nem vetette meg a szeszes italokat, bár a borral mértékletesen élt. Ha szája tele volt, vagy egyátalán ebéd közben, soha sem beszélt, s hátán fekve soha sem aludt. Ha bőjtölt, megcserélte ruháit; ha kikocsizott, egészen egyenesen ült és se jobbra, se balra nem nézett.

Mitn udvaroncz, mintaképűl szolgált. Valahányszor fejedelme érte küldött, nem várta a kocsi megérkezését, hanem rögtön gyalog ment a palotába. Megérkezése után lehetőleg összehúzta magát, oldalt állott meg s mivel még a lélekzetvételt is illetlennek tartotta a felség jelenlétében, visszatartotta lélekzetét, úgy, hogy arcza bíborpiros lett s általában minden lehető módon kifejezte hódolatát. Midőn haldoklásakor a fejedelem meglátogatta, a nagy beteg kényszeritette környezetét, hogy teljes udvari díszbe öltöztessék s fejét kelet felé fordítsák.

Számtalan bölcs mondatai közül a legismertebbek s legtöbbször idézettek a következők: Tudatlanságunkat bevallani tudomány. — Az elmúlt dolgok felett nem kell bánkódni. — A távolról jövő barát igen kedves. — A bölcs embernek nincs oly dolga, mely miatt veszekedni lehetne. — Folyvást elmélkedni kell. — Ne legyen barátod, ki nem hasonlit hozzád.

Vannak azonban még másnemű mondásai is, minők: A füles palaczk, ha fülei nincsenek meg, lehet-e még füles palaczk? — A nagy hadsereg tábornokát legyőzheted, de egy paraszt határozott akaratát nem. — Ha nem vagy elöljáró, nem adhatsz tanácsot az ő dolgaiban. — A haldokló ember tanácsai erkölcsösek. — Ki anyjának halála után három évig az ő tanácsai szerint jár el, háládatos fiú. — Ha barátodnak tanácsot adsz, kerülni fog téged. — Ha nem ismered az erényt, mire való ékesszólásod? — A gonosz ember életét a jó szerencse védi.

ASTRIK PÜSPÖK SZOBRA PANNONHALMÁN. — Jankovics Gyula szobormüve.

EGYVELEG.

* **A párisi zálogháznak** 1777-ben történt megnyitása után egy évvel a zálogkölcsönök összege alig tett ki 25 ezer frankot, míg a múlt 1899-ik évben csupán értékpapirokra 83 millió franknyi kölcsönt adtak.

* **A khinai szolgák** csekélyebb díjért, vagy olykor ingyen is sokkal szívesebben szegődnek az előkelő emberekhez, mint másokhoz, mert rendesen háromszor annyi borravalót kapnak, mint a rendes bérük.

* **A közlekedés Londonban.** Londonban a villamos és lóvasutak a múlt évben 309 millió utast, a föld alatti vasutak 128 millió utast, végre a társaskocsik (omnibus) 248 millió utast továbbítottak. Az angol főváros hatodfél millió lakosa évenként 124-szer utazik, míg New-York negyedfél millió lakosa évenként 210-szer utazik.

* **Hat selyem nyakkendőt evett** meg fogadásból egy párisi diák. A nyakkendőket apró darabokra vágták, olajjal, sóval, eczettel és borssal vegyítve saláta gyanánt tálalták fel. A diák ezt a különös eledelt hat és fél percz alatt fogyasztotta el és semmi baja sem lett tőle.

* **A sziámi czipő** régi orrmányos csónakhoz hasonlít. Talpa fából van, felső részét vászonból fabetéttel, belsejét fehér, arany és ezüst díszítéssel látják el.

* **Leo pápa** szenvedélyei közé tartozik a sakkjáték és a burnótozás. Burnótját külön készítteti, a legfinomabb rózsa-olajjal vegyítve.

* **Új alagút a Themse alatt.** London városának tanácsa elhatározta, hogy a Themse alatt még egy alagútat építtet, mely a város s a parti raktárak közt naponta növekedő forgalom javára szolgálna. Az új alagút hosszsza 1662 láb, s az oda vezető mellékutak öt negyed angol mérföldet tesznek ki; átmérője 10 méter. Az óriási építkezés költségei 50 millió forintra rúgnak.

* **A legnagyobb hőséget** az idén New-Yorkban tapasztalták, hol a hőmérő árnyékban 96 fokot (Fahrenheit) mutatott. Egy nap alatt tizenhét ember napszúrás miatt halt meg, a lovak pedig százával hullottak el az utczán. A lakosság nagyobb része éjjelenként a folyó partján, vagy pedig a házak lapos tetején időzött, mivel a szobákban maradni nem lehetett.

* **Európa népessége,** mely 1800-ban 187 millió volt, jelenleg 388 millióra emelkedett. Az európai összes vasutak hosszsza 270 ezer kilométer; ezek fele része az államok tulajdonát képezi; építésük 70 milliárdba került.

* **A szibériai vasut építésénél** a munkások hiánya gyakran nagy bajt okozott, miért is az eddig fennállott tilalom mellőzésével khinai munkásokat kellett alkalmazni, kik fél árért dolgoznak. A khinai ember jó kertész, lakatos és csizmadia, de vízben vagy nedves helyen nem akar dolgozni. A szibériai aranybányákban a khinai munkásoknak nagy hasznát lehetne venni, de miután a bányák körül ólálkodó khinai kereskedők közvetítésével az aranylopást nagyban űzik, több kárt okoznak, mint hasznot.

* **Az orosz hadseregben** a szolgálati idő különböző. Az európai tartományokban a katona öt évig rendes szolgálatban van s 13 évig tartalékos. Az ázsiai tartományokban a rendes szolgálati idő hét év s a tartalékosi hat év. A Kaukázusban ellenben csak három év a rendes szolgálati idő, de még 13 évig kell a katonának tartalékban maradni.

* **Érdekes útlevél.** A khinaiak az utasoknak a tenyeréről készítik az útlevelet. Olajszínnel vonják be a tenyeret s aztán vékony itatós papírra nyomtatják le. Az ilyen lenyomat csalhatatlan, mivel két kéz soha sem lehet teljesen egyenlő, s a lenyomat a tenyér minden kis részletét hűségesen lemásolja.

* **A legélesebb szemű állat a sólyom.** Oly nagy távolságból, a honnan az ember a sólymot puszta szemmel nem is képes észrevenni, egészen biztosan meglátja a földön mozgó egeret. Szemének szerkezete hasonlít a távcsőéhez, melyet irányítani és módosítani is lehet, hogy egyenlően jól lásson úgy közelre, mint távolra.

VIRÁGSZEDÉS GRASSE VIRÁGMEZŐIN.

A JÁZMIN FELDOLGOZÁSA.

Ha sápadt homlokodra nézek,
Leolvasom nagy szenvedésed'
S szemedből a borút
S feljajdulok, hogy mért is tettem
Fejedre martyr-koszorút . . .

Az út, melyet tapos a lábam
Sivár, kietlen éjszakában,
A gyásznak utja az,
Hol mindent, a mi él szivedben
A tél fuvása behavaz . . .

Korán elhervadt ifjuságod
Ragyogó álmát tünni látod
S mindent, mi üdv, mi kéj
S utána halkan, észrevétlen
Rád zúdul feneketlen éj . . .

Bocsáss meg érte ! . . . és ne űzz el,
Ha a kihamvadt, régi tűzzel
Szeretned többé nem lehet :
Szerelmed elkésett sugára
Ragyogja be a lelkemet . . .

Apor László.

VIRÁGILLAT A GYÁRIPARBAN.

Szeretjük a virágot kedves formájáért, változatos szinpompájáért, édes illatáért.

A szindisz, a balzsamos illat már a legrégibb időben megragadta az ember figyelmét ; a virágok szín- és illatanyagát iparkodott előállítani, kivonni.

Csak annak a virágnak választható le illatanyaga, a melyben aránylag sok az illatot adó illanó-olaj. A kevés illanó-olajat tartalmazó — bár erős illatú — virág illanó-olaj előállítására alkalmatlan.

Különösen hét virág van, a melyből az illatanyag nehézség nélkül kivonható : az ibolya, a rózsa, a jázmin, a tubarózsa, az akácz, a jonquilla és a narancsvirág. A többi virágillat ezeknek vagy más étheres olajoknak a keveréke.

A virágok egy része csak frissen szedve használható az illanó-olaj leválasztására. Ezek illatanyaga kevésbbé tartós lévén, a virágokat nem verőnapfényen, hanem napfeljötte előtt szedik le s még az nap feldolgozzák. De vannak olyan virágok is, melyek megszárítva is alkalmasak az illanó-olaj kivonására. Az ilyen virágot nem kell a helyszínén feldolgozni ; ez elküldhető olajgyártó telepre, akármilyen távol legyen is az a virágot termő helytől.

Az illanó-olaj mennyisége egyazon virágban sem mindig egyenlő ; változik az az idővel, az éghajlattal. Legtöbb van benne abban az időben, midőn a feslő bimbóból kibontakozik az illatos virág. A mi pedig az éghajlat befolyását illeti, abban a virágban, a mely a déli vidéken díszlik, több illanó-olajat találtak és minőségre is jobbat, mint abban, a melyet a mérsékelt égöv enyhe napsugara késztet a kinyílásra.

Innen van az, hogy az alkalmas helyen termelt virág illanó-olaját jobban keresik és jobban fizetik, mint azt, melyet kevésbbé alkalmas helyen termett virágból készítettek. A ghazepuri (India) és kasmiri rózsaolaj, az Anglia egy vidékén (Surrey) készített levendula-olaj, a Nizza környékén érlelt narancsvirágolaj a piaczon a legkeresettebbek.

Európában Dél-Francziaországban, Nizza, Cannes és Grasse vidékén termesztenek illatos szerek készítésére legtöbb virágot ; és pedig vagy maguk a gyárosok termelik, vagy a környék parasztjai, a kik azután beszállítják a gyáraknak virágkészletüket.

Hihetetlen az a virágmennyiség, mely a délfrancziaországi illatosszergyárakban feldolgozás alá kerül. Cannesben egyetlen gyárban 70,000 kiló narancsvirágot, 6,000 kiló akáczvirágot, 70,000 kiló rózsalevelet, 16,000 kiló jázminvirágot, 10,000 kiló ibolyát, 4000 kiló tubarózsát, stb. dolgoznak fel évenként. Nizzában és Cannesben az ibolyaföldeken 25,000 kiló ibolyavirág az évi termés.

Hogy mennyi termőföldet foglal le ennek a sok virágnak a termesztése, elképzelhetjük, ha tudjuk, hogy 1000 kiló virág 30,000 jázminnövényen, 5000 rózsatőn, 100 narancsfán és 70,000 tubarózsán terem. Legtöbb földet az ibolya kiván. 1000 kiló friss ibolya-virág termesztésére 5000 négyszögméter föld szükséges.

Ha érdekes egy ilyen virágtermő föld megtekintése, egy dél-balkáni rózsatelep épen látványosság-számba megy. Május hónapban vörös tenger az, rózsák óczeánja, színfodraival és hullámaival. A rózsatőkön a temérdek virágtól alig látni a levelet ; piros virágok tengere hullámzik a nehezen mozduló nyári levegőben, változtatva a színét százféle árnyalat szerint, akár csak a tenger hullámai.

Az illanó-olajok nagy részét vizzel való desztilláczió útján kapják. E végből a növényrészeket desztilláló üstökbe teszik ; a vízgőz az illanó olajat magával ragadván, a víz felszínén olajnemű testet találunk ; ez a test a növény illatát adó illanó-olaj, mely a víztől választó-tölcsér segítségével könnyen elkülöníthető.

Így készítik a legértékesebb, legdrágább illanó-olajok egyikét, a *rózsaolajat* is, (tíz gramm rózsaolaj ára 7 frt 50 kr.) 100 kilogramm rózsasziromból csak 0·02 kilogramm rózsaolajat kapnak. Az olajos résztől elkülönített vízhez sok rózsaolaj van tapadva ; ettől a víz is rózsaillatú. Ezt a vizet *rózsavíz* név alatt árúlják.

Az illanó-olajok egy részét a növény illatos részeiből szénsulfiddal, petroleumétherrel, vagy közönséges étherrel való kivonás útján készítik. Ezek a folyadékok feloldják az illanó-olajat. Az oldatból az oldószert gyenge melegítéssel űzik el.

Ha a növényrészekben sok az illanó-olaj, — mint p. o. a czitrom és narancs héjában — azokból az olajat sajtolással választják ki.

A kevesebb illanó-olajat tartalmazó növényrészeket (ibolya-, rezeda-, heliotrop-, jázminvirág) olvasztott tiszta zsírral öntik le, avagy hálóra hintik s azután két kerettel ellátott s vékony zsírréteggel bevont üvegtábla közé szorítják. Ha 24 óra elteltével a virágok illatukat a zsírnak átadták, azokat a zsírrétegek közül óvatosan kiveszik, s friss virágokkal pótolják. Az eljárást addig ismételik, míg a virág illata a zsírt egészen nem teliti.

A virágillattal telített zsírt *pomádé* név alatt hozzák forgalomba.

A pomádéból az illanó-olajat erős borszeszszel vonják ki. A borszesz az illanó-olajat feloldja, a zsírt pedig oldatlanúl hagyja. Az illanóolajnak borszeszes oldatát — mely épen olyan szagú, mint a nyíló virág — *extrait*-nek, vagy *esszencziának* nevezik. Az extrait de violette az ibolya-illatnak borszeszes oldata. Ezt az oldatot megszagolván, szinte kábít az illatos ibolya illanó olajának kedves fűszere. Az extrait, mely illatanyagban gazdagabb, «triple», a mely szegényebb, «double» név alatt kerül kereskedésbe.

Az esszencziák magukban csak úgy használhatók, ha előbb bennük az illatanyagokat ambrával, vagy mosuszszal és ibolyagyökér-kivonattal megkötöttük. E nélkül az illatanyag belőlük gyorsan elszállna. Az esszencziákat leggyakrabban illatos szerek : parfümök készítésére használják. A parfüm rendesen több illatanyagnak : illanó-olajnak, esszencziának borszeszben való oldata. A parfümériában az a törekvés, hogy a keveréket egymáshoz illő illatanyagokból úgy hozza össze, hogy együtt a lehető legkellemesebb hatást keltsék.

Vannak illanóolaj-tartalomban szegény, bár erős szagú virágok (gyöngyvirág, orgona, stb.), melyek illatanyagának kiválasztása ugyancsak fáradságos munkát adna az illatszer-gyárosoknak. Hogy a nagy nehézség, a melylyel az illanó-olajok leválasztása jár, az illatanyagok árára is befolyással van, természetes. Ezek az illatanyagok a virágból magából előállítva a szó szoros értelmében megfizethetetlenek volnának.

Délszaki virágokból leválasztott s mesterségesen előállított olajokból sikerült olyan keverékeket előállítani, melyeknek illata szakasztott olyan, mint egyes virágoké. A *linaloé*-olajat jázmin-esszencziában feloldva, kapják a májusi gyöngyvirág kedves illatával versengő gyöngyvirág-parfümöt ; a mesterségesen előállított *terpineol*-olajat jázmin-eszencziában feloldva kapják a kellemes, orgonavirág szagú orgonavirágillatot.

Ezekből az illatszerekből csak nagyon kis mennyiségnek kell szagló-szervünket érni, hogy a virágillat hatását tegye reánk. A tiszta jonon (mesterséges ibolyaillat) nagyobb tömegének határozott cedrus illata van. Ha higítjuk, málnaszagúnak találjuk. Ha nagyon kis mennyiség jut belőle orrunkba,—bár ibolyát nem látunk, — mégis úgy érezzük, mintha a zöldelő erdőben illatos ibolyabokrok vennének körül. Az *indol*, a rothadás egyik terméke ; szaga kiállhatatlan, undorító, holott higítva egyik alkotórésze a kellemes jázmin-olajnak. A leveli poloska tűrhetetlen bűze higított állapotban kedves jáczintillattá válik.

Az illatszer-technika napról-napra új meglepetéseket hoz. Újabban mind nagyobb számmal állítanak elő mesterségesen olyan vegyületeket, melyek kellemes szaguknál fogva a parfümériában előnyösen felhasználhatók.

Előállították a vanillia illatanyagának : a

Bosznia a milléniumi kiállításon. A napokban jelent meg egy francia író tollából és ugyancsak a francia kormány megbízásából egy érdekes könyv az úgynevezett *okkupált* tartományokról. *Capus* úr, a könyv szerzője, nem tartozik a Tissot-féle írók gárdájához, a kik az érdekességnek feláldozzák az igazságot, hanem alapos tanulmányok alapján terjesztette tapasztalásait a francia olvasó közönség elé és ha néha mégis elfogja a költői hangulat, ez csak akkor van, mikor arról a férfiúról szól, a kinek oroszlánrésze van a nagy átalakítási munkában, mikor *Kállay* Béniről megemlékszik. De hogy itt sem esett a túlzás hibájába, mutatja leginkább egy másik könyv, a melyet most küldtek be hozzánk. *Az Ezredéves országos kiállítás bosnyák-hercegovinai osztályának katalógusa* ez, a mely huszonkét tömören nyomtatott íven magyarul és németül bizonyítja, hogy mily hatalmas lendületet vett az utolsó tizennyolc esztendő alatt a két tartomány. Nekünk magyaroknak speciális érdekünk van ebben a fejlődésben és ha az *Uj Idők* a legközelebbi időben bővebben foglalkozik majd velük, úgy képben, mint írásban, ezzel csakugyan közérdekü feladatnak fog megfelelni.

A mi a most megjelent katalógust illeti, ez az első magyar könyv, a mely pontos statisztikai adatokra támaszkodva, minden dicsekedés nélkül, de alaposan előadja, hogy az osztrák-magyar kormányzat tizennyolc esztendő alatt milyen nagy eredményeket ért el a reábízott európai mandátum teljesítésében. Hiteles szöveg ahhoz a fényes képhez, a melyet az ezredéves országos kiállítás pompás *bosnyák-hercegovinai osztálya* tár elénk Bosnyákország és a Hercegovina meglepő haladásáról. A ki tájékozást óhajt szerezni ezeknek az országoknak a viszonyairól, — pedig kívánatos volna, hogy Magyarországon minél többen tudják, mit csinál a Száván túl *Kállay* Béni, ez a geniális magyar államférfiú, — annak melegen figyelmébe ajánljuk a *Hörmann* Konstantin kormánytanácsos, a bosnyák-hercegovinai országos kormány kiállítási biztosa által rendkívüli tárgyismerettel, nagyon ügyesen és tanulságosan összeállított könyvet, a melynek bevezető általános része a két tartomány monografiájával is kedveskedik az olvasónak. A magunk részéről alkalomszerünek véltük azonfelül a kiállítási bosnyák pavillon képmásának közlését is, a melyet jelen számunkban bemutatunk. A díszes külsejü kötetet a bosnyák-hercegovinai országos kormány kiállítási irodája adta ki.

Erdélyi Béla költeményei. Ritkaságszámba megy manapság, ha poéta nem keres hangzatos címet verses kötetének, hanem egyszerűen csak a maga nevét teszi ki címnek. Önbizalom van ebben a merészségben kifejezve, meg az is, hogy bátran vállalja el a felelőséget tetteiért a kritikával szemben. Erdélyi Béla azonban megcselekedhette ezt, mert költeményei olyanok, mint a jó bor, a melynek nem kell cégér. Finom és előkelő izlés, meleg érzés, valamint bőséges élettapasztalás jut bennök kifejezésre. A miről meggyőződhettek olvasóink azon vers révén, melyet lapunk mult számában mutatvány gyanánt közöltünk.

Győr monografiája. A millénium alkalmából Győr városa is elhatározta, hogy megiratja történetét, a mely feladattal *Szávay* Gyulát bízta meg. A négy részre osztott mű most jelent meg. Az első rész 1848-ig tárgyalja a város históriáját, a második a szabadságharc alatti eseményeket foglalja össze, a harmadik és a negyedik a legujabb kor képét nyujtja, különös vonatkozással a város közgazdasági fejlődésére. Számos régi fametszettel van diszítve, a mi csak emeli az alaposan, a tárgynak teljes ismeretével és okos berendezéssel megírt műnek értékét. Természetes, hogy a szerző a legujabb kor eseményére fekteti a fősulyt, de e mellett nem hanyagolta el a multnak gazdag anyagát sem, szószerint közölve az idevonatkozó érdekes okmányokat, többnyire az eredetinek hű másolatában. A díszes kiállításu könyv címlapján Győr szab. kir. város törvényhatósága szerepel mint kiadó.

A magyar mons sacer ünnepe.

Augusztus 26-án tették le Pannonhalmán a milléniumi emlék alapját, s ezzel együtt megünnepelték a keresztény vallás meghonosítását hazánkban. Ott lesz az emléken *Asztrik* püspök szobra is, a ki a magyarországi mons sacer apátságának első fejedelme volt. A ki ezen apátság megalapításának történetével akar megismerkedni, nézze meg a kiállítás történelmi csoportjában az 1001-ből keltezett pergamentlevelet, a melyben a benceseknek odaadja szent István ezt az apátságot. Pannonhalma vár is volt, monostor is volt, a hol a védő kard jól megfért a tudományt, civilizációt és hitbuzgalmat terjesztő kereszttel. A Győr felé vezető országúton, a várostól másfél órányira, dombos vidéken három szomszédos halmon fekszik a várszerü kolostor, sok viharos időjárásnak és sok kulturális törekvésnek tanujele. Megmaradt még a harcos időkből a régi várkapu, két őrtorony és a lőréses bástyák, de legteljesebb épségben maradt meg a székesegyház, impozáns tornyával. Innen kerültek ki az ország első hitoktatói: Asztrik, Anasztázius, Sebestyén és Gellért, újabban pedig a hit, tudomány és költészet bajnokai közül: Guzmics, Czuczor, Rónay Jácint, Römer Flóris, Jedlik Ányos és a mostani hercegprimás, Vaszary Kolos.

Maga a templom a XIII. században épült és a román, valamint a gót építészet átmeneti korszakának jellegét viseli magán. Mintegy huszonöt esztendeje, hogy az akkori apát, *Kruesz* Krizosztom megújította. A monostor pedig részben régi, zord külsejü épület, részben pedig, de leginkább a jobboldali szárnya újabb és díszes alkotás, a mely falai közt nagy könyvtárt, régiségeket és számos műkincset őriz.

A mi pedig a történetét illeti, ennek szálai szorosan össze van fűzve hazánk históriájával. Az első apátja *Asztrik* püspök még Géza fejedelem alatt jött az országba, a hol később István alatt a keresztény egyházakat szervezte és mint hittérítő nagy buzgalmat fejtett ki. Őt küldte első királyunk Rómába a pápához királyi koronáért, a melyet II. Szilveszter nemcsak hogy megadott, de olyan kiváltságokkal is ellátta, a minőket abban az időben más fejedelmek nem kaptak. Most ennek emlékére szobrot állítanak neki, a melyet *Jankovics* Gyula szobrász készített és Asztrikot teljes egyházi díszben tünteti fel, fején püspöki süveggel, a mint egy vánkoson a Szilveszter pápa által ajándékozott koronát tartja.

Magyarországon a Bencés-rendnek állandó székhelye volt Pannonhalma. Az utolsóelőtti apát — most *Fehér* Ipoly viseli ezt a méltóságot — tudvalevőleg *Vaszary* Kolos hercegprímás volt, a ki a történetírói téren is jeleskedik és a ki külön monografiában örökítette meg a magyar civilizációnak ezt az ősi helyét. A következő adatokat az ő műve nyomán közöljük: A pannonhalmi monostor alig negyvenhat évvel megalapítása után már nagy veszélyben forgott: *Vatha*, az István halála utáni pogánylázadásnak vezetője, legyilkoltatta a szerzeteseket és feldulatta a monostort, a mely csak szent László alatt ébredt új fényre. Könyves Kálmán is nagyon szerette Pannonhalmát, a melynek híres iskolája ekkor érte el fénykorát. A tatárdúlás nem érintette magát a monostort, de azért elszegényedett, mivelhogy uradalmai elpusztultak. A vagyoni szorultság korszaka egészen Nagy Lajosig tartott, ő és Zsigmond nemcsak rendezték Pannonhalma vagyoni viszonyait,

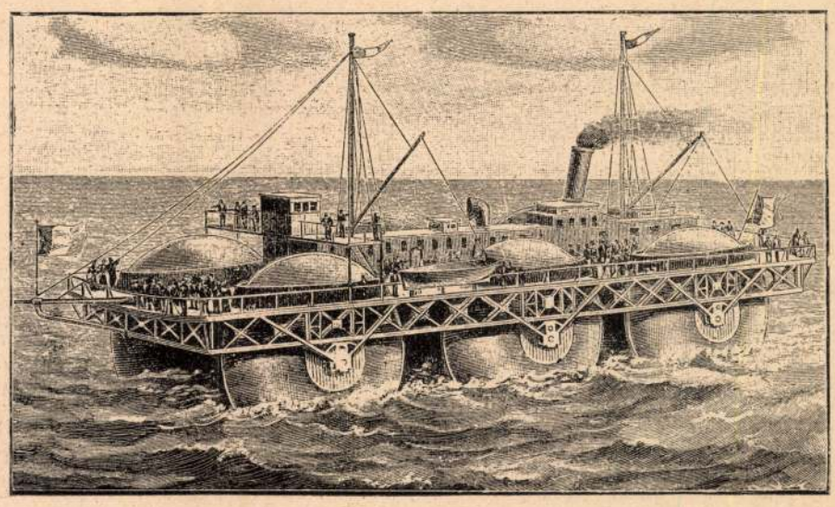

A hengerhajó menet közben.

Uj Idők 1896. II.

hanem a főurak hatalmaskodása ellen is biztosították. A mohácsi csatában az apátság jobbágyainak ötödrésze veszett el, s innen kezdve hosszu, sanyaru idők következtek. A mindenükből kifosztott szerzetesek oly állapotba jutottak, hogy a főapát kénytelen volt a legbecsesebb templomi ékszereket, köztük a szent István ajándékozta kelyhet is eladni, földjeit pedig tizennégy forintot érő buzáért elzálogosítani. A szerzetesek elszéledtek, és csak 1638-ban tértek ismét vissza az elpusztult helyre s innen kezdődik a tudományokkal való foglalkozásuknak üdvös sikere. Hanem a legnagyobb csapást II. József császár mérte Pannonhalmára, mikor a rendet eltörülte, de már utódai újból helyreállították és Ferenc király külön okmánynyal vagyonilag is biztosította. Ezen okmány szerint a pannonhalmi Benedek-rend áll: a pannonhalmi főapátságból, a tihanyi, bakonybéli és dömölki fiók-apátságokból, s köteles tíz gimnáziumot ellátni tanárokkal.

A magyarországi bencések mindenkor elől jártak, a hol hazafias áldozatkészségükre és civilizátori törekvésükre rászorult a nemzet. Ennek okáért a mostani pannonhalmi emlékünnepély is több mint lokális jelentőségü: az egész magyar nemzetnek ünnepe az!

. . . Pannonhalma látképét nemrég közöltük, a mikor a bencések milléniumi kiállítását ismertettük. Magáról az ünnepről és az alapkőletételről az *Uj Idők* jövő számában számolunk be olvasóinknak írásban — de főleg képben.

Szűcsi. Egy mátraalji kisfalu Szűcsi. Irodalmi ünnepet tartottak itt az elmúlt szombaton, abból az alkalomból, hogy a hevesvármegyei írók derék köre márványtáblával jelölte meg Bajza József szűcsi-i szülőházát. Budapestről az akadémia és a Kisfaludy-társaság menesztett küldötteket. A két elsőt Gyulai Pál képviselte, az öreg Gyulai, a méltóságos főrendiházi tag, a kit se kor, se rang, se nyár vissza nem tart abban, hogy ott legyen mindenütt, a hol a magyar irodalom ünnepe vagy munkája folyik. Megy a kicsiny faluba, a palócoknak beszélni Bajzáról, a rettenthetetlen kritikusról, a régi, szép, tiszta irodalmi világról. Igazán nagy ember ez a kis ember, az alkalmi beszéde gyönyörü szép, egészen rövid, kőbe lehetne vésni. A fővárosi híres írók közül lent voltak még Bajza leánya Beniczky Ferencné, Kozma Andor, Szana Tamás, a vidékiek közül megjelentek az egriek: Kandra Kabos, Kopácsy Dezső, Scossa Dezső. Zalár József Hevesvármegye alispánja, az ország egyik régi jeles költője beteg volt, alkalmi verset küldött maga helyett. A sonettet, melyet az emléktábla előtt szavalt el Turky Frigyes tanár, ideigtatjuk.

Bajza.

Borongva néztél vészfelhős egére
S gyászán kesergve zengted a hazát;
De a szabadság rég várt csillagát
Szemed az éjben biztatón kisérte.

Az örök szépet s szent művészetét te
Hivatlanoktól úgy oltalmazád,
Mintha az isten bízta volna rád;
Az eszmény, ez volt szíved bölcsessége.

S jön a szabadság . . . majd a vész rivall . . .
Te órül állsz ki egyik szirttetőre,
S állsz rendületlen, mint a sziklafal.

De a szabadság véres szemfedője
Szemedből minden lángot kitörölt,
S a haza romján szíved összetört.

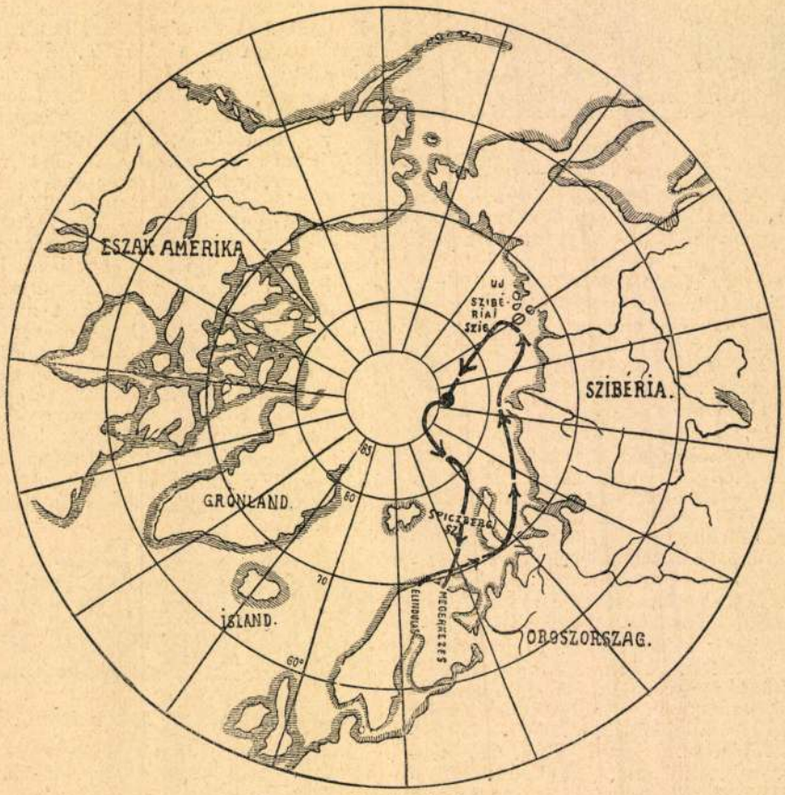

Nansen utjának térképe.

Frithjhof Nansen.

Nansen hajója, a Fram, az elmult héten Skjerwőbe megérkezett, a hajó épségben, népe egészségben; az egész emberiség most e kicsiny hajóra és egypár emberére néz és lelkesülten kiáltja: hurrá.

Maga a hajó tulajdonosa, tudjuk, már régebben megérkezett. kikötött a dicsőség révében. Övé a hír, a vagyon és ünnepeltetés. És ő — a déli sarkra készül. A tudomány hősét a siker nem alterálja, temperamentuma föltartóztathatlanul hajtja sorsa, talán tragikuma felé.

Frithjhof Nansen huszonhétéves krisztániai fiatal ember, a filozófiából doktor, a nápolyi megfigyelő állomáson dolgozott, egy kicsinyt tudományosan beutazta Grönlandot, aztán álladalmi segélylyel és egyesek nagylelkűségétől támogatva nekivágott az északi sarknak, hogy megismerné az emberiség számára és hogy bővítené a tudás szűk határait, ha szolgál neki a szerencse, ha pedig nem, hogy éhező jegesmedvék táplálékául szolgáljon; megfagyott állapotban vagy még élve — az mindegy.

Mit keres egy húsz s néhány éves fiatal ember, az élet tüzes örömével teli, a jéghegyek öröm nélkül való világában? Mit keres ott, a mikor nyáron erdők hűs árnyában merengve ülhet le, télen pedig fűtött szobában gyönyörködhet fiatal felesége szemeiben? Rendezett tanácsu, vagy szab. kir. városban, pláne fővárosban neki nyit minden virág, nézheti, hogy haladhat előre, az emberek butaságának és kényelmességének segedelmével. És ha esze van, ha még esze is van! Egyetemi tanár, majd orsz. képviselő, a szenátus tagja is lehet -- természetesen sokszor, minél többször dekorálva! Ha pedig a tudományt semmiképpen nem akarja mellőzni, isten neki, írhat, egy ötven-száz íves kompilációt, szellemes, vagy komolyan unalmas stilusban, a hogy neki tetszik és a hogy tud.

Ez a Nansen nevü bolondos fiatal ember másképp kalkulált, neki egészen más karriér kellett. Kezdte azon, hogy rengeteget tanult, elvált a feleségétől — a fiatal és szép feleségétől — hogy az férjhez mehessen, ha ő a tudomány halottja lesz, de a fókák nem küldenek róla haza parte-cédulát. Mit várjon keserü félözvegységében a szabadságra, a melyet a törvény és a fiskálisok hosszu huzavona után adnak meg a szegény asszonynak! Aztán fel a *Fram*-mal, *fram* — azaz hogy előre, az északi sarkra, kikutatni az ismeretlen földeket, az ismeretlen tengert, milyen ott a nap, ragyognak-e még ott is a csillagok?

Emberfeletti szenvedések árán, a melyekben hű tengerész-társai és legénysége — néhány jó norvég — osztozott: eljutott olyan helyekre, a hová még ember nem hatolt, oda, a hol a föld jégből van, a hol a kutyák sem élnek meg többé, csak a tudományszomjas hős és az urzus — a mammuthvilágba. Óriási fölfedezéseket tett a tudomány sok szakában, a geografiában, az asztronómiában, az összes természettudományokban. Már hogy óriásokat a mi szűkös tudásunkhoz képest. És hazájának zászlaját feljebb tűzte ki mint előtte bármely nemzetbeli.

A norvég hős kutatásának eredményeit leírtuk és leírjuk e lapokban még más helyütt, útjának egy térképét itt adjuk közre. De lelki szükségünk, a hála érzésének a kifejezése, a vágy dithirambust zengeni ennek az idegen szőke éjszakinak, a kit testvérnek, édes, hős testvérnek tekintünk, ebben a rengeteg emberiségben. Mi mindent kockára nem tett, mennyit nem kellett szenvednie azért a merőben ideális, legnagyobb mértékben közcélért, hogy többet tudjunk, előbbre menjünk, mi, a kik csak élünk és gondolkozunk, mindannyian!

Mi itt, földhöz ragadt életet élve, oly viszonyok között, a melyekben az egyéni boldogulásért való küzdelem

MDK

Jankovics Gyula

Felavatták a Cenk hegyén a millenium utolsó emlékét, a honfoglalásbeli közvitézt abrazoló szobrot. A szobor Jankovics műve és a keretet hozzá Bencsik épitész készitette.

Cikk: A cenki Árpád-szobor fölavatása.

Uj Idők, 1896. II. 363.l. Képpel.

MDK

Jankovics Gyula

Felavattak a Cenk Negyén a millenium utolsó emléket, a honfoglalasbeli közvitézt ábrazoló szobrot. A szobor Jankovics müve és a keretet hozza Bencsik épitész készitette.

Cikk: A cenki Arpád-szobor fölavatasa.

Uj Idők, 1896. II. 363.1. Néppel.

Jankovics Gyula

U. 3227

Brassói cenk-
hagyi emlék szobrá-
szati rész
elpusztult

Magyarelpusz

30.616. — K. M. E. Ny.

2.80
8.40

Jankovics Gyula MDK

Szent Asztrik szobra, pályaterv,

Műcsarnok 1896. ezredéves kiáll.

Jankovics Gyula

dévényi ezredéves
emlék szobrá-
szati része -
A csehek lerombolták.

Olaymanszkul
232, 233. l.

nyozási iroda, Ungvár, Szechenyi-tér 37. 3–20

Veszprém

Györkös I-né vitéz «Máv» szállitó. Veszprém 55
Serfőző Ferenc szállitó Veszprém 2-14

Zombor

Vukovity János szállitmányozási iroda. Zombor.
Erzsébet-tér 1. 2-71
Vasuti iroda: 2-12

Szállitóberendezések és eszközök.

Budapest

Orenstein és Koppel **magyar r.-t. ipari, mezei vasutak, szállitóeszközök, Budapest, VI. Vilmos császár-út 31. ✱127-354**

Wierdl Rezső gépészmérnök szállitóberendezések és szállitóeszközök üzeme Bp. XIII Szent-László-út 87. 292–645

Szállodák.

(Lásd penziók és üdülőtelepek alatt is.)

Bácsalmás

Fránycs M. Rákóczi szálló-étterem Balmás 50

Baja

KÖZPONTI szálloda, kávéház és étterem, Baja, Tel: 18

Nemzeti Szálloda, **bérlő Kopasz István, Baja 44**

*156-080

Metropol Szálloda, Budapest. VII. Rákóczi-út 58. Szálloda ✱423-150 Grill 423-176 Sörözö 426-309 Étterem 423-175 Kávéház 223-615 Grinzing 422-913 Matrózcsárda 223-616

Nemzeti Szálló a Hungária nagyszálló vezetése alatt. Budapest, VIII. József-krt 4. Szemben a Nemzeti Szinházzal. ✱141-995, 130-393

Pannonia Szálló
Budapest, VIII. Rákóczi-út 5.
Telefon: ✱ 145-489

Park szálloda, **Budapest, VIII. Baross-tér 10. ✱143-743**

Royal Nagyszálloda **Központja, Budapest, VII. Erzsébet-krt 45/47. ✱421-555**
Interurban vonala 221-414

SZABÓ HOTEL
Bp., IV. Egyetem-u. 7
Portás: 186-569 Szobahivó: 186-596

Vadászkürt Szálloda Bp. IV. Fürr István-u 5. ✱188-929

Csáktornya

Metropol szálloda és étterem. Csáktornya, v. Gömbös-u. 8. Tel. 47
Zrinyi szálló, kávéház és étterem Csáktornya, Szent László tér 25 T: 14

Csikszereda

„Európa Szálló" Eperjessy Endre Csikszereda, Kossuth Lajos-u. 2. 1–65

Z SCHMOLL-PASTA

MDK

Jankovics Gyula szobrász

Szent Gellért-szobor

Palkovics A: A m. szobrászat népszerüsitése.
Mücs. 1899, 9 l.

romantikus, 187o körül.

7.1./

Jankovics Gyula, szobrász

M.D.K.

műve a Gellérthegy Erzsébetlíd felőli egyik terasszán 1902-ben felállított Gellért szobor, mely Ferenc József az erredéves ünnepségek lerajlása után 1897. szept. 25-i leiratával, több évre terjedő beosztással, 10 szobor felállítására megszavazott összegből épült fel. A leirat szövegét lásd:

Petrik Albert: A tíz királyszobor

Építőipar - Építőművészet. Bp.1914. 38.évf. 33.sz.

325-326.old.

M.D.K.

Jaurovics Gyula, szobrász

... A cirrizó igen kemény elitélő bírálattal illeti a szobor kompozícióját, kivitelét és elhelyezését, az alul kuporgó 3 mellékalakot, melyek körül 2 sokasem látható egyszerre, az elhelyezést és a félkörives oszlopos architekturát, mely hátulról nézve sérogan sem illeszkedik bele a környezetbe.

Építőipar - Építőművészet. Bp.1914. 38.évf. 34.sz.
331. old. 1. ábra

MDK

Jankovics Gyula

Szt Gallért Emlékmü.

172-173.o.

Székely László /szerk/: Budapesti zsebkalauz.

Bp. 1959.

M.D.K.

Faurovics Gyula, szobrász

kapott megbízást a főváros területén felállítandó 10 szobor közül a Gellértheg lejtőjére szánt Szt. Gellért szoborra. Tiszteletdíja a teljesen kész szoborért, a melléralakokkal együtt 26.000 frt.

Vállalkozók Lapja. Bp. 1898. XIX évf.

szept. 28. sz. 6. old.

Jankovics Gyula

Gellért püspök emlékművének szoboralakját Jankovits Gyula készitette, az oszlopos épitményt Francsek Imre tervezte.

Wellner István: Olaszok emlékművei.
Budapest, 1970. 9.sz. 40-41. l.

Jankovich Gyula

Vas. Lyś. 1904. 825. l.

Abonyi Lajos szobra. Abony város közönsége az elhunyt jeles magyar regény és szinműirónak szobrot emel. A szoborhoz *Jankovich* Gyula készített mintát, melyet a bizottság elfogadott és megbizta a szobor végleges kivitelével. Az emlékművet 1905 áprilisában, Abonyi halálának évfordulóján leplezik le.

Jankovics Gyula

Abonyi Lajos nobra c.
munve (repr.) és rövid ciklr róla

Vas. Ujs. 1905; 155, l.
(Abonyi Lajos nobra;
képpel.)

Az új eskütéri híd szobra — Jankovics Gyula és legujabb műve, Szent Gellért szobra — Az Uj Idők fényképe.

Zsuzskó nagy leány

Írta MALONYAY DEZSŐ

Valaha bizony, ha vesszük, nem is olyan nagyon régen, Zsuzsánna asszony is Zsuzskó volt még, a szomszédok Zsuzskája, a mi kis Zsuzskónk.

Hogy akkor milyen volt?...

Emlékszem jól, hisz' csak le kellett futnom a kert végibe, kettőt-hármat kurjantottam:

— Csitri te! Hé! Zsuzskó!

És Zsuzskó hamarosan előkerült a szomszéd kert málnabokrai közül.

— Mit kell mondani? Te kis béka!!

— Jó reggelt, keresztapa, — mondta szepegve, mert félt tőlem.

Úgy illett, hogy féljen tőlem. Ő leány volt csak, én fiu. Én tizenkét esztendős, ő csak öt. Én voltam a keresztapja. Más fiúk előtt észre se igen vettem. Ki barátkoznék egy kis leánynyal?... Ha olyan szemlátomást nem félt volna tőlem, valószinüleg egyátalában nem törődtem volna vele.

— Ide gyere! — parancsoltam neki.

Ahogy télen, a fagyott tetejü szironyos hóban botorkál véres csülökkel etetőre a tehetetlen kis őz, menne is, maradna is, — úgy botorkált felém Zsuzskó.

— Mitől félsz, te szamár!?

A szeme is olyan volt, mint egy megriasztott kecses őzike szeme, olyan az egész kis jószág. Talán még szebb. De hát akkor, törődtem is én akkor még az efélékkel! Legföljebb meg-megszántam az ilyen nyeszlett, gyönge holmit.

— Szedtél málnát? — kérdeztem szigorúan, engesztelhetetlen zsarnoki hangon.

Alázatosan bólintott, hogy szedett. Mert az volt az ő egyik vazallusi kötelessége, hogy mindennap málnát szedjen. Ha nékem úgy tetszett s feléje se néztem egész nap, — az mindegy.

— Szerencséd!... Hol az a málna?

Megfordult, várta, hogy kövessem.

Átmásztam a kerítésen, — még nem is mondtam, hogy csak aféle jázminbokrokból volt az egész híres kerítés, — ő vezetett, a rendes helyre, ahol a szedett málnát rejtegette ura és zsarnoka számára.

Két oldalt mogyoróbokor, hátul orgona, fölöttünk egy diófa, egész erdő, pedig csak egy fa — és előttünk

Uj Idők 1901. VII. 273. l.

 Jankovics Gyula

az alattomos, a galád, a zátonyos Dráva s túl a vízen tömérdek erdő, mocsaras vízben álló százados iharfák és égerek, amiknek lehajló ágairól meg ismét gyökeret húz az élővíz. És beljebb virágos dombok, folyondáros fűzfa és nyárbokrok. És beljebb, ott a mesevilág, az éneklő hattyu fészke, a koronásgémek, a vakvarjúk, az aranylibák rejtett tanyája . . . Istenem! ha majd nagy leszek, ha én egyszer oda elmehetek! . . . Zsuzskó tudta, hogy csak odavágyom és ezért még jobban félt tőlem.

A málna, csupa hibátlan szem, legalább tíz, a mogyoróbokor alá volt rejtve, bársonyos lapulevéltányéron.

Te pedig, Zsuzskó, te alázatosan lekuporodtál a másik mogyoróbokor alá és úgy nézted, hogy eszem a málnát. Ugy-e, nagyon féltél? Ugy-e, nagyon boldog voltál? Sirtál volna, ha nem ettem volna meg.

Tudod-e, Zsuzskó, hogy én egyszer, egy reggel, téged nagyon szerettelek, úgy szerettelek, mintha fiu lettél volna te is!

Emlékszel, azt beszéltem neked, hogy puskára teszek szert, három puskára és puskaport is szerzek, meg golyót, sok gyujtót és ladikot, azt a ladikot, amivel a molnárhoz járnak a malomba . . . A ladik éjszaka a partra van húzva, de én betólom a vízre és megyek . . .

Te sírtál. Pisszenni nem mertél, csak úgy csöndesen kezdtek potyogni könyeid.

Betolom a ladikot a vízre és megyek be, az úttalan vízerdőbe . . . Vidrát lövök, meg éneklő hattyút . . . Viszek hálót is, azt, amelyik éjszaka a csónak mellett szabad a parton és halászni is fogok.

— Mikor jösz vissza? — kérdezted te.

— Minek jönnék ide vissza! — feleltem én.

Egy darabig mukkanni se mertél, de aztán azt szepegted: — Hát én mit csinálok? . . .

Én vállat vontam: Az a te dolgod!

Te pedig fölálltál és úgy néztél rám, éppen úgy, mint az őzike a vadászra, aki halálosan megsebesítette, és mondani akartál valamit, de nem tudtál mindjárt szólni. Azt hittem, pityeregni készülsz. Ott is akartalak már hagyni. De, te, Zsuzskó, amit sohasem mertél, megfogtad a karomat és azt mondtad, egész bátran:

— Én is elmegyek. Vigyél el engem is.

Aztán, persze, nagyon sírtál. De én nem haragudtam rád.

Utóbb mindig készültünk. Minden nap.

Zsuzskó! ha csakugyan szert tehettem volna három puskára, ladikra, hálóra . . . te is velem jöttél volna. Bizonyos.

Ilyen volt Zsuzskó, a szomszédék Zsuzskája, a mi kis Zsuzskónk, amikor kis leány volt még. Nem is olyan nagyon régen.

Aztán, mintha egyszerre, egész hirtelen, nagy leány lett volna belőle.

Észre sem vettük. Nem is hittük. Én se hittem. Pedig nekem éppen ő mondta, maga.

Hogy is volt csak? . . .

Két év előtt, — most a nyáron lesz két esztendeje ugy-e? — otthon jártam.

Csak le kellett futnom a kert végébe, kettőt-hármat kurjantottam:

— Csitri te! Hé! Zsuzskó!

És Zsuzskó hamarosan előkerült a szomszéd kert málnabokrai közül.

— Mit kell mondani? — kérdeztem tőle szigorúan, de nem mertem mindjárt kis békának hívni, mert fehér keztyü volt a kezén és piros selyemnapernyője is volt neki.

— Jó reggelt, keresztapa! — mondta mosolyogva, halkan, de annyi bizonyos, hogy már nem fél tőlem.

Még mindig nagyon hasonlított a szeme egy kecses őzike szeméhez és volt valami egész lényében . . . Nem is tudom micsoda, de szép volt, határozottan szép. Most két éve már értettem én az ilyesmihez. Éppen most két éve! . . . De az, hogy éppen akkor nem az őzike jóságos szemét találtam szebbnek.

Ki látott vércsét, mikor karmai közé csípett egy verébfiókot? Látták milyen ádáz, halálos gyönyörűen villog, milyen zöld a szeme? Éppen ilyen zöldszemü vércse karmai közt vergődött akkoriban az én verébszivem.

Ugy-e, Zsuzskó, még panaszkodtam is neked?!

Átmásztam a kerítésen s te vezettél, a rendes helyre és ott volt, a mogyoróbokor alá rejtve, bársonyos lapulevél-tányéron, tíz szem málna, csupa hibátlan szép szem.

Fogadjunk, sírtál volna Zsuzskó, ha nem ettem volna meg?!

Nekidültél a diófának, — Istenem, mennyivel kisebb lett az a fa! — piros selyemnapernyőd a földön s nézted, hogy eszem a málnát. Ujjaim pirosak lettek.

— Mintha véres volna, — mondtad.

Lesétáltunk a Drávapartra.

— Hát beszéljen valamit, — biztattál, mert én mind csak hallgatni szerettem volna.

Beszéltem.

— Milyen jó itt, Zsuzskó . . . Bárcsak mindig itt maradtam volna. Nem is tudod te, milyen szép világ ez itt. És ti is mind jók vagytok itt. Másutt nem is süt a nap, csak itt. Szereted a napot, Zsuzskó? . . . Ha neked volnék, sohase hordanék napernyőt. Attól félsz, ugy-e, hogy elbarnulsz?

Erre te, Zsuzskó, szó nélkül összecsuktad a napernyődet, ahogy az egy engedelmes kis leányhoz illik.

— Milyen jó itt, Zsuzskó! — mondtam megint és szerettem volna megölelni, összecsókolni mindent: a Drávát, az iharfákat, égereket, a virágos dombokat, a folyondáros fűzfákat, orgonabokrokat — és téged is, Zsuzskó.

— Hát miért nem jöttél? — kérdezted.

— Nem jöhettem. De most érzem, soha innen el nem megyek.

— Csak úgy mondod . . .

— Szeretnéd, ha itt maradnék? Ha soha Pestre vissza nem mennék?

És erre, te, Zsuzskó, nem feleltél. A molnár ladikjához értünk.

— Nézd, a ladik? — mondtad.

— Az ám! A ladik! . . . Itt a háló is! . . . Minden úgy van, mint régen! Zsuzskó! Milyen kis csitri voltál te! . . . Örökké pityeregtél. Ki nem állhattalak. Hát a molnár? Még mindig a régi?

— A régi.

Minden, minden a régi. Csak minden kisebb lett. A Drávaparton lesétáltunk a vasuti töltésig, a bakterházig. A bakter is a régi. És a töltés mentén ma is ugyanazokat a redves fűzfákat botolja le még minden tavaszkor ugyanaz a bakter, az a haragos, aki sokszor megkergetett bennünket. Ugyanazok a fűzfák! . . . Egynek most is szakasztott olyan a formája, mint egy guggoló vén asszony, a másik meg olyan, mint egy csuhás barát.

A sorompónál a bakterház. Milyen kicsi viskó! Akkor, amikor Zsuzskó is kicsi volt, az a viskó olyan nagy volt, mint egy kastély. Mintha a vasuti töltés is tízszer magasabb lett volna akkor! . . . De a bakter már nem haragszik. Alázatosan kapja le sipkáját előttünk . . .

A sorompó előtt Zsuzskó így szólt:

— Itt vártunk rád tegnap. Én mindjárt megismertelek. Te megismertél engem?

— Dehogy ismertelek. A keztyüid, meg a piros selyemnapernyőd . . .

Lásd, Zsuzskó, most jut eszembe, hogy mikor ezt mondtam, te szép lassan lehúztad a keztyüidet.

— Téged nem, de ezeket a fűzfákat már a kupé ablakából megismerten. Nagyon kicsi voltál te még akkor . . . De itt minden olyan maradt. Mikor közeledett a vasut, szerettem volna kiugrani a kocsiból . . . Nézd, ott

Jankovics Gyula

Szent-Gellért szobra. A király által rendelt tiz szobor közül regényes helyre jut Szent Gellért csanádi püspöké, ki a róla nevezett Gellérthegyen szenvedett vértanúhalált. A szobrot, melyet *Jankovich* Gyula készített, a hegy aljában állítják föl, még pedig a most épülő új hid budai fejénél, a hol a hidon átmenő szemközt találja a szobrot. A budai hidfőhöz szükséges helyet a Gellérthegyből metszik ki. Hetek óta robbantják ott már a sziklákat. A vértanu Gellért szobrának itt lesz helye a sziklafal előtt. A háttért kapuszerűn építik, s hogy a hegy jellege megmaradjon, vizomlásról is gondoskodnak a szobor két oldalán. A szobor erőteljes alakban tünteti föl Gellértet, a ki áhitattal tekint föl az égre, jobbjában keresztet tart, míg balkezét keblére szorítja. Arcza és alakja egyaránt híven jellemzi az apostolt. A talapzatról egy pogány magyar vitéz néz föl a püspökre. Arczán már látszik a megtérés jele. Gellért alakja érczbe lesz öntve, a megtérő pogány magyaré kőből faragva. A szép emlékművet nemcsak a budai oldalról, hanem a pesti partról is látni lehet.

Vas. Ujs. 1900. 44, 45. l.

előtt, *Berlha* Sándor, régóta Párisban élő hazánkfia, Magyarország és a magyar nemzet ismertetése céljából franczia nyelven közzétett több rendbeli könyve és röpirata után közelebb egy nagy terjedelmű (484 lapnyi) munkát írt *Magyars et Roumains devant l'Histoire* czímmel, hogy a franczia sok az európai közvéleményt bőven és alaposan

Pártai hajápolási szerek!

«Viola» hajfiatalító-tej. Teljesen ártalmatlan kitűnő hatásszer.
1 üveg ára 1 korona.

«Viola» hajszesz. A hajat legkevésbbé sem szárítja ki, miért is annak alkalmazásánál a haj sérékenységről nem kell tartani.
1 üveg ára 1 korona.

«Viola» Tanno-chinin-pomádé. A haj ápolására szolgáló kitűnő hatásu gyógykenőcs.
1 tégelynek ára 1 korona.

«Viola» antiszeptikus fogpor. Egy ücsöz ára 60 fillér 8815

«Viola» antiszeptikus fogvíz. Egy üveg ára 60 fillér. — Kapható

GEMI-féle gyógyszertárban az [illegible]

Temesvár, Belváros, Losonczy-tér.

Sorger fényképe.

ABONYI LAJOS SZOBRA NAGY-ABONYBAN. — Jankovics Gyula szobormüve.

Pestmegye, melynek aljegyzője volt, képviseltették magukat és koszorut vittek. A környékről a nagykőrösi tanári kar, Czegléd város is elküldte a tiszteletevőket, a távolból a pozsonyi Toldy-kör. *Gulner* Gyula volt államtitkár, maga is odavaló ember, báró *Harkányi* Frigyes főrendiházi tag, *Rakovszky* István, a képviselőház alelnöke is a napsütötte téren a sokaság közt álltak a szobor előtt. A sikerült mellszobrot *Jankovics* Gyula készítette, s egyszerű felfogása jól illik Abonyi Lajos egyszerű, közvetlen egyéniségéhez.

A leleplezésen ünnepi beszédet a bizottság elnöke, *Lévay* Mihály apátplebános, költő mondott. Beszéde közben bontották szét a szobrot takaró vastag vásznat. A Kisfaludy-Társaság nevében *Vargha* Gyula, a társaság titkárja, Abonyiról, mint a magyar élet kiváló leirójáról szólt meleg hangú beszédében. Meghatva hallgatta ezután az egész gyülekezet *Lévay* Mihály alkalmi költeményét, melyet *Kiss* Zsigmond szavalt. A költeményt föntebb közöljük. *Máthé* József városi főjegyző vette át a szobrot, lelkes szavakkal, a város gondozásába. A koszorúk közt volt *Felekiné*, *Blaháné* koszorúja, kik a Nemzeti Szinházban és Népszinházban főszerepeket játszottak Abonyi «Betyár kendője» czímű népszinművében. *Berzeviczy* Albert kultuszminiszter táviratot, *Beniczky* Lajos pestmegyei alispán meleg hangú levelet küldött. Az ünnep után lakoma volt az újonnan épült városháza dísztermében, a hol lelkes felköszöntőkben emlékeztek meg Abonyi Lajosról. A Kisfaludy-Társaság kiadásában a télen fognak megjelenni Abonyi összegyűjtött munkái, mintegy húsz kötetben. A gyűjteményes kiadás előszavát *Endrődi* Sándor irja.

A mellszobor a legsikerültebbek közé tartozik. *Jankovich* Gyula az irónak érdekes, jellegzetes arczát plasztikus erővel és hűséggel adta vissza. Az egyszerű nép, mely a szobor körül szorongott s várta, hogy a lepelt eltávolítsák, ennek megtörténte után meglepődve kezdett morajlani, és meghatottan mondta egymásnak: «Épen ilyen volt az áldott lelkű tekintetes ur.»

MILYEN SZINŰ A VIZ?

Ezen a kérdésen nem sokan szoktak gondolkozni, mert az emberek nagyobb része nem szokta keresni az egyes megfigyelések közti kapcsolatot s a bennük rejlő törvényszerűséget, ha még oly gyakran ütközik is szemükbe. Ha feltűnik is, hogy a víz egyszer kéknek, máskor zöldnek, feketének, szürkének látszik, stb. megelégszenek a felületes megfigyeléssel s még ezt sem teszik meg pontosan. Hányan veszik pl. észre, hogy ugyanannak a tónak a vize egész más szinű, ha a tó közepéről, s más, ha partjáról nézzük. A zürichi tó vize például szép időben kéknek látszik a felületes szemlélő előtt, holott a legkékebb ég mellett sem kék, hanem zöld. A genfi tó vize ellenben derült, vagy borús ég mellett is egyaránt kéknek látszik s csakugyan kék is. Vannak azonban helyek, a honnan nézve zöldnek tetszik, különösen jobbpartja s nyugati része felé. Itt ugyanis dombok és sik vidék veszik körül, míg a hol magas hegyek emelkednek a partján, ott mélyebb a vize s egyúttal kékebb is.

Ez utóbbi megfigyelés két egymás mellett álló tüneményt mutat fel: a kék szin a mély vizzel, a zöld szin a sekély vizzel jár együtt. De ez nem jelenti azt, hogy azért kék a viz, mert mély, — hiszen van igen mély viz, a mely zöldnek látszik.

A kérdéssel sokat foglalkoznak a tudósok is. Egy Forel nevű svájczi tudós, a ki igen alaposan tanulmányozta a genfi tavat a természettudomány minden szempontjából, azt mondja, hogy a viz eredeti szine kék s ha zöldnek látszik néha, ennek a benne levő szerves anyagok az okai. Ebből az következik, hogy a kék viz egyúttal tisztább is s így a benne fürdőknek nemcsak kellemesebb, hanem egészségesebb is. Általánosan ismert tény, hogy a glecser-tavak vize, a melybe legkevésbbé vegyülnek egyéb anyagok, a legtöbb esetben kékes szinű, sőt néha egészen sötétkék. Ámde ismét feltünő, hogy oly nagy tavak vize, a melybe jelentékeny folyók, tisztátalan városi csatornák, stb. keverednek, mégis meglehetősen kéknek látszik. Ennek oka alighanem a nap, a mely a viz felületéről folytonosan nagy tömegeket elpárologtat s ezekkel együtt a vizbe keveredett tisztátalanságokat is eltávolítja. A partok mellett, a hol sekélyebb a viz, a szennyes anyagok ez eltávolítása lassabban és tökéletlenebbűl megy végbe. Ezért a fürdőzők jól teszik, ha csónakkal eltávolodnak a parttól s úgy fürödnek ott, a hol tisztább a viz.

Ha azonban a tiszta, minden idegen alkatrésztől mentes viznek csakugyan van szine, akkor a pohárban levő viznek is szinesnek kellene lennie, a mi ellenmondásnak látszik mindennapi tapasztalatainkkal szemben. A fődolog azonban az, hogy a kisérletet ne nagyon kis mennyiségű vizzel tegyük s a fényt engedjük jól keresztül menni rajta. Már Bunsennek sikerült egy két méter hosszú, vizzel telt csőben kéknek mutatni fel a vizet. Ha tehát igaz, hogy csak egyedűl a fény határozza meg a viz szinét, akkor szinváltozásai a viztől keresztülbecsátott, vagy visszavert fénysugarak szinétől függnek. Ezen a nyomon egyes tudósok vörös szövetekkel, fehér tányérokkal, tükrökkel s különböző fényforrásokkal érdekes kisérleteket tettek. Ezen a réven ahhoz az elmélethez jutunk, hogy a víz zavaros közegnek tekintendő, melynek szinét a benne különböző törvények szerint megtörő fénysugarak idézik elő.

Egy másik elmélet szerint, mely khémiai alapon áll, a viz szine csupán csak azoktól az anyagoktól függ, melyek benne fel vannak oldódva. Azon tavak, melyeknek feneke turfa, feketék. Ha a fenékben van turfa-szerű anyag, de kevés, akkor a természettől kék viz előbb zöld, aztán barna s végűl fekete lesz. Mennél kékebb a viz, annál átlátszóbb.

Egy Durocher nevű franczia tudós a mult század közepén azt a tételt állította fel, hogy a viz szinéről meg lehet állapitani, honnan ered: a glecser-viz kék, a láp-viz barna, stb. Ebben van némi igazság, különösen a folyóviz sokkal többet árul el eredetéről, mint a tavak vize. Ugyanaz a hegyi patak ugyanarról a helyről nézve az év különböző szakai szerint különbözőnek látszik. Télen csaknem szintelen, januárban eléri legmélyebb vizállását, mert a régi hó már lefolyt benne, az új pedig még nem olvadt meg; tavasz felé, márczius elején észrevehetően emelkedni kezd, hogy májusban és juniusban elérje legmagasabb állását. Ez időben a piszkos hóviz és homok keveredése révén szürkés-zöld a szine. Juliusban és augusztusban, a zivatarok idején, mikor a sok esőviz mindenféle növényrészeket, földet, stb. visz bele, piszkos sárga szinűvé lesz, majd csokoládé-barna; ez a szin néha csak napokig tart, de annál erősebb. Ősz felé ismét tisztább lesz a viz s tel kezdetén lesz legtisztábbá.

Hogy kevesebb a kékvizű folyó, mint a kékvizű tó, az nagyon érthető azért, mert a folyóviz sokkal több szennyet visz magával s a medre is nagyobb hatással van a viz szinére. Szóval össze lehet foglalni azt az eredményt, hogy a kék viz nemcsak a legszebb, hanem a legtisztább s így a legegészségesebb is. A zöld viz is használható fürdésre és ivásra, míg a fekete, sárga, vagy barna szinű vizet nem tanácsos egyik czélra sem használni.

EGYVELEG.

* **Oroszországban** az esküvőket többnyire este, gyertyafénynél tartják meg.

* **Khinában és Kelet-India** némely részeiben a legjobb tea kilója 50—60 filléren kapható.

* **Spanyolország** némely részeiben 250 éves ezüst pénz van még most is forgalomban.

már nem volt elég a saját füzesem, vettem, a hol lehetett, sőt hozattam a finom szalmákat, nádakat, gyökereket a földkerekség minden részéből, s a hol egy ügyes fonó volt Európában, magamhoz szerződtettem drága árakon és termett az arany a kezük nyomán, mint a polyva. Néhány év előtt részvénytársaságot csináltam a kosárfonóból s vettem ezt a birtokot.

— Denique megkosarazott a szerencse. De menjünk tovább. Úgy tudom, a birtokkal együtt jár a patronátusi jog is.

— Jog? — szólt közbe gúnyosan. — Nos, igen.

— Úgy tudom, tőled függ, hogy ki legyen Rekestyén a plebános.

Keöpataky arcza elsötétedett: egy szót se felelt.

— Hallom, hogy betöltetlen most a plebánosi állás.

Keöpataky idegesen dobolt ujjaival egy középkori angol lovag pajzsán, fejét pedig mélyen lehorgasztotta.

— Egy gyönyörteljes pillanatot óhajtok neked szerezni, — folytatám, — minőt keveset nyújt az élet, a melybe együvé gyűlik mind az az édesség, a mi egy ragyogó pályában van, a hol a befutott út messzesége, dicsősége egyetlen mozzanatban csattan ki.

— Mit beszélsz? — dohogta Keöpataky majdnem zavartan.

— Azt akarom, édes Fili, hogy Szentgály Pált, az egykori kényes úrfit te tedd be a rekestyei plebániába.

— Igaz, — mondá Keöpataky unottan, — hallottam, hogy ő plebános lett és hát eljönne?

— Egy kávéházban vár rám. Az ő érdekében és az ő megbizásából vagyok itt, mert azt hittem, hogy te nem haragszol rá.

— Hiszen persze, hogy nem haragszom, épen annyira nem, mint te rád.

— Akkor hát nem értem érzéseidet.

Keöpataky sohajtott.

— Mit? Te nem érted azt, hogy én mennyire meg vagyok alázva ilyenkor emberi méltóságomban? — pattant fel Keöpataky és izzadtság ült ki a homlokára.

Most tényleg én jöttem zavarba. Hát megbolondult ez az ember? Itt várom arczára azt a sokat emlegetett szenvedhetetlen gőgöt s azt mondja, hogy meg van alázva.

— Hogyan? Megalázva emberi méltóságodban, egy olyan polczon látván magadat, a melyen te, kinek apáit ők felfuvalkodottságukban embernek se nézték, adsz kenyeret a hatalmas Szentgály oligarchák egyik sarjának? Hát te nem érzed a kegyúri jog varázsát?

— Nem; én a *további szolgaságot* érzem, hogy én tartozom a birtokomon két ezer forint dotáczióval egy ellenséget fizetni, a ki ellenem izgassa a népet és hintse a gyűlöletet.

— Furcsán fogod fel a patronátusi jogot.

— Nem jog az, de erkölcsi erőszak.

— Nem erőszak, mert törvény.

Keöpatakyból kitört most a keserűség, apró szemei szikráztak a méregtől s hangja rikácsolóvá lett.

— Gyalázatosak a törvényeitek, melyek egy szabad államban így aláznak meg egy szabad polgárt. Én voltam Amerikában és . . .

— Hát ne haragudj rám azért, hogy Amerikában voltál, — szóltam közbe békítőleg, — mert én nem voltam.

Erre aztán elmosolyodott és így szólt:

— Hiszen nem haragszom, dehogy haragszom, és hát Pali is meglesz, ha a püspök akarja, én nem ellenzem, de mondhatom neked, hogy gyalázatosak a törvények és hogy elrontottad a legkedvesebb órámat ezzel a szerencsétlen thémával.

— Csak aztán oda ne add az én fotografiámat is a kapusnak.

— Egyelőre nem, — mondá édesdeden nevetve, — de ha még egy papot találnál hozni, akkor semmiről se állok jót. . . . Most azonban engedd meg, kérlek, hogy bemutassam neked a kis leányomat.

Kinyitott egy ajtót és bekiáltott:

— Erzsike!

Kis vártatva gyönyörű, nyúlánk backfisch keringőzött be az ajtón, piros apró virágos szoknyája harangalakúra duzzadva meg a forgásban, szurok-fekete hajában fehér orgonavirág himbálózott. Meghökkent, látván, hogy idegen van jelen és fülig pirult, a mitől még szebb lett, mint azelőtt.

— Ez az én kis bolondságom, — mondá Keöpataky és most ült már ki az arczára az a kiállhatatlan gőg és kevélység, a mitől Szentgály Pali úgy szepegett.

ÁLLAMFÉRFIAK TALÁLKOZÁSA VELENCZÉBEN.

A közelebb mult napokban különös érdeklődéssel tekintett a közvélemény Velencze felé, midőn tudomásra jutott, hogy gróf *Goluchowski* külügyminiszterünk és *Tittoni* olasz külügyminiszter ott találkoznak. E hirre sok kalandos találgatás is kelt szárnyra, de az általános vélemény az volt, hogy az államférfiak emez összejövetele csak a két monarkhia közt fennálló barátságos viszonyt fogja még jobban megerősíteni.

Gróf *Goluchowski* április 29-ikén délelőtt féltizenegy órakor érkezett meg vasúton Velenczébe; az állomáson Tittoni megbizásából egy olasz követségi tanácsos fogadta s megjelent gróf *Lützow*, monarkhiánk római nagykövete is. Gróf Goluchowski délután két órakor gróf Lützov kiséretében Tittonit kereste fel ennek szállásán, a Grand-Hotelben, hol háromnegyedóráig igen szivélyesen társalogtak. *Tittoni* külügyminiszter délután öt órakor viszonozta a látogatást gróf Goluchowskinál a Hotel de L'Europe szállóban, a hova herczeg Averna olasz nagykövettel ment. Jelen volt gróf Lützow osztrák-magyar nagykövet is. Itt a négy államférfiú egy óra hosszszáig tanácskozott.

Másnap *Tittoni* gróf Goluchowski tiszteletére huszonkét terítékű ebédet adott, mely alkalommal felköszöntőjében igen meleg szavakkal utalt a szövetséges országok közt fennálló barátságos viszonyra. Gróf Goluchowski hasonló módon válaszolt.

Vasárnap délelőtt, április 30-ikán megtekintették a nemzetközi műkiállítást, hol gróf Goluchowski különösen figyelmével tüntette ki a magyar osztályt s nagy tetszésének adott kifejezést a látottak fölött.

Május elsején mind a két államférfi elutazott Velenczéből, miután a pályaudvaron egymástól szivélyes bucsut vettek.

AZ ERZSÉBET-NŐISKOLA NÖVENDÉKEINEK ÉS TANÁRAINAK RÓMAI ÚTJA.

A budapesti Erzsébet-nőiskola felsőbb tanítónőképző intézetének növendékei és tanárai a husvéti szünidő felhasználásával tanulságos útat tettek Rómába: Fiume, Ancona, Foligno, Spoleto és Terni irányában; visszatérőben pedig fölkeresték Loretót, a hires búcsújáróhelyet.

A társaság, mely összesen 34 tagból állott, az igazgatónő, *Lázárné Kasztner* Janka vezetésével, hét napot töltött az örök városban. Ezt a rövid időt felhasználták arra, hogy Róma különböző korbeli történelmi és műemlékeit tanulmányozzák. Az antik világ nagyérdekű emlékeit a forumokon, thermákban és capitoliumi múzeumokban vették szemügyre. A Szent Péter-bazilikán kívül a többi templomokat egymás után keresték föl s a fiatal hölgyek gyönyörrel szemlélték azon remekeket, melyeket eddig csak tanáraik előadásából, vagy a művészettörténetből ismertek. Egyik nap szebb és érdekesebb volt a másiknál a látottak és tapasztaltak tekintetében.

Husvét hétfőjén a pápa kihallgatáson fogadta az Erzsébet-nőiskola tagjait s e fogadtatás mély és maradandó emléket hagyott hátra mindnyájokban. A társaságot egész római tartózkodása alatt különös figyelmével tüntette ki gróf Zichy Gyula, a pápa belső kamarása, miért a társaság a legnagyobb hálával adózik a finomlelkű és magas műveltségű főpapnak.

De nemcsak Rómának nagyszerűségeit tették a kirándulók gondos megfigyelésük tárgyává, jutott rövidre szabott idejökből még a környéknek is. Igy kirándúltak Tivoliba, gyönyörködve a vidék változatos szépségeiben. Futólag szemügyre vették Hadrián császár nagyszabású és nagykiterjedésű villájának romjait; s a Sybilla-templom felséges ponton díszlő romjaiban s kivált a cascadák hatalmas vizzuhatagaiban sokáig gyönyörködött a társaság, melynek minden egyes tagja lankadatlan érdeklődéssel gyűjtötte a változatos benyomásokat.

ABONYI LAJOS SZOBRÁNÁL.

Megjött a költő, itt van újra köztünk.
Nyiló tavasz volt, mikor elhagyott;
Virult a táj, de bánat ült az égre
S könnyével sirt el téged, nagy halott!
Most itt vagy újra, fény derült az égre
S e fény szivünkbe is beköltözött,
Örömvirág kel mindenütt nyomába,
Hisz itt vagy, itthon, híveid között!

Jóságos arczod int felénk szeretve,
Ez arcz, melyet feledni nem tudunk!
A néma ércz beszél, szivünk megérti
Igéidet, bölcs, áldott mentorunk;
Szemed körültekint s — melyet szerettél —
A nép feléd siet, megismered;
Szivében zsong az érzelem s kiárad,
Szerelme hiv: jőjj, foglald el helyed!

Oh, nézd ez arczokat, hiszen sokáig
Figyelve nézte lelked őket itt!
Öröm derűje, vagy a bú homálya
Téged mindig e nép körébe vitt;
Szived megérté, hogyha szive fájva,
Panaszszavát merengve mondta el:
Visszhangja csendült lelkeden e szónak,
S neked, atyánk, köztünk ne volna hely?!

Óh van helyed, nem itt csupán e téren,
Szivünkbe' mélyen, ott a te helyed!
Hét éve elhagyál, de nem felejt el
Abony lakója, áldja nagy neved,
Ki úgy szeret, oly lángolón, oly égve,
A mint te, azt feledni nem lehet!
Lelked sugára felragyog közöttünk
S megihlet minket áldó szellemed.

Megihlet, hogy sosem legyen feledve
Tündöklő példád, drága mesterünk!
Egymást megértve, sziv a szivre hajlik
S a gyűlölség utjára nem megyünk;
Óh, légy ezerszer áldva, hű vezérünk,
Örökséged még él, el nem veszett;
Szobrod tanítson, intsen, hogy megértsük
S hiven kövessük tiszta szellemed!

Lévay Mihály.

ABONYI LAJOS SZOBRÁNAK LELEPLEZÉSE ABONYBAN.

A mult század hetvenes és nyolczvanas évei kedvelt, tiszta magyar szellemű irójának, *Abonyi* Lajosnak érczszobrot állitottak a pestmegyei Nagy-Abonyban, a hol élete java részét töltötte, munkáit irta s a hol 1898 április 28-ikán meghalt. Abonyi Lajosnak a népéletből vett tárgyú regényeit, elbeszéléseit még most is sokan olvassák, népszinművei ma is gyakran feltünnek szinpadainkon. Tőről metszett magyar alakjai, nyelvének magyaros színe, elbeszélő vénájának frissesége még nem vesztették el érdekességüket.

S különösen Nagy-Abonyban élénk még emlékezete, a hol az egyszerű nép, a mely nem olvas regényt, elbeszélést, nem jár szinházba, általánosan tisztelte a nyájas, szives, jótékony tekintetes urat, Márton Ferenczet. A derék irónak ugyanis ez volt családi neve. Ünneplésére nagyon sokan gyűltek össze április 30-ikán Nagy-Abony piaczán.

A Kisfaludy-Társaság, a Petőfi-Társaság, melyeknek Abonyi nagyérdemű tagja volt, a Nemzeti Szinház, Népszinház, a hol népszinműveit játszották,

46. SZ. 1902. (49. ÉVFOLYAM.) | SZERKESZTŐ NAGY MIKLÓS. | FŐMUNKATÁRS MIKSZÁTH KÁLMÁN. | BUDAPEST, NOVEMBER 16.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világkrónikával) együtt { egész évre **24** korona, félévre — **12** « | Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG { egész évre **16** korona, félévre — **8** « | A POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világkrónikával) { egész évre **10** korona, félévre — **5** « | Külföldi el"fizetésekhez a postailag meghatározott viteldíj is csatolandó.

SALAMON FERENCZ SZOBRA ELŐTT.

— Ünnepi beszéd a szobor leleplezésekor. —

Díszes kör, a Magyar Történelmi Társulat nevében és megbizásából fordulok emlékedhez, dicsőült társunk és nagynevű mesterünk. Nem hiú dicsbeszéddel, melyet egyikőnk szelleme sem tűr meg, hanem az igazság szavával, mely megilleti azt, a ki hite szerint mindig az igazságért harczolt.

Nem igen ismerek életpályát, mely változatosságban gazdagabb, áttekinthetőségre nézve kristálytisztább lenne, mint a Salamon Ferenczé. Mert az egész a legteljesebb harmóniában olvadt össze a maga kora összes vágyaival és törekvéseivel. Ha ismerjük az egyiket, ismerjük jóformán a másikat is. Mikor csak irodalmában élhetett a nemzet, Salamon Ferencz aesthetikus és szépiró; mikor a politika koczkáján forog a nemzet sorsa, Salamon Ferencz politikus hirlapiró; s midőn a positiv alkotások kora következik be, Salamon Ferencz positivista történetiró.

Ez a párhuzamos fejlődés, nem a «fac me talem, talis ero» jelensége, nem a pályaváltoztató, ingadozó egyén ténye, hanem az egymásban egymásra ismerő kor és egyén tökéletes azonosulása.

Az európai emberiség vezérgondolata a múlt század huszas éveitől kezdve, hármas tagoltságban: szabadság, egyenlőség, nemzetiség; összefoglalva individualismus, melynek alapja atomistica, az alkatelemek érvényesülése a nagy közösségekben.

Salamon összes hajlamaival és mint protestáns papfiú, mintegy beleszületett a kor ezen áramlatába. A kor mindenben a protestantismus szellemét lehelte, — azt a szellemet, mely mint az egyetemestől való elkülönzés a *nemzeti állam* melegágya, mint a szabad vizsgálat hirdetője a *szabadelvüség* őre és a mely, mivel önmagát kormányozza, a létfentartás ösztönével képezi az egyént *önsegélyre*.

Enyed, a hol Salamon Ferencz felnőtt, az erdélyi magyar protestantismus szellemi életének központja, a hol a harminczas és negyvenes években számos ifjú ember nevelkedik, kikre majdan, férfikorukban, soha nem álmodott szerep vár. Kevés tanár, kevés óra, sok szabad idő mellett, tág tere nyilt ott az önmunkásságnak, melynek irányát érdemes megfigyelnünk, mert első hajlamaiban árulja el legvilágosabban a lélek önmagát.

Salamon Ferencz, mintha csak az etoni iskola növendéke lett volna, minden idejét nyelvek tanulására s a mathematika és természettudományok tanulmányozására fordította. A mathematika iránti előszeretet a tiszta munkára, a helyes mértékre, a tökéletes bizonyosságra törekvést árulja el; a nyelvtudomány, reá nézve, legbiztosabb eszköz volt az inductiv módszer elsajátítására.

Alig végezte iskolai észfejtő gyakorlatait, tit-

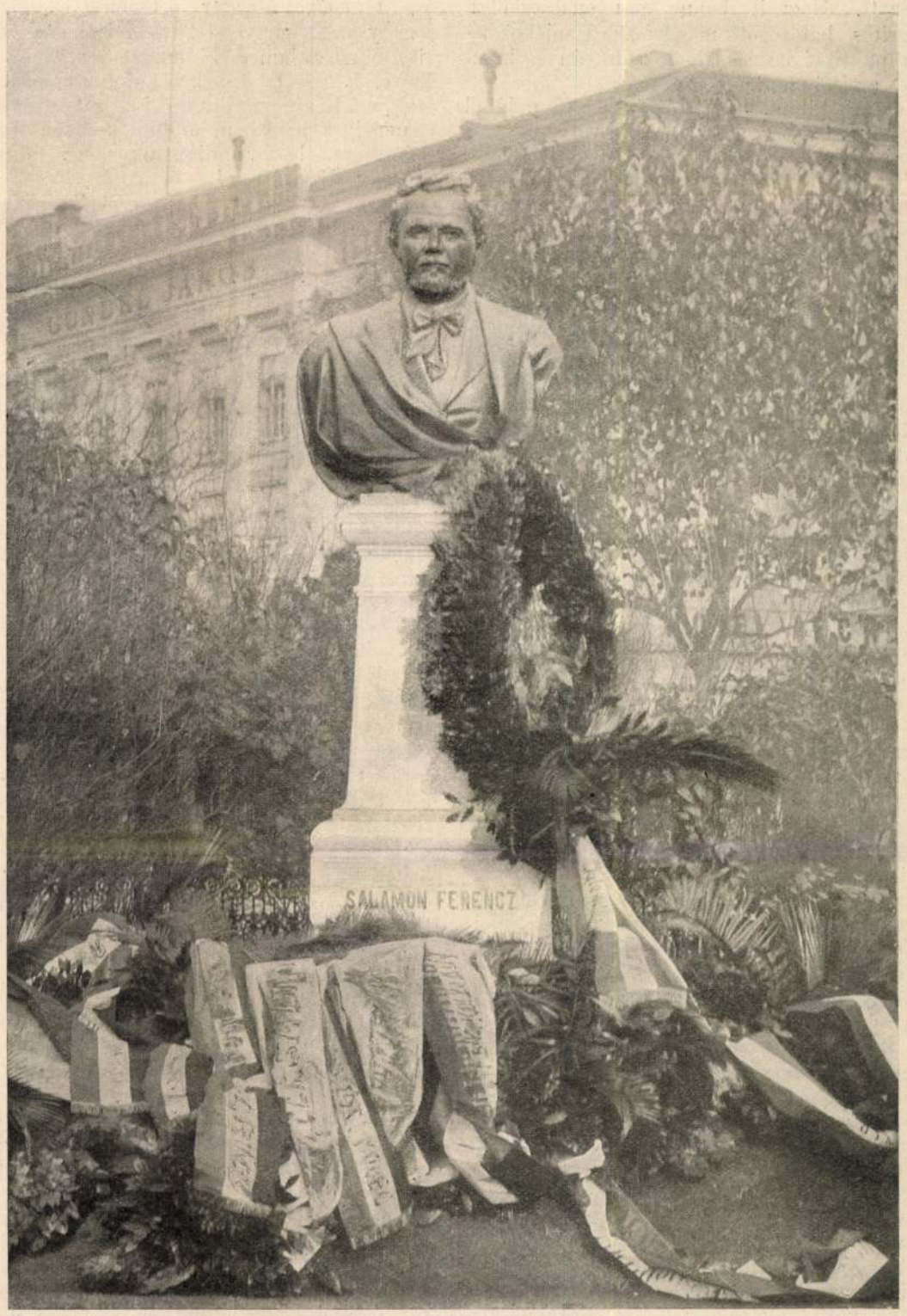

SALAMON FERENCZ SZOBRA A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA PALOTÁJA ELŐTTI PARKBAN.

kos szövetségese, a kor, már a nagyvilágba szólítja, hogy támogassa feladatai megoldásában. Teljes készenlétben találta az ifjút, ki az első hívó szóra honvédnek állott. Mint egyén beleenyészik a legfenségesebb individualitásba, a harczoló nemzeti hadseregbe, melyben éreznie kell a mindnyájukat összetartó közös gondolat feltétlen egységét; minden egyért, s egy mindnyájáért.

S mikor az az egység szertefoszlik, részese a tovatűnő nemzeti élet legszertelenebb elzüllésének. Maga is csak kóválygog a világban, czéltalanúl, reménytelenűl, életpályák változtatásával. Látszólag a véletlen veti az irodalom terére; Pestre jő és a szépirodalomnak szenteli tehetségét.

Akkoriban a nemzet egész élete az irodalomban vonta meg magát. S már e téren kezdődik Salamon harcza a korlátlan szabadság ellen, a Petőfi utánzók elleni támadásával, melyben a jó ízlés határairól, a helyes mértékről alkotott nézeteit páratlan virtuozitással fejtegette. A Petőfi-utánzókat, kik a hazafiság örve alatt szabadon garázdálkodtak a pieriai berkekben, a természet megfigyelésére utalja s felmutatja nekik a valódi Petőfit, a természet e vadvirágát, a mely utánozhatatlan, mert maga az őszinteség és egyszerűség. Elképzelhetjük, minő hatása lehetett efféle tanulmányoknak az 50-es években, midőn a művészet világszerte ép oly egyenesen haladt a természetes felé, mint a hogy ma távolodik mindentől, a mi természetes.

Azonban a szinhely változik. Az októberi diploma kiadása után a sajtó szabadabban mozoghatott s a nemzeti közmunka sulypontja egy lendületre a politikába helyezkedik. Salamon a lehetőség első pillanatától fogva már publiczista.

Neki termettebb szerepre még soha sem vállalkozott. Megvolt benne minden: erkölcsi integritás, határozott meggyőződés, tájékozottság a politikai kérdésekben, tudományos készség és az irály férfias szépsége.

Merem állítani, hogy a Deák-párton nálánál erősebb pártember nem volt, nem véve ki magát a vezért sem. Állhatatosságát gondolkodásának mathematikai menetrendje magyarázza. Minden tekintetben egymásra utalt erők állandó egyensulyának vette a kiegyezést, mely semmiféle más szövetség által nem pótolható. E czélból kérdéseket intéz a lehetőséghez, hypothesisek formájában. Mi lenne, ha Magyarország egészen önálló volna; mi lenne, ha Nagy-Németország Bécsig érne; mi lenne, ha Prágában az orosz az úr? S az e hypothesisekre adható feleletekben igazolja állítását a meggyőződés oly hangján s oly logikájával, melynek tisztaságát és jogosultságát a másvélemény is kénytelen tiszteletben tartani.

Salamon Ferencznek hirlapirói és publiczistai tevékenységéből hajtott ki történetirói munkássága. A tudományok hierarchiájában a legegyszerűbbről, a minden mástól leginkább független mathematikáról, ím eljutott a legösszetettebb és a többitől leginkább függő történettudományhoz. Meglépte innentől túlig az ismeretkörök minden peripheriáit.

Nem hagyott ugyan hátra egységes nagy magyar történelmet, de nincs a magyar történelemnek a legrégibb kortól a maga koráig oly időszaka, melynek körében ritkabecsű műveket ne alkotott volna. S egész közéletünknek nincs oly nevezetesebb alapvető intézménye, melyről ne nyilvánította volna mindig eredeti, tehát mindig tanulságos véleményét.

Gazdag szellemének sokoldalúságát mindenestől belevitte egy oly tudományba, mely eladdig pusztán csak az elbeszélő fokon maradt, vagy egyoldalúan, főleg a közjogi fejlődés feltüntetésével, egész feladatát kimerítettnek tekintette.

O Bacon inductióját alkalmazta a történelemben. Ma már tisztán látjuk műveinek e részben való hiányait. Ám azért a maga korában minden kivánalomnak megfelelt már azzal, hogy törekedett az inductióra, miáltal az akkoriban vezérszerepet vivő exact tudományokkal egyenlő szinvonalba igyekezett hozni a történettudományt. Ekként épen módszere által aratta legnagyobb sikereit: egyidőre egész iskolát teremtett irodalomban és egyetemen egyaránt.

Hogy az egyetemen, tehát élőszóval is eredményes volt tanítása, módszere megkapó korszerűségének mindenekfölött való bizonysága. Mert Salamon Ferenczben a mi ragyogvány volt, csakis iróasztala mellett érvényesült. Élőszavára a fénysugarakból semmi sem jutott.

Mégis... minő hatást gyakorolt reánk; mily csodálattal és lelkesedéssel csüngtünk beszédén; minő áhitattal lestük minden igéjét! Azon egy év alatt, míg hallgathattam, egyetlen előadását mulasztottam el, de eleve fölkértem egy barátomat, jelenleg kolozsvári egyetemi tanárt, hogy írja le számomra. Kincsek elvesztésének tartottam volna, ha egyetlen előadását nem kapom meg.

Még akkor így ment a világ sora. Később megváltozott. A nemzeti eszme elérte czélját. Folyó munkák békés időszaka következett. A szellemek új iránya is kezdte ütögetni a fejét.

Salamon néma szemlélője maradt a dolgok új rendjének, e soha nem látott új világnak. Szakmunkákba temetkezett; de előadásai egyre terhesebbek reá nézve. Csak gyermekded, naiv kedélyét, játszi humorát s odaadó szeretetét őrizte meg legközelebbi hozzátartozói és barátai s a vele egybe forrott irány iránt, melynek egy életet áldozott.

Immár egy évtizede, hogy búcsút vett tőlünk. Most újra itt van, jelenvalóvá tette őt leghivatottabb bíráinak, munkatársainak kegyelete. Itt van e téren, melynek minden röge ráemlékeztet, e téren, hol a korona és a nemzet egygyé válását jelképező koronázási domb állott, hol a legnagyobb magyar szobra és a magyar tudomány székes palotája emelkedik és a hol napnap mellett hatalmasan hullámzik az élet, melynek ép az ő felfogása szerint, magistrája kell hogy legyen az igazságra törekvő történelem.

Az emlékben, mely előtt állunk, a művész Salamon Ferencz átszellemült arczvonásait örökité meg, a Magyar Történelmi Társulat azt a mély hálát, melylyel a Gondviselésnek tartozik, hogy Salamon Ferenczet magáénak vallhatta. E társulat nevében küldöm kegyeletünk tárgya felé a commilitók ősi szózatát, most, ez ünnepélyes perczben, midőn érczbeöntött képmását im, először pillantjuk meg: *Salamon Ferencz, légy üdvöz!*

Ballagi Aladár.

SALAMON FERENCZ SZOBRÁNAK LELEPLEZÉSE.

Most tiz éve, 1892 október 9-ikén halt meg *Salamon* Ferencz s emléke ez alatt a tiz esztendő alatt nem homályosodott el, hanem tovább él és hat munkáiban, melyek ma is történeti irodalmunk legbecsesebb alkotásai közé tartoznak, tovább él tanítványaiban, a kik kegyelettel ápolják hagyományait. Salamon Ferencz a szabadságharcz utáni irói és tudós nemzedék legjelesebbjei közé tartozott, mint publiczista, mint kritikus és mint történettudós egyaránt nagy szolgálatokat tett mivelődésünknek. Működésének legfontosabb része történeti munkái, melyeknek az igazság rendíthetetlen szeretete, erős kritikai érzék, biztos és nagy eredményekre segítő módszer és művészi előadás a legfőbb jellemvonásai. E tekintetben nemcsak a maga műveiben nyújtott fényes mintákat, hanem mint iró és mint egyetemi tanár tanítványaiban és követőiben is hasonló szellemet igyekezett ébreszteni. Ebből érthető az a kegyelet, melylyel életében személyéhez, halála után pedig emlékéhez ragaszkodnak s a melynek szép bizonysága az az emlékszobor, melyet vasárnap, nov. 9-ikén lepleztek le a Magyar Tudományos Akadémia előtti kertben, melynek közepén Széchenyi István szobra emelkedik.

Salamon szobrát közadakozásból emeltette a Történelmi-Társulat s *Jankovich* Gyula szobrász készítette, a kinek ugyanazon kert másik sarkában egy másik műve is van már: Szarvas Gábor mellszobra. Haraszti kőből épült talapzaton áll Salamon bronz mellszobra, mely java férfikorában ábrázolja őt, jobb vállára vetett palásttal.

A leleplezési ünnepélyen a Történelmi-Társulat nevében *Thaly* Kálmán alelnök üdvözölte a megjelent küldöttségeket, melyek sorában ott voltak az egyetem és műegyetem, az Akadémia, a főváros, a kolozsvári egyetem, a Kisfaludy-Társaság, a Nemzeti Múzeum s a legtöbb más tudományos és irodalmi társaság képviselői. Ott volt Salamon Ferencz özvegye mostoha leánya és veje is. A vendégeknek az Akadémia képestermében történt üdvözlése után az Akadémia előtti térre, a szobor elé vonúltak, a hol *Ballagi* Aladár egyetemi tanár elmondotta felavató beszédét. A beszéd végével lehullt a lepel a szoborról s a küldöttségek, a család és Salamon egyes tisztelői is letették talapzatára koszorúikat. A szobrot *Thaly* Kálmán rövid beszéddel átadta a főváros gondozásába a főváros képviselőjének, Rózsavölgyi polgármesternek. Az ünnepély után Salamon tisztelői és tanítványai lakomára gyűltek össze az István főherczeg-szállóban s az itt felhangzott pohárköszöntők legnagyobb része is Salamon emlékét dicsőitette.

TOMORI PÁL LEGENDÁJA.

Ismerős a kardja jó Tomori Pálnak,
Ember-ölni segít a kaszás halálnak.
A martalócz ozmánt csúful megugrasztja,
Dráva, Száva vizét vérrel megárasztja.

Velezd falujától Putnok nincsen messze,
Csak a Sajó vize folyik gátúl közte.
Velezd falva még a Tomori birtoka,
Csatározás után pihenni jár oda.
Sisakját, mellvasát Velezden otthagyja,
Ugy megy át Putnokra, bokrétás kalpagba.

Hej, van ott egy kis-lány, alabástrom arczú,
Szelíd galambszemű, liliomszál, karcsú.
Ha átmegy Pál délben, el se mozdúl addig,
Míg a fáradt nap a vízbe nem hanyatlik.
Feléje se néz már a csata terének,
Lánczra verték szívét a vitéz vezérnek!

Mire elvirítnak a pünkösdi rózsák,
Elgyürüzte Pál úr a legszebbik rózsát.
Mire az őszi szél a faágat rázza,
Meghal a menyasszony gyilkos forró lázba.
Szegény Tomori Pál szépen eltemette,
Siratta sokáig, végre elfeledte.

Beforr a mély seb is, alig-alig látszik.
Elhervadt a virág, van tavaszra másik.
Megismeri Pál úr ujfent a szerelmet,
Maga érett férfi, jegyese még gyermek.
Fekete hajfürtje borúl homlokára,
Gilicze szavaként cseng a kaczagása.
Úgy örül mindennek: a virúló nyárnak,
Zöld lombos erdőnek, kevély tornyos várnak.
Pál csataméneit mind' ismeri rendre,
Fölülteti Pál úr a legkezesebbre.
Nagy futós agarak körül ugrándoznak,
Sebes sólyom is van — vadászni is fognak!
«... Arra az erdőig — valóságos Éden! —
Amoda a dombig a miénk egészen!»

De megesik egy nap — már a kalász sárgul —
A szép kis menyasszony nem kel föl az ágybul.
Lehajtja a fejét csipkés vánkosára —
Nincs ezerjófüve a mezőnek rája!

A kastély tetején halálmadár fészkel,
Egy nap az öreg pap megjön a szentséggel.
Mire hármat csenget, egy imát mond halkkal,
Fönt a kék egekben több van egy angyallal.

«Szegény Tomori Pál, meghalt a jegyesed!»
A nagy, erős ember, mint nyárlevél, remeg.
Keserves búgással ráborúl az ágyra
És pöröl az éggel siró bánatába':

«Te hatalmas Isten, hová lett a kincsem?
Elvetted az elsőt, a második sincsen!
— Forró könycseppjei kemény arczán húllnak —
Mért is hívnak téged igazságos úrnak?»

De rárivall a pap: «Ne káromold, ember!
Örök titok mindig, mit az Isten rendel.
Hol keze ver, áldás fakad még belőle —
De útja ott fönn jár, homályos felhőbe'!...»

— Hallgatja Tomori s megreszket beléje,
Az ég felé fordúl a szeme fehére.
Mint a ki látást lát, csak néz egyideig,
Ott a kemény padlón két térde megtörik:

Jankovich Gyula

a közönség az emlékhez vonult, a hol gróf *Esterházy* Kálmán megnyitó, *Szász* Gerő esperes pedig emlékbeszédet mondott. A polgári dalegyesület éneke után *Deáky* Albert, a szoborbizottság elnöke, ünnepélyesen átadta Kolozsvár városának a vértanuk emlékét, miközben a különböző honvédegyesületek küldöttségei koszorúkat tettek a talapzatára. Mai számunkban úgy a sírbeszentelést, mint az emlék-leleplezést mutatjuk be sikerült fényképfölvételekben az *Uj Idők* olvasóinak.

Justitia ünnepe. Annak a fényes új palotának, mely az országházzal szemben emelkedik, ezen a héten megint ünnepe volt. Elhelyezték a zárókövét, nagy szertartással, a király és a kormány tagjainak jelenlétében. Most tehát nyugodalmasan trónolhat a bekötött szemü fehér istenasszony új székesházában, s őrködhet a magyar igazságszolgáltatás felett, melynek legfőbb instánciái az ő imént befejezett új lakóhelyében végzik komoly munkájukat. E szép palotát egyízben már képben s írásban bemutattuk az *Uj Idők* olvasóinak, most pedig közreadjuk a Justitia palotájának egy nevezetes ékességét, magának Juszticiának szobrát, mely *Strobl* mester műtermében született meg s a nagynevü szobrásznak egyik legszebb alkotása. A harmadfél méter magas alak fehér márványból készült és sárga kőből faragott trónon pihen. Stílje és monumentális hatása kitünően beleillik *Hauszmann* Alajos e szép palotájába, s annak egyik legkiválóbb ékessége. A zárókőletétel fényes ceremóniája után most már minden hivatalos formalitással megkezdi a fehér istenasszony az ő nagy igazságosztó munkáját, s márványtrónjáról őrködve uralkodik a magyar igazságszolgáltatás fölött. Adja Isten, hogy az is mindig oly szűztiszta és ragyogó fehér legyen, mint a milyen az ő márványból faragott hatalmas patrónája.

—

Vígszinház. A legszorgalmasabb fővárosi szinház, a melyről mai számunkban más helyen képben és irásban részletesen megemlékszünk, három egyfölvonásos újdonsággal köszöntött be ezen a héten. Úgy látszik, hogy ott az uralkodó elv: lehetőleg jót és minél többet a jóból, mert még tíz napja sincs, hogy lezajlottak a megelőző prémiére izgalmai. De Ditrói igazgatónak erős idegei vannak és kedvét leli az efféle izgalmakban. A három apróság, a mely ezúttal került színre, angol eredetü és a legérdekesebb köztük a *Pry Pál megházasodott* címü, mert ebben a magyar szinpadon is jól ismert alak, Pry Pál úr szerepel. A kis vígjáték mintegy folytatása a réginek, a melyet a nemzeti szinházban előadtak és még egyre előadnak. *A húsz perc egy esernyő alatt*, meg a *Jibbs és Nibbs* a vaskos, de jó izü angol humort mutatják be és a főpróba után itélve, mind a három apróság hosszabb ideig marad majd meg a játékrenden.

—

Salvini Gusztáv. A Városligeti Szinkör, a főváros e legszellősebb szinháza ismét olasz vendéget lát a falai között. *Salvini* Gusztáv, a nagy Salvini fia, játszik a szinkörben két hét óta, nagy gyönyörűségére annak a nem mindig nagyszámu közönségnek, mely nem törődik a nedves idő kellemetlenségeivel, csak hogy láthassa a fiatal művészt, a ki igazán az apja fia. A fiatal Salvini egészen ismeretlenül köszöntött be hozzánk, noha Olaszországban kitünő híre van s *Zaccone* mellett a fiatalok között ő a legkiválóbb színész. Zaccone a modern drámában arat sikereket, Salvini pedig egész erejével a shakespeari teremtések ábrázolására vetette magát. Tehát tragikus színész s a színlap is annak hirdeti. De a *tragikus* szót nem szabad betü szerint magyarázni. Az olasz tragikus, ha csakis tragédiát játszanék, nagyon hamar kikopnék a divatból és kiesnék a közönség kegyéből. Az olasz publikum sokoldalúságot kíván a színésztől. *Ristori* Adelaida, a hírneves olasz tragika, a Medeák és Francesca da Riminik ábrázolója, vígjátékokban is föllépett s gyakran játszotta *Goldoni* kacér Morandolináját. *Rossi* még másfél esztendővel ezelőtt is egymásután játszotta a Lear királyt és Keant. Salvini Gusztáv azonban, legalább a mi a sokoldalúságát illeti, még olasz színpadon is ritka jelenség. Olasz kritikusai azt mondják róla, hogy legkitünőbb az intrikus szerepekben s valóban Tartufe és Shylock tökéletesen átgondolt s mesterileg keresztülvitt alakítások. De nemkevésbbé hatalmas Salvini Othellóban és Hamletben, ha nem oly csiszolt és érett is, mint például Tartufeben. E szerepekben izzó fantáziája néha szertelenségekre ragadja s bár néha az olasz modorosság is kiüt rajta, mindez mitsem von le abból, hogy Salvini Gusztáv a legzseniálisabb színészek közül való, a kiket valaha láttunk, sokoldalúságra nézve pedig szinte páratlanul áll a modern színpadokon. Képünk a művészt Mefisztó alakjában mutatja be, a mely egyik leghíresebb szerepe.

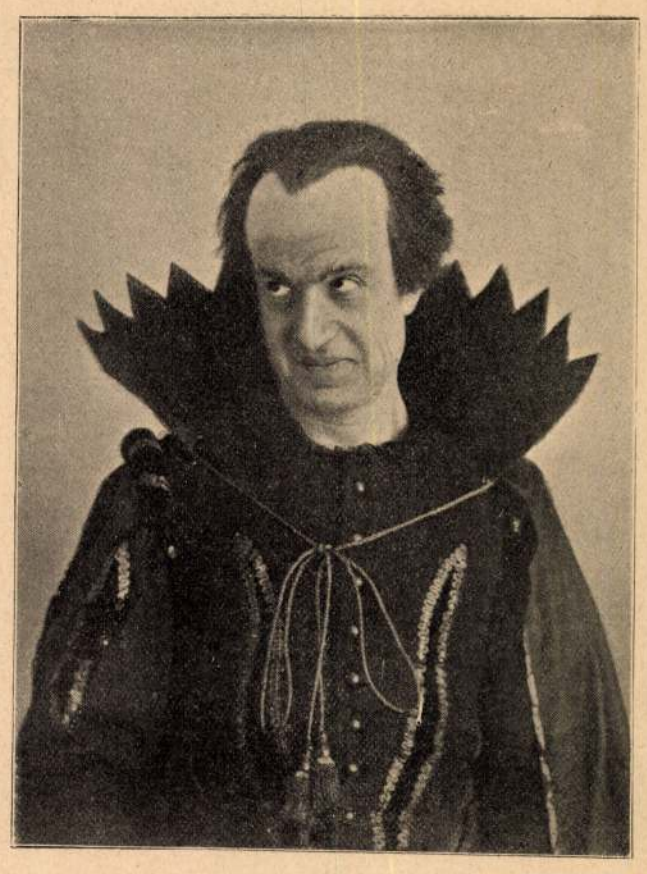

Salvini mint Mefisztó.

A közoktatási miniszter a Testamentumról. Abból az alkalomból, hogy *Benedek* Elek *Testamentum és hat levél* címü könyve harmadik kiadásban jelent meg, *Wlassics* Gyula közoktatási miniszter meleghangu levelet intézett a szerzőhöz. A nagyon érdekes levél, a melyből kitűnik, hogy a nevezett könyv épp olyan mély hatást tett a miniszterre, mint a többi olvasók ezreire, így hangzik:

Kedves Barátom!

Épen most olvastam gyönyörü könyvedet. Egy helyen ezt olvastam benne: »Az a tudat, hogy bár egy embernek is igaz lelki gyönyört szerzettél irásoddal, neked legalább többet ér, mint száz irótársnak a reklámja, émelygős, hazug dicsérete.«

Én elmondhatom. hogy nekem igaz lelki gyönyört szerzett munkád és mivel én okosabb és bölcsebb végrendeletet szintén nem tudnék írni, kis fiaimnak kell elolvasniok — hadd okuljanak.

Az a tiszta, édes üde hang, az a meleg közvetlenség az, a mi nekem annyira tetszik. Igazán — bár, mint rendesen, fáradtan, kimerülve tértem haza — kezembe vettem a könyvet és nem tettem le, míg végig nem olvastam.

E könyv megérdemli, hogy a hatodik ezer példányig jutott — kívánom, hogy még sok, sok kiadást érjen. Abban ne legyen igazad, hogy könyveket írtál, melyek második kiadást sem érnek stb. Annyi igazság között ez az egy már most se igaz és sohase legyen igaz!!

Az ilyen könyv arra való, hogy minden nemzedék végigolvassa és pedig idejekorán.

Magamat barátságodba ajánlva, vagyok igaz híved

Wlassics Gyula.

Dr. Klamarik János.

Egy külön táborkara volt a főváros kiállításának; itt a fővezér *Gerlóczy* Károly h. polgármester, a legelső munkások *Márkus* József alpolgármester és a fáradhatlan *Haberhauer* városi tanácsos voltak. A főváros kiállítási bizottságának lelke és tolla pedig *Amtmann* Géza tanácsjegyző.

Az ország legelső kereskedelmi s iparkamaráját azzal tüntették ki, hogy igazán *snájdig* elnökét, *Lánczy* Leót, az egyik legszebb rendjellel diszítették föl.

A legnagyobb kitüntetést *Lukács* Béla kapta, a ki a kiállítási munkálatokat megindította s a kiállítás mai keretének alapjait megvetette.

Nem hiányozhattak a listából *Rudnay* főkapitány, *Sélley* miniszteri tanácsos, *Heuffel* Adolf középítési igazgató, *Tornay* Béla miniszteri tanácsos és az érdekelt miniszteriumok államtitkárjai.

A fővállalkozók közül igen előkelő helyre jutott *Neuschlosz* Marcell, nagyképzettségü és egyébként is legelőnyösebben ismert nagyiparosunk, továbbá *Schlick* Béla, a ki nemességet kapott; a csoport-elnökök között ott van *Liebermann* Leó, a vegykisérleti állomás főnöke, a ki mint tudós a külföldön is elismerést aratott, *Burchard* Konrád és mások; a zenei téren kiváló érdemeket szerzett *Harrach* József, a ki az ifjusági monstre-hangversenyeket szervezte, a tudományos kiállítások rendezésében legmagasabban emelkedett ki *Herman* Ottó, a kinek a történelmi csoporttal kapcsolatos *őshalászat*-áért a külföld legilletékesebb birái fejezték ki hódolatukat.

És vannak még sok mások a lisztában, a melynek folytatása legközelebb következik, ha t. i. a legfőbb tényezőkről, magukról a kiállítókról nem feledkeznek meg az illetékes és a legilletékesebb körök.

A cenki Árpád-szobor fölavatása. Vasárnap reggel, bűbájos szépségü őszi napon avatták föl a Cenk hegyén, melynek aljában Brassó városa fekszik, a millénium utolsó emlékét, a honfoglalásbeli közvitézt ábrázoló szobrot. Budapestről díszes vendégsereg rándult le erre az ünnepélyre, a magyar kormányt *Perczel* belügyminiszter képviselte és a környékbeli városokból meg megyékből a hatóságok küldöttségei és óriási néptömeg jöttek el. A szobor *Jankovics* műve és a keretet hozzá *Benesik* építész készítette. A hatalmas emlékoszlop, tetején az árpádkori vitéz daliás alakjával, elismerésre készteti a nézőt azok iránt, a kik megalkották. Miután Perczel miniszter átvette az emléket, *Jacobi*, Brassó városának polgármestere, hazafias beszédben adott kifejezést a szászok érzelmeinek, a kik, bár nem volt részük a honfoglalás nagy művében, hétszáz esztendő óta élvezik annak előnyeit és hű fiai akarnak maradni a közös magyar hazának. A felavatási ünnepet díszlakoma követte és este kivilágították Brassó városát.

A cenki emlék leleplezése.

—

Szembekötősdi.

Sok szép képet rajzolt már Neogrády Antal, az Uj Idők olvasóközönségének mindig szívesen látott kedvence, de még az ő hangulatteljes, derüs képei között is talán egy sincs olyan sikerült, olyan poétikus, mint a *Szembekötősdi*, melyet mai számunkban mutatunk be olvasóinknak.

Tavaszi verőfény az őszi napsugárban, virágfakadás a hervadó ligetben, a fákon sárguló levelek helyett őszbe tévedt üzenete a rügybontó tavasznak, haldokló természet helyett zendülő élet, öröm és zsibongás. Te verőfényes október, édes, szép *vénasszonyok nyara*, második virágzás bűbájos kora . . .

Igen, a mi ezen a képen van, azt a darab napsugaras, vidám, mosolygó életet, átéltük, átéreztük valamennyien, ki egyszer, ki többször.

Mikor meleg, derült, a csodaszép őszi délután még egyszer játszunk: *nyári kirándulást*. Az a jókedvü vídám társaság, mely az egész nyáron annyi jó és balsorsban együtt tartott még egyszer fölkerekedik egy utolsó kirándulásra a zöldbe. Nem is *zöld* az már, hanem aranyszín, barna, égővörös, sárga, a legcsodásabb színvegyülék, a mit talán még lefösteni sem lehet, csak nézni, nézni és bámulni . . .

De azért a társaság éppenséggel nincs az obligát elégikus őszi hangulatban.

Persze, egy kissé baj, hogy a fiatal emberekben némi fogyatkozás állott be, lévén őszszel az egyetem kezdete és a szabadságnak vége.

Hanem azért sebaj. Az a vídám, nevető leánysereg tud mulatni így is. Aztán meg itt van Dódi, a nélkülözhetlen, kedves, aranyos Dódi, a legperfektebb gavallér, ha egy kicsit vénecske is. A ki mindenre kész, a vidám, szép leányokért, még arra is, hogy bekötni engedi a szemét és játszik velök szembekötősdit. A leányok körbe fogódzva, pajzán jókedvvel forognak körülötte, a kis Elluska jókedvének féktelen kitörésében még meg is ráncigálja a kabátját; nyomban követi példáját Olga, a szőke, kacagó szemü, kacér Olga, a kiben annyi őseredeti kacérság van, hogy más hiányában kacérkodik a fákkal, a madarakkal, az öreg Dódival . . .

De most toppant Dódi, mindnyájan megállanak, s a faággal kezében lassan közeledik egyenesen Olga felé.

Olga húzódik visszafelé, de Dódi konokul tart feléje, nem, lehetetlen, hogy a kendő csücske alól ki ne lásson. Most megérinti a faággal — milyen indiskrét is tud lenni egy olyan ág — s mély, mormogó hangon szól: Hm?

Olga nevetéstől elfojtott, cérnavékony hangocskán felel: Hm.

Elluska is segítségére akar jönni s ő is közbe nyiszog elváltoztatott hangon: hm, hm!

Dódi barátunk csak nem tud tisztába jönni a dologgal s megint közeledik az indiskrét faággal — de most már Olga nem birja tovább, ráüt a kezére és hangosan elneveti magát. Nevetnek a többiek is és nevet Ilonka is, a fiatal hét hónapos asszony, a gardedam, meg az ura, a ki ázsiai kényelemszeretettel hever mellette, nevetnek a madarak az ágon, s nevet Dódi barátunk is, a ki egy csalfa mozdulattal még feljebb tolja szeméről a kendőt. —*a.*

—

A székely vértanuk emlékoszlopa. Erdélyország fővárosában október 18-án leleplezték a szabadságharcban elvérzett székely vértanuk emlékszobrát. Mintegy hatezer ember vonult ki az ünnepségre. *Biró* Béla apátplébános beszentelte a vértanuk sírját és azután

Uj Idők 1896 II

Jankovits Gyula

szobrász

Erdélyi Múzeum

1902. 468. l.

(Salamon Ferenc
mellszobrának le-
leplezése.)

Jankovich Gyula

Zombori II. Rákóczi
Ferenc-zobor
A zerbek elzávoli-
sottak.

Olaymagyknl.

224. l.
225. l. Keppel.

Ponyvák.

(Lásd zsák és ponyvaipar, valamint kereskedelem alatt is.)

Budapest

Bauer és Rácz Bpest, V. Csáky-u. 49/51 *299-015

Bertex Textiláru R.-T. Budapest, V. Wekerle Sándor-u. 8. 180–239 381–186

Faludi Elek és Fischel zsák és ponyva kölcsönzés és eladás Bp V. Nádor-u 31 118-301

Kiss Árpád Bp. V. Légrády Károly-u 8/10. 291-925

***Löwy Oszkár* autó, kocsi, wagon, sátor, ponyvakészítő, Budapest, V. Wekerle Sándor-u. 24. 112-893**

Magyar kender-, len- és jutaipar r.-t. Bpest. V Wekerle Sándor-u. 8. *188–996

Mezőgazdasági és Ipari Zsákkereskedelmi Rt. Budapest, V. Perczel Mór-u. 2. 121-528 118-567

Molnár Gyula **napellenző ponyvák** Bp VII Károly-krt 3/c 427–575

Pannonia textilker. váll. kft. Budapest, V. Sas-u. 20/22. *123–533

Péter József Bp. II. Margit-krt 51/53 158–266

***SALZMANN-FÉLE* magyar textilipar rt Bp V Báthory u 6 128-072 116-994**

Schillinger zsáküzlet ponyva, zsák, zsinegkeresk Bp Széchenyi rkp 7 124-526

Székely Mihály és Tsa zsák és ponyva kölcsönzés Bpest, V. Akadémia-u. 14. 114-542

Győr

Üvegkereskedelmi k.f.t. Győr, Rába-u. 3. 12–64

Kassa

Pausz Tivadadar üveg- porcellán nagykeresk. Kassa, Fő-u. 19. 24–23 20-22

Kolozsvár

***Fischer Kálmán* Üvegudvar, porcellán és üveg-nagykereskedés, Kolozsvár, Wesselényi u. 7. 22-33**

„Iris" Keramiai Iparvállalat R.-T. Kolozsvár, Kajántói-ut. 86/90. 15–88

Komárom

Kincs Mór Fia üveg és porcellán-nagykeresk. Komárom. Vármegyeház-u. 9/11. 3-15

Marosvásárhely

Kieselstein Kálmán porcellánkereskedő Marosvásárhely Széchenyi-tér 7. T. 2–97

Pápa

Eisler Mór ifj, Pápa. 10-24

Pécs

Úrvölgyi (Lovrics) András dr. üveg, porcellán, diszmüárukeresk. és képkeretező, Pécs, Király-u Városház épület, 24–12

***Zsolnay*-féle kerámiai gyártüzem Pécs, Zsolnay, Vilmos-u. 69. 20-35 20-10**

Ujvidék

Derner Lipót üveg, porcellán kereskedő, Ujvidék, Mussolini-út 30. 29-42

Lerch János üveg és porcel-

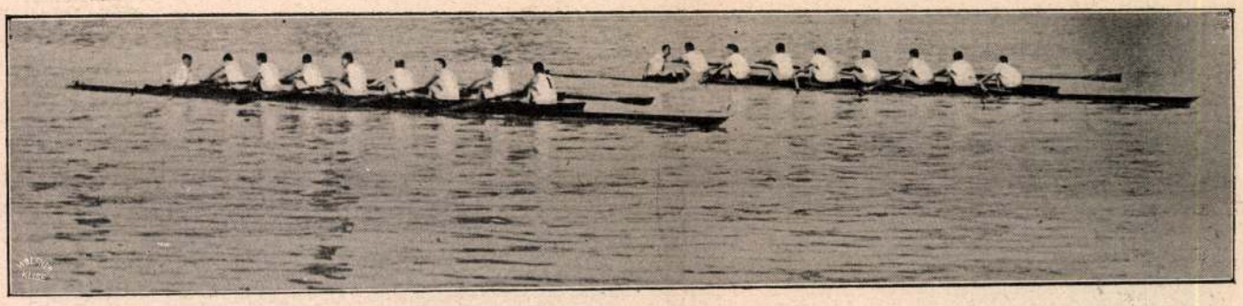

A budapesti folyami regatta
Küzdelem a „Pannonia" és a Műegyetem evezősei között. József királyi herceg díját a győztes Műegyetemi evezősök nyerték el

Málvinka esküvője

Elbeszélés

Irta Zilahy Lajos

Tegnap még „komámasszony hol az olló"-t játszottak a promenádban, ahová nyári alkonyatkor összegyűlt a fiatalság. Tizennégyéves leánykák magasszáru fűzőscipőben, koszorúba font hajjal, szeles temperamentummal, viharos, bolondos jó kedvvel: fiúsak, virgoncok, csak olyan svihákok, mint a piarista-gimnázium diákjai, üdék, ruganyosak és az arcuk olyan, mint egy-egy Lord Naphier őszibarack. A fiúkkal, a piarista-diákokkal együtt, akik sötétkék angol matrózblúzt, arasznyi nadrágot és a strimflijükön az összekarmolt térdük kalácsa fölött tenyérnyi lyukat viseltek, — alkották ezt a bájos, csirkefogó jeunesse doréet. A korhadt lócákon a nagy fák alatt állandóan ült hol egy szemüveges, hol egy szemüveg nélküli bonne, olykor fräulein, esetleg csak szimplán kisasszony, akik vagy egész délután regényeket olvastak, vagy a korzózó fiatalemberekkel flirteltek.

Tegnap? Tegnap Málvinka még hazajövet az iskolából, — ugrálva és hopsz-lépésekben róva végig a délelőtti korzót, — viaszkos vászontáskájával, amelyben szörnyen tintás tankönyvek, irkák és kiflimorzsák voltak, úgy hátba vágta a gyanútlanul sétáló Kiviczky albírót, aki Lenke nénjének udvarolt, hogy csak úgy nyekkent. Nem a táska, hanem az albíró.

Tegnap, vagy tegnapelőtt. De semmiesetre sincs több két heténél, — úgy tűnik föl az egész, — pedig esztendők futottak el, de ki veszi azt észre, hogy elmúlt a tél, mikor itt a tavasz, aztán a nyár, majd az ősz, mikor olyan fenséges volt valamennyi és ha az ember lehunyja a szemét és visszagondol a téli korcsolyázásokra, a tavaszi kirándulásokra, a nyári balatonfüredi felejthetetlen séjourra, az őszi tánciskolákra, úgy érzi, hogy színes, illatos fátyolokat húzgálnak el a szeme előtt.

Közben mindössze annyi történt, hogy a Málvinkáék verandájára délutánonkint egy időben nagyon gyakran szaladt föl előre egy sárga, lihegő vizsla és kis idő mulva megjelent nevetve Palai, a csendőrhadnagy. És ma egyszerre váratlanul, — ugyan hinné-e valaki, — elérkezett a Málvinka esküvője napja.

A levegőben is érezhető ez a boldog izgatottság. Május vége van, a kert buja, verőfényes és jószagú, a fák alatt egy öreg napszámos sepri az udvart és a lombok zöldarany árnyékot hullajtanak a kerti utak sárga homokjára. A prunuszok magukra öltötték már a fehér virágkosztümöt és olyanok benne, mint a fiatal asszonyok a korzón a csipkekabátban. A fák is beparfümözték magukat és így indulnak a nyári farsangok elébe. Az iroda előtt a zöld lócán két ködmönös paraszt pipál és várja az ügyvédet. Maró napfényes kék füst kóválygog fölöttük, kampós sárga botjukra támasztják az öklüket, csendesen beszélgetnek és magyaráznak. Reggeli nyolc óra van, nyílik a verandán a lakás ajtaja, jön is már Kovácsik, az ügyvéd. Az arca még piros az üde mosdóvíztől s a szájában ott van a kávé utáni trabukkó.

— A szerződés végett jöttek, atyafiak? Rossz időt választottak, mert ma nem érek rá. Ma van a lányom

II. Rákóczi Ferenc szobra Zomborban. Jankovits Gyula műve. A szobor előtt a szoborbizottság ül

Uj Idők 1912. XVIII. 41. 7

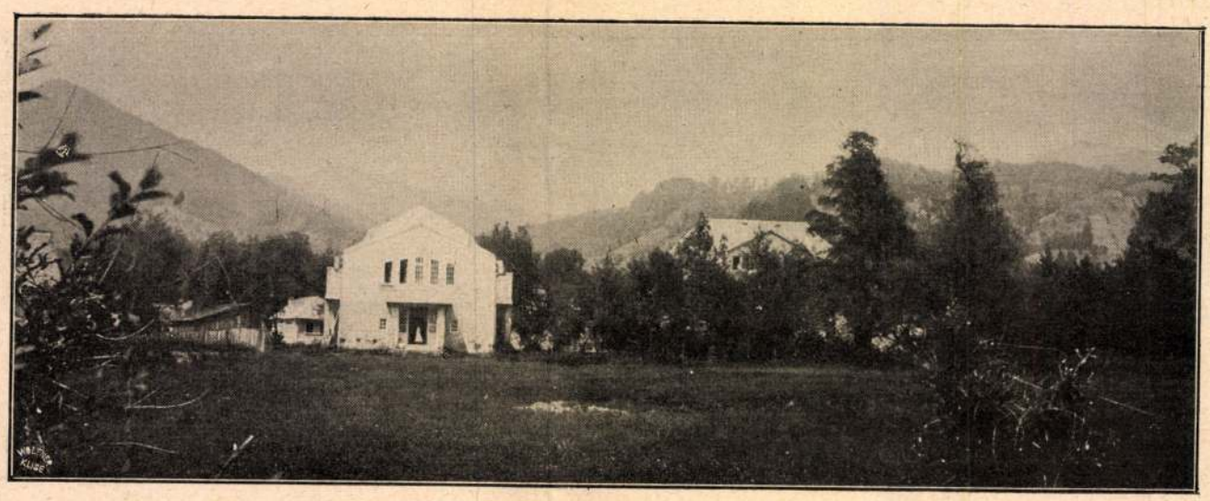

A nagybányai festőkolóniából

Uj műtermek Nagybányán

esküvője. A kis Málvinka esküvője. Az irodába is vendégek szállnak mindjárt. Hát majd a jövő héten.

A parasztok cihelődtek, köszöntek és a botot lóbálva csendesen elmentek. Kovácsik belépett az irodába és odaállt az írnok asztala elé.

— Péter, hagyja abba. Nem olyan sürgős, ráérünk a jövő héten. Most menjen el, de vacsorára itt legyen. Előbb jöjjön jóval, legyen itt már hat órakor, mert maga lesz a pincemester.

Nevetett és megrázta az írnok kezét. Beke Péter boldogan, elvörösödött homlokkal hajlongott előtte. Öt éve, mióta itt körmöl ebben a fonnyadt papír- és tintaszagú irodában és most először mondják úgy a nevét, hogy Péter. Eddig csak Beke úr volt, sőt rendesen egyszerűen csak Beke, egy kopott, alázatos, örökösen mosolygó, derűs homlokú valaki, aki úgy meg volt elégedve a maga szűkös egyhangú kis nyomorúságával és olyan boldogan szorította magához az életet, mint senki más. Bibliai hitű emberek tudják csak így megérteni az élet és a boldogság nagy misztériumát, mint ahogy Beke Péter. Lehetett volna hivatalnok belőle, — diák korában kicsapták egy erdélyi konviktusból, — lehetett volna ezóta már fiatal szép kis asszonya, két kis meghitt szobája, tenyérnyi virágos kertje, tengernyi boldogsága, de minek? Minek, mikor az élet így is derűs, mikor tavasszal virágosak, boldogak a kertek, jószagú a föld, a fák hegyén madarak tilinkóznak és kiülve a langyos verőfénybe felségesen ízlik az ebédutáni cigaretta. Ki meri azt mondani, hogy Beke Péter nem boldog? Hiszen bele se fásult ebbe az egyforma robotba; igaz, egy kicsit gyűrt a homloka, de alatta a szeme úgy csillog, mintha most is még az erdélyi konviktus lurkója lenne. Egyáltalában ki merészeli azt mondani, hogy unalmas és egyforma az élet, mikor minden hetedik nap kivétel nélkül vasárnap és ilyenkor délután kibicelni lehet a kaszinóban a kuglinak, télen meg a karametlinek? És talán céltalan lenne? Ó dehogy! Csak hinni kell, hinni törhetetlenül és akkor, lám, krisztusi erők emelik a lankadt embert magasra.

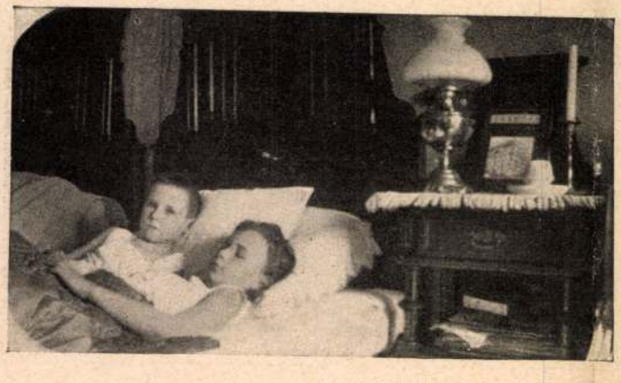

Holdy Kálmánné amatőrfényképe

Reggel az anyuska ágyában

Ki tudja, vajjon Péter hosszú éveken át nem hagyott-e égve a lelkében valami ilyen nagy hitet? Lehet, hogy míg a blankettáik sablónjait töltögette ki és egyedül volt a kis homályos irodában, tündéri lugasokról ábrándozott és talán arról, hogy egyszer csak — boldogság vára, nyílj meg, ó szezám! — övé lesz Málvinka, aki itt süstörög mindig az iroda körül, még akkor is, mikor nem kellene, mert sok dolog van olykor.

Lehet, ámbátor ez igazán nagy merészség lett volna Pétertől még gondolatban is. Málvinka megnőtt, megkomolyodott, férjhez ment, pont. Ennek így kellett lenni és ezen nem is igen van mit gondolkodni.

Összeszedte az írásokat, rendet csinált az asztalokon, becsukta a fiókokat és sietve elment.

Útközben beszerezte az ilyen meghívás előtt szükséges kellékeket. A patikában bajuszpedrőt, egy kis brillantint (ha az nem lenne, jó a perovián-balzsam is), szappangyökeret a kabát tisztításához, továbbá a divatárusnál egy új pár kézelőt és gallért.

Odahaza nekivetkezett, előszedte a sublót legalsó fiókjából a csíkos nadrágot és a ferencjózsefet, langyos ecetes vizet kerített, megfőzette a szappangyökeret és tisztogatni kezdte az öreg ruhadarabot. Temetések, névnapok alkalmával szokott előkerülni csak, meg nagyon nagy ünnepek alkalmával, nem is látszik meg rajta, hogy hosszú ideje van használatban, mindössze az a kár, hogy hátul a két gombja fölkúszott már a Péter háta közepére. Különben snájdig ruhadarab.

A Kovácsik-házban is nagy készülődés, sürgésforgás volt az esküvő napján. A verandáról lehordták a halványpiros mályvákat, fuxiákat és begóniákat az alsó gangra, miután több oldali ellenvetés után mégis csak el lett határozva, hogy a verandán terítenek. Elfér ott harminc ember is és utóvégre május van, illatosak, langyosak az alkonyatok és a levegő tele van meleg virágszaggal.

Málvinkát egész nap nem lehetett látni. Az érkező rokonok közül is csak az asszonyok és lányok kukkanhattak be hozzá. Berregett még akkor is a varrógép a szobában és egy kis alacsony kövér frizérnő, — a város pletykája, — forgott körülötte, hogy a pótlékok és einlagok segítségével valami jóállásu frizurát remekeljen a Málvinka kétaraszos dióbarna hajából. Málvinka megadással ült a tükör előtt, az arcát a vastag

MEGHÍVÓ

AZ ORSZÁGOS MAGYAR RÉGÉSZETI ÉS MŰVÉSZETTÖRTÉNETI TÁRSULATNAK a Műemlékek Országos Bizottsága (IX. ker., Hőgyes Endre-u. 10.) tanácstermében június hó 10-én délután 6 órakor tartandó

RENDES ÉVI KÖZGYŰLÉSÉRE.

TÁRGYSOROZAT:

1. Elnöki megnyitó.
2. Titkári jelentés.
3. Pénztárosi jelentés és a költségvetés előterjesztése.
4. A számvizsgáló-bizottság jelentése.
5. A tisztikar és a választmány megválasztása.
6. Esetleges indítványok.

Budapest, 1937. május hó 26-án.

Gerevich Tibor
elnök

Jankovits Gyula

szobrász

A bundás juhász c.

kutterv fentitől

a jászberényi mu-

zeumban

Blényessy János

Jászberény történelmi emlékei.

Jászberény. 1933.

41. l.

NYOMTATVÁNY

Budapest

ORSZÁGOS MAGYAR RÉGÉSZETI ÉS
MŰVÉSZETTÖRTÉNETI TÁRSULAT

Jankovits Gyula MDK

Jákob viszontlátja Józsefet, repr.

Műcsarnok 1892/93. téli kiáll.

Jankovich Gyula

JÓKAI SZOBRA. ♡ A svábhegyi nyaralótulajdonosok elhatározták, hogy Jókai Mórnak, aki a Svábhegy egyik legrégibb és leghivebb lakója volt, szobrot állitanak. A szükséges összeg egybegyűlt s a bizottság Jankovich Gyulát bízta meg a szobor elkészitésével. A bronz-mellszobrot a nyáron fogják fölállitani a Svábhegyen, a Jókai-nyaralóhoz vezető út mellett. ♡

Művészi Ipar
1906. 98. l.

JANKOVITS GYULA. JÁKOB VISZONTLÁTJA JÓZSEFET.

Műcsarnok 1892/93 télik

Jankovics Gyula

Jankovics Gyula

arcbrász

pomází hősiemlék

Szabó Pestvm

I. k. 3. körzet

146 l.

5., Elnök ur ezután felhívja a bizottmányt, különösen pedig Haas Ivor báró föv. biz. tagurat inn a közgyülési indítványtevőt és azon bizottsági tagurakat, kik ezen tárgy gyal bővebben foglalkoztak, hogy hyilatkozni szivesedjenek az iránt, hogy a közgyülési határozatban kifejezett azon intentionak

JANKOVITS GYULA. Özönvíz.

Műcsarnok 1894/95. télik.

Jankovits Gyula

468. MÁRVÁNYFEJ. Római. — Tête d'une déesse. Marbre romain antique.

566. PIETA. Sculpture populaire hongroise XVIII. siècle.

447. BRONZTÜKÖR, plasztikus disszel. XVII. század. 30 cm. . . . 150

448. BRONZURNA fedővel, domboru és vésett disszel. 33 cm. . . . 400

449. BUDDHA, gyikon ülő alak. A Ming-dynastia idejéből. Bronz. 24 cm. 400

450. BUDDHA, sárkányon ülő, bronz. 25 cm. 350

451. BUDDHA, szines márvány. Kina 25

452. BUDDHA, ülő alak, a Ming-dynastia idejéből. Bronz. 25 cm. . . . 450

453. FÓKUTYA, bronz. Vésett és cizellált. 7×10 150

454. GONG, bronz, plasztikus disszel és tüskékkel. 22 cm. 150

455. IJJ ÉS HÁROM NYIL, régi. Kinai 150

456. KINAI RÉGI PÉNZEK. Három késalaku és huszonegy kerek. Együtt 60

457. KÖVETŐ IJJ, régi, Kinai. 44 cm. 80

458. LOVAS, kinai bronz. 7×7 cm. 100

459. MÉRLEG, mandolin-alaku, ezen számológép. 28 cm. 250

460. ÓPIUMPIPA, sárgaréz, dus véséssel. Kinai. 22 cm. 300

461. ÓRATARTÓ. Elefántcsont, ezüst és ébenfa mozaik. India 60

462. TŐR, lakktokban, japán. 28 cm. 6

463. URNA, lábakon, fedővel. Japán, XVIII. század 80

IX. KISPLASZTIKAI TÁRGYAK. ÉRMEK.

464. FADOMBORMŰ keretben, legelésző tehenet és kecskét ábrázol. 18×24 25

465. HALDOKLÓ GLADIÁTOR. Bronzszobor. 16×28 55

466. JANKOVICS GY.: Az árviz, gipsz-szobor. 38 cm. . . . 80

467. LÁNYI DEZSŐ: Ujházi Ede mint Constantin abbé. Fősz-öntvény. 42 cm. 30

468. MÁRVÁNYFEJ, ókori római. Talapzattal. 19 cm. 300
L. az illusztrációt 125. l.

469. MINERVA MELLSZOBROCSKA cizellált aranybronz. Empire. 13 cm. 50

A Gyűjtő 1914. 3–4. sz.
XVIII. aukció.

470. PIETA, viasz-szobor, XVIII. század. 46 cm. 100

471. REGINA COELI gót stylü fülkében. Fősz-öntvény. 22×30 cm. 30

472. RESURREXIT. Fafaragvány, XVII. század 80

473. RÓMAI HARCOSOK, gipszöntvény. 31×43 cm. 30

474. SEPRÜÁRUS, vasöntvény. Biedermeier-kori. 27 cm. 8

475. SZENT FERENC, a gyermek Jézussal. Olasz fafaragvány. XVIII. század. 34 cm. 80

476. VENDOME SZOBOR, bronz, márvány talapzaton. 27 cm. . 50

477. AMOUR-ÉREM, trébelt és cizellált. 1729-ből. Tüzaranyozott bronz. 4·3 cm. 40

478—479. AZ ALTENBURGI országos kiállitás érme 1886. Bronz, 4 cm. Két darab. Darabja 5

492. CASSIAN, MARTIN, RITTER VON 25 éves szolgálatának emlékérme. Bronz, 6·3 cm. 10

493. COMMINES ARGENTON bronzérem, 4·5 cm. 9

494. FERDINAND braunschweigi herceg érme a mindeni győzelem emlékére 1759. Réz, 4 cm. 20

495. I. FERDINÁND Sicilia fejedelme emlékérme. Bronz, 6 cm. . . 10

496. KÁROLY FRIGYES porosz király friedbergi csatájának emlékérme. 1764. Bronz, 4·2 cm. Igen ritka! . . 25

497. MÁRIA THERESIA ÉS II. JÓZSEF tüzaranyozott bronzérme. 4·8 cm. 15

498. MÁSOLAT PASTI eredeti érme után. 8·7 cm. 30

499. MÁSOLAT PISANO eredeti érme után. Bronz, 8 cm. 35

500. MÁSOLAT SPERANDEUS eredeti érme után. 8·6 cm. 35

501. PATER BENEDICTUS ovális kegyérme. Bronz, 3·8×4·2 . . . 10

502. PLAKETT Cn. Pompeius Magnus képmásával 25

X. BUTOROK, ÓRÁK.

503. ÁLLÓLÁMPA, porcellán-aljon, fehér selyemernyővel, villanyra szerelve. 100 cm. 250

504. ÁLLÓÓRA aranyozott fafaragásu tokban. Empire. 46 cm. . . . 70

505. ÁLLÓÓRA fekete lámpás alaku tokban. Negyedütő, naptárral. Franz Denk in Wien, Empire. 50 cm. . . 85

506. ÁLLÓÓRA gót várkaput ábrázoló fatokban, fémalakokkal és diszitéssel. Jól járó ütőszerkezettel. Biedermeier. 42. cm. 65

507. ÁLLÓÓRA lámpás alaku fatokban. Biedermeier. 8×12×22 . . . 30

508. ÁLLÓÓRA. Négy alabástrom oszlopos mahagoni óraháza dus bronzverettel. Tetején sas. Negyedütő szerkezet. Empire. 70 cm. . . . 110

509. ÁLLÓÓRA, negyedütő, naptárral. Lámpásalaku tokján faragott és aranyozott, valamint bronzdiszek. Empire. 50 cm. 100

510. BABA COMMODE, három fiókos, dus faberakással Empire. 19×22×33 80

511. BAROMETER hőmérővel. Intarziás mahagoni-állványon. Biedermeier. Szavatossággal egykoru. 98 . . 80

512. BRONZKAZETTA, bölcsőalaku. Empire 70

513. CASETTA, gyökérfa-berakással. XVIII. század vége. 8×10×12 70

514. FALIÓRA, balance-szerkezet, négyszegletes fatokban. Empire. 15×15 25

515. IRÓASZTAL-CASETTA palisanderfából, sárgaréz-huzalokkal berakva. Ezüst tinta- és porzótartóval. Angol. 19×28×51 90

516. ISMÉTLŐÓRA lámpásalaku réztokban. Balance-szerkezet. Biedermeier. 3×6×11 30

517. LÁDIKÓ hornyolásszerü vonal-diszitéssel. Titkos fiókokkal. XVIII. század. 17×18×23 55

518. MAGAS FIÓKOS SZEKRÉNY, berakással. 35×65×114 . . . 240

MDK

Jankovits Gyula

Szobrászat és Festészet alakjai, kő

Angyalok, kődombormü

Egyéb köztulajdonból elveszett mütárgyak jegyzéke

Bp. 1952.

Jankovich Gyula

~~Hobrait~~

Hungaria alakja a
Szent György – tér felé
néző kapu felett
fentitől

Lehbudai kirpal

72. l.

néd azt kormányozni. Ló és kocsis ellen iszonyu gyülölettel telsz el s úgy tekintesz rájuk, mint gyilkosaidra, a kik záros határidőn belül fognak a másvilágra juttatni.

Megváltás, mikor végre olyan hotelbe jutsz, a hol még van «egyetlenegy» szoba. Örömödben, hogy kinjaidnak vége szakadt, krisztusi megbocsátással egy rubelt akarsz adni a kocsisnak, a kialkudott hetven kopek helyett, de a ficzkó szemedbe vigyorog; barátságosan suhogtatja ostorát körülötted és kijelenti, hogy három rubelt fizess, mert különben meg fogja mutatni hitvány *nyemecz*, (Oroszországban minden idegent németnek gondolnak,) hogy ő mint mészároslegény kezdte pályáját . . .

Többé nem mosolyog s modora egyre durvább. A közelben rendőrposzt áll. Hívni akarod, hogy igazságot tegyen, mire a derék fiú megfordul és elsiet onnan, a hol szükség lenne rá. Reményed horgonyát most a portásba veted, ki hajadonfővel alázatosan áll előtted és azt ajánlja keményen szidalmazva a kocsist, hogy fizesd ki a három rubelt, mert a szemtelen ficzkó nem érdemes arra sem, hogy megoldozza egy ily előkelő úr saruját . . .

A méltatlankodás e szavai levesznek a lábadról, azonkívül fáradt is vagy, pihenés után vágyol, tehát fizetsz. A kocsis erre ismét olyan nyájas lesz, mint egy megkefélt macska, lekapja posztóczilinderét, méltóságos úrnak nevez

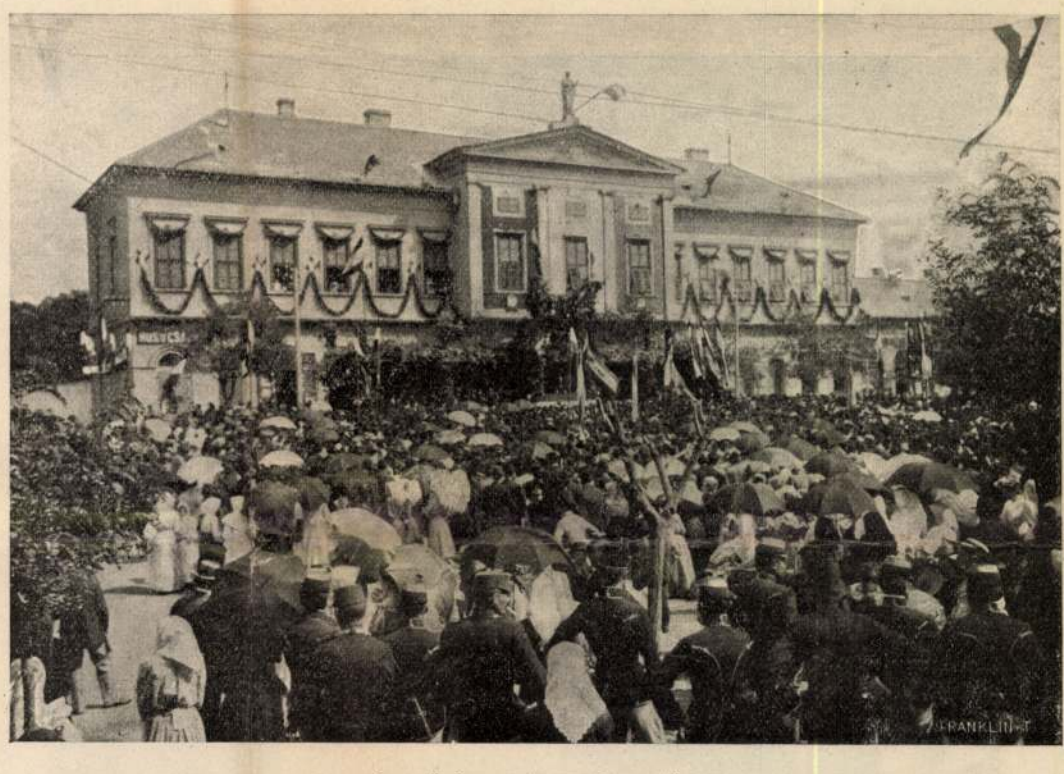

NÉPGYŰLÉS A VÁROSHÁZA ELŐTT.

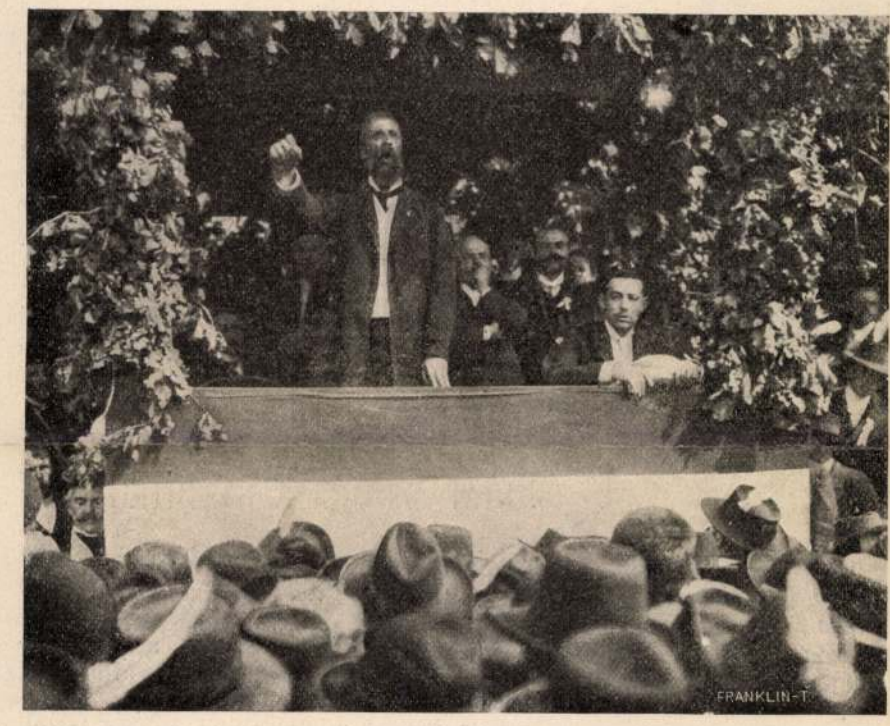

GRÓF APPONYI A SZÓNOKI EMELVÉNYEN.

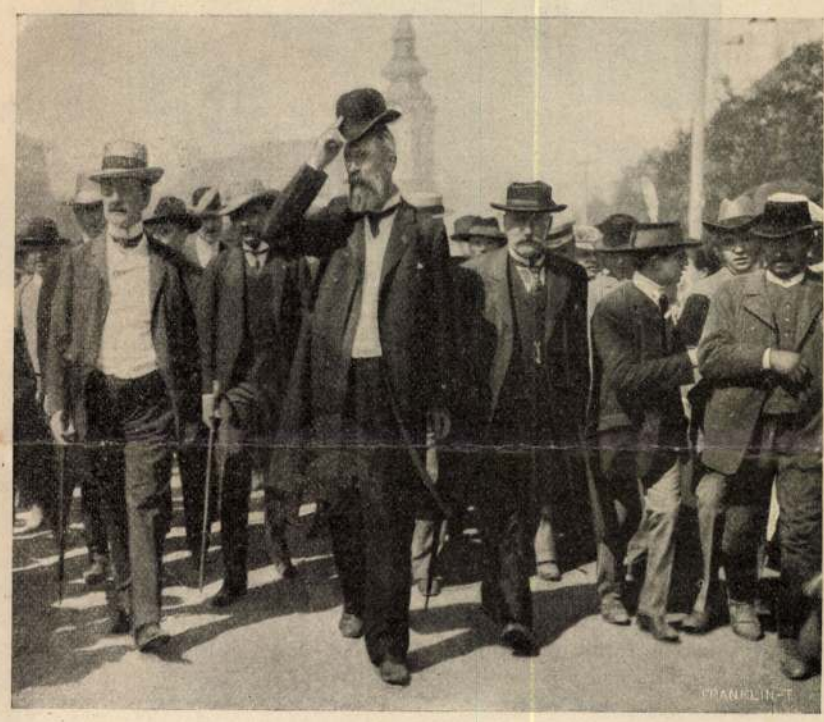

GRÓF APPONYI BOLGÁR FERENCZCZEL A NÉPGYŰLÉSRE MEGY.

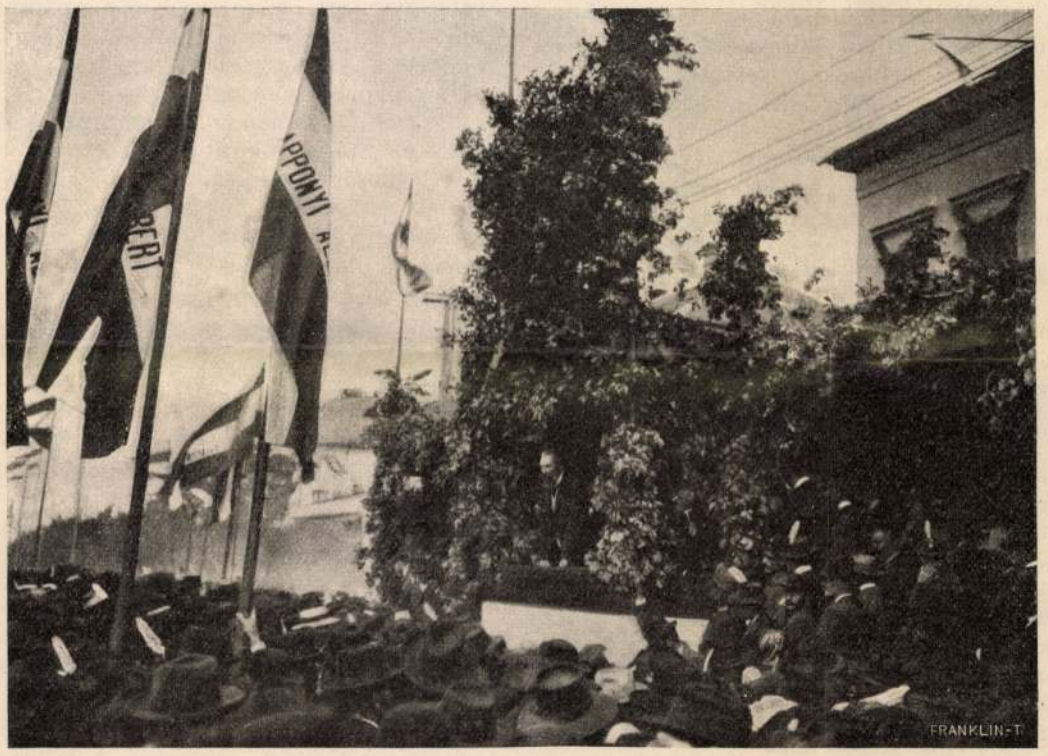

PILLANATFELVÉTEL A SZÓNOKI EMELVÉNYRŐL.

GRÓF APPONYI ALBERT JÁSZBERÉNYBEN. — Balogh Rudolf fényképei.

és arra kér, hogy ha újra Nizsnij-Novgorodba érkeznél, róla ne feledkezz meg . . . Nem tudod, hogy nevess, avagy boszankodjál-e ez arczátlanság felett? Egész bensőd forr még a haragtól és – a kocsirázástól. Igy érsz szobádba.

Hála Istennek, hogy végre itt vagy! Lerogysz egy székre és üresen bámulsz a semmire. Majd eszedbe jut, hogy jó lesz megnézni az ajtóra függesztett tarifalapot, mert tudod már tapasztalásból, hogy mily jó az óvatosság az orosz hôtelekben. Fölkelsz a székről, de mielőtt egy lépést tennél, véletlenül kitekintesz az ablakon s látod, hogy kocsisod még mindig a ház előtt áll és épen pénzt ád a gardavajnak, miután a vigyorgó svejczár már zsebrevágta volt a magáét . . .

— Rablók! sziszeged, arra gondolva, hogy a kocsis, portás és rendőr a te megzsarolásodra szövetkezett.

Most a fali táblára pillantasz és azt gondolod, hogy káprázik a szemed, mert a szoba ára gyanánt ötödfél rubel van kiirva. Azonkívül még külön kell fizetned a mosdóvizért, törülközőért, ágyneműért, világításért, sőt — a *fűtésért* is. Most augusztus van ugyan, de tudod, mindezt könyörtelenül be fogják rajtad hajtani s ha talán okvetetlenkednél az utolsó pont miatt, ám jó, ők szivesen befűtenek neked s te lásd, hogy hová menekülsz a meleg elől . . .

A szobapinczér kopogtat . . . Na, ez épen jókor jön! Gorombán mondod, hogy «szabad»

JÓKAI SZOBRA A SVÁBHEGYEN. — Jankovics Gyula szobormüve.

s el vagy készülve rá, hogy megmondjad neki a magadét. — De a tatár ficzkó oly alázatos, oly alamuszi és oly tisztelettel néz föl rád, hogy te azt mondod magadban: «ez egy tisztességes ember, csak a többiek gazemberek.» És nyelsz egyet, midőn Szent Miklósra állítja, hogy ez a legolcsóbb szobájuk és — a legutolsó üres szoba az egész városban. Ám indulj el és keress másikat, ha nem hiszel neki, a ki még soha se hazudott.

Te hiszel neki. Az ördögnek ajánlod a fogadóst, az Istennek magad — és maradsz.

Most átadod az útleveledet, mely nélkül élő embert a nagy Oroszországban sehol fedél alá be nem bocsátanak. Isten irgalmazzon a szerencsétlennek, a ki a hitvány sasos papirost elveszítené! Ha tán haldokolna az út szélen, akkor se fogadná őt be senki a portájára. Mert «ki tudja, kiféle?» s ha talán rosz ember, a hatóság irgalmatlanul megbüntetné lakásadóját.

A végzet oly kegyes ma hozzád, hogy nem engedi, hogy megcsaljanak és te arról — ne tudj. Első utad a portáshoz visz és ott látod a regisztráló-könyvből, hogy negyedárért is van a hotelben üres szoba. Indulatosan teszel kérdést azirán t. Nyájas mosoly kiséretében kapod a választ, hogy azok ép e minutumban ürültek ki . . . s azonfelül, — teszik hozzá, — egy ily előkelő úrnak nem is mertek olcsóbbat ajánlani . . . Olyasfélét morogsz tán, hogy ez az uraság igen sokba kerül és azt te nem vagy hajlandó megfizetni? Hiába való lamentáczió. Eső után köpenyeg. Utleveled már kezükben van, a szobát többé ki nem cserélik — legfeljebb a fűtést engedik el nagy kegyesen.

Sebaj no! — gondolod magadban, — kihevered azt a rongyos rubelt. Azonfelül most nincs is időd töprengeni, mert leveleket és táviratokat kell feladnod. Visszasietsz a szobádba, két óra hosszat szántod a papirt s félájultan megirván mindent, rohansz a postahivatalba. Oda érkezel szerencsésen öt perczczel a hivatalos óra lejárta előtt és félóra hosszat könyörögsz és fenyegetődzöl, míg végre fölveszik sürgős küldeményedet, mire azzal a jóleső tudattal távozol, hogy kötelességednek eleget tettél. Csak most jut eszedbe, hogy most délután félhét van s még nem ebédeltél. Nosza kikeresed a legközelebbi éttermet, a hol már ezüsttel terítenek, de még nem aranynyal, vagyis egy olyan vendéglőt, a hol nem túlságos árért tisztességes társaságban étkezhetsz.

Farkasétvágygyal eszel s csak mikor már félig-meddig beteltél a zákuszki (előétel), scsi (káposztaleves) és böf Sztrogánoff élvezetével s a feketekávét várod, akkor tekintesz szét a fényes teremben, a hol nehány tiszt is ül felkötött karral. Ezek az orosz-japán háború sebesültjei. Az egyikről, a ki ezredesi rangban van, s a kiről a *cselovjek* (pinczér) elárulja, hogy dél óta eszik és iszik itt, s már félórája bóbiskol a sok földi jótól, eszedbe jut, hogy jó lesz hazamenni és aludni egyfolytában holnapig. A vásár, a melyet be akarsz járni, úgysem szalad el. Összeszámítod hát, mit költöttél, s a végső összeget a megfelelő borravalóval együtt kiolvasod magad elé, hogy az idegen pénzzel be ne csapjanak. Szólítod a pinczért. Az kényelmesen jön elé, macskaszerű, zajtalan léptekkel, s megolvasván a pénzt, kijelenti, hogy ennyivel és annyival tévedni méltóztattál. Természetesen az ételapra hivatkozol, mire ő előhúz egyet a zsebéből és kijelenti, hogy az előbbi érvényességét már elvesztette. Ezt oly hangosan magyarázza meg, folyvást jóakaratúlag mosolyogva, hogy az egész terem figyelni kezd rátok. A székében édesdeden alvó invalidus is felébred és olyasformát morog, hogy a sebesülteknek, a kik a hazáért vérüket ontották, Oroszországban már aludniok se lehet! . . .

A dolog vége mi lehetne más, mint hogy fizetsz és jó képpel távozol, habár magadban szaporán emlegetnéd is a magyarok istenét . . . Panaszra menj talán valahova? Ejh, már alkonyodik s minden perczért kár, a mit alvással tölthetsz. Aztán kihez fordulnál panaszoddal? A rendőrséghez talán? Balgaság volna, hisz ott mindenki zsoldot húz a vendéglősöktől és máshonnan, de tetőled egy kopeket se láttak még, hát hallgass.

Ezek forognak fáradt agyadban, a mint otthon az alkonyati félhomályban nyugodni készülsz. Lepihensz. Már félálomban vagy, midőn hirtelen arra a felfedezésre jutsz, hogy te csak átmeneti vendég vagy a drága szobában, de még számtalan stammgast is vagyon ott veled, a kik téged, boszúból azért, hogy közibük tolakodtál, izzó fulánkjukkal halálra gyötörnek. Ez már több a soknál. Béketürésednek vége s te irtózatosan káromkodva ugrasz ki ágyadból. A szomszédos szobát csak egy bezárt ajtó választja el a tiedtől és hallga, ezen az ajtón most kopogás hallatszik.

— Bocsánat uram, — hangzik kifogástalan bécsi dialektusban, — ön fényesen káromkodik, tehát magyar, mivel pedig én osztrák volnék, nekünk némi közünk volna egymáshoz.

E rövid közjogi bevezetés után már átjött hozzád és azt az ajánlatot tette, hogy miután az ő szobájában ugyis két ágy van, eredj át éjszakára hozzá aludni.

— Hogyan? — kérdezed örömteljes meglepetéssel, — önnél nyugodtan lehet az ember e vérszopóktól?

— Ezt nem mondtam, — feleli a bécsi vigécz rejtélyes mosolylyal, — de tegyük fel, hogy nálam sincsenek nagyobb számmal, mint az önében, mi történik, ha ketten lévén, megosztjuk őket? Nemde felényi jut belőlük egyre-egyre? . . .

Ily meggyőző érvelésnek ki állhatna ellent? Te szépen átsétálsz közösügyes barátodhoz és míg ő nemsokára nyugodtan horkol, te láthatatlan ellenségeiddel vivsz dühös csatát hajnalig.

*

Ilyen Nizsnij-Novgorod egy bérkocsis oldala mellől és a *Rosszija-hôtel* ablakából nézve. Hogy egyébként milyen, azt más alkalommal fogom elmondani.

JÓKAI SZOBRA A SVÁBHEGYEN.

Mig a Jókai hozzá méltó emlékszobrára való gyűjtés bántó lassúsággal halad, megemlékeztek róla azok, kik egyek voltak vele a magyar főváros szép környékének szeretetében. A budapestvidéki turista-egyesület állította az első szobrot Jókainak a Svábhegyen, azon a helyen, a melyet mindeneknél jobban szeretett, a hol kertészkedve figyelte a természetnek nagy és kicsiny dolgokban egyaránt csodálatos rejtelmeit s a hol munkáinak nagy részét írta. A magyar közönségnek nem kell magyarázni, mit jelentett Jókainak ez a kis svábhegyi kert, a melyről oly sokszor írt. Ezért volt kétszeresen kedves és kegyeletes gondolat a Svábhegyen állítani neki szobrot.

Három más szoborral együtt áll ott az új szobor: gróf Széchenyi István, báró Eötvös József és Erzsébet királyné szobrával, — az elsőt ő dicsőítette legszínesebben a negyvenes évekből vett tárgyú regényeiben, a másikkal egy időben, együtt küzdött a magyar irodalomért, a harmadiknak kultuszát ő ápolta legnagyobb melegséggel. Nemcsak a hely, hanem a társaság is, a melybe került, illő Jókai egyéniségéhez és pályájához.

A mellszobor méreteiben szerény, díszében egyszerű, de komoly, jóravaló munka. *Jankovics* Gyula müve, a kinek már egész sereg kisebb szobra áll a főváros közterein s egy nagyobb is: a szent Gellért szobra. A leleplezési ünnepet széppé, a legutóbbi napokban tartott országos jellegű ünnepek közt is figyelemre méltóvá tette a szinhely, az alkalom, a résztvevők lelkesedése. Különösen ki kell emelni *Ábrányi* Emil ünnepi beszédét, nemes lendülete és magvas tartalma miatt. Szépen jellemezte Jókai idealizmusát e szavakkal:

Jókai a kételkedés, czinizmus, a kiábrándulás mai korában fentartja bennünk az élet iránt való nagy és nemes illuziókat. Valahányszor férfiakat vezet elénk, a kik nem ismerik a gyáva lemondást,

Jankovits Gyula MDK

Özönviz, repr.

Milcsarnok 1894/95. téli kiáll.

Jankovics Gyula MDK

Özönviz, szoborcsoport

Miesarnok 1896. ezredéves kiáll.

MDK

Jankovics Gyula szobrász

Zsolt, Taksony fejedelmek c. szobra az Országház nyugati homlokzatán.

Zámborszky Ilona: A Magyar Országhaz.Bpest. 1937./Képekkel./ 129.l.

Jankovics Gyula

szobrai az Országházon

Nyugati homlokzat,

a felsőházi ikádok felett:

Zsolt, Taksony.

Zámborszky Ilona

A magyar Országház

Bpest, 1937. 129. l.

1750

225

Jankovits Gyula,szobrász

Művészek,tervezők,akik az Orszz.M.Kir.Iparművészeti Iskola beiratkozott növendékei voltak 1880-1896 között
Jankovits Gyula,Műfaragászat szakon 54.old

Nezei Ottó: Az Orszz.M.Kir.Iparmüv.Iskola/1880-1944/ oktatasi rendszere és forrásai 37.old

Müv.Tört.Ert. 1975. XXIV. 1.sz. Bp

Jankovics Gyula

Gellert szobor
Mellékalakjárót.

mert nem
tart ösmagyarnak

írod
Z

Fenyvessy László dr

Az ösmagyarok ábrázolása a magyar képzőművészetben.

Képzőművészet

1929. 23 sz.

M. N. MÚZEUM KÖNYVTÁRA

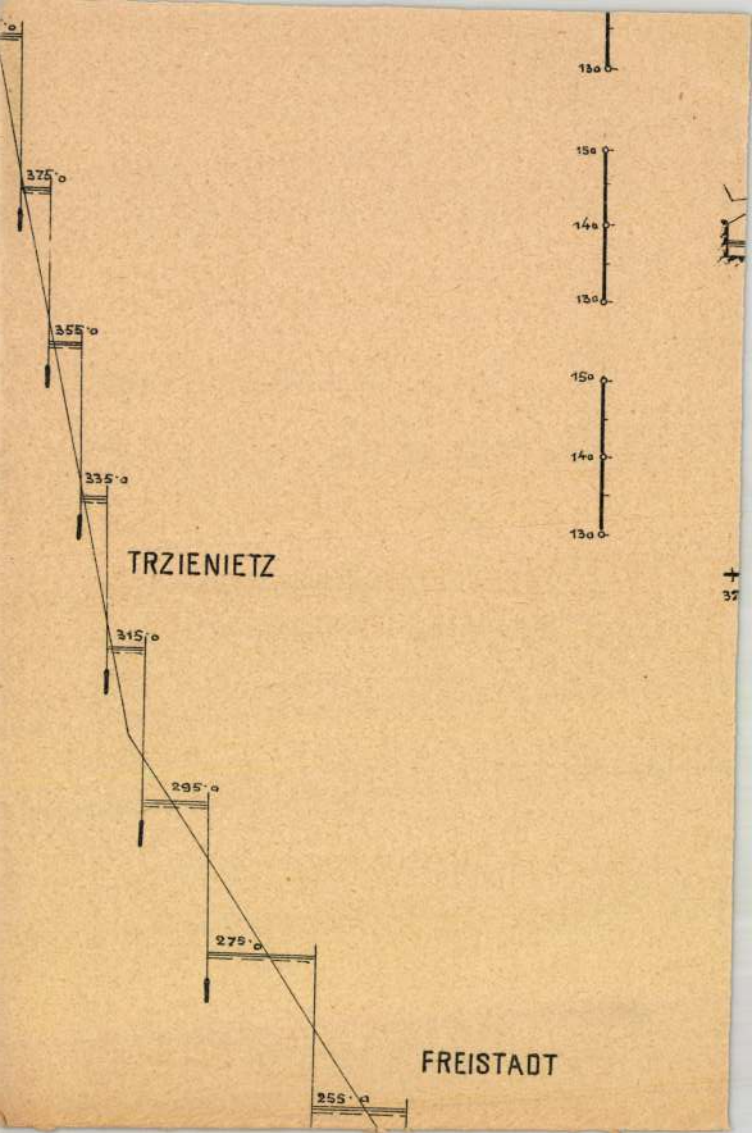
375·o
355·o
335·o
TRZIENIETZ
315·o
295·o
275·o
FREISTADT
255·o
13o
15o
14o
13o
15o
14o
13o

Jankovits Gyula

zobrázz

készítette a pannonhalmi Szent Asztrik zobrot. Elhunyta alkalmából kegyeletes megemlékezés vidi.

Pannonhalmi Szemle

1933. 83. l.

széles serpenyőjén alul áttört és vésett koszorúval.
Német munka, XV. század.
Kovácsolt vas, mag. 27·5 cm. (Részben megújítva.)
A kölni Schnütgen gyüjteményből Simor prímás vásárolta, 1884.

Keresztény Múzeum Esztergomban. Egyházművészeti Lap, V., 1884., 362. l. — Radisich: A Simor-Múzeum. Művészi Ipar, II., 1887., képe 221. l. — Divald: A magyar iparművészet története. Bp. 1929., 63. l.

TAKÁCS-CÉH PÉNZTÁRA,

hengeres vas, festett dísszel.
Magyar munka 1738-ból.
Mag. 18·5 cm.

VASALÓ,

áttört felsőlappal.
XVIII. század.
Vas, mag. 14 cm.

LÁMPA,

rúdra tűzhető.
XVIII. század.
Vas, mag. 36 cm.

CILICIUM,

szöges, három darab.
XVIII. század.

FOGÓ,

XIX. század.
Vas, hossza 22 cm.

JANKOVITS GYULA szobrász,
XIX szd. Szent Gellért szobra.

Religio 1902. II.fv. 18.sz.
Vegyesek 144. old.

Jankovits Gyula s z o b r á s z

XIX szd.

Religio 1902.II.fv. 18.sz.

Vegyesek 144.old.

nem földi áldás is: ád mindenikhez még egy darab kenyeret. Lesz-e hatása ennek a szép és okos törvénynek ott, a hol nem a szegénység, hanem a gazdagságban való mohó telhetetlenség népteleníti el a földet: kérdéses. De a franczia patriotáknak ez a nemzetvédő harcza mindenesetre egyike a legmeghatóbb és tragikusabb küzdelmeknek, a melyeket a hazafiság valaha folytatott, nem idegen hatalmak, hanem annak a hibája és vétke ellen, a kit le nem tiporhat, mert hiszen a világon legjobban szeret.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Ilonka. Hogy *Nadányi* Zoltán, a ki e czimmel egy verseskönyvet adott ki, nagyon fiatal ember, az látszik nemcsak könyvének cziméből, nemcsak a könyv elébe függesztett arczképről, hanem a versek tartalmából is. Csupa csengés-bongás, csiripelő szavak, csilingelő rímek, — sehol az élet igazi, eleven szine, a lélek legfelső felületénél mélyebbre vágó érzés hangja. Áradozás, a melynek alig van magva, elméskedés igazi él nélkül, epigrammatikus fordulók keresése csattanók nélkül. És hozzá ügyes, jól csengő és cseppet sem eredeti technika, a mely eleve gyanút kelt a fiatal szerző iránt: a ki ily hamar és ily jól megtanul majd mindent, a mi versben megtanulható, az alig fog valaha is tovább jutni a megtanultaknál, talán nem is érzi a szükségét annak, hogy önmagából saját egyéniséget fejlesszen ki. És a kiből ilyen fiatalon olyan kevés mondanivaló kivánkozik ki — Nadányi egész könyvében alig találtunk egy képet, egy gondolatot, a mi igazán a sajátja volna — vajjon fog-e valaha, később olyat mondani, a mi igazán az övé? A ki soha nem forrott, az soha nem is fogja magát kiforrni.

A költői nyelv és Csokonai. Dr. *Madai* Gyula e czimmel egy füzetet adott ki, melyben a költői művészet legfőbb problemáját, a költői nyelv kérdését feszegeti és aztán képet próbál adni Csokonai költői nyelvéről. A nagy problemát nem oldja meg, a mint hogy tiz-tizenegy lapon aligha is lehet megoldani, inkább csak megjegyzéseket tesz rá vonatkozólag; Csokonai költői nyelvéről van néhány jó megfigyelése, a mely a költővel való beható foglalkozásáról tanuskodik.

Illyés Bálint költeményei. Régi tisztes költőnk, *Illyés* Bálint most gyűjti össze élete javának munkásságát, régebben és újabban irt költeményeit. Gyűjteményének most jelent meg második kötete. Szerelmi, elmélkedő és hazafias költemények vannak benne, egy a költészetért lelkesülő, buzgó lélek nyilatkozásai.

A «Jó Pajtás», *Sebők* Zsigmond és *Benedek* Elek képes gyermeklapja legújabb számában *Endrődi* Sándor és *Telekes* Béla írtak verset, *Holló* Sári elbeszélést, *Sebők* Zsigmond új ciklust kezd *Dörmögő* Dömötör nyaralásáról, *Elek nagyapó* mesét mond Csalafintás Ferkóról, egy czikk és több kép a délvidéki nagy árvízről szól; *Dánielné Lengyel* Laura új regényt kezd a törökvilág idejéből, *Rákosi* Viktor folytatja regényét. *Garay* Ákos pompás rajza, czikk és képek a vakácziókról, a rejtvények és szerkesztői üzenetek teszik teljessé a szám tartalmát. A *Jó Pajtás*-t a Franklin-Társulat adja ki, előfizetési ára negyedévre 2 korona 50 fillér, egyes szám ára 20 fillér. Mutatványszámot kivánatra ingyen küld a kiadóhivatal. (IV. ker. Egyetem-utcza 4.)

Uj könyvek:

Ilonka. Nadányi Zoltán verseskönyve. Nagyvárad; ára 2 korona 50 fillér.

A költői nyelv és Csokonai. Irta dr. *Madai* Gyula. Budapest.

Illyés Bálint költeményei. Budapest, Stark Nándor könyvkereskedése.

A «VASÁRNAPI UJSÁG»

57-ik évfolyama.

A «**Vasárnapi Ujság**» a legrégibb magyar szépirodalmi és ismeretterjesztő képes hetilap, **évenként több mint 130 íven** s több mint másfél **ezer képpel,** *legjelesebb hazai íróink és művészeink közreműködésével* jelen meg.

A «*Vasárnapi Ujság*» **szines képmellékleteket** is ad, több szinben művészileg kivitt képeket.

Előfizetési föltételeink:

A «**Vasárnapi Ujság**» negyedévre 4 korona, félévre 8 korona.

A «**Vasárnapi Ujság**» a «**Világkróniká**»-val negyedévre 4.80 fillér, félévre 9.60 fillér.

Az előfizetések a «**Vasárnapi Ujság**» **kiadóhivatalába, Budapesten, Egyetem-utcza 4. szám küldendők.**

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közelebbi napokban: Gerhardt Gusztáv, udvari tanácsos, a kassa-oderbergi vasut és a győr-sopron-ebenfurti vasut elnöke 63 éves korában Budapesten. — Alsócsernátoni csernátoni dr. Vajda Gyula királyi tanácsos, nyug. tanfelügyelő, a kolozsvári református kollégium volt rendes tanára, a sajói egyházkerület gondnoka, 52 éves korában Kolozsváron. — Alsó- és felső-zathurcsai Zathureczky Tamás, Turócz vármegye nyug. árvaszéki elnöke, 1848-49-iki honvédhadnagy 87 éves korában Kosuthon. — Négyesi Szepessy Gyula, 77 éves korában Miskolczon. — Leszlényi Bernát, az «Oesterreichische Volkszeitung» szerkesztőségének tagja, 73 éves korában Bicskén. Leszlényi magyar ember volt s Nagykanizsán született. — Fleischmann Gusztáv, császári és királyi tüzérkapitány Budapesten. — Eibenschütz Dávid, a pesti izraelita hitközség harminczkét éven át volt főkántora, 83 éves korában Bécsben. — Altmann Jakab, a vágujhelyi reáliskola igazgatója Tátraszéplakon. — Csizmadia Ignácz, nyug. kántortanító 79 éves korában Kaposváron. — Némai Antal, fővárosi bizottsági tag, a budapesti kávés-ipartestület elnöke, Budapesten. — Eder Ernő, nyug. magyar államvasuti felügyelő 56 éves korában Budapesten. — Lágler Jenő, államvasuti főellenőr, a kriván-gyetvai vasuti állomás főnöke 47 éves korában Krivángyetván. — Kolonits János, földbirtokos, Győrmegye bizottsági tagja, az arany érdemkereszt és a pápai érdemkereszt tulajdonosa 86 éves korában Csanakfaluban. — Alsólieszkói és ordódi Ordódy Géza, 51 éves korában Budapesten. — Kováts Jenő, 24 éves korában Zalaegerszegen. — Ifjabb ondornoki Onderkó Sándor, jogszigorló, 24 éves korában Kispesten.

Schröder Emmy, a frankfurti opera magyar származású első alténekesnője Pozsonyban, 26 éves korában. Schröder Emmyt ép most a bécsi operához akarták szerződtetni. — Özv. Puchtinger Józsefné, szül. Éble Mária 71 éves korában Magyaróváron. — Özv. Unger Ferenczné, előbb özv. Trozonyi Józsefné, szül. Antony Janka, 73 éves korában. — Kővártörökfalusi dr. Indre Lászlóné, született Cziffra Janka élete 26 éves korában, Kolozsvárt. — Czeller Lajosné, szül. Lévay Henriette, 59 éves korában, Vág-

Svájci selyem a legjobb!

Kérjen fekete, fehér vagy szines ujdonságainkból **mintákat: Crêpon, Duchesse, Cachemire, Messaline, Côtelé, Eolienne, Shantung, Mousseline** 120 cm. széles, meterenként 1 K 20 fill.-tól kezdve. Ruháknak, bluzoknak stbnek való **bársony** és **pelluche,** ugyszintén **himzett bluzok,** valamint batiszt, pamut, vászon és selyem **ruhák.** — Mi csakis garantáltan erős selyemszöveteket adunk el **vám- és portómentesen direct** magánvevőknek.

SCHWEIZER & Co., LUZERN U 23 (Svájcz.)

Selyemkivitel. — Királyi udvari szállitó.

BŐRHÁMLASZTÁS

A modern kozmetika csodája.

Hámlasztás által a foltos, tarka bőr megtisztul; a vastag, kérges bőr megpuhul; az egyenetlen, rücskös, bibircses bőr megsimul; az öreg bőr megfiatalodik, rózsás, üde lesz.

A 18 év óta fönnálló

Kozmetikai Gyógyintézetben

melyet **dr. Jutassy József** bőrgyógyász, egészségtantanár vezet, egy hétig tart egy arczhámlasztás.

A ki az intézetet nem látogathatja, az megveszi

= Bőrhámlasztó készlet =

neve alatt összeállitott ártalmatlan hámlasztó szereinket (folyadék és kenőcs, dr. Jutassy receptjei szerint) s a bő használati utasitás alapján önmaga végzi a sikeres bőrhámlasztást, mely azonban drasztikus és feltünő.

A **Bőrhámlasztó készlet** elmulasztja a tág bőrpórusokat a bennük ülő évtizedes mitesszerekkel együtt; eltünteti a pattanások nyomait; elsimitja a lencsefoltokat és a kisebb sebhelyeket (himlőhely); leszedi a legmakacsabb szeplőt és májfoltot; a lángvörös rózsapattanást és a kékes borvirágot is letarolja.

Bőrhámlasztó készlet ára 5 korona és kapható minden nagyobb gyógyszertárban s drogériában. Direkt rendelhető utánvéttel ezen a czimen:

Kozmetikai Gyógyintézet

Budapest, IV., Kossuth Lajos-u. 4. I. em.

A Bór- és Lithion-tartalmú vasmentes gyógyforrás

Salvator

kitünő sikerrel használtatik vesebajoknál, a húgyhólyag bántalmainál és köszvénynél, a czukorbetegségnél, az emésztési és lélegzési szervek hurutjainál.

Húgyhajtó hatású!

Vasmentes! Könnyen emészthető! Teljesen tiszta!

Kapható ásványvizkereskedésekben vagy a Szinye-Lipóczi Salvatorforrás-Vállalatnál Budapest, V. Rudolf-rakpart 8.

Természetes szénsavdús savanyúvíz a mohai

ÁGNES

forrás. Legjobb asztali és üditőital. Kitünő szolgálatot tesz az emésztési zavaroknál.

Járvány idején präservativ gyógyszernek bizonyult.

Szétküldése **Édeskuty L.** udvari szállitó által Budapest.

Kapható mindenütt.

Serravallo

KINA BORA VASSAL

Hygienikus kiállitás 1906. Legmagasabb kitünt. Erősitőszer, gyengélkedők, vérszegények és lábbadozók számára. Étvágygerjesztő, idegerősitő és **vérjavitó szer.**

Kitünő fz. 7000-nál több orvosi vélemény.

I. Serravallo, cs. és kir. udvari szállitó **Trieste-Barcola.**

Vásárolható a gyógyszertárakban félliteres üvegekben K 2.60, literes üvegekben K 4.80.

Mielőtt tartós és czélszerű **utibőröndöt vásárol,** kerem tekintse meg saját készitményü **bőrönd** és **bőrdiszmű**áru raktáramat :: **CSÁNGO** — bőröndös, —

Olcsó szabott árak. A czim fontos. **Muzeum-körút 5. sz.**

RÁKÓCZI KOLLEGIUM

internátus középiskolai tanulók részére. Tájékoztatót küld a Kollégium Igazgatósága, **Budapest, Oszlop-utcza 35.**

irigységet; bukásakor megszólaltak az ellenségei; most a részvét újítja meg az emlékezetét. Csávolszkynak érdekes pályafutása volt, s ez érthetővé teszi az érdeklődést. Földhöz ragadt szegény ujságíróból többszörös milliomos lett — legalább látszat szerint. Elég ok, hogy sorsa foglalkoztassa az ujságírói fantáziát. Még akkor is, ha tekintetbe vesszük, hogy a vagyont nem ujságírói minőségében gyűjtötte.

De sajátságos, hogy sohase tudtak vele szemben igazságosak lenni. Ellenségei olyan bűnöket fogtak reá, melyekben ártatlan volt. Azok pedig, a kik ma részvéttel emlékeznek meg tragikumáról, olyan hibáit hallgatják el, melyeknek nincsen mentsége, s olyan vádakat emelnek elhúnyt felesége ellen, a melyeket az meg nem érdemel.

Nem szólnánk a dologhoz, ha ép az ártatlan asszony emlékének meghurczolása nem lenne szóban. Mi, a kiknek legtöbb alkalmunk volt Csávolszkyt életében ismerni, mi, a kiknek több jogunk volt, mint a többieknek együttvéve róla kemény ítéletet mondani, nem szóltunk ellene egy rossz szót sem. Sőt védelmeztük, a mennyire lehetett. De az utána maradt eltitkolt vagyonnak esete az ujságokba került, s igaztalan vádra adott alkalmat felesége ellen, s alaptalan sajnálkozásra vele szemben. Majdnem négyszázezer korona vagyon maradt a felesége nevén a bécsi bankokban. S miután ő maga látszólag nyomorban töltötte utolsó napjait, kialakult a panasz, hogy íme a felesége megcsalta őt. Elrejtette előle a vagyont, hogy majd a férje halála után egészen az övé legyen.

A dolog azonban nem így áll. Csávolszky nagyon jól tudta, hogy hol van a felesége nevére elhelyezett vagyon. A safe deposit kulcsát is ő őrizte. A vagyon kamatait feleségével együtt szedte fel, mialatt szimulálta a szegénységet. A felesége ó előtte nem titkolt semmit, ő titkolta el a vagyont azok előtt a barátai előtt, a kiknek hitelét arra használta fel, hogy gazdagodjék, s a kiket anyagilag tönkre tett. És ez az a pont, a melyben nincsen mentsége.

A barátai dolga más lapra tartozik. Azok magokra vessenek első sorban. Ismerték, vagy legalább ismerhették azt az embert, a kinek korlátlanul bocsájtották rendelkezésére vagyonukat és hitelüket. Látták nemcsak nagyratörését, mely tiszteletet parancsolt, hanem azt a mohó vágyat, is, mellyel a megszerzett vagyont, — és néha a még meg nem szerzettet is — élvezni akarta. Mert hisz ő tüntetően, paraszt mohósággal habzsolta az élet javait, s az képezte a nagyobb élvezetét, hogy lássák mások is; lássák és irigyeljék. Nem azért evett franczia pezsgővel savanyított káposztát, mert az jobban csiklandozta inyét, hanem hogy eldicsekedhessék vele, s csak azért járt négy lovon, hogy elmondhassa, hogy huszonnyolcz ezer korona volt az áruk. Barátai tudták, hogy milliókat forgat, de tudták azt is, hogy milliókra mennek az adósságai, s tudták azt is, hogy telhetetlen.

De abban az egyben semmi mentsége sincs, hogy barátait pusztulni engedte mint jótállókat, mig ő maga százezreket tartott titokban, felesége neve alatt a bécsi bankokban. Ez az ő titka is volt, nemcsak a feleségéé. Oly gondosan őrzött titok, hogy legbizalmasabbjai is csak közvetlenül halála előtt tudtak meg róla valamit.

Se életrajzot, se jellemzést nem irunk róla. Minek is? De ezt az egy tényt le akartuk szögezni. Egyrészt, hogy ne vádolják haló porában is az asszonyt, másrészt, hogy ne dicsőítsék illetéktelenül, a kik nem ismerték a viszonyokat.

A HÉTRŐL.

A trónbeszéd. Mi van a trónbeszédben, mi hiányzik belőle, erről eleget írtak és eleget fognak szónokolni, de sok szó esett a trónbeszédről mint *műalkotásról* is és a sok között igen kevés, a mely ebből a nézőpontból magasztalni vagy dicsérni tudta volna. Mint irodalmi alkotást szépnek bizony azok se kvalifikálták, a kik különben nagyon meg vannak vele elégedve. Olvastunk olyan kritikát is, a mely a trónbeszéd köntöse és az alkalom meg a pompában csillogó keret között, a melyben elmondatott, szinte fájdalmasnak érezte az ellentétet. Nagyon aktuális tehát a kérdés: kell-e szépnek lennie egy trónbeszédnek? Ha egy trónbeszéd az uralkodónak személyes munkája lenne, akkor objektiv megállapításoknak természetesen nem lehetne helye, mert a trónbeszéd művészi értékének szabályozója nem lehetne más, mint a fejedelem írói vagy szónoki készsége. De tudjuk, hogy a trónbeszéd nem az uralkodó szónoklata, hanem az ő ajkán megszólaló kormányzati programm, a melynek a megszövegezésére a stiláris készségnek minden kiválósága mozgósít-

Jankovics Gyula szobormüve.

A TÁPIÓBICSKEI HONVÉDEMLÉK MINTÁJA.

ható. Megvan tehát hozzá a mód, hogy a trónbeszéd mindenkor a formának is valóságos remeke lehessen, a tartalom természete szerint akár a nyelvnek fejedelmi pompájával, akár az egyszerűségnek, a tömörségnek és a világosságnak fejedelmi erejével. Minálunk nem élnek ezzel a móddal, a mi nem jelent többet, csak azt, hogy a politikai akciók művészi diszének nem tulajdonítanak nagy fontosságot. Ezt puritánságnak csak bizonyos jóakarattal lehet minősíteni, mert a puritánságnak is megvan a maga művészi dísze: az egyszerűség, a szabatosság, a vonalak érczes energiája. Kossuth Lajos beszédei bizonyítják, hogy a formák legpazarabb ékessége se jelent üres frázisosságot és a Deák Ferencz beszédjei, hogy a legnagyobb egyszerűség se jelent laposságot és lazaságot. Mi úgy tartjuk, hogy a trónbeszédben a magyar nyelvnek, a stilusnak is trónra kell lépnie és kincseinek egész királyi kitárulásában kell megmutatnia gazdagságát, fényét, báját, tüzét, hajlékonyságát, erejét és gyémántos tömörségét.

*

Az új Ház. Összegyülekezésének első tiz percze elég volt ahhoz, hogy az új Ház megkapja a maga epithetonját, ha ez nem is mondható epithetons ornáns-nak. Az első ülésig az ujságok nem igen tudták: micsoda jelzővel emlegessék. Az ellenzéki lapok nem voltak rá hajlandók, hogy a *munka* parlamentje nevét előlegezzék neki, a kormánypártiak meg a *drága* parlament nevet nem akarták elismerni. De a mint a törvényhozó urak egy csomóban megmutatták magukat, azonnal megvolt a jelző, a melyet itt is, ott is el kellett fogadni. Mert ez az új képviselőház valóban a kopaszok parlamentje. Annyi se nem szőke, se nem barna, mert egészen hajmentes honatya talán még egy parlamentben se volt együtt, a mennyi most összekerült. A mi nem azt jelenti, hogy csupa aggastyánt választottak volna a polgárok és a nemzet véneinek tanácsa lenne az új törvényhozás. Korjegyzőkért nem kellett nagyon visszalapozgatni a múlt könyvében, az új Házban akad bőven fiatalság, de épen az a nevezetes, hogy a fiatalabbak a kopaszabbak. A korelnök, a kilenczvenhat esztendős Madarász József több emlékfürtöt adhatott volna a magáéból a huszonhat esztendős korjegyzőknek, mint ezek ő neki. Ezen a mostani választáson tehát határozottan a kopaszoknak kedvezett a szerencse és igy érti meg az ember például a gyönyörű, havas, pátriárka fejű öreg Szappanos István és a dús, bozontos üstökü Nagy György bukását, a kiknek egyenként volt annyi hajuk, hogy most egy egész párt beérhetné vele. Hogyan festenek az ország új fejei belülről: vajjon a sok gondolkodás és a tudás gőze hervasztotta-e le róluk a hullámos diszt vagy — egyéb, az majd kiderül a szüzbeszédek után. A karzat aligha fogja kedvezőnek találni a t. Ház képének ez új változását. De az optimista filozófusok kovácsolhatnak maguknak egy biztató reménységet. Azt ugyanis, hogy az új honatyák sokat fognak dolgozhatni, mert kevés időt kell eltölteniük a — frizura-csinálással.

*

A mi nem termett. Meg kell állanunk egy szóra egy meglehetősen feltünő jelenség mellett. A magyar anekdóta-termelésnek, a mióta modern alkotmányos életünk van, mindig szüretje volt a képviselőválasztás. Az ország különböző részeiből érkezett hirek valósággal puttonyszámra hozták a jó mondások, a jó esetek, az elmés trükkök és hatásos fortélyok zamatos fürtjeit. Mindig akadt egy csomó mandátum, a mit valami ügyes finta, eleven, sokszor geniális ötlet szerzett meg szerencsés gazdájának. Például a szegény néhai Pichler Győző maga egy egész fejezettel gazdagította az alkotmányos élet anekdóta-kincsét. Ez a szüret most elmaradt. Talán soha se volt még választás Magyarországon, a mely olyan kevés vidámsággal szolgált volna a nagyközönségnek, mint ez a mostani. Pezsgett, harsogott és dübörgött az alkotmányos háború, de a vidámság kedves, szökellő, könnyed habcsipkéi nem jelentek meg a hullámain. Anekdótákat, tréfás és ügyes választási eseteket nem hallottunk. A találékony kortesfurfang új alkotásainak hire nem érkezett. A várakozók azzal vigasztalták és biztatták magukat, hogy majd a képviselő urak hozzák őket. Az ő tarsolyuk bizonyára tele lesz a választási élet vidám csemegéivel: tele rakják vele a törvényhozás folyosóit. A képviselő urak megjöttek, hozták a mandátumaikat, de az anekdótákat nem hozták. Pedig a kinek mandátuma van, annak bizonyára a kedve is megvolna az adomázáshoz, ha — adomája lenne. De nincsen anekdóta. Az idén nem termett. Úgy kell lenni, hogy a talaj meg a klima nem kedvezett neki. Egy komor és dühös csata volt ez, a melynek síkján nem tudott megteremni a vidámság mosolygó virága.

*

A Lannelongue-javaslat. Erről még sok szó fog esni, mert gyönyörű és gazdag vita lesz a Lannelongue szenátor javaslatának tárgyalása úgy a franczia képviselőházban, mint a franczia sajtóban, ha pedig elfogadják, egyike lesz a világ legérdekesebb törvényalkotásainak. A Lannelongue szenátor javaslata: küzdelem a *gyilkos takarékosság* ellen, a mely megtölti a franczia takarékpénztárakat, de néptelenné teszi a franczia gyerekszobákat és iskolákat. Sehol annyi megtakarított pénz és oly kevés gyermek nincs, mint Franciaországban. A művelt, tudós és aggódó hazafiak harcza ez ellen az állapot ellen, a mely az elsorvadás veszedelmében tartja a franczia nemzetet, már három évtizeddel ezelőtt kezdődött. *Hervieux* egy tanulmányát ezzel a mondattal kezdette: — A franczia nemzet azon az úton van, hogy a többi nemzetek gyermektelen gazdag nagynénjévé legyen és ezeknek a nemzeteknek minden nappal kevesebb ideig kell várniuk, hogy a fukar nénike behunyja a szemét. — Nagyon természetes, hogy a kiváló franczia patrioták nem ezt a szerepet kivánják annyi dicsőséget megélt nemzetüknek. Ezért alkották meg nehány esztendővel ezelőtt az új franczia családjogi törvényt és ennek a törekvésnek folytatása most a Lannelongue szenátor törvényjavaslata, a mely a kedvezések egész gazdag koszoruját kinálja azoknak, a kik hajlandók ama bizonyos rózsalánczokat a kezükre venni és gyermekeket adnak Franciaországnak. Ha a javaslatból törvény lesz, csak olyan ember lehet állami tisztviselő, a ki harmincz éves kora előtt megnősült, a kinek legalább három gyermeke van, soron kívül is előlép, hamarább és nagyobb nyugdijjal mehet penzióba. Az állam gondoskodik róla, hogy a gyermek ne csak istenáldás legyen, ha-

MDK

Jankovics Gyula szobrász

Szent Gellért szobra.

Mücsarnpk, 1901, 308 l.

3 tengelyes. Barokk, 178o körül.

51. 37 l./

Jankovich Gyula

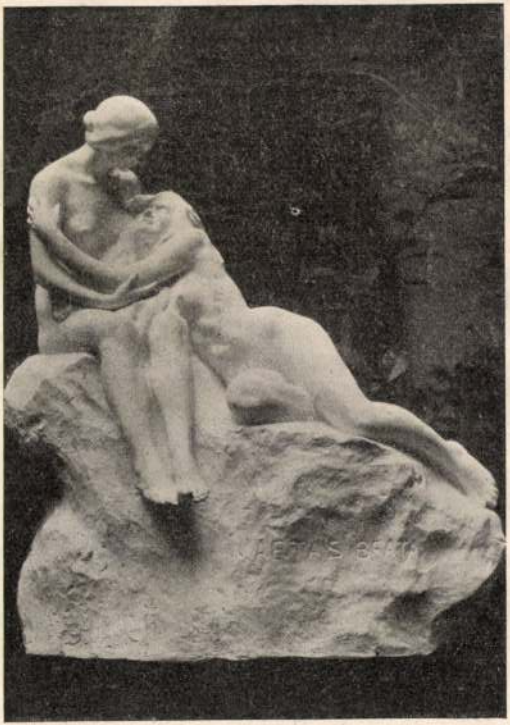

Jankovics Gyula: Boldog kor.

Vas. Ujs. 1914. 7. 6.

Az „öreg iskolák“ tornya Oxfordban.

A Radcliffe könyvtár épülete Oxfordban.

Nagy Virgil: Az 1906. évi Londonban tart

Budapest.

Gellért szobor
/Jankovich Gyula/

MŰVÉSZET
I.évf. 1902.
350-351.
"Ez a nyár a szobrászok nyara.."

J a n k o v i c h Gyula szobrász

M Ú V É S Z E T
II.évf. 1903.
65.
"Kitüntetések"

J a n k o v i c h Gyula szobrász

M Ú V E S Z E T
I.évf. 1902.
431.
"Kitüntetések"

J a n k o v i c h G y u l a
szobrász

M Ú V É S Z E T
I.évf. 1902.
430.
"Uj szobormüvek"

PLASZTIKA XIX.szd. körplasztika, monumentális, Jankovich Gyula szobra.

Religio 1897.II.fv. 27.sz.
vegyesek 212.sz.

BUDA

Szent Gellért szobra, Jankovits Gyula, szobrás müve.

Religio 1902 II.fv. 18.sz.
~~Eyxkxxx~~ Vegyesek 144.old.

Körplasztika
Salamon Ferenc mellszobra
Jankovich Gyula
Budapest

Századok 1902. ~~600~~ 600 o.

Vegyesek

Körplasztika
Salamon Ferenc mellszobra
Jankovich Gyula
Budapest
Századok 1902. 950 o.

Thaly Kámán: Salamon Ferenc szobra

Jankovich

wed

Somfai Jains. Szent
Gellert szobra. Magyar
Állam 1901. 158 sz

.....*műhely.*

főnökség!

.....hó.....n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

.....szamu .....

n.

i ..... hó.....

.....

sajátkezű aláirás és munkásszám.

Jankovits Gyula

Lyka Károly

MAGYAR MŰVÉSZET

1933. 31.

Nekrolog

Jankovics Sarla

Sod

A. Genius 1897.

557 l. Eippel

Fankovits Gyula nobrász

Kovács Gergelyné: Az első világháború emlékművek és áldozatuk

Művészet, 1982. december

Jankovich Gyula

A Gellért-szobor megnagyobbitása. Az új eskütéri hid budai följárójával szemben a minap felállitották Gellért püspök *próba-szobrát.* A próba alkalmával kiderült, hogy a szobor abban a nagyságban, a mint tervezve van, a Gellért-hegy oldalán, a hidfő óriási pilléreivel szemben *teljesen eltörpül* és egyáltalán semmi művészi hatása nem lesz. A szakértők, a kik ismételten helyszini szemlét tartottak, mindannyian arra a meggyőződésre jutottak, hogy a *szobrot meg kell nagyobbitani.* Legalább 10—12 méter magasnak kell az emléknek lennie, hogy a hegyoldalban is meglássák. E megnagyobbitás azonban tetemes költséget igényel s ez iránt a közmunkatanács közelebb tárgyalni fog a miniszterelnökséggel, mely a király által a nemzetnek ajándékozott tiz szobor ügyét kezeli.

Magyar Művészet

1900. 877. h.

Jankovits Gyula

szobrány

Szód

=

Épitő Ipar. 1901. 23 sz. 24. 7.

(Szent Gellert szobránál elhelyezése, képekkel)

...agyar királyi államvasutak.

T. Műhely

Miután keresményemnek 191..... év

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére .....

nevü munkástársamat szóbelileg megbiztan

Kelt ....., 191..... é

.....

tanu.

.....

tanu.

Fergan, szorosan mellette állva, újabb csókkal akart neki köszönetet mondani.

Ebben a pillanatban valaki megszólalt a szalon hátterében.

— Miczuko, mért énekled ezeket az ostoba kis verseket?

Herbert Fergan hirtelen megfordult, a verejték kiverte a halántékát. Joriszaka marquis lépett be csöndesen.

Látott-e valamit? És mit látott?

Nem láthatott semmit. Teljes nyugalommal szólt:

— Miczuko, te nem ebédelsz ma este velünk?

Az asszony felállt. Szemét a földre sütve szólt:

— Nagyon fáradt vagyok. Ha nem volna ellenére, a szobámba szeretném hozatni az ebédet.

— A hogy tetszik.

Az asszony kiment a szalonból. Az ajtó hangtalanul csukódott be utána. Herbert Fergan nagyot sóhajtott és megsimította a homlokát.

Joriszaka Szadao barátságosan tett feléje néhány lépést és rátámaszkodott a zongorára.

— Hát akkor négy szem közt ebédelünk és beszélgetünk.

Félbeszakította magát és mélyen belenézett az angol szemébe.

— Beszélgetni fogunk. Még sok felvilágosítást kell öntől kapnom, sok tanácsot kell kérnem. Nem szabad, nem szabad újra megismételnünk az augusztus 10-iki csatát. Nem fog visszautasítani egy szövetségest . . .

Herbert Fergan lehajtotta a fejét. Borotvált arcza kipirult. És oktató hangon elkezdett beszélni.

— Augusztus 10-ike . . . augusztus 10-ikén önök félénkek voltak, nagyon félénkek . . . Nem tudták, nem érezték, hogy önök az erősebbek. Nem biztak magukban. És úgy verekedtek, mint a kik félnek a vereségtől: nagyon óvatosan, nagyon ügyesen, nagyon messziről. Hogy az ember a tengeren győzzön, ahhoz módszeresen és óvatosan kell készülni, de aztán vadul és eszeveszetten nekirontani. Így tett Rodney, Nelson és a francziа Suffren. Következőleg a

II. RÁKÓCZI FERENCZ SZOBRA, MELYET MOST LEPLEZTEK LE ZOMBORBAN. — Jankovics Gyula szobormüve.

Itt egy csaknem sötét folyosó nyúlt el két papir-kárpit között; hátterében két tapéta-ajtó állt szemben egymással.

Joriszaka marquis benyitott a baloldali ajtón. Egy alkov-féle volt mögötte, egyszerű fehér fa-alkov, finoman faragva, de teljesen csupasz.

A nagyon alacsony menyezetnek látszottak a gerendái, a padló olyan szinű volt, mint a

Joriszaka marquise nagy virágú kimonóba burkolózott, lábát beledugta posztózsinóros papucsokba és elhagyva a fehér fával burkolt alkóvot, a mely az ő intim és magán-szobája volt, megfürdött egy kád forró vizben, a hogy minden japán nő szokott minden este, kevéssel napnyugta előtt.

Aztán visszatért. Leejtette kimonóját. Levetette papucsát. Szolgáló lányai három könnyű krepp-ruhát nyujtottak neki, három bő újjú japán ruhát, — mind a három kék volt és mind a három nagyon egyszerűen volt diszítve egyetlen bizarr és hieratikus rozettával, a *mon*-nal (czímer).

Felöltözködve Joriszaka marquise letérdelt tükre előtt. Ruhái szétterültek, az *obi* szélesen övezte őket pompás csokrával. Két kezével megragadta kontyát, fölemelte, újra visszahelyezte s hosszú arany és gyöngyház tüket tűzdelt bele. Joriszaka marquise fölállt, egy pillanatig járt-kelt a szobában, aztán bement a félhomályos folyosóra. Hirtelen, ismét tapsolva tenyerével kinyitotta a jobbfelé nyiló ajtót.

Másik szoba tárult fel, tökéletesen egyforma a baloldali szobával: ugyanazok a csupasz fehér fa-kárpitok, ugyanazok az áttetsző farámák, ugyanazok a gerendák. A toilette-asztalka és a tükör helyett azonban két apró tabernakulum vett körül egy fényezett czédrusfa oltárt, melyen az ősök táblácskái sorakoztak.

Joriszaka marquise szótlanul leborult a táblácskák előtt, a hogy illik és néhány perczig így leborulva maradt, kezét a földre vetve és homlokát a gyékényhez nyomva.

Aztán letérdelt egy párnára és valami hárfafélét vett a kezébe, melyet egy szolgáló hozott neki sietve a karjában.

Szomorú és lassú zene hangzott fel, melynek sem ritmusa, sem harmóniája nem hasonlított a Nyugatnak sem ritmusaihoz, sem harmóniáihoz. Rejtelmes hangok következtek egymásra és elegyedtek egymással, kezdet és vég nélküli frázisok foszlottak el, álmodozások, bánatok, siránkozó panaszok remegtek ijesztő sikoltások közben, melyek a téli szelek süvítéséhez hasonlítottak vagy az éjjeli madarak kiáltásaihoz. Minden fölött reménytelen melan-

Vas. ujs. 1912. 59. é.

REPÜLŐGÉPPEL AZ ÓCZEÁNON ÁT.

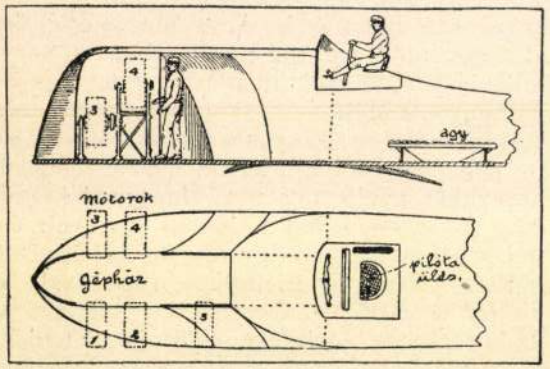

Curtiss és Atwood oczeánjáró repülőgépének belseje.

Az «Atlantic» katasztrófája ismét időszerűvé tette azt a kérdést, vajjon nem lehetne-e előbb-utóbb a légi közlekedési eszközöket felhasználni s ily módon nemcsak az utazás idejét megrövidíteni, hanem a tenger különböző rejtett veszedelmeit, pl. a jéghegyeket kikerülni? Az ilyen kérdés ma már nem tartozik a képtelenségek közé, mert mint tudjuk, egyrészt a La-Manche csatorna feletti repülések úgyszólván mindennapossá váltak, másrészt pedig mert egyhuzamban több száz kilométert is repülnek, mint pl. tavaly deczemberben *Gobé*, a ki leszállás nélkül 740 km. 255 métert repült, ezzel egyszersmind világrekordot teremtve.

A gondolat roppant csábító! Az Amerika és Európa közötti 3200 kilométernyi utat óránkénti 150 km.-es sebességgel megtenni, tehát az eddigi öt-hat napos rekordokat mindössze 20—22 órára javítani, olyan kilátás, a mely korunkban a képzelet legmerészebb játékait is felülmúlja. Ez a talán még a peking-párisi repülésnél is nagyobbszerű ötlet nem is olyan kivihetetlen, mint a minőnek az az első pillanatban látszik. A mikor egy hónappal ezelőtt az európa-ázsiai repülés hire világgá ment, azt mindenki reklámszerű humbugnak tartotta. Nehány nappal utóbb pedig kiderült, hogy épen ellenkezőleg, a «Matin» pályázatát a franczia aero-club mint sporthatóság nemcsak hogy tárgyalta, hanem a verseny feltételeit is megállapította s a majd 200,000 franknyi díjak kitűzése iránt is intézkedett. Miért ne? Elvégre is a mai sárkányos repülőgépek még nem érték el fejlődésük csúcspontját és különösen ökonomiájukat és repülési tartamukat illetőleg tőlük még igen sokat várhatunk.

A másfél hónappal ezelőtt lezajlott monacói vizirepülő gépverseny tanúságai szerint, az eddigieknél kissé tökéletesebben és mondjuk kényelmesebben felszerelt, illetőleg berendezett ilyen aerohidroplánokkal, úgyszólván jobb eredményeket értek el, mint a szárazföldi tipusokkal. *Curtis* és *Atwood* világhírű amerikai pilóták épen ezért egészen komolyan láttak régi tervük kiviteléhez. Az Óczeánon túl az anyagi eszközökkel hamarosan rendbe jönnek; az erkölcsi támogatást *Wilson*, a Harvard-egyetem tanára adta meg, a kinek nézete szerint olyan gépen, mint a minőt ez a két pilóta tervezett, az Atlanti óczeán átrepülése nem is okoz nagyobb nehézséget (!)

Wilson a Neufoundland-Anglia közötti útvonalat ajánlja s főképen csak arra figyelmezteti a vállalkozókat, hogy mivel fenn a levegőben nehezebb a helyes irány betartása, mint a tengerszinén — a melyen tudvalevőleg a csillagászati megfigyeléseken kivül, bizonyos állandó légáramlások (u. m. a passat szelek) és az iránytű is segítségünkre állanak — rendkivül óvatosak legyenek. A fő dolog azonban, hogy a gép sebessége állandó maradjon és a hordfelületek stabilitása kifogástalan legyen.

Curtiss és *Atwood* a mindenesetre vakmerő repülést még az ősz elején kisérlik meg s ezért már most nagyban építik, hatalmas s az eddigieket nagyságban jóval felülmúló gépüket. Ez a trans-atlanti aeroplán tulajdonképen belül üres, csónakszerű szántalpakon nyugvó biplán lesz. A törzs teljesen csukottnak készül, csupán fenn hagynak egy kis helyet a kormányzó pilótának, a ki ülőhelyére a törzs mellső részén lévő gépházból kis csigalépcsőn juthat fel. A gépház melletti fülkébe egy ágyat állítanak s ott helyezik el úti szükségleteiket.

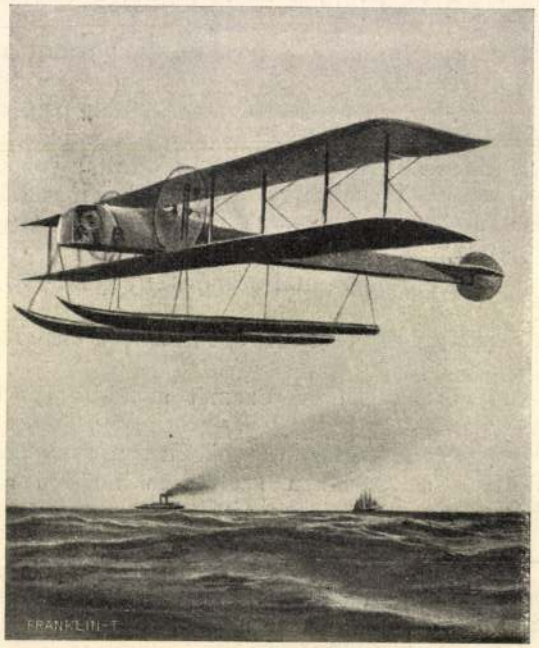

Curtiss és Atwood oczeánjáró repülőgépe.

A két pilóta egymást felváltva vezeti a gépet, a mechanikus pedig kezeli az 50-lóerős gunue motorokat. Ezeknek száma öt s áttétel útján két légcsavart mozgatnak. Az elérendő átlagos óránkénti sebességet 90 km-re becsülik, úgy, hogy legrosszabb esetben az utat másfél nap alatt megtehetik.

A gép hatalmas méreteinél fogva 1500 kg. súlya lesz, s a hasznos teher a mit rajta magukkal vihetnek 2000 kg.

Jellemző, hogy törzsökös amerikai szokásokhoz híven a fogadások megkezdődtek és a lekötött összegek már is egy millió dollárra becsülhetők

Massány.

38. SZÁM. 1900. BUDAPEST, SZEPTEMBER 23. 47. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világkrónikával) együtt { egész évre **24** korona, félévre ... **12** « | Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG { egész évre **16** korona, félévre ... **8** « | A POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világkrónikával) { egész évre **10** korona, félévre ... **5** « | Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldíj is csatolandó.

HÁROM ÚJ SZOBOR.

Abból a tíz szoborból, a melyekkel a király ajándékozta meg a fővárost és a magyar nemzetet, többnek mintája gipszbe öntve immár készen áll s megitélhetjük, milyenek lesznek majd maguk a szobrok is, a melyek fővárosunk különböző tereit fogják ékesíteni. Ezen szobrok: a Zrinyi Miklósé, Szent Gellérté, Hunyadié és Bocskayé. Az elsőt bemutattuk már; most a három utóbbi szobrot ismertetjük.

Szent Gellért. A lángbuzgalmú, vértanúságot szenvedett püspök gipszbe öntött alakja ez időszerint *Jankovics* Gyula várkert-bazári műtermében látható.

A művész a rá bízott feladatot, mint az itt bemutatott fényképmásolatból is kitetszik, valóban szerencsésen oldotta meg, s a főváros egy kiváló művészi alkotással lesz gazdagabb Szent Gellért szobrával. Ennek a véleménynek adott kifejezést a szoborbizottság is, melynek tagjai között ott volt *Dessewffy* csanádegyházmegyei püspök is, továbbá báró *Podmaniczky* Frigyes, *Pauler* Gyula országos levéltárnok, *Márkus* és *Halmos* polgármesterek, *Strobl* Alajos és *Fadrusz* János szobrászművészek, a kik

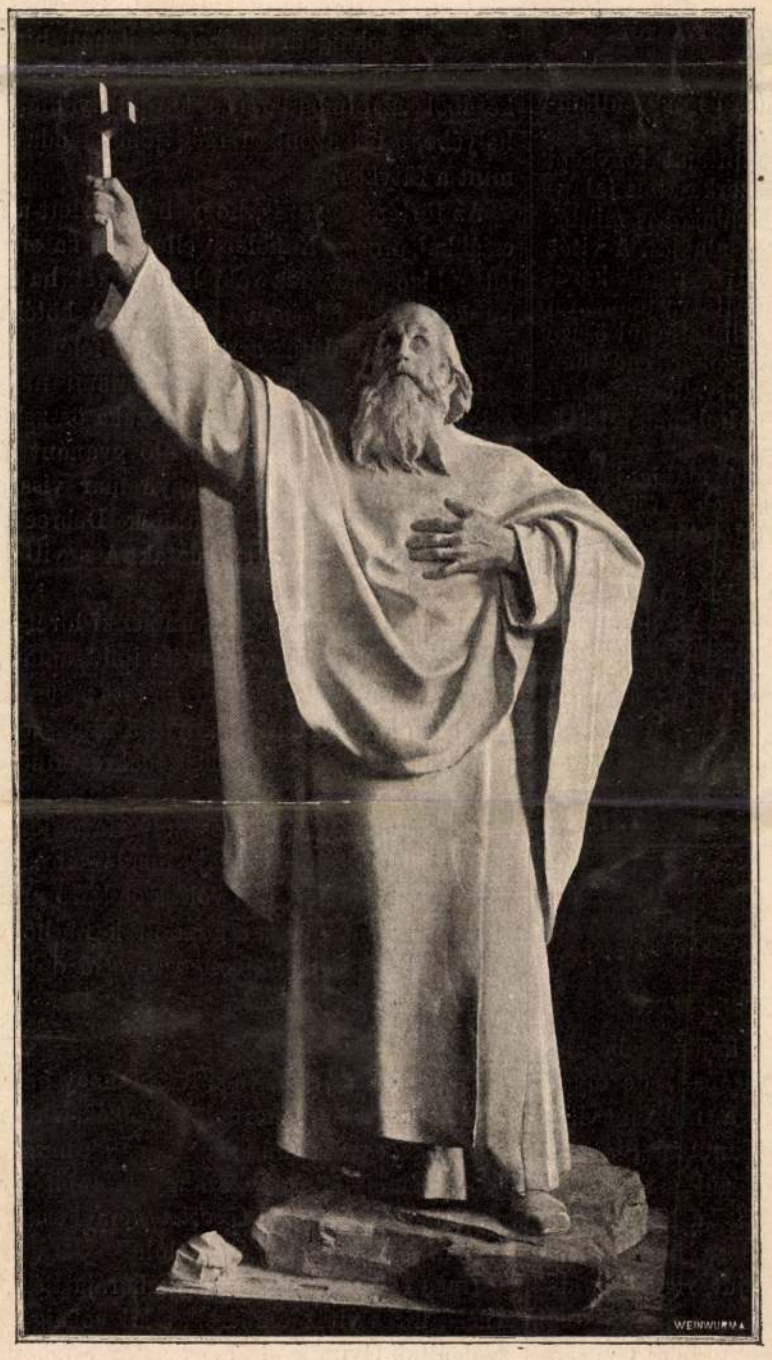

SZENT GELLÉRT SZOBRA JANKOVICS GYULÁTÓL.

BOCSKAY ISTVÁN SZOBRA HOLLÓ BARNABÁSTÓL.

egyhangúlag fogadták el kivitelre a szobor kész mintáját.

Jankovics Gyula — ki már az Asztrik püspök pannonhalmi szobrával is fényesen bebizonyította az ilyen feladatokra való rátermettségét — úgy ábrázolja Szent Gellértet, a mint egy sziklán állva, egyik kezében magasra emelt feszülettel hirdeti az igét. Egyszerű papi talárja művészi redőkben simúl a kitünően mintázott alakra, balját szívére szorítja, födetlen homlokáról vallásos ihlettség sugárzik, egész arcza mély áhítatot árul el. Lenn a szikla-talapzaton Szent István-kori magyar viseletbe öltözött harczos ül, ki mély figyelemmel hallgatja a szent igéket s egész magatartása és arczának kifejezése elárulja, hogy ő már megtért, meghódolt a keresztény vallásnak. Nemes egyszerűség, erő és bizonyos klasszicitás olvad összhangba a sikerült szoborművön.

Szent Gellért alakja bronzba lesz öntve, a talpazatául szolgáló sziklát és a magyar harczos alakját kemény pátyi vagy haraszti kőből faragják. A szobrot az épülőfélben lévő eskütéri híd tengelyében, a Gellérthegy oldalában állítják fel. A műértők körében azonban mind jobban nyilvánúl az az óhajtás, hogy a szobrot legalább még egyszer olyan nagyra készítsék, mint eredetileg tervezve volt, mert igy a híd és a Gellérthegy nagysága mellett természetesen sokkal jobban érvényesülne.

Hunyadi János. A kormány által kiküldött biráló bizottság ez évi szept. 5-ikén átvette Hunyadi János szobrának Tóth István szobrásztól alkotott kész agyag mintáját s azt minden tekintetben kielégítőnek találván, a művészt megbízta annak érczbeöntetésével is.

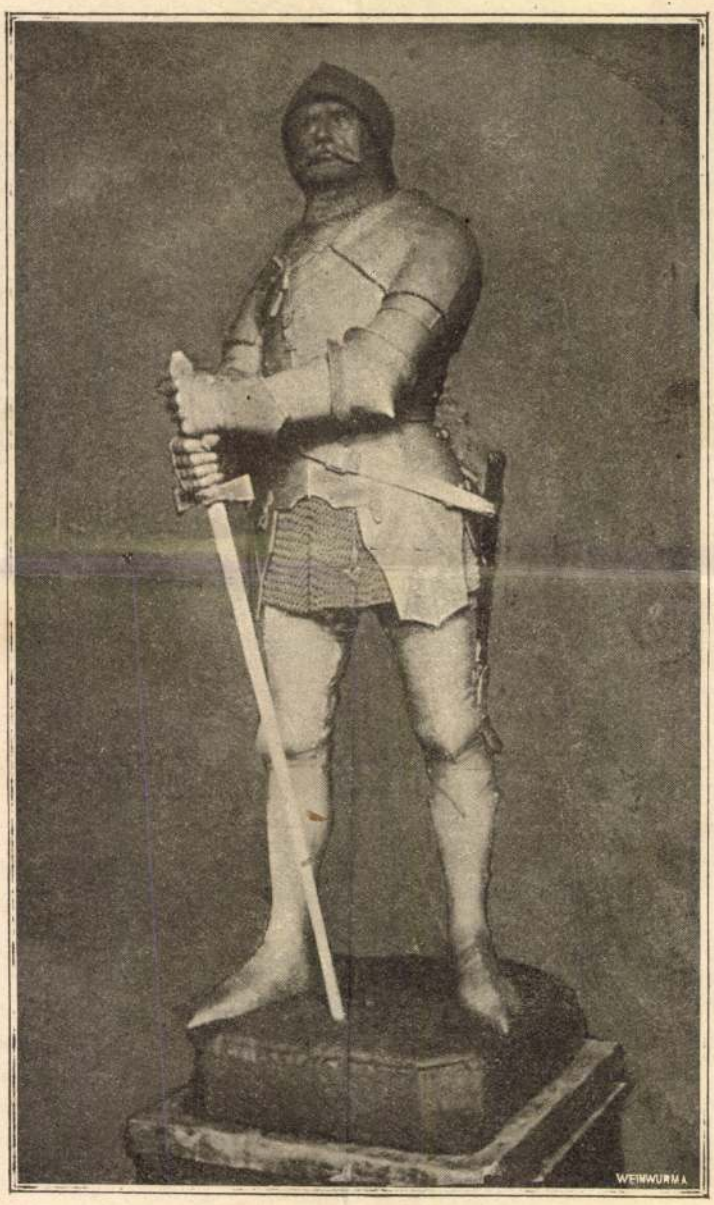

Sármay József amateur fényképe után.

HUNYADI JÁNOS SZOBRA TÓTH ISTVÁNTÓL.

Magyarország egykori nagy hadvezérét és kormányzóját úgy állította elénk a művész, a mint a költő mondja:

«Ki áll amott a szirttetőn, Hunyad magas falánál?»

Hunyadi alakja Vajda-Hunyad várának egyik bástyafokán áll, melynek oldalát családi czímere ékesíti. A hős «várába szállt nyugodni», de azért sisakosan, pánczélosan, teljes hadi fegyverzetben jelenik meg előttünk. Hatalmas, erős termetén méltóság és nyugalom ömlik el.

Tóth István minden megszerezhető történelmi forrást átbúvárolt, hogy a lehető leghűbb képet alkothassa meg Hunyadiról. Az alakra, az öltözetre és fegyverzetre nézve főleg Thuróczy krónikáját s az abban levő fametszetet használta föl s egyszersmind behatólag tanulmányozta a régi magyar viseletről Nemes és Nagy Géza művében összegyűjtött adatokat és képeket is. Ezek alapján mintázta a sisakot, pánczélt és kardot. Egy szóval, a mennyire a különben kevéssé megbízható források lehetővé tették, mindenben történeti hűségre törekedett. S hogy ezt a czélját annál tökéletesebben elérhesse, bejárta mindazon helyeket, a melyeken Hunyadira vonatkozó adatokat s nyomokat találhatott. Vajda-Hunyad várában mintázta a vár egyik bástyája után a talapzatot s Gyula-Fehérvárott a Hunyadiak czímerét.

A szobor helyéül a budavári Mátyás-templomhoz fölvezető új lépcsőzet előtt az Albrecht-útból kiszélesedő tér van kijelölve, honnan tágas kilátás nyílik a Dunára s azon túl a pesti oldalra.

Maga a szobor érczből, hatalmas talapzata pedig erős, tömör kőből készül. Hatását nagyon fogja emelni a díszes környezet, hol a halhatatlan hősnek és nagy fiának, Mátyás királynak emlékei szoros közelségben fognak állni egymás mellett.

Bocskay István. Férfikorának teljes erejében, elért sikereinek tetőpontján, fejedelmi díszbe öltözve, jobbjában buzogányt tartva, kardján nyugvó baljában a zsitvatoroki békeszerződés okiratát szorítva: így állítja elénk szoborművében *Holló* Barnabás Bocskay Istvánt, a lánglelkű szabadsághőst és nagy államférfiút.

A szobor, melynek kész mintáját fényképi másolatban mutatjuk be, jól szerkesztett talapzaton áll, melyhez egy mellékalakot is mintázott a művész: egy hajdú vitéz alakját. A vitéz egyik kezében csákányt szorítva, másik kezében magasra emelt zászlót lobogtatva tekint fel vezérére, a kinek neve elválaszthatatlanúl össze van forrva a hajdúsággal. A szobor egészben véve igen sikerült alkotás és kiváló dísze lesz az Andrássy-úti körtérnek, a hol majd felállítják.

Mind Bocskay, mind a hajdú alakja igazán kiváló alkotása Holló Barnabásnak. A fejedelem csupa erő, méltóság és tiszteletet parancsoló nyugalom; a hajdú csupa elevenség, tűz és mind e mellett az ő alakjában is erősen érvényre jut a magyar embert mindenkor kiválóan jellemző komolyság és erő. A két alak teljes harmoniába olvad; de bármily örömest nézzük is a hajdúnak pompásan sikerült alakját, teljes figyelmünket mégis a főalak köti le. A fejedelem arczából sugárzó értelem és erély nagy erővel hat a szemlélőre és mélyen vésődik emlékezetébe. *T. K. E.*

ROHODI GYURKA.

Egy régi huszár viselt dolgai.

Irta **Szívos Béla.**

Sok csősz őrizgette már a hajdú-szoboszlai tengeriföldeket az idők folyásában, de olyan egy sem akadt közte, mint a milyen vitéz Rohodi Gyurka volt, a ki hajdanában Simonyi óbestert kivágta a francziák közül, azután meg végig kalandozva Európát, Afrikát, utoljára a gibraltári gályákról szökött haza, hogy itthon kergesse a tengeriföldről a varjút, rigót, csatangoló juhászt.

Bizony ilyeneket cselekedett Rohodi Gyurka. És még sok más egyebet is, a miért méltó lesz erről a szilaj és garázda, de rendkívűl vitéz régi huszárról megemlékezni.

Rohodi Gyurka még a tizenhat esztendőt sem igen töltötte be s már sem volt nála hiresebb verekedő az egész Szoboszlón, a mi pedig ugyancsak nagy szó, mert a hajdú vitézek ivadékai mindenha nagy hírnévnek örvendtek ezen a téren messze földön; akkortájban meg valóságos csuda számba ment volna az a vasárnap, mikor tiz-tizenöt embernek be nem verték a fejét. Olykor egész háború fejlődött ki a különböző városrészek lakói közt. Egyszer például a gátoldaliak beszorítottak vagy negyven peczoldalit a nagy korcsmába s ott ostromolták egész éjszaka, meg másnap is. Végre a nemes tanács megunta a lármát, de mivel a felbőszült felek sehogy sem hallgattak a szép szóra, hadnagy uram kapta magát, levágatott egynehány birkát, csapra üttetett a városház udvarán egy hordót s a semleges jelesebb botosok közül össze szedetett vagy száz embert, a kiket jól tartván, tanácsi határozatból neki eresztette a hadakozó feleknek. S csakugyan szét is verték mind az ostromlókat, mind az ostromlottakat, mire jövő vasárnapig szent lett a béke.

Ezt pedig csak azért mondtam el, hogy a ki ilyen vitézek közt már suhancz korában hirre bírt vergődni, annak ugyancsak legénynek kellett lenni a talpán.

Hanem hát Rohodi Gyurka nem sokáig örvendhetett itthon hírnevének; a sors mentől hamarabb kivette kezéből az ólmos botot s kardot nyomott bele helyébe, a mi azonban még jobban oda illett, mint a fütykös.

Az történt ugyanis, hogy háború lett a francziákkal, a nagy Napoleon ellen sok katona kellett s bizony az arra való legényeket, ha a verbunkosoknak fel nem csaptak, hát kötéllel is megfogták s küldték arra, a határ felé.

Igy járt Gyurka is. Épen valami nagyobb csinyt követett el, mire egy éjszaka összekötöztette a nemes tanács, útravaló gyanánt rácsapatott huszonötöt, hogy egyhamar vissza ne kívánkozzék s azzal beküldték Debreczenbe, a hol huszár mondúrt húztak rá s vitték, az Isten tudja, merre.

Sokáig nem hallotta aztán senki hírét sem s ha szóba került is még néha imitt-amott, azt mondták, hogy bizonyosan elesett már valahol a háborúban. Hanem az anyja, a ki boszorkány hírében állott, az ilyen beszédekre mindig azt mondta:

— Rosz pénz nem vész el. Haza jön még Gyurka a föld alól is; majd meglássátok.

S ezen a véleményen voltak előljáró uraimék is, a kik nem egyszer gondoltak rá, hogy ha Gyurka haza kerül, bizonyosan első dolga lesz a házat rájuk gyújtani.

*

Telt, múlt az idő, vége lett a nagy háborúskodásnak s a rég elhordott legények, a kik megmaradtak, egymásután szállingóztak haza; igaz, hogy némelyiknek keze, vagy lába bizony oda maradt. De Rohodi Gyurka nem került elő; hanem hír, az bezzeg jött felőle.

Haza érkezett két régi czimborája Bézi, meg Váczi, hires vitéz emberek, a kik sokáig együtt szolgáltak Gyurkával. Ezek aztán csuda-dolgokat beszéltek róla. A mit pedig mind el is lehe-

Jankovics Gyula és Vágó László pályaterve.

falait borító műmárvány megrepedezése, a minek kijavítása a vállalkozó biztosítási összegéből valószinűleg kitelik.

Az országházban e hó 2-ikán este tartották meg a *villamos világítás próbáját*, meghivott nagyszámú közönség előtt. Esti hat órakor a hatalmas palota ablakai egyszerre kivilágosodtak a villamos fénytől. Az óriás épületet ezernyi sokaság vette körül. Bent ragyogott minden s a lépcsőkön, a folyosókon először támadt nyüzsgő élet. A világitás csak egy óra hosszat tartott. A készülék jól működött, a megjelentek pedig gyönyörködhettek az igéző hatású nagy kupolateremben, melyben fent a magasban elhelyezett fénykoszorú, még feljebb a boltozat közepén a villamosfény egész bokrétája hintette szét a világosságot. Ez a pazar helyiség ritkán fog így tündökölni, mert a palota e részét csak kivételes ünnepélykor nyitják meg. Az építési finomságok és szépségek a világításban jobban érvényesültek egyes helyeken, mint nappal. Az üléstermekben a világítás egészen nappali fényt áraszt. A társalgók, az elfogadó termek, a miniszterek szobái, a delegáczió terme mind megteltek derűlt fényességgel s ünnepélyesen mutatták a pompát, az aranyozásokat, a festéseket, a fali képeket.

Emlék-ünnepek. *Székesfehérváron* szeptember 28-ikán, Mihály napja estéjén a déli vasút munkásai hosszú fáklyás menetben vonultak *Vörösmarty* szobrához Gődl Károly főmérnök vezetésével. A szobornál több ezer főnyi közönség várakozott.

mint már volt alkalmunk jelenteni, kizárólag lapunkba fogja szépirodalmi műveit, regényeit, elbeszéléseit, tárczaczikkeit irni. Mint több oldalról értesülünk, nagy örömmel fogadták olvasóink jelentésünket ***Mikszáth Kálmán*** *szerkesztőségünkbe való belépéséről, a ki már a mult héten megkezdte nálunk működését.*

---

* **Piscsevics orosz tábornok** Regénytárunkban megjelenő emlékiratai széles körökben nagy érdeklődést keltenek, minek bizonysága az a levél is, melyet egy kitűnő szerb iró küldött lapunkhoz, többek közt ezeket mondván:

«Nagy örömmel és őszinte érdeklődéssel olvassuk a *Vasárnapi Ujság* «Regénytár»-ában a XVIII. század végén szerb-szláv nyelven megjelent s Huszár Imre által lefordított «Piscsevics orosz tábornok vándorlásait és kalandjait.» Piscsevics, a megszüntetett határőrség kapitánya, a későbbi orosz tábornok, regénynél is érdekesebb módon elősorolván viszontagságokkal teljes életének élményeit, érdekfeszítően írja le Oroszországba történt kivándorlását s valóban meglepő a kalandok gazdag sora, melyen átesett. Már az eddig közöltek után mondhatjuk, hogy ez élmények és viszontagságok leírásai félreismerhetetlenül magukon viselik szerzőjük egyéniségét s

ter, a magyar mérnök- és építészeti egylet elnöke, ki megnyitó beszédében a kongresszus czéljáról szólván, kifejtette, hogy a legbővebb mértékben adja meg a módot a gazdasági élet jelenségeinek és az arra befolyást gyakorló tényezők természetének közvetlen tapasztalás alapján való megfigyelésére. Szükséges azért, hogy a technikusok tudományát és tapasztalatait minél jobban igénybe vegyék.

Az első ülésen *Zelovich* Kornél a *műegyetemi nevelésről* értekezett. *Timon* Zoltán egy második műegyetem fölállítását kivánta. *Acsádi* Jenő a közutak fejlesztéséről értekezett. — A kongresszus második napján, szeptember 29-ikén *Hieronymi* Károly tartott nagyérdekű fejtegetést vizi utaink és vasutaink fejlesztéséről. Főleg a folyók szabályozásával, csatornák építésével foglalkozott, a mi körülbelől hat millió koronával terhelné évenként az államot, de nagy gazdasági haszonnal is járna. *Gaál* Jenő műegyetemi tanár a technikusok helyzetéről a közgazdaságban értekezett *Chatel* Vilmos és *Éder* Róbert a technikai szakba vágó előadásokat tartottak. *Kelemen* M. István a technikusok szellemi tulajdonjogának védelméről szólt. A szakosztályokban is gyakorlati érdekű és tanulságos előadások hangzottak. — A berekesztő ülést szeptember 29-ikén este tartották. Ekkor *Szesztay* László értekezett a műszaki teendők államosításának hatásáról, *Varga* József a magánmérnökség érdekében való sürgős teendőkről. A fölolvasások közt már tárgyuknál fogva legnagyobb fontosságuak és legérdekesebbek voltak azok, melyeket szeptember 29-én d. u. az Uránia-szinház helyiségében tartottak. *Sinkó* Sándor «az elektromos vontatás a nagy

M.D.K.

Jankovits Gyula /1865-1932/

731. Szobrászat és Festészet alakjai. Két épületszobor. 300 cm. Sóskuti kő.
732. Angyalok. Kődombormü.
733. Hungária szoborcsoport. 450. cm. Sóskuti kő.
734. Libatolvaj. Márványszobor. 150 cm.

Elvesztek. /Budai kir. palota/

Háborus mütárgyveszteség-jegyzékek. V. füzet.
53. l.
MUMOK. Bp. 1952.

MDK

Jankovics Gyula szobrász , Bpest

a bécsi képzőművészeti akadémián arany Fugger-érmet kapta az "amazonok harca" legjobb ábrázolásáért

Kitüntetett magyar művész-növendékek. ~~[illegible]~~
Vas. Ujs. 1889, 487 l.

al kiszögellő ötszögü bástyája. Barokk,

dlan. I. kötet. Eger, 1933, 46 l — Voit Pál,

MDK

Jankovics Gyula, Bp.

Vinzenz Neuling dij 1890

Bécsi képzőm. akadémia magy. Ösztönd. névsors

Fleischer Bécs. 104. 1.

MDK

Jankovics Gyula, Bp.

Mesteriskolai dij 1894

Bécsi képzőm. akadémia magy. összünd. névsora
Fleischer Bécs.

105.

Jankovics Gyula, Bp.

Füger-díj
1889

Bécsi képzőm. akadémia magyar ösztönd. néve.
Fleischer Bécs. 102. l.

Jankovics Gyula

a bécsi Kéjszőnyi akad-
1889-be az arany Fugger
érmet kapta az amazonok
harcza legjobb ábrázolási-
ért.

Vas Vp 1889. 487 l.

Jankovich Gyula, Budapest MDK

udvari díj.

1892. ezüstérem

Bécsi képzőm. akad. magyar ösztönd. névsora.

Fleischer Bécs. 99. l.

MDK

Jankovics Gyula, Budapest

1891. Gundel I. dij.

1889. Füger-dij.

1890. Vinzenz Neuling-dij.

1894. Mesteriskolai-dij

Bécsi képzőm. Akad. magyar ösztöndijasainak névs.

Fleischer, Bécs. 102, 104, 105. l.

Jankovics Gyula
tróbrás

nincs céd

*Csikos Tessia Béla

Kitüntetett magyar müvész-növendékek. A bécsi képzőművészeti akademia 33 idei jutalmazott növendéke közt hét magyar van. Az előkészitő festészeti osztályban : az eszéki *Csikós* Albert az ezüst Fugger érmet kapta a gulák épitése legjobb megoldásáért, a magyar-pécskai *Braun* Fülöp pedig a Dessauer-dijat, a legjobb antik-rajzért. Az előkészitő szobrászati osztályban : a budapesti *Jankovics* Gyula ar arany Fugger-érmet kapta az «amazonok harcza» legjobb ábrázolásaért, a pécsi *Zsolnay* György pedig a Gundel-dijat. Zumbusch tanár szobrászati tanfolyamán : a nagyszombati *Tóth* István elsőosztályu udvari dijat nyert «Bucsu»-jáért, Hasenauer épitészeti tanfolyamán pedig a temesvári *Gotthilf* Ernő az arany Fugger-dijat kapta egy temetői sirkápolna legjobb tervéért ; a horvátországi *Jankovics* Cirill meg a tanfolyam szorgalmi diját.

-Balla Fülöp

Vas. rejs.
1889. 487. l.

7/Pg

Első emeleti fogadó

Pánya Ko. elfog.

Jankovits Gyula
nobrán
U. 3276

+ Pomázon 1932. dec. 23.
67 éves korában.
Saját kis házában nyomorban élt. Hagyatékában 17 nagy, 37 középnagyságu és 30 kis nobrot leltároztak. Végrendelet nélkül halt el. A hagyatékot Pribenszky Dánosné nül. Jankovits Ilona kispesti lakos örökölte. A budapesti nületésü nobrán temetését a főváros rendezte.

Pesti Napló

1933. ápr. 12. (J. művészi hagyatéka.)

toltan e jelentésem kisére

Ezzel az elsz

ványozott 45.000 P azaz Ne

elszámoltatott.

Tisztelettel

elszámolást jóváhagyólag t

Fogadja Méltó

Kassa, 1943.julius 27-én

Méltóságos

D r . G e r e v

a Műemlékek Or

Jankovits Gyula

nobrázt

Meghalt Pomázon
1932 dec. 23.-án 67
éves korában

irod

Pesti Napló 1932.
dec. 25. (Meghalt
J., a
neut Gellért-
nobor alkotója.)

EMLÉKEK ORSZÁGOS BIZÓTTSÁGA
422 1943 szám.
1943 év 4. hó 30 n.

U. 3289.

~~E n g e d é l~~

fővárosi A Müemlékek Országos Bizot

muz. ~~őr~~, mb. igazgató részére engedé

vételezését és kutatását 1943 julius

Országos Bizottsága és a Fővárosi Kö

jük a ~~megfelelő~~ hatóságokat, hogy Gé

gas~~sál~~ tőni mivelhadjanak

Jankovits Gyula

festo

1932-34

Iparm. Isk. Évk.

1930-34. 45 l.

RL

Jankovich Gyula szobrán.

A Millacher féle kut pályázat második pályázatán a jury műrének 400 kor jutalmat itélt — Művészet 1903. 65. l.

1896? Pályázott a szegszárdi Garay János szobora de díjat nem nyert.
u. o. 1903. 198. l.

* **(A Gellért-szobor átvétele.)** A király által a magyar nemzetnek adományozott tiz szobor egyikét, Szent Gellért püspök szokrát, melyet már régebben állitottak fel a Gellért-hegy fokán, a kormány ma adta át hivatalosan a székesfővárosnak. Az átadásnál, mely minden ünnepség nélkül folyt le, megjelentek: Tarkovich József miniszterelnöki államtitkár a miniszterelnök képviseletében, Halmos János m. kir. udvari tanácsos, polgármester, Vosits Károly tanácsnok, a középitési osztály vezetője, Heuffel Adolf középitési igazgató, Bakos János osztálytanácsos, a közmunkatanács képviselője és Jankovich Gyula szobrász, az emlékmű alkotója. A szobor előtt levő félkörben helyet foglalva, Tarkovich József államtitkár néhány szó kiséretében átadta a szobrot a főváros képviselőinek. Halmos János polgármester szintén pár szóval válaszolt. Kijelentette, hogy a székesfőváros nevében hódoló tisztelettel veszi át a király adományából emelt emlékmüvet, melyet a székesfőváros tanácsa mindenha hazafias kegyelettel fog gondozni és megőrizni. Az átvétel, melyről jegyzőkönyvet vettek fel, ezzel véget ért és a bizottság megtekintette a szobor környékét, a vizesést és a müvészileg rendezett hegyoldalt, mely egyik legfestőibb és legszebb része fejlődő fővárosunknak.

Pest. Hirlap 1904. junius

Richomme Jules

festő

(francia)

Szül 1818. Meghalt 1902ben

Párisban.

bécsiek által annyira ünnepelt, nehány év előtt elhúnyt művésznek most kiállított *Bacchus és Ariadne* czímű festménye felismerhető szándékossággal nélkülöz minden művészi belső igazságot. A mithosból vett tárgy csak jogczímet szolgáltatott a művésznek arra, hogy bájosan hullámzó vonalakban csoportosítsa leplezetlen alakjait; az alkonyati háttér mélysége arra való, hogy a teljes napfényben ragyogó testszínek hatását emelje. Makart e képére is szemlátomást csak azért festett emberi alakot, falombot, sziklát, hullámot és égboltot, hogy azok széles színfoltjai kellemes összhangba vegyüljenek. Nála a szín önczél; a régi velenczei mesterek, Tizian, Veronese, Tintoretto remekművei lelkesítették, de csak a ragyogó színhatásban törekedett nyomukba lépni. Az ábrázolt esemény iránt valódi érdeklődést felidézni nem tudott s talán nem is akart. A Theseos által elhagyott Ariadne első találkozása Dionisossal, az örökké vidám ifjúval, a kép tárgya. Naxos szigetének buja, déli növényzettel benőtt partján, melyhez hatalmas hullámok verődnek, silenek, tritonok, najádok, bacchusnők pajzán csoportja környezi a boldog szerelmes párt. Ariadne aranyozott szekerének bibor takarójáról emelkedik fel, Dionisos feléje hajlik, egyik kezében felbokrétázott thirsos-botját, a másikban serleget tartva. Az elrendezésben, a fő és mellék csoportok összefoglalásában nem nyilatkozik ugyan sok következetesség, a test mintázásában s a rajzban nem egy fogyatkozás ötlik fel, de tagadhatlan, hogy a színek ragyogó pompája annyira gyönyörködteti a nézőt, hogy elfelejteti az eszmei tartalom szegénységét. Makart feltünésének jelentősége főleg abban rejlik, hogy művészete és az általános izlésre gyakorolt fejlesztő hatása Bécsben, a képzőművészetek iránt kevéssé fogékony császári városban, a közfelfogásnak e téren új irányt adott. Képeit dicsőítették, magát a művészt a társadalom legfelsőbb köreiben ünnepelték s éveken át engedték át neki a vezérszerepet arra, hogy a nyilvános életet művészi szellemben magasabb színvonalra emelje. A *Bacchus és Ariadne* Makart fénykorából való s kiállítását érdekessé teszi az is, hogy a legutóbbi időig egy angol méczénásnak volt tulajdona, a kinek képtárában azt csak legszűkebb körű ismerősei láthatták és sokára a művész halála után, csak ez évben került először nyilvánosságra.

*

A bécsi művészeti akadémián a mult tanévben kiérdemelt díjakat az új igazgató beigtatása alkalmával legközelebb osztották ki. Összesen négy magyarországi növendék nyert díjat. Ezek: Fadrusz János szobrász Pozsonyból arany Füger-érmet, Schimkovitz Otmár szobrász Tártsról ezüst Füger-érmet. Mindkettő e feladat legjobb megoldásáért: «Kegyes asszonyok kiszabadítják a megkötözött Szent-Sebestyént és életre ébresztik.» Továbbá természet után mintázott alakért Jankovits Gyula szobrász Budapestről a Neuling-díjat nyerte. Végül Beitscher József építész Balassa-Gyarmatról a Haggenmüller-díjat nyerte.

*

A brüszeli kir. művészeti akademiában és iparművészeti iskolában a rajztanításban ujabb időben azt az ujítást eszközölték, hogy minden osztályban a növendékek által lerajzolandó vagy lefestendő mintához táblát csatoltak, melyen föl vannak jegyezve a mintára vonatkozó történeti, természetrajzi és technikai adatok. A növendékek a mindig előttük levő táblát szinte akaratlanul ismételve elolvasván, mintegy észrevétlenül és fáradság nélkül tanulják megismerni a minták által ábrázolt eredeti művek történetét, származását, készítési módját, szóval egész mivoltát. E módszer egy neme a történeti oktatásnak, s azon a helyes elven alapul, hogy a kinek első sorban és különösen megfigyelő képességét és kézi ügyességét kell fejleszteni, az megerőltetés nélkül sajátítsa el azokat az ismereteket, melyek az elme emlékező képességének körébe tartoznak. Ekként elég tétetik mind a két követelménynek anélkül, hogy a fő czél csorbát szenvedne. Jan Baes az iparművészeti iskola aligazgatója kezdemé-

Művészi Ipar
1890.

tásokon, valahány nagyszabású képet a spanyol művészek kiállítottak, mindannyi az államnak, vagy valamely közintézetnek volt már tulajdona. Ez a körülmény méltán tünhetik fel, minthogy általánosan ismeretes az, hogy a spanyolok állami háztartása nincsen valami virágzó állapotban. Madridban időzésem alatt nagy képzőművészeti kiállítás volt nyitva. A kiállítási épület egy nagy terjedelmű vasszerkezet, mely az állam tulajdona. A középső kupolás csarnokban a szobrok voltak elhelyezve, míg a kétfelé ágazó tágas termekben a képeket helyezték el. Összesen 1050 volt a képek száma s ezeknek talán ötven százaléka szokatlanúl nagy terjedelmű, nagyobb részt történelmi tárgyú festmény. Volt azok között nem egy megragadó, érett művészi képzettségre valló alkotás; de e hatalmas vásznak nagy részén meglátszott a kezdő, a képességet túlszárnyaló nagyra törekvés. Az alkotási kedvnek ez a bátor szárnycsattogása, már a kezdő művésznek kicsinyes próbálgatás helyett, a legnagyobb feladatokra vállalkozása lehet, hogy a könnyen fellángoló spanyol természetben is leli részben magyarázatát. De következtetést engedett arra is, hogy a spanyol művésznek a vásári aprólékos munka nem az egyedüli kenyere, hanem jutalmazóbb, ha a hivatásához méltó komolyabb iránynak szenteli magát. E nagyszabású művészet virágzásának alapja az, hogy a spanyol kormány minden két évben állami épületben s államköltségen rendez Madridban képzőművészeti kiállítást. A rendezés s a bírálat gondját és jogát, elismerést érdemlő szabadelvüséggel, a kiállító művészek által választott bizottságra ruházza. E bizottság ítél az érmek kiadása felett is. Az éremnek három fokozata van és szabály, hogy minden huszadik műtárgynak kell egy érmet odaítélni. De az érem nem csak puszta kitüntetés. Az első éremmel 8000, a másodikkal 5000, a harmadikkal 3000 peseta (frank) vételár is van egybekötve, melyet az állam megfizet a díjazott műért, ha szerzője jobb vevőre nem talál. Igaz ugyan, hogy e vételári összegek nem valami nagyok. De mily megnyugvással s mily odaadással foghat a tehetséges fiatal művész valamely behatóbb tanulmányt és hosszas munkát igénylő nagyobb szabású történelmi képnek megfestéséhez, ha valószínűnek tarthatja azt, hogy az állam legalább is kárpótolni fogja reá fordított idejét és költségét. S ha ezt eléri, úgy biztosítottnak tarthatja azt, hogy újra hozzá láthat valamely nagyobb feladat megoldásához. A kiállításokból megvett képeket a spanyol kormány felosztja a madridi királyi képtár s a vidéki múzeumok között. Egy része ez államköltségen vásárolt műveknek a külföldi követségek termeinek díszítésére szolgál. A művészetnek e tervszerű állami pártfogása magyarázza meg azt a folyton növekedő sikert, melyet a spanyol művészek a nemzetközi kiállításokon aratnak. Tanusítja azt is, hogy a művészetet, magasabb hivatásának színvonalán egyedül az állam képes fentartani. A vidéki múzeumoknak ellátása kiválóbb modern képekkel ott, a hol minden kis városkának régi műemlékekben oly nagy gazdagsága van, szinte fölösleges fényüzésnek tetszhetik minálunk, a hol az ország fővárosán kívül alig van egy-két helyen olyan látni való, miből a művészet iránti fogékonyság tápot meríthetne. Pedig talán ideje volna számot vetni azzal, hogy Magyarország képzőművészetéről alig lehet szó addig, a míg a művészet egyedül csak a fővárosra van utalva.»

*

Az orsz. m. képzőművészeti társulat az elmult tavasz végén mithosi tárgyú nagyszabású olajképnek külön kiállításával fejezte be tárlatainak sorozatát; most, hogy a fővárosi élet ujra megélénkült, a társulat is megnyitotta csarnokát és ismét az örökké derült görög világnézletből merített nagyméretű festményt mutat be a közönségnek. De míg a tavaszkor Siemiradskinak, a hírneves lengyel festőnek *Frinéje* a természet való ábrázolása, a déli éghajlat üde levegős hatása s az alakoknak gondosan tanulmányozott életteljessége által meggyőző csalódás ébresztésével keltette fel a néző érdeklődését, addig Makartnak, a

1909-ben a vezérkari törzstiszti vizsga letétele után a temesvári 1. lovas hadosztály vezérkari főnöke és őrnagy lett. 1911-ben Frank Liborius gyalogsági tábornok szárnysegédje volt, 1913-ban már mint alezredes csapatszolgálatra az 1. huszárezredhez vonult be. 1914-ben a 4. huszárezred parancsnokává neveztetett ki és ennek az élén vonult a harctérre. Mint ezredparancsnok „a legnehezebb viszonyok között kimerült csapatokkal hős küzdelmekben példátmutató személyes bátorsággal és kiváló kezdeményező erővel" — a felterjesztés szerint — vett részt a Styrmenti harcokban, hol ezrede élén több mint 19 orosz rohamot vert vissza, melyért a Mária Terézia-rend lovagkeresztjével tüntették ki. 1916 őszétől egyideig a pozsonyi katonai parancsnokság vezérkari főnöke, majd az I. hadsereg lovaskiképző csoport parancsnoka volt. 1918-ban a 31. gyalogdandár, majd a 6. lovasdandár parancsnoka lett és az olasz fronton a felső Piave mellett elfoglalta dandárával Kapo-Silet. Később dandárával együtt az ukrán, majd az erdélyi fronton harcolt, ahol az összeomlás érte. A kommün ideje alatt az oláhok Tordára internálták. A nemzeti hadsereg megalakulásakor előbb a Duna-Tisza-közi hadosztálynak, később a szegedi vegyesdandárnak parancsnoka volt. 1922-től 1925-ig a honvédelmi minisztérium katonai főcsoportját vezette, 1925-ben pedig a m. kir. honvédség főparancsnokává nevezték ki lovassági tábornoki rangban. 1930 augusztusában saját kérelmére nyugállományba vonult. A m. kir. honvédség megszervezésével, fejlesztésével, uj kiképzési ágazatok bevezetésével hervadhatatlan érdemeket szerzett. Érdemei elismeréséül a Mária Terézia-rend lovagkeresztjén kivül a különös legfelsőbb elismerést, a II. és III. osztályu Vaskorona-rendet, a Lipót-rend lovagkeresztjét, a katonai érdemkeresztet, az ezüst és bronz Signum Laudist, valamennyit a hadidiszitménnyel és kardokkal; a magyar ezüst és bronz érdemérmet, az olasz Koronarend nagykeresztjét, a német Vaskeresztet és sok más kitüntetést nyert.

Jánoska E. Tivadar, ny. Máv. főfelügyelő. Született Budapesten 1857-ben. Középiskoláit a budapesti Reáltanoda-utcai főreálban végezte és Münchenben folytatott gépészmérnöki tanulmányokat. 1882-ben a Máv. szolgálatába lépett, ahol előbb a balparti, majd a központi üzletvezetőségen, 1886-tól kezdődőleg pedig az igazgatóság vontatási osztályában teljesitett szolgálatot, mint az osztály előadója. Számos külföldi és hazai kongresszuson, valamint értekezleteken képviselte vontatásügyi kérdésekben az államvasutak igazgatóságát. 1922-ben nyugalomba vonult. Meghalt 1930-ban.

Jánossy Gyula. Békéscsaba város polgármestere. Született Tassérdpusztán, 1883-ban. Középiskolai és jogi tanulmányait Nagyváradon végezte. Müködését mint ügyvédjelölt kezdte meg, majd 1908-ban Nagyvárad törvényhatósági joggal felruházott város rendőrkapitányságához lépett át, ahol közigazgatási gyakornok lett. Majd a fokozatos előrehaladás után rendőrkapitány és végül rendőrfőkapitány. Az oláhok betörése alkalmával állásából elmozditották. 1919-ben a magyar kir. államrendőrség szolgálatába lépett át. Előbb a szegedi rendőrkerületi főkapitánynál teljesitett szolgálatot, 1923-ban pedig a békéscsabai kapitányság vezetője lett. 1931 január 30-án Békéscsaba város polgármesterévé választotta. A világháboru kitörésekor bevonult harctéri szolgálatra, 1917-ben szerelt le mint százados. Tulajdonosa a II. o. polgári hadiérdemkeresztnek, a II. o. Vöröskereszt diszjelvényének, a II. o. katonai érdemkeresztnek. Békéscsaba város társadalmi és kulturális életében vezető szerepet visz. Több egyesületben mint elnök és választmányi tag foglal helyet.

Jánosy Leó *(mezőségi)*, ezredes. Született Kovásznán, 1882-ben. A budapesti hadapródiskolából 1900-ban került ki és mint hadapród a szegedi 46. honvédgyalogezrednél nyert beosztást. 1914-ben századosi rangban vonult a hadszintérre, ahol 1915-ben sulyosan megsebesülve Przsmyslnél fogságba esett s csak négy év mulva sikerült hazakerülnie. 1918-ban hazatérése után a határőrséghez osztották be. A Nemzeti Hadseregben ugyancsak teljesitett szolgálatot. 1925-ben Szolnokon a testnevelési ügyek és a leventeoktatás ellenőrzésével lett megbizva. Két évig Mindszenten ugyanebben a beosztásban teljesitett szolgálatot. 1928 junius 25-én harctéri sebesülésének következtében meghalt. Kitüntetései: az ezüst és a bronz Signum Laudis a kardokkal és a hadi ékitménnyel, a koronás arany érdemkereszt, a Károly-csapatkereszt és a sebesülési érem.

Janovitz József, részvénytársasági ügyvezető igazgató. Született Budapesten, 1873-ban. Iskolai tanulmányait Budapesten végezte, majd a Phönix Biztositó rt. tisztviselője lett.

kapta a III. o. Vaskorona-rendet a hadiiékitménnyel. A háboru kitörésekor ezredesi rangban került az északi hadszintérre, ahol többek között résztvett a gorlicei áttörésben is. 1915-ben a Lipót-rend hadiékitményes lovagkeresztjével tüntették ki. Emlitetteken kivül még több más kitüntetést is kapott. 1919-ben nyugalomba vonult. 1920-ban ujból tényleges állományba lépett és ekkor mint vezérőrnagyot Magyaróvárra katonai parancsnoknak osztották be, majd a szegedi hadosztály parancsnokává nevezték ki. Innen később Wienbe a m. kir. követséghez vezényelték, ahol a felszámoló hivatal főosztályának vezetője volt. Mint nyugállományu altábornagy hunyt el. Neje szül. Mirbach Ilona grófnő Kecskemét társadalmi életében vezető szerepet visz.

Jankovich Marcell dr., ügyvéd. Született Nemesvid-Gardos pusztán (Somogy m.), 1874-ben. Meszlényi Jenő 48-as honvédezredesnek, Kossuth Lajos sógorának unokája. Középiskoláit és jogi tanulmányait Pozsonyban végezte, majd 1897-ben a jog- és államtudományok dotorává avatták. Az ügyvédi vizsga letétele óta Pozsonyban folytat gyakorlatot. Tanulmányutjai során Európa csaknem minden országát beutazta. Városa közéletében és az országos politikában évtizedek óta résztvesz; 1905/06-ban függetlenségi programmal a füleki kerület országgyülési képviselője volt, majd önként lemondott mandátumáról. 1923 óta közel háromnegyedszáz beszédet tartott egész Csehszlovákia területén rendezett, különböző magyar nemzeti vonatkozásu ünnepélyeken. Sokoldalu irodalmi tevékenységet folytat; tárcái és cikkei különböző magyar, német és olasz lapok hasábjain jelennek meg. „A magyar asszony" c. nagyszabásu munkájából, amely most van előkészületben, már eddig is számos szemelvényt közölt. Több olasz költő költeményeit forditott magyarra. Önállóan megjelent munkái: „Buzavirágok", verseskötet, „Versek", „Költemények", „Uttalan utakon", „Sasfészek", „Észak szigetei", „Kis barátom könyve", „Két kisleány könyve", „Álmatlan éjszakák", „Az udvari bolond", „Magyar porszemek", „Hulló levelek", „Az Alpesek" cimü munkájában alpesi kutatásairól számol be. Egyedülálló az emberi szabadságra vonatkozó emlékérem gyüjteménye is. A Toldy-Kör, a Szlovenszkói Magyar Közmüvelődési Egyesület és a szlovenszkói magyar kulturtanács elnöke.

Jankovits Gyula, szobrászmüvész. Született Budapesten, 1865-ben. Középiskoláit a fővárosban végezte, majd négy évig az iparmüvészeti iskolát látogatta, ahol Mátray Lajos tanitványai közé tartozott. Állami ösztöndijjal három évig Münchenben folytatott tanulmányokat. Hat évig Bécsben dolgozott és itt öt alkalommal nyert pályadijat. A „Harcoló amazonok" cimü alkotása legérdekesebb müveinek egyike. A háboru előtt az udvari dij (Hofpreis) nyertese volt. A budapesti Szent Gellért-szobor, a svábhegyi Jókai- és a somlói Rákóczi-szobor ugyancsak Jankovits alkotásai. A háboru után több müvészi kivitelü háborus emlékmüvet készitett.

Janky Béla *(bulcsi)*, ny. áll. altábornagy. Született Marosvásárhelyen, 1879-ben. Édesatyja, Lajos, ugyancsak altábornagy volt. A wieni müszaki akadémia elvégzése után 1900-ban a temesvári 20. hadosztály tüzérezredéhez nyert beosztást. 1904-től 1906-ig elvégezte Wienben a hadiiskolát. 1906-ban a tescheni nagygyakorlatoknál, mint I. Ferenc József parancsőrtisztje teljesitett szolgálatot, majd kinevezték vezérkari tisztté a wieni 50. dandárhoz. 1910-ben vezérkari századossá lépett elő és a közös hadügyminisztérium elnöki osztályára nyert beosztást. Ebben a minőségében teljesitett szolgálatot a háboru kitöréséig. A háboru elején a Kövess-hadseregcsoportnak hadmüveleti főnöke volt. Ebben a beosztásában küzdötte végig többek között a lembergi csatákat és a nagy előrenyomulást Breszt-Litowszk-ig. Egyik főténye volt Ivangorod bevétele. 1917 május 1-vel IV. Károly király kinevezte a közös hadügyminiszter kabinetfőnökévé. Itt érte az összeomlás. Résztvett Wienben a közös vagyon likvidálására kirendelt bizottság munkájában, majd a fővezérség rendeletére bevonult Siófokra, mint a katonai politikai csoport főnöke. Hosszabb időt töltött Németországban. 1929 máj. 1-én altábornagyi rangban vonult nyugalomba. Katonai kitüntetései: Lipót-rend, II. o. magyar érdemkereszt, III. oszt. Vaskorona-rend, katonai érdemkereszt, három Signum Laudis, a Kormányzó Signum Laudisa, II. o. porosz Korona-rend és több más katonai kitüntetés.

Janky Kocsárd vitéz, *(bulcsi)*, nyug. áll. lovassági tábornok, a m. kir. honvédség volt főparancsnoka. Déván született, 1868-ban. Atyja bulcsi Janky Lajos altábornagy volt. A bécsujhelyi katonai akadémia elvégzése után, 1889-ben mint hadnagy a cs. és kir. 1. huszárezredhez nyert beosztást. 1896—1898-ban a bécsi hadiiskolát végezte, előbb a 12. lovasdandár, később a szegedi honvéd-kerületi parancsnokság vezérkari tisztjévé nevezték ki.

Rátkai

Jankovich Gyula
Kallós Ede

Műcsarnok 1901.

307

meg. A huzás *junius 18-ikán délután 4 órakor* lesz a városligeti Műcsarnok tanácskozótermében.

— **A székesfőváros képzőművészeti bizottsága** junius 12-ikén délelőtt *Bárczy* István tanácsos elnöklete alatt ülést tartott: előadó *Festetich* Géza gróf jegyző volt. A bizottság első sorban megállapította annak a szerződésnek a szövegét, amelyet *Szécsi* Antal szobrászszal az erzsébettéri szökőkút elkészítésére kötnek. E szerint a művész 102,000 korona átalányösszeget kap, amelyért köteles a szökőkutat a már elfogadott terv alapján 1905. évi julius hónap végéig teljesen befejezett alakban a főváros hatóságának átadni. A szökőkút Vénusz születését ábrázolja kagylót tartó alakokkal s mellékalakjai négy teknősbéka két delfinen ülő tritonnal. A szobrot hazai gyárban köteles a szerző ércbeöntetni. Elhatározta a bizottság, hogy *Ráth* Károly volt főpolgármester arcképét (életnagyságu térdkép) ~~Ballo Ede~~ festőművészszel készítteti el. *Festetich* Géza gróf tanácsjegyző, mint a bizottság előadója, több olajfestményt mutatott be, amelyeket az illető művészek eladásra ajánlottak föl. A bizottság kimondotta, hogy ragaszkodik a multkor elfoglalt álláspontjához, amely szerint nem járulhat hozzá a fölajánlott műtárgyaknak ötletszerü megvételéhez, hanem ilyenek vásárlása kizárólag a műtárlatok alkalmát javasolja. A bizottság azután a városházáról átment a Vigadóba, hol átvette ~~Füredi Richárdnak~~ *Polonnaise* címü szobrát. A szobrot a Vigadóban helyezték el a többi közé.

— **Kossuth-szobor Monoron.** Monor pestmegyei község főterén vasárnap, junius hó 9-én, nagy közönség jelenlétében leplezték le Kossuth Lajos szobrát, mely ~~Gerenday Béla~~ szobrászművész alkotása.

Az ünnepség a Himnuszszal kezdődött, amelyet a monori daloskör énekelt el. Ezután *Balla* Lajos református lelkész, a szoborbizottság elnöke tartott megnyitó beszédet, melyben elmondta, hogy a szobrot a szabadságharc ötvenéves évfordulója alkalmából emelték a nagy szabadsághősnek, *Kossuth* Lajosnak. Majd *Lukács* Gyula, a monori kerület képviselője, mondott emlékbeszédet, melyben *Kossuth* életét, politikai hatását és világraszóló sikereit magasztalta emelkedett hangon. Beszéde alatt lehullott a lepel a szoborról, amely *Kossuth* Lajost 1848-iki alakjában, férfikorának delén örökíti meg. A szobor bronzból készült és márványtalapzaton áll a városház főhomlokzatával szemben. Percekig zúgó taps hangzott föl, mikor lehullott a lepel a szoborról. A taps és éljenzés lecsilapulása után *Kossuth* Ferenc lépett az emelvényre és nagyhatásu beszédben köszönte meg, hogy Monor község *Kossuth* Lajosnak szobrot emelt. Utána *Pósa* Lajos lépett az emelvényre a közönség riadó éljenzésének közepette s elszavalta gyönyörü alkalmi költeményét mely óriási hatást keltett. Végül *Huppert* Gyula szoborbizottsági tag átadta a szobrot *Juhász* Mihály bírónak a község gondozásába s *Balla* lelkész tartotta meg záróbeszédét, amivel a szép ünnep a Szózat hangjai mellett véget ért.

— **Róna József ezüstkoszorúja.** *Gödöllőről* írják, hogy a gödöllői nők megbízásából *Kapczy* Vilmosné és *Ripka* Ferencné a napokban adták át *Róna* József szobrásznak a gödöllői nők művészi kivitelü ezüstkoszorúját, melynek fölirata: *Róna Józsefnek, a gödöllői Erzsébet-szobor megalkotójának — Elismerésük jeléül a gödöllői nők.* A nők küldöttségéhez csatlakoztak *Kapczy* Vilmos és *Ripka* Ferenc bizottsági elnökök, kik a művésznek a szoborbizottság köszönetét tolmácsolták.

— **A hódmezővásárhelyi Kossuth-szobor.** Megírtuk már, hogy Hódmezővásárhely elhatározta, hogy *Kossuth* Lajosnak, aki 1848-ban a város falai között beszédet intézett a polgársághoz, díszes szobrot emel. A szobor megmintázását *Kallós* Edére bízta a szoborbizottság. A művész a szobor tervezetét már el is készítette s a vásárhelyi kaszinó olvasótermében közszemlére állitotta ki. *Gojdár* Sámuel hódmezővásárhelyi gazdálkodó, aki szemtanuja volt 1848-ban a történelmi jelenetnek, a napokban levelet írt Kallós Edének, melyben érdekesen írja le Kossuth akkori szereplését:

„Nagy hazánkfia a fölállított szópadon nagy structollal diszített magyar kalap, honvédtiszti attila, honvédpantallóban öltözötten, kardosan lépett föl, higgadtan ugyan, de tiszta, érces és jól érthető hangon tartotta hosszasan a környező nagyszámu közönségnek szellemes és lánghevü szónoklatát. Csak a jobbkezével gesztikulált mérsékelten, a balkezét kardja markolatán pihentette. S kalapját, melynek első és hátsó széle lehajlott volt, csupán csak föllépése első percében emelte meg. Ezek szerint tehát Kossuth nálunk nem födetlen fővel, mint a vázlat mutatja és nem két kézzel gesztikulálva tartotta nagyszabásu szónoklatát, hanem igen is kalaposan. Megemlítem még azt is, hogy Kossuthnak akkor szép hajzata előre, két halántékára volt fésülve és az állán szakál nem volt, hanem csak az arca két oldalán és a tokáján viselt szakált. Ezen megjelenése előttem, mint egyik szemtanu előtt, oly tisztán él ma is emlékezetemben, mintha az éppen csak ma történt volna. Talán sohasem feledem el."

Kallós Ede az érdekes levelet föl fogja használni a szobor módosításánál.

— **Magyar művész diadala a külföldön.** *Pfeiffer* Helman budapesti művész, aki már itthon is többizben föltünt érdekes és művészi plakátjaival, most egy düsseldorfi nemzetközi plakátpályázaton *Gizella* jeligés pályaművével 750 márkás második díjat nyert. A pályázatban a legelőkelőbb plakátrajzolók vettek részt, ami csak növeli a magyar művész sikerének az értékét.

—

— **Szent Gellért szobra.** Az úi eskütéri hid budai följárójával szemben, a Gellérthegy kivájt oldalán, *Szent Gellért* püspök szobrát fogják fölállítani, mely *Jankovics* Gyula szobrászművész alkotása lesz. Az emlék jóval nagyobb lesz, mint eleinte tervezték, mert a szobor nagyságát az új hidfő hatalmas arányaihoz mérten kellett megállapítani. A miniszterelnökség százezer koronát utalványozott a műemlék költségeire. Gellért püspök szobra tehát a legnagyobb lesz a tiz szobor között. A leleplezést a jövő évben tartják, aznap, a mikor az új eskütéri hidat ünnepiesen fölavatják.

—

— **Szoborpróba.** A Klotild-palota előtt a Belvárosban hétfőn egy ujabb próbát tesznek *Verbőczy* és *Pázmány* Péter szobrainak elhelyezésével. Ezúttal a művészek *Donáth Gyula* és *Radnai* Béla kivánságához képest az ülő szobrokat fogják próbaképpen fölállítani. Hasonló próba lesz legközelebb a Ferencrendiek templomára szánt és *Holló Barnabás* által készített *Wesselényi*-emléktábla elhelyezése dolgában is. Az utóbbi célra a fővárosi tanács száz korona költséget szavazott meg.

—

— **Correggio „San Girolamo«-ja Budapesten.** A magyar kormány megbízta *Burger* Lajos festőművészt, hogy másolja le a Szépművészeti Múzeum számára Correggionak a pármai múzeumban levő *San Girolamo* czimü képét. A művész már elkészült föladatával és művéről *Gemmi*, a jeles olasz festő a *Gazetta di Parma*-ban a következőket írja:

„*Burger* az én itéletem szerint aránylag rövid idő alatt diadalmasan oldotta meg nehéz föladatát. A művésznek, aki egy kép másolatát akarja elkészíteni, le kell vetkőznie a saját egyéniségét, hogy behatolhasson egy olyan festőnek technikai intimitásaiba, aki reá nézve idegen; hogy visszaadja annak az iskolának legkisebb részleteit, még pedig olyanformán, hogy a másolatot alig lehessen megkülönböztetni az eredetitől. Ez *Burger*-nek szerencsésen sikerült is. Bámulva az ő művét, a legsikerültebbnek a kép lokális intonációját, a rajz tökéletességét és a színek világosságát és áttetszőségét találom. A választás tehát, hogy Burger másolata díszítse a budapesti Szépművészeti Múzeumot, igazán szerencsés volt. A nagy emiliai mester műve büszkén fogja hirdetni a magyar fővárosban az igazi művészetet és az édes bűbájosságot, amely összes vásznaiból kiárad.“

—

— **Műkiállítás Kolozsváron.** Az Erdélyrészi Szépművészeti Társaság — mint bennünket értesítenek — az őszszel saját fölülről világított termében művészeti kiállítást rendez, melyre a művészeket közvetlenül fogja meghívni. A kiállítás szeptember 1-én nyilik meg és hat hétig tart.

—

— **A salzburgi Erzsébet-szobor.** Salzburgban julius hó 15-én leplezik le Erzsébet királynénknak emlékszobrát, melyet *Hellmer* tanár Bécsben mintázott. A királynét Hellmer is kalap nélkül, a feje körül csavart vastag hajfonattal ábrázolja, amint egy vörösmárvány-talapzaton áll, ahova két lépcső vezet föl. A királyné alakját fehér márványból faragták ki. A szobrot legutóbb *Luitpold* bajor hercegregens is megnézte és élethűségét különösen dicsérte. A leleplezési ünnepélyen a király és az egész udvar jelen lesz.

—

— **Pályázat kritikára.** A velenceik, mint eddig, úgy a mostani nemzetközi kiállítás alkalmából is három 1600, 1000 és 500 lirás pályadíjat tűztek ki a kiállításról szeptember hó 30-ikág napilapokban vagy folyóiratokban megjelenendő legjobb kritikai tanulmányokra. A díjakra olasz, francia, angol, spanyol és német nyelven irt kritikák pályázhatnak.

Szerkesztőség:
Budapesten, Városliget, Műcsarnok.
Kiadóhivatal:
Singer és Wolfner Budapesten, Andrássy- ut 10. sz

BALLÓ EDE
MŰTERME
két szobával, tágas karzattal és előszobával
novemberre, esetleg augusztus elsejére kiadó
VII., Városligeti-fasor 26.

BUD. PEST. HIRLAP NYOMDÁJA.

Magyar ifjak kitüntetése. A bécsi képzőművészeti akadémián *Zumbusch* tanár szobrászati mesteriskolájában két magyar ifjút ért kitüntetés. *Jankovits* Gyula *Özönviz* czímű nagyméretű csoportjára a mesteriskola díját, *Bencze* Ferencz, a legjobb antik utáni rajzára pedig a Dessauer-díjat kapta.

Jankovits Gyula

Ország-Világ
1894. 539. l
Nincs cad

Jankovics Gula

~~19~~

Művészet 1911.

133

Sümegi czéhek iratai és ládái VI. 149.

Jankovics Gyula

Művészet 1910

393

III.

27/12

Nyil XIV. 27

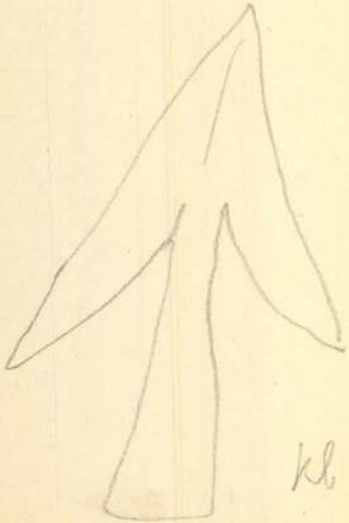

kl 2 x okkom

Jankovics.

München 1909

405

III.
59.

1 drb. Kis sárgarcz gyertyatartó

magas 16.

Jankovics Gyula

Művészet 1906

422

Jankovics Gula

Müvészet 1903

65, 198

Jankovics Gyula

Művészet 1902

332, 350, 355, 430,

431

Tankovics Gyula

vsd

Mücsarnok, 1901. 347

.....nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláírása.

lyezem:

.....

agy helyettesének
rása.

— Endrényi Imre, Szeged.

Jankovich Gyula

Lod

Műcsarnok 1900, 332

.....*műhely.*

yfőnökség!

év ..... hó ..... n történő kifi?

..... indokából személyesen meg nen

..... számu .....

tam.

évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Jankovich Gyula

Úrad

Münnrok, 1900 231.

(Erzsébet nobor Pöstyén-
ben.)

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

.....

a műhelyfőnök
alá

8. **sorsz.** Műhelyi minta.

Jankovich Gyula

Hotrin

[illegible]

Münsarnok, 1900. 51. l

..... nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláírása.

élyezem:

.....

: vagy helyettesének
láírása.

. — Endrényi Imre, Szeged.

Jankovich Gula

Erdel

Mücsarnok, 1900. 143. l.

..... *műhely.*

yfőnökség!

év ..... hó ____n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

tam.

évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Jankovich Gyula

ivod

Münsamok, 1899. 410. l.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

.....

a műhelyfőnök
alá

8. sorsz. Műhelyi minta.

Jankovich Gyula

vrod

Mücsarnok, 1899. 373

..... nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláírása.

edélyezem:

.....

ünök vagy helyettesének
aláírása.

ninta. — Endrényi Imre, Szeged.

Jankovich Gyula

stobrzy

Lwów

Miesarnik, 1899. 144. l.

..... nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláírása.

élyezem:

.....

vagy helyettesének
láírása.

. — Endrényi Imre, Szeged.

Jankovich Gyula

irod

Műcsarnok, 1901.
308. (Szent Gellért
szobra.)

.....nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláírása.

lyezem:

.....

vagy helyettesének
írása.

— Endrényi Imre, Szeged.

Jankovich Spula

w obrázy

Zród

z

Mücsarnok 1901. 175.

..... nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláírása.

élyezem:

.....

vagy helyettesének
írása.

— Endrényi Imre, Szeged.

coll
ragi

Un
vasi
tola
«St
Ore
pen
pila
ten
dat
bol
ci dice della vita
del Pizzoli, ma in

Nov. 17. Szerda
Nov. 18. Csütört.
Nov. 19. Péntek
Nov. 20. Szombat
Művészi Ipar
1892.117.0

del Guercino, risalenti appunto a quest'epoca. Il loro stile presenta però una così scarsa personalità, che è impossibile determinarne l'autore. Senza dubbio il Pizzoli apprese più dalle copie del Guercino, e forse anche di altri maestri, che dagli insegnamenti del Bottazzone. Verso il 1663 capitò dall'estero a Bologna Matteo Borboni, pittore bolognese, ed avendo bisogno di un garzone che conoscesse il disegno, la sua scelta cadde sul Pizzoli. Matteo Borboni era stato allievo del bolognese Gabriele Ferrantini, detto degli Occhiali, ed aveva studiato in seguito nella scuola di Dionisio Calvaert. Il Ferrantini era un affrescatore, e fu maestro del grande Guido Reni. Fiorì verso il 1588, quando la sua scuola venne in gran fama. Il Borboni chiamato in Francia, lavorò principalmente in Avignone. Si portò con sé il Pizzoli a Parma, ma ignoti rimasero i lavori compiuti in quella città : nessuno dei suoi biografi ne parla. Si recarono in seguito a Mirandola, a servizio di quel duca. Probabilmente qui decorarono con affreschi stanze e sale, non sappiamo però quali siano precisamente queste decorazioni. Breve fu però il suo soggiorno in Mirandola : ve-

Jankovich Gulle

Wod

Müveiss Ipar

1893. 129 l.

Jankovits Gyula

Asobrász

l.

Művészi Ipar
1893 - 129 · l.

Die Zurückkunft des Zacharias. — 1865, 1866, 1867, 1869: XIV. 25. *F. Ribalta:* Zachariás hazatérte.

b) Az Orsz. Képtárban. 1871: XIV. 25. *F. Ribalta:* Zachariás hazatérte. — 1873: XIV. 25. *F. Ribalta* (?)*:* Die Zurückkunft des Zacharias. — 1876, 1878, 1879: XVI. 684. *F. Rivalta:* Zachariás visszatérte. — 1881: 775. *F. Pacheco:* Zachariás hazatérése. — 1888: XXII. 766. *F. Pacheco:* Joachim hazatérése. — 1896, 1897: XXII. 766. *F. Pacheco:* Joachim hazatérése. — 1896, 1897: XXII. 766. *F. Pacheco:* Joachim und Anna unter der goldenen Pforte. — 1898: XXII. 766. *F. Pacheco:* Joachim et sainte Anne. — 1901, 1904: XXII. 766. *F. Pacheco:* Joachim hazatérése.

Jankovits Gyula
Nobrán

Kiselejtezett irat

1914.
1300 K.

A Műemlékek Országos Bizottságának

Budapesten

Tekintetes Bizottság!

A Műemlékek Országos Bizottság, a románok által felrobbantott Czenki Árpád szobor megmintázásával bizott meg, annak idején a kész művet a Képzőművészeti Tanács át is vett. — A szerződés értelmében a kiutalványozott művészi tiszteletdíjból, a szerződésben feltüntetett összeget visszatartott, mely összeg az emlékmű leleplezése után lett volna folyósítandó. De mivel a mai szerencsétlen körülmények imár beláthatatlan időkig tárgytalanná tették a szobor elhelyezését, aulirott tisztelettel kérem a Tekintetes Bizottságot, hogy a szerződésben feltüntetett visszatartott végösszeget, nekem kiutaltatni szíveskadjen. Megvagyok győződve, hogy a Tek. Bizottság indokolt kérelmemnek helyt ad és a mai szomorú művészi viszonyokra való tekintettel is, a kért összeget mielőbb kezeimhez juttatni szíves lesz.

Kiváló tisztelettel
vagyok, a Tekintetes Bizottság
kész szolgája

Jankovits Gyula

Jankovich Gulei

vrod

M. Szamvenet

1903.

Jankovich Gyula

Szent Gellért szobra. A király által ajándékozott tiz történelmi szobor közül Szent Gellért vértanú püspökét szeptember 24 ikén, Gellért napján leplezik le, az eskü-téri hid budai oldalán, a Gellérthegynek e czélra átalakított részén. A tiz szobor közűl ez lesz a legnagyobb. Oszlopos építmény a kerete a Gellérthegy oldalán, éppen a közepén a hegy új följárójának. A fölállításán most dolgozik *Jankovich* Gyula szobrász. A leleplezési ünnep a tervezet szerint tábori misével kezdődnék, melyet *Dessewffy* Sándor csanádi püspök, mint Gellért püspök utódja nagy helyettese mond. *Széll* Kálmán miniszterelnök, *Halmos* János polgármester beszédet mondanak. Végül a fővárosi összes iskolák növendékei, a kik zászlók alatt vonulnak ki és a hegyoldalon helyezkednek el, eléneklik a Himnuszt.

Vas. Ujs 1902, 519.e

3
J. sz. n. Ógörög Dec. 21 Szentatyák

étfő
4
Titusz pk. Utolsó negyed 15 óra 22 p.

edd
5
Teleszfor

zerda
6
Vízker.

ütörtök
7
Lucián vt Ógörög Dec. 25 Nagykar.

éntek
8
Szörény Ógörög Dec. 26 Istensz. M.

zombat
9
t. Julián vt Ógörög Dec. 27 István főd.
Izr. 26 S. Waera

Második számu cédula M.D.K.

Jankovich Gyula

Allami ösztöndijjal Münchenbe került, Szalay Imre a müvészeti osztály vezetője küldte ki. ~~1922~~ 1892-ben Bécsbe megy, miután "Libatolvaj" c. szoborcsoportozatával nagy sikert aratott a bpesti téli tárlaton. Bécsben Hellner, majd Zumbusch tanitványa lett a az Akadémia több első diját nyerte el müveivel. "Özönviz" c. szobor-csoportjával az Akadémia legnagyobb kitüntetését nyerte el.

Magyar Salon, Bp. 1895. julius hó, 23. kötet 791-799. lap

Első számu cédula M.D.K.

Jankovich Gyula

E.Gy.:"Készülő szobrok" c. beszámolójában irja "Asztrik, az első esztergomi érsek érszobrának elkésitésére hirdetett pályázaton első dijat nyert. "Astricus" cimmel a lap bemutatja a szobor repr.-ját.
14 éves korában a müvész 3 ezüst forint dijat nyert az Érsek-utcai közs. rajz-iskolában. Reindl Roman, a terézvárosi káplán felfigyelt rá és beiratta az Iparmüvészeti iskola szobrászati osztályára.

Magyar Salon, Bp. 1895. julius hó,23. kötet 791-799. lap

Jankovics Gyula

Szent Gellert-szobor
Repr.-
Légrády Otto dr.

Igazságot Magyar-
országnak.
(Bpest; é. n.) 101. l

ILLÉSFALVY ERNŐ ÉS NEJE TISZ-
TELETTEL MEGHIVJÁK BENŐ FIUK-
NAK ARANYOSY ANNUSKA UR-
LEÁNYNYAL F. ÉVI SZEPTEMBER
14-ÉN, VASÁRNAP D. U. 4 ÓRAKOR
A TERÉZVÁROSI TEMPLOMBAN
MEGTARTANDÓ ESKÜVŐJÉRE

JÓZSA J.

FISCHER SAMU

meghivják a folyó évi október
vasárnap délután 5 órakor a
i római katolikus templomban
dó egybekelési ünnepélyükre

KÉRY BÉLA

Jankovich Gyula

1910 oktobérében avatták fel a ~~tab~~ tápióbicskei honvédemléket, fenti művét.

Művészet 1910. 393. l.

Jankovich Gyula

Vód

Száradok. 1912. 547. l.

(A Zombori Rákóczi-
nobor.)

CSOPAK

Kanolder-Mártély (?)

Kéne VU 1863, 317 l.

Jankovich Gyula

Vas. Ujs. 1896. 499. l.

A honfoglalás emlékszobrai. Az ország különböző pontjain felállitandó ezredévi emlékek közül eddig kettőnek: a *pusztaszerinek* és a *munkácsinak* tették le alapkövét ünnepélyesen. Hátra van még öt emlékmű alapkő letétele vagy felavatása. Ezek közül három most készül *Jankovich* Gyula fiatal szobrász műtermében: a *dévényi, brassói* és a *pannonhalmi* emlék. A dévényi és brassói, melyek mindegyike hatalmas oszlopon egy-egy honfoglaláskori vitézt tüntet föl, annyira készen van, hogy mind a kettőnél mindjárt a szobor leleplezését ünnepelhetik. A *pannonhalmi* emléket, a mely Asztrik püspököt ábrázolja, a mint Szent Istvánnak átnyujtja a koronát, Jankovich már szintén megmintázta, de a nagyszabású emlékműnek csak az alapkövét tehetik le a jövő hónapban. Fehér Ipoly pannonhalmi főapát több izben megtekintette a készülő munkát. Az apátság nagyban készülődik az ünnepre, a mely egyike lesz a legfényesebbnok az ezredévben. Az emlék alapkövét dr. *Wlassics* Gyula vallás- és közoktatásügyi miniszter fogja letenni aug. 26-ikán. Az országos ünnepre szóló meghivókat a napokban küldik szét. Wlassics minisztert Pannonhalmára az országgyülés mindkét házának küldöttsége kiséri. Augusztus 25-ikén a budapesti vendégek Győrig mennek, honnan másnap az ünnepély napján vonulnak ki Pannonhalmára.

b) *Külföldi művészek.*

ANCHER MICHAIL, 1906. Kis állami aranyérem. *A művész arcképe.*

AUSTEN-BROWN, THOMAS, 1903. Állami aranyérem. *Anya és gyermeke.*

BAERTSOEN, ALBERT, 1898. Áll. aranyérem. *Est az Escau-n.*

BARTELS, HANS, 1892. Állami aranyérem. *Hullámtörés.*

BLANCHE, I. E. 1905. Állami aranyérem. *Leányarckép.*

BÖCKLIN, ARNOLD †, 1886. Állami aranyérem. *Hullámjáték.*

BUTTI, ENRICO, 1892. Állami aranyérem. *A bányász.* (Bronzszobor.)

COURTENS, FRANZ VON, 1894. Állami aranyérem. *Hazatérő nyáj.*

DAUCHÉZ, ANDRÉ, 1905. Kis állami aranyérem. *Kóróégetés.*

GALLÉN-KALELA AXELI, 1906. Állami aranyérem. *Sampo hősei.*

GAY, WALTER, 1905. Kis állami aranyérem. *Fiatal leány geraniumokkal.*

HAHN, HERMAN Prof., 1903. Kis állami aranyérem. *Éva.* (Bronzszobor.)

HALL, OLIVIER, 1903. Kis állami aranyérem. *Az Angerton-mocsár Észak-Lancashireben.*

DAWANT, ALBERT, 1889. Állami aranyérem. *Hajótöröltek mentése.*

FIRLE, WALTER, 1893. Állami aranyérem. *Hármas kép a miatyánkból.*

ISRAELS, JOSEF, 1891. Állami aranyérem. *Egyedül.*

JERNEFELT, EERO, 1906. Kis állami aranyérem. *Arckép.*

LENBACH, FRANZ VON, Prof. †, 1901. Állami aranyérem. *Lenbach a kis leányával.*

MENARD, RENÉ, 1902. Állami aranyérem. *Girgenti.*

MORENO CARBONERO, JOSÉ, 1890. Állami aranyérem. *Gandia herceg megtérése.*

MARR, CARL, Prof., 1903. Áll. aranyérem. *A tájképfestő.*

Jankovits Gyula

Hungária kompozíciója díszítette a budai palota mai „A" épületének főpárkányat (Kétoldalt egy férfi és egy női félakt ipart és kereskedelmet szimbolizáló enkörökkel).

Czagány István: A budavári palota és a Szent György téri épületek. Bp. 1966. Müszaki k., 194 l., 214 kép.

62. l.

Jankovits Gyula

hirdette a festészet és szobrászat allegórikus szobrait, melyek a budai palota oszlopos ~~fü~~ kapujának fülkéiben voltak elhelyezve.

Czagány István: A budavári palota és a Szent György téri épületek. Bp. 1966. Műszaki ké, 194 l., 214 kép.

70. l.

Jankovits Gyula

A festészet szimbólikus alakja az „Oroszlános kapu"-ról a budai palotában. Készült 1902 körül (repr.)

Czagány István: A budavári palota és a Szent György téri épületek. Bp. 1966. Műszaki k., 194 l., 214 kép.

69. f

Jankovits Gyula

Hausmann Alajos: A budai palota mai „A" épületének ~~[illegible]~~ érnaki főbejárata Jankovits „Hungária" c. noborcsoportjával Elhérült 1905-ben. (repr.)

Czagány István: A budavári palota és a Szent György téri épületek. Bp. 1966. Müszaki k., 194 l., 214 kép.

MDK

Jankovich Gyula

A Műcsarnok 1891 évi tárlatán a királyi magánpénztár megvásárolta Libatolvaj,c. gipsz-szobrát.

Cikk: Vásárlások az orsz.magy.képzőm. társ. kiáll.-ból.

Szm KT 50-132. l.

Jankovits Gyula MDK

Pieta, gipsz

Vén cigány, bronz

II. Rákóczi Ferenc, bronz

Mücsarnok 1933 Nemzeti Képzőművészeti Kiáll.

Jankovics Gyula

Piets, gipsz

Vén cigány, bronz

II. Rákóczi Ferenc, bronz

Jankovits Gyula

MDK

Juhász, gipsz

Műcsarnok 1914. tavaszi kiállitás

Jankovich Gyula

nobrász

Munkaszám

1908. egyházmű. Erdk

62 l. - 63. l.

95. l.

95.

a. Rövid haja öszbevegyült, szemöldö-
s bajusza leberetvált. Körülcsavart fe-
kötve, mellfodra kissé látható s fekete be-
az asztalon könyveket s irattekereset
rga függöny lóg. Alól az asztalnál

méretei 68:55 cm.

nagyprépost hagyatéka 1851. aug. 6.

Kiállítóra engedtetett át (39/96), hornan
ne (416/96.).

MDK

Jankovics ,szobrász

A Várbazár falai közt dolgozott. Itt készült:

Szent Gellért-je.

g.f.: Ahol Mátyás király szobra született.
Pest. 1944.máj.8.

Jankovich Gyula

zobrazí

Kaszab Géza. Arad Kossuth

zobrazí. Aradi Közlöny

1907. čís. 63 sz

Jankovics Gula

Nüvesek. 1902 332, 350, 355
430, 431
– 1903. 65, 198
– 1906. 422
– 1909. 405
– 1910. 393

Jankovics Gyula

műfaragó

1880–1884.

Évinisk 1930. 84. l.

4063. Rüdis

Sz. Lenzburgban

Az áldozat.

Egy nádas vidék előte
lenek, jobbról látjuk az oltár
fölfelé szálló füsttel és a 1
félig meztelen nő tördeli ke
kinek haja fekete. A tájékon,
esti világítás árad el. Jelzé
Rüdisühli. München 1889.«.

Vászon, méretei 58·5 : 87
1600 K. — Havas Emil ajánd
907). — Az adományt elfogad
5395 (1950–909) és az 1910
eln. sz. leirat. — Bejelentetett 19

111

Aj. 1907
Havas E.

Jankovich Gyula

Thaly Kálmán

Salamon Ferenc nobra.

Szàradok. 1902.

950. l

Jankovics Gyula

A "Mindenféle" c. rovat közli, hogy megjelent az "Országos Magyar Képzőmüvészeti Társulat 1892 évre szóló közleményei" c. kiadvány, melyben felsorolja az 1891- évikiállitásokon szereplő müvészeket, -közöttük a müvészt is- és neveik mellett bemutatja alkotásaikat.

Képes Családi Lapok, Bp. 1892. szept. 18.
XIV. évf. 38. sz. 608. lap

Jankovich Gyula

zobr.

Wied

Kofsz 1898

270.

..... nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláírása.

lyezem:

.....

ıgy helyettesének
rása.

Endrényi Imre, Szeged.

Jankovits Gyula, nobrány.

Hul. 1865. IV. 9 Budapesten. Itt,
Münchenben és Bécsben tanult.
1895 óta Budapesten él. Müvei:
a pannonhalmi Asztrik –, a bpesti
Szarvas Gábor –, Salamon Ferenc és
szt Gellért –, az abonyi Abonyi tagó
nobor stb.

o Vecellintán.

~~máradból~~
n. + Velencében 1576-ban

szt. Katalinnal.

ária és nézi az ölében fekvő gyermek Jé-
anyja felé nyújtja. Előtte szt.
mek felé ~~hajlik~~, hogy azt megcsókolja.
szt János vezi-el ~~[illegible]~~ Máriától
ümölcsöt ~~[illegible]~~. A Madonna fatyolja sávos, ma-
és ingének szélé meg ujai kissé kilátszik.
lkendőt, sárga ruhát és piros övet visel. Szt
~~[illegible]~~ a nádkereszt van és testét állati bőr fedi. ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ Fűül jobbra a megnyílt felhők közt an-
g. A háttér hegyes vidék.

méretei 115: 130·5 cm.
aracelnöki lakásból.

Ás Kép. 210.

Kamarácelnök 1848

Jankovics Gyula

1891. Bécs.

(503) Libatolvaj. Gipsz szobor. 500 frt.

Téli kiállítás 1891/92

1892. Bécs

(515) Jákob viszontlátja Józsefet. Gipsz domborm. 200 frt

Téli kiállítás 1892/93

Jankovich Gyula

A Milacher Lajos hagyatékából a Korvin-térre tervezett művészi kút pályázatán huszonhét szobrász vett részt harmincöt pályatervvel. A pályabiróság az első díjat nem adta ki, de javasolta, hogy Damkó József, Füredi Rikárd és Markup Béla, Holló Barnabás, Jankovics Gyula és Ligeti Miklós pályaművei egyenkint 400 koronával honoráltassanak és az öt pályázó, továbbá az első pályázaton díjat nyert Donáth Gyula szűkebb pályázatra hivassék föl.

Művészet 1902. 43 i. l.

(kitüntetésben

nincs cét

7/Pg

~~Holló Barnabás~~

Jankovich Gyula

A Millacher-féle kutpályázat másodizben is meddő maradt, a mennyiben a főváros tanácsa elfogadta a pályabiróság abbeli határozatát, hogy kivitelre a pályatervek egyike sem fogadható el. Ellenben 400—400 koronával jutalmazták Füredi Richárd és Markup Béla, Holló Barnabás, Jankovich Gyula, Ligeti Miklós és Jámbor és Bálint, végre Damkó József pályatervét. Ugyanezeket és Donáth Gyulát újabb, szükebb pályázatra szólították fel.

Művészet 1903. 65. l.

nincs céd.

9/Bg

-3=6

György János IV. 174.

MDK

Jankovich Gyula,

dicséretben részesült.

A Bartha Miklós-pályázat eredménye. -PH.1908 V.lo.

M.D.K.

Jankovich Gyula

És Horvai József szobrászmüvészek megbizást kaptak Bezerédj István szobrának elkészitésére Szekszárdon.

Bezerédj István szobra Szekszárdon

Városok Lapja 1914. VIévf. 5.szám. 56.0

Jankovich Gyula, szobrász M.D.K.

mintázza a brassós Cenk-
hegen felállított és oktober 18-án
leleplezésre kerülő erredéves
emlékmű 25 m. magasságban
lévő Árpád alakját. Az emlék-
művet Berczik Gyula műn. tan-
tervezte.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1896. XVII. évf.

szept. 22. sz. 2. old.

Jankovich Gyula

Vód

Bács-Bodrogmegyei

Tört. Társulat Évkönyvl.

1912. 91. l. (II. Rákóczi

Ferenc nobra Zomborban.)

CSÜTÖRTÖK (Csallóköz)

Templom. (az ismert) benne Mérei sírja 1592-ből

Csallóközi uti-képek. VV 1858,
18 l. (képe TZl)

Jankovich Gyula

rod

Emléklapok II. Rákóczi Ferenc zombori szobrának leleplezésére. 1912. junius hó 9. szerkesztette dr. Dömötör Győző. Zombor, 1912 8-r, 69 l.

fenti nincs volt.

CSÓKAKŐ"

Várrom.

Kendov: Csurgó kastélya és vidéke. VV 1858,
172 l.

Jankovics Emil

Lukács Gy.

TRIANONI VANDALIZMUS.

Írta: LUKÁCS GYÖRGY.

Abban a nagy tragédiában, mely Trianonnal ránk szakadt, a legfájdalmasabb az, hogy a mi magasabb kultúránk területét a Balkánnak osztogatták szét. Ezzel tulajdonkép Kelet barbarizmusának rendelték alá a művelt Nyugat civilizációját, melyhez mi Szent István ideje óta mindig szívósan ragaszkodtunk és melynek keretében állandóan sort tartottunk a legműveltebb nyugati államok és nemzetek fejlődésével. Ez aztán már nemcsak a magyarságnak, hanem az egész emberiségnek vesztesége, amelyet sohasem lehet jóvátenni, mert a mi magas színtájú kultúránk sok-sok alkotása helyrehozhatatlanul áldozatul esett az utódállamok — amily alantas, ugyanoly mohó — rombolási ösztönének. Örök szégyene marad a XX. század történetének az a vandalizmus, az a vad hajsza, amellyel az utódállamok, és pedig nemcsak a Balkán államai, hanem a műveltségével kérkedő Csehország is nekiesett a magyar képzőművészet azon szép alkotásainak, melyeket a felcseperedett új uralmak Magyarországnak erőszakkal elszakított vidékein találtak. Későbbi korok ámulni fognak azon, hogy a XX. században ilyen gyalázatos rombolások történhettek és sohasem fogják megbocsátani ezeket az elvetemültségeket, amelyeknek a legizzóbb fajgyűlölet sem szolgálhat mentségül. Mert a művelt emberiség már régóta megállapodott abban, hogy a művészet termékeit, mint az emberi géniusz örök megnyilatkozásait, kölcsönösen tisztelni kell és még akkor sem szabad azokra romboló kezet emelni, ha az eszme, melyet a művész fantáziája megtestesített, nem rokonszenves is nekünk.

A magyar nemzet mindig megbecsülte a művészet termékeit, még akkor is, mikor azok érzelmi ellentéteket idéztek fel a nemzet lelkületében.

Évk XXIV, 1928.

FADRUSZ JÁNOS: MÁRIA TERÉZIA SZOBRA POZSONYBAN.
Kozics Ede eredeti felvétele.

FADRUSZ JÁNOS: MÁRIA TERÉZIA SZOBRA POZSONYBAN.

Kozics Ede eredeti felvétele.

Itt van például a Hentzi-szobor esete. Hentzi Budavárát bombáztatta annak idején s a győztes ellenség a vár legszebb terén emléket emelt neki. A magyar alkotmányosság helyreállítása után évtizedekig maradt helyén a Hentzi-szobor, noha egyenes kihívása volt a hazafias érzületnek és végtére is tisztesen távolították el azt a Szent György-tér közepéről olyan helyre, hol a közérzületet nem sértette.

Nem így az utódállamok. A gyilkos trianoni parancs következtében uralmuk alá jutott magyarországi területeken, még ha színmagyarok lakják is azokat, — hiszen négymillió színmagyart hajtottak ellenséges idegen uralmak igájába — semmiképpen sem tűrik meg a magyar művészi alkotásokat. Részben összerombolták, részben tiszteletlenül eltávolították, legalább is körüldeszkázták azokat, részben pedig a maguk dölyfös imperializmusának ízlése szerint foganatosítottak rajtuk brutális kényszerátalakításokat. Egész kötetet lehet összeállítani azokról a rombolásokról, megcsonkításokról és különböző megcsúfoltatásokról, amelyeket a magyar képzőművészet örökbecsű alkotásaival a barbár új uralmak elkövettek. Az eddig elpusztított vagy megrongált műemlékek száma 120 körül van és ez a szám, sajnos, még folyton növekszik, szégyenére az emberiségnek és a civilizációnak.

Ezek a gyalázatosságok annál undoritóbbak, mert hazugság az, hogy a felgerjedt népharagnak lettek áldozataivá ezek a magyar műalkotások. Mert az esetek kimutatható túlnyomó nagy többségében hivatalosan, hatóságilag rendezték ezeket a vandalizmusokat, gyakran az éj leple alatt hajtották végre, más esetekben parancsszóra cselekvő katonasággal vitették keresztül a merényleteket. A hivatalos kezek rendezése abból is nyilvánvaló, hogy bizonyos rendszer szerint mentek végbe a rombolások és pusztítások. Az 1848—49-iki szabadságharc emlékei, a Kossuth-emlékek és a millenáris emlékművek mondhatni kivétel nélkül az utódállamok amily ellenséges, annyira kíméletlen cenzúrája alá kerültek. Nyilván ezek a hőstettek központi rendelkezésre történtek. Egyes helyi kiskirályok azután, hogy felsőbbségök kegyeibe behízelkedjenek, nemcsak a történelmi emlékeket pusztították, hanem szentségtörő kezekkel nekiestek az egyházi és irodalmi jellegű emlékek rombolásának is, csak azért, mert azok magyar vonatkozásúak. A szobrokat hol szétrombolták, hol pedig ledöntötték. A ledöntést többnyire úgy vitték keresztül, hogy kötelet vagy hurkot akasztottak a szobor nyakába és azután lovakkal, többnyire tüzérségi fogatokkal, avagy automobilok segélyével lerántották azt. Egynémelyiket felrobbantották, volt olyan, amelyet folyóba dobtak.

E cikkből egy példány Fadrusz János csomagjában

Ime egy kis átnézet a dísztelen rombolásokról. Ledöntötték, avagy összezúzták a következő Kossuth-szobrokat: Losoncon (Holló Barnabás), Rozsnyón (Róna József), Dobsinán (Horvay János), Érsekújvárott, Nagymihályon, Alsóbittsén, Nagykárolyban (Kallós Ede), Marosvásárhelyen (Köllő Miklós), Nagyszalontán, Zsombolyán (Kallós Ede), Szinyérváralján, Aradon.

A ledöntött vagy eltávolított Honvéd-emlékek sorozata: a losonci, héthársi, körmöcbányai, lőcsei, kassai (Horvay János és Szamolovszky Ödön), segesvári, sepsiszentgyörgyi, szászsebesi, máramarosszigeti, verseci, vaskapui, zsibói Honvéd-emlékek, a szabadkai Szabadságharc-emlékoszlop, a marosvásárhelyi Szabadságharc-szobor, a törökbecsei Szabadság-emlék, a kolozsvári Kárpátok-őre (Szeszák Ferenc), a komáromi Kőszűz, az aradi Vértanu-emlék, a trencséni Hunnia-szobor, amelynek helyébe Giskra-katonát tettek. Zala György remekét, az aradi Szabadság-szobrot, előbb körüldeszkázták, majd eldugták a városi lovarda lomtárába. Elpusztultak továbbá: Klapka szobra Komáromban, Bem szobrai Nagyszebenben és Marosvásárhelyen (Huszár Adolf), nemkülönben Kiss Ernő szobra Nagybecskereken és Leiningen szobra Törökbecsén (Radnai Béla).

Martalékul estek az utódállamok nemtelen bosszújának a következő ezredéves emlékművek: a dévényi (Jankovics Gyula), a nyitra-zoborhegyi, (Kallós Ede), a munkácsi (Bezerédi Gyula), a vereckei, a gerlachfalvai, a székelyudvarhelyi, a mádéfalvai, a brassó-cenkhegyi, a zimonyi ezredéves emlékművek.

Hasonló sorsra jutottak: a zombori (Jankovics Gyula), marosvásárhelyi, zólyomi, breznóbányai Rákóczi Ferenc-szobrok és az érsekújvári Rákóczi-emléktábla, nemkülönben a Bercsényi emléktáblák Érsekújváron, és Ungváron, és a Vak Bottyán-emléktábla Érsekújváron.

Nagyváradon eltávolították helyéről Szent László király szobrát és helyébe tették Ferdinánd román király szobrát, Fadrusz remekére, Mátyás király szobrára pedig román feliratot tettek: Matei Corvinul. Fadrusz másik remekét, a pozsonyi Mária Terézia-szobrot, teljes felszereléssel hozzákészülve, kétnapi munkával kalapácsokkal összezúzták, majd a megmaradt szoborrészeket automobilokhoz erősített kötelekkel a talapzatról lerántották s mindez a hatóságok szemei előtt, katonai kordonon belül történt. Ez a szörnytett Európa felháborodását váltotta ki.

Ugyancsak áldozatul estek a méltatlanok alacsony bosszújának: Petőfi pozsonyi (Radnai Béla) és marosvásárhelyi szobrai, Czuczor Gergely érsekújvári, Dayka Gábor ungvári, Lenau Miklós csatádi (Radnai Béla),

FADRUSZ JÁNOS: MÁRIA TERÉZIA SZOBRA POZSONYBAN.
Kozics Ede eredeti felvétele.

Szigligeti Ede nagyváradi szobra, amelynek helyébe Mária román királyné szobrát tették, Kölcsey Ferenc szobra Szatmárnémetiben, a nagyvezekényi Eszterházy-emlék, Katona József, Döbrentei Gábor, E. Kovács Gyula mellszobrai a kolozsvári nemzeti színház előcsarnokában, a marosvásárhelyi közművelődési palota domborművei és szobrai (Kallós, Sidló), falfestményei (Kriesch Aladár), üvegfestményei (Nagy Sándor). Ugyanez lett a sorsa Rákóczi György marosvásárhelyi, Savoyai Jenő zentai szobrának is.

A történelem pirul ennyi alacsonyság szemléletén. De a történelem ítélni is fog. Már útban az igazság, és mi feltámadunk. Azoknak arcára pedig, akik ideiglenesen helyünkre tolakodva, beszennyezték a kultúrát, az emberi civilizáció süti rá a szégyenbélyeget, amelyet semmi hatalom róluk soha le nem moshat.

Jankovits Gyula

Nobrasj

A MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA

Igen Tisztelt Elnökségének.

B u d a p e s t.

Igen Tisztelt Elnökség !

Alulirott, kérem az Igen Tisztelt Elnökséget, kegyeskedjék tudomásul venni, hogy a Bizottság által megrendelt Czenki emlék mintájának az átvételekor a nekem szerződésileg biztositott háromezerötszáz koronából ezennel ötszáz koronát a Magyar Képzőművészek Segitő Bizottsága alapjának a javára cedálok. Kérem, kegyeskedjék ezt az Igen Tisztelt Elnökség tudomásul venni és kegyeskedjék erről a Segitő Bizottság jegyzőjét, Lesskó János urat hivatalos átiratban arról értesiteni, hogy a Műemlekek Országos Bizottsága annak idején az ötszáz koronát közvetlenül fogja befizetni a Képzőművészeti Társulat pénztárába, a fent megjelült alapra.

Budapest, 1915 julius hó 24.

Jan Wiktor Szeder

Méltóságos Uram!

Mély tisztelettel mellékelve küldöm a kívánt plakett méretét és felírást! –

Mély üdvözlettel

Méltóságod nagy tisztelője

Jankovits Gyula

Pomáz, 1930, Szp 23.

Jankovits Gyula

szobrász

Kiselejtezett írat.

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA
488 1915 szám
Érk.: 915 év dec. hó 1 n.

A vall.és közokt.m.kir.miniszter 1915.november 24-én 129904. sz.a.kelt és a IX.ker.állampénztárhoz intézett rendeletének mása:

Jankovits Gyula szobrász részére a brassói ezredéves emlékmüre állitandó uj Árpád-szobor mintájának elkészitéseért járó tiszteletdija második részlete fejében Négyezer/:4000:/ koronát engedélyezvén, utasitom az állampénztárt, hogy ez összeget a Müemlékek Országos Bizottsága elnökének hivatalos nyugtájára, elszámolás kötelezettsége mellett fizesse ki és tárcám fent megjelölt alnaplójában kiadáskép számolja el.

A hiv. másolat hiteléül:

Bergényiden

Jankovics Gyula

II. Rákóczi Ferenc
nobra, meget 1912-
ben leplestek le fenti-
tól Zomborban

Lvod

Vas. nyj 1912.
510. l.
Keppel,

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Enge

.....

a műhelyfőn

8. sorsz. Műhelyi mi

Jankovits Gyula (irodalom)

és a művész közlése nyomán.

Jankovich Gula

IROD.

M. Genus 1897. 26 e

180

értékük fejében legkésőbb 1899 január 15-ikéig a Téli- vagy karácsonyi kiállításon valami műtárgyat választani sziveskedjenek, mert sorsolási szabályzatunk értelmében *a Téli kiállítás bezárása után a nyereményértékek felhasználására vonatkozó igényeiket feltétlenül elvesztik.*

—

— **A Hazai Művásárlók Egyesülete** — mint értesülünk — január első napjaiban tartja meg legközelebbi vásárlását. Tekintettel a tagok nagy számára, akik együttesen nem vehetnének részt a vásárló üléseken, az egyesület vezetősége azt határozta, hogy a vásárlásokat ezentúl az egyesületnek sorsolás útján kijelölendő 10—10 tagja fogja megejteni, a beérkezett műveket azonban akár előzőleg, akar utólag a többi tagok is megtekinthetik *Bruck* Miksa festőművésznek Nagy János-utca 15. szám alatt levő lakásán, hol most is 15 már megvásárolt és 23 újabban beküldött mű van együtt, mely utóbbiak közül fogják a legközelebbi vásárlás alkalmával megveendő műveket kiválasztani. Örömmel regisztráljuk, hogy az életre revaló egyesület tagjai állandóan szaporodnak, ami egyébiránt természetes, ha meggondoljuk, hogy bárki, aki az egyesület tagjává lesz, havi 10 frtos részletfizetés mellett az év végén egy igazi műbecscsel bíró kép birtokába jut. Ezúttal is ajánljuk az egyesületet a műszerető közönség szíves figyelmébe.

—

— **A Magyar Képzőművészek Egyesülete** pénteken, december hó 30-ikán délután öt órakor tartotta a városligeti új Műcsarnok tanácskozótermében ez évi rendes közgyülését, melynek lefolyásáról lapunk legközelebbi számában fogjuk olvasóinkat tájékoztatni.

—

— **Művészeti könyvtár** nyilik meg jövő héten a fővárosban. Az *Iparművészeti Múzeum* nyitja meg január 3-án a nagyközönség számára tekintélyes könyvtárát, amely *hatezer kötetből és hetvenezer műlapból* áll. A könyvtár az *Iparművészeti Múzeum* első emeleti nagytermében van elhelyezve, amelyhez a Kinizsi-utcai kapun van a bejárat. Az iparművészetet érdeklő, minden tekintetben alapvető, válogatott munkákat tartalmaz ez a könyvtár, amely szombat kivételével naponta este 6—9-ig lesz nyitva. Ugyanekkor egy szakférfiu is jelen lesz, aki a közönségnek és a könyvtárt használó iparosoknak szakba vágó fölvilágosításokat ád és esetleg a *tervrajzaikat is átnézi és kijavítja.*

—

— **Lejárt pályázatok.** December 31-én lejárt az *uj koronás és filléres okmánybélyegek tervrajzaira* hirdetett pályázat, melyben a két legjobb pályamű 300—300 és az ezekhez legközelebb álló két pályamű pedig 150 - 150 korona dijazásban részesül. — Lejárt továbbá az Iparművészeti Társulatnak az Országos Iparegyesület okleveleire hirdetett pályázata, melyen a legjobb pályamű 300, az ehhez közel álló pedig 200 korona dijazásban részesül.

—

— **Az iparművészeti nagy aranyérem** zsürijébe a kiállítók pénteken titkos szavazás utján *Gelléri* Mórt és *Thék* Endrét választották meg. A zsüri e szerint a következőképp alakult meg: *Radisics* Jenő elnök, a kultuszminiszter részéről *Lippich* Elek, az iparművészeti társulat részéről *Ráth* György és báró *Lipthay* Béla, a kiállítók részéről *Gelléri* Mór és *Thék* Endre, az iparművészeti iskola részéről pedig *Fittler* Kamill igazgató és *Mihálik* József múzeumi őr. A zsüri ülése január 2 án, hétfőn délután öt órakor lesz, amikor végérvényesen fog dönteni, illetőleg propoziciót tesz a kultuszminiszternek az érem kiadására vonatkozólag. Az érem ugyanolyan nagyságu és értékü, mint a Képzőművészeti Társulat nagy aranyérme és kivitelével a miniszter *Szárnovszky* Ferencet bizta meg.

—

— **A bánhidai csata.** Komáromvármegye december 30-án tartott közgyülése alkalmából leplezték le a vármegye székházaban *Feszty* Árpád »A bánhidai csata« cimü történelmi festményét, mely a tél elején a városligeti Műcsarnok külön kiállításán is látható volt. A leleplezés alkalmából *Sárközy* Aurél főispán és *Antal* Gábor püspök, bizottsági tag üdvözölték *Feszty*-t, akinek tiszteletére a közgyülés után 100 terítékü bankett volt. Az ünnepségen Budapestről is sokan voltak jelen.

—

— **Az Iparművészeti Társulat karácsonyi kiállítása** január hó 6-ikáig bezárólag naponkint 9—1-ig, este pedig 5—8-ig van nyitva. Ugyanekkor az Iparművészeti Múzeum is megtekinthető. A most bezárult angol kiállítás legkiválóbb tárgyait csomagolás előtt, az illetékes angol hatóság engedelmével lefotografálták és a *Magyar Iparművészet* januári füzetében művészi reprodukciókban ismertetik.

—

— **A liptóujvári művészotthon.** Megirtuk már, hogy a liptóujvári elhagyatott börtönépületből, mely valamikor hires középkori lovagvár volt, a művészek érdekes és festői művészotthont akarnak csinálni. Az emlékiratot, melyet a vár átengedése iránt a kormányhoz intéznek, már elkészitették s a napokban *Strobl* Alajos szobrász, *Spányi* Béla és *Roskovics* Ignác festőművészek vezetésével küldöttség fogja átnyujtani *Erdély* Sándor igazságügyi miniszternek.

—

— **Az Iparművészeti Múzeumban** bezárult *angol kiállitást*, melyet januárban Bécsben állitanak ki, most csomagolják nagy gonddal ehhez értő szakemberek. A kiállitást a bécsi szakkörök nagy érdeklődessel várják és az ottani Iparművészeti Múzeumban már megtették az előkészületeket a kollekció

elhelyezésére. Budapesten a kiállítást az Iparművészeti Társulat karácsonyi kiállításával együtt rövid három hét alatt *37.800-an látogatták.*

—

— **József nádor emléke.** Az alcsuthi kir. hercegi kápolnának egyik legszebb dísze *József* kir. herceg nádornak a térdeplő szobra, amelyet *Zala* György mintázott. *József* kir. herceg most megrendelte e szobornak márványból faragott mását, amelyet a nádor-család sírboltjában, a budai királyi palota Szent-Zsigmond kápolnájában helyeznek el.

—

— **A királyi palota berendezése a párisi kiállításon.** Az új budai királyi palota berendezése páratlan lesz a maga nemében. Szobrok, képek és olyan műtárgyak fogják a termeit ékesíteni, amelyek igazi műremekszámba mennek, amilyeneket ritkán van alkalmuk magyar műiparosoknak kiszíteniök. A palota berendezői e művészek által tervezett tárgyakat közszemlére akarják állítani a párisi világkiállításon s evégből *Lukács* Béla kormánybiztost kérik föl, hogy az erre való engedélyt eszközölje ki a királyi főudvarmesteri hivatalnál.

A szerkesztő üzenetei.

B. K. Debrecen. 1. Munkácsy Mihály élete és művei II-ik kötetét a 10 frtnyi (1899-re szóló) tagsági díj beküldése ellenében kivánatra bármikor megküldhetjük. A tagsági év január 1-én kezdődvén, az illetmény attól fogva bármikor rendelkezésre áll. 2. *Lübke:* »Grundriss der Kunstgeschichte« (3 frt), *Knackfuss* »Kunstgeschichte«, *Seemann* »Geschichte der bildenden Kunst« (4 frt 80 kr), *Richard Muther* »Geschichte der Malerei im XIX. Jahrhundert« (I III kötet, ára 30 frt). Ezenkivül ajánljuk a *Knackfuss*-fele »Künstler monographien« című vállalatot, melynek egyes önálló füzetei 1.20 – 1.80-ért kaphatók.

H. M. dr. Budapest Helyesen értelmezte. A *Műcsarnok*-ra csak egész évre lehet előfizetni, csekély *két* forintért.

P. A. Budapest. Kérjük, sziveskedjék a jövőben a papirosnak csak *egyik oldalára* irni.

R. K. Szeged. Köszönjük szives érdeklődését és közöljük, hogy a *Műcsarnok*-hoz mellékelt aláirási ívek és tagbelépési szelvények útján eddig *138 új tagot* kaptunk.

Szerkesztőség:
Budapesten, Városliget, Műcsarnok.
Kiadóhivatal:
Singer és Wolfner Budapesten, Andrássy-út 10. sz.

Felhivás előfizetésre.

Az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat

1898. május elseje óta

MŰCSARNOK

címmel művészi lapot ad ki, mely 1899. évi január hó elsejével második évfolyamába lép.

A **Műcsarnok** célja az olvasó-közönséget első sorban a társulat belső életének, azután úgy a magyar, mint a külföldi művészeti életnek a nevezetesebb mozzanatai iránt teljes tárgyilagossággal tájékoztatni.

A **Műcsarnok** eddig csak a társulati tagoknak ingyenes tagsági illetménye volt. **1899. január 1-től** kezdve azonban, a társulat igazgatósága azt óhajtván, hogy a lap minél szélesebb körökben elterjedjen, a **Műcsarnok**-ra évi **két forint** előfizetésidij mellett előfizetést nyit.

A **Műcsarnok** a kiállítások ideje alatt — *tehát április 15. — junius 15., valamint december 1. — január 15. közt* — **hetenkint**, egyébként pedig — a nyári hónapok kivételével, amikor szünetel — havonkint kétszer vagy háromszor, *egész év alatt tehát* **28—30. számban** *jelenik meg*, legalább nyolc-nyolc oldalnyi terjedelemben.

Az **Országos Magyar Képzőművészeti Társulat** tagjai a *Műcsarnok*-ot továbbra is minden dij nélkül tagsági illetményül kapják.

A **Műcsarnok**-ra előfizetéseket — **csak egész évre** — elfogad a **kiadóhivatal.** *(Singer és Wolfner, Andrássy-út 10. sz. I. emelet.)* **A szerkesztő.**

BUDAPESTI HIRLAP NYOMDÁJA.

Nagyméltóságú Elnök Úr!

Kegyelmes Uram!

A képzőművészeti tanács utolsó ülésében, mint már megbizatásom alkalmából is, bátor voltam azt a kérést előterjeszteni, hogy a brassoi Árpád szobor elkészítéséért 7800, koronában megállapitott tiszteletdij [melyből már 1000, korona a segédminta fejében levonatott] 1000, koronával fölemeltetni méltóztatnék olyképen, hogy a megbizatásom értelmében, most, tehát a nagy minta elfogadása után esedékes 3500, korona helyett, részemre 4500, korona engedélyeztessék.

Tiszteletteljes kérésemet azzal bátorkodom indokolni, hogy a megállapitott dij az általam végzett munkával nem áll arányban, mert az tulajdonképen azon az alapon szabatott meg, hogy én nem készitek teljessen uj szobrot, hanem csak első Árpád szobrom kész mintáját nagyitom meg.

Nem kell Nagyméltóságod előtt részletesebben kifejtenem, hogy ez mily jelentékeny munkatöbletet jelent.

Bizalommal reménylem Excellenciád kedvező intézkedését, melyet azért is bátorkodom ismételten kérni, mert a jelenlegi szomorú viszonyok között tiszteletdijamnak ily alacsony összegben való megállapitása reám nézve egyenesen életbevágó veszteség.

A legmélyebb tisztelettel

Dpt, 1915, Okt, 19.

Nagyméltóságod alázatos

szolgája

Jankovits Ifula

Jankovits Gyula

nobrasz

Kiselejtezett irat